Den uforbederlige bibliotekar

Niels Jensen

Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn

Udgivet af Johan Werfel (1804-09), S. Soldin (1810-25), derefter Fr. Thaarup.

Udkom 1804-31. Fortsat som Allernyeste Skilderie af Kjøbenhavn, 1831-37.

Papiret er spækket med mørke nistre og meget bulet, det sidste får siderne til at fremstå skæve, og beggte dele vanskeliggør OCR. På nogle sider kan OCR-teksten mangle, da siden har været for vanskelig at tolke.

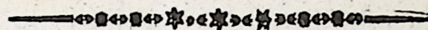
Skønlitterære bidrag indekseret på Dansk Forfatterleksikon:

https://danskforfatterleksikon.dk/1850p/p173876.htm

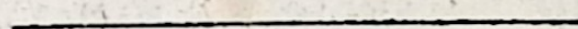
Udarbejdet 2025 af Niels Jensen

Nyeste

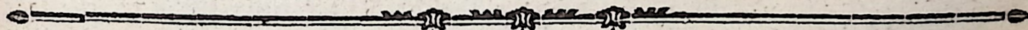
Skilderie af Kjøbenhavn.

Udgivet af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Otte og Fyrretyvende Bind.

Kjøbenhavn, 1827.
Trykt paa S. Soldins Forlag, hos L. J. Jacobsen.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Fireogtyvende Aargang. No. 53.
Redigeret i Etatsraad Fr. Thaarups Fraværelse af Chr. Thaarup.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 3 Juli 1827.

Reisen til Berlin og Dresden i Aaret 1825.

(Fortsættelse; see No. 51.)

I Kroen i Schwan traf jeg en Embedsmand fra Güstrow. Vi kom til at tale sammen om Zigeunere. Besynderlig fandt jeg hans Ytring, at man burde søge at udrødde dem. Det Ord udrødde, forekom mig alt for tyrkisk. "Ere de da ikke Mennesker, spurgte jeg ham, og ere vi berettigede til at betragte vore Medmennesker, stode de end paa nok saa lavt et Culturtrin, som Ukrud i vore Haver? Det er vist Staternes egen Skyld, naar Zigeunerne ikke civiliseres. Vi kunne jo tæmme vilde Dyr, ja endog afrette Slanger til at gjøre Konster, og et Menneske, Guddommens Billede paa Jorden, skulde ikke kunne dannes og cultiveres?" Meklenborgeren maatte tilsidst ogsaa give mig Ret, og forsikkrede mig, at de Zigeunere, jeg i Smeddekroen havde seet, upaatvivleligen stode under Øvrighedens Opsigt, da de i Meklenborg ikke kunde reise uden Pas. Men han meente dog, at det vilde blive saare vanskeligt, at udrødde hos dem Zigeunernaturen, og anførte som et Exempel paa Vanens og Fordommens Magt, at der endog i dette Øjeblik gaves Landsbyer i Meklenborg, hvor Bønderne endnu levede efter vendiske Sæder og vare i egentlig Forstand mere Vender end Meklenborgere.

Værten i Kroen saae meget forknyttet ud, og klagede meget over lave Kornpriser og høje Skatter. Ejendommenes Værdie, sagde han, vare faldne næsten til det Halve af deres fordums Priser, og istedetfor at Hollænderne f. Ex. forhen svarede i Forpagtning af en Ko 15 Th., betalte de nu kun 8 til 9 Th. Tiderne vare saaledes, meente han, at Landmanden umuligt kunde komme ud af det.

Vi forlode nu Schwan og kom i Aftenskumringen til:

Güstrow:

Denne af sin Ælde ærværdige Stad giver den regjerende Linie sit Tilnavn og prunker i dens Fyrstetitel. Den ligger smukt, har anseelige Bygninger og behagelige Spadseregange. Hos Indbyggerne finder man en vis Hyggelighed og tydelige Spor af Velstand, i Forening med

Flid og Arbeidsomhed. Den talentfulde Maler Krüger, som nu lever i Dresden, er født og opdragen i Güstrow, hvor hans Broder, en agtet Embedsmand, der er i Besiddelse af adskillige af hans udmærkede Arbeider, endnu befinder sig. I Güstrow lever ogsaa den, som Reisende og Forfatter, bekjendte Cosmeli, og den tydske Digterinde Christiane Reinhold. — Domkirken, en gammel, massiv Bygning, er bygt 1286 af Hertug Heinrich Berwent, en Sønneson af Heinrich Löwe, i gammelgothisk Stiil. Den holder 250 Fod i Længde. I samme findes mærkværdige Gravmæler. De betydeligste staae ved Høialteret og ere opreiste af Hertug Ulrich, der lod Kirken, da den var forladt af Domherren og i Forfald, 1553, istandsætte og indrette til en protestantisk Kirke. De ere forfærdigede af en italiensk Mester og have kostet 70,000 Th. — Paa den nordre Side, Alteret nærmest, er det første Monument, helliget Heinrich Berwent. Det er af graat Sandsteen, holder 23 Fod i Høide og ligesaa meget i Brede. Paa en 4 Fod høi Forhøining ligger Fyrsten, i Legemsstørrelse og i fuld Rustning, udstrakt paa en Pude, og over samme reise to corinthiske Søiler, der støtte Capitælet, sig. I Baggrunden sees det fyrstelige Huses Stamtavler, i halv ophøjet Arbeid. Dette nærmest staaer Hertuginde Dorothea's 12 Fod høje og 9 Fod brede Mindesmærke. Søiler af rødt toscanisk Marmor bære Loftet, som er af sort Alabast. Paa en omtrent 3 Fod høi Basis af samme Steenart, ligger Fyrstinden, i legemlig Størrelse, af hvidt Alabaster, paa en lignende Pude. Det næstfølgende Mausoleum er oprettet for Hertug Ulrich, den Sachsiske Kredsoberst, og hans to Gemalinder, Elisabeth af Danmark (?), Enke efter den pro-

testantiske Biskop Magnus af Schwerin, og Anna af Pommern. Alle, i Legemsstørrelse udarbeidede Statuer, ere i deres Tidsalders Dragt, af hvidt Alabast, og knæle paa en Basis af samme Steenart i sort Farve. Ved Siden af Hertugen ligge Hjelm og Handsker. Han beder, ligesom Elisabeth, for en opslaaet Bog. Det hele Monument holder 17 Fod i Høide og 27 i Brede. — To hvide Statuer af Alabast — Fides og Prudentia — bære Gesimset. Den første, staaende Hertugen til Høire, holder Kors og Bog, medens den anden, hvis Arm omsnoes af en Slange, paa den anden Side, seer advarende ned paa ham. De under Billederne af christelige Dyder af hvidt Alabast, i halv ophøjet Arbeid, anbragte Afbildninger af den bibelske Historie, skulle, efter Kjenderes Dom, være af stort Værd. Ogsaa findes her Geheimeraad Günther-Passows Gravmæle, som Hertug Ulrich, hans Herre, har ladet oprette for ham.

Man træffer i Güstrow det tydske Kjøbstædsliv i dets hele Uforstyrrethed. Hovedfornøjelserne om Sommeren søges paa Gaderne. Da vi kom ind i Byen havde Indbyggerne allerede, som Haandværksfolk kalde det, gjort "Fyrabend." Familierne sadde uden for Husene i de mangfoldigste Grupper paa Bænke, omtrent som Apotheker-Familien i de første Scener af Syngestykket Apothekeren og Doctoren; Mandfolkene rygende af lange Piber, Fruentimmerne sladdrende med hverandre. Andre Grupper stode og gik paa Gaden, men alle passjarende. Man finder her Gjæstgiversteder, ligesaa store og rummelige, som noget af de bedste i Kjøbenhavn. Udenfor mange Huse staae Vogne, svært belæssede med Uldsække, der strax sige den Reisende, at Uld er Byens Hovedhandelsartikel. —

uagtet Klokken allerede var ti om Aftenen, var det hele Güstrowske Publicum dog endnu paa Benene. Jeg troede i Begyndelsen at der var Opløb, men det var kun Sammenløb, og Anledningen dertil et Marionetspil, som opførtes af en Mand og hans Kone. Mellem hver Act spillede han et Stykke paa sit Positiv, og hver Gang Spillet var ude i een Gade, gik de hen til en anden, og begyndte forfra igjen. Hele den forsamlede Skare løb efter dem med Jubelskrig og Hujen. Dette Spektakel varede indtil Klokken elleve, da Alting blev roligt. Hvor nøisomme Menneskenes Fordringer dog ere, naar de ikke ved Forvænnelse blive spændte for høje! I Hovedstæder maa man have Operaer, Skuespil, Balletter, Concerter, for at fordrive det efter Forlystelse higende Folk Tiden; her behøvede man kun et Marionetspil, for at gjøre adskillige Hundrede Mennesker glade som Børn.

Vi forlode Güstrow om Morgenen med Solens første Straaler, og kom nu til Plau, en ubetydelig By, om hvilken jeg ikke kan sige andet, end at den har en ypperlig Barbeer. Man vil maaskee finde det underligt, at netop og blot Barberen nævnes her; men Enhver, som veed, hvad det har at betyde, paa Reiser at søge efter en Barbeer og ikke kunne finde ham, eller naar man vel har fundet ham, at støde paa en Dilettant, der istedetfor at afrage Skjægget, afharver det, og betegner Kinder og Hage med blodige Spor, der ofte svie en heel Dag, vil noksom vide, at sætte Priis paa en god Barbeer. Hvo, som altsaa reiser igjennem Meklenborg, kan, paa mine Ord, gjøre sikker Regning paa, at finde i Plau en ganske tutafait Karl af en Barbeer. Slige Noticer forbigaaes i Almindelighed i de saakaldte Reisebeskrivelser, uagtet de ere lige saa vigtige, som saa mange andre, der i disse med stor Bram meddeles.

Fra Plau kom vi henimod Aften til Freienstein, det første preussiske Grændsested. Hvilken sørgelig Indgang til et saa pragtfuldt Rige! Indtrykket er her næsten det samme, som om Indkjørslen til Kjøbenhavn skulde være gjennem Gaasegaden. Hytterne og deres Beboere vidnede om lige Usselhed. Mit første Spørgsmaal var, om her fandtes en Kro? Med et "ja wohl!", hvori jeg troede at læse nogen Forundring over dette Spørgsmaal, ligervis som om En vilde spørge: er der Steenkul i Skotland eller Sølv paa Kongsberg? løb nogle barfodede Smaadrenge, der tilbøde sig at være Veivisere, ved Siden af Vognen, og, efterat være komne til Enden af Byen, lode de os holde udenfor den saakaldte Kro. Himmel og Jord! hvilken Kro! Et Bondehuus, usselt i det Udvortes, endnu uslere i det Indvortes, uden Indkjørsel, uden Port. Verten tog os i Døren meget venlig imod. Vi spurgte: om vi kunde faae Logis? Det Ord maa have kildret ham i Næsen; thi han tog en Priis Tobak af et lidet Kræmmerhuus og sagde, efter en Pause, at han egentligen ikke var indrettet paa at modtage Logerende. De Ord "ikke indrettet paa", indjoge os ei ringe Skræk. Trætte vare vi, Luften overtrukken med sorte Regnskyer, og i Vognen kunde vi umueligen opslaae vort Nattelogis. Vi spurgte: om han da aldeles ikke kunde overlade os et Værelse? Vi vilde tage til Takke dermed, hvorledes Leiligheden end var. Det syntes som et "nei" allerede svævede paa hans Læber; men endeligen traadte hans Kone, en liden buttet Maskine, til, og erklærede med megen Snaksomhed, at naar det endeligen ikke kunde være anders

ledes, saa skulde hun nok gjøre Anstalter. Her væltede en svær Steen fra mit Hjerte. Min Ven * havde vel hele Tiden trøstet mig med adskillige Exempler, saasom med Napoleon og Friedrich den Store, der saa ofte bivouaquerede, og meente, at naar Keisere og Konger kunde ligge under aaben Himmel, saa kunde vel ogsaa vi. Dog, slige philosophiske Grunde kunne være meget gode i Theorien; i Praxis due de sjeldent. Sjeleglad blev jeg, da Konen bad os at stige ud, aabnede os Døren til Storstuen og førte os derind. Denne, omtrent tre Alen lang og ligesaa bred, skummel, fugtig, lav, skulde være Logementet for tre Personer. Een opredt Seng stod der, men de to andre Sengeleier maatte redes paa Gulvet. Sengeklæderne til een Seng skulde fordeles i tre Parter og det var ingen let Sag. Nu var der for saavidt sørget for vore Personer, men Vognen, hvor skulde den hen? Vor Kudsk sov allerede med sine Heste under eet Tag i Stalden; men Vognen, dette saa belæssede Umælende, hvor skulde den hen? Den kunde ingensteds komme under Tag, thi Vognskur, eller noget Lignende, var her ikke at tænke paa. Med al vor Agtelse for Freiensteinernes Ærlighed kunde vi jo desuden umueligt vide, om der blandt saa mange ikke kunde være Een, hvis Begjeringsorgan var i en saa høi Grad udviklet, at han, mens vi laae i den sødeste Søvn, kunde faae det Indfald, at randsage vore Kofferter, hvori vor hele Formue befandt sig, og tvinge os til at opgive vort Bo midt i Freienstein. Disse og lignende Tanker svævede mig omkring i Hovedet og foruroligede mig meget. Vi holdt nu et Slags Geheimecabinetsraad i vor lille Stue, og der blev enstemmigen besluttet, at der skulde leies en Karl, som Natten over skulde holde Vagt ved Vognen. Et saadant Subject var ikke vanskeligt at træffe i Freienstein. Vi havde neppe talt et Ord derom til Værten, og strax stod der en opløben Person, næsten som han, der skræmmede Klokkeren i Peer Paars, for os, og tilbød sin Tjeneste. Han satte sig strax op paa Bukken, lovede at han vilde svare til Alting, men var aldrig saa snart kommen op paa Bukken, førend han faldt i Søvn, og vaagnede ikke op førend det gryede ad Dagen. Han, som skulde vaage, sov, men vi, ak, vi! som, efter saa mange Strabadser, burde sove — vaagede. Han sov bedre paa Bukken end mangen Fyrste i sin Tronseng, og jeg maatte staae i Vinduet og høre ham snorke. Hvad der fortrød mig meest var, at han endnu ovenikjøbet fik sin Søvn betalt med 8 Groskener. Men min Fortrydelse forsvandt, da jeg betænkte, at saa mange faae deres Søvn betalt, og det ganske anderledes end vor Freiensteinske Vægter.

Aldrig i mit Liv har jeg havt saadan Længsel efter Solen, som denne Gang. Endelig pippede den frem og kastede sine matte Straaler ind i vort kalkede Fængsel, ret som om den vilde sige: Eders Befrielsestime er kommen! Min Værtinde traadte nu i sin Negligé selv ind i Stuen. For at overbevise os om, at vi just ikke befandt os i nogen lumpen Kro, lagde hun sin bedste Dug paa det temmelig smudsige Bord, tog sit bedste Fajence ud af Skabet, kort udfoldede al den Pragt, hun saae sig istand til. Nu kom Theevandet. For at vise at man i Freienstein ligesaagodt vidste at beværte Reisende, som i Berlin og andre store Stæder, havde hun ikke allene kommet Melk, men endog en god Portion Caneel i Vandet. Caneel er, som bekjendt, et ypperligt Krydderie, men — i Theevand er det neppe

paa sit rette Sted. For meget og for lidt fordærver Alting og Virkningen af vor Værtindes alt for store Godhed var, at vi maatte lade Caneel-Theen staae udrukket. Vi skyndte os at komme bort fra Freienstein, denne Usselhedens Rede, over hvis Indgang man ikke uden Grund, til Advarsel for alle Reisende, kunde sætte Dantes Ord:

Lasciate ogni speranza voi ch'entrate
(Opgiver ethvert Haab I, som træde derind!)

Hen imod Middag kom vi til Wistock, en gammel, men temmelig livlig By, med adskillige Klædemanufacturer. Her traf vi et meget anstændigt Gjæstgiversted. Det laae paa Torvet, lige for Raadhuset, og Menneskevrimlen var her overordentlig stor. Væggene i Gjæstestuen vare behængte med Kobberstykker af den nyere Tids Heroer og Krigsscener. Midt blandt disse saaes, under Glas og Ramme, et modent Korn-Ax, med Underskrift: plukket paa Wistocks Mark den 23de Mai 1822; vist nok en Sjeldenhed der i Landet; efterdi man har indfattet den i Glas og Ramme, men, selv som Sjeldenhed, ubekjendt i Danmark. — Ogsaa i Wistock mødte os et Uheld, rigtig nok af anden Natur, men dog ikke mindre end det i Freienstein. Vore Heste, der længe maa have været kjede af de evige Badereiser til Dobberan, syntes allerede førend vor Ankomst til Wistock, at have tabt, hvad der er saa nødvendigt baade for Mælende og Umælende, Taalmodigheden. Man maa ingenlunde troe, at de vare blevne for vælige eller maaskee løbske; nei, ganske det Modsatte. De gjorde Mine til, at ville standse midt paa Veien. Vor Kudsk, der havde været med at tage Napoleon coram ved Waterloo, som han sagde, søgte vel ved alle Slags Incitationer baade med Munden og Svøben, at bringe dem paa andre Tanker, forsikkrende os paa sin preussiske Salighed, at det havde ingen Nød og at det kun var Luner og Capricer hos Bæsterne. Men uden at have studeret Veterinairvidenskaben eller være Cursmed, kunde jeg dog see, at to Rozinanter, hvis fremstaaende Knokler fremstillede levende Billeder af Figurerne i det chinesiske Spil, selv med den bedste Villie, ikke letteligen vilde kunne bringe os til Berlin. I Wistock begyndte Kudsken selv at blive Sceptiker i den Henseende og derom overbeviistes jeg, da jeg saae ud af Vinduet. Han stod paa Gaden og handlede med en Pranger og hans Søn om en Hest, og, efterat have beskuet den for og bag, bød han ham otte Thaler; men Prangeren vilde ikke sælge den under ti. Kudsken fortalte mig nu, at hans Hosbond netop havde Mage til Dyret og naar han kunde faae det for otte Thlr. vilde han nok kjøbe det. Hjerteglad over dette uventede Møde — denne heldige Lighed, troede jeg mig allerede hjulpen ud af en stor Forlegenhed. Jeg gik derud, tog Kudsken til Side og sagde, at han ikke skulde see saa nøie paa de 2 Thlr. og at jeg i alt Fald nok skulde godtgjøre ham dem. Han gav sig atter til at lukke Munden op paa Hesten, atter til at undersøge Benene, men med eet raabte han: das Perd ist lahm! — ich will's Jotts straf' mich nicht haben! Det Ord "lahm" lød ligesaavel for mine, som for Hesteprangerens Øren, som Trompeternes Lyd, der bragte Jerichos Mure til at styrte ind. Det nedslog baade hans og mit Mod. Jeg blev bleg — Prangeren skiftede Farve, og bandte paa, at Hesten ikke var halt. Jeg opsøgte i min Hukommelse alle de logiske Grunde, jeg i en Hast kunde erindre af Riisbrigh's Prænotiones philosophicæ, for at overbevise Kudsken om, at Prangeren havde Ret, men Berlineren, som havde

kjørt for saa mange Berlinske Lærde, var ligesaa stædig i sin Mening, som hans Heste i deres Gang — han vedblev "das Perd ist lahm", og paastod, at han nu, efter den gjorte Opdagelse, ikke vilde eie Bæstet, om han saa kunde faae det for fem Thlr.; at han vilde blive ulykkelig, dersom han kom hjem til sin Hosbond med en halt Hest. Verten, som hørte de levende Discussioner, traadte nu til. Han tog mig til Side, og forsikkrede mig, at jeg umuligt med de to Rozinanter vilde komme til Berlin, ja at Sagen var saa meget betænkeligere, som fra Wistock til Alt-Rupin, en Strækning af fire Mile, ikke var andet end Hede, hvor man ei træffer et eneste Huus, ja end ikke den mindste Straahytte. Nu blev jeg heed om Ørene. Sæt, tænkte jeg ved mig selv, at Hestene midt paa Heden fik det Indfald, at gjøre sig ikke ud, men ind til Beens, eller med andre Ord, at blive stædige, — hvad saa? Dertil kom endnu, og det forøgede end mere min Bekymring, Kudsken kjendte ikke engang rigtig Veien over Heden og var i Færd med at indhente Efterretning derom hos Gaardskarlen. Det var altsaa nødvendigt, at tage her en Beslutning. Kom an! sagde jeg til Kudsken — Han vil ikke kjøbe Hesten; nu saa vil jeg leie den. Jeg blev enig med Prangeren, som nu mærkede at han denne Gang ikke vilde kunne sælge den halte Hest, at leie den af ham til Alt-Rupin for 3 Thaler, paa det Vilkaar, at hans Søn skulde følge med og tage Hesten tilbage. Saaledes besluttet og skeet i Wistock, blev nu det halte gule Øg bragt i Selskab med de to Sorte, og at alle gode Ting ere tre, fandt jeg ogsaa her snart stadfæstet. Vel paastod Berlineren nu, da han var kommen op paa Bukken, at det havde været aldeles unødvendigt, at

leie det halte Bæst, da Vognens Vægt, ved Veiviseren, var bleven ligesaameget forøget, som hans Hestes Slid, ved den fremmede Leiesvend formindsket. Det var nu Berlinsk Kudske-Logik, som jeg ikke kunde faae i mit Hoved; thi at to Heste, af lige Størrelse, trække bedre end een, og tre bedre end to, det er en Tro, som ingen, og var det end Fichte eller Schelling selv, faaer mig til at opgive. Inden vi vidste et Ord deraf, befandt vi os paa Heden. Den var ganske som Gjæstgiveren i Wistock beskrev mig den. Her kunde man ret see Forskjellen paa den mecklenborgske og preussiske Jordbund. Naturen syntes ordentlig, at have lagt sig til Hvile og Konstens Afmagt viste sig overalt. Bunden bestaaer af lutter Sand og kun hist og her seer man et Træ, der staaer som Ruinerne af Marmorkirken i Kjøbenhavn, mere som et Minde om hvad her skulde blive end om det, der har været. Hvert Træ syntes at sige: man kan frembringe et Petersborg paa et Morads og et Berlin paa en Sandslette, men ikke en Skov paa en Hede. Naturen lader sig ikke befale. Hist og her fandtes ogsaa noget Krat, men det syntes ligesom at have forvildet sig her. Ikke et Menneske, ja ikke engang en Ko eller et Lam, blev jeg, paa den lange Strækning, vaer. Alt var ligesom uddødt. Efter fem til sex Timers Kjøren, naaede vi endelig noget plantet Skov, igjennem hvis Labyrinth vi maatte kjøre indtil vi omsider øinede Alt-Rupin. Igjennem alenhøit Sand maatte vi mere glide end kjøre derhen. Her toge vi ind i en Gjæstgivergaard, hvis Eier tillige var Glarmester og Klubvært. En af os maatte tage Logis i Billardstuen og to i Klubbens Spisesahl. Byen har intet synderligt Mærkværdigt. Derimod er Neu-

Rupin, der ligger tre Fjerdingvei derfra, overordentligt skjønt bygt, og i det Smaa, hvad Berlin er i det Store. (Fortsættes.)

Bemærkning mod en Bemærkning.

I Kjøbenhavnsposten No. 51 hedder det i et Stykke om Kirsten Piil og hendes Kilde, undertegnet "Desiderius", i Anledning af en i Skilderiet for 1806 indrykket Artikel om samme Gjenstand, "der behøves ikke stor Lærdom til at smile ad saa upassende en Parallelisme, at sammenligne en Navnkundighed (Alexander den Stores) der gaaer over den hele cultiverede (man kunde maaskee tilføie og over en Deel af den uncultiverede) Verden, med et Navn, som kun i det høieste lyder i den snevre Kreds af Kjøbenhavnerne, der om Sommeren tage ud til Dyrehaven." — Er det virkelig saa, at der behøves ikke stor Lærdom til at smile ad Sammenligningen mellem Alexander og Kirsten Piil, saa kan hiin Artikels Forfatter ikke ønske sig nogen større Compliment, og han vilde vel lige saalidt ansee denne Bemærkning for nogen Dadel, som vor udødelige Holberg vilde have taget det ilde op, om nogen Recensent havde sagt, at det var upassende, at kalde Peder Paars:

— — — en Mand, hvis Levnet og Bedrivter
Bør billig tegnes an blandt alle Folkes Skrifter.

I Plutarchs Biographier vilde det rigtig nok være meget upassende, at sammenligne Kirsten Piil med Alexander den Store, men ikke i en humoristisk Skildring af Dyrehaven, hvor den comiske Virkning netop ved den himmelhøie Forskjel mellem begge maa blive saameget stærkere. Iøvrigt vil man aldeles ikke undersøge, hvorvidt salig Kirsten "lever i Efterverdenens Hukommelse" eller "blot hendes Navn ihukommes." Saameget veed jeg, at jeg vilde ønske Hr. Desiderius, mig selv og Enhver, som mener os det

vel, ikke at leve mindre i Efterverdenens Hukommelse i Aaret 2071, end salig Kirsten Piil, som opdagede Kilden 1583, lever nu, 1827, og "at vort Minde maatte henveires af Vinden som hendes." nn.

Indenlandske Efterretninger.

Hvad lader sig gjøre for at det holsteenske Smør kan vorde en bedre Handelsvare end hidtil, især med Hensyn til dets Forsendelse til de fjerne og hede Egne? Dette var af det Schleswig-Holsteenske patriotiske Selskab gjort til en Prisopgave. To Prisskrifter ere herom udkomne, som fortjene megen Opmærksomhed, og som den danske Landmand ogsaa vilde have Nytte af at læse; de ere trykte i benævnte Selskabs Neue landwirthsch. Heft. 1827, 1stes Heft. Det ene er forfattet af en holsteensk Godsejer Hr. W. Hirschfeld paa Groß-Nordsee; det andet er af Kjøbmand Hr. P. A. Rømer i Hamburg, og afhandler Materien især fra dens vigtigste Synspunkt, den merkantilske. (cf. Prov. Ber. 1827. 1 H. S. 166 o. f.) Det kjøbenhavnske Selskab til Naturlærens Udbredelse har, som bekjendt, ogsaa ladet det for den danske Stat saa vigtige Produkt: Smør, være Gjenstand for dets Opmærksomhed, og har udgivet en liden Underretning om dette Produkt. Skulde det ikke være ønskeligt, at Selskabet lod hine 2de Prisskrifter, eller passende Udtog af dem, udkomme paa dansk til den danske Landmands Tarv.

I Slesvig er et Selskab kaldet: den Moritzske Forening for tro Tjenestetyende. Det havde sin 8de Generalforsamling d. 1ste Nov. 1816. Det havde da en Capitalfond af 2477 Mk. 13 Schl. og dets Medlemmers Antal, som ydede aarlige Bidrag, var 51. (Pr. B. 1827. 1 H. 224.)

Professorerne Flørke og Pries i Rostock og flere stride om det plattyske Sprogs Ufuldkommenheder. (ibid 228.)

Et Lexikon over Slesvig-Holsteenske og Eutinske Skribenter udgives af de Hrr. Compastor Lübker i Husum, og Candid. Schrøder i Crempdorf ved Glückstadt. Det kan ventes til næste Michaelismesse. (ibid. Anhäng. 22.)

I Kieler-Wochenblatt skede i forrige Aar en Opfordring til ædle Mænd om Stiftelse af et Central-Grækerforbund for Hertugdømmene. Man kan ikke (hedder det i Schl. Holst. Prov. Berichte 1827 1 H. S. 67) nøje angive, om denne Opfordring bør regnes til det, der skede i Anledning af Jubelfesten for Christendommens Indførelse ved Anschar. „Saa meget er vist, at Opfordringen stemmer overeens med en tidligere Opfordring i Provinzialberichte, og at den maa erkjendes at være ligesaa værdig som passende for Jubelfesten. Om Følgen af Opfordringen er intet blevet offentligt."

I en Tidspunkt, da Landmanden maa søge den Formindskelse i sine Indtægter, som de lave Kornpriser foraarsage, erstattet ved Handelsplanters Dyrkning, fortjener Cichorieavl ogsaa at erindres. I Hertugdømmene har man Cichoriefabriker i Flensborg, i Husum, i Kiel, i Altona, i Omegnen af Itzeho, og i Glückstadt. Paa sidste Sted har man ladet tørrede Rødder komme fra Tydskland. Maaskee ogsaa paa nogle af de andre Steder. I Itzeho's Omegn dyrkes Cichorie: hvorom man har en Efterretning af Hr. J. C. Jebens i Neue landwirthsch. Hefte. 1817 1 H. 164. — En anden Efterretning om Forsøg med Cichoriedyrkning, af Hr. F. W. Otte, læses i samme Provinz. Ber. S. 217-220. Altona fik det første Cichoriefabrik i Aaret 1800. Det vides ikke, at nogen egentlige Cichoriefabriker have bestaaet i Danmark; men vel ere nogle Privilegier paa Kaffe-Surrogat-Fabriker i Aarene 1811, 1812, 1813 udstædte: Handelstid. 1814. S. 12.

Kjøbenhavns Børs, den 3 Juli 1827.

		à
Hamburg 2 M. a vista 222		
Species 225		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 8 ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$163\frac{1}{2}$	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	— Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$83\frac{1}{2}$	84 Rbd. Sedl.
Dito Dito	75	$75\frac{1}{2}$ i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	— Rbd. r. S.
Dito Dito	$113\frac{1}{2}$	114 Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$94\frac{1}{2}$	95 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	$104\frac{1}{2}$	105 i Banco
4 pC. Dito nye	$95\frac{1}{2}$	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	$60\frac{3}{4}$	— L. Sterl.

1 Lsterl. beregnet til 14 Bmk.

Indfald.

I et muntert Selskab, hvor ogsaa Johnson befandt sig, kom Talen paa Drukkenskab. Johnson paatog sig at forsvare denne, som de fleste paastode, farlige Last og søgte at vise, at den tvertimod var meget ubetydelig. Naar deres Herlighed, sagde han, henvendende sig til en tilstedeværende Lady, gaaer igjennem en Gade, og anfaldes af en Beskjenket, saa udkræves kun et ganske svagt Stød med Deres fine Fingerspids, og De kaster den hele Mand i Rendestenen. Hvor er det nu muligt, at et Menneske, som denne fine Finger kan bringe til Rolighed, formaaer at stifte stort Uheld?

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie. Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 54.

Redigeret i Etatsraad Fr. Thaarups Fraværelse af Chr. Thaarup.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 7 Juli 1827.

Forslag til en National-complimenteerbog.

Man har Koge-, Sylte-, Farve-, Slagte-, Formular-Bøger, men ingen Complimenteerbog; og dog er intet Skrift nødvendigere i vore Dage end netop en Bog, hvoraf man kan lære, at gjøre de rigtige Complimenter. Hvo gider ikke gjerne complimenteres? — Hos hvem gjør Complimentmageren ikke Lykke? Hvor mange have ikke naaet Ærens Top, ved at følge Visens Bud: "min Søn vil Du i Verden frem, saa buk"? Men det kommer an paa, hvorledes man bukker. Bukken er, ligesaavel som Dansen, en Konst, der baade maa og kan læres. Den har sin theoretiske og sin practiske Deel; men til begge er en Veiledning nødvendig.

Fødte Arvinger til alle muelige Slags Complimenter ere altid de Højere og Fornemmere. Complimenterne (Bukningerne) maa staae i modsat Forhold til den Complimenteredes Høide. I Orienten, hvor man forstaaer Complimenteerkonsten fra Grunden af, kaster man sig, for de Store, endog næsgruus i Støvet. I Europa er det endnu ikke kommet saa vidt; men dog gjør man vel i, heller at bukke sig for meget end for lidt; thi er man derved paa den ene Side nær ved at falde omkuld, saa er man paa den anden igjen saa meget mere istand til at reise sig. Alle Complimentmagere have, ligesom chinesiske Dukker, Qvægsølv i Fødderne, og staae oprette, naar man troer de ligge paa Næsen.

Mange Titeler indeholde allerede i og for sig en Compliment, saasom Excellence og Magnificence, Deres Naade o. s. v.; thi der hverken kan eller bør nogensinde være Spørgsmaal eller Tvivl om, at en Excellence er excellent, en Magnificence magnifique og en Naade naadig. Man maa derfor bruge Tillægsord, især i Breve, f. Ex. Deres "højædle Excellence", Deres "højædle" Naade. For Tautologien behøver man ikke at være bange.

Folk, som have tilbagelagt 50 Aar i et Fag eller en Stand, maa ogsaa roses; i det mindste en Dagstid. Det kommer ikke saa nøje an paa, om de have overordentlige Fortjenester af Staten. 50 Aar er en lang Tid, og det maa for-

udsættes, som afgjort, at den, der har levet saa længe, maa ogsaa have virket længe, og den, som har virket længe, maa ogsaa have virket godt. Det falder altsammen af sig selv.

Musici, Skuespillere og Skuespillerinder, Sangere og Sangerinder have ogsaa en medfødt Fordring paa at roses. Man kjender Musikens Magt. Hvor stærkt virkede den ikke paa Kong Saul og Erik Eiegod? Hvilken Tryllekraft havde ikke Marseillermarschen? Sagde ikke Klopstock til dens Forfatter, Rouget de Lisle: "ved Deres Digt ere 50,000 brave Tydske faldne"? Han kunde gjerne lagt 50,000 til, og endda havt Ret. Hvilken Magt udøver ikke Madam Catalani over Europas Guldbørser? Hvilken Allarm har Demoiselle Sonntag ikke opvakt i Paris — hvilken Angest i Berlin, da man var nær ved at miste hende? Ikke Forliset af en heel Provinds kunde voldt en saadan Sorg, som Tabet af denne Sangerinde. Hvor mange gide vel i Bladene læse andet end Theaterartiklerne? Skuepladsen har saa aldeles fortrængt Politiken, at en eneste Theatermalheur gjør større Opsigt end en tyrkisk Flaades Opbrændelse eller Tusind Grækerhoveder paa Seraillemuren. Hvad taler man i vore Salons og Assembleer meest om? — Theatret. Hvad sysselsætte vore Damer sig med? Ikke med Husets, men med Theatrets Anliggender. En Skuespiller synes derfor i vore Dage eet af de vigtigste Subjecter i en Stat, og i en Complimenteerbog bør altsaa alle sceniske og mimiske Konstnere have bestemte Complimenteringsformer og Epitheter, saasom guddommelig, uovertræffelig, mesterlig, genialsk, sig selv overgaaende, Konstens Triumph, Scenens Krone, Thalias og Melpomenes Yndling, en anden Roscius, Garrick, Ifland, Schröder ꝛc. ꝛc. Publicums Henrykkelse, Enthusiasme, himmelske Nydelse, ubegrændsede Taknemmelighed, mageløse Beundring ꝛc.

En Hovedartikel i en saadan Bog maatte ogsaa være Bevidnelse af Sorg og passende Lovtaler ved en Borgermesters, Præsts, Skolelærers ꝛc. Forslyttelse fra et Sted til et andet. Ligeledes naar Curer udøves af Læger, som den Helbredede helst vil betale med Complimenter. Men det er en Selvfølge, at slige Formularer maa være forfattede i en meget sprogrigtig Stiil, da de sædvanligen indrykkes i offentlige Blade og altsaa ere udsatte for offentlig Critik.

Boghandlere, Bogtrykkere, Forlæggere og Recensenter maatte have en egen Artikel til særlig Afbenyttelse ved Anmeldelsers og Recensioners Forfærdigelse. Af Udtryk som: "vor Literaturs ypperste Prydelse, Mesterværk, Parnassets Ypperste, homersk, virgilsk, horatsisk, shakespearsk ꝛc. bør findes et tilstrækkeligt Forraad.

Men det er ikke nok, at de Paagjeldende selv roses; ogsaa deres Fruer, Børn og øvrige Huuslemmer maa, alt efter Tid og Leilighed, complimenteres. Det forstod Jeronimus meget godt, da han indbød Grevens Skrædder og Laquai paa en Dyrekølle, og vil man vinde Mandens Yndest og Bevaagenhed, saa glemme man for Alting ikke Fruen. Slangen i Paradiset var, som Enhver veed, klog og trædsk; derfor henvendte den sig ikke til Adam, men til Eva, med sine Complimenter.

I Tydskland er det største Mode at bringe berømte Mænd paa deres Fødselsdag ꝛc. en Kattemusik udenfor deres Vinduer. Det er

endnu ikke kommet i Brug i de skandinaviske Lande. Der holder man sig til solidere Complimenter; man skyder sammen til et Gjæstebud, og lader den store Mand spise og drikke med, som da baade han, hver af hans Beundrere og Klubværten har Godt af. Men der skal dog mere til; Lovtaler i Vers og Prosa ere høist nødvendige, og Formularer dertil bør Complimenteerbogen indeholde.

En Forfatter beretter, at han har forlangt adskillige Medicinalcollegiers Betænkning over: om man kan døe af formegen Roes? De have alle svaret: Nei. Ikke engang Napoleon, som man gjorde ganske ør i Hovedet med Complimenter, skadede de noget paa hans Sundhed. Ja, ikke engang Qvalme skulle de have foraarsaget ham, uagtet mange af dem vare saaledes, at de endog paa Læsere kunne virke som et Vomitiv. Men man vogte sig dog for hvad Franskmanden kalder des Complimens de la place Maubart eller Valby-Complimenter. Uagtet man, i saa Henseende, sædvanligen møder stor Overbærenhed og Liberalitet, saa maa man dog ikke falde med Døren ind i Huset. Naar man vil rose en anseelig Mands Vers eller Indfald, saa maa man ikke bære sig ad som Jesper i Jacob v. Thybo, enten at udbryde i overdrevne Lovtaler eller holde sig paa Maven af bare Latter. Man maa tvertimod lade, som man aldeles ikke vidste, at Indfaldet eller Verset kom fra den anseelige Mand, men f. Ex. spørge leilighedsviis: "har Deres — læst det fortræffelige Digt, der nyligen stod i Adresseavisen over Grevinde **?" eller "man fortalte i Gaar i Klubben et ypperligt Indfald, som en vis høi Herre skal have havt." Paa denne Maade undgaaer man at beskyldes for Smiger og faaer dog sagt hvad man vil sige. — Vil man have en saadan Mand ind i en Klub, saa bør det ogsaa skee paa en fiin Maade. Directionen maa, f. Ex. tilskrive ham et meget galant Brev, hvori den, efter hele Selskabets enstemmige Ønske, udbeder sig hans Tilladelse til at declamere i en forestaaende musikalsk-deklamatorisk Aftenunderholdning, Hans — — — fortræffelige Digt over Grevinde ** i Adresseavisen, og derhos den Bevaagenhed at Hans — vilde beære Selskabet med sin Nærværelse, for gunstigst at afgive sin Dom om Deklamationens Udfald. Naar man engang først har trukket en saadan Herre til Bords og tømt hans og Ægtemagens Skaal, saa bliver det en let Sag, at faae ham til Æresmedlem.

Meest Leilighed til at gjøre Complimenter give Fødselsdagene; thi paa saadanne Dage gjelder den sjeldneste Licentia poetica. Jo flere Hyperboler, man betjener sig af, desto større Lykke gjør et Digt. Dagens Høitidelighed berettiger til at tage alle Planeter med deres Attributer og hele Parnassets Befolkning i Reqvisition. Det vilde derfor være hensigtsmæssigt, at de fornemste Folks Fødselsdage i Complimenteerbogen vare antegnede; thi da kunde man længe i Forveien være betænkt paa at samle Materialier til sit Gratulationsvers. Kunde deres Ægtemagers Fødselsdage tillige være anførte, saa var det saameget desto bedre, især naar der engang skal skrives Ligvers; thi deslige skrives jo, som sagt, ikke for de Døde, men blot for de Efterlevende, og derfor er det godt, at kunne indflette den Levendes Roser i den Dødes Cypressekrands.

Ogsaa i en anden Henseende vilde en saadan Opgivelse af Fødselsdage være af Nytte i vore Dage. Det er bekjendt, at i nyere Tider

den Skik at lykønske Folk paa deres Fødselsdag i Adresseavisen, er bleven meget almindelig. Men ofte har man saa mange at lykønske hele Aaret igjennem, at det er umuligt at vide bestemt Alles Fødselsdage. Naar nu Complimenteerbogen indeholdt en chronologisk Fortegnelse over alle bemidlede og anseelige Folks Fødselsdage, saa var denne en ligesaa fortræffelig Veiledning for dem, der ville lykønske, som Kjøbenhavns Veiviser er det for dem, som ville sende Breve om Understøttelse omkring i alle Huse.

Paa Contoirer er man ikke meget før at gjøre Complimenter. Om man end ved Indtrædelsen i et saadant Sprinkelværk bukker sig nok saa dybt, saa kan man sjeldent vente sig et Nik med Hovedet til Gjenhilsen hverken fra Chefen eller den skrivende Hær, han anfører. Det er nu eengang saaledes Skik og Brug, og derover maa ingen beklage sig. Men da Alting i vore Dage fremskrider til et Slags Perfectibilitet, og selv Tjenestepiger og Gaardskarle sige "De" til hverandre, saa var det dog muligt, at ogsaa paa Contoirer kunde indføres, om just ikke fransk Gallanterie, saa dog en vis Høflighed, der klæder alle Mennesker vel. En Anvisning til Høflighed for Contoirfolk kunde derfor maaskee ikke staae paa sit urette Sted i en Complimenteerbog. Om der aldrig udrettedes andet ved en saadan Artikel, saa vilde Enkelte derved dog afvænnes med, at bide ad Folk, eller at see stift paa den, der, med et dybt Buk, hilser dem, ret som om de vilde sige: "hvo giver Jer Lov til det?" Det forstaaer sig, man kan ikke forlange at f. Ex. en Fuldmægtig, der allerede ved sin Titel bebuder noget Mægtigt og endnu mindre en Chef, der minder om en General en

Chef og overhovedet ved det Ord Chef (Hoved) betegner den vigtigste og ædleste Deel af et Corpus, skal bukke sig saa dybt eller gjøre saadanne Complimenter, som den, der fremtræder for hans Skranker, men lidt — lidt Høflighed kan dog aldrig skade.

Det smukke Kjøn fortjener, i Alt hvad Complimenter angaaer, vor største Opmærksomhed. Men dog synes man hidtil ikke at have viist det den i den Grad, det fortjener samme. I Tydskland er man i den Henseende kommet meget videre. Man har sørget for, at Mandens Titel ogsaa meddeler sig Konen, det forstaaer sig som femininum. Konen besidder der ikke blot fælles Bo, men ogsaa fælles Titel med Manden. Det strækker sig endog til Doctores; thi aldrig saasnart har Manden faaet Doctorhatten og Doctorrangen paa for sin Inaugurial-Disputats, førend hans Kone, om hun end ikke engang forstod at læse hans Navn, naar det er skrevet med latinske Bogstaver, bliver Doctorinde. Det indskrænker sig ikke blot til academiske Værdigheder. Konen bliver ogsaa Hofraadinde, Amtmandinde, Educationsraadinde, Collegieraadinde, Overbygningsinspectorinde &c. I en Complimenteerbog maatte, for Fuldstændighedens Skyld, Folks Titler derfor ikke blot staae som Masculina men ogsaa som Feminina. Naar man da vilde tilskrive en Dame, saa behøvede man kun at efterslaae, hvorledes Manden tituleres i Hunkjønnet, da havde man strax Fruens rigtige Titel.

Blandt alle offentlige Complimenter ere Dedicationer det Slags, hvor man, ligesom i Vaudevillerne, ikke tager det saa nøje med Sandsynligheden. Det kommer af dedico, som kan hedde, jeg forguder, og enhver Dedication er en Apo-

theose. Den, som skriver en Bog, har sædvanlig en Patron, og naar han dedicerer ham den, forvandler han ham til sin Skytspatron. Forstaaer man rigtig at skrive Dedicationer, saa er Veien til Lykken funden, og mangen Forfatter indbragte de to Sider, hvorpaa Dedicationen stod, mere, end hele Resten af Bogen, ja mangen en Bog blev blot skreven for Dedicationens Skyld. Men til at skrive en rigtig Dedication udfordres ofte mere Forsigtighed og Overlæg, end til at skrive en heel Bog. Jeg veed den, der engang fornærmede en fornem Herre ved at betegne ham "som udmærket Skribent"; thi der blev ham spurgt: om han troede, at en høi Herre ikke havde vigtigere Ting at anvende sin Tid paa, end at skrive Bøger? og den stakkels Dedicateur mistede nu sin Patrons Bevaagenhed istedetfor end mere at befæstes deri. Dedicationsvæsenet maatte derfor optage en egen Artikel i Complimenteerbogen, og de vigtigste Regler for Dedicationers Forfærdigelse deri opgives. — Hvad Dedicationer ere for de Levende, det ere Gravskrifter og Ligvers for de Afgangne. De Døde maa man altid rose; thi deels høre de det ikke, deels kunde man dog ikke ærgre dem mere ved Dadel; selv kommer man altid i Ry for et ædelt Gemyt derved. Man beviser dem en Ære, der ligner den, at følge dem til Graven; Familien forncjer det dog altid, og man kan maaskee vente sig en god Belønning derfor. Ogsaa her kommer det ikke saa nøje an paa, om det, der siges, altid er sandsynligt, naar det kun er til den Hedengangnes Roes. Her gjelder i sin udstrakte Forstand de mortuis nil nisi bene! Man læse Indskrifterne paa Assistencekirkegaarden, og man vil ved hvert Skridt, man gjør, finde dette Sandsagn iagttaget. I denne de Dødes Have voxer intet uden Cardinaldyder. Der faaer man først ret at vide, hvilke store og gode Handlinger, der udøves i Kjøbenhavn. Der nyde de en Offentlighed, som de forhen ganske have savnet. Med gyldne Bogstaver paa hvidt Marmor fortælles her om dydige Egenskaber, der i Livet blomstrede useete og ukjendte, lig Violen i det tykke Græs. Hvert Skridt støder man paa en nyere Socrat eller Cornelia. Hvad man saa ofte forgjeves søger blandt de Levende: Retskaffenhed, Ædelmodighed, Oprigtighed, Uegennyttighed, det finder man i største Overflødighed blandt de Døde. Med Rette fortjene derfor ligeledes Ligvers og Gravskrifter et eget Capitel i Complimenteerbogen.

Men vil man spørge — hvo skal udarbeide et saadant Værk? Jeg svarer: de dertil Beqvemmes Tal er Legio. Men det forstaaer sig, et saadant Værk maatte understøttes med en talrig Subskription, hvilken Forfatteren heller ikke vilde savne, naar han forstod at gribe Tingen rigtig an. For det første maatte Bogen trykkes baade paa Dansk og Tydsk; thi ingen Nation holder mere af Complimenter end de Tydske og Franske; og man fornærmer ingenlunde deres Delicatesse, naar man siger, at de ere de tappreste, grundlærdeste, kløgtigste, vigtigste Folk paa Jorden. Dernæst maatte Forfatteren, ligesom Goethe og nyligen Schillers Arvinger, ansøge hele Europa om, at ingen tør eftertrykke Complimenteerbogen, allermindst i det norske Sprog, der saa temmelig skal ligne det danske. Naar Forfatteren havde brugt saadanne Forsigtighedsregler, saa kunde han være vis paa, at faae sit Arbeide fyrsteligen belønnet.

De skjønne Kunster.

Hr. Doctor Baden har i det sidste udkomne Hæfte af Øst's Archiv indrykt en Betænkning over adskillige Steder af Hr. Etatsraad Schmidtphiseldeks Bog, betitlet: Menneskeslægten paa sin nærværende Standpunkt.

Blandt disse Bemærkninger findes et Punkt, som berører de skjønne Kunster, saavelsom disses Dyrkere. Hr. Baden anfører nemlig, at Hr. Etatsraaden i det omtalte Værk har tillagt Kunstnerne — de talende og de bildende Kunster (Billed-Kunsterne) en høi Rang som Folke-Lærere. Denne Sætning har Hr. Dr. Baden temmelig rundt ud benægtet, hvilket han af historiske Grunde troer at kunne bevise. Da jeg i denne Tid er beskjæftiget med at skrive en Afhandling over de skjønne Kunsters Indflydelse paa Menneskets Forædling og Cultur, hvoraf det første Hæfte alt for nogen Tid siden er udkommet, og de tvende følgende Hæfter om faa Dage forlade Pressen, saa finder jeg mig foranlediget til at berøre Hr. Doctorens yttrede Grundsætninger, denne Sag betræffende, hvorover jeg vel tør troe, at være ligesaa competent en Dommer som Hr. Dr. Baden.

At ville nægte de skjønne Kunsters Indflydelse paa Menneskets Forædling i moralsk Forstand, vil vist nok være ligesaa urimeligt, som at nægte deres Indflydelse paa Menneskets Cultur i politisk Betydning.

Hr. Doctoren fortæller, at Oldtiden frembragte Lovgivere som udelukkede de skjønne Kunster (Tale- og Digtekunsterne, ikke Billed-Kunsterne) af deres Stater, men Hr. Doctoren har forglemt at fortælle, hvor høit disse Stater kom i Culturen, som havde saa vise Lovgivninger.

Derpaa fortæller han os, at endskjøndt der blandt Grækenlands udmærkede Kunstnere vare nogle, som havde videnskabelig Dannelse, saa formener han dog, at Gravstikker og Pensel er ofte forenet med Uvidenhed. Men har Hr. Doctoren betænkt, at han, med al sin Lærdom, kan være ligesaa uvidende i at bedømme de skjønne Kunsters Borger-Værd, som Kunstneren til at bedømme hans literaire Fortjenester? Med al Agtelse for Hr. Doctorens historiske Kundskaber, saa troer jeg dog virkelig ikke, at han har valgt det rigtige Standpunct, for at kunne overskue de skjønne Kunsters Værd i Menneske-Samfundet. Hvad Tale-Kunster angaaer, da har Plato i Udkastet til sin Stat, eller saakaldte Republik, paa en Maade viist hvorledes denne burde ledes, og det samme har han gjort ved Billed-Kunsterne; han udelukkede dem imidlertid ikke, men erkjendte fuldkommen deres Værd.

Naar Hr. Doctor Baden med upartiske Oine vil betragte den menneskelige Historie, saa vil han vist ogsaa finde, at førend Grækenland faldt, var Kunsten der allerede faldet; førend Rom faldt, var dets herlige Literatur ogsaa forsvunden; (Billed-Kunsterne naaede aldrig nogen Høide hos de gamle Romere) og endelig: førend Indostans Fald (hvor Cultur og Kunst engang stod høit) vare de skjønne Kunster der længst forsvundne.

I vore Dage har Kunsten desværre kun liden Indflydelse paa det borgerlige eller politiske Liv, men den arbeider sig fremad og dens skjønne Frugter vil nok vise sig, naar den først erholder sand Borgerværd; thi det er de skjønne Kunster som sætte Hæderskrandsen paa den menneskelige Cultur. Det er derfor traurigt naar man seer

de Lærde kaste et saa foragteligt Blik paa de skjønne Kunsters Dyrkere, forglemmende, at det er os de have at takke for alle Beqvemmeligheder i Livet. Derfor er det skjønt, naar Hr. Etatsraad Schmidtphiseldek allerede seer dette Kunstens høie Maal, som den tørre politiske Historiegrandsker neppe formaaer at nedbryde, naar han endog troer at være i Besiddelse af nok saa mange Kundskaber, som Kunstneren mangler.

De Gamle erkjendte ogsaa de skjønne Kunsters Værd. Winkelmann siger i: Geschichte der Kunst 1ster Th. Pag. 133: "Gelehrt seyn, das ist, zu wissen was andere gewust haben, würde späth gesucht; gelehrt im heutigen Verstande zu seyn, war in der alten Zeit leicht, denn es war eine Eitelkeit weniger in der Welt, nemlich viele Bücher zu kennen." — Derfor blev Lærdom heller ikke bestemt efter Antallet af de Bøger man havde læst, men efter den originale Maade, hvorefter man benyttede dem. Derfor blev Viisdom heller ikke erkjendt i de Begreber, som vare abstraherede af andre, men i det ejendommelige Præg, som Viismanden udtalte af sit eget Indre.

Endvidere siger Winkelmann sammesteds: En viis Mand var i Grækenland den meest agtede, og denne var i enhver Stad bekjendt ligesom blandt os den rigeste; til denne Agtelse kunde ogsaa Kunstneren naae, ja Socrates erklærede Kunstnerne allene for vise, som dem der virkelig vare det uden at synes saa, og maaskee var det i denne Overbeviisning, at Æsopus bestandig gik omkring Billedhuggerne og Bygmesterne. I langt nyere Tid var Maleren Diognetus een af dem som lærte Marc Aurel Viisdom. Denne Keiser bekjender, at han af ham har lært, at adskille det sande fra det falske, og ikke at tage

det baarlige for det værdige. Kunstnerne kunde blive Lovgivere, thi alle Lovgivere vare simple Borgere, som Aristoteles bevidner."

Kjøbenhavn, d. 27de Juni 1827.

H. Hansen,
Medlem af Kunstakademiet.

Blandede Efterretninger.

Romerske Oldsager i Frankrig.

To af de vigtigste Minder fra den romerske Oldtid, Marius's Triumfbue og Theatret i Orange ere i forrige Aar med meget Held blevne restaurerede. Theatret paa Skraaningen af Bjerget Orange er maaskee den bedst vedligeholdte Bygning af denne Art. Selv de architectoniske Forziringer af Proscenium, som ellers overalt fejle, ere her vedligeholdte. Prosceniets imposante Façade, der, 316 Fod lang og 107 Fod høi, og udsmykket med to Rader Arkader, strækker sig hen imod Staden, hører til de meest majestætiske Levninger af Oldtiden, vi kjende. Men det Indre af dette skjønne Theater, var hidtil, ligesom det i Arles, opfyldt med smaa Hytter og Skure, 86 i Tallet. Disse ere nu paa Departementets Bekostning bortkastede, og den kostbare Bygning saaledes atter fremstaaet i sin fulde Skjønhed.

I Caudecote og Braquemont, i Departementet Dieppe, ere betydelige Eftergravninger skete, hvorved Fundamenterne til en fast Lejr og mange romerske og galliske Oldsager ere komne for Dagens Lys.

I Bordeaux har man i Intendantens Have atter opdaget to betydelige Gravminder.

I Martres (urbs Consenarum efter du Mège, Calagurris) har man nylig fundet en 4 Fod høi Statue af Serapis, med sin Modius paa Hovedet, og foruden mange Keiserbuster, Levninger af en stor Gruppe, Herkules mod Achelous.

I Lyon søger man atter i Saonen efter den colossale Bronzehest fra Augusts-Templet i Ainay. Fragmenter deraf ere alt opdagede og fornye Haabet. (Bl. f. l. U. 110.)

Det gamle forladte Theater i Hamborg havde en Længde af 146 og en Brede af 56 Fod, to Rader Loger, et Gallerie og et Parterre. Det kunde rumme 1300 Tilskuere. Da man begyndte paa at ville have et nyt Skuespilhuus opført, forskaffede man sig fra forskjellige hamburgske Architekter Bygningsridser, som bleve overgivne Architekt Wimmel og af ham tilstillede Overbygningsraad Schinkel i Berlin. Han forkastede dem alle og lovede selv at udkaste en Bygningsplan. Det skede; dog fandt man Bygningens ydre Forziringer for kostbare; og det Ydre blev nu bragt til en exempelløs Simpelhed, som ikke giver Idee om at her indenfor er et Theater. Skuespilhuset er 135 Fod bredt og 195 Fod langt. Huset kan omtrent rumme 2200 Personer. De indvendige Forziringer, udførte efter C. F. W. Schinkels Tegninger, ere fortræffelige og smagfulde. (Mere i Dresd. Abendbl. 122, 123, 124.)

Den franske Marinecapitain F. Deville beretter i sine i forrige Aar i Paris udkomne Breve over Bengalen om Hovedstaden Calcutta, at denne med en Omkreds af 8 til 9 franske Mile ligger meget lavt. Paa en grøn Plads prunker Statholderens Pallads med otte Kanter og ligesaa mange Pavilloner, omgivet af Jerngitterværker. Den indre Luxus er kongelig og udfolder sig fortrinligen, naar Gesandter eller indiske Fyrster gives Audients. Garden af Europæere og Sipoys er pragtfuld. Nær derved ligger Gjeldsarresthuset, hvori dog de rigt lønnede engelske Embedsmænd, med meget stor Gjeld, sjeldent komme. Fra Calcuttas Glacier indtil henad Ganges ligger Fortet William, med 300 Stykker Skyts paa Voldene; 10,000 Mand og hele den engelske Befolkning kunne finde Plads her. Fortet er i det mindste paa et Aar forsynet med Levnetsmidler. Asiens Luxus har svækket den europæiske Ungdom, og Drukkenbolter drive hyppigen deres Uvæsen. I Egnen af Calcutta avles megen Riis, Hvede og Hamp. Til de nærmeste Stæder føre skyggefulde Konstveie med asiatiske Lysthaver ved Siderne. I den nærliggende danske Stad Serampur finde Calcuttas Bankerotterer et Fristed, i Kraft af gammel Skik og Brug. De rige Kjøbmænds Taffel i Calcutta er overdaadigt og de og deres Bordgjæster forlader for det meste Taffelet saa beskjenkede, at de i Rusen ofte mishandle deres Tyende. Derfor leve de sjeldent længe og bringe hos deres Landsmænd Ostindiens Clima i slet Rygte. Fruentimmerne ere enten af indisk Blod eller Speculantinder, af urene Sæder, der, udrustede med Skjønhed, reise fra Engelland til Calcutta, for der at finde en Mand, men ofte staae meget tilbage for Manden i Dannelse.

Kjøbenhavns Børs, den 6 Juli 1827.

		à
Hamburg 2 M. a vista 222		
Species 224		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 7 ß.		
Bank=Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	164	$164\frac{1}{2}$ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$48\frac{1}{4}$	$48\frac{1}{2}$ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$83\frac{5}{8}$	84 Rbd. Sedl.
Dito Dito	$75\frac{1}{2}$	— i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	$101\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	$113\frac{1}{4}$	$113\frac{3}{4}$ Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	95	— Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	$104\frac{1}{2}$	105 i Banco
4 pC. Dito nye	96	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	$60\frac{1}{2}$	$60\frac{3}{4}$ L. Sterl.

1 Lsterl. beregnet til 14 Bmk.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie. Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 55.

Redigeret i Etatsraad Fr. Thaarups Fraværelse af Chr. Thaarup.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 10 Juli 1827.

Reisen til Berlin og Dresden i Aaret 1825.

(Fortsættelse; see No. 53.)

— — tu verrai nell'orribil sabbione.
Dante.
(Du vil komme i det græsselige Sand.)

Fra Alt-Ruppin til Berlin, en Strækning af over ni Mile, forekom mig intet Mærkværdigt, hverken i Henseende til Naturskjønheder eller Bygninger. Kun Konsten har kunnet aftvinge den sandede Bund nogen Frugtbarhed. Dog synes Faareavlen at lykkes meget der. Fra mit Vindue i Alt-Ruppin, saae jeg en Drivt Faar, der med Rette kunde kaldes Legio. Et saa stort Antal af disse Skabninger har jeg endnu aldrig i mit Liv seet paa eengang. Hele Ruppin var ligesom indhyllet i Støv; og tilsidst kunde man næsten ikke see Faarene selv mere.

Vi kjørte igjennem Oranienburg, en Stad med et Lystslot, fire Mile fra Berlin. Slottet har et guult Anstrøg og er nu en Vitriol- og Svovlsyrefabrik. Her begynder man allerede at blive den Berlinske Glands vaer, og man mærker, at Residentsen ikke kan være langt borte. Glimrende Equipager, pyntede Herrer og Damer synes at være fløine ud, som Duer med Olieblade i Munden, fra den store, paa Sandfloden svømmende, Ark, og tilraabe os: Land! Land! Det varede længe, førend vi kom til noget ordentligt Gjestgiversted. Kudsken trøstede os med, at vi snart vilde naae Møllen. Jeg forestillede mig her en Mølle, som een af dem paa Volden i Kjøbenhavn, og Mølleren klædt i en hvid Trøje eller i det Højeste i en hvid Kjole. Men hvor forbausedes vi ikke, da vi stege af i en prægtig Bygning, og traadte ind i en smukt møbleret Sahl, og, fremfor Alt, da vi saae Værten. Han var pynteligen klædt, havde et martialsk Væsen, og modtog os meget fornemt. Beværtningen svarede ganske til Mandens hele Udvortes. Medens Bordet blev dækket, kom en glimrende Equipage med en gammel og en ung Herre kjørende. Begge vare af rank Væxt, af stolt Væsen, og deres Knebelsbarter sagde mig, at de hørte til

Krigsstanden. De forlangte Caffe, og satte sig paa Bænken udenfor. Værtens "Hr. Graf", som han vel gientog Snese Gange, tilkjendegav os nu, ikke mindre end deres hele Pli, at de vare af fornem Stand.

Da vi vare komne Hovedstaden omtrent en Miil nær, traadte en Mand frem ved en Bom og fordrede Chausséepenge. "Chausséepenge? jeg har ikke seet nogen Chaussée, raabte jeg. Tvertimod ere vi kjørte i Sand lige op til Hjulsporene." Bommanden svarede, at det ikke var Betaling for den Chaussée, vi vare kjørte, men for den, som vi nu kom til at kjøre. Vi fandt ogsaa snart, at der var anlagt en Chaussée omtrent en Miil lang. Den skal føre lige til Hamburg.

Berlin.

Nu laae Berlin udbredt for mine Øjne. Hvilket Panorama! Hvilken Colos af en Stad! Blikket forvirres og veed ikke, hvorpaa det først skal hefte sig. Vist nok er Staden ikke i Høiden hvad Kjøbenhavn er med sine Taarne, i det mindste ikke hvad det har været, medens Fruekirketaarn bar sine tre Kroner og Nicolaikirketaarn kneisede saa stolt. Men i Breden — hvilken bebygt Flade — hvilken Masse af Bygninger! Kan Babylon — kan Persepolis have været skjønnere i deres herligste Pragt? Men betænker man, at Berlins Mure have et Omfang af to til tre Mile, saa kan man let forestille sig hvad Konger, der havde stor Byggelyst, kunde opføre paa et saadant Fladerum. Forstæderne opvække ingen høi Idee om Berlin; Husene ere simple og Indbyggernes Udvortes forraader ingen synderlig Velstand. Men kommer

man ind i Staden selv, især i de Afdelinger, som kaldes Friedrichwerden og Dorotheen- (Neu-) Stadt, saa troer man sig hentryllet i en Feeverden. Hvilke Palladser, hvilke Templer, hvilke Broer! Ved hvert Skridt mindes man om Perikles og August, og troer at staae paa Roms Forum i Republikens skjønneste Tider. Og dog føler man: det er ikke Rom! Det er Raphael Morgehns Transfiguration, ikke Raphael Sanzios. I alle Bygninger og Billedstøtter seer man en utrættelig Stræben efter det Antike, men den nyere Smag, især den italienske, stikker allevegne frem. Naar man seer Billedstøtten af Fyrsten af Dessau med hans lille trekantede Hat, i Sko og Strømper, med de mange Ordener paa Brystet, saa har man i det Smaa et Billed af den forunderlige Blanding af det Antike med det Moderne i det Store. Palaierne paa Amalienborg, Schimmelmanns og Totts Palais i Kjøbenhavn kunne give os en Forestilling om Stilen, hvori de fleste Pragtbygninger i Berlin ere bygte. Men uagtet denne Blanding er Preussens Hovedstad, betragtet i sin Heelhed, een af de skjønneste Residentser i Europa. London og Paris have herlige enkelte Partier, men en Stad, der, saa at sige, er af een Støbning, med en saadan Befolkning, og med saa mange Mindesmærker af Dannelse og Oplysning, findes der neppe Mage til.

Jeg tog ind i et Gjæstgiversted af første Classe; en galloneret Schveizer — en Apol af en Karl — stod i Døren, men han havde intet andet at bestille, end at staae, eller sidde og gabe, støttende sig paa sin Stok med den store Sølvknap, og naar Tiden blev ham for lang, hjelpende Pigerne i Gaarden at pille Grønnæerter.

Værken spillede the great Unknown's Rolle, og var for mig en Daleilama. Jeg fik ham aldrig at see, uagtet jeg logerede otte Dage i hans Huus. Men han skal, som man forsikkrede mig, være meget rig, og ikke bryde sig synderligt om Gjæstgiveriet. Ved Table d'Hote spiste han, og der kunde man faae ham at see, men det var ogsaa det eneste Sted, hvor han var synlig. Da jeg aldrig spiste ved hans Table, saa blev Monsieur l'Hote mig ogsaa ubekjendt. Taxterne paa alle Føde- og Drikkevarer, saavelsom paa Logis, ere, trykte og autoriserede af Politiet, opslaaede i hvert Logement. Men Alting er dog temmeligt dyrt.

Huusleien og Brændeved ere især meget kostbare i Berlin. En langtfra ikke brillant Etage paa elleve Værelser i en af de gode Gader koster 1400 Thl. preuss., der udgjør henved 2000 Rbd. rede Sølv, og deraf kan man slutte sig til Priserne paa andre Leiligheder. I Kjøbenhavn vilde man kunne faae den for 500 Rbd.

At beskrive Berlin kan ikke være disse Bemærkningers Formaal, og vilde desuden være et overflødigt Arbeide, da denne Stad tidt nok er bleven beskreven forhen. Men at vise den for Læseren saaledes, som jeg, under otte Dages Ophold, har seet denne mærkværdige Stad, vilde maaskee ikke være af Veien. Jeg begynder med at skildre de vigtigste Gjenstande i samme Orden, jeg har taget dem i Øjesyn. I Forveien maa jeg bemærke, at ligesom i Paris Alting er at see frit, saaledes er i Berlin næsten intet særdeles Mærkværdigt, naar undtages det, der staaer paa offentlige Gader og Pladser, at see, uden for Penge.

Slottet.

Det har nogen Lighed med det afbrændte Christiansborg, i det mindste ud til Slotspladsen, men man kan gjøre sig et Begreb om dets Størrelse, naar jeg siger, at dets Længde derud til er 430 Fod og at dets Høide, det 6 Fod høie Brystrækværk iberegnet, 101½ Fod. Bedst tager det sig ud, seet fra Slotspladsen; indvendig er det temmeligt skummelt, hvortil den smudsige Farve maaskee bidrog noget. Men man var i Færd med at oppudse det. Slotsportene ere vel store, men hverken disse eller Hovedopgangene zirlige eller pragtfulde. De kunne ikke komme i Sammenligning med Hovedindkjørslen til det forrige Christiansborg og dets herlige Marmortrappe. Da Slottet har forskjellige Tilbygninger, fra forskiellige Kongers Tid, saa stikke de ældre Dele af Bygningen ubehageligt af mod de nyere. Det har fire Etager. Værelserne ere mere pragtfulde end smagfulde. Riddersahlen er hverken saa stor eller saa skjøn, som den paa Christiansborg har været. Mærkeligt er der en stor Lysekrone af Christal, som den nuregjerende Konge har kjøbt af Rittmester v. Peller for 11,000 preussiske Thaler (omtrent 15,000 Rbd. r. S.) Da den blev kjøbt var den ganske sort, thi den er 230 Aar gammel, men den blev siden oppudset og tager sig nu godt ud. Den er en reen Kjæmpe af en Lysekrone; thi den veier 1300 Pund. Speilene ere af overordentlig Størrelse og indfattede i svære Sølvrammer. Sølvkarrene, hvoraf mange ere forgyldte, findes her opstillede i en pyramideformig Orden. Deres Værdie maa være betydeligt. Arbeidet er meget gammeldags. Her findes Drikkekander af uhyre Størrelse, der ved festlige Leiligheder bleve fyldte. I adskillige ere preussiske Medailler og Skuemynter indfattede.

Ogsaa i Hoffapellet hænger en sjelden Glas-Lysekrone, men i den nyeste Smag. Den er en Foræring af den nuregjerende Konge af England, som Prindsregent, og udmærket baade ved sin Størrelse og ved Arbeidet. Frescomalerierne og Basrelieferne ere af Rode. I et tilstødende Cabinet findes en skjøn Vase af siberisk Marmor, som er en Foræring af Keiser Alexander, og et herligt Malerie af Correggio, forestillende den sidste Hertug af Ferrara. Da de Franske vare i Berlin, blev dette Malerie bragt i Forvaring; thi man vilde ikke føre dem i Fristelse. Audiencesahlen er betrukken med carmosinrødt Fløiel; her hænger en Lysekrone af Bergchristal, som skal have tilhørt Pompadour, og har kostet 80,000 Thlr. Ved samme er en Christalkugle af en saa sjelden Størrelse og Klarhed, at en Engellænder har budet 30,000 Thlr. derfor. Et Speil af den Schicklerske Fabrik, findes her, som er 102 Tommer høit og 52 Tommer bredt. Det var vist for sin Tid et overordenligt stort Glas. Men Niemeyer saae i Brødrene Didots Speilfabrik i Paris et Speilglas, der rigtig nok var det største i Fabriken, men af 120 Tommers Længde og 60 Tommers Brede, som kostede 3500 Thlr.

Den forrige saakaldte Pillesahl tjener til Concertsahl; den har 16 Pilarer af Stukkaturarbeide, og udmærker sig ved de der opstillede Antiker: Mark Aurel, Apollo, Venus ꝛc. Mark Aurels Billedstøtte er meget restaureret, men Hovedet er dog fuldstændigt. I et Cabinet er Alting endnu i samme Stand, som for 130 Aar siden. Den store Seng med grønne Silkegardiner, staaer opredt saaledes, som den stod i den første Konge af Preussen, Friedrich Wilhelm den 3dies Tid. I det Kongelige Haandbibliothek

staaer et Bord, sammensat af forskjellige italienske Marmorarter og paa dette en stor Porcellains Vase, forfærdiget i Fabriken i St. Petersborg, og foræret af Keiser Alexander. I et andet Cabinet staaer en kostbar Porcellains Vase, forfærdiget i Sevre, hvorpaa forestilles Mantua, som man er i Begreb med at ville beskyde, men Napoleon befaler, at Staden skal skaanes, i Betragtning af at den er Virgils Fødested. Et andet herligt fransk Konstværk som findes her, er et stort Spilleuhr med de vigtigste af Napoleons Feldtslage, anbragte i Basreliefer af Bronce. Det blev taget af de Blücherske Husarer i Paris, men er siden bleven Konstneren, der havde forfærdiget det, betalt af Kongen af Preussen. Mærkværdig er den hvide Sahl, anlagt ligesom Riddersahlen, af Kong Friederich I. Den tjener til Høitideligheder og til den saakaldte Fakkeldands ved Bilagere; den er 82 Fod lang, 51 Fod bred og 40 Fod høi. Tre af den afdøde Dronnings Værelser ere meget smagfuldt drapperede med hvidt Nettelduug paa guul, rød og blaa Grund. Det tager sig særdeles skjønt ud. I et af den afdøde Kong Wilhelm II Værelser er den ene Væg af Speilglas og den øvrige Deel deraf lakeret. Blandt de andre Mærkværdigheder i de forskjellige Cabinetter fortjener at nævnes en Commode af Mosaik, en Kakkelovns-Skjerm, broderet og malet af Hertuginden af York, et Uhr, der viser Solens Op- og Nedgang, et Fløiteuhr med Klokkespil, et Uhr med to Fløiter og en Harpe, endeel Antiker i den afdøde Konges Cabinet, f. Ex. en ægyptisk Isis, Cicero ꝛc. Af Malerier i Oliefarver findes her Mesterværker af Correggio, Rubens, Pesne, van Dyck o. fl. I de Værelser, hvor Kong Friederich den Store lod

opføre smaa Concerter, staae Nodestolene og alle de øvrige til Musiken nødvendige Gjenstande paa samme Sted, som da han levede; selv Friederichs Fløite af Ibenholt ligger paa Bordet; Alting er beredt til Concerten — kun den store Konge og hans Medspillende mangle. — Hvor fordum de meest fortryllende Toner gjenlød fra en Monark, der var stor paa Fløiten, som i Alting, hersker nu Gravens Taushed.

Det vilde være for vidtløftigt, at opregne her Alt hvad af Mærkværdigt og Kostbart der findes i denne store Kongeborg, der, uforstyrret af Ild eller andre Naturuheld, har kunnet staae som et trygt Beyaringssted for alle de Konstskatte, der af forskjellige Regenter, som vare fortrinlige Konstyndere, og især af Friederich den Store, med betydelig Bekostning ere blevne anskaffede. I alle Værelserne findes vel flere Spor af møisommeligt Arbeide og ængstelig Konst, end af virkelig Smag, men dog nødes man til at beundre den Utrættelighed, hvormed saa meget er udarbeidet. Selv de Gulve, hvorpaa man træder, ere konstigen indlagte, og saa glatte som et Speil. Men hvor megen Bekostning der end er anvendt paa dette Slot, saa er der dog ingen Tvivl om, at det nu under Arbeid værende Christiansborg, som en Følge af Tidsalderens renere og ædlere Konstsmag, vil kunne blive en ganske anden Bygning, end den med smagløse Zirater overlæssede og af Forgyldning overalt straalende Berlinske Kongeborg. I vor Tid kan man med Lidet udrette langt mere end for hundrede Aar siden med meget. Et Exempel derpaa seer man i den ny store Concertsahl i Skuespilhuset i Berlin, som vi siden komme til at omtale. Malerens hurtige og lette Pensel fremtryller Figurer og Udziringer, der kappes med Billedhuggerens langsomme og møisomme Meisel om Forrangen. (Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

I Fredags Eftermiddag ankom Deres Majestæter, vor allernaadigste Konge og Dronning, samt Deres Kongelige Høiheder Prindsesse Caroline og Wilhelmine, til Sommerresidentsen Frederiksberg Slot. I Søndags Eftermiddag behagede det Høie Herskab, for første Gang i Aar, at seile i Canalen.

Aarhuus, den 6te Juli. I Morges Kl. 8½ ankom endelig hid Dampskibet Dania, som allerede siden i Forgaars Aftes var blevet ventet. Kun uovervindelige Naturtilfælde havde forvoldet den indtrufne Sinkelse. Efterat Skibet lidt efter Kl. 6 i Onsdags Morges havde forladt Kjøbenhavn, hvor det fra Aalborg var ankommet i Tirsdags Aftes Kl. 6, naaede det i en tre Timers Tid Helsingøer, hvor det landsatte 15 af de medfulgte 51 Passagerer. Men da det var kommet ud af Sundet forbi Gilbergshoved, blev Vestnordvestvinden til en fuldkommen Storm, som, i Forening med den stærke Søegang, tvang til at søge op under Hesseløe, hvor det kastede Anker om Natten Kl. 12. Ved en længere fortsat Strid imod Veir og Bølger vilde det i Kjøbenhavn indtagne Forraad af Steenkul, som ikke var mindre end 80 Tønder, efter al Sandsynlighed ikke have kunnet holde ud indtil Enden, og Fremkomsten til det bestemte Sted saaledes være blevet end mere forhalet. Ved Hesseløen maatte Skibet formedelst den vedvarende Modvind og det oprørte Hav blive liggende indtil i Gaar Eftermiddags Kl. 6, da det paa ny begyndte Seiladsen, og, uagtet Veiret efterhaanden atter blev haardere, omsider kjæmpede sig frem til Aarhuus, just som Steenkullene næsten vare opbrugte. Ligesom Skibet selv under denne Prøvelse har viist, hvad over-

ordentligt Anbrud det formaaer at modstaae, saaledes vidner og dets kloge og kraftfulde Ledning ved denne Leilighed til Ære for Vedkommende. Entrepreneuren Hr. Capitainlieutnant Christensen, der selv var med paa denne Reise ligesom paa den aalborgske, har overdraget Førelsen til Hr. Bekker, der gik frem med al Sindighed og Bestemthed. Hr. Capitainlieutenanten har i London givet 3200 Pd. Strl. for Skibet og desuden sat en 1100 til 1200 paa dets beqvemmere og smukkere Indretning. Hertil lagte de paaløbende Udgifter, vil han ei kunne være skadesløs under en 22000 Rbd. aarlig Indtægt. Man kan ikke andet end ønske hans almeengavnlige Foretagende noksom paaskjønnet og opmuntret. — I Eftermiddags Kl. $1\frac{1}{2}$ afgik Skibet igjen herfra med 9 Passagerer. Det havde havt flere, saafremt ei det omtalte Uheld, saa usædvanligt paa denne Aarets Tid, var indtruffet, da Endeel, formedelst dets Udeblivelse i Gaar Morges, toge bort med Smakken.

Blandede Efterretninger.

Gammel Castilien. — Empecinados Død. — Bibliotheker i Madrid. — Ferdinand VII. og hans Brødre.

Fra Burgos til Ferma har Landet, der er en stor, af smaa Høje afbrudt Slette, intet mærkeligt, med mindre man vilde regne dertil nogle store Galger, der staae som et Tegn paa Jorddegodsejernes Herlighed, hist og her paa Bakkerne. Det er ligesom de Landsbyers Liberie, der tilhøre Granderne. Overalt hersker Tørken, og hvis Spanierne ikke træffe Anstalter til at forebygge det, saa er Gammel-Castilien inden hundrede Aar en fuldkommen Ørk. Paa mange Steder har Sandet allerede nu taget saadan Overhaand, at det opsluger Aaer og Bække, og at de faa Træer, som hidtil have holdt sig, visne bort.

I Lerma, en Flække med 1200 Indvaanere, har Hertugen af Infantado betydelige Besiddelser. Et gammelt, forfaldent Slot, ganske bedækket af Vaabenskjolde, var hans Fædres

Herresæde; nu er det intet andet end en stor uregelmæssig Masse af Hvælvinger, igjennem hvilke man seer Landet bag Slottet, og Flodens Bugtninger. Herhen komme Kartheuserne, Franciscanerne, Augustinerne, disse sørgelige Egnes sande Paschaer, for, efter deres rigelige Maaltider, at drømme her. Overalt modtage de Tegn paa den højeste Agtelse. Mændene staae i deres Nærværelse med blottede Hoveder og Børnene kappes om at kysse deres Hænder. — —

Endnu ere i Aranda ved Duero, en Stad paa 4000 Indvaanere, mange Mærker af de Saar, den fik i Uafhængighedskrigen. Murene af det biskoppelige Palads ere saa hullede af Gevær- og Kanon-Kugler som et Dørslag. Den berømte Guerilla-Anfører Empecinado havde ladet det beskyde, da et Regiment kejserlige Tropper havde forskandset sig i samme. Hvo vilde dengang have tænkt, at denne dristige Partigænger ved Bredderne af den samme Flod, der var Vidne til hans Bedrifter, skulde lade sit Liv for sine egne Medborgeres Hænder? Hans tragiske Endeligt er bekjendt; man veed at Empecinado, efter Restaurationen i 1823, blev overleveret til Absolutisterne, at han endnu paa Skafottet brødes med sine Bødler, og at han maatte gjennembores med Bajonetstik, fordi det var umuligt at hænge ham. Hele Europa gjenlød af Indignation over denne afskyelige Exekution. Men ikke saa bekjendt er maaskee dette, at Munkene, saalænge hans Fangenskab varede, begik den Grusomhed, at stille deres Slagtoffer, i et meget lavt Jernbuur, blot for Pøbelens Raseri i hint Roa, som han saa tappert havde forsvaret. I denne ynkværdige Tilstand førte man ham igjennem Gaderne og over de offentlige Pladse. Kvinderne gøde kogende Vand over ham og Munkene sang dertil et andægtigt Te Deum. Disse Afskyeligheder fortalte man i Aranda, og de, der fortalte dem, roste sig af at have taget Deel deri, som noget særdeles æresfuldt. — —

— Adskillige Privatbibliotheker ere undgaaede det hellige Tribunals Eftersforskninger, og i nogle, som jeg saae, fandt jeg de bedste Verker

af vore nyere Forfattere. Destutt de Tracys "Elemens d' idéologie, Say's Traité d'économie politique," Pradts Flyveskrifter, Samlingen af de Taler, der bleve holdte i vore Kamre angaaende den sidste Krig, befandt sig deriblandt. Selv den saa ivrig forfulgte Voltaire er hist og her undgaaet Baalet. Jeg har seet adskillige Exemplarer af hans Verker, i Beaumarchais's Udgave. En Læge har haft det Indfald, at lade indbinde ham under Titel: "Helgenes Levnet, 1ste Bind, 2det Bind" o. s. v., i det han haabede, at dette Flag vilde beskjerme Kontrebanden, og hidtil har Udfaldet svaret til hans Forventninger. Rousseau, Buffon, og selv Montesquieu ere forbudte; dog faae de, der erklære, at de ville sysselsætte sig med at gjendrive dem, Lov til at beholde dem.

Maaskee kunde det interessere nogle Læsere, at lære at kjende de literære Nyheder, der sidste Sommer med store Bogstaver vare opslaaede paa Boghandlernes Døre. Her ere de: "Afhandling om de 5 Maader, at betjene Messen; Nye kristelige Sange; — Fuldstændig Afhandling om General-Skriftemaal; — Religionens Nydelser; — Johannes Aabenbaring, forklaret for den hele Verden; — Napoleon eller Europas Don Quixote; — Let og anvendelig Maade at gjøre et godt General-Skriftemaal paa, af Pater Calatayud, Medlem af Jesu Selskab." Det sidste Verk, i 32mo, indeholder saa afskyelige Slibrigheder, at en retskaffen Mands Pen vægrer sig ved blot at hentyde paa dem. Vicomte d'Arlincourts Renegat var ogsaa, paa en meget svulstig Maade, opslaaet.

Det kongelige Bibliothek, som nylig er sat i Stand igjen, er af udmærket Peenhed. Saa ofte jeg besøgte det, vare alle Bordene, der ere belagte med Tepper, og paa hvilke man finder Alt, hvad der er fornødent til at tage Noticer, omringede af Læsere af enhver Alder og enhver Stand. Militære, selv Garde-du-Corps satte sig ned blandt de unge Studerende og beskjæftigede sig med literære Sysler. Bibliothekarerne ere artige og tjenstvillige, og udmærke sig derved rosværdigen fremfor de fleste offentlige Embedsmænd. Desværre ere Bajonetterne heller ikke fjærnede fra denne Helligdom. Ved Døren er en Skildvagt, og paa Trappen staae 3 Gensdarmes med trukne Sabler, som om de holdt Vagt ved et Fængsel. Men endnu mærkværdigere er Indskriften over Hoved-Indgangen. Den tjener til at forevige Mindet om et Besøg, med hvilket Ferdinand VII. d. 7de Juli 1826 havde den Naade at beære sit Bibliothek. Hans Majestæt — siger den latinske Indskrift: "has ædes invisere dignatus est; — — Iberi, plaudite, plaudite et exteri." — (værdigede at besøge dette Huus; — I Spaniere, klapper! Klapper og I Udlændinge!) —

Ferdinand den 7des Personlighed er meget paafaldende. Hans store sorte Øine give ham et Udtryk et Blidhed og Sagtmodighed, som ogsaa den fremstaaende Underlæbe og den noget platte Næse hentyder paa. Han er af sædvanlig Vært, og har Anlæg til betydelig Fedme. Hans Gang er ædel og majestætisk; han seer ud som en Konge. Man siger, at han i sit Privatliv er ligefrem og munter, men desuagtet maa han dog ynde Strænghed, hvis man kan tro nogle Vittigheder, der tilskrives ham. Dertil er han ubestemt, og har en vis filosofisk Flegma. Hans Valgsprog er: "Man maa føje sig efter Omstændighederne." Hans ældste Broder Don Carlos er af Naturen meget forsømt. Denne, Kronens præsumtive Arving, har ildrøde Haar og temmelige aandløse Ansigtstræk. Infanten Don Francisco, udmærket som Maler og Musiker, er i ethvert Tilfælde bedre opdraget end sin nysnævnte Broder, og savner ikke Ynde og Talent. Hans Lærer, Oberst Amoros, er nu Director for Normalskolen i Paris. I Don Franciscos Kabinet hænge adskillige Hoveder, som han har malet under sit Ophold i Rom, og som røbe en sikker Haand.

(Af Adolf Blanquis Reise til Madrid i Aug. og Sept. 1826.)

I en nyligen i Bordeaux udkommen Bog angives Produktionen af de saakaldte Bordeaux-vine til omtrent 250,000 Tønder eller 2,283,000 Hektolitre.

Svaret.

"Hvem er Din Trøst i Liv og Død?"
Saaledes Præstens Spørgsmaal lød
til Confirmanden Caroline,
en vever, rank og skjøn Blondine.
Strax hendes Bryst saa heftigt slaaer,
og taus og bævende hun staaer
med Blikket hæftet paa hans Fod
og Kinden malet rød som Blod.
"Hvo er det dog min rare Pige,
da Du mig ikke Den kan sige,
der er Din Trøst i Liv og Død,
og skjerme kan mod Sorg og Nød;
tænk Dig blot om, og Du vil finde,
hvad Dig nu gaaet er af Minde."
Hun smiler: "Ja jeg det vel veed,
og kunde give Dem Beskeed,
men Hr. Pastor, De maa tilgive,
at jeg maa Svaret skyldig blive."
"Vanartighed! foruden Lige,
Du veed det, og det ei vil sige,
Du siger det, hvis ei! da see, —
hvad Underværk med Dig vil skee."
Ja, naar det skal, saa maa det være,
men De den Gunst maa for mig nære,
at tie med hvad jeg Dem siger,
thi dersom De min Tillid sviger,
fik vist min Moder Alt at vide,
og hun er just ei af de Blide,
i saadant Fald; ja paa min Ære,
jeg vilde meer uheldig være,
og lide meer, end Nogen som
man straffer efter Lov og Dom."
"Ja det jeg lover Dig, og nu" —
"Det er — det er" — "Hvad, standser Du?"
"O nei, men Ingen det maa høre,
og nu hun hvisker ham i Øre:
"Den skjønne Lieutnant, som De saae
i Gaar, med mig paa Volden gaae."

Jomtou.

Kjøbenhavns Børs, den 10 Juli 1827.

		à
Hamburg 2 M. a vista 222		
Species 224		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 7 ß.		
Bank=Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$163\frac{1}{2}$	$163\frac{3}{4}$ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	48	$48\frac{1}{4}$ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$83\frac{3}{4}$	84 Rbd. Sedl.
Dito Dito	$75\frac{1}{2}$	— i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	$101\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	$113\frac{1}{4}$	$113\frac{3}{4}$ Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	95	— Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco
4 pC. Dito nye	96	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	$60\frac{1}{2}$	$60\frac{3}{4}$ L. Sterl.

Potpourri.

To Jesuiter bade Rousseau at lære dem den Hemmelighed, han betjente sig af, til at tale med ligesaa megen Ild, som Kraft, om enhver Gjenstand. "Jeg besidder virkelig en saadan Hemmelighed, svarede Rousseau, men det gjør mig meget ondt, at jeg ikke kan lære Dem den. Den bestaaer deri, at jeg aldrig siger og skriver andet end hvad jeg føler og tænker."

Da den unge Konge af ** besteg Tronen, var hele Hovedstaden illumineret. I en Slagters Vindue læstes de Ord: "Heil dem König! Lange. Nedenunder laae in Natura en stor Lever (Leb'er) af en Kalv, omgiven af brændende Lys.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,
Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 56.

Redigeret i Etatsraad Fr. Thaarups Fraværelse af Chr. Thaarup.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 14 Juli 1827.

Om den Jubelfest, som i forløbne Aar blev holdt i Anledning af den kristelige Religions Indførelse i Fædrelandet ved Anschar.

I Hertugdømmerne Slesvig og Holsteen blev nogle Steder til Minde om Dagen, foruden de anordnede Højtideligheder, et og andet iværksat. Saaledes f. Ex. i Heiligenstadt. Kirken her er en af de første faa, som 834 blev underlagt Erkebiskop Anschars Opsigt, og den har endnu sin oprindelige gamle uforandrede Bygning. Under alle Tidens Storme, som denne Bygning ti Aarhundreder igjennem havde udstaaet, var ogsaa, at den i hin Nat mellem 3die og 4de Febr. blev ganske sat under Vand og led meget. Noget ejendommeligt ved denne Kirke var, at den, tilligemed Præstegaarden, laae udenfor Stor-Diget. Ligesom det allerede af Kirkedirektionen var besluttet, at sikre Præstegaarden ved et Dige, saa fattede man ogsaa den Beslutning, at ville, til Minde om Jubelfesten, ogsaa sikre Kirken ved et Dige, og denne Beslutning blev saa rask udført, at Menigheden allerede paa Festdagen kunde gaae til sit gamle Gudshuus over det den sikkrende Dige. — I Friederichsberg, (en Deel af Staden Schleswig) blev et dobbelt Minde om denne Dag stiftet, nemlig: et Legat af 200 Rbd. Cour., af hvis Renter aarligen paa denne Dag skal anskaffes, og for Alteret frit uddeles Bibler og Psalmebøger for Menighedens fattige Confirmander; dernæst Grundsteens Lægning til et Taarn ved Kirken. — I Hadersleben blev Grunden til en almeennyttig Stiftelse lagt. Den derværende Prædikeforening meddeelte nemlig ved sin Sekretær, Pastor Lautrup, den Efterretning til Hr. Professor Köster, Forstander for det homiletiske Seminarium i Kiel, at samme havde stiftet en aarlig Præmie af 10 Rdl. C. for bemeldte Seminar. Hr. Professor Köster har i denne Anledning udstædt en Opfordring om Bidrag til en videnskabelig *patriotisk* Stiftelse, til Befordring af praktisk *theologiske* Studier paa Universitetet. En Deel af saadan Stiftelse skulde bestaae i *smaae homiletiske* og *kateketiske* Præmier, der *til Minde* om Dagen

skulde kaldes: Anschariuspræmier. — I Windbergen blev en smuk Oblat-Daase med Indskrift skjenket Kirken af Senator Andresen i Flensborg. Paa tre Steder, nemlig: i Flensborg, Rendsborg og i Kiel bleve Opfordringer gjorte til milde Gaver for Missionærvæsenet.

Man har i det til Kundskab om Fædrenelandet interessante Tidsskrift: Schleswig-Holstein-Lauenburgische Provinzialberichte 1826, 3die Hæfte, og 1827 I H., udførlig Underretning om hvorledes Jubelfesten i Hertugdømmerne blev høitideligholdt. Deraf er foreſtaaende taget. Til Slutning af Beretningen gives en Liste over de trykte Skrifter som i Anledning af Festen ere udkomne. Saadan en Beretning og Liste burde man ogsaa have for Danmark.

Om Uldmarkeder.

De ere paa de sidste Aar blevne temmeligen almindelige i Tydskland; og ere befundne at have meget god Virkning. Hvad Danmark angaaer er det bekjendt, at vor kundskabsrige og patriotiske Kammerjunker Ravert har søgt at vække Opmærksomheden paa Nytten af saadanne Anstalter, og at siden det kongelige danske Landhuusholdnings Selskab udstædte under 17 Mai 1824 en Bekjendtgjørelse, sigtende til at gjøre en Begyndelse dermed ogsaa her. "Produktionen, hedder det, af den fine Race-Uld er her i Danmark saa meget i Tiltagende, at det synes nødvendigt, at en egentlig Uldhandel, hvor Producenten kan finde Afsætning, og Fabrikanten finde det fornødne Material, organiseres." Om hvad der videre af Selskabet i de tre forløbne Aar er virket til dette Formaal, savner Anmelderen for Tiden Oplysninger. Det synes, at ved et Uldmarkeds Organisation i Kjøbenhavn, der sikkert vilde blive af Vigtighed, maatte haves Hensyn paa ikke blot fin Race-Uld, men ogsaa den almindelige Uld, og den jydske Uld, som jo Nordamerikanere skal søge i Gothenborg; vist nok vilde ogsaa skaansk Uld komme paa Markedet. Anmelderen yttrer sig maaskee nærmere herom; her var hans Hensigt kun at vække paa ny Opmærksomhed paa en Gjenstand, der troes vigtig; og dernæst at give enkelte Optegnelser om nogle i Sommer holdte tydske Uldmarkeder.

I Stettin blev Uldmarkedet holdt d. 11, 12 og 13de Juni. Qvantiteten af den Uld som didbragtes var 9876 Centner, og fra forrige Aar var tilbage en Rest, saa at Beløbet i det Hele var 12000 Centner; deraf blev paa Markedet solgt 10749 C. Priserne vare for den fine Uld 60 til 85 Thlr. — Mellemfin 40 til 55 Thlr. Ordinær 30 til 35 Thlr. Kun den extra fine Heinrichsdorffske Uld gik til 100 Thlr. Centneret. Det er det tredie Aar, Uldmarkedet her er holdt, og fuldstændige gode Sorterings-Anstalter vare i dette Aar komne istand. (Preussische Staats-Zeit. 138-39.)

I Breslau blev paa samme Tid holdt et Uldmarked der var af større Betydenhed. Der vare nemlig 63371 Centner Uld fremkomne, det meste fra Schlesien, og neppe mere end 10,000 Centner bleve usolgte henliggende ved Markedets Slutning, men deraf bleve siden endeel Partier solgte. (Pr. Staats-Zeit. 139.)

Uldmarkedet i Berlin begyndte d. 16de Juni. Forretningerne vedvarede til den 23de. Qvantiteterne og Qvaliteterne vare følgende: Extra fin og fin Uld omtrent 18,000 Centner, Mellemfin og Mellemsort 15,000 C., god og ordinair 4000 C., i alt 37,000 C.; Prisen var for den extrafine pr. Stein 20 til 26 Thlr., fin 16 til 18 Thlr.; siden ned til den ordinære 5 a 6 Thlr. Omtrent 30,000 Centner bleve solgte; og altsaa omtrent 7000 Centner usolgte. (Udtogsviis af Preuss. Staats-Zeit. 146 og B. H. 4645.)

Fra Magdeburg skrives under 30 Juni, at Uldmarkedet der Dagen forud var endt. Der havde i alt været 8567 Centner Uld paa Markedet, og deraf de 759 Centner udenlandsk. Der var solgt 6001 Centner. Den fineste Uld var Amtmand Behmers fra Carith, som blev betalt med 115 Rthl. for Centneret. Hans Skæferie er ogsaa hæderligst bekjendt. (Forkortet fra B. H. 4647.)

Et Uldmarked i Weimar er holdt fra 3 til 5 Juli. — Et Uldmarked i Schweifurth d. 2 og 3 Juli. — Et Uldmarked i Gustrow fra 2 til 9 Juli. Ogsaa i Kassel er Uldmarked holdt.

Anmelderen var tilstede i Lübeck ved det der holdte Uldmarked; og kan med det første derom nærmere meddele Underretning.

Endnu noget om Assistentshuset.

(See No. 44.)

Det er almindeligen erkjendt ønskeligt, at det kjøbenhavnske Assistentshuus maatte erholde

nogle Forandringer, og i den Henseende maatte vel Underretninger om hvorledes der forholdes ved andre Stæders Laanehuse have sin Nytte. Anordningen om Laanehuset i Lübeck er udstædt den 13de Juni 1789, og trykt tilligemed den Instruction, som Betjenterne ved Stiftelsen have at rette sig efter. Det hedder i Indledningen, at dette offentlige Laanehuus skal tjene enhver Trængende til enhver Tid med Penge, imod sikkert Underpant, for billige Renter, og saaledes at han kan vide sit Pant bevogtet, saavidt menneskelig Forsigtighed formaaer, til skadesløs Tilbageerholdelse. Det staaer aabent hver Søgnedag, Formiddagene Kl. 9—12, Eftermiddagene (Onsdag og Løverdag undtagne) fra Kl. 2—5 om Sommeren; fra 2—4 om Vinteren. Betjenterne skulle være tilstede saa meget tidligere, og saameget længere om Aftenerne som deres Forretninger udfordre, saa at Aabningen kan være til bestemte Tider. Panterne skulle taxeres, og der ere edsvorne konstforstandige Taxatorer, naar det behøves. Paa Haandværksredskaber laanes intet. Der laanes indtil ¾ af Pantets taxerede Værdi; dog paa Juveler, Perler og Kostbarheder, hvor Konsten eller Arbeidet udgjør en Deel af Værdien, kun det Halve eller højst Totrediedeel. Renten er af et Laan af 100 Mark og derover 6 Procent aarligen, for ringere Laan for hver Mark 1 Schill. aarlig. Desuden betales bestemte Skriverpenge, saasom 2 Schill. for hvert af de smaae Pantelaan under 30 Mk. og siden forholdsviis højere. Paa Assistentshuus-Sedlerne er, foruden de paa de kjøbenhavnske Sedler givne Anførelser af Folio, Nummer, Kapital, Rente, Pant, m. m., tillige Taxa-

tions-Sum anført. Det er ikke formeent andre at laane paa Pant, dog ikke paa høiere Rente eller Skriverpenge, end det offentlige Laanehuus. De ere ogsaa forbundne at holde ordentlige Pantebøger, at give Pantsætterne formelige Laanesedler, og ikke at disponere over det pantsatte Gods ved sammes Overdragelse til andre, eller paa anden Maade, uden efter formelig Retskjendelse; og da ikke uden ved offentlig Auktion. Fremmede som ikke have Borgerret, eller Jøder som ikke ere forsynede med Beskyttelsesbreve, er det aldeles forbudet at laane paa Pant. Fortjente det ikke hos os Overvejelse, om en lige Tilladelse til at laane paa Pant kunde gives, og saaledes nogen Sikkerhed gives de Trængende, som nu tye til dem, der i Smug drive Pantelaan-Haandtering. Uagtet det kjøbenhavnske Assistentshuus bestyres under det kongelige Admiralitets- og Kommissariats-Collegium, hører dog vist nok Undersøgelserne om hvad der kan være gavnligt at foreslaae Lovgiverne herom og hvad dermed staaer i Forbindelse, til det kongelige danske Cancellie, til hvis højere Bedømmelse dette og det forhen Skrevne være overgivet.

Indenlandske Efterretninger.

I den Nordcimbriske Tilskuer No. 53 læses under Indsendt: "Blandt de Landmænd, som i den senere Tid have udmærket sig ved Haugeanlæg og Træplantning, fortjener unægtelig Hr. Proprietair Bonne paa Gammel-Lund at nævnes med Agtelse. Det er bekjendt, at den gamle Henneborg var beliggende paa en høi og stor Banke, hvorfra en senere Ejer har nedflyttet den paa Sletten. Her har Hr. Bonne anlagt en meget smagfuld Have, beplantet med en Mængde

vilde og Frugt-Træer, samt indtaget den gamle Borghøi til Haven, og beplantet ogsaa den overalt med vilde Træer, hvilke, uagtet de ere meget udsatte for Vindene, dog endnu, da Anmelderen for nylig besaae dem, vare alle i en meget frodig Vext. Desuden har Hr. Bonne besluttet at indtage 21,000 □ Alen, som han agter at beplante med vilde og Frugt-Træer, for deraf i sin Tid gratis at overlade Træplanter til Omegnens Beboere. Den Virksomhed, hvormed denne Landmand har behandlet sit Agerbrug, og den Smag, hvormed hans hele Havevæsen er anlagt, levner Anmelderen ingen Tvivl om, at han baade med Kraft og Vedholdenhed vil udføre hvad han har foresat sig, som og, at Anlægget vil lykkes under en saa indsigtsfuld Mands Bestyrelse."

Blandede Efterretninger.

Alma Mater eller Syv Aar i Cambridge.

Under denne Titel har en "Trinitets-Mand" (Medlem af Trinity-College i Cambridge) en Hr. Wright, udgivet et Verk af et meget heterogent Indhold. Det er deels personligt, deels literært, deels skandaliserende, deels leverer det ogsaa som Aktstykker Opgaver og Specimina fra hint Universitets Examina. I det Hele er det beregnet paa at bringe Universitetet i almindeligt Vanrygte. Vi levere følgende Uddrag deraf, som haabes ogsaa for vore Læsere at kunne have Interesse.

I October 1815 saae jeg og nogle flere første Gang Lyset som Sønner af Alma mater. Et Nord-Lys var jeg, og det er alt, hvad jeg har at berette om den Kilde, jeg udsprang fra. Det første Spørgsmaal, som min tutor (Privat-Præceptor) — hvem jeg har al mulig Grund til at bære Ærefrygt for, ikke blot for hans graa Haar, men for al den Artighed, han viste mig — efter de sædvanlige Hofligheder, gav mig, var: "Hvor meget har De læst?" — I klassisk Literatur har jeg ikke gjort stor Fremgang; jeg har gjennemgaaet Virgil, Horats, Ovid, Cicero, Livius,

Sallust, Anakreon, Dalzels Collectanea, Homer og kun en Deel af Demosthenes — men jeg har en stor Tørst efter mere." Denne Anvendelse af Ordet Tørst gav mig Anledning til at drikke et Extra-Glas ved Middagsbordet samme Dag, saa ingeniøs og træffende fandt jeg den. — "Meget vel!" var Svaret. "Men hvad forstaaer De af Mathematikken?" "Endnu mindre, min Herre! Ludlams Elementer er den eneste Bog jeg, foruden Walkinghams "Tutor's Assistent" har læst." — "Godt! Men troer De, at De kan huske Hundrededelen af hvad De har læst?" — "Sidste Juul besøgte jeg i Helligdagene London for første Gang, og gjennemvandrede Gaderne om Dagen, og lærte om Natten alle Horatses Oder udenad; men dette er Alt, hvad jeg er sikker paa at kunne gjentage." — "Meget godt, for saavidt; men tænker De, at De kunde nedskrive, efter Deres eget Hoved, noget af den Mathematik, De har læst?" — Det var da et Satans Spørgsmaal; jeg hummede og rommede mig et Øjeblik, og tilstod derpaa, at jeg ikke var i Stand dertil. "Saa viid, Herre (var Enden paa Examinationen) at her gives Alting, Priser og Hæderspladser (sholarships, fellowships) ikke til de største Læsere, men til dem, som uden Hjælp kunne frembringe mest Lærdom paa Papiret. De maa bortkaste deres Tavle, som De udentvivl har bragt med Dem, og begynde at skrive paa Papir. De maa skrive ud Alt, hvad De læser, og læse og skrive 6, 8 Timer om Dagen; da skal De ikke finde Grund til at fortryde Deres Arbejde. Men vær ikke modløs over Deres ringe Fremskridt i Mathematiken; da jeg først kom til Kollegiet, vidste jeg ikke mere deraf end De."

"Et herligt Liv er dog det Universitetsliv", jublede jeg ved mig selv, i det jeg lavede mig til at forlade denne frygtelige, skjønt højst artige og milde Præceptor. Han gav mig nu en Liste paa de Bøger, som det vilde blive nødvendigt at "sluge" (cram) i det første Aar, og gav mig et Introductionskort til Hr. Pope (en Landsmand af mig og nu efter Fortjeneste en af Stedets "tætte Parykker", som skulde have den Ære at "tage mig til Bords." Mellemtiden anvendtes imidlertid paa at metamorfosere Filisteren til en purpurklædt Trinitetsmand. Jeg spankede derpaa ned ad Gaden med ny og ukjendte Følelser, og uden at agte paa nogen, der ikke var kjoleklædt som jeg. Men medens jeg grublede paa disses og min egen Vigtighed (og vel kunde jeg det, thi een af disse Potentater har i det mindste 50 Undersaatter, hvis forskjellige Embeder ere at rede Sengen, børste Klæderne, pudse Sko osv., og hver af dem saa ydmyg, at den Forfængeligstes Forfængelighed vil føle sig smigret) — saa underrettede en Kræmmer, med den ærbødigste men tillige ondskabsfuldeste Mine af Verden mig om, at min Hue sad bagvendt. "Ned, fule Hovmods Aand", var det første, der randt mig i Sinde, og jeg saae nu, at jeg var kun en Rus (freshman) og at der endog var Forskjel paa Kjolemændene. Saadanne Fejltagelser hos Russerne gjøre en Slags aarlig Fest for de ældre, der hungre efter Vittighed. Men for at komme tilbage til Bordet. Hr. Pope, som satte mig sammen med en "Treaarsmand", havde alt, til min Forfærdelse, sænket mig over begge Øren i fransk Mathematik — Lacroix's 3 Qvarter over Differential- og Integral-Regningen forskrækkede mig mest — da Klokken ringede sammen til Middagsbordet. Vi spadserede afsted, omringede af Magistere, Adelsmænd, borgerlige fellows, i deres sølvbroderede Togaer, alle tænkende paa eet Objekt "det ene Nødvendige", da en stadselig Lakey nærmede sig og sagde mig, at hans Herre ønskede i Øjeblikket at tale med mig. Og nu blev min Ringhed indført i den højærværdige (næstsidste) Biskop af Bristols Audiens-Værelse. Hvorfor? For at modtage en alvorlig Irettesættelse og den Trusel, at naar jeg atter vovede at vise mig i lange Buxer, skulde jeg berøves min Madrettighed (sizings and commons *). Andre havde for denne grove Fornærmelse maattet bøde haardere; jeg slap med Irettesættelsen, da det, skjønt med Nød og næppe, lykkedes mig at overbevise Hans

*) Ved at sende til Køkkenet og Spisekammerne en Lap Papir med det Ord *sizings* og sin Underskrift har man Ret til at "annamme" (*size*) Spisevare til 3 Shill. 6 P. Værdi. Ved "*commons*" forstaaes Ret til at spise i Salen.

højærværdige Herlighed om at det var en Fejltagelse af en Rus. Derpaa fandt jeg min Ven igjen og kom uden videre Afbræk i den pragtfulde Spisesal.

De Læsere, der ikke have seet denne, kunne ikkun gjøre dem en svag Forestilling om den ved min Beskrivelse, hvor flittig udarbejdet den end maatte være. Det være derfor nok at sige, at den sædvanligviis beværter fire til fem hundrede, i forskjellig Orden. Ved den øverste Ende, under Newtons, Bacons og Barrows Portræter, sidde Adelsmænd og fellows med saadanne Fremmede, som de have Ret til at invitere, under Præsidium af: the vicemaster. Langs med den højre Væg løber et Bord, med Gjæster af samme Rang, men under the Dean's Forsæde. Paa venstre Side staae to Borde, det ene for Baccalaurei, det andet for Skolarerne (the scholars upon foundation). I Midten ere Borde for Pensionærerne. Alle Vægge ere prydede med Malerier af berømte Døde i fuld Legemsstørrelse, hvis himmelske Aasyn ofte have mindet mig om det gamle Ord: "Jeg æder for at leve, jeg lever ikke for at æde", men om de derfor formindskede min Virksomhed ved Bordet et Øjeblik, eller subtraherede en eneste Mundfuld af min Tæring, er noget, jeg ikke bestemt tør afgjøre. Alt hvad jeg kan sige, er at jeg aldrig bemærkede saadan Virkning paa de andre. Hele den foran beskrevne lærde og videnskabelige Forsamling gjør visseligen sin fulde Skyldighed imod de mange gode Ting, der ere fremsatte Gud til Ære, dem til Gavn, og med Undtagelse af Pensionærernes Borde, hersker der hver Dag en Overflod, som grændser til Ødselhed. Den Dag, jeg her skildrer, var en Helgens (saint's) eller Faste-Dag, og selv Pensionærerne vare rigeligen regalerede. Ved saadanne Højtider bugner ethvert Bord under de fede Lækkerbidskener, der indbyde den lystne Gjæst. Dog gjøres der Forskjel, og de Fellows have en betydelig Forrang i Falstafferiet. Og sandelig, mange af dem kunde som Stephan Kemble upaatvivlelig spille den fede Riddersmand uden at udstoppe sig. Men hvad den "vittige Ridder" angaaer, saa er det et stort Spørgsmaal, og dog manglede det ikke paa muntert Lune, ja lynende Vittighed, men tog jeg ikke feil, saa kom den fra "de magre Køer." Nu til Dags er Vittigheden tynd nok i sig selv, det kjender Gud; det er dens Venner og Patroner som lee og blive fede." — — (Fortsættes.)

Den brittiske Hovedstads moralske og aandelige Tilstand.

London indeslutter nu indenfor sine gigantiske Grændser to gamle Stæder, en Flække (borough) og 50 Landsbyer, og strækker sig over 7 eng. Mile i Længden og aldrig under 2 Mile i Breden. Dens ecclesiastiske ligesaavel som dens borgerlige Inddelinger ere uregelmæssige og indviklede, og det er ingen let Sag at bestemme deres Grændser. — — Der er stor Vanskelighed ved at erholde en nøjagtig Angivelse af de forskjellige Pladse for Gudsdyrkelsen i denne uhyre Stad. Dog troer man at følgende kommer Sandheden saa temmelig nær:

Biskoppelige Kirker og Kapeller . .	206
Independente Kapeller	66
Wesleyanske Methodist Do. . . .	35
Baptist Do.	30
Presbyterianske (skotske og unitariske) Do.	16
Romersk-Katholske Do.	14
Qvækernes Forsamlingssteder . . .	6
	406

Dersom vi regne at hver Plads i Gjennemsnit besøges af 500 Personer, hvilket tilvisse er det højeste Antal vi kunne antage, og tillægge endnu 250 for de fluctuerende Tilhørere i forskjellige Kirker paa hver Sabath, udgjør dette et Tal af 300,000 Personer. Men nu er Befolkningen ved den sidste Census antaget at være 1 Million 274,000 Sjæle. Fradrage vi den ovennævnte svage Minoritet, saa finde vi 974800 Personer, som forsømme den offentlige Gudstjeneste. Og skjønt man vel maa fradrage et betydeligt Antal, for spæde Børn, syge, gamle og svage Personer, saa bliver dog Mængden af Mennesker, der vandre iblandt os uden de blotte Former af Religionen, forbavsende og forfærdende.

Hvormed tilbringes da Sabathen? Vi ville forsøge at oplyse det. Man tør antage, at der af de offentlige Tidender, der udkomme i London om Søndagen, circulerer, lavest beregnet, et Antal af 45,000 Exemplarer, og at disse Blade i Hovedstaden alene have 2 til 300,000 Læsere, medens det store Antal af Sættere, Trykkere, Ombærere, Sælgere og underordnede Medhjælpere af begge Kjøn, alle paa en paafaldende Maade bryde Hviledagens Hellighed.

I et af de sidste Nummere af Evangelical Magazine hedder det: "Uagtet Alt, hvad man giør, ere der i det mindste 40,000 Børn i Hovedstaden, som der ikke er sørget for, og som ikke kunne optages i vore Søndagsskoler. Southwark har sørget for 6000 flere Børn, end der kan modtages i de offentlige Gudshuse.

Imidlertid have "Pavedommets Udsendinge" ikke siddet med Hænderne i Skjødet. For ikke at omtale deres ivrige Udbreden af smaa Traktater og Bøger — en ganske ny Fremgangsmaade hos dem — ville vi blot bemærke det betydeligen forøgede Antal af Daabsakter, foretagne i de katholske Kapeller i de sidste 5 Aar. Vi finde da i Catholic Miscellany for Marts 1827, at der i Aaret 1822 i disse Kapeller døbtes 2376, i 1826 derimod 3499 Børn. Det er af forskjellige Skribenter antaget, at Fødslernes Forhold til Befolkningen varierer i de forskjellige Lande imellem 1 til 17 og 1 til 49. Antage vi nu den Beregning, Katholikerne selv gjøre, af 30 Personer mod 1 Fødsel, ville vi maaskee være nær ved det sande Middeltal. Følgelig:

Døbte i 1822	2376
	30
	71,280
Døbte i 1826	3499
	30
	104,970,

altsaa en Tilvæxt, i London alene, af 33,690 Personer i 5 Aar! (Uddrag af Brit. Chron. XX.)

For nogen Tid siden havde man en falsk Underretning om at Scarpa skulde være død; derimod var det Volta, hans Collega paa Universitetet i Pavia, der døde den 5te Marts sidst, samme Dag da Frankrig mistede sin Laplace. Alexander Volta var fød d. 18de Febr. 1745 i Como, nedstammende fra en gammel Familie. Efterat have fuldendt sine Studier i sit Fædreneland, blev han selv ansat som Lærer i Physiken sammesteds, og snart efter blev han kaldet til Lærer i samme Videnskab, ved Universitetet i Padua, der blev Skuepladsen for hans Berømmelse i 30 Aar. Hans Eudiometer, hans Condensator, den saakaldte Voltaiske Søjle, og flere Følger af hans Arbejder og Opdagelser i Physiken hævede hans Hæder. Fra 1804 fik han Regjeringens Tilladelse til at trække sig tilbage til Rolighed, dog at han aarligen skulde holde nogle Forelæsninger, efter sine Kræfter. Sildigere i hans Oldingsdage, trak han sig tilbage til sin Fædrenegaard i Como, hvor han døde 5te Marts 1827. Han har gjort adskillige videnskabelige Rejser, blandt hvilke den til Paris i Aaret 1801 var den vigtigste. Det franske Institut gav ham en Guldmedaille med Indskrift: A Volta la classe des sciences mathemat. & physiques. Det følgende Aar sendte man en anden Guldmedaille med Indskrift: A Volta, associé étranger. Det kongl. Selskab i London skikkede ham og en Guldmedaille, og næsten alle Europas videnskabelige Selskaber stræbte efter at tælle ham iblandt sine Medlemmer. (Ikke det danske.) Ved hans Begravelse kappedes hans Medborgere af alle Stænder at vise deres Højagtelse for den Afdøde. I et Møde d. 25de Marts blev af det almindelige Raad i Menigheden Como taget den Beslutning, at lade paa sammes Bekostning ham til Ære præge en Medaille, og sætte ham et Æresminde. Vi tillægge endnu, at paa den moderne Façade af den offentlige Skole i Como var i Rækken af Bysterne af Plinius, Giovio og flere store Mænd, som vare fødte i denne lille Stad, en ledig Niche, hvis Bestemmelse Enhver vidste, en om Hylding for Alexander Voltas Genius og Beskedenhed. (Udtogsviis af lit. Blått. d. Börsenhalle No. 196.)

Den engelske Læge Traill har nylig fundet Olie i det menneskelige Blodvand. Patienten drak, og dette har ogsaa været Tilfældet med alle øvrige Individer, i hvis Blod Doctoren har fundet Olie. Denne Kjendsgjerning, mener Dr. Traill, opvækker egne Betragtninger over Forholdet mellem umaadelig Drikfældighed og de Tilfælde, i hvilke Mennesker saa forunderligen opbrænde af sig selv.

Den som Skribent og Udgiver af Justitz- u. Polizey-Fama hæderligen bekjendte Geheime-Regjeringsraad Dr. Hartleben er død i Manheim d. 15 Juni.

Kjøbenhavns Børs, den 13 Juli 1827.

Hamburg 2 M.	à	
a vista 222		
Species 224		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 7 ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	162½	163 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	48	48¼ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	84	84½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	75½	76 i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101¼	101½ Rbd. r. S.
Dito Dito	113½	113¾ Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	95	— Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco
4 pC. Dito nye	96	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	60½	60¾ L. Sterl.

1 L. Sterl. beregnet til 14 Bmk.

† † †

Exuviis reqviem tandem invenit Summe venerandus senex, excellens ille vigilantissimus Episcopus Aalburgensis *Erasmus Jansen*, Ordinis danebrogici Commandator illiusqve III Classis eqves auratus. Deum & conscientiam habet testes: toto s. s. ministerii sui decursu, qvo annos qvinqvaginta & unum Ecclesiæ christianæ impendit, nihil sibi magis curæ cordiqve fuisse, qvam ut Deo, Christo & Regi sinceram fidem & obedientiam præstaret, nec contra confessionem christianam & ordinationem vel regia edicta in publicis concionibus ac in privatis colloqviis qvicqvid a se designatum sibi conscium esse. Singulari pietate, vita integerrima, insigni prudentia & gravitate laudatissimus suggestum ore coelesti religiose animavit; fratribus ut populo venerabile exemplum fuit & salus — Bonus, lenis, benignus, mansvetus & prudens non extulit se in potestate, non insolens fuit in magistratu — Pauperum, præcipue viduarum Clericorum pater atqve adeo libertatis jurisqve Sacerdotum egregius vindex assertorqve — Deo & omnibus Bonis æqve carus fuit — Senio tandem confectus vitæ & molestiarum satur XXVI Junii hujus anni, anno Pastoratus XXX., Episcopatus XXI., ætatis LXXXI. pie & placide exspiravit, et, coelo receptus, beatorum numerum nunc auget — Maxime gaudeo: me ad hunc Catonem meum, qvo nemo melior natus est, nemo pietate præstantior, aliqvando venturum esse —

Non Tibi — mi dilecte pater! — terra gravis erit, qvem tegit ala Dei, qvem mortis devictor Jesus Xstus, generis humani Servator, suscitat atqve beat —

Sic Socero & benefactori amantissimo parentavit moestissimus

Birgerus Pontoppidan,
Pastor ecclesiæ Damsholt.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Fireogtyvende Aargang. No. 57.
Redigeret i Etatsraad Fr. Thaarups Fraværelse af Chr. Thaarup.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 17 Juli 1827.

Søbade-Anstalten i Helsingør.

Dette ved Skjønhed, Smag og Bekvemmelighed udmærkede Anlæg, hvorved de Herrer Entrepreneurer, Capt. Sneedorff og Justitsraad, Ridder Top have indlagt sig en betydelig Fortjeneste af Helsingør, er nu fuldkommen færdigt og i Gang. Badeanstalten er anlagt i et nyt opbygget To-Etages-Huus, og er beliggende tæt udenfor Byens Svingelport; har en Have, som gaaer lige ned til Søen, hvorved Strømbade ere. Saavel fra Huset, som fra Haven findes den deiligste Udsigt over Rheden til Kronborg, Helsingborg, Landskrone og Hveen.

I Badehuset ere 6 Badeværelser, hvoraf 3de til Damer med 5 Badekar, og 3de til Herrer med eet Badekar i hvert; i disse gives varme, lunkne, kolde Bade, og Styrtebade. I Kjelderen er indrettet eet Værelse til Svovlbade. Endvidere haves eet Samlingsværelse for Herrer og eet for Damer.

Til Logerende findes 4 forskjellige Leiligheder, saa at hvo som ønsker, for mere bekvemt at kunne bruge Badene, at beboe selve Badehuset, kan der flytte ind, saavelsom Reisende, der en passant ville forfriske eller styrke sig med Bade, da der i Badehuset forefindes Restauration.

Da Søen stundum bryder saa stærkt paa Kysten ved Badehuset, at man ikke med Behag der kan tage Søbade, er der foranstaltet Norden for Kronborg, ved den saakaldte grønne Have, en lignende Strømbade-Indretning, saa at man altid paa det ene eller andet Sted kan afbenytte Bade i Søen.

I Badehuset er henlagt en Protokol, hvori Badegjæsterne kunne tegne deres Bemærkninger. Ligesom nu Folk, der have besøgt Badene i en stor Deel af Europa, i Barbariet osv. skriftligen i denne Protokol have bevidnet, at denne Badeanstalt i Skjønhed, Orden og Bekvemmelighed kan maale sig med de berømteste, de have seet udenlands, saalebes udmærker den sig fortrinligen saavel i Henseende til Vandets Friskhed og Styrke, hvori den vel kun har faa Rivaler (vi regne dertil Søbadet paa Føhr), som og ved den fortræffelige Beliggenhed med de berømte

Udsigter over Øresundet. Hvor meget saadanne Natur-Skjønheder, med deres oplivende Virkning paa Sindet, bidrage til de styrkende Søbades velgjørende Indflydelse, er en bekjendt Sag.

Psalmebogsagen.

Hvad Vinen er ved et godt Maaltid, det er Sangen ved vore gudelige Andagtsøvelser. Ligesom hin tjener til at lædske, vederqvæge, muntre, og til at befordre Madens Fordøielse; saa er Sangens Hensigt og Virkning af lignende Beskaffenhed ved Gudsdyrkelsen. Jo ringere Vinen er, desto ubehageligere er den, og desto skadeligere. Jo bedre den derimod er, desto vissere svarer den til Hensigten. Den Sang, der er kun maadelig af Indhold, eller udføres med en slet og skurrende Mislyd, den er ikke blot unyttig, den er meget skadelig, i det den — i Stedet for at fremme — hindrer den tilsigtede Virkning. Kommer jeg i en Kirke med aandelig Hunger og Tørst efter at opbygges, og hører hver især at istemme med et toneløst Skrig:

"Som Solen den ganger igjennem et Glar
Og det vorder intet at skade osv.",

sættes jeg strax i en fortredelig Forfatning, og beredes jammerligen til at modtage den paafølgende Prædiken. Istemme vi derimod Alle med en dæmpet harmonisk Melodie:

"Gud, vor Fader! i Dit Navn
Her forsamlede vi ere osv."

da hæver sig mit hele Sind og Hjerte i hellig Andagts Lue, og velbered modtager og anvender jeg det Guds Ord, der foredrages. Hvilken Forskjel imellem:

"Christ til Himmels monne fare
Sit arme Folk at bevare osv."

og

"Til Himlen, Frelser! Du opfoer,
Der prises Du blandt Engles Chor,
Og os, Din Slægt, velsigner osv."

Hvor høistvigtigt er det ikke da, at vor offentlige Gudsdyrkelse vorder forsynet med idel fortrinligen gode Psalmer? og det er høiligen at beklage, at den evangelisk-christelige Psalmebog ikke blev bedre end den er. Vor retsindige Konge handlede fuldkommen ret deri, at Han auctoriserede den, der anbefaledes Ham som den bedste; men det, at den blev auctoriseret, lægger jo slet intet til dens indvortes Værd. Vistnok var Længselen spændt efter noget Bedre, end det, vi før havde; og da den nye tilbødes os, antog man den i Begyndelsen som udmærket god, indtil man nøjere prøvede den efter den hellige Poesies Fordringer. Man fandt da, at den — især med Hensyn til Almuens Tarv — kunde tage imod mange Forbedringer. Jeg oplader Bogen. Mit Syn falder paa No. 186. Nu prøver jeg, om denne kan forbedres.

"Til Himlen, Frelser! Du opfoer —
Der troner Du blandt Engles Chor
(bedre: der prises Du af Englechor,)
Dog Adams Slægt du signer.
(b.: Og os, din Slægt, velsigner.)
O styrk mig, du som gik til Gud,
(b.: O hjelp, min Konge og min Gud!)
At fro jeg lyder dine Bud!
(b.: At jeg adlyder dine Bud)
Din Vandel efterligner.
(b.: I Kjærlighed dig ligner.)
Held mig! Held mig!
(b.: O da — Vel mig!)

Hist jeg svage — Da skal smage — Himlens Glæder
Gjennem alle Evigheder."

Og dog er denne korte Psalme ikke blandt dem, der trænge meest til Forbedring. I Almindelighed er Antallet af Psalmer altfor overflødigt. Et Par Hundrede færre end de 560, Psalmebogen indeholder, formenes at være nok; og ved saadan Forkortelse blev dens Priis ogsaa et Par Mark lettere, og den kunde altsaa bedre anskaffes for den fattige Almue — en Omstændighed, som vel fortjener at tages i Betragtning. 41 Morgen- og Aftenpsalmer, tildeels vel lange, kunde forkortes til 14. Saa havde man to at skifte med til hver Morgen og hver Aften. Hertil have vi 14 fuldkommen gode af Ingemann; og føiede han 14 andre dertil, vare vi i den Deel meget vel forsynede. Ligeledes ere der mangfoldige Psalmer til ganske fremmede Melodier, hvilke derfor ere saa godt som ganske ubrugelige, og altsaa ganske overflødige. At nogle musikalske Kirkesangere kunne lære dem selv saadanne Melodier ved Hjelp af Choralbøger, det er ingenlunde nok. Men at faae umusikalske Kirkesangere, og hele Menigheder til at lære dem, det er den store Vanskelighed, som ikke let lader sig hæve. Naar vi have omtrent 30 gode Psalmemelodier, som Menighederne kjende, og kunne synge med — og dem have vi — saa behøver man ei at bebyrde dem med flere. Nok er nok. Hvad der er over er overflødigt. Forvirrende og urigtigt er det og, at Melodien til forskjellige Psalmer, der synges med een og samme Melodie, angives med Begyndelsesordene af forskjellige Psalmer. Alle de Psalmer f. Ex. der synges som: "Hvo veed, hvor nær mig —" alle disse Melodier burde stedse angives med disse samme Ord, og ikke snart som: "Hvo veed, hvor nær . . ." snart som: "Hvo ikkun lader Herren raade" — og snart som: "Vaagn op og slaae paa dine Strenge." Maae man ikke ligefrem troe, at der angives tre forskjellige Melodier? Det samme er Tilfældet med alle de Psalmer, der synges som: "Hvad kan os komme til for Nød?" Een Gang angives deres Melodie med disse Ord; en anden Gang som: "Gud Helligaand! i Tro os lær" — og en tredie Gang "Herren han er min Hyrde god." — Blandt de Erindringer, som kunne gjøres, er ogsaa den: at der forekomme en Deel Ord (f. Ex. freidig, froe o. f.) Talemaader og haarde Ordføininger, som Almuen ikke forstaaer. "Men disse" — siger Man — "kunne jo forklares." For hvem? "Ih! for Skoleungdommen"; men Forklaringen glemmes, og Ordene blive tilbage. Paa sine Steder paalægges det Skolelærerne, at prosaisere Psalmerne ved Omskrivning for Skolebørnene. Men var det ikke bedre, at Psalmerne kunde forstaaes uden prosaiserende Forklaring? Ogsaa har man erindret, at der forekomme vel mange Tautologier (f. Ex. No. 52 "af dig, af dig" No. 190 "hans Arm, hans Arm") — Mange endog af Bondestanden, have anket paa, at Ordet: "Held" saa ideligen forekommer, fordi at dette Ord i Almindelighed har samme Betydning, som "Slumpelykke." En anden Ankepost, som Flere have yttret, er den: at Psalmesamlerne synes at have været bange for at bruge den, i det nye Testament, saa meget jævnligen brugte Talemaade: "Christi Blod" som betegnende hans forsonende Lidelse og Død. Samlernes

Hensigt med denne Varsomhed har vist været god. De frygtede for, at dette hellige Ord skulde vorde misbrugt, hvilket, desværre! rigtig nok ofte er skeet. Men fordi en hellig Ting kan misbruges, bør dens gode Brug dog ikke afskaffes. En særdeles Synderlighed er det og, at een og samme Psalme er indført paa to forskjellige Steder, nemlig No. 204 og No. 405. Hvor var det dog mueligt, at Vedkommende ei bleve opmærksomme derpaa, saa de udelode det ene Nummer? (Fortsættes.)

Kan Dampskibet skade Sildefiskeriet?

(I "Dagen" No. 161 er optaget en Artikel af Aalborg Avis, hvori ytres den Frygt, at Dampskibsfarten vilde bortskræmme Fiskene, især Silden, fra Limfjorden. Der bemærkedes, at Silden af Naturen er meget sky, og at Dampskibsfarten paa andre Steder skal have skadet Fiskerierne. Disse Paastande have i samme Blad foranlediget følgende velskrevne Gjendrivelse.)

Ved Erfaring er det endnu ikke bekjendt, at Fiskeriet ved Dampskibsfarten har lidt Afbræk, eller at Dampskibe have foruroliget eller fordærvet Fiskeriet. Fra Mississipi og Ohio, hvilke Floder befares hver af mere end 150 Dampfartøier, er intet Lignende hørt. At formode dette, har hverken Nordamerikanerne, Engellænderne, Hollænderne, Nordmænd eller Svenske, der leve for en Deel ved Fiskerie, været indsigtsfulde nok til. Til en Naadegave for Liimfjords Beboerne allene, skulde denne Forudvidenhed være blevet? Men da ingen Erfaring kan fremlede denne Formodning, maa man ved Raisonnering søge at faae en Slutning ud. Steenkulsrøgen skal det ikke være, der falder Sildene for Brystet, ikke heller Skibet som egentligt Skib, siden det er mindre dybtgaaende end mange andre Skibe, der beseile Fjorden. Derimod angives blot som Grund den Allarm, som det fører med sig at bevæge Skibet.

Denne Allarm er nu to Slags: den som Bølgernes Brydning paa Skibets Skraag foraarsager, og som er langt ringere end den, der ved et Skibs Krydsning, Roning, Slingring og Stormens Hviin i Takkel og Toug bevirker; og den som kommer afsted ved Skibets til Dampfart nødvendige Maskinerie. Er det nu vist, at den første Allarm og Bevægelse er langt ringere end et andet Skibs, der ved uophørlig Krydsning i det smalle Farvand gjør Liimfjordsbeboerne Uro, bliver da blot tilbage at betænke, om den anden Allarm kan være skadelig for Havbeboerne.

Hjulenes Bevægelse paa Dampskibets Sider, hvilken foregaaer oven i Vandet, ligner omtrent den Sjasken af en Baad, der i Blæst rider bag et Fartøi, eller er som Møllehjulenes, naar de sættes i Gang. Endvidere giver Dampen, naar den udlades gjennem de anbragte Ventilatorer, en Skratten, der dog ikke engang lyder saa høit som en halvladt Pistol, og hvilken Allarm allene høres i Luften, hvor den farer ud, og neppe forplantes derfra ned igjennem Vandet, der som et tættere Legeme, mindre modtager Lydens Virkning. De som uden at have seet og hørt paa et Dampskib, dog røres saa inderlig allerede ved Tanken om Sildenes Hjerteklappen ved denne Allarm, vilde behage at uleilige sig ned paa Havsens Bund, og naar de komme op, fortælle hvad de have hørt Folk ovenfor Vandet sige eller gjøre i deres Fraværelse. Vel er, som bekjendt, den Allarm af Hjulene, tilligemed den af Vandets Pladsken paa Skibet, ikke saa stærk eller vedvarende, som ved et andet Skib der seiler for god Vind, og langt mindre end ved et, der krydser i haardt Veir, dog forudsat, at den var ligesaa stærk eller stærkere, bliver dog neppe nogen Indflydelse deraf paa Fiskestimlen at beregne, undtagen den, andre Skibe maa have, hvis de komme ved eller i en saadan Forsamling. Forinden maa det bevises, deels at Lyden forplantes stærkere nedad i Vandet end opad, hvor den gaaer saa ringe og øieblikkelig, at man blot kan antage dens Forplantelse at skee ved Luftrummet, som anbringes i Vandet af den Stage, hvormed Sand eller Steen berøres, og at Sildene virkeligen kunne høre, hvorom jeg med Flere virkeligen med god Grund tvivler. Mangler Høreævnen, kan neppe nogen Allarm forfærde. Og kunne Sildene høre, og forfærdes over Allarmen, og Uroen ei foraarsages ved Vandets Bevægelse af Skibet eller dets virkelige Indtræden i en Stimmel, der gik saa øverlig i Vandet, saa vil jo dog deraf blot følge, at Stim-

len adsplittes til Siderne. Men lægger man Mærke til, hvad der tildrager sig, naar man med en Steen eller Stang slaaer i en Fiskeklynge, at nemlig Vandets stærke Bevægelse adsplitter den, men at Fiskene snart samle sig igjen paa samme Sted, hvoraf skal man da formode, at Sild saa forfærdeligen skulle ængstes, at de skulle forlade Fjorden? Vil man selv foretage Noget til Beviis, kan man kaste en stor Steen eller Brædt i en Dam, hvor Frøerne kvække hobeviis. I nogle Dieblik tie de. Men skyde op i Nærheden, og ikke en eneste tager deraf Notits, for at tie. Seer man nogensinde, at en Hare bliver borte fra sit Opholdssted, fordi der skydes efter den en Gang imellem? Og er Haren ikke Skrækkens Symbol? Og eier den ikke Høreævne i udmærket Grad? Og bliver vel nogen af de Herrer Dampskibshadere borte fra Klubben, fordi der væltes et Spillebord, slaaes nogle Glas itu eller holdes en polsk Rigsdag? Og den dumme og døve Sild skulde være mere fornuftig?

De Lærde her stride om: enten Silden avles i Fjorden, altid opholder sig her, eller kommer trækkende andetsteds fra. Jeg er eenfoldig nok til at formode det sidste, og mener, at den kommer fra Nordpolsegnene. Hvilketsomhelst, maa jo Allarmen, naar den kan høres af Silden, foraarsage enten at Silden jages ind eller op i Fjorden af Skibet og det i Flokkeviis, naar derimod Skibet ved sin Udfart blot havde Faa at forstyrre Commercen for. Hvad mangfoldige krydsende og dybtgaaende Skibe kunne udrette, hvis Lyden eller Bevægelsen i Vandet forfærdede Sildene, og disses Nerver ere ligesaa svage som mange fine Damers skulle være, og nemlig ordentlig udjage Silden af Fjorden, kan Dampskibet dog slet ikke tillægges den Virkning, thi dets lettere Bevægelse, dets hurtigere Fart, strækker ei til at udgjenne Sildestimlen, men blot at adsplitte den til Siderne; hvilket Naturphænomen kan læres hos enhver der driver Sviin eller Gjæs, og farer som Jehu, Nimsi Søn. Lægger man nu dertil de Erfaringer, som mange med mig have gjort, at nemlig Fisk fanges, Aal stanges, rundt om Dampskibet, at selv Fisk fanges med Snøre og Angel fra selve Dampskibet, at Sælhunde, der ansees for at have nogle af Dyreslægtens Evner, svømme om Skibet, som om en Baad; at Fisk i Mængde opholde sig tæt ved Møllehjulene, der foraarsage et langt større Bulder end Dampskibet, ja Laxørreder endog springe op mod Hjulene, saa synes det rimeligt, at man tør berolige de ængstlige Liimfjordsbeboere med den grundede Formodning, at Dampskibets Komme, der indtræffer naar desuden faa Sild ere i Fjorden, ikke i mindste Maade vil forstyrre deres Livsvegetation eller Færsel. (12—6.)

Regnskab for Bombebøssens 31te Qvartal.

(Oprettet 1819, den 11te August.) — (See Skilderiet No. 29 for d. A.)

Ved Bombebøssens 29de Aabning, den 4de Juli 1827, fandtes i samme: rede Sølv 24 Rbd. 48 ß. og S. o. T. 29 Rbd. 23 ß.

Videre blev taget til Indtægt:

De Herrer Flagmænd og Officerer i Søe-Etaten, deres Bidrag, hvoriblandt Hr. Admiral Browns med 6 Sølvdalere	235 — 26	——	=	=
Huusleie af Stiftelsens Eiendom for sidste Halvaaar . .	240 — =	——	=	=
Renter af Bombebøssens Obligationer til sidstleden 11te Juni Termin	103 — 35	——	102 —	36
En Anonym			4 —	48

hvilke ere ham betalte af Commandanten i Castellet paa Grund af et Passagetegns Tilbagelevering.

Ialt r. S. 603 Rbd. 49 ß. og S. o. T. 136 Rbd. 11 ß.

Bombebøssen eier nu:

1. Gaarden Nr. 167 paa Hjørnet af Dybensgade og Sqvaldergade, der, efter Kjøbesummen for samme, med Tillæg af den senere indløste Bankheftelse, ansættes til Værdi	rede Sølv	14,000	Rbd.	
2. Inventarium af Senge, Sengeklæder, Borde m. m., med Tillæg af Hr. Conferentsraad Bruns sidste Gave	—	2900	—	
3. Hofraad Meyers Legat, kongelige Obligationer à 4 pC.	Sølv	2500	—	
4. Hofraad Gersons Legat i Nationalbankobligation à 4 pC.	—	1000	—	
5. Den af Pastor Walther og Hustru legerede Depositocasse-Obl., à 4 pC. hvilke Renter ere bestemte til strandede Søfolk.	—	500	—	
6. Grev W. Moltkes kongelige Obligation, à 4 pC.	—	293	—	39½ß.
7. Den af det oeconomiske Velfærds-Selskab skjenkede Capital i kongel. Obligationer, à 4 pC. . . . . hvoraf 177 Rbd. 90 ß. rede Sølv aarlig, indtil videre, ej kommer Bombebøssen til Indtægt.	—	6225	—	=
8. Capital i en Nationalbankobligation	—	1000	—	=
9. En af et Selskab af Venner skjenket Kongelig Obligation, stor	—	100	—	=
10. Af en Ubenævnt skjenket d. 28 Septbr. 1826 en Kgl. Priis-Obligation hvis Renter anvendes til et Middagsmaaltid d. 22 Marts til 6 af de gamle Søfolk, som — dersom de findes — have faret med afdøde Admiral Jessen.	—	100	—	=
11. Af en Velgjører skjenket 2de Interimsactier i Badeanstalten ved Ryssensteens Batterie	—	200	—	=
12. I Sparekassen	rede Sølv	2200	—	=
Ialt r. S. og Sølv		31,018	Rbd.	39½ß.

Fra 1ste Januari til Dato haver Brygger og Dannebrogsmand Jensen atter tilstillet de gamle Søemænd 12 Tdr. Øl.

M. Lütken. Langberg. Schack. Lassen. Duntzfeldt. Møller. Wilse.

Blandede Efterretninger.

Alma Mater eller Syv Aar i Cambridge.

(Sluttet; see forr. No.)

Vi ville endnu af Hr. Wrights Skrift fremstille et Maleri af Trinity-Chapel eller Kirken, naar den er fuld af Studenter:

"Vinter og Sommer vækkes vi Kl. 7 om Morgenen til matins (Morgenbøn, Lovsang) og dersom vi ikke komme saa betids at "Mærkemændene" faae Øje paa os og jage en Naal igjennem os *), kunne vi ligesaa godt blive liggende paa vort grønne Øre. I mit Russeaar havde vi kun to Mærkemænd, og den ene af dem hvis Fornavn var Antonius, Tilnavn havde han ikke, troer jeg, (hans Moder boede nær ved Byen, og hans Partiskhed for Studenterne beviste hans Blodsforvandskab til dem), plejede at see man-

*) Mærkemændene, Marqueurerne (the markers) er 3 eller 4 Personer, som med Navnelisterne i Hænderne gaae op og ned i Kirken under en stor Deel af Tjenesten, og stikke en Knappenaal igjennem de Nærværendes Navne.

gen een i Kirken, som, vidende at han havde en Ven i Mark. Antonius, snorkede højt hjemme. Denne Ærefrygt for Morpheus's Tempel modtog denne Guddom erkjendtligen og gjengjældte den med rige Gaver af Plutus og Bacchus. Det var sædvanligt at disse Syvsovere gjorde Karlen "Bacchi plenum." Skjønt jeg aldrig selv tog min Tilflugt til denne Praxis, saa fandt jeg dog denne tidlige Opstandelse, trods al den Sundhed den lovede, saa kjedsommelig og gemeen, at jeg sædvanligviis var i den sorte Bog, en Uge slippende med Tabet af min Madrettighed; den næste tilkjendt et Paalæg (imposition) d. e.: dømt til at lære udenad en Satire af Juvenal, en Bog af Homer, at give en Analyse af Butlers Analogi, at skrive en Deklamation i Anklage af mig selv; og kort sagt, gjøre saa mange ubehagelige Ting, at Pennen falder mig af Haanden ved den blotte Erindring. Mangen Morgenstund sov jeg til Klokkens sidste Slag og næsten ganske uden Klæder paa, indhyllede jeg mig i min Ornat, og kom netop tidsnok for at undgaae Straf.

Skulde jeg foreslaae en Forandring, saa var det, at de unge Mennesker skulde samles i et eget Mønstrings-Værelse (thi om Hverdagene er Kirkegangens Hensigt ene at see om alle Mand ere paa Benene) til en rimelig Tid paa Dagen. Naar Kirken saa holdtes hellig, og kun brugtes ved højtidelige Leiligheder, som Søn- og Helligdage, saa er det mere end rimeligt, at Bønnerne vilde blive holdte med mere Andagt end nu omstunder. Men som Tingen nu staaer, er der ikke en eneste, som kommer i Kirken for at bede, ikke engang iblandt de saakaldte Hellige. Om Morgenen gaae de til Bøn med al den Ulyst, en Mand kan føle, der skal hen og hænges, og om Aftenen, skjønt de da vist nok ere vaagne, og oplivede af mere end een Flaskes Contentum, have de næstendeels de samme Følelser. Ere de nu engang forsamlede, saa lykkes det dem imidlertid at tabe af Sigte ikke alene Hensigten, i hvilken de ere samlede, men selv Ubehagelighederne derved. Passiar og Bordsnak er her mere uafbrudt end ved Bordet; det er jo her deres eneste Beskæftigelse, og da Vinen til denne Tid (om Aftenen) tilstrækkeligen,

(ofte mere end fornødent) har varmet deres Indbildningskraft, saa dufter Samtalen ogsaa af Champagnen. Og saa sprudlende er den, at Decanus, med et Øje paa hver Finger, ikke kan holde Proppen i. Ud bruser den, til Trods for ham, i Anfald som f. Ex. følgende:

To unge Russer, W. og M., trine ind i Kirken. W. (hvisker sagte) Hvordan syntes De om Browns Forelæsning?

M. Aa! saa la la! Jeg mener at han beviste meget godt at a forholder sig til Ingenting som 1 til 0.

W. Apropos, Pope viste mig idag hvorledes man skal bevise, at 2 er æqval 1.

M. Det var som Satan! hvorledes da?

W. (tegner i sin Bønnebog medens de knæle) Saaledes — see!

Fordi $x^2 - x^2 = x\,(x - x)$ og ligeledes $= x + x\,(x - x)$

derfor er $x\,.\,(x - x) = (x + x)\,(x - x)$ $= 2\,.\,x\,.\,(x - x)$

altsaa $1 = 2$

M. Gødt — det er sært! det er rigtigt.

W. Ja det er sært og rigtigt nok, at effent er ueffent, og Singularis, Pluralis. Det er ude med min Grammatik efter denne Lection.

M. Ha ha ha! Tak, gode Vèn! Jeg skylder dem en Taksigelse for dette.

W. Skylder De mig een, saa skylder De mig to.

M. Ha ha ha!

W. Pst! der kommer Mærkemanden.

M. Ha ha ha!

W. Stille! Jeg har ingen Lyst for min Part til at miste min Mad. Saa hold op med Deres Fnisen, dersom De behager. — Hvad? igjen! Lad som om De ikke har med mig at bestille. Min Gud! De vilde grine ad Deres egen Rumpe, om De havde en.

M. Haah! haah! haah!

Og nu kom rigtig nok Mærkemanden og sagde til Hr. M., som pludselig var bleven ganske alvorlig og andægtig: "Inspektøren udbeder sig den Fornøielse at see Dem hos sig i Aften, Hr. M."

Den stakkels lattermilde M. kom ofte i saadan Ulejlighed. Jeg havde en ondskabsfuld

Fornøjelse af at sætte hans pudseerlige Ansigts-Muskler i Bevægelse, og vare de engang komne i Gang, saa kunde han aldrig bringe dem i Ro igjen, men ved ethvert komisk Udtryk eller en snurrig Tanke fik de et nyt Impuls, indtil han omsider faldt i et tordnende ho ho ho! eller haa haa haa! og paadrog sig et nyt Paalæg af Decanus. (Brit. Cronicle.)

For 6 til 7 Aar siden grundede Paschaen af Egypten en lærd Skole i Bulak for 300 unge Mennesker, og ansatte Hadgi Osman Nureddin, der havde dannet sig i Frankrig, til Forstander for samme. Denne Nureddin var paa det kongelige Bibliothek i Paris en af de flittigste Studerende, og det gav ofte et særegent Skue, at see den gamle isgraae Mand, med sin bleggule Turban, sidde der midt i en Kreds af unge parisiske Smaaherrer, og studere i en eller anden Foliant; sædvanligen havde han Aristoteles for sig. Paa samme Tid blev i Cairo selv aabnet et Institut for Tegning, Mathematik, Anatomi og de europæiske Sprog. Her bleve franske, engelske og italienske Værker oversatte i det tyrkiske og arabiske, og mangfoldiggjorte ved en dermed forbunden Presse. Denne Anstalt er for kort Tid siden omskabt efter en større Maalestok, og lover de rigeste Frugter. En Forpagtningsgaard af Ibrahim Bei's, imellem Cairo og Nilen, er Sædet for dette nye Universitet, indrettet for 1200 Lærlinger, af hvilke allerede i forrige Aar 700 vare forsamlede. Ali har til samme Tid endvidere, for fra alle Sider at befordre Videnskabernes Fremblomstring paa Nilens Kyster, sendt 42 unge Mennesker til Paris under tre Lærdes Ledelse, for at lære Sprog, Videnskaber og Kunster, saaledes at de kunne dannes til Lærere. For disse unge Ægyptere er i rue Clichy kjøbt et Vaaningshuus, og de erholde her af Jomard, Joubert, Agoub og andre, Underviisning i alle Videnskabsfag. (Neckar-Zeitung 172.)

Bibliothekar Vulpius, Forfatter af Rinaldo Rinaldini og en stor Mængde andre Romaner, er død den 26de Juni i Weimar, 64 Aar gammel.

Den kongl. bajerske Geheimeraad v. Dreern, de bayerske Stats-Embedsmænds Veteran, fejrede for kort Tid siden, d. 9de Juni, sin 98de Fødselsdag, og overgav ved denne Lejlighed sine Venner en trykt Samling af latinske og tydske Anagrammer, forfattede i denne høje Alder, fulde af Vittighed og Lune. Efterat han den 22de havde lagt sig efter Sædvane til Middagssøvn overgik han under samme til Evigheden. (Bremer Zeit. 185.)

Kjøbenhavns Børs, den 17 Juli 1827.

Hamburg 2 M.		à
a vista 222		
Species 224		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 7 ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	163	— Rbd. Sbl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	48½	49 Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	84½	85 Rbd. Sedl.
Dito Dito	76	— i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101¼	101½ Rbd. r. S.
Dito Dito	113½	113¾ Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	—	— Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco
4 pC. Dito nye	96	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	60¾	61 L. Sterl.

1 L. Sterl. beregnet til 14 Bmk.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 58.

Redigeret i Etatsraad Fr. Thaarups Fraværelse af Chr. Thaarup.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 21 Juli 1827.

Dyd og Tapperhed.

Kunde der vel i vore Dage anprises en Sag, der mere fortjente at ligge Europas Stater og Statsbestyrere paa Hjertet end den, at Menneskehedens Værd blev forsvaret mod Barbariet, og Grækerne desaarsag ogsaa mod Tyrkerne? Og blev det vel ilde optaget om ældre Tiders Exempel og Daad blev nu som følgeværdig fremstillet. Det var, som vi fortællede et andet Sted: Det var Grækerne, de første Menneskehedens Lærere i Vesten, der ligesom i det Mentale, saaledes ogsaa i det Moralske, opfandt for hele Efterverdenen indtil denne Dag, de Mynstere paa Smag og Dyd, som de i Livet fremstillede tillige. Blandt Dyder regnedes den Gang Tapperhed. Ja Opofrelse var den der gav Begreb om Dyd, og den første Dydige i det offentlige Liv var den uforfærdede Helt — ikke hin Sagaernes Blodmand i Nordens barbariske Nætter, hvor Tapperhed bestod i at være følesløs, og Menneskets største Skam var at skifte Farve. Digteren begeistredes der af Miød, og Mord og Hævn udfyldte hans uharmoniske Sange. Men hiin af Muserne yndede Helt, der begik Opofrelse fordi han leed naar Næsten leed, og som midt i Kampen græd over Menneskehedens Lod her i Verden: Hiin ædle Mand, der fra alt hvad i Huus og Rige er kjært gik ud for Fædrenes Grave og Altere fra Retfærdighedens Fiender at redde. Ulysses var en saadan Helt — her menes Homeers Ulysses, ikke senere Poeters og Tragikers, der forfalskede Ulysses og Homeer. Han forsmaaede at leve rigt og blødt hos Familie og Underſaat hjemme, for i Kamp med Fiender til Lands, og med Storm og Skibbrud til Vands, at staae Landsmænd og Culturen bi i en Kamp, der angik Menneskehedens aandelige og legemlige Frelse. Grækerne vare den Gang eenede til det store Verk — hvo veed hvor nær og med hvad Held os forestaaer det Samme? — at holde Barbarerne, den fordærvede Menneskehedens Part, fra den forædlede i Fædrelandet ude. For denne jordiske Lyksaligheds Sag var Hellens hele Slægt i Allarm. Ulysses deeltog mandigen i Allarmen; og Verket lykkeligt udført, siges han i Poetens forblommede

Sprog, at have forsmaaet Udødelighed for blot at faae Røgen at see stige op fra Fædrene-Arne. Saadan fremstilles Ulysses hos Homeer. Saadan forestilles han af Cicero. Denne oplyste Romer skrev dette om Ulysses, da Romerstatens Cultur var almindelig og bedst: og ved Siden af Ulysses fremstiller han sin Landsmand Regulus, der opofrede fuldt saa meget som Ulysses.

Dette var da Væsenet, ligesom i al anden Dyd, saaledes ogsaa i hine Heltes; og des høiere agtedes Tapperheden jo større Opofrelsen var, og jo ædlere den Sag for hvilken Opofrelsen skedte. Men var nu Opofrelsen vor Helt i denne Syvaars-krig begik, vel i Virkeligheden mindre, og var Sagen hvorfor han stred vel ringere end hine Heltes i Adel? For Tryghed at opholde i det daglige Liv dannedes Regent og Stat. For Tryghed mellem Stater indbyrdes dannedes et Staternes System, skjønt ikke altid saa bestemt og helligt. Om begge eenedes forædlede Mennesker saa let, fordi Grunden til samme er i vort Inderste, ligesom i en Lovbog, af Skaberen skreven. Men Barbariets Væsen er at træde denne Rettens Bog under Fødder: Og desværre, hist og her og til alle Tider fandtes Magthavere paa Throner der heri lignede Barbarer. Til alle Tider maatte første Omhu for en dannet Stat gaae ud paa Sikkerhed for Grændsebarbarer til Lands, og for langarmede Barbarer til Vands: Men forskjellig som Staten til forskjellige Tidsaldere var i den moralske og mentale Cultur, saaledes var der ogsaa en forskjellig Forsvarsmaade brugt mod Barbarer og Fiender paa Grændsen. Athen, elskværdigt saalænge det var uantastet og frit, kan ogsaa her give Mynsteret. Elskværdigt og aldrig nok endnu beundret vil det for evigt blive for sit venlige Menneskehedens Værn det rundt

omkring paa egne, og siden paa hele Grækerlands Grændser, immer videre stræbte at opreise. Det afvæbnede Nabo-Barbarer ved Culturens Vaaben. Det anlagde cultiveerte Colonier ligesom Grændse-Vogtere. Det fremskiød immer videre sit Værn. Og Grækers og Lyksalighedens Herredømme blev derved immer sikkrere og større. Alle Cultiveerte agtedes som Landsmænd. De alle forsvarede een fælles Sag mod Barbarer og Despoter. Og i næsten hundrede herlige Aar boede saaledes Athener ligesom i Familie- og Venneskiød: En Periode af Aar! i hele Verdens Historie den herligste, der for alle bør være et Minde og Mynster. Athen forsvarede sig og Grækerland ikke med Jern! der er nyere Heltes Trudsel og Vaaben: men med Cultur, som er Værge blandt oplyste Menneskevenner, der udbrede Lyksalighed og ikke Mord blandt Slægterne her paa Jorden. (Meddeelt.)

Psalmebogsagen.

(Slutning; see forr. No.)

Seer Man hen til Psalmernes Indhold, betragtet fra den æsthetiske Side, hvor mange ere der ikke da, som mangle den Hjertelighed, den Aand, den Salvelse, der udmærker de Lutherske, de Brorsenske, og især de Kingoiske Psalmer? og som gjør, at Enhver, der har Andagt og hellig Sands, maae med, og sættes i hellig Bevægelse. Omtrent saaledes, som her er anført, har Indsenderen, for en Deel Aar siden, offentligen fremsat sin Mening, og det, uden at nogen Anke — saavidt han veed — derover blev yttret. Tvertimod bevidnede Flere ham deres Bifald. Siden have Andre lydeligen hævet de-

res Stemme mod Psalmebogen, og ønsket, jo før desbedre, at faae en fuldkommen god Psalmebog, der kunde indføres til almindelig Brug. Blandt disse udmærkede sig vor lærde og nidkjære P. S., som dog nok overdrev sin Dadel, da han skrev: "Enten man taer det paa langs eller tværs, maadeligt er det, som Lüttichaus Vers." Thi en stor Deel af Psalmerne ere dog unægteligen saa gode, at de kunne beholdes. Men aldrig, mig bevidst, faldt Man paa den skjæve Tanke, at der var nogen Forgaaelse i, at drøvte saa vigtig en Sag, for at virke til noget Bedre. Rosværdigt synes det derimod, at den værdige Pastor S. med saa megen Virksomhed tager sig af den omhandlede Sag. Og sært er det, at en Anonym vilde lægge ham den Ting til Last — hartad som om han havde begaaet en farlig Forbrydelse. Kun deri er Indsenderen uenig med Hr. P. S., at han foreslaaer saa mange hundrede Psalmer, ifald det er hans Mening, at en auctoriseret Psalmebog skulde være saa psalmerig. Det nægter dog nok Ingen, som kan bedømme Sagen ret, at vi maa ønske en ny og bedre Psalmebog, saasnart som muesligt auctoriseret og indført overalt i Danmark. Det er dog ikke godt, at hveranden Menighed bruger endnu den gamle Psalmebog, og hveranden den nye. Men hvad er der at gjøre, at dette kan skee? og skee saa godt, at den kan ansees som klassisk og bibeholdes i Fremtiden? Derom være det Indsenderen tilladt, at yttre sin uforgribelige Mening; udbredt Lærdom maa her kun komme lidet eller intet i Betragtning. Grundig Theologie, christelig Gudfrygtighed og fremfor Alt, som en Hovedsag, et for hellig Poesie dannet Talent, ere de Egenskaber, der maa forudsættes hos de Mænd, der skulle have det Hverv, at samle og bearbeide Psalmer til en ny og klassisk Psalmebog.

Salig Biskop Ramus junior, som en lærd Mand, udgav en Prøvesamling af Psalmer; men de gjorde ingen synderlig Lykke, fordi de manglede hans tidligere Formands Biskop Kingos Psalmeaand og Hjertelighed. Danmark er for Tiden forsynet med Mænd, der have legitimeret sig, som sande Digtere. Først nævner jeg vor ypperlige Digter i Psalmefaget, Hr. Lector B. Ingemann i Sorøe, dernæst vore mange Præstedigtere: Grundtvig, Liebenberg, Lund, J. Smith, Zahle, Søtoft, Salling, Dreier, og endnu en midaldrende Præstedigter, som jeg helst lader Andre nævne. Man tør haabe, at vor eiegode Konge, der saa gjerne agter paa Alt, hvad der kan tjene til hans elskede Folks Forbedring, vil allernaadigst beskikke et vist Antal af disse vore aandelige Digtere, hvilke kunne dele Arbeidet imellem sig efter fælleds Overeenskomst. Der kunde foreskrives dem en bestemt Tid, til hvilken Arbeidet maatte være færdigt, efterat hvers Pensum især havde circuleret blandt Medarbeiderne til deres kritiske Bedømmelse. Saadan Tid behøvede vel ikke at være over eet Aar. Derefter maatte det samlede Værk indsendes til en Overcommission, f. Ex. O. Malling, K. L. Rahbek, J. Møller, Liebenberg. Naar det saa vandt deres Bifald, maatte de med kraftig Anbefaling indsende det gjennem det danske Cancellie til Kongen selv, for at faae det allernaadigst auctoriseret, og saasnart som muesligt trykt under en paalidelig Correctur — vel omtrent 100000 Exemplarer. Derefter maatte det til en bestemt Tid paa en vis Dag indføres i alle danske Me-

nigheder. Formedelst den store Afsætning af Exemplarer, maatte Psalmebogen betydeligen nedsættes i Prisen, maaskee til 2 eller endog kun 1 ß. Arket i Materie. Men saa maatte saadan Foranstaltning betids kundgjøres til Efterretning at Man ei til Unytte skulde spilde Penge paa de andre Psalmebøger, som nu snart — maaskee om 1½ til 2 Aar — skulle afskaffes.

Saadan Psalmebogs-Commission kunde foreskrives følgende Hovedregler:

1.) Den hele Psalmesamling maatte ei — eller kun saare lidet — overstige 360 Nummer.

2.) Der maatte ikke mangle et passende Antal af Psalmer til nogen af de i den evangeliske Psalmebog angivne Materier.

3.) Alle Psalmerne maatte være forfattede til de almindeligen bekjendte Melodier, ei over 32; dog saa, at der ikke vare alt for faa til nogen af disse Melodier.

4.) De Ankeposter, Man med Grund har yttret imod den sidst auctoriserede Psalmebog, maatte Man omhyggeligen vogte sig for at støde an imod.

Storligen vilde det glæde Indsenderen, om han, som efter sin høje Alder gaaer paa Gravens Rand, kunde tage den glade Bevidsthed med sig ved Overgangen: at have bidraget Noget til en fuldkommen god Psalmebog. Det give Gud af Naade. Amen!

N. Blicher,
udtjent Sognepræst.

Indenlandske Efterretninger.

En af de, i Danmarks og Hertugdømmenes Landbrug, og tillige med Hensyn paa Handelsballancen højstvigtige Gjenstande, er Hesteavlen, og de paa samme saa betydeligen indvirkende Stutterie Foranstaltninger, samt det kongelige Frederiksborgske Stutterie. Af Mænd, ved hvis Virksomhed, og under hvis Bestyrelse Stutteriet bestod, og paa hvis Forestillinger hine Foranstaltninger grundede sig, var Hesteavlen sat i et Lys som fortrinlig; især havde afdøde Etatsraad og Professor Er. Viborg skildret den med de bedste Farver. Desto større Opmærksomhed vakte et Skrift, der i Begyndelsen af dette Aar udkom, og hvis Forfatter, som høitagtet Videnskabsmand, og som sagkyndig og udmærket Veterinær, fremsatte sine Anskuelser af Stutteriets Forfald, og hvorledes den danske Hesteavl havde tabt sig. Generalkrigskommissair Neergaard havde nemlig i Sommeren 1826 med kongelig Understøttelse foretaget en Indenlandsreise, og derefter udgivet sit interessante Skrift: "Hesteavlen i Danmark, dens fordums Ypperlighed, Aarsagerne til dens Aftagelse, og Midlerne til dens Opkomst." Skriftet er nu blevet bedømt i Literatur-Tidend. No. 27 & 28, af en Mand, hvis Bedømmelse bærer Præg af Erfaring og Upartiskhed. Flere Oplysninger giver ogsaa Collegialtidenden No. 39 og 40. Direktionen for Stutterievæsenet og Veterinærskolen havde nemlig under 27 Jan. d. A. indgivet til H. M. Kongen Forestilling om, at en Kommission maatte anordnes, for at undersøge, og indgive Beretning deels om det kongelige Frederiksborgske Stutteries Frugtbarhed i Almindelighed, deels hvorvidt de ved kongel. Resol. af 6 Aug. 1816 fastsatte Bestemmelser ere rigtigen udførte og overholdte, samt hvilken Indflydelse disse have havt m. m. Ved den anførte kongel. Resol. af 1816 var befalet: af og til jevnligen at bringe fremmed Blod i Stutteriet, og at forskaffe Hestene og fornemmeligen Hingsterne den fornødne Bevægelse, ligesaavel om Vinteren som om Sommeren ved Opførelsen af et Ridehuus. — Iøvrigt vare nogle Regler foreskrevne eller tilladte, i Henseende til Bedækningen. Kommissionen befandt, at Resolutionens i 7 Punkter givne Bestemmelser vare overholdte paa 2de nær, som efter de af Kommissionen undersøgte Grunde og Omstændigheder ikke have

kunnet være overholdte. Frugtbarheden i Stutteriet fandt Kommissionen langt fra at være ringere nu end for 33 Aar siden; meget mere i de sidste ti Aar betydeligen at være tiltaget, og dette paa det bestemteste fra Aaret 1816, efter hvilket Aar hine ved anførte kongl. Resolution paabudne Bestemmelser bleve indførte ved det kongel. Stutterie. "Det er saaledes uden for al Tvivl, at disse Foranstaltninger have haft en høist heldig og velgjørende Indflydelse paa Frugtbarheden af det kongelige Stutterie, og hvoraf følger, at Frugtbarheden sammesteds svarer til hvad man med Billighed og Sagkundskab kan fordre." Da Kommissionen ogsaa var befalet, at tage Hensyn paa de Foranstaltninger, der kunde virke til Stutteriets Forædling, lod den sig af Overstutmesteren og Stutmesteren meddele de fornødne Oplysninger i Henseende til den i det kongelige Stutterie indførte Foringsmaade, Staldorden, Røgtning, Tiden naar Stutteriet slaaes paa Græs, og naar det igjen optages, naar Føllene skilles fra Mødrene, og fra hinanden med Hensyn til Kjønnet, samt i hvilken Alder de opbindes hver særskilt i sit Spiltoug m. m., og fandt den da, "at disse Foranstaltninger og den indførte Orden ikke kunne virke ufordeelagtigen til Stutteriets Forædling, eller have nogen skadelig Indflydelse derpaa, naar undtages, at Staldene eller Rummet i det Hele ikke er tilstrækkeligt til at optage et saa stort Stutterie, og at, som Følge deraf, de unge Heste altfor længe gaae imellem hinanden, uden at opbindes, og derved ikke erholde den Røgt, Pleje og Renlighed, som er saa nødvendig til deres Udvikling." Kommissionen fandt derfor ikke videre at foreslaae, end at der alvorligen maatte tænkes paa at forskaffe det kongel. Stutterie det fornødne Rum til hensigtsmæssig Opstalling af samtlige dets Individer, efter disses forskjellige Alder." — Foruden Kommissionens Indberetning af 8 Maj sidstl., og den kongl. Resol. af 29 s. M., hvorved Kommissionen blev tilkjendegivet Hs. Majestæts allerhøjeste Tilfredshed for Udførelsen af det samme overdragne Hverv, meddeler Collegialtidenden endvidere: Indberetning fra Direktionen for Stutterievæsenet og Veterinærskolen af 5 Juni d. A. om Fremgangsmaaden med

Uddelingen af de ifølge de kongelige Anordninger for de beste Stodheste aarligen fastsatte Præmier, og Udskrift af Stutterieprotokollerne over nogle Præmiehingster "der have været Gjenstand for Omtale"; samt en Liste over de Mænd, som paa Stedet have været valgte til Stutteriekommissærer i Aarene 1817—1825.

—F—.

I Freya No. 19 er i et indsendt Stykke en Yttring om Frue- og Frøkenklostrene i Danmark, hvilke Forfatteren vil have ophævede, fordi et saa stort Antal Fruentimre tilbringe i dem største Delen af deres Liv uden nyttig Syssel. Uden at tale om Forfatterens ringe Agt for private Stiftelser og for privat Ejendoms Hellighed, indeholder Stykket jo aabenbare Usandheder. Maaskee turde vel de fleste om ikke alle de i Klostere indtagne Personer, hvis Antal just ikke er stort og udgjør noget over 100, i Danmark, frejdigen stille sig frem mod Forfatteren, med Spørgsmaalet: om den største Deel af hans Liv blev ført i nyttigere Syssel end deres? Nogle vare i deres Forældres Kreds baade gavnende og prydende Døttre, som hjemmeværende; nogle vare ypperlige Husmødre; og vel kun faa ere de, om hvem det ikke skulde kunne siges, at det var den mindste Deel af deres Liv, de tilbragte i Klostrene; og at deres Klosterliv, der almindeligen begynder i en temmelig høj Alder, dog ikke varørkesløst eller unyttigt. Forfatteren slutter med at fortælle, at Regjeringen har gjort en Begyndelse med at ophæve Estvadgaards Kloster i Jylland. Nei, det har vist ikke Regjeringen gjort; vel maaskee confirmeret en Indstilling om nødvendig Forandring ved Stiftelsen, men vist ikke om Stiftelsens Ophævelse. Det var at ønske, at Collegialtidenden vilde berigtige Forfatterens Udsagn, at Estvadgaards Kloster er ophævet, hvilket han har forbundet med Spaadommen: "Flere ville vist følge efter." (Indsendt af en Sandheds-Elsker.)

Blandede Efterretninger.

Om Hud-Adelen.

Paa fransk er nylig udkommet og derfra paa engelsk oversat et lidet Skrift, under Titel: An Essay on the Nobility of the Skin or the Prejudice of white Persons against the Colour of Africans and their Progeny, black and of mixed blood. (Et Forsøg om Hudens Adel, eller de Hvides Fordom imod Afrikanernes og deres Afkoms Farve, saavel de Sortes som deres, der ere af blandet Blod.) Da Originalen næppe endnu har naaet hertil, og de samme dadelværdige Fordomme herske i alle europæiske Colonier, vil følgende Oversigt over Skriftet taget af et velskrevet Udtog i Oriental Herald, vist ogsaa læses med Interesse af vore Læsere:

Kap. I. Om Fordomme i Almindelighed. Oprindelsen af den Fordom, der finder Sted med Hensyn til Afrikanernes Afkoms Farve.

Det Udtryk Fordom i den meest udstrakte Betydning er en paa løs Snak eller uden Undersøgelse grundet Mening, som mulig kan være rigtig; men sædvanlig bruges Ordet kun om en feilagtig Mening. Uvidenhed, Indolence, en passiv Underkastelse under Autoritet, Egennytte og Hovmodighed ere de sædvanligste Kilder til Fordom. I det indre Afrika gives der Sorte, som ere af den Mening, at Djævelen maa være hvid, og, da kun faa Europæere komme til dem, holde de disses blege eller hvide Hudfarve for et Symptom paa en Svaghed der er Følge af en eller anden Sygdom.

Hos ethvert Folkeslag er det Lovens eller Meningens Styrke, som bestemmer de forskjellige Klasser, og anviser ethvert Individ til dets egen. Ere Lovene i Opposition imod den offentlige Mening, hvilket hyppigt er Tilfældet, som f. Ex. i Europa angaaende Dueller; saa har Meningens Vægt Overhaand over Lovens Magt; men naar begge harmonere, saa giver deres samtidige Indflydelse Brugen Kraft. Det politiske Selskabs Grundprincip bestaaer deri, at den fysiske Magt bliver underordnet den moralske, idet man overlader det til den sidste, at lede den første til det, som er nyttigt, d. e. retfærdigt.

Naar man stedse fulgte denne Regel, saa vilde Resultatet være en fuldkommen retfærdig Regjering, vise og gode Mænds Herredømme, et ægte Aristokrati, og det eneste, som fortjente at attraaes; det er den Definition, som Etymologien af det sidste Udtryk giver os; men de Onde, i det de ved deres dristige Fremtræden bragte de Fejge og Svage, som i enhver Stat næsten udgjøre den største Deel, paa deres Side, have ved Mængdens Overvægt overvældet de Gode. Saaledes er det gaaet til, at Daarskab og Forbrydelse, med meget faa Undtagelser, i saa lang Tid har ført Herredømmets og Regjeringens Tøjle.

De Magter, som regjere Jorden, have stedse været meget tilbøielige til at troe, og det har fremfor Alt været dem meget magtpaaliggende at faae Andre til at troe, at deres Fortjenesters Storhed maae bedømmes efter deres Rangs Højhed, og at den Afstand, som i Anseelse er mellem dem og Andre, ogsaa bestemmer den Grad, hvori de overgaae dem i Dyd og Duelighed. Bedraget eller skræmmet har Folket ofte bekvemmet sig til at antage en saa grov Vildfarelse for Sandhed.

Alt var Armod blevet Rigdom, Svaghed bleven Magten underdanig. Saaledes kunde da Magt og Rigdom rive alle Hædersposter og Embeder, samt overhovedet al selskabelig Vigtighed til sig. Den naturlige Følge heraf var, at den sande Fortjeneste nu, naar den ledsagedes af Mangel, Beskedenhed og Frygtsomhed, blev en Gjenstand for Foragt eller et Offer for Vanære. De, som ledede den offentlige Mening, uddeelte nu Dadel og Roes efter eget Godtbefindende, hævede den Ene i Vejret og stødte den Anden tilbage til Foragt og Mørke, skienkede Smigrere og Spytslikkere deres Gunst og degraderede Agerdyrkningen og de andre i Livet væsentlige Kunsters Haandværker.

Derfra opstode de forskjellige Kaster. Indien fastsatte uigjenkaldeligen Existensen af sine Braminer, som Selskabets Udvalg, dets Sanskaravarnah eller Personer af blandet Blod, og sine Parias, der af alle fire Hovedkaster ansees som et Udskud.

Grækenland og Rom havde sine Frie og Slaver. Uden nogen iøjnefaldende Grund blev paa begge Sider af Pyrenæerne en obskur Slægt, Cagots og Agots, bortjaget med Vanære. I Spanien har man gjort en skammelig Forskjel paa gamle Christne (Christianos vejos) og nye Christne (Christianos nuevos) omendskjøndt man maaskee kunde bevise, at den største Deel af den spanske Adel er af maurisk eller jødisk Herkomst. Denne Fordom har nu vel tabt sig, men i Valencia og paa Majorca gives der Millioner af Beboere, som af saadan Fordom ere udsatte til Vanære, og som man kjender under Navnet Xouettas.

I Middelalderen skabte Feudalsystemet, den offentlige Aands mærkværdigste Vildfarelse, en uhyre Kløft imellem Adelige og Karnallier, villains d. e. mellem nogle faa tusinde unyttige Individer, som brammede med Titler, og mange Millioner arbejdsomme Mennesker.

Den Rejsende, Linschott, (omtrent 1638) saae til sin Forundring paa Malabar-Kysten, at Nairerne eller Herrerne, hvilken Titel de fornemme Krigere føre, lode som en Udmærkelse Næglene voxe, for derved at tilkjendegive, at de ikke behøvede at forrette nogetsomhelst Haandarbeide. En lignende Skik hersker i China og flere andre Lande. Saadant [illegible] Europæerne latterligt, og dog staae de af ganske lignende Motiver under Indflydelse af andre ikke klogere Skikke. — Hvad var endnu i Aaret 1789 Meningen af det i den almindelige franske Lov brugte Udtryk vivre noblement (at leve adeligt)? Skulde det ikke efter Ordene oversættes ved faineanter (leve som en Døgenicht).

De Adelige vilde have holdt det for en Nedværdigelse, selv at forrette Haandarbeide, hvilket, endog af den daværende Gejstlighed, saa uretfærdigen blev kaldet en slavisk Beskjæftigelse, og seer man ikke endnu Feudalsystemets Ordførere bestræbe sig for at nedsætte Folk af Haandværksklassen?

Hos ethvert Folk adskille Besidderne af en constitutionsmæssig Autoritet sig ved et eller andet udvortes Tegn, hvorpaa man ved det første Blik seer, at de beklæde et offentlig Embede; men personlig Gunst og fremfor Alt Forfængelighed have i mange Lande frembragt andre individuelle eller arvelige Udmærkelser, som hæve dem, der bære dem, paa Piedestaller, hvorfra de skue med Ringeagt ned paa de andre Klasser af Selskabet. I dette Hang til Udmærkelse eller som man kalder det, Adel, kunne vi spore megen Forfængelighed; der gives en Nægle-Adel, en Adel med lange og rødfarvede Nægle, af meget smaae og sammentrykte Fødder, af meget store og nedhængende Øren; endvidere en Tatoverings-Adel; hos Musselmændene den grønne Turbans-Adel, i China Adelen med den gule Trøje og Alderdommens Stav, i Congo den hvide Hues, i Europa Pergaments-Adelen, i Amerika Hud-Adelen &c. Hos de Gamle bleve Slaverne undertiden haardt behandlede, men vare de eengang frie, saa var deres Forfatning kun lidt forskjellig fra de andre Borgeres. Imidlertid dannede de Frigivne hos Romerne endnu en Middelklasse mellem Slaverne og Borgerne, men en Frigivens Søn stod i lige Anseelse med de Fribaarne og gjaldt for at være af god Fødsel (ingénu). Hverken Horats eller Epictet var ved uretfærdige Fordomme berøvet Yndest af dem som man kaldte de store Magnater, heller ikke forstyrrede nogen Følelse af Ringeagt deres fredelige Slummer under de Laurbær, som beskyggede den Frigivne og den Frigivnes Søn.

Grækerne og Romerne havde ogsaa nogle sorte Slaver især til Opvartning ved Badehusene, og det synes ikke, at disse formedelst deres Farve vare udsatte for større Foragt end de andre Slaver. Pergament-Adelen var allerede i fuld Blomstren, da Begjerligheden efter Plantager bragte Hud-Adelen i Opkomst; thi denne har den Fortjeneste at være en nyere Tids Opfindelse. Saaledes har man endnu forøget den Forbrydelse, at rive Afrikanerne ud af deres Fædreneland, bedække dem med Piskeslag og betynge dem med Lænker, derved at man har søgt at bringe en evig Forbandelse over deres Farve. Denne Fordoms Rodfæstelse forekom de Hvide at være en beundringsværdig Opfindelse for at gjøre deres Herredømme varigt. Der blev nemlig erklæret, at den afrikanske Farve udelukkede fra alle det borgerlige Selskabs Velgjerninger. Hvor megen Forslagenhed og Skarp-

findighed har man ikke opbudt, for at give denne Sætning Kraft. Har man ikke hundrede Gange bragt den Forbandelse, som blev udsagt over Kains Børn i Anvendelse paa Negerne? Snart har man beraabt sig paa Biblen og mistydet Meningen af dens hellige Ord, for at fremstille Slaveriet som en af Gud anordnet Indretning; men snart paastaaet, i Modsigelse med Biblens Angivelse om Menneskeslægtens Oprindelse fra en og samme Stamme, at de Sorte vare en ganske særegen Race, Væsner af en lavere Art, og kun bestemte til at trælle for de Hvide. (See Examen de l'Esclavage osv. par V. D. C., ancien colon, 2 volls 8. Paris 1802 & 1803.

(Forsættes.)

I Paris blev for en 14 Dage siden en Dekorations-Maler greben paa frisk Gjerning i det Øieblik han i Operahusets Forstue fratog en Dame hendes Lommetørklæde og Børs. Man bemærkede imidlertid, at det var ham kun om Lommetørklædet at gjøre, thi saasnart han mærkede at en Børs var knyttet ind i det, kastede han den hen for Fødderne af en af Kontrolørerne. Da han blev bragt for Politi-Kommissæren, tilstod han sin Forbrydelse, men erklærede tillige, at han havde en uimodstaaelig Drift, der stedse tvang ham til at fratage Damerne deres hvide Lommetørklæder; han plejede derfor at stille sig bagved dem i Skuespilhuset, og naar det ikke lykkedes ham at faae fat paa deres Lommetørklæder, søgte han i det mindste at klippe et Stykke af deres Kjole, men den maatte være hvid, thi couleurte Klæder eller Lommetørklæder yttrede ikke den samme Virkning paa ham. — Man anstillede hos denne Dametyv en Huusundersøgelse, og fandt en stor Mængde hvide Lommetørklæder, alle af forskjellige Mønstre. Foruden disse fandtes ogsaa et Guld-Armbaand, hvis Ejerinde er oplyst. Dette maa han vel være kommen til uforvarende, ligesom hiin Pengepung.

Ridder Lapie i Paris, første kongelig Geograf, fra hvis Haand den geografiske Videnskab forhen er beriget med et stort ypperligt Kaart i 16 Blade over det europæiske Tyrki, har erhvervet sig ny Fortjeneste af Videnskaberne ved et nu udkommet Kaart over Grækenland efter de bedste Kilder. (Carte physique, historique & routiere de la Grece, da'pres les materieux recueillis par M. le general Guilleminot, ambassadeur de Constantinopel, & M. le général de Tromelin &c.) Det er en skjøn Egenskab ved dette Kaart, at der ogsaa er taget Hensyn paa det gamle Grækenland, saa at man ved samme kan læse og følge ikke allene nyere lærde Rejsendes, Pouquevilles, Gells, Dodwells Værker, men ogsaa de Beskrivelser, gamle Skribenter, som Pausanias, Strabo, Pomponius Mela, Titus Livius, Plinius og flere have givet.

(Journal d. Deb.)

Kjøbenhavns Børs, den 20 Juli 1827.

		à
Hamburg 2 M. a vista 224		
Species 226		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 9 ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciesdaler pr. 100 Specier	164	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	— Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	—	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	—	— i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	101½ Rbd. r. S.
Dito Dito	114¼	114½ Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	96	— Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco
4 pC. Dito nye	96	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	60½	60¾ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 59.

Redigeret i Etatsraad Fr. Thaarups Fraværelse af Chr. Thaarup

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 24 Juli 1827.

Gade-Kanalerne i Frankfurt am Mayn, med Hensyn til Kjøbenhavn.

En af de vigtigste Gjenstande i enhver Stad er Gadernes Brolægning, i det deels Færselens Lethed eller Besværlighed, saavel til Fods som til Vogns, for Mennesker saavelsom for Gods og Dyr, afhænger af dennes Beskaffenhed; deels ogsaa Brolægningens Beskaffenhed og Øvrighedens Opsyn med samme kan have en stor umiddelbar Indflydelse paa Borgernes Sundhed eller Ildebefindende og sygelige Tilstand, alt eftersom alskens forekommende Ureenligheder, især de smudsige Vædsker, der udflyde fra Boligerne, enten blive hurtigen bortskaffede, eller længe taalte derpaa. Hin Bortskaffelse bevirkes deels ved Menneskehænder, deels af sig selv ved alle Vædskers Bortflyden, saasnart de have det fornødne Afløb.

Med Hensyn til Vædskernes naturlige Bortledelse fra Gaderne, og til den ved samme tillige bevirkede Bortskyllelse af en Mængde faste, smudsige Dele, kommer det fornemmelig an paa to Punkter: 1.) at Gaderne (de egentlige Gader) og Fortougene ere ret lige brolagte, saa at ingen Huller findes deri, i hvilke Vandet maa blive staaende; hvortil ogsaa hører, at Gaden og Fortougene maae have en jævn Hælding eller Skraaning imod Afløbet (Rendestenen). — 2.) men fornemmelig ogsaa, at Rendestenene selv have et tilbørligt Fald og dertil ere saa dybe, at Vandet ikke let hæver sig over dem og over den egentlige Gade og dens Fortouge.

Dette Rendestenenes Fald eller denne deres Hælding er vist nok afhængig af Stadens Grunds naturlige Beskaffenhed; jo mere skraa, steil og bakket denne er, desto hurtigere Afløb har den faldende Regn og det fra Husene udgydte urene Vand; men naar Grunden, paa hvilken Staden er bygget, overhovedet næsten er en Slette, eller meget nærmer sig til en fuldkommen Slette: saa er det ofte meget vanskeligt at forskaffe Vandet et hurtigt og bekvemt Afløb fra de forskjellige Dele af Staden, især naar denne er af betydelig Størrelse, d. e. har over tyve til halvtred-

findstyve tusinde, eller endog 100,000 Indbyggere. Her vil en god By-Magistrat saa nøje som muligt ved Nivellement undersøge Stadens Grund, og maa derpaa søge efter den korteste Linie, der er mulig, at føre Vandenes Afledninger til en lavere Egn.

Staden Frankfurt am Mayn har nu heri i det Hele en temmelig gunstig Beliggenhed, i det den ligger paa en Slette, der fra Mayn-Floden hæver sig jævnt opad, saa at den laveste Deel af Staden imellem Broen og Vinterhavnen kun ligger 9 til 12 Fod over Flodvandets Middelstand, og derfor næsten aarligen flere Gange naaes af Flodens Højvande (som i sidste Marts og April flere Uger igjennem); derimod den højeste Deel af Staden (Egnen omkring Hestetorvet, Skuespilhuset og den store Eschenheimgade) ligger 80 Fod ophøjet over Mainens Middel-Vandhøjde. I de fleste Dele af Staden finder derfor ogsaa et let og hurtigt Afløb for alle af Mennesker udgydte Vædsker, saavelsom for det fra Himmelen faldende Regnvand Sted. Nogle Dele derimod, som danne den alt begyndende Slette, paa hvilken Stadens bageste og nyeste Dele ligge, have formedelst denne deres naturlige Grunds jævne og flade Beskaffenhed allerede et temmelig vanskeligt Vand-Afløb, saa at ved tørt Sommervejrlig de urene Vædsker, der løbe ud fra Husene, blive staaende i Rendestenene og ofte allerede stærkt begynde at gaae i Forraadnelse og at udbrede en temmelig slem Lugt. Hertil høre den store og lille Bockenheim-Gade og Egnen imellem disse, Hestetorvet, Eschenheimgaden (fornemmelig hører den lille Eschenheimgade dertil), Gaden bag den slemme Muur,

saavelsom ogsaa enkelte Dele af de ganske ny anlagte Gader, især imellem Vollgraben og Recheney-Graben osv. Ogsaa vilde sandsynligviis den største Deel af den prægtige Gade: die Zeil, lide meget ved Vand-Afløbets Standsning, hvis de ny anlagte underjordiske Kanaler ikke havde afhjulpet dette Onde.

Allerede for lang Tid siden vare nogle Dele i Stadens Midte forsynede med underjordiske Kanaler, igjennem hvilke alle Ureenligheder usynligen bortførtes til den nære Mainflod. Disse Kanaler gik for største Delen under eller langs med (tæt forbi) Husene, hvis Beboere benyttede sig af dem til at blive af med alskens Smuds og Ureenlighed, især Priveternes. Men deraf opstod — naar der i lang Tid havde hersket tørt Vejrlig, og naar ikke just Husene, under og langs med hvilke Kanalen gik, forbrugte meget Vand i deres Huusholdning (som f. Ex. Bryggerne gjøre) — snart en stor Fordærvelse i det Indre af disse Kanaler, og mange Huusejere have alt ofte meget alvorligen frabedet sig Kanalernes Fortløben under deres Huse, fordi, som de paastaae, de raadne Dunster opstige fra hines Indre til deres Vaaninger og fordærve Luften i samme. Jeg kan ikke sige om denne Misbrug i Benyttelsen af hine ældste Kanaler endnu finder Sted eller er tilladt; kun saameget veed jeg, at de endnu have beholdt deres ældste Retning.

Den fordeelagtige Virkning af disse gamle Kanaler, hurtigt og næsten umærkeligt i deres rummelige Indre at bortføre det her ofte meget stærkt tilstrømmende Regnvand, har uden Tvivl foranlediget, at man i de seneste Decennier og-

saa i de højere beliggende Dele af Staden for største Delen har anlagt saadanne underjordiske Kanaler isteden for de hidtilværende Rendestene. Jeg siger isteden for de hidtilværende Rendestene; thi virkelig ere disse over de fuldkomnest anlagte Kanaler (die Zeil, den store Galge-Gade osv.) allerede næsten ganske bortfaldne, i det de ere forvandlede til en blot jævnt hældende Skraaning fra begge Sider.

Disse nyere Kanaler ere for det meste betydelig mindre, end de ældre, vel tildeels derfor, fordi Vandenes Tilstrømmen i disse øvre Dele af Staden ikke kan være saa stærk, som i de lavere, men fornemmelig vel ogsaa, fordi det ikke er tilladt, gjennem dem at udkaste og udgyde de grovere Ureenligheder, hvorfor de ogsaa løbe langs hen under de forrige Rendestene, og kun hist og her, for videre at aflede Vædskerne hen imod Floden, kunne løbe under nogle faa Huse indtil den næstlaveste Gades Kanal. Disse nyeste Kanaler er det, af hvilke, som de fuldkomnest indrettede, jeg her vil give en kort Beskrivelse.

Disse Kanaler løbe, som sagt, i deres Hoveddele, lige hen under de gamle Rendestene i Gaderne. De have i Almindelighed 3 til 4 Fods Højde, og 2½ til 3 Fods Brede paa Bunden; deres Loft er hvælvet og ligesom Væggene (og hvis jeg ikke fejler, ogsaa Gulvet eller Bunden) opmurede af Qvader- (Bruch) eller Teglsteen.*)

*) Om den hertil brugte og yderst let forfærdigede Cement-Mørtel (blandet af lædsket Kalk med Sand og een Deel let brændt Leer) see man blandt andet den polytechniske Journal, som udkommer i München, Aarg. 1826.

Det højeste Punct af Hvælvingen bliver derpaa bedækket med nogle faa Tommer Sand og saa brolagt med den sædvanlige Gade-Brolægning, uden at man næsten nogensinde hører om nogen Sammenstyrtning ved det yderste faste Muurværk, saa tunge og talrige Lastvogne der end paa mange Steder kjøre hen over det.

I disse underjordiske Kanaler løber nu Vandet fra Gaderne igjennem to eller tre langagtige Træhuller, hvilke ere indarbejdede gjennem en glat tilhugget Qvadersteen, ligesom Mellemrummene i en simpel Rist, og med hvilken Qvadersteen Hvælvingen paa dette Sted oventil umiddelbart er lukket. Da disse Huller kun have en Brede af næppe een Tomme, saa tilspærre de Gjennemgangen for alle grovere Masser, og sætte paa den anden Side ikke engang det mindste Barn i Fare for at falde i med Foden, saa at man i den mørkeste Nat uden ringeste Bekymring kan gaae over og paa disse Gader. Rendestenene selv, saa meget der er tilbage af dem, bestaae ligeledes kun af saadanne glat tilhugne Qvaderstene af omtrent 2½ til 3 Fods Længde og 1 Fods Brede, hvilke blot i Midten (paa langs) have en liden Fordybning (vel næppe en Tomme.) Da nu disse Qvaderstene paa langs ere lagte meget nøjagtigt ved Siden af hverandre, saa at de have en efter Snoren omhyggelig bestemt ligeformig Retning, — og da næsten overalt i en Afstand af 50 til 100 Fod fra hverandre saadanne ristformede gjennembrudte Stene, som de forhen omtalte, befinde sig, saa samler Vandet oventil sig næsten ingensteds til nogen betydelig Højde, sjælden over Rendestenens egentlige Midelsteen. Herved skeer det, at den skjønne Zeil-

Gade (tillige formedelst dens yderst omhyggeligt og jævnt anlagte Brolægning) selv i det meest vedholdende Regnvejr kan passeres endogsaa af Fodgængere i Skoe og Strømper, næsten med den samme Bekvemmelighed, som i tørt Vejrlig; — og at tillige Karetherne overalt med samme Lethed kunne kjøre op og ned ad Fortougene.

Iøvrigt ere ogsaa iblandt de nyanlagte Kanaler mange langt større og dybere; de nemlig, som skulle optage de fra flere længere bortliggende Kanaler samlede Vande og endeligen lede dem til Floden. Saaledes har Bunden af den store Kanal, som gaaer midt under Hestetorvet, en Dybde af rigelig 12 Fod under Steenbroen (Brolægningen), og kan være en 4 Fod bred, medens den har en indre Højde af 5 Fod (saa at Steenbroen endnu ligger 3 til 4 Fod højere end Hvælvingen). Kanalen ved Weißfrauen-Kirken er vel over 15 Fod dyb.

Disse underjordiske Kanaler maae imidlertid lidt efter lidt opfyldes af faste, om end temmelig smaae og fine Partikler, som nedskylles i dem med Vandet fra Gaderne og Husene af. For at denne Opfyldning nu ikke skal blive for stor, og omsider standse Vandets Afløb, eller frembringe en altfor fordærvelig Luft i disse underjordiske Kanaler, blive de fra Tid til anden rensede. Til dette Øjemed ere Kanalernes Vægge hist og her, i et Mellemrum af omtrent 200 til 400 Skridt, førte, som en fiirkantet Schacht, lige op til Gadernes Overflade, og her blot bedækkede med et lige stort firkantet Dæksel af Træ, over hvilket man kan gaae og kjøre. Skal der nu foretages en Besigtigelse,

eller Rensning af Kanalens Indre, saa tager man blot dette Dæksel af, og en Arbejdsmand stiger paa en lille Stige ned i Schachten og kryber i en krum Stilling, eller vel og paa Hænder og Fødder, ind i Kanalen. Skal han rense denne fra det deri samlede dyndede Smuds, saa tager han en lille Trillebør med sig, paa hvilken han læsser Smudset indtil den er temmelig fuld, hvorpaa han vender tilbage til Schachten og med en Skovl kaster det ud af Trillebøren og op paa Gaden, hvorfra man med Vogne afhenter og bortfører det, som en uden Tvivl meget kraftig Gjødsel. Denne Kanalernes Rensning skeer sædvanligviis paa tørre Sommerdage, fordi der da kun løber lidet Vand igjennem Kanalerne. (Fortsættes)

Endnu et Par Ord om det Spørgsmaal: Kan Dampskibsfarten skade Sildefangsten.

Det Urimelige i denne Formodning er i Aarhuus Avis No. 91 (den i Skilderiet No. 57 S. 903 osv. optagne Artikel) blevet fremstillet, men da denne Fremstilling dog kunde behøve nogle af Naturkyndigheden hentede Grunde til Styrke, ere disse i Viborger Samler No. 84 blevne anførte. Vi uddrage deraf følgende:

"Det er en Erfaringssandhed, at Sildestimlerne, der gaae saa ordentlige paa deres Træk fra Iishavet, det atlantiske Hav, Nordhavet og Vesterhavet, i Legetiden trække Vester, Sønder og Øster paa, for at lege, og ellers staae paa Dybet, som i en Dvale (ligesom næsten alle Fiskearter); de søge da Fjorde, Havbugter og Indvige og visse Landkyster i det varmere Klima. Det er bekjendt nok, at alle Fiskearter i Legetiden ikke synes at ændse nogen Modstand af de Ting, der netop ikke sluge dem. — — At de

lege her i vore danske og andre Landes Fjorde, kan ikke omtvivles; men, for at kunne dette, maae de og have noget at leve af; de Smaafiske og Vandinsekter og Orme, der tjene dem til Føde i Parringstiden, kunne naturligviis i et Aar være meget mindre end i et andet, foraarsaget af den i Naturriget større eller mindre Frugtbarhed, og deraf maae det forklares, hvorfor Fiskearterne, Silden saavelsom andre, et Aar fremfor et andet, blive borte fra de vante Egne. — Det er et Spørgsmaal, som ventelig kunde besvares med: Ja! om ikke de store Vesterhavs Torsk med deres brede Flab, der ere trængte ind af Kanalen ved Agger, have skræmmet dem derfra? thi man veed, at Torskfangerne (som fiske de store Kabliauer, ikke de smaae østersøiske Torsk), i Mangel af Mading, forbrugte en af Tin støbt Sild, til at lokke dem med. Det er kundbart, og har været sagt i Thisted=Avis, at de store Torsk have været fangne i Foraaret i Liimfjorden fra Indløbet af; men, da Man længere nede i Fjorden, f. Ex. ved Staarup, Lunøe og flere Steder, deels ikke have fanget, som forhen sagt, den sædvanlige Mængde Vaarsild, bør det antages, at Silden, af Mangel paa Næring, ikke i Legetiden har søgt de vanlige Veie og Bugter, men tyet til Løgstøer, Sebbersund og Nibe, disse sande Sildestader i Jylland. Dampskibene, der endda kan volde Anke nok, af Skibsførere osv., maae da aldeles frisindes for at volde Sildenes Forjagelse.

Indenlandske Efterretninger.

Hr. Proprietær Bonne paa Gammel=Lund bevidner i No. 56 af nordcimbriske Tilskuer Indsenderen af det (i Skilderiet No. 56) meddeelte Stykke sin Tak for den ham deri tildeelte Ros. Han ytrer at det af ham anlagte Haveanlæg saavelsom Træplantningen kun er at ansee som en Begyndelse, da han har og har haft flere Hindringer at kæmpe imod. Dervaa meddeler Hr. Bonne følgende, som muligt kan interessere enkelte af vore Læsere: Det er bekjendt at Ferskvands=Fiskene, formedelst Vesterhavet, næsten ganske er uddød, og det lader til at Aalefiskeriet her ogsaa meget formindskes, thi der ere af disse næsten ingen at faae, og fiskes der stundum nogle, er disse allerede endog fra Vinteren af, opkjøbte af Aalekjøbere, som føre dem bort; det var derfor at ønske, at en liden Grændse blev sat for slig Udførsel. En anden Skade viser det, at der hvor Saltvandet om Vinteren har staaet over Enge og Grønne, næsten intet Græs groer. Derimod indkommer fra Vesterhavet, en betydelig Mængde forskjellige Sorter Snegle og Muslingeskaller, tilligemed en ildelugtende Slags Flodtang, hvorat jeg har bjerget en stor Deel baade forrige og dette Aar, og befundet begge Dele at være et godt Gjødningsmiddel. Sneglene eller Muslingerne kjører jeg i Aar ind i Folden under Stude og Faar at knuses, for at samme da snarere kan gjøre sin tilbørlige Virkning. (Thisteds Avis.)

Blandede Efterretninger.

De første egentlige Tidender i England udkom paa Borgerkrigens Tid. Den "engelske Mercur," der udkom paa Dronning Elisabeths Befaling, kan ikke regnes med til denne Klasse, fordi den ikke udgik til bestemte Tidspunkter. Dronningen lod, under en meget kritisk Periode af hendes Regjering, enkelte Blade udgives, for at udbrede Nyheder, hvis Bekjendtgjørelse var hende magtpaaliggende. I det brittiske Museum findes 3 Nummere af disse Tidender, det ene, No. 50, dateret Juli 1588, fører følgende Titel: "Engelsk Mercur, under Autorisation bekjendtgjort for at modsige falske Efterretninger." Ved Slutningen staaer: "Trykt af Christian Barker, Hendes Højheds Bogtrykker." Bladet udkom, som sagt, ikke til bestemte Tider, men kun naar Omstændigheder krævede det og vigtige Begivenheder forefaldt. Saaledes udkom No. 50 d. 23de Juli, No. 51 d. 26de, og de følgende Nummere først Maaneden efter. Den første Artikel i No. 50, dateret Whitehall den 23de Juli 1588, indeholder en Meddelelse fra Sir Francis Walsingham, i Følge hvilken man havde seet den spanske store Armada d. 20de un-

der gunstig Vind at nærme sig Kanalen. Paa denne Efterretning følge Details om Dronningens Flaade, der bestod af 24 Sejlere og var deelt i 4 Eskadrer. Den kommanderedes af Lord Stor-Admiralen, Francis Drake, Hawkins og Forbisher. Den engelske Mercur tilføjer, at Fjenden syntes at have ikke mindre end 150 Skibe, men at, saasnart man fra den engelske Flaades Master havde kjendt ham, havde Matroserne, langt fra at forraade nogen Frygt, hævet et højt Glædesskrig. Derpaa følger en Beretning om Sejren over den store Armada den 21de Juli. Denne Artikel ender saaledes: "Gud være lovet! Det er ej længer at betvivle, at jo denne forvovne og uretfærdige Expedition vil falde ud til Kongen af Spaniens evige Skjændsel; thi alle Klasser af Nationen, uden Forskjel paa Stand og Religion, have fast besluttet at forsvare Souverainens hellige Person og Fædrelandets Love og Frihed mod det uretlige Angreb." Endvidere indeholder dette Nummer et Brev, dateret Madrid d. 16de Juli, hvori de Forventninger omtales, som Kongen af Spanien gjorde sig om denne Expedition.

No. 55 udkom først 4 Maaneder efter, den 24de November, og indeholder en Beskrivelse over de Højtideligheder, som fandt Sted i Anledning af den store Sejer. Hendes Majestæt begav sig i stort Optog til St. Pauls-Kirken, spiste til Middag i Capitlet, og vendte ved Fakkelskin tilbage til Whitehall.

Om Hud-Adelen.

(Fortsat; see forrige No.)

Divide et impera var altid og vil altid være Despoternes Yndlings-Maxim, baade i aandelig, politisk og huslig Henseende. Slave-Ejerne stræbte dernæst efter, og desværre med Held, at opvække en Aversion mellem de Sorte og de saakaldte Farvede, dem af blandet Race. Denne Fremgangsmaade, hvis Hensigt er at give Slaveriet Fasthed og evig Varighed, burde tjene til Advarsel for Afrikanere af alle Nuancer, ikke indbyrdes ved en taabelig Forskjel at bekræfte deres Fjenders Ord.

De, som styrede Regjeringsroret, og deres Agenter, undlode ikke at opbyde Alt, for fastere at nette de Kjæder sammen, som Havesyge havde smeddet. I Aaret 1770 yttrede en Magistratsperson i Port au Prince, hvis Pligt det skulde være, at tage de Ulykkelige i Beskyttelse, sig saalunde med Hensyn til Afrikanerne: "Det er vanskeligt, at holde denne Menneskeklasse i den lave og vanærende Tilstand, som deres Fødsel har anviist dem, og kun derved, at man undertrykker dem og holder dem nede (keeping them under) lader sig nogetsomhelst Godt vente af dem." Hvilken Moral! Er det da ved at underkue og nedtrykke en udødelig Sjæls Stræben efter Frihed og Lykke, at man frembringer "nogetsomhelst Godt" af den? Et saadant Maxim er ligesaa taabeligt som grusomt.

En Skrivelse fra den franske Marine-Minister i Aaret 1767 bestemmer Grændselinien imellem Negerne og Indianerne, og i Kraft af den ere de sidste satte i lige Linie med indfødte Franskmænd, kunne vælges til alle Embeder og Værdigheder, men de Sorte ganske udelukkede. Da nu flere Farvede, for at rydde denne Skillevæg af Vejen, indkom med den Ansøgning, at maatte give sig Navnet Indianere, fulgte et ministerielt Rescript af følgende Indhold: "Vilde man bevilge denne Ansøgning, saa vilde denne Fordom tilintetgjøres, som fastsætter en Grændse, der aldrig maa overskrides af Farvede og deres Afkom. Det er for Vedligeholdelsen af selskabelig Orden umuligt, at bevilge nogen Forholdsregel, der gaaer ud paa at formindske den Fornedrelse, som klæber ved Racen, i enhver Grad af Nedstammelsen."

I Aaret 1761 paalagde Raadet i Port au Prince alle Notarier og Præster, at bemærke i deres Acter Vedkommendes specielle Qvaliteter som Negere, Mulatter eller Quatroons.

I Aaret 1773 forbød man de Sorte og Farvede, at "kalde sig efter deres Fædre, om de endog vare af hvidt Blod. Et Navn af afrikansk Oprindelse maa føjes til Døbenavnet for at sikre den uoverstigelige Skillevæg, som den offentlige Mening har opført, og for hvis Vedligeholdelse Regjeringens Viisdom bærer Omsorg." Et Edict fra Aaret 1779 forbyder de

Farvede, at klæde sig paa samme Maade som de Hvide, samt befaler dem, at bære de characteristiske Tegn, som udmærke dem.

I Aaret 1717 gav en Beslutning af Raadet paa Cap Bøddelen Tilladelse til at tage en, til Strikken dømt, Negerinde til Kone; hvilket ansaaes for en stor Gunst, thi ellers vare alle Ægteskaber forbudte imellem Hvide og Negere under en svær Straf og vilkaarlig paalagte Pengebøder.

En Neger, som blev overbeviist om en utilladelig Omgang med en gift, hvid Kone, blev dømt til, først med en Strikke om Halsen at gjøre Bod, dernæst at miste sin ene Haand og endelig at hænges. Overretten formildede dog Dommen saaledes, at hans Øren skulde afskæres, en Lilie indbrændes paa hans Kinder og han selv derpaa pidskes af Bøddelen. Konen blev sendt til Frankrig, for at indespærres i et Kloster. Paa forbudt Omgang af hvide Mænd med sorte Fruentimmere var sat en Mulct af 2000 Pd. Sukker, som dog aldrig blev erlagt, eftersom den Skyldigr aldrig blev draget for Retten og følgelig heller ikke straffet.

Fordommen mod blandede Ægteskaber var saa stor, at en af de eligerede Mænd (one of the burgesses) fra Cayes de Jacmel ikke mere maatte sidde blandt de øvrige, fordi han havde ægtet en iøvrigt agtværdig Quatroon-Dame, omendskjøndt paa samme Tid en Jøde, ved Navn de Pas, blev taalt som Deputeret fra Kirkesognet Aqvinas.

Kap. 2. Fordommens Følger til Fordeel for Hud-Adelen.

Det er vel uimodsigeligt, at en offentlig Foragt nedværdiger dens Charakteer, der er et Offer for samme. Og efter denne Grundsætning gaaer Despotismen frem endog for nærværende Tid; en Grundsætning iøvrigt, der langtfra at være en Virkning af Geniet, kun røber dens Stupiditet, der handler derefter. Et hemmeligt Instinct og den traditionelle Snuhed, ved hvilken Tyranniet vedligeholder sin Magt, lære hine Undertrykkere af deres egen Slægt, at Midlet til at knuse den, ligger i den Uvidenhed og Dumhed, i hvilke den holdes. Bort altsaa med den Klasse af tænkende Folk, som rigtignok villig bøje sig under Lovens Aag, men hvis Lydighed er Fornuftens Resultat; som beredvillig give deres Andel til den offentlige Kasse, men ogsaa ønske at vide, hvortil det bliver anvendt, som de erhværve i deres Ansigts Sved; bort med alle dem, der stedse henvende Øjet paa Forvaltningens Forholdsregler, afsløre Machiavellismen, og forfølge den, hvilket Udseende den endog monne give sig, hvilken Maske den endog monne bære.

Kunne vi undres længer over det Had imod Udbredelsen af nyttige Kundskaber blandt de lavere Klasser, over den Bande af tingede Døgnskrivere, der ivre imod Nationalskolerne; over den egensindige Klæben ved Skikke, som for længe siden burde være afskaffede, som f. Ex. at forsamle Skarer af menneskelige Tobeen (bipeds) ved visse Fester, for at erholde den Føde, der kastes til dem ligesom om det var Hunde og ikke Mennesker. De, som følge en saa skamløs Indbydelse, ere de laveste og foragteligste af deres Klasse; men hvorledes skal man benævne dem, der anordne og udføre en saadan Beskæmmelse af al Sømmelighed? Disse nedslaaende Betragtninger lede os til Undersøgelse af Nedværdigelses-Systemet, der er i Kraft imod de Sorte. Havde disse ulykkelige Skabninger en eller anden Forestilling om Menneskenaturens Værdighed; toge de Deel i den guddommelige Religion, som, idet den oplyser Aanden og luttrer Tilbøjelighederne, skjenker Trøst i enhver Modgang, og vidste de, at kun Lasten kan fornedre og gjøre æreløs, saa vilde de vende deres Blik imod Himmelen og af Styreren hist oppe vente sine Rettigheder. Men hvad lader sig vente af Mennesker, hos hvem enhver moralsk Følelse er kvalt, som for bestandig ere udsatte for Exempel og Fristelse af de meest ubegrændsede Udsvævelser og behandlede som Kvæget, ligesom dette, ikke have Følelse for nogen anden Impuls, end Magt og Prygl, og som ikke huse nogen anden Tanke end en brændende Tørst efter Hævn og et lumsk Had imod sine Undertrykkere.

(Fortsættes.)

Anekdoter.

Hieronimus White, Cromwels Kapellan, fandt for godt, at forelske sig i sin Herres yngste Datter; dog frygtede han derfor desto mere Protectorens despotiske Character. Ogsaa var hans Stand ringe, imod hans Herres at regne; White haabede altsaa saameget mindre, i ham at finde en Carl den Store. Hos hans Elskede erstattede derimod den ungdommelige, mandlige Skjønhed, som Enhver maatte tilstaae ham, hiin Mangel, og med denne Selvbevidsthed søgte og fandt han snart Lejlighed til, at tilstaae Miss Francisca Cromwel sine varmeste Ønsker. Gik nu de 2 Forelskede i deres Fortrolighed altfor uforsigtigt tilværks, eller var Cromwels Skarpsynethed Aarsagen — nok er det, han fattede Mistanke, og befalede en af sine fortroligste Tjenere at passe paa og give ham Efterretning, naar han mærkede, at White gjorde hans Datter Opvartning. Dette skede. Cromwell ilte forbittret til sin Datter, og uden Tvivl var ingen gunstig Skjæbne tiltænkt den fyrige Elsker. Just laae White paa Knæ for sin Elskede og kyssede ømt hendes Haand, da Dørene til Værelset bleve oprevne og Protectoren traadte ind med brændende Harme i sit Aasyn. White stod op, og før Protectoren endnu kunde komme til Orde, tiltalede White ham saaledes: Britanniens Skytsaand! Jeg elsker til Raseri Deres Datters Kammerjomfru, men Frøkenen sætter sig grusomt imod vor Forbindelse; jeg beder om Deres Forbøn — Cromwell studsede; han var overbeviist om det Modsatte, og dog hindrede hans Kapellans Aandsnærværelse ham i, at yttre dette. Han befalede sin Datter, at give efter for Whites Bønner, lod en Præst hente, Kammerjomfruen kalde — og beærede Vielsen med sin Nærværelse.

Det danske Hof sendte Erik Rosenkranz i Aaret 1652 til England som overordentlig Gesandt, paa den Tid, Cromwell, som Protector, regjerede der. Rosenkranz, som allerede engang før havde været i England under Carl den 1stes Regjering, var endnu en meget ung Mand, og Cromwel, der ikke tiltroede ham Erfarenhed nok og behørig Duelighed til en Gesandts vanskelige Post, spurgte ham engang spottende: Om der i Danmark gaves mange saadanne tidlig modne Genier, som tiltroede sig at kunne udføre Statsforretninger, førend de endnu havde Skjæg paa Hagen? Rosenkranz tabte ikke sin Aandsnærværelse, og sagde, i det han undertrykte sin opbrusende Vrede, med et beundringsværdigt Maadehold: Naadige Herre! mit Skjæg er vistnok ikke langt endnu, men det er dog meget ældre end Deres Republik. — Følgen af dette Svar var, at Cromwell for Fremtiden behandlede ham med udmærket Agtelse.

Kjøbenhavns Børs, den 24 Juli 1827.

		à
Hamburg 2 M. a vista 222		
Species 224		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 7 ß.		
Bank=Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	163	163½ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	48½	49 Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	84	84½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	75½	76 i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	101½ Rbd. r. S.
Dito Dito	113½	113¾ Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	96	— Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco
4 pC. Dito nye	96	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	60½	60¾ L. Sterl.

Rettelse.

S. 903, L. 18, for: i samme Blad læs: i Aarhuus Avis

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 60.

Redigeret i Etatsraad Fr. Thaarups Fraværelse af Chr. Thaarup.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 28 Juli 1827.

Gade Kanalerne i Frankfurt am Mayn, med Hensyn til Kjøbenhavn.

(Slutning, see forr. No.)

Uden Tvivl har Staden Frankfurt am Mayn, ved disse underjordiske Kanaler et stort Fortrin fremfor mange andre Stæder af samme Størrelse, baade i Reenlighed, Bekvemmelighed og Sundhed. Det er bekjendt, at i Rom saadanne underjordiske Kanaler bleve anlagte meget tidligt, nemlig allerede af den sidste af Roms syv Konger, Tarqvinius Superbus. De skulle have været langt større end de Frankfurtske Kanaler, saa at man skal have kunnet kjøre i dem med en belæsset Vogn; hvilket imidlertid, naar deres Hvælving, som det er sandsynligt, kun laae 2 til 3 Fod under Brolægningen, ikke er meget mere, end de store Aflednings-Kanaler i Frankfurt paa Hestetorvet o. a. St. Men at de dog kunne have været meget store og rummelige, beviser den Omstændighed, at den første Rensning af dem, som vi have Efterretning om, først blev foretaget under Kejser August, d. e. 500 Aar efter deres Opbyggelse. Og omendskjønt Kong Tarqvinius i en Tid af ikke mange Aar havde begyndt og fuldendt disse stortartede Bygningsværker (tilligemed mange andre store Bygninger oven Jorde), saa kunde — hedder det — under Kejser August Roms da mere end ti Gange saa talrige Borgerskab dog næppe blive færdig med deres blotte Rensning! Saa forskjellig er et ungt i sig selv kraftigt, og kraftigen regieret Folks Daadskraft fra den, et udartet, usædeligt, og til alt Offentligt med Ulyst og Uvillie gaaende Folk kan opvise.*)

Uden Tvivl vilde lignende Kanaler ogsaa for mange andre større og mindre Stæder være højst nyttige og fordeelagtige. Den saa hurtig fremblomstrede Universitetsstad Bonn ved Rhinen er af nogle udgivet for meget usund, hvilken Paastand vist ikke kan træffe Luften i Egnen omkring Staden, da Omegnen bestaaer af

*) Vist nok havde Kong Tarqvinius ved sin trykkende Regjering tilbraget sig det Had, der siden stødte ham fra Tronen.

den friske Rhinstrøm og af et frugtbart Ager- og Haveland; den kan altsaa kun mene Luften inden for Stadens Omkreds, og Aarsagen dertil maa altsaa, hvis Paastanden er rigtig, ligge i den særegne Beskaffenhed af visse Kjøbstæds-Indretninger paa dette Sted. Og virkelig seer man om Sommeren i de fra Floden længere bortliggende, og derfor ganske jævne Dele af Staden (og denne har overhovedet næsten lutter smalle og med temmelig høje Huse tæt besatte Gader) det urene Gadevand stagnere (staae stille) og at blive raadent og yderst ildelugtende, saa at naar man blot gaaer igjennem Gaderne, selv i kjøligt Vejrligt, føle fine Næser en meget mærkelig og ubehagelig Lugt. Naar nu Studerende, der boe i disse Dele af Staden, ere meget flittigen hjemme og ikke gjøre sig megen Bevægelse i fri Luft, saa indaande de næsten bestandig denne betydeligen fordærvede Luft, uden at denne skadelige Omstændighed, som hos de arbejdende Klasser, ved Bevægelse, selskabelig Munterhed, og selv ved kraftigere Næring o. desl. bliver hævet eller i det mindste mildnet. Saaledes kan det vel være skeet, at mangen en ung Mand, som ellers nød en stærkere Sundhed, her er bleven svag og sygelig uden at være sig bevidst nogen i ham selv liggende Aarsag dertil, og at derfor han og hans Venner have antaget Stadens usunde Luft for Grunden til dette Ildebefindende, — men uden nærmere at undersøge, om denne usunde Beskaffenhed traf hele Staden eller kun enkelte Dele af den, om den laa i nødvendige eller kun tilfældige Omstændigheder. — I denne Stad vilde altsaa saadanne Gade-Kanaler, som i Frankfurt am Mayn,

være af ganske fortrinlig Nytte og stort Gavn. Da ogsaa Gaderne i Nærheden af Rhinen enten allerede i sig selv have en betydelig Hælding, eller dog endnu stedse i deres laveste Ende ere 5 til 8 Fod højere end Flodens Middelstand, saa kunne de underjordiske Kanaler ogsaa i de højere og jævnere Dele af Staden let erholde et tilstrækkeligt Fald, saa at det sig samlende smudsige eller rene Vand altid hurtig kan afledes til Rhinstrømmen, — hvorved altsaa alle hine skadelige Uddunstninger for Fremtiden kunne forhindres; — en Sag, der tilvisse er Stadens og Universitetets Curatoriums Opmærksomhed højst værdig.

Det pragtfulde og rummeligt byggede Kjøbenhavn har vistnok i ingen Deel af sit store Omfang en saadan mærkelig Fordærvelse af Luften at befrygte; imidlertid er det dog ikke at nægte, at formedelst dets Grunds jævne Beskaffenhed ogsaa her i Rendestenene det urene Vand, som især om Morgenen i Mængde udgydes, i den tørre Aarstid ofte bortflyder meget langsomt, og ved deelviist Stillestaaende og Indtørring paa Jorden, undertiden udbreder en mærkelig slem Lugt, der imidlertid kun fornemmes af fine Næser og i stille Luft. Maaskee har dog ogsaa denne Luft i meget varme Sommere og naar dertil herskede liden Vind, havt nogen Deel i forøgede Sygdoms Tilfælde, som f. Ex. i forrige hede Sommer. — Men paa den anden Side ere der mange Egne af Staden, hvor Vandet ved stærke Regnskyl paa en meget besværlig Maade, ganske eller for største Delen, oversvømmer Gaderne, og under en vedholdende Regn ofte holder sig mange Timer paa dem, saa at det paa mange Gader ikke bli-

ver vel muligt at passere dem med tør Fod, og Kjeldere vel ogsaa ofte mere eller mindre opfyldes af det indtrængende Vand, osv. Til disse Gader høre blandt andre den lavere (nordligere) Deel af den skjønne Kronprindsessegade, den lavere Deel af Sølvgaden, hele Løvegaden osv. — Men hvor Gaden end ikke bliver egentligen oversvømmet, opsvulmer dog ofte, som i den nedre Deel af Gothersgaden, Vandet i Rendestenene saa højt, at alle Rendesteensbrætterne maae afløftes, og at desuagtet Vandet flyder 3 til 4 Fod bredt, saa at en lille, eller svær og ubehændig Person næppe kan komme over denne Strøm. Den fejltrædende risqverer vel ikke andet, end en vaad Fod og smudsige Strømper, men for mange Personer er dog heller ikke dette ubetydeligt, og for Børn kan virkelig Beskadigelsen blive af noget alvorligere Art, naar de komme midt i Strømmens Dybde og just falde, hvor denne Vandstrøm uden Tvivl vilde rulle dem en lille Strækning med sig, naar ikke atter deres Behændighed kom dem til Hjælp og bragte dem paa det tørre. — Formedelst den betydelige Dybde, som disse Rendestene i Gothersgaden og mange andre Gader have, og ved den hidtil stedfindende Tilstrømmen af Regnvand maa have, er ogsaa Kjøren og Riden paa dem forbundet med nogen Fare, eller i det mindste med stor Ubekvemmelighed, saa snart en Vogn eller Rytter nær ved Rendestenen skal vige til Side, for at gjøre Vej, da det her pludseligt gaaer stejlt nedad, og altsaa Vognen ved Mangel paa Forsigtighed let glider ned, og da i det mindste faaer et stærkt Stød imod Fortougets høje Stene, — en Rytter derimod let kan styrte med sin Hest. Ogsaa er det for smaa og svage Personer ofte virkelig besværligt, især i Mørke, at komme fra Gaden paa Fortouget. (Hovedstaden Berlin lider ogsaa næsten overalt af den Fejl, at have for høje Fortouge.)

Alle disse Ubekvemmeligheder og Mangler kunde fuldkommen afhjælpes, naar ogsaa i Kjøbenhavn lignende underjordiske Kanaler, som de ovenfor beskrevne, bleve anlagte. Denne Anlæggelse vilde vistnok være et meget kostbart Foretagende; men det er jo heller ikke af nogensomhelst Grund nødvendigt, at fuldende det hele Kanal-System i en kort Tid, eller at begynde dermed i alle Dele af Staden paa een Gang. Man kan ligesaa godt her, som i Frankfurt, først blot begynde i de Egne, hvor Kanalerne ere meest fornødne, og derpaa aarlig vedblive med en meer eller mindre stor Deel. Overalt maa man naturligviis begynde med de laveste Steder, og disse Ende-Strækninger af Kanalerne maae bygges dybest, størst og rummeligst (med Bunden omtrent 10 til 11 Fod under Gadens Brolægning, i indvendig Højde 5 til 6 Fod, i Brede 4 til 5 Fod.) Saaledes kunde man f. Ex. først for Gothersgaden drage en stor Kanal tværs over Kongens Nytorv til Nyhavns Kanal; eller man kunde først fra den nordre Ende af Borgergaden hen under Esplanaden føre en ligesaa stor Kanal til Citadellet Frederikshavns Fæstningsgrave, og næste Aar føre denne længer opad igjennem Borgergaden til Hoppens Længde, og igjennem denne og Løvegaden videre op; siden efter fortsætte samme herfra (fra den vestlige Ende af Løvegaden) gjennem en Deel af Adelgaden lige til Sølvgaden,

og op ad denne til Kronprindsessegaden osv. — Vel kan dette ikke blive den eneste Strækning af Kanalen i denne Deel af Staden; men man har ved denne Anlæggelse den Fordeel, at naar man kun stedse regelmæssig fremskrider nedenfra opad, kan man for det første forsømme de mindre Sidekanaler, og behøver først ved belejlig Tid siden efter at indhente disse og at føje dem til Hovedkanalerne. Dog forstaaer det sig af sig selv, at man ved at anlægge Hoved-Kanalen strax fra først af tager behørigt Hensyn paa Mængden af det Vand, som ved hine fremtidige Sidekanaler bliver at lede til den.

Men overhovedet vilde, inden man virkelig begyndte med et saadant Foretagende, et ret nøjagtigt Nivellement af hele Stadens Grundflade indenfor Voldene vel være nødvendigt, for derefter med Sikkerhed forud at udkaste den fordeelagtigste Fordeling af Kanalerne, og at give enhver Kanal dens rigtige Størrelse og især den rigtigste Hælding (det muligst største Fald.) Saaledes kan det f. Ex. nu være tvivlsomt, om ikke Norgesgadens og Borgergadens Vand, saavidt begge ligge sydlig for Dronningens Tværgade, fordeelagtigst blev henledet til Kongens Nytorv, for ikke at føre altfor meget Vand til Hoved-Kanalen, der gik til Citadellets Grave, o. m. desl., hvilket Alt først fuldkommen kan afgjøres efter en virkelig skeet nøjagtig Nivellering af Grunden.

Kjøbenhavn i Juli 1827.

H. Dau.

Indsendt.

Jep Sløv og Met Hvas.

M. Jeg var igaar til Gilde i vor By. Der var vor Præst, vor Skolelærer og vor Sognefoged. Ogsaa var der, som I veed, Klørto, Sparotte og Klørknægt, den Tusindkunstner. Nu gik det løs, som ved en Doktor-Disputats, der demonstreredes og disputeredes om, for, ogsaa imod en Ting, som saa, Man kaldte Ravgalismen.

J. Aa Mutter! hvad forstaaer I jer paa Sligt. Jer' Rok, jer' Væv, jer' Huus, jer' Psalmebog, jer' Bibel og Præst forstaaer I vel; men nu hvad Hoved har vel I til Sligt?

M. Saa har jeg dog, til at forstaae, et Hoved, men da I, som man siger, er et stort Hoved, eller storhovedet, saa maa I vel forstaae lidt Meer, og derfor bedre end som jeg, hvad Ravgalisme er.

J. Naa, naa Mutter! ikke saa hvas. Forresten kjæder I mig med jer Snak. Men ellers maa I vide, at hertil hører et stort Hoved, som har inde mere end jeres, ja meer end Attenhundredaars Fornuft.

M. Hillemænd! det maae da være et Oxehoved, eller Hoved af en Oxe, thi den har og et stort Hoved!

J. Hum! hvad Fornuft mon der vel er i Jeres Hoved?

M. Hvor lidt, hvor stor Fornuft der er i mit, saa kan jeg godt forstaae, hvis der er nogen i et Oxehoved, bli'r det kun en Dyrefornuft. En slig Fornuft jeg tænker mig, som jeg en Gang har hørt benævne Dyret af Jorden.

J. Ey Mutter! Ey! Maaskee har I havt Syner?

M. Saamæn! hos den, der Syner har, jeg seer:

At Ravgalismen er en Bolt,
Som Sands og Vid og Kløgt har stoppet ud,
Af sammenvævet Tøy, Theologie skal hedde,
Og sammensyet med Kritikens skjøre Traade
Og Videnskabeligheds vage Naal:
En Bolt til Morskab, Bram og Lyst
Hvormed saamangen Lærd nu leeger.

Forslag til en Reduction af Gadenavne.

(Indsendt.)

Den Klynge af Gader, der før Ildebranden 1795 vare bekjendte under Navn af Smaagaderne, er efter Branden vel bleven meget regelret, men Gaderne ere nu saa mange og løbe endnu saa meget ind i hverandre, at selv den Indfødte har Ondt ved at hitte Rede i denne lille Labyrinth. Man har Holmens-, Sqvalder-, Dybens-, Hummer-, Lax-, Reverents-Gade. Efter den Forandring, der siden Ildebranden er foregaaet med samme, kunde deres Navne let reduceres. Saaledes kunde formeentligen den Strækning lige fra Vingaardstrædet til Holmens Canal gives eet Navn f. Ex. Sqvaldergaden.

Indenlandske Efterretninger.

I Randers Avis læses under: "Indsendt" følgende: Da en smitsom Diarrhee den hele Sommer har graseret i Randers og dens Omegn, og graserer der endnu: vilde en kyndig Mand forbinde Publikum, ved at bekjendtgjøre det Forhold, Man under samme har at iagttage. u. s.

Blandede Efterretninger.

Hud-Adelen.

(Slutning; see forr. No.)

Denne Stemning, endskjønt hos Enkelte modificeret ved Omstændighederne, men ikke sjælden endnu bittrere, hersker hos Flerheden af de frie Afrikanere. Disse Offere for en Fordom, som Havesygen har skabt, Uvidenheden antaget, Regjeringen stadfæstet, Vanen bestyrket — føle med stor Uvillie, at de ere en Gjenstand for Foragt, blot fordi de Hvide holde deres Huds mørke Farve for værre end en Hud-Sygdom, og skye deres Boliger, som om de vare opfyldte med Spedalskhed. Endog de meest glimrende Talenter have ikke været istand til at fremdrage adskillige Sorte og Farvede af denne deres Fornedrelses-Tilstand, som af Colonial-Fordom er bleven dem anviist. Et Skrift, som for nylig er udkommet, fortæller det mærkværdige Factum, at de franske Creoler paa Cap i de første Tider af den franske Revolution udelukkede Hr. Lainé, som siden blev Cabinetsminister og Pair af Frankrig, af deres Forsamling, fordi han var en Farvet. Men det er ufornødent at gaae tilbage til en alt fjern Periode; det er nu tilstrækkeligt at erindre sig de Uretfærdigheder, der i 1824 udøvedes imod den farvede Befolkning paa Martinique.

Den naturligste Følge af Fordommen imod de Sorte var en skinsyg Ængstelighed hos Creolerne for at afvælte enhver Mistanke fra sig, om at blot en eneste Draabe af afrikansk Blod flød i deres Aarer. Endog de saakaldte Qvartroons have, for at sikre sig sin Rang i Selskabet, henvendt sig til Retten, *medens Folk i* Frankrig, af forfængelig Svaghed *stræbende efter* en ligesaa tom Udmærkelse, *tilstjal sig det saa* meget misundte de (*von*) *foran sit Navn*, for-

saaledes at kunne paastaae et Slægtskab med Adelsklassen. Den afrikanske Hudfarves Foragt kaldte Plantørene et Bolværk for Colonierne (colonial bulwark). At være hvid hvor mange vare sorte, var i sig selv allerede en Ære, men fremfor alt at være høj-hvid (grands blancs) thi selv de lav-hvide (petits blancs) vare udsatte for Colonial-Stolthedens Ringeagt.

Her vil det uden Tvivl være passende, at bringe de Instructioner i Erindring, som Marine-Ministeren Malouet medgav de Afsendinge, der skulde underhandle med Præsidenten Petion. Der foresloges, at vise ham og nogle andre Personer den uudsigelige (ineffable) Ære og Gunst, at lade dem gaae og gjælde for Hvide (give dem des lettres de blanc). Dette Tilbud blev dog sidenefter, fordi Regjeringer aldrig tør erklære sig skyldige i Forseelse eller Fejl, fragaaet som en ministeriel Bommert. Hvo veed, om det ikke engang vil komme saa vidt, at Kongerne af Afrika udvise Europæerne den Naade, at tillade dem, at kalde sig Sorte. — Et andet Onde, som udspringer af den Fordom, med hvis Betragtning vi her beskæftige os, er den skrækkelige Fordærvelse i Sæderne. De kvindelige Slaver, som saae sig indviede til de hvide Indbyggeres Lyster, lærte snart at sætte den højeste Ære i den Forrang, som en vellystig Herre gav dem. Mulatinderne undgik heller ikke Ryggesløshedens Smitte, i det de, smigrede af de hvide Mænds Beundring, fandt i lastefulde Forbindelser med dem en Erstatning for den Foragt, som deres Farve paadrog dem i Selskabet. Deraf det afskyelige Concubinat, som stedse har vanæret Colonierne, og som, endog i de Lande, hvor Slaveriet for længe siden er afskaffet, er vedblevet, formedelst den dybt rodfæstede Vanes Magt.

Før Revolutionen vare undertiden de lavere Klasser, Roturiers, saa lykkelige, ved Ægteskabets Baand at blive forbundne med Adelstanden. Uformuende Adelige, selv Hofmænd, nedlode sig vel endog saa dybt, at de valgte deres Koner iblandt rige Financierers og Plantørers Døtre. I hine Tiders insolente Sprog kaldte man det, at kjøre Gjødsel paa sine Jorder (prendre du fumier pour engraisser leurs terres). Blandede Ægteskaber, d. e. Ægteskaber imellem Personer af forskjellig Farve, have stedse været sjældnere end Ægteskaber mellem Adelen og Handelsstanden. Den Foragt, hvori slige Forbindelser stode, gik tilsidst saa vidt, at en Hvid, der ægtede en Mulatinde, blev udelukt af de Hvides Selskab, hvortil hans Kone følgelig end mindre havde Adgang. Derimod at holde en Mulatinde som Maitresse ansaaes aldeles ikke for uanstændigt eller beskæmmende for en Hvid, men ægtede han hende, var han vanæret. Kan der tænkes en skændigere Kuldkastelse af alle moralske Grundsætninger? Een Følge af disse Misbrug var de hvide Mænds Umenneskelighed imod deres med Afrikanerinder avlede Børn, som ikke bleve erkjendte af deres ugudelige, barbariske Fædre. — Saaledes undergrave Havesyge og Stolthed al Medlidenhed og kvæle Naturens helligste Følelser hos Menneskene, der, for at vedligeholde et indbildt Fortrin i Farven, have fremstillet som Grundsætning en barbarisk Foragt imod een Deel af Menneskets store Familie. Mangfoldige Kjendsgjerninger bevidne klarligt, at Slaveri og Fordommen med Hensyn til Hud-Adelen fordærve i lige høj Grad Herren, Slaven og den Frigivne.

(Brit. Chron. XX.)

Det kongelige Societet i London har modtaget et Skrift, angaaende Indflydelsen af det øverste Jordlag paa Atmosphæren, af W. A. Mackinnon. Forfatteren paastaaer i samme, at Atmosphærens Tørhed eller Fugtighed, og følgelig ogsaa enkelte Menneskers og et heelt Folks Livlighed eller Phlegma er mere afhængig af disse Jordlag end man i Almindelighed troer. Da han boer i Nabolaget af Southampton, omtrent 7 Mile fra det store Kridtleje, som løber igjennem Hampshire, saa var han forbavset over Forskjellen paa Luften over Kridtlejet og Luften imod New-Forest, omendskjønt begge ere i lige Bortfjærnelse fra Vandet, og Forsøg med Hygrometret viste ham, at Luften over Kalken havde en højere Grad af Tørhed, end over Leerjorden, og naar efter hans Bemærkninger en Mark bliver bedækket med Kridt, saa vil dette efter nogle

Timer blive fugtigt, endog om der hverken falder Regn eller Dug; og denne Fugtighed kunde det alene trække til sig fra Atmosphæren. Deraf slutter han endvidere, at denne Fugtighed eller Tørhed maa have en stor Indflydelse paa Indvaanernes Aand og Sundhed.

(A. M. 118.)

Iblandt den interessante Samling af Autographa, som Englænderen Sotheby besidder, befinder sig ogsaa Originalen af det "Skotske Covenant" eller Confessionen fra Aaret 1638, skrevet paa en stor Pergamentsrulle og med Underskrift af de mest udmærkede Covenanters af Adelen, Borgerskabet og Geistligheden. Tilføiet er en Clausel angaaende Episkopatets Ophævelse, ifølge Generalforsamlingens Beslutning i Decbr. 1638, med mange Underskrifter.

I sidste Parlaments-Session i England blev følgende Oversigt over Værdien af de forskjellige Maskiner, som man udfører fra England, fremlagt:

Europa. Aar	1825.	1826.	1827.
Rusland Lsterl.	1880	2103	1902
Sverrig	173	776	112
Norge	62	160	265
Danmark	117	192	100
Preussen	142	67	1088
Tydskland . . .	492	3716	4371
Nederlandene . .	9521	18,432	46,156
Frankrig . . .	18,878	42,782	69,765
Portugal, de azoriske Øer og Madera	1,477	1034	647
Spanien og de canariske Øer . . .	2,846	874	1014
Gibraltar . . .	593	441	1354
Italien	929	2918	5704
Malta	223	70	186
De joniske Øer . .	42	45	144
Tyrkiet og Levanten	4,498	5,677	3,640
Øerne Jersey, Guernsey, Man og Alderney . . .	866	1549	75
Summa	42,739.	80,836.	136,622

Asien. Aar	1825.	1826.	1827.
Ostindien Pd. St.	48,754	38,980	30,492
Ny Holland . . .	1,197	2,210	3,779
Africa . . .	1,499	456	325
America.			
Englands nordlige Colonier . . .	2,976	1,265	438
Engelske Antiller .	17,127	29,623	27,674
De andre Antiller .	4,059	1,100	2,040
De forenede Stater	2,872	4,519	2,606
Brasilien . . .	6,986	9,597	12,329
Mexico og Guatimala	127	29,176	4,635
Columbien	105	4,627	2,972
Peru	715	3,713	6,309
Chili	150	2,185	238
Buenos Aires og Montevideo . . .	346	4,129	3,495
Summa	129,652	212,416	233,955

(H. C. 116.)

Den Giraffe, som Kongen af Frankrig har modtaget til Foræring af Paschaen af Ægypten, og som d. 30 Juni er indtruffen i Paris, er for denne Hovedstads Publikum en Gjenstand for almindelig Nysgjerrighed, og for Naturforskeren en interessant Gjenstand for hans Iagttagelser. Hidtil kjendte Zoologerne kun dette mærkværdige Dyr af nogle faa Reisendes Beskrivelser, efter mere eller mindre nøjagtige Tegninger, og efter et Skelet samt en udstoppet Hud, som opbevares i det franske naturhistoriske Museum; men endnu havde intet europæisk Menagerie besiddet dette Dyr. Den Giraffe, som nu er at see i Paris, er af Hunkjønnet, og var 5 til 6 Maaneder gammel, da den blev fangen. Den er nu næsten $2\frac{1}{2}$ Aar gammel, og skjønt den endnu ikke er udvoxet, udgjør dens hele Højde omtrent 13 Fod. Dens Hud har en hvidagtig Grund med Pletter af bruun og guul Farve. Hr. Ferlus, som har beskrevet den, har ganske nylig udgivet den tredie Udgave af sine Noticer. Dette overordentlige Dyr er i den Grad Modedyret bête à la Mode, i Paris, at det forskaffer Actie-Ejerne af Broen du Jardin

des Plantes en extraordinær daglig Indtægt af 650 Fr.

I Berlin har Statsministeren Generallieutenant Greve Lottum, efter kongl. Befaling bekjendtgjort en Beretning om Statsgjeldens Beløb ved forrige Aars Udløb. Man seer deraf at den almindelige Statsgjeld ifølge den ved kongl. Forord. 17de Januar 1820 approberede Etat udgjorde en Kapital af 180,091,721 Thl.
at dertil i Følge Kabinets-Befaling af 2 Novbr. 1822 kom den provinzielle Statsgjeld . . . . 25,914,694 —

I alt renteydende 206,006,415 —
men da dertil kom efter Revision, Forhandlinger, Til- og Afgange ꝛc. nogle flere Summer udenfor bemeldte Etat og Kabinetsbefalingen, saa var Beløbet i det hele . . . . 206,444,161 Thl.
foruden rentefrie Gjeld . . 11,242,347 —
Efter de i Tidsrummet fra 1822 til 1826 afbetalte store Summer, som beløbe sig til 21,285,783 Thlr., bestod Statsgjelden d. 31 Dec. 1826 i renteydende Gjeld af Beløb 185,158,328 Thl., foruden rentefrit den Sum, der ovenfor er antegnet. Af den renteydende Gjeld bestod 30,915,205 Thl, i Laan i Udlandet. (Udtogsvis af Preuss. Staats-Zeit. 137. I Hamb. C. 97 er en betydelig Post af over 5 Mill. Th. ved en Trykfejl oversprunget.)

Iblandt de Kunstfrembringelser af de lyonske Manufakturer, som i Aar skulle udstilles i Louvre, udmærker sig især Ludvig den 16des Testament, vævet i Silke. Indfatningen er kunstigen sammensat af Arabesker, og Skrifttrækkene saa skjønne, at de kunne udholde Sammenligningen med de zirligste trykte Bogstaver.

Indskrift paa Stephani-Kirken i Bremen, udentil imod Kirkegaarden.

Hir schût jidermann liik unde recht
Hiir licht herr frowe maget unn knecht
Gelerde un kinder liggen ock hir bij
Dunket dij dat underschet der personen sij
So kum un schowe se alle wol an
Unn segge welker is de beste darvan.

1560.

Det er paa Dansk:

Her skeer enhver lige og ret,
Her ligge Herre, Frue, Pige og Karl,
Lærde og Børn ligge ogsaa her hos,
Synes Dig at Forskjel paa Personerne er,
Saa kom og beskue dem alle vel
Og siig hvilken er den bedste af dem.

Kjøbenhavns Børs, den 27 Juli 1827.

		à
Hamburg 2 M. a vista 222		
Species 225		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 8 ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	163½	164 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	48½	— Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	84	84½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	75¾	76 i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	101½ Rbd. r. S.
Dito Dito	113¾	114 Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	96	— Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco
4 pC. Dito nye	96	96½ i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	60½	60¾ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,
Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 61.

Redigeret i Etatsraad Fr. Thaarups Fraværelse af Chr. Thaarup.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 31 Juli 1827.

Til
Deres Naade
Frue Grevinde Moltke,
fød Comtesse af Knuth,
d. 1ste August 1827.

Det Øje, som Solen seer stige
I Østen liig rødmende Brud,
Har Øje for Sjælen tillige
Og Toner til Lovsang for Gud,
Har Harpen med Blomster omslynget
Og Taarer for Kjærligheds Fest;
Han kommer paa Toner hengynget
Til Sjølund og er Eders Gjæst.

Hvor Bølgerne hvide adskille
Og binde som Hjerternes Baand,
Hvor hist gjennem Taagerne spille
Erindring din lysende Aand,
Jeg drager fra højere Egne
Hen over det bølgende Blaae,
Og før skal ej Farverne blegne,
Før Hjerterne mere ej slaae.

De danske, de trofaste Hjerter,
Den evige Klippernes Grund,
Hvor Guddommens straalende Kjerter
Belyser den viede Lund,
Hvor Tusinde Offere stige
Med Andagt til Kjærligheds Gud,
Hvor Daglysets Straaler ej vige
For Nattens despotiske Bud —

Held Dagen, som Kjærlighed bringer,
O Moltke! Din Hustru, din Viv,
Paa Tidens de flygtige Vinger
En Blomst af et duftende Liv,
Som seent gjennem Jordlivets Taage
Sit Frø skjenke moderlig Barm —
Om Hende trindt Englene vaage,
Beskyttet af, Moltke! Din Arm.

De hellige Lillier hvide,
Som Himmelen fostrer til Løn
For Hjerter, som trofaste stride
Og Palmen, som evigen grøn
Sig sænker fra straalende Sæde
Til Seierens jordiske Krands,
Den, Moltke! med Taarer vi væde
— Vor Tak er Din skjønneste Glands.

J. P. Miller.

Geologien.

Der er næppe nogen Videnskab, der i en saa overordentlig kort Tid kan fremvise en saa forbavsende Mængde af Facta og Opdagelser inden sine Enemærker som Geologien. Hvo der ikke selv er indviet i de geologiske Undersøgelser, hører ene om modstridende Hypotheser og omdisputerede Facta, om Spørgsmaal f. Ex. om visse Stene eller Klipper ere af ildagtig eller vandagtig Oprindelse, om Jordens Temperatur har aftaget osv., og forskjellige andre, ligesaa vanskelige og hidtil ligesaa uafgjorte. Men hvor talrige de tvivlsomme Poster end monne være, saa ere de dog ubetydelige i Sammenligning med de Kjendsgjerninger og de Slutninger, som nu ere almindeligen indrømmede. At f. Ex. de Jordlag, der udgjøre Jordskorpen, ikke ere kastede imellem hverandre i uforklarlig Sammenblanding, men regelmæssigen ordnede, det ene over det andet, at denne Orden aldrig er omvendt, at største Delen, hvor højt de for Øjeblikket kunne være hævede over Søens Flade, eengang har hvilet paa dens Bund, at de i forskjellige og ofte vidt adskilte Epocher have været underkastede voldsomme Convulsioner; at visse Række af Jordlag findes over hele udstrakte Distrikter, og ofte heelt igjennem karakteriserede ved særegne Forsamlinger af organiske Levninger; at i de allerældste Klipper derimod intet Indtryk af Planter og Dyr er blevet opdaget; at saadanne organiske Legemer, som træffes i gamle Jordlag, adskille sig særdeles meget fra dem, man nu kjender som levende, at ligesom vi opstige i Lagene, fra de laveste til de højeste og nyeste, kan der spores en Approximation i de fossile Arters Karakteer til dem, der nu ere i Live, at mange Klasser af disse fossile Rester ere saa fuldkomne, velvedligeholdte og fuldstændige, at deres Natur af de Naturkyndige nøjagtigen kan bestemmes; at fossile Planter og Dyr i Mængde findes under en høj Bredegrad, som henhøre til Familier og Arter, der nu ere indskrænkede til tropiske Klimater — disse og en Mængde andre Opdagelser ere ikke længer betvivlede, og alle fuld værd at beundres; nogle formedelst deres praktiske Nytte, andre fordi de gjendrive Vildfarelser og gamle theoretiske Selvbedrag, og alle for den nye Indsigt, de give os i Naturens store og grændseløse System, i Midten af hvilket Menneskeslægten har faaet sin Plads.

Vi ville kaste et Blik paa nogle af de fornemste Berigelser, vor Kundskab har hentet fra de geologiske Undersøgelser i nogle faa af de sidste Aar, og vi ville indskrænke os til Betragtningen af de fossile organiske Levninger. Vil kunne andre Grene af Geologien, som nøje ere forbundne med Chemien, og som have en meer

afgjort Indflydelse paa Physikens Fremskridt i Almindelighed, gjøre Fordring paa en højere Rang, men vi vælge en Green, som har Rigdom paa nye og glimrende Opdagelser, som til den allerseneste Tid har været forunderligen forsømt, og som turde have almindeligst Interesse ogsaa for Lægmanden.

Et meget indskrænket Antal af firføddede Pattedyr har hjemme paa de brittiske Øer, eller har, saalænge Historie og Tradition kunne give os nogen Underretning, opholdt sig der. Naar vi indbefatte Bjørnen, Ulven og Bæveren, som nu ere udryddede, og Daadyret, som formenes at være af fremmed Oprindelse, kunne de alle indbegribes i 23 genera. Men vi have nu opdaget, at denne Deel af Kloden fordum har været opfyldt med mange andre af samme Klasse. Hornene af det skandinaviske, og hele Skeletter af det irske (nu over hele Kloden ukjendte) Elsdyr ere fundne begravede i Tørvemoser og Mergelgruber, der aabenbart ere af en senere Oprindelse, end den sidste almindelige Revolution, som modificerede Landets Overflade. Foruden disse ere Levninger af forskjellige Species, henhørende til i det mindste 15 forskjellige Genera, fundne i Leer og Sand, nær Jordens Overflade, eller i Klippernes Huler og Kløfter. Nogle af disse ere identiske med dem, der endnu leve i England, andre høre til uddøde Arter. Blandt de sidste ere Levninger af Elefanten, Rhinoceros, og Hippopotamus meget udbredte. Hule-Bjørnen og Hule-Hyænen har man kun fundet paa meget faa Steder, men de Been, man af Hyænen allerede har opdaget, maa have hørt til adskillige hundrede Individer. Levninger af en Tiger og to Species af Raa- eller Daadyr har man ogsaa fundet, men disse ere for ubetydelige i Tallet, til at vi kunne bestemme deres ejendommelige Karakteer. Under lignende geologisk Beliggenhed i de øvrige Dele af Europa, hvor de existerende Pattedyr ikke meget overstige dem i England, har man i Forbindelse med de ovennævnte Fossiler fundet en Art af Mastodon (en tabt Dyreart, der havde noget Slægtskab til Elefanten), en lille Hippopotamus, tre Species af Rhinoceros, en gigantisk Tapir, en Kameel, og forskjellige andre. Men vi have endnu ikke gjennemtrængt de første Grændser af denne nye Region for Opdagelsen. Endog siden den saa nylig udkomne 3die Udgave af Cuviers fossile Osteologie, hvori alle ovennævnte ere beskrevne, har man fundet ikke færre end 30 Species af Dyr i vulkansk Tufsteen i Departementet Pui-de-Dôme i Frankrig, og en stor Deel af dem har udviist sig at være uddøde og hidtil ukjendte fiirføddede Dyr; iblandt disse ere en Elefant, en lille Mastodon, en Rhinoceros, Hippopotamus, en lille Tapir, tre Pantherdyr osv. Vi ville her ikke engang kaste Blikket over til Nordamerika, som er saa rigt paa fossile Levninger af denne Klasse.

Saa forbavsende disse Facta kunne synes, saa ere der andre, som bevidne endnu langt større Forandringer af Landet og dets Beboeres Karakteer. I endnu tidligere Periode var den Deel af Kloden, hvor nu Europa strækker sig, befolket med en Race af fiirføddede Landdyr, af hvilke de fleste Genera, og alle Species, som vi af fossile Levninger have lært at kjende, ere forgaaede.

De Planter, af hvilke disse store græsædende Dyr levede, ere ligesaa forskjellige, som de selv, fra alle nu kjendte Species. Mange Slags af-

disse ere fundne i de samme Jordlag, og de angive i det hele en Vegetation som den, der nu hersker i de Lande, der omgive Middelhavet.

Ingen Levninger af det menneskelige Species ere fundne imellem hine fossile Dyr, eller noget andet Sted i noget Jordlag, der kunde gjøre Fordring paa umindelig Alderdom. Det er næsten et Hundredaar siden at Biskop Berkley bemærkede, at dersom Mennesket havde existeret i saa mange Tidsaldere, som nogle Nationer og nogle Philosopher have paastaaet, saa vilde Perler, Medallier og Verktøj, i Metal eller Steen, ligesaa vel have bevaret sig, som andre Levninger, da den forhistoriske Tids Stene og Metaller ere bevarede til vor Tid. Han kunde have tillagt, at menneskelige Skeletter ogsaa vilde have bevidnet dette Factum, thi Cuvier har viist at der ere stærke Grunde for at antage, at disse ere ligesaa uforgængelige i deres Natur, som de af andre Dyr. Men den totale Mangel paa alle Quadrumana, som Urang-Utangen, Aben, Bavianen og mange andre Genera, er en ikke mindre paafaldende Omstændighed. Dyrene af denne Familie ere nu ligesaa talrige som de andre store Inddelinger af Pattedyrene, og nærme sig meget mere, i deres osteologiske Karakteer, til det menneskelige Species, end nogen af de andre. De ere nu for Tiden næsten indskrænkede til de tropiske Egne, og komme aldrig langt udenfor disse, men da det samme kan siges om Elefanten, Rhinoceros, Hippopotamus, Tapiren og andre genera, saa kunde man i det mindste have ventet nogle uddøde Species af Quadrumana.

Af Fugle har man hidtil kun fundet meget faa Fossiler; ved Paris ere der dog fundne

adskillige Species, som afvige fra alle nulevende. De ere beskrevne af Cuvier.

Paa æglæggende firfoddede Dyr, ligesaa mærkelige for deres Størrelse, som for deres Organisation, har derimod Naturen, i gamle Tider, viist sig under disse Bredegrader langt frugtbarere end nu, selv i de tropiske Egne. Disse Dyr træffes i langt ældre Jordlag, end der, hvor den Klasse, der fødte levende Unger, findes. Saaledes er der i England baade først fundet, og bestemt to fossile Genera: Ichthyosaurus og Plesiosaurus, hvoraf den første, en Middelart imellem Krokodilen og Firbenen (lacerta) var over 20 Fod i Længde, og den sidste kunde naae samme Størrelse. Et næsten fuldstændigt Skelet af en Plesiosaurus, nu i Hertugen af Buckinghams Besiddelse, er kun 8 til 9 Fod langt. Et andet Genus af disse Dyr, Megalosaurus, har man endnu for faa Levninger af, til med samme Vished at kunne bestemme dets Størrelse. Men fra Dimensionerne af et Been af dette Dyr, som bevares paa Museet i Oxford, slutter Cuvier, at det Individ, det har tilhørt, har haft en Længde af over 40 Fod, og en Højde som Elefantens, af syv Fod. Siden har man fundet et dobbelt saa stort Laarbeen i Nærheden af Cuckfield i Sussex, og man antager, at det Dyr, dette har tilhørt, uden at anslaae det for højt, maa have haft en Længde af 60 til 70 Fod.

Endnu et mærkeligt fossilt Reptile er ogsaa først opdaget i England, nemlig Iguanodon, det menes at have været 60 Fod i Længden, at have levet af Planter og rimeligviis at have beboet fersk Vand. Det største nu levende Spe-

cies af Krokodiler siges undertiden at naae 30 Fod i Længde, men er sjælden over 20.

Imidlertid opvække Pterodaktylerne eller de vingede Fiirbeen, i en endnu højere Grad vor Erindring om Eventyrernes og Sagaernes bevingede Drager. Hine kunne maaskee have været ligesaa uskadelige, som de flyvende Drager (Draco volans Linn.), der nu findes i Asien og Afrika; men saavel den Størrelse, nogle af dem have, som deres lange med hvasse Tænder bevæbnede Kjæver og deres krumme Kløer vilde gjøre dem virkelig forfærdelige, hvis de atter skulde hjemsøge Kristendommen, som nu ikke længer staaer under de syv Ridderes Skjold. At vi finde nogle af Romantikens opdigtede Dyr saa nærved at være realiserede, efter pludselig at have faaet Adgang til — vi kunne kalde det — nye Verdener, vil ikke forundre nogen, som er fortrolig med den organiske Naturs Love, eller som vel har overvejet de Principer, paa hvilke den poetiske Fictions Tryllerier grunde sig. I at skabe phantastiske Dyr gaaer Fictionens Frihed ikke saavidt, at den krænker kjendte Analogier, men blot til at combinere Parter og Functioner, som endnu ikke vare seete samlede. Det er ikke længe siden Naturhistorikerne i Ny Holland opdagede i et levende Dyr, Ornithorhynchus, ikke blot Organisationen og Naturen af forskjellige Genera, men af 3 forskjellige Klasser i det forrige System, alle forenede og sammenblandede i et enkelt Individ.

At gaae ind i Betragtningen af de andre Klasser af organiske Levninger vil Rummet ikke tillade os. Men ogsaa Rigdommen paa visse Plantearter, fundne i Jordlagene i Europa og

Nordamerika, bidrager, i Forening med de øvrige Grene af organiske Fossiler, til at bekræfte den paafaldende Slutning, vi fra Geologien uddrage, at den nordlige Hemisphæres Temperatur fordum har været meget varmere end den nu er. Da de fossile Species uddøde, saa kunne vi ene slutte fra Analogien, og bør derfor søge den størst mulige Evidence og en fuldkommen Harmoni i Beviserne.

De fornemste Data, paa hvilke de Naturkyndiges Mening med Hensyn til dette højst interessante Spørgsmaal er grundet, ere følgende:

Levninger af store græsædende fiirføddede Dyr træffes i det superficielle Kiesellag i Europa og Nordamerika, hvilke svare til Genera, som nu ere indskrænkede til de varmere Klimater. Deres Tal formindskes ikke, naar vi nærme os imod Nord, men tværtimod er den største Mængde fundet i Siberien, hvor Vegetationen nu er saa sparsom og begravet for saa lang en Tid under en Polarvinters Snee, at det er umuligt at begribe, hvorledes Hjorder af Elefanter nogensinde kunne have existeret der, hvis Klimatet altid havde været saa strengt, som det er nu. Forskjellige æglæggende fiirføddede Dyr, Skildpadder, Krokodiller, og hine gigantiske sauriske Dyr, findes i Jordlagene over hele Europa, endog i de nyeste Formationer af disse, uden at noget analogt med disse Dyrearter nu existerer i det tempererede Klima. Koraller og andre Zoophyter forholder det sig ligeledes med. Og skjønt vor Kundskab til de fossile Planter er mere indskrænket, saa give de endnu mere afgjørende Prøver, end de organiske Levninger, paa Jordens forrige varme Temperatur. De Genera og Fa=

milier, der ere karakteristiske for de tropiske Klimater — som f. Ex, Palmen — findes ikke alene i Mængde, men af en Størrelse, som nu ikke engang træffes selv i de hede Lande, medens derimod de, som nu udmærke de kolde Klimater, og selv saadanne som ere fælles for den tempererede og hede Zone, aldeles savnes. Herved ere de meest udmærkede Botanikere, som have henvendt deres Opmærksomhed til dette Studium, blevne bragte til at drage den Slutning, at Heden, hvor hine Planter existerede, endnu har været langt større end den, der nu finder Sted imellem Vendekredsene; og saa forbavsende denne Mening end maa synes, saa kan den næppe forkastes, før man har givet os nogen Grund for at mistroe al Evidence, hentet fra Analogien. —

Saadanne Facta have overbeviist de Naturkyndige, som ere meest competente til at danne en Mening om Gjenstanden, om at successive Racer af Planter og Dyr have levet paa denne Jord — et Phænomen, maaskee ikke mere uforklarligt end et andet, som vi ere fortrolige med, nemlig at successive Generationer af levende Species forgaae, nogle efter en kort Existence af faa Timer, andre efter et udstrakt Liv af mange Hundredaar. Ingen af disse fossile Planter eller Dyr synes at kunne henføres til nu existerende Species — med Undtagelse af nogle faa, hvis Leje er i de nyeste Jordlag — men dog høre de alle til Genera, Familier eller Ordener, som ere fastsatte for Klassifikationen af levende organiske Productioner. Ja de supplere endogsaa visse Led i den Kjede, uden hvilken vor Kundskab om de existerende Systemer vilde være i Sammenligning ufuldkommen. Det er derfor klart at Alle, i hvilkensomhelst Afstand af Tid de end ere skabte, udgjøre Dele af een sammenhængende Plan. De ere alle udsprungne fra det samme Ophav, og bære uudsletteligen prægede paa dem Mærkerne af at være udkastede af een Aand.

Med faa Ord, jo dybere vi trænge ind i dette Studium, destomere opvækkes vor Beundring for Højheden og Mangfoldigheden i Naturens Operationer. Men vi føle ogsaa idelligen, hvor ubetydelig Summen er af Alt, hvad vi kjende, i Sammenligning med hvad der forbliver ukjendt, og denne Bemærkning anvendes med særegen Styrke paa Geologiens Undersøgelser, og udgjør endeel af det Tiltrækkende, der anbefaler dette Studium til vor Opmærksomhed. "Det er ikke let," siger en engelsk Philosoph, "selv for den forstandigste Mand, altid at erindre Graden af vor Uvidenhed." Denne Uvidenhed giver et fuldt og tilfredsstillende Svar paa alle Indvendinger imod Systemets Fuldkommenhed, enten med Hensyn til den naturlige eller moralske Verden, og herfra imod begges fælles Faders og Opholders Viisdom, Retfærdighed og Godhed.

(Uddrag af Quarterl. Review.)

Indenlandske Efterretninger.

Vor længe savnede Landsmand Dr. Hauch, Prof. ved Academiet i Sorø, er endelig efter sexaarigt Ophold i Frankrig, Italien og Tydskland, kommen tilbage, og har medbragt fire store dramatiske Verker, som han har digtet i Udlandet. Han har skrevet disse Digtninger baade

paa Dansk og paa Tydsk; den tydske Udgave har Tieck, som dømmer om disse Arbejder: "at der siden Göthes bedste Tid ikke var seet noget fortræffeligere i den dramatiske Literatur, end disse fire Skuespil" — paataget sig at udgive.

(Udtog af Dr. Heibergs flyvende Post No. 59.)

Blandede Efterretninger.

Man har efter mange forskjellige Jagttagelser fundet det paafaldende Resultat, at medens 224 Fødseler skee Kl. 11 om Aftenen, finde kun 4 Sted ved Midnat. Ligeledes have imod 243 Dødsfald Kl. 11, kun 14 fundet Sted ved Midnat. (HATN. 115.)

Capitain Jones, en engelsk Søofficeer, har i tvende Bind udgivet en Rejse gjennem Norge, Sverrig, Finland, Rusland og Tyrkiet (London 1827). Ved Stockholm bemærker han: "En af de første Ting, som man naturligen søger efter ved Ankomsten til nogensomhelst By paa Fastlandet, er, som Dr. Clarke har bemærket, en Boglade; men Boghandlerne have her ingen Kataloger, eller hvis noget lignende bliver fremviist, da er det skrevet ganske i deres eget Sprog og med Hensyn til Handlerne selv. Naar en Kunde kommer ind, staae de ikke op af deres Stol for at vise ham tilrette i deres støvede Hylder, og vilde de end vise ham denne Høflighed, saa vilde Undersøgelsen være forgæves, fordi Bøgerne ikke ere indbundne, men liggende i Materie, og, blandede imellem hverandre, ene kunne betragtes som ligesaa mange Riis Papir i en Papirhandlers Butik. — Det kongelige Bibliothek er derimod vist nok stort og rigt, men der er ingen dansk Liberalitet forbunden med dets Statuter, en Liberalitet, hvis Savn vi formedelst Bogladernes Fattigdom dobbelt have savnet. Dette Savn er imidlertid for os betydeligen blevet lindret ved Bekjendtskabet med General Suchtelen, den russiske Gesandt, og ved Benyttelsen af hans Bibliothek, som i Verkernes Udvalg og Antal, siges at kunne rivalisere med enhver Privatmands Bibliothek i hele Europa. — Generalen ejer ogsaa en kostbar Malerisamling." —

Om den russiske Flaade gjør Capt. Jones følgende Bemærkninger: "Alt Egetømmer for Flaaden kommer fra Kasan; det er stort, men af daarlig Qvalitet og ingenlunde durabelt. I Archangel bygges de fleste Skibe af Lærketræ, som er endnu mindre varigt, og mange Skibe af begge Materialier brækkes op efter 8 a 10 Aar, uden maaskee at have gjort en eneste Sørejse.

Mr. le Brune, Constructeuren, en Franskmand, som længe var ansat i samme Bestilling i Konstantinopel, fortalte mig, at Egetræet i Lille-Asien, paa Sydkysten af det sorte Hav, er det allerbedste, han har truffet paa, og endog bedre end det engelske. Le Brune byggede mange af de skjønneste tyrkiske Krigsskibe, hvorfor Russerne gjerne vilde drage ham ud af den tyrkiske Tjeneste, men forgæves, da han blev overordentlig godt lønnet. Tilsidst indtraf en Omstændighed, der i Tyrkiet betragtes som hverdags, men som bevægede ham til at modtage Russernes Tilbud. Kapudan Pascha var gaaet i Søen, men mistede i et Uvejr sit Bugspryd, og blev derfor nødt til at gaae tilbage til Konstantinopel. Dette kom til Over-Tømmermesterens Kundskab, just da han var i en Samtale med le Brune, og den stakkels Karl blev meget forfærdet og sørgmodig, hvilket le Brune forundrede sig over, da han ikke kunde indsee, at nogen Dadel kunde falde paa Tømmermesteren for Capudan-Paschas klodsede Adfærd. Saasnart Flaaden var gaaet til Ankers, gik Capudan-Pascha privat i Land, og kom kort efter til Le Brune, med hvem han vandrede ned for at see til Skibene. I det de gik forbi eet af dem, saae Le Brune den ulykkelige Tømmermester, hængende bag et Sejl, og kunde ikke bare sig for at røbe nogle Tegn paa Skræk. Capudan Pascha spurgte ham om Grunden, han sagde den, og fik til Svar: "O De har intet at frygte for." Men denne Forsikkring beroligede ham dog ikke ganske, og han greb den første Lejlighed til at flygte til Rusland, hvor han

blev vel modtaget og snart sat i Spidsen for Skibsbygningsvæsenet med Titel af Excellence og Generalmajors Rang. — Formedelst Nevas Sandbank maae Skibene, naar de ere byggede i Admiralitetet, bringes ned til Kronstadt ved Hjælp af Kameler, det er: to uhyre Fartøjer, gjorte af Fyrretræ og saaledes dannede, at de kunne indeslutte Skibet imellem dem. Disse Kameler ere deelte i 18 Rum eller Afdelinger; naar disse fyldes med Vand, synke de saaledes at Skibet kan blive fæstet, hvorpaa Vandet pumpes ud, og hele Massen hæver sig. Jeg var saa heldig at see Operationen iverksat. 1500 Mand og 17 Kabestaner eller Spil vare i Gang, men kunde ikke fuldbringe Verket den første Dag, da Floden var lavere end sædvanlig. Det var et overordentligen paafaldende Syn at see den uhyre Masse af Tømmer langsomt og majestætisk at give efter for den uimodstaaelige Kraft. Næste Dag lykkedes Verket uden ringeste Uheld, hvorover alle Officererne syntes meget fornøjede; thi havde det allermindste Uheld indtruffet, saa vilde, sagde man, en Indberetning derom være bleven sendt til Kejseren i Verona, og han vilde ikke have undladt at tilkjende sin Utilfredshed med deres Ubehændighed. Hver Kameel er 250 Fod lang og 30 Fod bred, hvor den er smalest, for Enderne er den fiirkantet, for at slutte rundt om Skibene. — — Adskillige af Skibsbyggerne have været oplærte i vore Værfter, og høre til de dueligste og mest dannede i deres Fag. Det samme gjælder om Søofficererne, af hvilke mange ere opdragne eller have tjent paa vore Flaader. De ere i Almindelighed i aktiv Tjeneste, endskjønt Forfremmelsen i Marinen, i Sammenligning med Armeens, er meget langsom. Den skeer ved Anciennetet, undtagen i enkelte Tilfælde, naar Kejseren ønsker at belønne Fortjenester, som ved Gallownins og Krusensterns Ophøjelse. Officerernes Løn er ringe, hvorfor de ere nødte til at søge andre Erhværvskilder. —

Da Sheridan kæmpede med Sir Francis Burdett og Lord Cochrane om Valget til Repræsentant for Westminster, sagde Lord Cochrane, med Hentydning til Talerens Forsøg paa at forbedre sin Stilling paa Valglisten ved at blande sin Sag med Sir Francis's: "Den meget hæderlige Herre søger at faae sin lille Jolle taget paa Slæbetov af Sir Francis's Linieskib." Sheridan, hos hvem denne Metaphor opvakte Erindringer om den mærkelige og heldige Indflydelse, som hans Tale i Underhuset angaaende Mytteriet i Nore havde, idet den beroligede Rebellernes oprørte Sind og bragte dem tilbage til Lydighed, bad Hans Herlighed erindre, "at det var denne lille Jolle, som eengang bragte hele Englands Flaade i god Behold i Havn."

(Monthl. Rev. July.)

Kjøbenhavns Børs, den 31 Juli 1827.

		à	
Hamburg 2 M. a vista 222			
Species 224			
Specier solgtes til 13 Rbmk. 7 ß.			
Bank-Disconto 5 pCt.			
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$163\frac{1}{2}$	—	Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$48\frac{1}{2}$	—	Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$83\frac{3}{4}$	84	Rbd. Sedl.
Dito Dito	$75\frac{1}{2}$	—	i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$101\frac{1}{2}$	102	Rbd. r. S.
Dito Dito	$114\frac{1}{2}$	—	Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	96	—	Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	—	i Banco
4 pC. Dito nye	96	$96\frac{1}{2}$	i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	—	i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	$60\frac{3}{4}$	—	L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 62.

Redigeret i Etatsraad Fr. Thaarups Fraværelse af Chr. Thaarup.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 4 August 1827.

Noget af Skriftet: "Hamburg, wie es war, und wie es ist."

Hamburgs Hovedbeskæftigelse er Handel, samt, formedelst Banken, store Penge- og Vexel-Affærer, der især drives med, ved, og over England; ogsaa Handel med Statspapirer, der fornemligen ere i Israeliternes Hænder; fremdeles højst betydelig Vare-Omsætning, deels Udførsel af tyske Varer og Fabrikater, af Korn, af allehaande Levnetsmidler og raa Produkter, saasom Klude m. m. til England og Amerika, deels Afsætning af de indførte saakaldte Kolonial- og Drogerie-Varer, af Sydfrugter, Manufactur- og Fabrikvarer, franske Vine, Sild, og andre Fiskevarer, o. M., til det Indre af Tydskland; men denne sidste Slags Handelsforretning er for største Delen overladt Kommissions-Handlerne, som hos Groshandlerne, til hvilke Ladningerne konsigneres, modtage deres Fornødenheder i Partier. Blot Groshandlerne kaldes i Hamburg Kjøbmænd; men derunder henfører man ogsaa i det almindelige Liv Banquiers, hvorimod de der drive Pengehandel i Detail benævnes Vexelerere (Geldwechsler). Ordet Grosserer (Großhändler) bruges ikke, og ikkun Kjøbmænd (Kaufleute) samt Banquiers ere, tilligemed Retslærde, valgdygtige til at blive Medlemmer af Senatet. Begge udgjøre Hamburgs første Stand, hvortil dog Adgang staaer Enhver aaben. — Detaillisterne, som have aaben Butik, kaldes Kræmmere, og danne det vigtige Kræmmer-Laug (Krämer-Amt). Ikkun Klædehandlerne høre til Commercium. De udgjøre en egen Klasse af samme, med store Forrettigheder. Jøderne er kun tilstaaet Rettighed at være Detaillister. Som Saadanne ere de ogsaa yderst virksomme, fornemlig i Neustadt, "auf den Steinwegen". Det overhaandtagende Bissekræmmerie, hvortil deres Virksomhed udartede, fik for nogle Aar siden ved vise Politielove Indskrænkning. Hamburg har ved et fuldstændigt Assortiment en Udmærkelse fremfor alle Tydsklands Handelsstæder. Da i Hamburg overhovedet ingen Slags Vare er forbuden, saa gives der ingen Vare, som man jo for Penge

snart, og ganske efter Ønske, ja selv i Mængde, og til forholdsmæssigen billige Priser, kan have. Eftersøgning, eller gjensides Falbydelse af Forraad og Varer (og som Varer ansees ogsaa Huse, Penge, Vexler, Statspapirer) skeer ved det store Tal af Mæglere (nederlandsk: "Makelaar") af hvilke over 800 ere eedsorne ved Commercium. For hver Varesort gives der, efter enhvers eget Valg, forskjellige Mæglere; saaledes ere der Vexel-, Korn-, Kaffe-, Sukker-, Thee-, Tobaks-, Vine-, Manufakturvare-, Huus-, Assekuranz-, og andre Mæglere. Ved dem holdes og de hyppige Auktioner. I Aaret 1780 gaves næppe 30 Mæglere. Af det overordentlig store Antal, der nu gives, ere mange meget trængende; — andre have, dog ikke uden Risico, store Fortjenester. Mange af disse Herrer drive Varekundskaben med en sand videnskabelig Iver, da overhovedet Handelens Væsen har paa nogle Aar forandret sig i denne Henseende. Hr. v. Bergen, Forfatter af det klassiske pragtfulde Værk: "Versuch einer Monographie der China", Hamburg 1826. gr. 4. er en meget anseet Droguerie-Mægler. Saaledes bliver i det Indre af Hamburg, (Altona ansees at høre i merkantilsk Henseende til Hamburg), ført en højst levende Omsætning, og Varer gaae fra Haand til Haand uden at flyttes fra Pladsen hvor de ligge. Den stærke Skibsfart nærer det for hele Tyskland virkende Handelsliv; dog er Antallet af Stadens egne Skibe, omtrent 200, ej meget betydeligt.

Den umiddelbart drevne Sildefangst aftager; men derfor ikke Handelen med denne vigtige Fiskevare, hvormed Hollænderne og flere Nationer forsyne Hamburg. Hval- og Robbe-Fangsten, som var saa vigtig en Næringskilde, der gav Tusinder i Hamburg og Altona Levebrød, er næsten ganske indstillet.

Søeværts ved Skibsfarten faaer Hamburg en umaadelig Mængde Varer, saasom franske Vine aarligen for 4 til 5 Mill. Bco; 75 til 88 Mill. Pund raat Sukker, 20 Mill. Pd. Kaffe, 16 til 25,000 Baller Bomuld. Endnu forsyner Hamburg en stor Deel af Tyskland og Norden med Kolonial- og Drogerievarer. Landværts og paa Elben tilføres, som søeværts igjen udføres, Linnedvarer fra Schlesien, Westphalen, Hannover, alleslags Bomulds- og andre Tøjer fra Sachsen o. s. fr., Glasvarer fra Böhmen og den böhmiske Grændse, Jern- og Quincallerie-Varer, Papir o. s. v., især til Sydamerika, hvorhen ogsaa mange tildeels i Staden selv forfærdigede Luxusartikler af alle Slags udgaae; til England udføres Uld, Skindvarer, Klude, Been, Oliekager, Rapsæd, Smør, hvoraf Holsteen leverer en stor Deel, mange Levnetsmidler, hvis Forsendelse til de brittiske Kolonier i Nordamerika og Vestindien, men især til Havanna, er højst betydelig. Kornhandelen paa England, naar Indførsel der er tilladt, er ogsaa betydelig. Ualmindelig vigtig er Qvæghandelen. Øxne leverer især Jylland; Svin især Meklenburg og Brandenburg; ogsaa Hestehandelen har meget hævet sig.

Skibsfarten og Handelsrørelsen foranlediger mange Bi-Forretninger, hvoriblandt Sø-Assekuranzen er af stor Vigtighed. De hamburgske Forsikrings-Indretninger blive, formedelst de billige Præmier, hyppigen benyttede for Skibe, der aldrig søge Havne. Hamburg har 21 aktive

Søe-Assekurants-Kompagnier, af hvilke nogle ogsaa forsikre for Ildsfare. Det ældste, der ogsaa er det ældste i hele Tyskland, og blev stiftet 1765, benævnes fortrinsvis Assekuranz-Kompagniet; det andet er af 1801. For et af de sildigst oprettede, nemlig af 1823, er den i dette Fag berømmeligst bekjendte Skribent, Hr. P. D. W. Tonnies, Befuldmægtiget. Ogsaa gives her et Flodforsikrings-Selskab. De store Londonske-Assekuranz-Compagnier, og flere tyske Forsikrings-Selskaber have deres Agenter i Hamburg. Blandt dem er især det Londonske Phoenix-Assurance-Company at mærke, der for Fremtiden vil i Hamburg og Omegn forsikre Møbler og Effecter ꝛc. mod Ildsvaade.

Hamburg har en Deel Post-Expeditioner. En Forening af disse, i det mindste i eet Lokale, vilde være en stor Vinding for Hamburg.

Til Befordring af en hurtig og sikker Forbindelse med England, hvilken forhen ofte var hemmet ved Modvinde i hele Uger, har General Steam Navigation Company i London indrettet en Dampskibsfart imellem Hamburg og London, hvilken paa mangehaande Maader er meget vigtig for hele Nordtyskland. Fra April til sidst i October afgaaer regelmæssigen hver Løverdag Morgen tidlig et Dampskib fra London, og et fra Hamburg. De have en høist beqvem Indretning for Passagerer. Farten varer almindeligen 50 til 60 Timer, og Dampskibet ankommer fra London til Hamburg efter Reglen Mandag Eftermiddag. Breve til England blive i en forseglet Postsæk sendte til Generalpostamtet i London; de afgives Fredags Aften til Kl. 10 paa Stads-Postcontoiret i Grinem.

Med store skjønne Dampskibe af 600 Tønders Drægtighed er ogsaa, ved det Amsterdamske

"Stomboot-Maatschappey" en Dampskibsfart vedligeholdt imellem Hamburg og Amsterdam. Hver Løverdag afgaaer fra Amsterdam et, og fra Hamburg et Dampskib. Disse Dampskibe gjøre ualmindeligen hurtige Reiser, og have tilendebragt Farten paa 34 Timer. De foranledige, at en høist interessant Lystreise kan gjøres over Amsterdam og Helvoetsluis til London, og derfra med det engelske Dampskib tilbage, hvilken Reise saaledes med al Beqvemmelighed kan skee paa 8 til 10 Dage.

Ved disse to Dampskibe kan man ogsaa letteligen gjøre Farten til Søebadet i Cuxhaven, og til Helgoland, fra Hamburg og tilbage. Imellem Hamburg og Haarburg gaaer ogsaa om Sommeren dagligen et Dampskib.

(Fortsættes.)

Anmældelse af en god Bog.

Vor, i Sandhed, hæderværdige Professor F. Høegh-Guldberg, hvis classiske Oversættelser af Latiens poëtiske Mesterstykker, og hvis originale Værker stedse ville hævde ham et udmærket Navn i den danske Literatur, har nyligen beriget denne ved en Omarbeidning — med Føie kunde man vel sige: en Forskjønnelse — af de sinteniske "Menschenfreuden." Det var at ønske, at dette Værk maatte blive almindeligen læst og behjertiget. De Sandheder det indeholder, gribe saa ganske ind i det praktiske Liv, samsvarer saa skjønt til hvert ædelt Menneskes Følelser, at Anmælderen — efter med høieste Interesse at have læst det og læst det atter — inderligen ønsker, at dets Udbredelse, i

det læsende og tænkende Publicum, maatte blive den størst mulige.

"Hvad er det," har en af vore ældre og smagfuldeste Kunstdommere spurgt — "som giver de guldbergske Digte en saa fortryllende Ynde?" "Det" — svarer han — "at deri speiler sig et Liv, som enhver maatte ønske at nyde, i Forening med en Sjel, som er istand til at nyde dette Liv." — Hvad her er sagt om Høegh-Guldbergs Digte, gjelder fuldeligen om hans prosaiske Arbeider. — I dem alle fremlyser de ædleste Menneskedyder: den ømmeste Broderkjerlighed, den varmeste Enthusiasme for Konge og Fædreland, den reneste Følelse for alt Ædelt og Sandt og det afgjorteste Had til Alt, hvad der fornedrer Mennesket, kort: Religiøsitet og Moralitet i deres skjønneste Forening — ægte Humanitet. — Det vilde føre nærværende Anmælder for langt fra sin Vei, at forklare det Mængden Ubegribelige i, at en Mand, som Høegh-Guldberg, efter det Forhold hvori han har staaet og stedse vil staae til Europas ædleste Menneskepar, Forældrepar og Fyrstepar, kunde foretrække et bramløst, idyllisk Cincinatusliv for den glimrende Bane, hans sjeldne og mangesidige Kundskaber, saa let vilde have aabnet ham; han vil indskrænke sig til at sige, at den ædle Mands største jordiske Held: Nøisomhedens salige Fryd, Alle Godes Agtelse, Hjertets Fred, Huusfaderens høieste og reneste Glæder, er i fuldeste Maade blevet hans Løn — og hermed gaaer han over til at anbefale dette "fintenis-guldbergske Værk,"*) til dem af Skilderiets Læsere, der endnu ikke kjende det, og tillader sig, i dette Øjemed, at meddele det 15de Afsnit, S. 102, som handler om:

*) Under Titel: Menneskeglæder. En Folkebog af C. F. Sintenis og F. Høegh-Guldberg. Kjøbenhavn 1827. Trykt og forlagt af Andreas Seidelin, Hof- og Universitets-Bogtrykker. 363 S. stor 8.

Bagtalelse.

"For at nedtrykke Retskaffenhed og Fortjeneste, omtaage deres elskværdige Glands og fratrive dem de, dem alt foresvævende, Belønninger, lader en misundelig, lastefuld og fortjenstløs Dødelig tidt Bagtalelsens Stemme høre. Ude af al Stand til at overgaae Ædlingen, eller endog blot at komme ham nær, hader han ham, betragter ham fra alle Sider med et skarpspeidende Øie og udruger sin sorte Plan; thi vel veed han, at sjeldnere end sorte Svaner ere de Forstandige, der, naar de høre Ondt om en Anden, med hiin Cardinal Richelieu sige: jeg maa kjende den Mand, han kan ikke være uden Fortjeneste, siden man er saa forbittret paa ham. Det er kun om de aldeles Ubetydelige, man intet Ondt har at fortælle, kun dem, der ingen Mistanke volde." Niddingen kjender sin Verden og tænker: "Iblandt saamange tusinde Handlinger, maa der dog sagtens være een, og blandt saa mange Millioner Skridt, som han gjorde, dog sagtens findes et Par, Du kan betragte fra en forhadt Side og, efter Forudsendelsen af de paa vedbørlig Maade igang bragte Fordreielser, Forstørrelser, Formindskelser, sætte i et saadant Lys, at de maae vorde ham til

Skjændsel."*) Saa mener han, og det lykkes ham. Med rappe Skridt iler han om i Verdens Selskaber, ryster sin Gift ud og lader den opsamle af Hvem der lyster. De Godhjertede synke den ned, uden egenligen selv at vide det, og den vælter sig om i deres Indre, og der vælter den sig saa længe om, til den bryder ud i Mistanke mod den ildehandlede Redelige. De see paa ham og tænke: "Der kunde dog være Noget i det." De Ondskabsfulde sluge Giften med Graadighed, thi Gift er Ondskab en Føde; og, ved at gaae igjennem dem, vorder den et endnu stærkere, endnu meer hastigvirkende Drabsmiddel, end tilforn. Ædlingen føler den Uret, der ham vederfores. Fortsat Flid for at handle ret, høimodig Taushed ere de Vaaben, hvormed han gaaer mod sin Fjende. Han forfeiler sit Øiemed. Den Følesløse mærker det Stød, som derved gives ham, seer sig endnu stærkere overgaaen i Hæderlighed, end forhen, og forener nu Underfundighed samt lønlig Harme med sin Bagtalelse. I Sandhed, at være Tilskuer, naar dette sørgelige Optrin gives, er ingen Menneskeglæde; men at springe op paa Brædderne og lægge sig derimellem ved en rask Handling til den Skjændedes Ære, en Handling, der aabner alle Tilskueres Øine, redde den Bagtaledes gode Navn og Rygte, ja! vel er det en Glæde, en guddommelig Glæde, en Daad, fuld af Vellyst og Priisværdighed. "Jeg kjender intet Foragteligere, intet Uslere, end ei at torde række en Uskyldig Haand, fordi han er forfulgt. *)

*) Hvo af Læserne kan ikke bevise denne Paastands Rigtighed med Exempler — ikke fra fjerne Tider — men fra vore Dages nyere og nyeste Krøniker? Anm. Anm.

Du, er, saa tidt Du det gjør, Sandhedens og Dydens Støtte, Gud i Skyen. Du er det i Dit eget Hjerte, der ingen Deel tager i Løgnen. Du er det for den Ulykkeliglidende, hvem Bagtalelsen krænker, og der savner sin Uskylds fulde Velsignelse. Du er det for den hele Verden. Du betrygger den for Bedrag og afholder den fra det vovsomme Foretagende, at brede hørte Løgne videre ud. O! med Taknemmelighed og et saliglønnende Blik see Sandhed og Uskyld, hvem begge Du herved tjener, Dig træde op til deres Altare, omslynge Din Tinding med Krandse og lade ogsaa for Dig engang frelsende Stemmer lyde, naar Niddinger vilde skjænde Din Ære. Du skal da høre disse Stemmer, og Dit Mod skulle de være en qvægende Løn. Staaer til den Tid Du i Menneskernes Midte, vorder bagtalet og beført, seer allevegne Dig ængsteligt om efter Hjælp for den gode Sag, da vil af Dine Brødres uoverseelige Skare en Mand uventet træde frem, af hvem Du maaskee aldrig havde haabet det, vil understøtte Dig, tale for Dig, og hans Ord ville vorde Dig sød Gjenlyd af de Ord, Du forhen talede for en ligerviis Lidende. Der vil endnu den Tid findes Mennesker, som hørte fordum Din Tale og nu sige: "man taler for ham, ligesom han talede for Andre. Lad ogsaa Os værne om den Undertrykte, at vi, hvis vi engang sank under, ei maatte savne venlige Hænder, der reise os igjen!" (Fortsættes.)

*) Lettres récréatives et morales.

Indenlandske Efterretninger.

Viborg, d. 30 Juli. Hr. Skuespildirecteür Bigum giver i denne Tid dramatiske Forestillinger her, og med Bifald af Tilskuerne, der dog ikke kunne siges at være Mange. Man sparer nødvendigviis paa de Skillinger, man ikke veed igjen at faae fat paa. I Gaar var et vel arrangeret Skovbal i Halds Bøgeskov, hvor Mange indfandt sig herfra Byen og Omegnen. Man dandsede i et stort Telt og spiste i et andet. Gulvet var af Brøder. Det var som en Slags Dyrehaves Valfart.

I Anledning af det i Samleren No. 81 anførte, om Doct. Fischers Paastand om "At den Havre, der i det første Aar 2 Gange afmeies, næste Foraar giver Rug", har Udgiveren fra Hr. Pastor Bøtcher i Kobberup modtaget følgende Meddelelse af hans 80aarige Fader, Hr. Inspecteur Bøtcher: "Pastor Krag i Gammel-Haderslev havde 1770 viist ham en saadan i forrige Aar afmeiet Havre i et Bed i Haven, der ikke lignede Havre, men vel heller ikke fuldelig Rug, men havde dog dermed Lighed; Rispen var forvandlet til et Ax uden Skjæg (Haiser), var guulagtig og lignede Byggets, Kornets Figur lignede dog meest Rugens." Det var værdt, at anstille slige Forsøg for at see Naturvirkningerne; at Hvede udarter til at frembringe Rug, er Vished.

I Hr. Dr Heibergs flyvende Post No. 60 findes en Anmældelse af H. A. Bjerregaards Syngespil Field-Eventyret, hvori det hedder: "Den interessanteste Synspunkt hvorfra dette Stykke kan betragtes, er Sproget. Siden Norges Adskillelse fra Danmark tales hyppig om det norske Sprog. Man har hidindtil antaget, at det dannede Skriftsprog var det samme i Danmark og i Norge, men siden hin Epoche, finder man virkelig at Sproget i Norge har taget en egen Vending, i det det baade i Ord og Constructioner kjendelig fjærner sig fra det danske, og derimod nærmer sig til det svenske" — osv. Disse Bemærkninger ere træffende, og enhver opmærksom Læser af de — vel redigerede og selv fra Sprogets Side omhyggeligen skrevne — Dagblade: Norsk Rigstidende og Norsk Morgenblad, vil finde dem bekræftede.

At "Dagens" Redacteur har fundet det samme, viser sig deraf, at vi ikke sjælden have læst Ord eller Constructioner forandrede i de Artikler han, især af Norske Rigstidende i sit Blad har optaget. Naar imidlertid Anmældeten i Dr. Heibergs Blad siger "nærmer sig til det svenske," kunde dette let paa en Maade, som ingen Normand vilde billige, mistydes, da det sikkert ikke er det svenske Sprogs Indflydelse, som har bevirket den omtalte Vending i det norske Skriftsprog, men Nordmændene optage, hvad de gjøre med Ret og Skjel, stedse mere af det daglige Conversationssprog, der har været som det nu er før vi tænkte paa nogen Adskillelse af Tvillingriget. Mange af disse Egenheder, eller Nærmelser til vort fælles Stamsprog, have sikkert ogsaa deres Fortrin for de nu brugelige tilsvarende Udtryk i det danske Skriftsprog f. E. den bemærkede Brug af sin i Constructionen med Substantiver i Pluralis.

Blandede Efterretninger.

Tippo-Saibs Sønner.

"Vi have" siger den i Calcutta udkommende Indian Gazette — af 11te Decbr. 1826 — "mere end een Gang haft Leilighed til at udtrykke vor Forundring over det forunderlige Nonsens, som lejlighedsviis udgaaer fra de europæiske Presser angaaende Indien. Vi give idag en Prøve, tagen fra the Times; det er en Extract af et Værk, som vi ikke have seet, men som skal være skrevet af en fransk Søkapitain, ved Navn Deville. (Lettres sur Bengale, par F. Deville, Capt. de Marine, 1 Vol. in 18mo., Paris 1826.) En Korrespondent i Times havde opkastet det Spørgsmaal, hvad der var blevet af Tippoo Saibs Sønner, og en anden henviser ham til den nøjagtige Capt. Deville. Af denne nøjagtige Herre lære vi for første Gang

højst forunderlige Omstændigheder angaaende de mysoriske Prinser. Vi havde altid hørt at de omtalte Herrer havde en meget comfortabel Stilling iblandt os, ja i mange Aar har Folket i Calcutta været vant til at see dem ride omkring i Staden og at forfølge deres Adspredelser eller Forlystelser, og vist er det, at vi sjælden have seet Personer, som Sorgen mindre har taget paa, eller som syntes mindre "kummerbetyngede." I Alt dette maa der imidlertid være en eller anden overordentlig Vildfarelse, thi efter Capt. Devilles Beretning (som han vil have af en fortræffelig gammel skotsk Officeer) blive Tippoo Saibs Sønner afskyeligt behandlede. "Ja", siger denne sympathetiske og sanddru Historicus, "disse ophøjede Offere for Ærgjerrighed og Despotisme holdes med den største Strænghed indesluttede i et trangt og usundt Fængsel, omtrent 6 eng. Mile fra Calcutta." Stedet beskriver han: "omgivet med dobbelte Mure og Grave, og omtrent en eng. Miil i Omfang." (Saa var det dog i det mindste ikke saa trangt!) Capitainen støtter sig imidlertid ikke ganske paa den skotske Officeers Historie, det synes som om han har besøgt Calcutta og selv havt en Samtale med disse "ophøjede Offere." Det er naturligt for fransk Forfængelighed, at see suurt til den britiske Overmagt i Indien, og især med Hensyn til Tippoo, men en saa falsk Fremstilling af de bekjendteste Facta, havde vi dog ikke ventet."

(Brit. Chron.)

I Begyndelsen af dette Foraar yttrede adskillige Blomsterelskere i Wien det Ønske, engang at see et rigt Udvalg af skjønne Blomster og Blomsterværter samlet, og foranledigede i dette Øiemeed en Udstilling, hvortil det var enhver tilladt, at indsende Blomster. Disse maatte være i Blomstren, og forsynede med Indsenderens Mærke. De bleve derpaa af en dertil bestemt Secretair i det schwarzenbergske Pallads modtagne og indregistrerede. Fyrst Schwarzenberg havde til den Ende ladet et eget Lokale i hans Drivhuse indrette, og her fandt den prægtige Udstilling af over 500 indsendte Planter Sted. For de skjønneste vare Priser udsatte, nemlig 2 for udenlandske, 2 for indenlandske og 1, den sidste, for den skjønneste Art af Pelargonier. Den 9de Mai tilkjendtes disse Priser. Den første fik Erkehertug Anton for en yderst sjælden Diplotemium litorale fra Brasilien; den næste Baron v. Hügel for et skjønt Exemplar af en Erica tubiflora coccinea, den 3die Baron v. Velden for en sjælden Alpeplante Primula congiflora fra Kärnthen og Tyrol, den 4de en Hr. Kolb for en stor prægtig Azalea pontica fra Gallicien, og den 5te endelig Baron v. Pronay for en Campylia carinata fra Cap. Priserne bestode ligeledes af sjældne Planter, i zirlige Vaser med Aarstallet 1827 og Anførelse af Prisen. Man kan ikke let tænke sig et mere fortryllende Syn, end det, som den muntre, brogede Blomsterverden, sindrigt ordnet i den herlige Have, frembød.

I det til den hamborgske Børsenhalle-Liste hørende Bilag: "See-Berichten und Schiffslisten", No. 1 læser man fra Alexandrien: at der paa den Tid laae i Havnen "Zwei Reihen Schlachtschiffe, circa 30 große Fregatten ꝛc. Denne Efterretning er taget fra Lloydslisten, hvor der staaer: two line - of - battle - ships, to Linieskibe, som har faaet hiin løjerlige tydske Oversættelse.

Man undrer sig over at Hamburger Correspondent vedbliver at skrive "Copenhagen" og ikke følger Exemplet af Altonaer Merkur, ikke at bruge C i dette Navn, men K, som Correspondenten desuden, ved at kaste op i de nyeste bedste geographiske Lærebøger, kunde finde brugt og almindeligt antaget. (Freischütz 218.)

I Altona har den offentlige Rolighed paa en ubehagelig Maade været forstyrret. Tildragelsen fortælles (i Børs. H. Abend-Zeit. 4666) saaledes: Da en fjortenaarig Dreng, der paa Politikammeret formedelst Politie-Uorden havde faaet en taalelig korporlig Straf, strax derefter var død, udbredte sig den Mening, at bemeldte Straf havde været Aarsagen til hans Død. Den 24de Juli om Aftenen henimod Kl. 10 samlede

sig nu en Folkehob uden for Politimesterens Huus, i den Hensigt at storme det. Stadens Overpræsident Hs. Excel. Geheimekonferentsraad Greve v. Blücher = Altona begav sig strax derhen, og søgte at stille Opløbet; hvilket ogsaa vilde have lykkedes, naar han ikke ulykkeligviis ved nogle Steenkast var bleven saaret, og nødt til at trække sig tilbage. Herpaa blev Politiemesterens Huus ruineret; indtil det midlertid sammenkaldte Borgermilitair fik Roligheden igjen tilbagebragt. Siden ere ingen Excesser begaaede, og Borgermilitæret har, saavel ved den døde Drengs Begravelse i den bedste Orden, som og siden vidst paa den skjønneste Maade at opretholde den offentlige Rolighed og Sikkerhed. Det den ærede Hr. Overpræsident modte Uheld, har opvakt den almindeligste Deeltagelse; dog er der for Tiden ingen Fare for Hans Exellences Sundhed. Forend hint Ligs Begravelse, var anordnet en medicinsk Undersøgelse, som oplyste, at Publikums Mening om Aarsagen til Drengens Død var ugrundet. — I det følgende Nummer af bemeldte Blad (4667) læser man fra de til Legal-Section over bemeldte Drengs J. F. L. Lindrops Lig kommitterede Læger, DHrr. Nissen, Henop, Jensen, Nagel, en Bekjendtgjørelse, hvori de "til Berigtigelse" af Gaarsdagens Anmeldelse tilkjendegive, at det af dem optagne Syn over Liget, med deres afgjorte Betænkning, skal med Tiden blive offentliggjort, og bede de imidlertid, at Publikum vil suspendere sin Dom. — Hvori har Drengens Forseelse bestaaet? hvorledes var den ham givne Straf? hvorledes blev denne udført? ere nogen af Opløbets Hovedanførere arresterede? ere nogen ved Opløbet komne til Skade eller døde? (fire siger man.) hvad gjorde Politiemesteren, Etatsraad v. Aspern under hans Huses Ruinering, og hans Familie m. M.; derom har man hidtil blot Rygter, og vil vel nærmere fra det Offentlige kunne vente paalidelig og sandfærdig Efterretning; vi afholde os imidlertid fra al Beretning derom. (Af et Brev.)

Ogsaa i Bremen har været et Opløb, men af større Betydenhed; 40 Mennesker skulle ved samme være dræbte og mange saarede.

(Af bemeldte Brev.)

Kjøbenhavns Børs, den 3 August 1827.

Hamburg 2 M.		à
a vista 222		
Species 225		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 8 ß.		
Bank = Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	164	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$48\frac{1}{2}$	— Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$83\frac{1}{2}$	84 Rbd. Sedl.
Dito Dito	75	$75\frac{1}{2}$ i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$101\frac{1}{2}$	102 Rbd. r. S.
Dito Dito	$114\frac{3}{4}$	— Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	96	$96\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco
4 pC. Dito nye	96	$96\frac{1}{2}$ i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	$60\frac{3}{4}$	— L. Sterl.

Danske Calembourgs.

(Indsendt.)

Hvilken Peter har gjort størst Allarm i Verden? — Svar: Salpeter, og Trompeter.

Hvilken Rulle tager enhver Skuespiller imod uden nogen Indvending? — Svar: en Rulle med 100 Specier; ja om det kun var 50 Spec.

Hvorfor kan en Hest ej blive Skræder? — Svar: fordi den æder Foder.

(Efter det Tydske.)

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 63.

Redigeret i Etatsraad Fr. Thaarups Fraværelse af Chr. Thaarup.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 7 August 1827.

Noget af Skriftet: "Hamburg, wie es war, und wie es ist."

(Slutning; see forr. No.)

Kunstfliden i Hamburg er naturligvis kun Handelens Tjenerinde. Endnu bestaae omtrent 200 Sukkerraffinaderier (i Aaret 1806 var deres Tal 428), hvilke levere de fortræffeligste Varer, der gaae og yndes lige til Ungarn, ja endog til Tyrkiet, og endnu ikke overtræffes af noget andet raffineret Sukker. Det er det eneste Sukker, der holder sig paa lange Søreiser, og derfor skeer Udførsler heraf til Ostindien, van Diemensland, Ny-Sydwales. 1820 blev i 321 Sukkerraffinaderier forarbejdet for 25 Millioner Mark Banco raa Sukkere. Fra den Tid Rusland, 1820, blev lukket for den hamburgske Raffinade, har denne Næringsgreen lidt meget, men er dog endnu, som anført, betydelig.

Efter Sukkersyderierne ere Brændevinsbrænderierne, af hvilke gives nogle meget store og fortræffeligen indrettede, og Røg-, Snustobaks-, samt Cigar-Fabrikerne højst vigtige. Disse forarbejde aarligen, i Kappestrid med Bremen, over 100 Millioner Pund, ogsaa mange tyske Varer, fra Meklenburg og Brandenburg, samt Ukraine-Tobak. Fr. Justus's Tobak har været og er endnu berømt. Vigtige ere ogsaa Reebslagerierne for Ankertouge og andet Tougværk, Seglmagerierne, Ankersmedene, Guld- og Sølv-Smelterierne, Hattefabrikerne, Lysestøberierne, Blikvare-, Guld- og Sølv-, Pibehoved-, Naalefabrikerne, Guldslagerierne, Korkeskæreriet, Garverierne, Ølbryggerierne. Rettigheden til at drive Ølbryggerie ligger til visse Arveboliger (Wohnerben), hvorfor de og kaldes "Brau-Erben". Af disse ere der 531, fornemlig i den gamle Stad. 131 af dem drive Bryggerierne, og betale, saa ofte Raden at brygge kommer til dem, en vis Gebyr (kaldet "Oorlof", Tilladelse) til Ejerne af de øvrige ikke i Brug værende Bryggerier. — Et stort Jernstøberie paa Grasbrook leverer aarligen imod 300000 Pund Støbegods. Der gives et Bomuldsspinderie paa "Holzdamm", og et andet fortræffeligen indrettet, drevet ved Damp, i Hanem, en halv Miils Vej østen for Staden.

Ogsaa gives 10 Kattun- og Linnedvaretrykkerier. — Indbringende er Tranbrænderierne, Limkogerierne, og store Sæbesyderier, som især levere grøn Sæbe (Schmeerseife); paa kort Tid have Fiskebeensriverierne, og Horndrejerværkstederne hævet sig meget; man forarbejder ogsaa mange, i Amerika meget søgte, Pennenposer, hvortil Pommern leverer Fjedrene, kunstige Blomster, Strikkevarer, Pyntsager, endog Silkelokker; ogsaa som det qvindelige Kjøns Husflids-Produkter, for de saakaldte Industrie-Anstalter. Der gives endvidere Tvindemøller. Det hamburgske røgede Kjød og Skibsbrødet (Cakes) vedbliver at beholde sin gamle Roes. Paa kort Tid have Kjød-Salterier i det Store til Udførsel været meget drevne. Mange Kypere og Bødkere, Kistemagere, Kobbersmede, Grovsmede, Glarmestere, thi Hamburgerne elske meget vinduesfulde Bygninger, Sadelmagere, Sværdfegere, Bøssemagere o. s. fr. finde gode Næringsveje. Vognfabrikerne levere ligesaa skjønne Arbejder som de Offenbakkere, og de Engelske. I Hamburgs Omegn bestaae, for Hamburgsk Regning, eller sysselsatte for Hamburg: Vorblegerier, Farvetræmøller, Kobberhamre, Metaltraadhamre o. s. fr. — Tømmer- og Muurmestere finde megen Beskæftigelse, og stræbe i det mindste at gjøre architectoniske Kunstregler gjeldende, og der gives her meget duelige Bygmestere. Blandt sagkyndige Mekanikere, som Hamburg besidder, ere en Repsold, og de to Lipperts fortrinligen bekjendte. Ogsaa udmærke sig Forfærdigere af musikalske og kirurgiske Instrumenter. Pianoforter, forfærdigede i Hamburg, forsendes til Amerika, endog forbi Cap Horn. Snedkerne, Ebnister, levere, formedelst Letheden ved at erholde de skjønneste Træsorter, mange, næsten uefterlignelige Varer, hvoraf Amerika ogsaa faaer Meget. Snedkerlaugets seeværdige Møbeloplag i Paulsgaden indeholder et udsøgt Forraad af de fortrinligste Arbejder. — Skræderne, omtrent 400 Mestere, og Skomagerne ere for en Deel meget beskæftigede, og erhverve ofte ret Meget. — At Hamburg, der har det stærke Forbrug af Tryk- og Skrivpapirer, ikke har en Papirmølle, er meget paafaldende. At her mangler fornødent Kildevand skal, siger man, være Grunden dertil.

Anmældelse af en god Bog.

(Slutning; see forr. No.)

Bagtaleren skyer gjerne den Ædlings Aasyn, han skjænder, og benytter hans Fraværelse. Han veed jo vel: at Ædlingens blotte Blik maatte fælde ham, og at Verden vilde, ved det Gjenskin af Dyd, der lyste fra den Retskafnes Øie, ikke agte paa hans Tale.

Tidt naar den Gode nyder i det Stille den fulde tause Bevidsthed af sine ædle Handlinger, og mens trindt om ham der ligger en Himmel fuld af Glæde udbredt, beredes alt i Nærheden ham et Helved. Han seer det ikke, kan altsaa ei dække sig mod den Lue, til hvilken Gnisten, hvoraf der skal blive Ild, allerede ulmer under Asken. Er Du i Midten af det Selskab, i hvilket en menneskelig Djævel staaer frem og slaaer til Ild, da spring djerveligen til, kast et gjennemrystende Blik, fuldt af ædel Harme, i ham, og træd med Din Fod den Ild ud, hvormed han agter

at tænde Baalet! Det er skjønt, at gaae i Stedet for en Anden, naar hans Sag er god. Det er frydeligt, siden at kunne sige ham: "Du var ei tilstede, men Dolken vristedes dog Din Fjende af Haanden."

Ikke just Enhver har, naar Vanheld rammer ham, Aandsnærværelse nok, til vældigt at kunne træde op imod det. Alt fuldt Uventet gjør det slux af med hans hele Kraft. Han staaer der, taus, ubevægelig, værgeløs, havde aldrig troet, at ogsaa det kunde hændes, troer det maaskee endnu ikke ret i Dieblikket, da det dog virkelig er hændts. De Omstaaende see hans Bestyrtelse, og mene vel endog, at den er en Følge af Selvbebreidelse og Selvfordømmelse. "Han kunde Intet svare", sige de, "da han blev beskyldt; han taug og — tilstod, at det var Sandhed."

Mange og gyldige for ham kunde imidlertid de Grunde være, hvorfor den bagtalede Redelige ikke forsvarer sig. Han staaer kanskee i den tidt rigtige Formening: at "man for at faae Bagtaleren taus og betage Bagtalelsen dens hele Troværdighed, bør synes ubekymret ved den, og at Bagtalelser, Bebreidelser, Hæftighed vilde forbittre istedetfor at formilde." *) Maaskee og han troer, at hans gode Handlinger ville tale for ham. Muligviis at Frygt for Mennesker, den hans Sind har Anlæg til, holder ham tilbage fra Selvforsvar. Kanskee endvidere en overdreven Beskedenhed driver ham til at oppebie en beqvemmere Tid, da han, med færre Overtrædelser af de tidt, selv under saadanne Tilfælde, ubøieligstrænge Selskabsregler, kan gaae til Værket. Hans Fjende benytter hvert eneste af de Dieblikke, han lader gaae virkløse forbi, og giver sin Bagtalelse imens den fulde Modenhed. Forsømmer dog aldrig, Brødre, i Verdensselskaberne, lige midt i alle Æreskjændernes Dine, vare de end de meest Høivelbaarne, at understøtte den uforberedte, frygtsomme, beskedne Mand. Træder hen til ham, opmuntrer, fører Ordet for ham! Han staaer for en Domstol, paa hvis Sæde Klager og Dommer sidde i een Person, uden at den Ene har Ret til at anbringe Noget imod ham, den Anden Ret til at fordømme. Vorder hans Sagførere, ryster Domstolen med et tordnende Forsvar for ham, mager det saa, at hans Forfølger blegner som Anklager og rødmer som Dommer.

*) Pensées diverses. Le Comte de Rabutin.

Ikke vil det altid være den redelige Mand ligegyldigt, at høre Bagtalelsens Hvislen rundt om sig. Har han et ømt Hjerte, vil det forurolige ham, at med al sin Retskaffenhed er han dog ei istand til, at erhverve sig den smaalige Løn engang, at man tænker allevegne i det mindste ikke slet om ham. Hans Tilfredshed vil lide derved, Livets Nydelse forbittres ham, og selv hans Legemlige befinder sig i en Ubehagstilstand. Er han snar til at tale og handle, kunde jo Bagtalerens Dumdristighed og Uforskammenhed letteligen ægge ham til farligst Vrede. Indædt Harme kan briste, Ord kunne skiftes, Udtryk aftvinges, han aldrig havde tilladt sig ellers. Det uskyldige Feiltrin han derved begaaer, kan vorde misbrugt til at give Bagtalelsen forøget Vægt, eller sanke Frø til nye Beskyldninger. Er Du, Ven, blandt nyhedssyge

Mennesker, hvor man stryger den Fraværende til Kagen, Din Ven eller Uven, kun at han er en Mand af bedste Villie, altsaa en god Mand, nu, saa taal det ei; thi den Værgeløse bør det Ingen at antaste. Beskyt ham, red ham, og fryd Dig over at han var ei tilstede! Du har da bevaret hans Hierte for Uro, hans Sind for at forløbe sig, i det Du bragte de fjendske Stemmer til Taushed, inden Skriget sønderfled hans Ære. Du vil til sin Tid vorde hans Hjerte hellig.

O, var det dog saa, at i hver stor, eller liden Menneskehob, hvor en Nidding gjør sig rede til at krænke Broderære, altid en Ædling traad frem og talede til Forsvar for den ubeviste Sag! at han fulgte Bagtaleren Skridt for Skridt, slettede hans Fodspor ud, raabte hans Stemme over, saa at det saaes ikke, hvor Menneskefjenden havde vandret, hørtes ikke, hvad den giftige Mund havde udspyet! Overøst med Spot, haanet i sit Forsøgs Mislykke, vovede Niddingen maaskee aldrig tiere paa, at antaste uden strængt Beviis. Maaskee kunde endog han vaagne for Anger, beundre den heltemodige Forsvarer, vorde Ædling ved hans Side, reddes. Held over Enhver, der redder en Ulykkelig! Og, gives der en meer Ulykkelig, end Skumleren?"

Anmælderen forbeholder sig, med "Skilderiets" Udgivers Tilladelse, i et følgende No. at lægge det ypperlige 44de Afsnit "Menneskeforholdet til Forbedrede" til Grund for nogle Betragtninger, hvortil en ulykkelig ung Mands nylige Dødsfald har givet ham Anledning.

Sp—

Indenlandske Efterretninger.

Den vestsjællandske Avis No. 62 indeholder en Artikel af Redacteuren Hr. Pastor Bastholm, hvoraf følgende er et Uddrag:

I fex Aar er en blodig Kamp bleven ført imellem de græske Christne, som beboe den sydlige Deel af det europæiske Tyrki, og Tyrkerne. Denne Kamp lader sig betragte fra to Synspunkter: den politiske og den reent menneskelige. Den første angaaer ikke den private Borger. Men enhver Privatmand kan som Menneskeven tage Deel i sine Medmenneskers Nød og ønske at kunne udrække Haanden for at formindske deres Lidelser, og dette Ønske bliver til Pligt i dette Tilfælde, hvor vi see et heelt Folk vorde i en udmærket Grad ulykkeligt for enkelte Menneskers Skyld og hvor dette lidende Folk er et kristeligt Folk. "Næsten ogsaa i alle Europas Lande har denne christelige Aand reist sig og viist sig virksom: at meddele Gaver for at formilde de Ulykkeliges Nød. I Danmark har denne Følelse derimod endnu holdet sig tilbage; vi ville ikke dadle det: det er klogt at holde sig tilbage, naar mange ere virksomme, for at der endnu kan være nogen tilbage for at virke, naar de fleste have ophørt dermed. Det er ikke heller godt, at al den Hjælp, som kan gives, indkommer paa eengang; men at noget opbevares for at afbøde nye Stød og fortsatte Vanheld. — Ak hvor mange og hvor store have ikke disse været i den sidste Tid? Hvormeget have ikke Enkernes og de Faderløses Antal tiltaget? Kun deres klagende Stemme lyder fra de store og blomstrende Landstrækninger, som Krigens Sværd have ødelagt. Bør da Menneskelighedens Stemme længere tie, imedens Ulykkens lyder saa høit? Breder Sygdommen sig saa stærkt ud, bør man da forsømme at samle Lægemidlerne? Nu er det paa Tiden eller aldrig, at de Danskes gode Følelser bør yttre sig i velgjørende Handlinger. Hvormange ædle, for det gode saa følsomme, i de Ulykkeliges Skjæbne saa deeltagende Mennesker gives der ikke i mit Fædreland, som gjerne vilde hjælpe hine deres ulykkelige Medchristne, naar de kun vidste hvorledes de skulde faae Leilighed til at gjøre det."

Hr. Pastor Bastholm føler sig kaldet, som Forfatter af et offentligt Blad, til at opløfte sin Stemme for at aabne en saadan Leilighed, og tilbyder sig at modtage saadanne Gaver, som hans Fædrelands ædle medlidende Indvaanere og gode Medchristne ville bidrage til de ulykkelige Enkers og Faderløses Understøttelse i Grækenland, og lover i Tiden at aflægge Regnskab for deres Anvendelse.

Blandede Efterretninger.

Om den brittiske Flaade.

Tallet paa de Søfolk, som det engelske Parlament har bevilget Flaaden, er for Tiden 21,000, hvortil komme 9000 Marinesoldater, altsaa i Alt 30,000 Mand. Det største Antal i de sidste Søkrige var 145,000. Saaledes indsees, at dersom en Krig pludselig skulde udbryde imod England, som den amerikanske i 1776, behøvedes der over 100,000 Md., foruden dem, der haves, for at bemande Flaaden. Omtrent 50,000 af disse maatte være gode Søfolk, Resten kunde suppleres ved Soldater og Landfolk, naar de blot havde gode Officerer. Nu er Spørgsmaalet: hvorledes skulle disse Søfolk erholdes? Det udfordrede Tal er — efter en Gjennemsnits-Beregning — nok til at bemande 7,575 Handelsskibe, eller næsten en Trediedeel af Englands Koffardiflaade; tog man dem derfra vilde en Trediedeel af denne være uden Søfolk. Men hvorledes erholder man — i Tilfælde af en Søkrig — disse 50,000 Søfolk? — Ved Presning. O England! hvor længe skal denne Lov plette dit Navn? Napoleons Conscription, skjønt en tyrannisk Lov, var ikke lig den engelske Matrospresning. Og den er ikke mindre grusom og barbarisk end den er upolitisk og usikker. Naar vi undersøge Aarsagerne til Mytteriet i 1797, der saa nær havde endt med Tabet af en af de skjønnest bemandede Flaader, Verden nogensinde saae; i det den vilde kaste sig selv i Fjendens Hænder — saa ville vi finde et paafaldende Beviis paa de onde Virkninger af ilde Behandling imod kjække og højhjertede Mænd. Lykkeligviis

indsaae Regjeringen dengang Retfærdigheden i deres Begjeringer og gav efter for dem. Men naar vi endnu see brittiske Sømænd kæmpende paa amerikanske Fregatter (og mange af disses bedste Søfolk ere endnu stedse brittiske), see vi en af de sørgelige Virkninger af Presningen og slet Behandling.

Paa erfarne Officerer maa man tilstaae at den brittiske Flaade ikke lider Mangel. Paa Listen over dens Søofficerer anføres 200 Admiraler, 700 Capitainer, 900 Commanders, og 3,900 Lieutenanter.

Vi komme nu til den brittiske Flaades Materiale og ville først betragte Skibenes Antal og Størrelse. I Følge de sidste parlamentariske Dokumenter bestaaer den af 113 Linieskibe, 252 Fregatter og 134 Brigger, Kuttere osv., i Alt 502. I 1805 bestod den af 949 Skibe, nemlig 175 Linieskibe, 246 Fregatter, 528 Brigger, Kuttere osv. Vel er Skibenes Størrelse betydelig forøget siden 1805, men en Formindskelse af 62 Linieskibe er ogsaa meget betydelig, og bør saameget mere komme i Betragtning, som den franske og den amerikanske Flaade ere i saa anseelig Tilvæxt.

Det sidste Budget af den franske Sóminister frembyder en Sum af omtrent 8 Millioner Pund Sterling for den Kngl. franske Marines Tjeneste; denne Sum svarer i Virkningen til 12 Millioner i England, og dette Land har kun en Trediedeel af denne Sum bestemt til dets Flaades Vedligeholdelse! Ogsaa de forenede Staters Flaade forøges særdeles. Deres Styrke kan ikke regnes ringere end 30 Linieskibe af sædvanlig Force — da deres Fregatter have samme Force, som mindre Linieskibe, og deres Linieskibe føre 100 Kanoner af største Kaliber, og i Dimensioner overgaae de største engelske Skibe.

I 1780 havde Frankrig 125 Linieskibe, og Spanien 75. Vi troe derfor, at den *brittiske* Flaade for Tiden er for ringe til med *Sikkerhed* at bevare Albions umaalelige *Kolonier*, og til at continuere Communications*kjeden imellem* dets talrige og fra hverandre *fjærnede Stationer*, og denne Bemærkning *faaer dobbelt Styrke*, naar vi see til Americas Ressourcer.

Skibe kunne ikke bygges i en Fart; Tømmeret maa skaffes udenlands fra, og de øvrige Fornødenheder, især Hamp, maa haves fra de østersøiske Magter, som ofte have været og igjen kunne blive Englands Fjender.

Vi komme nu til de brittiske Krigsskibes Qvaliteter, som Sejlere, og ville, inden vi fælde vor Dom og bevise den, anføre en erkjendt competent Forfatters Ord (Mr. Knowles "On the Dry Rot" Preface p. 4.) "Den theoretiske Construction af Skibe har i dette Land hverken været dyrket, eller anseet som en Materie af tilstrækkelig Vigtighed, og hertil maa man tilskrive den sædvanlige Praxis, at man efterligner eller afcopierer dem, der ere byggede af fremmede Nationer." Vi erklære altsaa, at England ingen gode Skibe har af egen Construction, undtagen, hvor det har copieret fremmede Fartøjer, og da det ikke har afcopieret noget nyligen construeret, er det stedse endnu et halvt Aarhundrede bag efter de øvrige Sømagter.

Som Beviis paa fremmede Skibes Fortrin behøve vi alene at bemærke, at alle de brittiske Fregatter ere Copier af fremmede Modeller, 35 efter "Hebe," en fransk Fregat, og 23 efter "Piemonteserinden" eller "den franske Præsident." Følgende franske eller spanske Skibe: San-Josef, 110 Kanoner; Gibraltar, 84 Kan.; Canopus, 84 Kan.; (efter hvilket England byggede 8 Skibe); Donegal, 80; Pompeius, 80; Genoa, 74; Rivoli, 74; Impetueur, 74; Spartiate, 74; Implacable, nu Douguai Trouin, 74; — vare de hurtigste Sejlere og holdt bedst Søen af alle brittiske Krigsfartøjer. Maa da den meest sceptiske og forudindtagne Læser ikke overbevises om, at der maa være noget galt i denne Deel af den brittiske Søvidenskab. Og ovennævnte ere ingenlunde de eneste Exempler, der kunne anføres paa fremmede Skibes Fortrinlighed. Der er ikke et Exempel paa at Franskmændene have afcopieret nogen engelsk Model, og naar de toge et engelsk Skib, brød de det op, da et saadant, som slet Sejler, vilde have sat det hele i Fare, ved den derved foraarsagede Forsinkelse (og virkelig har denne Omstændighed mere end een Gang bevirket, at de have mistet deres hele Arrier-Division.)

Det kunde være interessant, at dvæle ved de Bedrifter, som Englands tappre Søhelte paa saadanne fra Fjenden tagne Skibe have udført — men vi maae her gaae det forbi.

Det danske Skib, Christian den Syvende, var, commanderet af Sir Joseph Yorke, anseet for den bedste Orlogsmand i den brittiske Flaade, og Linieskibene Danmark og Norge, samt Fregatten Venus viste ligeledes, at en lille Sømagt overgik Havets stolte Herskerinde i Skibsbygningskunst.

Men hvis vor Forbavselse er bleven opvakt ved at see en — næsten kunde vi sige sovende Sømagt, af gammel Dato, som Danmark, overgaae England i sine Skibe, hvad skulle vi da sige, naar vi finde en Sømagt, som de forenede Stater, i dens Barndom uendeligen at overgaae den? See vi hen til den sidste Søkrig med denne Stat, saa finde vi at Fortrinligheden hos en eneste Klasse af Skibe er i Stand til at gjøre Vidundere. Ved de amerikanske 60-Kanonfregatters overlegne Hurtighed og øvrige Egenskaber havde denne Magt Albions uhyre Marine til Bedste. Forgjæves udsendte Storbritannien sine Linieskibe for at slaaes med dem, der var ikke eet Exempel paa, at Linieskibene kunde indhente dem; forgjæves sendte det smaae Eskadrer af lette Skibe, de skuffedes af samme Aarsager. Naar Amerikanerne derimod glemte de Fordele, de havde i deres gode Sejlere — hvilket altid satte dem i Stand til at vælge til Antagonist et Skib af ringere Styrke — og naar de frivilligen valgte et Skib af samme Styrke, saa var Udfaldet af en ganske anden Natur. Det var saaledes fornemmelig paa Grund af deres Skibes Qvaliteter at 7 eller 8 amerikanske Fregatter kunde vove og udholde en heldig Krig mod den brittiske Sømagt, og tage 3 Fregatter, 3 Sloops-of-War, samt henimod 1200 større eller mindre Handelsskibe. Med Rette tilskrive Nordamerikanerne deres Skibsbyggere Deel i dette Held, medens England af samme Grund maa beklage Manglerne ved sin Skibsbygningskunst.

Før det sidstforløbne Aar kan man næsten sige, at Bogtrykkerkunsten i England næppe har været anvendt til at fremme Skibsbygning. Hr. Knowles siger: "Medens Hollænderne be-

fadde Witsen; Franskmændene: Bouguer, Du Hamel, Clairbois, Borda og Romme; Spanierne: Juan; Tydskerne: Euler, og Svensken: den berømte Chapman, ringeagtede Englænderne det eneste Værk, de besidde over denne Gjenstand, som kan gjøre Fordring paa videnskabeligt Værd (A Treatise on Ship-Building and Navigation Lond. 1754.) og lode dets Forfatter en brav og ḥonet Mand, leve og døe som Tømmermand.'

(Uddrag af Brit. Chron. 26.)

Proprietairernes Lykkalighed. Der er noget fortryllende, noget magisk i det Ord "Proprietair", som finder sin Vej til ethvert Hjerte. Den, som staaer paa sin egen terra firma, har Ret til at føle sig som en af Skabningens Herrer, thi han er en Part og Parcel af Tingenes store System, han er Ejer af en Deel af den solide Klode selv, paa hvilken hans Fod træder med den Vished, at Grunden under den, lige ned til selve Jordens Center, er hans egen, og at det Echo, han vækker, selv om det steg til Himlen, vilde rejse sig gjennem et Rum, som Loven ligeledes har erklæret at være hans Ejendom. (Horace Smith.)

Engelske, preussiske og østerrigske Soldater. I Reenlighed saavelsom Holdning, naar de virkelig ere under Vaaben, staae de engelske Soldater ved Siden af hvilkesomhelst andre i Verden; men i det Øjeblik, de høre op at marschere under deres Officerers Kommando, eller de staae som Skildvagt, eller gaae paa egen Haand omkring, ophøre de ogsaa at vise sig som de virkelig ere. For en stor Deel af den Slendrian, der da synes at beherske dem, er der vist nok en moralsk Grund. En Grenadeer paa Continenten vandrer omkring iblandt Borgerne med rank Holdning og faste Fodtrin, stolt af at være Soldat, og veed, at jo mere han gjør af sig selv ved at vise sin Person til dens Fordeel, og ved at iagttage sin Disciplin for Dagen, desto mere vil han ogsaa blive beundret. Med de engelske Soldater forholder det sig ikke saaledes, det vide de alle, og med mindre der er en stor Gruppe af dem samlet, ere de saa bange for at gjøres Nar af, at de ikke tør gaae, som de vide at de kunde og burde; en meget smuk, forfængelig ung Mand, eller en hæslig, gammel, bruun Sergeant ere de eneste Undtagelser. Der er intet, som Almuen i England, ligetil smaa Børn, finder saa megen Lyst til, som at spotte og udlee al militær Bram hos en simpel Soldat. Jeg har ofte fra mit Vindue seet og smilet ad saadant. "Hov'det i Vejret, Soldat!" siger en lille pjaltet Unge, eller "Gud! hvad jeg er for en dejlig Fyr!" og dette vil sætte den arme Soldat i en Forlegenhed, som han beholder hele Gaden igjennem, hvorimod han ved en simpel slentrende Gang undgaaer alt dette. Det vilde være vanskeligt at forklare dette for en Fremmed, men der er ingen brittisk Soldat, fra Hertugen af Wellington til Tambour-Drengen, som jo føler det.

Skjønt de preussiske Soldater have et prægtigt Udseende, formedelst deres Ungdom, deres smukke Figurer, deres klædende Uniform og deres stolte, ranke Holdning, maa jeg dog, for at tale som Soldat, sige, at de gamle, brune, vejrmærkede Østerrigere synes langt bedre skikkede til at udholde Krigens Strid og Møje. Østerrig kunde staae i Marken imorgen med en Force af Veteraner; Preussen vilde fremstille fyrigt Ungdomsblod, men Marschen, Lejren, knap Føde og Hospitalet ville snart gjøre større Ødelæggelse iblandt dem end selve Fienden.

Jeg har oftere seet paa Fastlandet Tropper af et martialt Udseende. Men jeg følte altid Sandheden af vor Gesandts Svar til Frederik (Wilhelm den 1ste): "Troer De", sagde Kongen, og pegede paa sin berømte Garde, "at der kan findes et lige Antal af engelske Soldater, som kan slaae disse Folk?" — "Sire! jeg kan ikke besvare dette, men jeg er vis paa, at et halv saa stort Antal vilde prøve det."

(Af Notes and Reflections of an Englishman during a ramble in Germany.)

En Russer og en Englænder befandt sig ombord paa et Skib som Passagerer, og geraadede, uden iøvrigt at blive hidsige derved, i

Strid om, hvilke Nationer der kjendte den virksomste Methode at slaaes paa i Nævekamp. De kunde ikke med Ord overbevise hinanden, og bleve derfor meget klogeligen enige om, at de til Prøve skulde give hinanden det kraftigste Nationalslag, de formaaede, hvorved alene en fornuftig Dom vilde være mulig. Omgivne af det hele Skibsmandskab som Tilskuere, stillede de sig ligeoverfor hinanden, og Russeren, som var sig sin smertetrodsende Natur bevidst, overlod Englænderen det første Slag. Denne satte sig i Boxepositur, drejede Hænderne i hurtig Hvirvel nogle Gange om hinanden, og tilføjede Russeren et saa heftigt Slag paa Maven, at denne med opspærret Mund styrtede tilbage paa Jorden og strakte Benene i Vejret. Man ilte med at komme ham til Hjælp, og da han ved indgydt Rum var saaledes styrket, at han igjen kunde drage Aande og tale, tilnikkede han Englænderen Bifald og stønnede, i det han gned sig paa Maven: Fanden tage mig! Godt! meget godt! Tilskuerkredsen dannede sig paa ny, og begge Modstandere traadte igjen ligeoverfor hinanden. Russeren saae sin Modstander skarpt i Ojnene, og med Lynets Fart gav han ham med knyttet Næve et saa knusende Slag paa Næsen, at Englænderen med et God dam! tumlede tilbage og slog begge Hænder for Ansigtet, medens Blodet i Strømme løb ham ned over Mund og Klæder. Dog fattede han sig paa Ojeblikket igjen holdt den ene Haand paa den blødende Næse, rakte den anden ud mod Russen og sagde ganske koldsindigt: "heller ikke ilde!" og gik ned i Kahytten, for at vaske sig og skifte Klæder.

"Et Folk maa aldrig ved sin Kunstflid ville frembringe mere, end hvad det selv paa en fornuftig Maade tænker paa at opbruge," siger Simonde de Sismondi. "Det er ikke nok at forfærdige Hatte og Strømper, man maa ogsaa beregne, om man kan finde Hoveder til at sætte hine og Fødder til at trække disse paa. Det engelske Folk bliver derfor uagtet al sin Kunstflid fattigt, fordi det ikke kan finde Mennesker nok, der ville kjøbe dets Produkter. Det har allerede oversvømmet Indien, Amerika, og Gud veed hvormange fremmede Lande med dem, og det er nu gaaet saa vidt, at den største Deel er Betlere, der med truende Gebærder fordre Brød af de Rige, fordi de ellers maae sulte ihjel! Englands Dampmaskiner, Hovedanledningen til hiin Fordærvelse, kvæle allerede Folkets Blomster; thi en stor Deel af disse Maskiner, hvormed een maaskee gjør 20 Mennesker unyttige, kan ledes af en eneste Dreng i en ung Alder, der for en Spotpriis maa 12 til 14 Timer om Dagen næsten lade sig pine til Døden i dette Qvasifængsel. Berøvede enhver uskyldig Ungdoms Glæde seer man saadanne Skabninger i deres 20de Aar forvandlede til Oldinge! Hvilket Mennesketyranni klæber ikke ofte ved et Stykke Tøj, der paa saadan Vej har erholdt Tilnavnet billigt!" —

(Meddeelt.)

Kjøbenhavns Børs, den 7 August 1827.

Hamburg 2 M. a vista 222		à
Species 225		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 8 ß.		
Bank=Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	164	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	48$\frac{1}{2}$	48$\frac{3}{4}$ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	83$\frac{3}{4}$	84 Rbd. Sedl.
Dito Dito	75$\frac{1}{2}$	— i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101$\frac{1}{2}$	102 Rbd. r. S.
Dito Dito	114$\frac{3}{4}$	— Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	96	96$\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco
4 pC. Dito nye	96	96$\frac{1}{2}$ i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	60$\frac{3}{4}$	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 64.

Redigeret i Etatsraad Fr. Thaarups Fraværelse af Chr. Thaarup.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 11 August 1827.

Warton eller Helligaands Hospitalet i Kjøbenhavn.*)

Dette Hospital, som ligger paa Hjørnet af Farvegaden og Vestervold-Gaden og strækker sig med en Fløi, hvori Kirken er, hen i Løngangsstrædet, er bestemt til Optagelse af Trængende, som her have Værelse, Seng, Varme og Ugepenge, samt naar Sygdom indfalder, fri Lægehjelp og Medicin. Af Værelser ere: fem Sale og 7 Qvistværelser for Fruentimmer, 1 Sal og 2 Qvistværelser for Mandfolk. Det største Antal af Lemmer paa et Værelse er 131.

Om Sygestuer henvises til hvad derom er sagt af Cancellieraad August i Penia S. 13 og 14 i en Note.

Som Arbeidsstuer, der om Vinteren opvarmes for Lemmerne, ere indrettede: 1 stor Spindestue for Fruentimmerne, og en Borgestue for Mandfolkene.

*) Om dette Hospital see Hoffmanns Fundatssamling X. 2:197. — Thurahs Havn. hod. 310—313 — Jonges Kjøbenhavns Beskrivelse S. 68—77 — Nyerups Kjøbh. Beskr. — Callisen 11 Deel. Pontoppidans Magazin 11D.

Wartous Hospitals Historie indtil dets Opbygning i Farvegaden Aar 1666. Uddraget af Vartou Hospitals Fundatsbog No. 1. Meddeelt i Skilderiet 7de Aargang No. 10, 11, 12.

En Beskrivelse over Hospitalet og dets økonomiske Tilstand; dateret 20de August 1816; forfattet af Bogholder, Cancellieraad Henning August, er med Bilager og Tillæg af 20de Juni 1817 trykt i Penia for 1816 S. 1—126. Nogle særskilte Aftryk tagne. — Fortsatte Efterretninger om Hospitalet i Penia 1818 S. 46—52 med 2 Tabeller. Dermed maae sammenholdes Coll. Tid. 1817 No. 30 S. 433—443 og No. 63, S. 932—3, samt No. 68, S. 1006—9. — 1818 No. 30 S. 433—5.

See fremdeles flere Aargange af Collegialtidenden hvortil Registerne henvise, samt Penias forskjellige Aargange.

I et lidet Skrift: "Noget om Vartou, Waisenhuset ꝛc. Kbhvn. 1792, 36 S. 8." læses Noget om denne Stiftelse. Optaget under Overskrift: "Hvorledes det saae ud i Vartou for 35 Aar siden," i Skilderiet d. A. No. 29.

Af Kjøkkener ere: 1 stort Kjøkken for Fruentimmerne og Spisemesteren. 1 andet for Mandfolkene. Desuden er Kjøkkenlejlighed ved nogle af Qvistværelserne.

Sengene ere alle enkelte. Hvert Lem maae selv medbringe sine Sengeklæder; saavelsom Gangklæder og Gjemmemøbler.

Ugepenge. I ældre Tider fandt Naturalforplejning Sted; men samme ophørte omtrent med Aar 1658. Fra den Tid indtil Pengevæsens Forandringen ifølge Forordningen af 5te Januar 1813 vare Ugepengene bestemte til 48 Skill. dansk Courant. — Siden i nogle faa Aar 40 Skill. Navneværdie; men fra September 1817. 48 Skill. Sølv.

Adgang til Optagelse i Hospitalet er ikke blot for Kjøbenhavns Indbyggere; men ogsaa for andre Stæders og Egnes, især paa de saakaldte private eller Familie-Senge. Sengene og Stuerne for Mandfolk ere, som herefter sees, færre end for Fruentimmer.

Hospitalets første Stiftelse regner man fra 1475, da Stamfaderen for den Oldenburgske Kongestamme, Kong Christian den første, hjemkommen fra sin Rejse til Rom, stiftede et Hospital og lod dertil bygge et Huus for 20 Fattige. Hans Dronning Dorothea formerede, ved Gaver af Jordegods, Lemmernes Antal med tolv. Ved Gaver og Benaadninger af efterfølgende Konger og Dronninger, og ved mange private Legater er det efterhaanden voxet. Mindre Hospitaler, som forhen vare i Kallundborg, Nestved, Ringsted og paa Møen, bleve 1631 indlemmede i dette Kjøbenhavnske, paa

den Maade, at Fattige fra bemeldte Stæder have Adgang til der at indlægges.

Localet har været forskjellige Steder, indtil i Aaret 1666 den Grund erholdtes, hvor det nu staaer, men Bygningerne ere siden af nye opførte. Saaledes blev i Aarene 1726—1728 en Deel af den Bygning opført, som nu haves, nemlig den Længde mod Volden, og et Stykke mod Løngangsstrædet, hvor paa den Tid Hovedfaçaden var, og over hvis Indgang, som nu er spærret, blev sat følgende Indskrift: Hospitium sublevandis pauperibus destinatum. Ut pietatis publicæ exemplum exstruxit officium curatorum Anno MDCCXXV. 1743 opbyggedes den Længde mod Farvegaden. 1754 blev Kirken bygt og 11te Juni 1755 indviet.

Hospitalets Indtægtskilder ere:

1) Nogle til det skjenkede Tienders, meest Kongetienders Indbringende; efter staaende Tiendeforeninger eller Bestemmelser.

2) Renter af Stiftelsens Kapitaler.

En stor Deel af disse Kapitaler ere tilvejebragte ved Salg af Jordegods, som har været Stiftelsen skjenket. Saaledes blev i Aaret 1732 solgt endeel Jordegods for den Summa 24300 Rdl.; og i Aaret 1784 blev 494 Tønder Hartkorn solgt for 49937 Rdl. til Kongen. (See Pontoppidans Magazin II 334 — cf. August i Penia 1816 S. 68.)

3. Jordskyld af mange Grunde baade i Kjøbenhavn og andensteds; — samt nogen Landgilde.

4. En bestemt Sum af Kjøbenhavns almindelige Fattigvæsen, nemlig 4400 Rbd. Sølv

aarligen, eller saameget deraf som Stiftelsen aarligen behøver. (Dette grundes paa Rescr. 17 Marts 1784 §. 14, og Cancelliesſkrivelse 2 Sept. 1817. Nærmere Oplysning herom i Coll. Tid. 1817 S. 1006-9. — 1818 S. 433.)

5. En Erstatning af den kongelige Kasse istedetfor to Læster Salt, som Kong Christian 3die i Aaret 1542 henlagde til Stiftelsen fra Øresunds Toldkammer. Denne Erstatning er bestemt til 85 Rbd. Sølv aarligt. (August. l. c. S. 53.)

6. Blokke-, Bøsse- og Tavlepenge. — Fattiges Efterladenskaber — o. M. — Det almindelige Fattigvæsen har Forsamlings- og Kontoir-Lokale i Stiftelsens Bygning, og betaler Leje deraf.

Pladserne eller Sengene i Hospitalet henføres til tre Klasser:

1. De Kjøbenhavnske eller saakaldte Stadssenge, hvis Antal er	179.
2. hine mindre ophørte Hospitalers, ialt	27.
3. private, eller Familie-Senge, hvis Antal ved 1826 Aars Udgang var . .	210.
I alt	416.

Desuden 1 Seng for en Gangkone for Helts og Pelts Senge.

Af bemeldte 416 Senge ere de 58 for Mandfolk, og 358 for Fruentimre.

Vi give, som et Bilag hertil, en udførlig Liste med Anførelse af hvem Belæggelses-Rettigheden tilhører. For endeel af de private Senge er den falden til Bestyrelsen selv.

For at oprette en privat Seng blev i ældre Tider betalt 500 Rdlr. Species, hvilken Kapital

efter Aaret 1696 forandredes til 600; senere til 630 Rdl. i Kroner; men siden da Priserne stege, og Rentefoden nedsattes, forhøjedes Prisen, efter 1755, til 700 Rd., som var gangbar Pris indtil 1773, fra hvilken Tid indtil 1784 blev betalt 800 Rdl., og fra 1785 indtil 1805, 900 Rd. I Krigsaarene var Prisen foranderlig, og efter den i Aaret 1813 foregaaede Pengevæsens Forandring har været erlagt 1100 Rbd. Sølv for Erhvervelsen af Rettighed til en Sengs Oprettelse.

Ligesom der i Penia for 1817 og 1818 er S. 49 hensat nogle Data til Stiftelsens Historie for 1817 og 1818, saa meddeles her, for de siden forløbne Aar, som følger:

1. Endnu en oprettet Seng:

Den skotske Frimurerloge Carl til Løven fik i Aaret 1824 en Seng oprettet, og betalte derfor 1100 Rbd. Sølv i kongelige Obligationer.

2. Legater:

Traadfabrikør Qvists Enke skjenkede i Aaret 1821 til Vedligeholdelse af Mindesange om Dr. Morten Luther 50 Rbd. Sedler, for hvilke blev kjøbt kongelige Oblig. til Beløb 68 Rbd. 72 ß. Sølv; derefter gav hun i Aaret 1822, som et Legat til Præsten ved Stiftelsen 200 Rbd. Sedler, for hvilke blev indkjøbt kongelige Obligationer til Beløb 253 Rbd. Sølv. (Coll. T. 1823 S. 651.)

Ved et under 10 Juli 1821 kongl. confirm. Testament af Johanne Magdalene Top, Datter af afdøde Cancellieraad og Lands Over-Rets samt Hof- og Stadsrets Prokurator Top, blev bestemt, at Renterne af en Kapital af 30000

Rbd. i kongl. Obligationer skulde anvendes til tolv fattige Børns Underholdning og Opdragelse, indtil de bleve konfirmerede, samt at Renterne af Testatricis øvrige Formue, saavelsom Renterne af bemældte 30000 Rbd., efterhaanden som hine Børn ved Konfirmation afgik, skulde komme Lemmerne i Vartou tilgode ved Tillæg i deres Ugepenge. Ifølge deraf har Vartou Hospitalet faaet 103,943 Rbd. 6½ ß., derunder iberegnet de forommeldte 30,000 Rbd., og fra 1822 Aars Begyndelse har Lemmerne af dette Legat havt hver et ugentligt Tillæg fra 12 til 16 ß. Tegn. See Coll. Tid. 1821 No. 35, S. 496-8, og Dagen 1822 No. 27, samt 1825 No. 16.

Marie Magrethe Petersen, Skibscapt. Lorentz Petersen Walls Enke, har ved Test. af 18 Marts 1825, conf. den 5 Apr. s. A., skjenket til Vartou Hospital 2000 Rbd. Sedler, som bleve udbetalte i Dec. Maaned 1825. Renten skal 4 Gange aarlig uddeles til 4 Lemmer i Vartou, som ere Borgerdøttre, og enten ere syge og sengeliggende eller berøvede Synet.

3. Afvexlingerne i Embederne ved Hospitalet.

Forstanderen, Oberstlieutenant H. Jacobsen, døde 1822 i Maj. I hans Sted blev den 31 Juli 1822 Kassereren ved Kjøbenhavns Fattigvæsen Hr. Rasmus Platou beskikket til tillige at være Forstander ved dette Hospital.

I Jonges Kjøbenhavns Beskrivelse nævnes de, der have været Præster ved Vartou Kirke. Den sidst nævnte var Poul Egede. Han døde 1789.

De følgende Præster have været:

Hr. Dresing, beskikket 1789, død 17 October 1807.

Hr. Hans Christian Mølsted, kaldet 3 Juni 1808, og død i Juli 1818.

— Waldemar Hendrik Rothe, beskikket den 11 Decbr. 1818, fratraadt 1 Nov. 1822.

— Niels Gissing Wolf, kaldet den 19de Febr. 1823. (Bilaget følger.)

Indenlandske Efterretninger.

Den Vestsjællandske Avis har nu en Rubrik: "Fortegnelse paa de indkomne Gaver til de græske Enkers og Faderløses Understøttelse." No. 63 indeholder eet Bidrag, nemlig fra Højvelbaarne Hr. Kammerherre Amtmand v. Stemann i Sorøe 5 Rbd. Sølv.

I Hempels Avis anmældes Hr. Pastor Bastholms Opfordring paa følgende Maade: "Redaktøren af den Vest-Sjellandske Avis, Hr. Pastor og Ridder Bastholm, tilbyder nu at ville modtage Gaver til de ulykkelige Græker. — Som Udgiveren før længe siden har yttret, vilde han, skjøndt det vel er noget sildigt, med Glæde medvirke til samme ædle Hensigt, saasnart han erfarer, at Regjeringens Viisdom har fundet det passende, igjen at hæve det for nogle Aar siden kundgjorte Forbud imod dette Slags Indsamlinger."

Viborg. Det er ganske forunderligt, at der gjøres saadant Væsen af, at en Fayancefabrik snart kan ventes anlagt i Sjælland. — Hvorfor vedblev ikke den Kastrupske paa Amager; den leverede godt Gods? hvorfor ikke den paa Lund paa Morsøe, der for henimod 60 Aar siden leverede Gods, hvorpaa intet andet var at udsætte, end at det var Indenlandsk? hvorfor nyttes ikke rundt om Liimfjorden de mange kostelige Leerarter, der chemisk undersøgte og med duelige og understøttede Arbeidere (ikke af Regjeringen, men af private Actiehavere) kunde gjøre Indførsel af fremmed Gods mindre

nødvendig? — Orholms Potter og smukke Leerkar, malede med lyseblaa Farve, hvorfor udvides den ikke? hvorfor skulle vi fra Bremen og Holland bedrages med Kar, der ikke vaere mod vore egne? hvorfor anvendes ikke, paa Bornholm, den Mangfoldighed af sjeldne Jordarter til Fayance o. s. v.? hvorfor raffineres ikke vore sorte Pottefabrikker af den fortræffeligste Sort Leerart i Gammelstrup Sogn her i Fjends Herred, Vorup ved Randers o. fl. Steder, der kunde frembringe, ved Konstarbeidere, Kar ligesaa gode som de Weymouthske? Bønderne i Gammelstrup Sogn vilde, om de havde gode Former og nogen fabrikmæssig Underviisning, levere Kar, som kunde holde meget fremmed Gods ude. Ved Heilskov=Liimfjords-banker ere og ypperlige Leerarter, hvoraf 1773 brændtes af Fabrikmesteren paa Lund paa Morsøe ligesaagodt Gods, som Lunds. De Gudumlundske Fabrikker, der ved Hs. Excell. Greve Schimmelmanns Opoffrelser dreves i mange Aar, viiste, uagtet man brændte ved uæltede og temmelig løse Skudtørv, at saadant Fayancegods her i Dannemark uden Hexeri kan frembringes. Men Hr. Greven tabde store Summer, og lønnede Mesteren og Arbeiderne, istedet for at forpagte det bort. (Vib. Saml. 92.)

I Viborg Samler No. 93 læses: Man læser nu atter det for nogle Aar siden mod Spurve i Kirsebærtræer anførte Raad: "At ophænge overskaarne Hvideløg, der skal forjage dem"; men det er et aldeles utilforladeligt Middel, (som Udgiveren har prøvet); bedre var Dyvvelsdræk; men det allerbedste er Folie= eller Knistergulд, der, naar det er tykt, og, med Klædelapper paaklistrede for Oven, bindes paa de tynde Grene med stærkt Seglgarn i Strimler, paa to Fingers Bredde og halvandet Qvarteers Længde, saaledes at det kan let bevæges af Vinden, da hjelper det bedst; eller og, at omvinde Spalietræerne, og andre, med Fjær bundne med mørkblaa eller sort Traad, i en halv eller en heel Alens Afstand.

Blandede Efterretninger.

Som en Prøve paa den Tone, hvori Englænderne forfatte deres Avertissementer, maa følgende tjene:

"Easterby & Comp. (High Holborn No. 112½) inderligst overtydede om de vigtige, undertiden af en forstandig Blanding og Forening af uligeartede, og endog ganske modstridende Qvaliteter udledede Fortrin og Fordele (hvilket jo ogsaa for nylig og saa indlysende er blevet fremsat af den store politiske Alchymist) — tage sig herved den Frihed, at tilkjendegive deres talrige Venner og Publikum, at det, i ydmyg Efterlignelse af denne store Mand, efter talrige Anstrængelser, usigelige og ulignelige Bestræbelser, hele tre Uger igjennem, endeligen er lykkedes dem, at danne en almindelig Forening af Snustobakker af de mest heterogene Qvaliteter, hvilke, for saavidt vegetabile Substantser kunne sammenlignes med animalske, og smaa Ting med saa store, frembyde et fuldkomment Billede paa den nærværende Administration (det eng. Ministerium), og derfor efter Hoved=Architekten for denne Vidundergjørende og Beundring opvækkende Corporation har faaet Navn af "The Canning Mixture."

Her er det Søde parret med det Sure, det Sorte med det Brune, det Indenlandske med det Fremmede, det Rene med det Blandede, det Grove med det Fine, det Milde med det Skarpe, det Hellige med det Vanhellige, og endelig den engelske Gentleman med den irske Blackguard. Den væsentlige og tilfældige Vellugt ved enhver enkelt Ingredients, er saaledes modificeret ved et mægtigt Menstruum, at ved denne Sammensætning et højst behageligt længselsopvækkende Heelt bliver frembragt.

Faaes i Pakker paa 1 Pund, ½ og ¼ Pund for 10 ß., for 5 ß. 6 P. og for 3 ß. i Easterby's & Comp. Snus= og Røgtobaks=Oplag, High Holborn No. 112½."

(Lit. Bl. d. B. H. 208.)

Hylding, bragt Belzonis Minde. Man læser i den Majlandske Tidende følgende: "Den 4de Juli var en festlig Dag for Byen

Padua; hvorledes kan der vel ogsaa gives en lykkeligere Dag end den, paa hvilken det taknemlige Fædreneland fejrer en Borgers Minde, der har erhvervet det selv Ære og Berømmelse? — I de majestætiske Haller, som man betegner med Navnet Fornuftens Sal, har, i Nærværelse af Statsembedsmændene og en stor Mængde Borgere, Indvielse og Opstilling af en Medaillon fundet Sted, der er bestemt til at bringe den berømte Giovanni Belzonis Ansigtstræk og Minde til Efterverdenen. Fra lav og dunkel Herkomst har han ved sine Anstrængelser og Tjenester stillet sig ved Siden af de 3 store Rejsende, som Italien alt havde skjenket Verden, Marco Polo, Columbus og Americus Vesputius. Der holdtes en Tale: Taleren berørte den paduensiske Rejsendes eventyrlige Levnet, hvorledes Memnons colossale Brystbillede ved ham var blevet bragt til England, Psammeticus's Gravsted opdaget, den anden Pyramide aabnet, Staden Berenice gjenopdaget og udforsket; han roste Belzonis Egenskaber som Privatmand, og hans Kjærlighed for hans Fødestad, som af ham har erholdt et kostbart Alderdoms Monument; endelig erindrede han om hans smertelige Død i det Moment, da han syntes bestemt til at udføre en af de Planer, der mest interessere Civilisationen.

(Lit. Bl. d. V. H. 208.)

Ifølge de i Løbet af forrige Aar foranstaltede Beregninger indeholder Staden London 80 offentlige Pladse (squares), 9000 Gader, 165,000 beboede Huse, 13,200 ubeboede og 3,200 under Arbejde. I Aaret 1821 beløb Folkemængden sig til en Million, 274,800 Sjæle, der udgjorde 325,599 Familier; af disse Familier syslelsatte 8,753 sig med Agerdyrkning og 199,912 med Handel; de øvrige 116,834 Husholdninger hørte ikke til nogen af hine tvende Stænder, og deriblandt vare 117,000 Individer Sognene til Byrde, 14000 Tiggere, 115,000 Gavtyve og Kjæltringer, 3000 Hælere og 30,000 Glædespiger. For nærværende Tid har Staden i det mindste en Million og 300,000 Indvaanere; i de sidste 6 Aar vare de Fødte 29,991 flere end de Døde. Denne Folkemasse har i Aaret 1826 fortæret henimod 466,168 Sække Meel, 250,973 Qvarter Hvede 158,720 Ørne og Køer, 1 Million og 405,080 Beder, samt næsten 1 Million og 700,000 Tønder Øl.

Efter Hr. Leighs Beregning (New picture of London.) komme til denne Forbrug endnu 21,000 Kalve, 20,000 Sviin, 11,000 Tønder Smør, 13000 Tønder Ost, Have og Markfrugter for 645,000 Pund Sterling, Frugt for 400,000 Pund Sterling, Fjederkræ for 80 000 Lstrl., Mælk for 646,000 Lstrl. endvidere Brændeviin, Fisk osv.

Politieretten i Brüssel gav i de første Dage af Juli d. A. sin Kjendelse i en Sag, der til Riddervæsenets Tider uden Tvivl var bragt for en Kjærligheds Ret. Sagen angik nemlig et Ørefigen, som, efter Klagen, skulde være bibragt en ung Pige fra St. Gilles. Den interessante Brunettes nydelige Figur og skjønne Ansigt gjorde virkelig Forbrydelsen til en uhyre; der behøvedes iøjnefaldende Beviser, for at finde det Forefaldne troværdigt. Klagerinden angav at hun netop var traadt ud af en Urtekræmmers Huus, hvor hun havde havt et Ærende, da en lidet galant Haand tilføjede hende den Beskjæmmelse, som hun nu fordrede Hævn for. Den Indstævnede, et ungt Menneske paa 18 Aar, vilde slet ikke vide noget af denne Beskyldning. Efter hans Udsagn havde det ikke været andet end et — Kys, som han havde været behændig nok til at røve fra sin nydelige Naboerske, i det han bag fra med begge Hænder havde taget hende om Hovedet. Sandt var det rigtignok, tilstod han, at dette Kys var blevet appliceret saa kraftigen, at hele Omegnen gjenlød deraf. Hvad gjorde nu den fornærmede Skjønne? Hun frembragte to Vidner, der udsagde, at det bestemt havde været et Ørefigen. — Nei, det var et Kys, raabte derimod tre af det unge Menneske fremstillede Vidner; vi have seet og hørt det! Udfaldet blev, at Retten, fordi Forseelsen ikke var tilstrækkelig beviist, frikjendte den Anklagede. Tilhørerne gjorde til den unge Piges Roes den Bemærkning, at der vel vare saa Fruentimmer, der kunde forvexle et Ørefigen med et Kys, og beklagede kun, med Hensyn til Udfaldet, at den unge Mand, skjønt ret smuk,

langt fra ikke var saa interessant, som hans nydelige Modpart.

Da Napoleon i Erfurt en Dag ved Taflet gjorde Honneurs for alle de forsamlede Kejsere, Konger og Vicekonger, havde han Lejlighed til at gjøre opmærksom paa en slem Anachronismus, som undslap Fyrst Primas angaaende Tiden, paa hvilken den gyldne Bulle blev udstædt. "Det er sandt, Sire!" svarede Fyrst Primas, "jeg har taget fejl; men hvorledes kommer det, at Deres Majestæt er saa bevandret i disse Sager?" — "Da jeg var simpel Lieutenant i det andet Artillerie-Regiment," svarede Napoleon, og disse Ord frapperede alle de høje Gjæster, "da jeg havde den Ære, at være simpel Lieutenant i det andet Artillerie-Regiment," vedblev han smilende, "tilbragte jeg tre Aar i Garnisonen i Valence. Jeg gik ikke gjerne i Selskab, og levede i Censomhed. Et lykkeligt Tilfælde vilde, at jeg kom til at boe hos en kundskabsriig Boghandler, en meget tjenstvillig Mand. Der gjennemlæste jeg i disse 3 Aar flere Gange hele hans Bibliothek, og jeg har ikke forglemt noget selv af det, der ikke havde noget med mit Fag at gjøre. Nu har jeg af Naturen en lykkelig Tal-Hukommelse, og saaledes hænder det mig ofte med mine Ministere, at jeg kan sige dem Detailet og alle deres Tal i Regnskaber, som de for meget lang Tid siden have aflagt mig.

Hvilken ædel Stolthed, at rose sig for saa mange Souverainer af at have været simpel Lieutenant! men desværre huskede Napoleon kun paa saadant, naar han var iblandt Monarker. De tre Aar, hvori Napoleon læste saa meget, ere iøvrigt, selv med den overordentlig gode Hukommelse, han havde, ikke tilstrækkelige til at forklare, hvorledes han havde kunnet samle sig saa mangfoldige og udbredte Kundskaber. Han gav herpaa fornemmelig i sine Samtaler paa St. Helene ofte de meest paafaldende Exempler.

Det nyeste franske Skrift angaaende Napoleon, hvoraf vi og have laant ovenanførte Anekdote, er: "Erindringer og Anekdoter om det Indre af Paladset og om Kejserdømmets Begivenheder, fra 1805 til 1ste Maj 1814; af L. F. J. D. Beausset, forhen kejserlig Palads-Præfekt."

Hesten er ofte den mindre bemidlede Landmands største Formue. Det hænder sig ej sjælden, at dette Dyr faaer Qværke, og derved bliver ubrugbart. I de Stockholmske Post- och Inrikes Tidningar No. 179 meddeles følgende Middel derimod: "Man binder Hesten baglænds i Spiltouget, og vikler et Dække om dens Been. Derpaa holder man under Hestens Snude en Pos med $1\frac{1}{2}$ til 2 Kander Tjære, hvori man kaster en Steen eller Kugle, som forhen har ligget i Ilden til den er bleven heed. Røgen, som opstiger i Hovedet paa Hesten, afstedkommer et Flod (en flytning) og Hesten bliver snart frisk, hvis man nogle Gange fornyer denne Røgning.

Det samme Middel, anvendt paa samme Maade, har endog helbredet for Lunge-Forraadnelse (lungröta) inden faa Dage.

Om den store Søslange, hvorom de amerikanske Tidender have talt saameget, og som man holdt for en blot Fabel for at amusere Yankees, har man nu faaet en bestemt Oplysning. Den er hverken mere eller mindre end en Hvalfisk, der havde forvildet sig ind i Floden Piscataqva i Staden New-York. Denne Havkæmpe er efter længe forgjæves anvendte Bestræbelser bleven fangen. Efterat have erholdt flere Harpunstik drog den endnu i fire Dage 2 Baade efter sig Imidlertid forblødede den sig, og man bragte den derpaa til en nærved liggende Øe. Den var 50 Fod lang og 18 Fod bred.

Frantz den Første kaldes af Alle de skjønne Videnskabers Fader i Frankrig, og det kun derfor, fordi han har viist tre eller fire smigrende Skribenter nogen Gunst. Men her tages slet ikke i Betragtning, at han i Aaret 1535 udstædte et Decret, hvorved han formeligen forbød Trykken og indsatte en Censur for at forhindre Bekjendtgjørelsen og Salget af de hidtil trykte Bøger. Han gav endog Sorbonnen Ret til at lede en formelig Inqvisition over Samvittighederne, der gik saa vidt, at man anstillede Huus-

undersøgelser, og straffede Enhver, hos hvem man fandt en forbudt Bog, med Døden. — Hine smigrende Skribenter kunne derfor ikke tvinge Efterverdenen til at lade Kong Frantz den 1ste beholde hiint Tilnavn; thi Sandheden sejrer om ogsaa først efter Aarhundreders Forløb.

Kjøbenhavns Børs, den 10 August 1827.

Hamburg 2 M.	à	
a vista 222		
Species 225		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 8 ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	164	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$48\frac{3}{4}$	49 Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	84	$84\frac{1}{4}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	$75\frac{3}{4}$	— i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$101\frac{1}{2}$	102 Rbd. r. S.
Dito Dito	$114\frac{3}{4}$	— Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	96	$96\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco
4 pC. Dito nye	96	$96\frac{1}{2}$ i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	$60\frac{3}{4}$	61 L. Sterl.

---

* * *

En Indsender har meddeelt Redactionen nogle Rettelser til det i No. 62 og 63 af Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn indrykkede Stykke, "Anmældelse af en god Bog" kaldet, og bemærker: "deels at hverken Originaludgavens Orthographie eller Commatering, som dog havde været billigt, er bibeholdt, deels at endog adskillige Afvigelser, der vist nok ikke ere ligegyldige alle, have indsneget sig." I det Redacteuren nedenfor optager de meddeelte Rettelser, der, paa et Par nær, synes ham temmelig smaalige, maa han gjøre opmærksom paa, at Indsenderen af det omtalte Stykke, Sp., udtrykkeligen bemærkede: "jeg har maattet følge den guldbergske Retskrivning, og beder at den maa beholdes i Trykken." Om nu Indsenderen har afskrevet urigtigt, eller Redacteuren corrigeret hans Afskrift unøjagtigt, har denne ikke Lejlighed til at undersøge. Han vil blot bemærke, at Tiden ikke tillader ham at tage mere end een Correctur af Skilderiet, og naar det under saadanne Omstændigheder, selv med største Anstrængelse, ikke vil lykkes ham at levere aldeles fejlfri Correctur, saa vil den billige Læser ikke fordre det af et Skrift af denne Natur, som man ikke seer med Strænghed krævet af vor Literaturs øvrige Frembringelser. Rettelserne ere følgende:

Skilderiet.	Originaludgaven.
S. 984.	S. 102.
blot at komme	blot komme
	S. 103.
iblandt saamange ...	blandt saa mange
S. 985.	
ham vederfores	ham vederfares
S. 986.	S. 104.
Gud i Skyen	Guden i Skyen
S. 996.	S. 105.
blotte Blik	det blotte Blik
	S. 106
seer det ikke, kan ...	seer det ikke og kan
S. 997.	
dog virkelig	dog virkeligen
	S. 107.
Bagtalelser, Bebreidelser	Beklagelser, Bebreidelser
S. 998.	S. 108.
at erhverve	at forhverve
S. 999.	S. 109.
strængt Beviis ...	strengeste Beviis.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 65.

Redigeret i Etatsraad Fr. Thaarups Fraværelse af Chr. Thaarup.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 14 August 1827.

Liste over Wartous Senge og hvorledes de belægges.

(See forrige Nummer.)

		Antal.
1-179.	De Kjøbenhavnske saa kaldte Stadssenge i alt	179
180-185.	De Kallundborgske Senge .	6
186-94.	De Nestvedske	9
	Deraf 2 Fruentimmer- og 7 Mandfolkesenge; de belægges af Amtmanden over Præstøe Amt, samt Byefogden og Sognepræsten i Nestved	
195-198.	De Ringstedske	4
199-206.	De Møenske	8
207-14.	Rigets Hofmester Peder Oxes, eller Gisselfeldts og Holmegaards Senge 1575	8
	Belægges af den grevelige Danneskjold-Samsøeske Familie.	
215-16.	Dct. Hans Resenii i Aarene 1632 og 1633 stiftede Senge . .	2
	Belægges af Provsten i Kjøbenhavn og Fattigvæsenets Bestyrere.	
217-218.	Frue Anne Eisenbergs, sal. Dct. Hans Resenii. 1641 og 1713 .	2
	Belægges af Superintendenten og Fattigv. Bestyrelse naar Arvingerne ere fraværende, eller af disse.	
219-220.	Borgermester Jacob Michelsens 1641	2
	Hospitalets Bestyrere udnævne.	
221-223.	Doct. Niels Poulsens 1645 .	3
	Hospitalets Bestyrere udnævne.	
224-237.	Biskoppen Dct. Jesper Brochmanns 1645	14
	Hospitalets Bestyrere udnævne.	
238-41.	Det islandske Compagnies 1648 .	4
	Hospitalets Bestyrere udnævne.	
242-43.	Margrethe Finke, Sal. Jørgen Fiurens 1655	2
	Arvingerne belægge Sengene.	
244-45.	Dronning Sophia Amalia 1663 .	2
	Belægges af Staldmesteren.	
246-48.	Dct. Thomas Finke 1674 . .	3
	Arvingerne belægge Sengene.	

249. Raadmand Johan Drøghs og Frue Margrethe Elisabeth Pauli 1697 . . . I
Belægges af Arvingerne.
250=52. Sekretair Didrichsen 1698 . . 3
Belægges af Hospitalets Bestyrere.
253=54. Jens Nielsen Hald. 1700 . . 2
Belægges af Hospitalets Bestyrere.
255=56. Justitsraad Bartholomæus Jensen, 1703 2
Belægges af Hospitalets Bestyrere.
257=58. Jep Andersen 1713 2
bestemte for 2 af Holmens Sogns fattige Enker, som Holmens Præster foreslaae for Hospitalets Bestyrere.
259. Enken Margrethe Brandt. 1715 . I
Belægges af Hospitalets Bestyrere.
260=62. Etatsraad Jørgen Elertsen 1716 . 3
Belægges af Arvingerne.
263=64. Raadmand Christopher Iversen 1719 2
Belægges af Hosp. Bestyr.
265=72. Professor Hans Steenbuchs 1720, 1730 og 1736 8
Den ene belægges af Hospitalets Præst med et gammelt fattigt Mandfolk; de andre af Direktionen.
273. Justitsraad Voskamps Enke Anne Margrethe Weiberg 1721 I
Belægges af Arvingerne.
274. Frue Else Cathrine Bartholin 1723 . . I
Belægges af Provsten til Frue Kirke.
275. Cancellieraad v. der Maase og Sødskende 1721 I
Belægges af Arvingerne.

276=77. Geheimeraadinde Walther fød v. Knuth 1724 2
Belægges af Arvingerne.
278. Dct. og Professor Masii Arvinger 1726 I
Belægges af Arvingerne.
279. Raadmand Bøkke og Frue Maren Wandel 1726 I
Arvingerne belægge Sengen med Approbation af Hospitalets Bestyrere.
280=81. Biskop Hans Baggers Enke, Frue Søster Svane 1727 og 1728 2
Belægges af Arvingerne.
282. Generalmajor Fr. Hans v. Walther, Højesteretsassessor Christian Bagger og Jeanne Marie Bagger 1732 I
Belægges af Arvingerne.
283=85. Geheimeraad Lerche 1714 o. f. . 3
Belægges af Stamherren til Lerchenborg.
286. Professor Birkerods Enkefrue Ellen Marie Lemvig 1729 I
Belægges af Arvingerne.
287=95. Justitsraad Peter Lasson 1707 . 9
Belægges af Arvingerne.
296. Commerceraad Jacob Olsen 1735 . I
Belægges af Arvingerne med Hospitals=Bestyrelsens Approbation.
297. Commerceraad Albert Hæsckers Enke Elisabeth Ludvig 1736 . . . I
Belægges af Arvingerne.
298=99. Abigael Riber, Sal. Andr. Kellinghusens 1736 2
Belægges af Arvingerne.

300=5. Frue Rostgaard 1744 6
Belægges af Stiftamtmanden og Biskoppen over Sjællands Stift.

306=7. Jomfrue Marie Kirstine Meyer 1752 2
Af Direktionen.

308. Jacob Rosborg og Hustrue Anne Cathrine de Voss 1752 1
Af Direktionen.

309=320. Conferentsraad Hans Seidelin 1753 12
Belægges af Arvingerne.

321=30. Under Navn af Helts og Pelts Minde oprettet af Etatsraad Peder Helt, og Frue Dorothea Marie Pelt 1755 10
Belægges af Arvingerne; og naar ingen ere, da af Magistraten.

331. Af det kongl. Taffel, kaldet Rosen 1755 1
Belægges af Hofdamerne.

332=35. Kammerherre Christian Sigfrid v. Plessen 1755 4
Belægges af Arvingerne.

336. Elias Johansen og Hustrue 1756 . 1
Belægges af Arvingerne.

337. Commerceraadinde Hæschier 1756 . 1
Belægges af Hosp. Bestyrelse.

338=43. Brygger Lars Jensen Griis 1757 . 6
Belægges af Sr. Valentins og Sr. David Smiths Arvinger.

344. Kasserer Dahlerup og Hustrue 1759 . 1
Belægges af Arvingerne.

345. Frue Else Marie Lemvig, Consistorialassessor Lorentzens Enke 1761 . 1
Belægges af Arvingerne.

346=48. Oberstlieutenant Langhorn 1761 . 3
Belægges a Arvingerne.

349=50. Etatsraadinde Else Marie, Thomas Bartholins Enke 1762 . 2
Belægges af Arvingerne.

351. Rektor og Professor Clemens Schades Enke 1765 1

352. Jomfrue Christine Elisabeth Hagen 1769 1
Belægges af Arvingerne og naar de ere uddøde, da af den ældste Præst ved St. Petri Kirke.

353=56. Jens Larsen 1764 4
En Seng for et Mandfolk, 3 for Fruentimre. Belægges af Arvingerne.

357. Frøken Ellen Margrethe Lemvig 1772 1

358=63. Etatsraad Bing 1771 . . . 6
Ephorus for hans Legater til Universitetet foreslaaer, hver Gang en Seng er ledig, tre Personer, af hvilke Rektor og Professorer ved Universitetet vælge.

De som ligge paa disse Senge have Tillæg til deres Ugepenge. See Penia 1813. S. 294.

364=67. Conferentsraadinde Rostgaard født Revenfeld, og Arvinger Kammerherre Oberst Fr. v. der Maase, med Søster Frue Anne Cathrine Hauch 1773 4
Om Belæggelsen, see Augusts Efterretninger om Vartou S. 118

368=70. Paul Birk 1774 3
Belægges af Hosp. Bestyrere.

371. Poul Rosche 1777 I
Belægges af Arvingerne.
372-75. Otto Greve af Thott 1785 . 4
belægges af Gaunøe Stamgodses Besidder.
376-79. Geheimeraadinde Stampe. 1790. 1794. 1799 4
belægges af Baroniet Stampenborgs Besidder.
380. Etatsraad Fabritius 1790 . . I
belægges af Arvingerne.
381-82. Justitsraad Henrik Stampe 1791 2
belægges af Arv.
383. Justitsraad Jens Hansen 1793 . I
belægges af Arv.
384-85. Jens Hansen Rinds eller Ruds Hustrue 1791 2
belægges af Arvingerne.
386-89. Justitsraad Boertman og Hustrue 4
belægges af Arvingerne.
390. Anne Christine, Ravns Enke. 1790 I
belægges af Direktionen.
391. Kammerherre Lindenkrone 1800 . I
belægges af Arvingerne.
392. Apelone Finkenhof 1803 . . . I
393-94. Etatsraadinde Top, fød Mette Christine Dinesen 1803 . . . 2
belægges af Arvingerne.
395. Den franske reformerede Menighed 1805 I
belægges af den franske reformerede Kirkes Forstandere paa Menighedens Vegne.
396-97. Grosserer Niels Broch. 1806. 2
belægges af Arvingerne.
398-401. Justitsraad Prehn 1807 . . 4
belægges af Frue Kirkes Præster og Fattiges Forstandere i Forening, fortrinlig med Fattige af Menigheden.

402-3. Grosserer Schov og Hustrue 1808 2
belægges af Arvingerne.
404-9. Professor Winsløw 1812 og 1815 6
Sengene bestemte for affældige Opvartningskoner, de tre fra Frederiks Hospital og de tre fra Pleje- og Fødselsstiftelsen.
410-13. Geheime-Statsminister og Ordens-Kantsler Greve Joachim Gotsche Moltke 1814 og 1817 4
belægges af Grevskabet Bregentveds Besidder.
414-15. Jomfrue Kirstine Hoffmann 1817 2
belægges af Kjøbenhavns Magistrat.
416. Den skotske Frimurer-Loges i Aaret 1824 oprettede Seng (see ovenf. S. 1014.) I
belægges af Logen.

I alt 416.

Indenlandske Efterretninger.

Hr. S. Hempel i Odense forsikrer nu, at de Hindringer, der vare i Vejen for Indsamlinger til Fordeel for Grækerne, nu ere hævede, og at Danmarks gode Genius nu har løsnet hans Tunge og givet ham Mod til ogsaa i dette Tilfælde at tale den lidende Menneskeheds Sag. Enhver Gave, stor eller liden, der anbetroes ham i ovenmældte Hensigt, vil blive anvendt efter Bestemmelsen, og Regnskab derfor til sin Tid vorde aflagt.

Blandede Efterretninger.

The Stuart Papers. Det er en særdeles mærkelig Omstændighed, at 10 Aar nu ere henrundne siden Opdagelsen af en af de vigtigste Samlinger af Statsdokumenter, og som angaaer den interessanteste Periode af Englands Historie, uden at Publikum er sat i Kundskab om deres Indhold (thi Stanier Clarkes Skrift skal ikke indeholde de vigtigste).

Stuarternes Historie er den paa Begivenheder saa rige Periode i den engelske Regjerings Existence, hvor Overgangen fra Ungdom til Mandsdom i Menneskehedens Historie lader sig iagttage. Den har baade i dramatiske Katastrofer og moralske Lærdomme en Mangfoldighed, som ikke har sin Lige i denne, eller nogen foregaaende Tid. Den sprængte den engelske Naturs sovende Elementer og kastede dem op for Dagslyset. Den gav Englænderen en klar og tydelig Ret til hans Arv, gjorde Frihed ikke til et Mundvejr i Skolerne, men til Plovmandens og Bondens levende Tanke, og oprullede det engelske Charte for den hele engelske Nation isteden for at det tilforn havde været indskrænket til de udvalgte Faa. Men disse Underværker bleve ikke fuldendte ved et Mirakel; Aarsagen var lænket til Virkningen ved en lang og regulær Kjede, og det var igjennem mange tilsyneladende Modsigelser og Oppositioner at England fra Mørket steg til den lyse og klare Dag. Man kan ikke fordølge, at Revolutionens Historie indbefatter enhver Anomali og Forskjellighed i Karakteer, Mening og Opførsel. De samme Mænd ere ofte fundne paa begge Sider, og paa samme Side seer man ofte, saasnart en eller anden umiddelbar Fare netop er forsvunden, de unaturligste og uforsonligste Fjender. Og den samme Mangel paa Tro og Love, som beskæmmer Individet, findes, næsten i samme Grad, at være national.

Den franske Revolution, som var Opførelsen af det samme Drama paa et frygteligere udstrakt Theater, fremstiller de samme Anskuelser af menneskelige Forhaabninger og menneskelig Lykke. Den engelske Revolution har ligesom den franske sit Lexikon paa girouettes (Vendekaaber), og faa Historikere ere der, selv den Dag i Dag, som kunne tage Pennen i Haanden uden først at have svoret til en eller anden Tro af de mange, der da herskede, med den samme Fanatisme, som en Napoleonist eller Bourbonist i vore egne Dage. Hvis det her er af Vigtighed at have ihænde saadanne Berigtigelsesmidler som Fouchés, Segurs og Napoleons egne Værker, selv ved Punkter, hvis Fremgang og Indflydelse vi med vore egne Ojne have bemærket, hvor meget mere væsentligt og interessant maa det da være for Englænderne at besidde saadant Antidot, som en Dagbog af enhver af den Stuartske Familie, over Begivenheder, som nær vare sjunkne i uigjenkaldelig Nat. Et saadant Middel existerer, men dets Anvendelse er endnu stedse uvis: den offentlige Nysgjerrighed har virkelig i den senere Tid været henvendt til Brudstykker af hine den engelske Constitutions Kammer-Anekdoter. Pepys Memoirs ere et godt Exempel paa hin Tids Hof-Passiar, og danne en artig Modsætning til Grammonts epigrammatiske Aand; men skjønt kongelige Forfattere ikke ere mere beundringsværdige som Forfattere, end de i Almindelighed synes at have været som Souverainer, er der dog nogen Forskjel paa at læse en Mands eget Hjerte i hans egne Bekjendelser, og paa andres Meninger om hvad han rimeligviis har følt eller tænkt. De Stuartske Papirer supplere dette Savn.

I Aaret 1817 blev det engelske Publikum i Rom sat i Bevægelse ved Rygtet om en meget overordentlig Opdagelse. Den største og interessanteste Samling af Dokumenter og Papirer, henhørende til og angaaende den Stuartske Familie, blev pludselig gjenfundet. Doctor W—, hvis Ophold paa Continentent i mange Aar uafladeligen havde været opofret til enhver mulig Art af Undersøgelse, som kunde kaste Lys paa hans Fædrelands Oldsager og dets Kongers Historie, var i det skotske Collegium i Paris, efter mange taalmodige Grandskninger, kommen til Kundskab om nogle gaeliske Manuskripter og, hvad han maaskee ansaae for vigtigere, om adskillige Dokumenter angaaende den Stuartske Familie. Skjønt disse Papirer kun lærte ham lidet, hvad der ikke allerede var bekjendt, havde de i det mindste den Fortjeneste, at give ham

Vink om hvor hans Undersøgelser vilde være mere frugtbringende. Det faldt ham i Øinene, at da den største Deel af Familien efter Jacob den 2dens Død sædvanligen boede i Rom, maatte den største Deel af interessante Dokumenter ogsaa findes i denne Stad. Hans Rejse til Rom og Resultatet af hans stadige Grandskninger retfærdiggjorde hans Gisning. Der var intet i Dr. W—s Ydre, intet i hans lange Ophold udenfor hans Fædreland, som kunde anbefale ham. Han var i Ugunst hos hans egen Regjering, og følgelig ikke mindre hos enhver legitim Autoritet paa Fastlandet, og et af de slettest beregnede Individer, som Forsynet kunde have udseet, om ikke til Opdagelsen, saa dog i det mindste til dens Bevarelse. Efter oftere at have seet sit Haab skuffet, fik han tilsidst Nys om, at en betydelig Deel af den sidste Stuarts, Cardinalen af Yorks, Efterladenskaber endnu laae i Executorernes Hænder, og snart kom han efter, at hans Papirer ogsaa vare indbefattede i hine. Han vilde øjeblikling adressere sig til Monsignor —, en af Testament-Executorerne, men denne var ikke i Byen, og det var tvivlsomt, om hans Agent, Abbate Lupi, havde tilstrækkelig Fuldmagt til at raade over Papirerne i sin Principals Fraværelse. Abbate Lupi var imidlertid mindre betænkelig, og førte Doctoren uden Forhaling til den Bygning, hvor Papirerne laae. Det var et mørkt Loftkammer eller Galleri øverst i Huset. Vind og Regn havde her fri Gjennemgang igjennem de brudte Teglsteen, Rotterne røvede og plyndrede med fuld Frihed, og havde i mange Aar levet af dette Bytte, men hverken disse eller Aarstidernes Ødelæggelse vare tilstrækkelige til at bevæge de ligegyldige Administratorer til at gjøre det allermindste for Restens Bevarelse. Der var imidlertid nok tilbage til at overgaae Doctorens mest sangviniske Forhaabninger. Han stirrede i Taushed og Forbavselse, han tvivlede — han tog det Papir op, der laae ham nærmest; hans varmeste Ønsker vare realiserede, det var Jacob den 2dens egen Haandskrift. Et Øjekast over Resten var nok; det var med Vanskelighed, at han kunde undertrykke den Glæde, der rystede hans hele Legem. Efter et Par henkastede Spørgsmaal, gjorde han et Tilbud, som Abbeden strax modtog, og næsten 500,000 Dokumenter af den højeste historiske Vigtighed og Autoritet vare hans for ikke mere end 300 romerske Kroner. Doctoren bragte nu Kjøbet i Orden, og da han, som han troede, havde forvisset sig om, at Alt havde sin fulde lovlige Rigtighed, hastede han med at bringe sin Skat hjem.

Prisen var nu vunden, og en Samling, som maaskee ikke havde sin Lige i Europa, et Eldorado af indbildt Rigdom og Ære laa *nu* trygt i Doctorens eget Værelse. Glæden er snaksom; denne Gang glemte Doctoren al sin Forsigtighed, og i det første farlige Moment af sin Triumf styrtede han til sine Landsmænd og udraabte sit veni, vidi, vici! til deres Forbavselse og Misundelse. Han indbød dem til at besee hans Skat. Faa Dage efter talte *hele* Rom om Doctorens Lykke. Hertuginden af D— ønskede at see nogle af Documenterne. Doctoren fandt sig smigret ved hendes Compliment, og gjorde et Udvalg, der var saa ulykkelig interesserende, at hans høje Patronesse ikke kunde indeslutte den Forundring og Overraskelse, *hun følte*, i sit eget Bryst. Hun havde mange Venner, men den inderligste af disse var Cardinal-Statssekretæren (Consalvi). Cardinalen foldede dem op, læste, og var taus, men før næste Morgen grydede, stod en Garde af Pavens Carabiniers i Doctor W—s Værelse, og de vigtigste Papirer vare uigjenkaldeligen tabte for ham, og maaskee for Publikum for bestandig.

Abbeden blev arresteret, Contracten annulleret paa Grund af Sælgerens Incompetence, og de 300 Kroner betalte tilbage til Doctoren. Denne gjorde vel Modsigelser, og Cardinalen modtog ham med sin sædvanlige Nedladenhed. Men imidlertid var et Skib fra England ankommet til Civita-vecchia, og en Baad lidt efter fra Fiumicino til Rom. Papirerne bleve indskibede, og ved Doctorens sidste Besøg hos Cardinalen, svarede denne ham med største Rolighed, at han ikke kunde gjøre bedre end at henvende sig til Kongen af England, i hvis Hænder de omtalte Papirer uden al Tvivl inden en Maaneds Forløb vilde være.

(Uddrag af New Monthly Mag. Juny.)

Let og hurtig Befordring. I Brighton holdtes nylig et Møde for at tage under Overvejelse en Hr. Vallances Plan for at befordre Passagerer og Gods ved atmosphærisk Tryk. Dr. Yates, D Hrr. Cripps, Milford og Kemp vare af den Formening, at Planen lod sig sætte i Udførelse; Hr. Ricardo derimod drog det højligen i Trivl. Forsamlingen i det Hele syntes at bifalde Planen. Denne sees at være udledet af et lidet Skrift, udgivet i 1812, som gav følgende Underretning om et Privilegium paa en Luft-Tubus til Befordring af Gods og Mennesker: — "Hans Majestæts Patent-Brev, forundt for Opfindelsen af et Maskineri til hurtig Befordring af Gods og Passagerer ved Luft, med Beregninger og Bemærkninger, der gaae ud paa at bevise Iværksætteligheden, Virkningerne og Fordelene af en Plan for hurtig Befordring af Gods og Passagerer paa en Jernvei, formedelst en Tubus eller et Rør, 4 Fod i Flade, ved Luftens Magt og Hastighed — ved G. Medhurst, Opfinder og Privilegeret, Denmarkstreet, Soho, London. Den fornemste Fordeel af denne Slags Befordring vil være, først: Rejsende kunde befordres gjennem hele Landet, med Lethed og stor Sikkerhed, med en Fart af 1 (engelsk) Miil i Minuten, eller 50 Mile om Timen i Gjennemsnit, og med en Udgift af $\frac{1}{4}$ Pence (omtrent 1 ß.) for Milen. For det andet: alt Slags flytteligt Gods, Varer osv. befordres med samme Hurtighed, med en Udgift af en Penny (4 ß.) pr. Tønde for Milen. For det tredie: Befordringen kan ikke blive forhindret eller standset ved Frost, Snee, Mørke, Vejrlig osv. For det fjerde: Ingen Laas eller andet Lukke behøves, da den fremskydende Lufts Kraft er saa stor, at ingen vil kunne naae Befordringen. For det femte: Artillerie, Tropper, Bagage osv. vil kunne befordres med samme Hurtighed, Sikkerhed og Udgift; og levende Kreaturer ville derved blive satte istand til at passere igjennem Landet uden Besvær. For det sjette: Fisk kan bringes til Torvs fra det Sted den fanges og i dens fulde Friskhed. Og Postsækkene ville kunne befordres for en meget ubetydelig Omkostning, thi 300,000 Breve ville ikke veje over en Tønde, og kunne

afleveres to Gange om Dagen i en Distance af 400 Mile."

Dampmaskiner i England. Man regner for Tiden Dampmaskinernes Antal i England til 15,000. Fra den største, med 600 Hestes Kraft — i Cornwallis — til den mindste, synes de alle tilsammen at besidde en Masse af 375,000 Hestes Kraft, eller naar man anslaaer en Hests Kraft, efter Watt, = $5\frac{1}{2}$ Menneskers, 2 Millioner Menneskers Kraft! England sparer fra disse 375,000 Heste 750,000 Acres Land til at dyrke Sæd for Indbyggerne paa.

Napoleon dyrket som en Gud. De Herrer Tyerman og Bennet omtale følgende Factum, som de bemærkede paa deres nylige Besøg til Java. "I et chinesisk Tempel lagde vi Mærke til et Værelse, indviet til Dyrkelsen af en lang Række javanske Afgudsbilleder af Metal og Steen, fundne af Chineserne paa forskjellige Steder af Java. De stode paa et ophøjet Alter, og havde et meget stor Bord foran dem, med mange Voxkjerter. Paa Spørgsmaalet, hvorfor de tilbade disse Billeder, svarede Chineserne: "det var nogle af Landets Guder, og de troede det var godt at tilbede dem." — I Buitenzorg fandt vi et fransk Kobberstik af en Buste af Napoleon, i en forgyldt Ramme, og stillet over en Altertavle i en Chinesers Huus, med Voxlys og Kjerter brændende foran det. For at prøve hvad Værd Ejeren tillagde det, forsøgte vi at kjøbe det, men han svarede, at han ikke kunde skille sig derved, fordi: "de dyrkede det som deres Gud," og da vi noget efter traadte temmelig hurtig ind i Værelset, fandt vi Manden i en bedende Stilling foran Ex-Kejserens Billede."

Bibliothekaren Magliabecchi. I Florents var jeg — siger den tydske Lærde Bartsch — anbefalet til den berømte Bibliothekar Magliabecchi, der tog godt imod mig og beviste mig og mine Medrejsende ualmindelig Artighed. Han har løbet omkring hele tre Dage, og viist os alle Mærkværdigheder, i Særdeleshed det storhertugelige Bibliothek. Tilsidst førte han os ogsaa ind i sit eget Bibliothek;

her saae det heel besynderligt ud, og jeg har aldrig seet en saadan Uorden, ej heller faaer jeg den nogensinde at see. Manden lever ganske alene, har hverken Kone, Pige eller Tjener, men lader sin Mad lave hos Naboerne. I hans Huus finder man ikke andet end Bøger. Alle hans Møbler bestaae af 6 Stole paa hvilke ligge Bøger, og af en Madratse, hvorpaa han sover. Naar man kommer ind i Forstuen, ligge Bøgerne opstablede paa hinanden næsten lige til Loftet, og saa tæt, at der kun er Plads for een Person til at gaae igjennem. Saaledes seer det og ud i alle Værelserne. Trappen er ligeledes belagt med Bøger, saa at man ofte kommer til at træde paa dem. Stalden er fuld af Bøger. Repositorierne ere tredobbelt opfyldte. I Gaarden staaer en Brønd, paa hvis Rand man ligeledes seer Bøger rundt omkring. Og dog veed han strax at finde den ringeste Bog. De Penge han har, og som ikke beløbe sig til mere end en Snees Scudi, ligge spredte omkring paa Bøgerne. Kommer der en Tigger, saa sender han ham undertiden til Bordet, og siger, han skal tage hvad han finder der. Han har sædvanligen i sit Huus dobbelt saa mange Bøger, som der findes i det storhertugelige Bibliothek. Af Storhertugen er han meget yndet, og kan faae saa mange Penge, som han vil have, men han agter dem kun for saa vidt som han kan kjøbe Bøger derfor.

Magliabecchi var fød 1633 og døde 1714. I hans Navn, Antonius Magliabbecchi, har man udfundet Anagrammet: Is unus bibliotheca magna.

(Mere om ham i Riises Archiv, Mai d. A.)

Den 25de Juli døde paa sit Gods Cotta ved Pirna Gottfred Christoph Härtel, Chef for den leipzigske Bog- og Musikhandel Breitkopf u. Härtel. Han forøgede og udvidede de af Breitkopf grundede Fabrikanstalter, og gav derved en Mængde Mennesker Sysselsættelse og Underholdning. Ved hans Medvirkning opstod for 29 Aar siden den Leipzigske Musikalische Zeilung, der i en lang Række af Aar udkom paa hans Forlag.

En fransk Tidende bebuder en ny Roman af en Hr. F. Flocon, og siger til sammes Anbefaling, at Forfatteren er fordeelagtig bekjendt ved sine Oversættelser af tydske Ballader af Kurnu og Kothengarden (Körner og Kosegarten.)

En ung Bondepige fra den franske Landsbye Coloniers le Bas forsikrede for kort siden, at man i hendes Landsbye dandsede hver Søndag. — "Hvorledes gaaer det til?" spurgte man hende. — "O, vi have en gammel forstandig Præst, som tillader os det. Men i Nabolandsbyerne ere lutter unge Præster, der ere saa strænge, at man maae kjede sig ihjel!"

Kjøbenhavns Børs, den 14 August 1827.

		à
Hamburg 2 M. a vista 222		
Species 225		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 8 ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	164	$164\frac{1}{4}$ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$48\frac{3}{4}$	49 Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	84	$84\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	$75\frac{3}{4}$	— i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$101\frac{1}{2}$	102 Rbd. r. S.
Dito Dito	$114\frac{3}{4}$	— Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	96	$96\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco
4 pC. Dito nye	$96\frac{1}{2}$	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	$60\frac{3}{4}$	61 L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 66.

Redigeret i Etatsraad Fr. Thaarups Fraværelse af Chr. Thaarup.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 18 August 1827.

Dødsstraffen.

(Denne høistvigtige Gjenstand har i den seneste Tid vakt ny Opmærksomhed ved endeel Skrifter og Afhandlinger om samme, hvori engelske, franske og tyske Jurister og Filosofer have undersøgt den. En Hr. Ducpetiaux har udgivet et interessant Verk, hvori han ligesaa bestemt som skarpsindig ytrer sig imod Dødsstraffens Retmæssighed og Tilladelighed. Denne Bog er nu bleven Gjenstanden for en Correspondence imellem nysnævnte Forfatter og Grev Sellon, en udmærket Genfer. Tidenden Courrier des pays bas har nu bedet Hr. Ducpetiaux om en Meddelelse af samme Correspondence, og hans beredvillige Opfyldelse af denne Begjering har man at takke for følgende Brudstykker, der, som man haaber, ogsaa med Fornøielse ville læses af dette Blads Læsere.)

Til Redacteuren af Courrier des pays bas! Min Herre! Grev Sellon i Genf, hvem jeg havde tilsendt et Exemplar af mit Verk om Dødsstraffene, har beæret mig med et Svar, der saa tydelig vidner om hans Sjæls Reenhed, og hans oprigtige Iver for det almindelige Bedste, at jeg ikke kan modstaae det Ønske, at meddele mine Medborgere et Udtog deraf. Hvad Hr. de Sellon siger mig, sagde han alle dem, der have spurgt ham om Grundene til hans Overbeviisning om Nødvendigheden af at afskaffe Dødsstraffe: jeg har derfor troet, uden Indiscretion at kunne stille Lovgiverne og Statsmændene en Lovgivers Exempel for Øie, hvis hele Liv var indviet til Sandhedens Eftergrandskning, og som vidste at befrie sig for Fordommenes Herredømme, for at forfægte Menneskehedens ædle Sag og den selskabelige Perfektibilitet.

"De giver mig, siger da Hr. de Sellon, i Indledningen til Deres Bog Deres Overbevisnings Historie; tillad mig derimod at meddele Dem min:

"Min Fader, en lidenskabelig Elsker af de skjønne Kunster, forlod i Aaret 1790 med sin Kone og sine 4 Børn Genf, for at foretage sig en Reise til Italien: vi dvælede i *Rom*, i *Neapel*, og endelig i Florents. Der kunde jeg, skjønt endnu meget ung, *sammenligne* Toskanas Sæder med de Landes, *hvor* vi havde opholdt

os; jeg saae i Florents Munterhed paa alle Ansigter, fuldkommen Sikkerhed om Natten saavel som om Dagen, paa Landeveje og paa Gader, medens jeg i Rom og Neapel daglig hørte fortælle om Drabsgjerninger, og vore Venner i Neapel aldrig rejste til deres Landgodser uden stærk Eskorte. Denne Sagernes Tilstand, denne Contrast blev bemærket af alle Rejsende, og jeg hørte daglig udmærkede Mænd, der samledes med min Fader i Florents, tilskrive Storhertug Leopolds System, hans liberale Forordninger, og især Afskaffelsen af Dødsstraffen, at Forbrydelser der ikke fandt Sted. Omendskjønt jeg næsten endnu var et Barn, saa behagede dog disse alvorlige Underholdninger mig meget, og min Fader nærede denne Smag hos mig, i det han nedlod sig til at sladre mere med mig, end Fædre i hin Epoche i Almindelighed plejede. Da han blev angreben af en Øjensygdom, gjorde han mig til sin Forelæser, og jeg har forelæst ham Moniteuren fra 1792 til 1810, i hvilket Aar jeg havde den Ulykke at miste ham. Hvis De nøje kjender denne Samling, min Herre! saa vil De ikke undre Dem over, at et ungt Menneske anstillede en grusom Sammenligning imellem Leopolds Codex og Velfærds-Comiteens Beslutninger saavel som Revolutions-Tribunalets Fordømmelser; ogsaa var jeg næppe i Stand til at forbinde Ideer og fælde nogen Dom, før jeg alt af Hjertet begyndte at hade Dødsstraffen, der tjente Partierne til Paaskud og Middel til at befrie sig for Medbejlere og Modstandere. Den ældre og nyere Histories Studium bestyrkede mig kun endnu mere i mit Had, og hver Dag forøgede den Samling af Kjendsgjerninger, der bragte denne Følelse til at voxe til den højeste Afsky. Læsningen af "causes célèbres" bidrog ikke lidet til klarere at bestemme min Mening. — Mit og Deres Fædreland blev til 1814 under fremmed Herredømme, saa at jeg ingen Lejlighed, intet Middel havde til at forelægge de mest egnede Grunde for Forkastelsen af en Lovgivning, som havde Traditionens hele Magt og en Regjering for sig, som troede at have Behov, at holde sine indre og ydre Fjender i Tøjle ved Frygten; men næppe havde Folket beklædt mig med den Værdighed som en af dets Deputerede og Befuldmægtigede, før jeg i det Raad, hvis Medlem jeg var, gjorde paa Embedsvegne det Forslag, at afskaffe Dødsstraffen; dette var i Aaret 1816. Fra den Tid har jeg flere Gange fornyet mit Forslag, og Statsraadet har svaret derpaa, at en Kommission har faaet det Hværv, at revidere Straffe-Lovbogen af 1810, og at man ikke kunde give sig af med mit Forslag, før man har modtaget denne Kommissions Beretning, for at ordne alle Dele af Straffelovbogen paa een Gang og overensstemmende. Jeg har derimod anført Leopolds Exempel, der begyndte med at suspendere Dødsstraffen, og endte med ganske at afskaffe den. For at see min Mening understøttet af talentfulde Mænds Meninger, samlede jeg i Aaret 1826 deres Anskuelser om Afskaffelsen af Dødsstraffen, og udgav paa samme Tid et Flyveskrift, hvori jeg udviklede de Motiver, der stemte mig for denne Afskaffelse, og hvori jeg meddeelte et Udtog af Benthams Verk, af Leopolds Straffe-Lovbog, og endelig af Livingstons Beretning til Senatet i Louisiana. Slaaet af Ligheden imellem en urets-

færdig Dødsdom og en uretfærdig Krig sammenlignede jeg begge Gjenstande og anførte den af Hendrik d. 4de og Sully fattede Plan til en evig Fred, som man finder i den sidstnævnedes Memoirer, tilligemed J. J. Rousseaus Reflexioner over Abbé St. Pierres Verk; og jeg vedbliver som De, min Herre! at troe, at Afsky for *Menneskemord* vilde have en uberegnelig Virkning paa Folkenes og deres Regenters Sæder. Den Erklæring, at man ikke har nogen Ret over sin Medskabnings Liv og Død, vilde frembringe Resultater, som man neppe aner.

"Om jeg end lang Tid, som De, har troet, at Selskabet havde Ret til at anvende Dødsstraffen for at sætte sig i Sikkerhed, saa troer jeg det dog nu ikke længer; jeg er kommen til den Overbevisning, at Dødsstraffen er ulovlig, efter den Retsgrundsætning, som ikke tillader at tage det, som man ikke kan give igjen, og efter Evangeliet, som lærer at tilgive og ikke at hævne Uret. Vor Frelsers Bjergprædiken, det Sted: Gud vil en Synders Omvendelse, og ikke at han skal døe *), forskjellige lærde Gejstliges

Mening, den Maxime, at Kirken afskyer Blod, den hellige Augustins Vidnesbyrd, Alt overbeviser mig, jeg gjentager det, om at Evangeliet taler for Afskaffelsen af en *uigjenkaldelig Straf, paalagt af et, Vildfarelser underkastet, Væsen.* Ogsaa er jeg vis paa, at Dommere og Lovgivere af *Samvittigheds-Uro* omsider ville opgive Dødsstraffen, og at det er denne Dør, man maa banke paa, for at komme til Maalet. Uden dette vil individuel Interesse, Bekymring for personlig Sikkerhed, og Vanen lægge Lænker paa Lovgivernes Tunge og Afstemning, hvilke Meninger og Følelser de ellers end maatte have. En Frygt maa man bekæmpe ved en endnu mægtigere Frygt; de maa frygte for at sætte deres evige Salighed i Fare for Bevarelsen af et forgængeligt Liv; man maa virke paa Indbildningskraften, paa Samvittigheden, naar det skal lykkes, at overbevise deres Forstand om disse vigtige Sandheder."

Hvad man her har læst, behøver ingen Commentar; denne en oplyst Lovgivers inderlige Overbevisning har, som mig synes, mere Vægt, end de Tvivl, den Uvished, den ugrundede Frygt, som endnu standse de fleste af vore Regjeringers Skridt; den taler til Hjertet, til Fornuften; den maa alene være tilstrækkelig til at gjøre talrige Proselyter for Afskaffelsen af Dødsstraffen, hvis det er sandt, at den dydige Mands, den

*) Her er dog maaskee talt om en anden Undergang, end den fysiske Død og Dødsstraffens Retmæssighed. I øvrigt vil vel nu ingen mere søge at forsvare denne efter Hævnens Princip, som man forhen har gjort ved en misforstaaet Anvendelse af et Sted i det gamle Testament. Det synes at være øjensynligt, at Selskabet ikke kan have nogen Ret, som intet af dets Medlemmer har over sig eller andre, og følgelig heller ikke kan overdrage, og at Straffen overhovedet kun har to Hensigter: *at forbedre den Fejlende, og at sikre det øvrige Selskab.* Det første bliver umuligt ved Dødsstraffen, og det andet kan uden Dødsstraf altid opnaaes, naar og hvor man ene kan anvende den, nemlig naar Samfundet har den Enkelte i sin Magt. *Kun aabenbart Nødværge kan retfærdiggjøre Tilintetgjørelsen af et Menneskeliv.*

gode Borgers Ord og Handlinger ere Forbilleder til alle deres Efterligning, der ere værdige til og stræbe efter at træde i hans Fodspor.

I Grev Sellons Correspondence med Hr. Ducpetiaux, hvoraf Ovenstaaende er et Udtog, findes ogsaa højst fortjenstlige Details angaaende Oprettelsen af et Tugt- og Forbedringshuus i Genf, hvis Indretning der, som overalt, øjensynlig formaaer at gjøre Dødsstraffen uundværlig. Vi uddrage deraf følgende:

"Tilværelsen af et panoptisk Tugt- og Forbedrings-Fængsel i Genf letter endnu Afskaffelsen af Dødsstraffen, ved den Gradation i Straffene, som denne Slags Fængsler ere skikkede til; jeg siger dette for at besvare Deres 8de Kapitel, hvori De med Rette siger, at det maaskee vilde være farligt, paa engang at tilintetgjøre Straffenes Gradation; men den eensomme Indspærring i Mørket i et vist Antal af Dage kan blive en Skærpelse af Straffen, som med Rette kan stilles ved Siden af den højeste Straf, Dødsstraffen. Tilføj nu dertil de af Dem selv gjorte Forslag, og sandelig, den Betænkeligste vil kunne blive tilfredsstillet. I mit Flyveskrift 1826 foreslog jeg disse offentlige Straffe-Ceremonier for at erstatte Dødsstraffen, men meget agtværdige Personer have givet mig at bemærke, at den saaledes paa et Individ kastede Skændsel kun slet passer til det Gjenfødelses System, der er en Basis for Bods-Systemet. Det vanskeligste Spørgsmaal ved Afskaffelsen af Dødsstraffen er, hvad man skal sætte i dens Sted? Men man maa dog høre, hvad Leopold siger derom

i sin Straffelovbog, Livingston i sin Beretning, og Sir Samuel Romill i sine herlige Taler til Parlamentet: Klædningen, Boligen, og til en vis Punkt Næringen og Arbeidet kunne karakterisere den højeste Straf i Fængslets Indre i en ved Lovene bestemt Tid, der kunde forkortes af Fyrsten, som saaledes vilde finde den Benaadningsret igjen, hvis Tab han ellers maatte beklage; denne Ret vilde indskrænke sig til at forkorte Fængselstiden i Betragtning af Fangens Opførsel, og vilde da tabe det Anstrøg af Vilkaarlighed, som den nu har, thi man seer nu Benaadningsbreve fremkomme for Personer, der ofte ere langt strafværdigere, end de, der døe paa Skafottet; og denne Krænkelse af Retfærdigheden maa nødvendigviis levende føles af den Opofredes Slægtninge og Venner. En Kommission af Conseilet i Genf er, under Navn af: Recurs-Tribunalet, beklædt med Benaadelsesretten, og denne Kommission kan formindske Fangenskabets Aar efter en af en anden Kommission givet fordeelagtig Beretning. Den sidstnævnte Kommission bestaaer ogsaa af Medlemmer af Conseilet, der uden Løn gjøre Tjeneste som Fængslernes Visitatorer."

"En Kommission paatager sig ogsaa Fangernes Beskyttelse, og et ganske faderligt Opsyn med dem, efter deres Befrielse. Lægger man nu til disse Forholdsregler de lavere Folkeklassers Opdragelse, Skoler for Børn fra det fjerde Aar af, der dagligen staae aabne, Midlerne til Underviisning, der og dagligen forøges, saa maa enhver tilstaae, at Genf ikke kan nægte Afskaffelsen af Dødsstraffene, der ere en sand Anomali i dets Institutioner. Men hvil-

ket Parti end mit Fædrelands Statsraad og højeste (souveraine) Raad vil tage, og hvilken Hæder, det kunde bringe over Genf, ved at udslette Dødsstraffen af dets Straffelovbog, saa er dog mit Hjerte kosmopolitisk nok, til at jeg glæder mig uendelig over Alt, hvad man for denne Sag gjør i andre Lande, og jeg vilde oprigtigen ønske det ædle og ophøjede Huus af Oranien til Lykke, hvis det gav den civiliserede Verden et saadant Exempel. Dets Regjerings liberale Gang lader mig haabe, at Deres Bog vil gjøre Indtryk hos Personer, der have Indflydelse. Naar jeg har ytret den Mening, at man vil have Samvittigheden at takke for Dødsstraffens Afskaffelse, saa er det derfor ikke mindre sandt, at man maa byde Lovgiverne alle Slags Motiver for at retfærdiggjøre denne Forholdsregel i Folkenes Øjne, og at man, i det man beviser Dødsstraffens Ulovlighed, ogsaa maa bevise dens Uvirksomhed. Man maa søge at bekæmpe og berolige alle Bekymringer, alle Fordomme og alle Svagheder, saaledes som De har gjort det; da vil den selv omvendte Lovgiver sige: "Dødsstraffen er ukristelig, uretfærdig, forbrydersk og desuden uvirksom; jeg afskaffer den for bestandig." Det store Ord: det offentlige Vel, først af Fyrsten taget til en Retfærdiggjørelses-Grund, og siden af de mod ham oprørte Undersaatter selv, vil stedse tjene Lidenskaberne til Paaskud og Middel, saalænge man ikke proklamerer Dødsstraffens Ulovlighed. Ikke frygte man for, ved denne Afskaffelse og Forkastelse at beskæmme de tidligere Dommere og Lovgivere; thi anklager man vel de Dommeres Samvittighed, der lode Damiens parte, og fordømte saa mange Offere til Pinebænken og Hjulet, og dog vilde, hvad der var Ret og Ære? anklager man de Læger, der lode saa mange Børn døe af Kokoppe-Indpodningens Opfindelse? nej! man tillægger en Vildfarelse dette, imens man hylder den rigtigere Overtydning; men man maa ikke drive sin Skaansel for Vildfarelser saavidt, at man giver dem Menneskeoffere. At proklamere Dødsstraffens Afskaffelse vil ikke være nogen ny Opfindelse; men at erklære denne Straf for stridende imod de guddommelige og menneskelige Love — hvis en Fyrste engang erhværver sig denne Ros, saa vil han have gjort mere for Menneskeheden, end alle Tituser og Antoniner, end de faderligste Fyrster, der nogensinde levede. Denne Krigserklæring imod Menneskemord vil bevirke mere imod Duellen, end alle Forbud, der, saasnart de bleve bekjendtgjorte, ogsaa overtraadtes. Dette er i det mindste min Mening, og jeg vilde med Glæde see den udviklet af en mere veltalende Mand, og af en mere øvet Pen, end min. — Agtelse for Menneskets Liv, selv Forbryderens, vil være den største moralske Lærdom, som en Fyrste nogensinde kan give. Det er at ønske, at fromme Sjæle indviede sig til det ædle Kald, at bevirke i Fængslerne saavel ved religiøs Underviisning, som ved Beskæftigelse Fangernes Forbedring; ja, der vil gives saadanne, tvivl ikke derpaa. Qvækerne i Philadelphia ere ikke de eneste Kristne; man finder Kristne overalt. Qvækerinder er det, som Fængslet i Newgate skylder saa meget; under Hr. Treys Vejledning have de bevirket overordentlige Forvandlinger og Gjenfødsler. I Turin har Marqvise Baral,

der kalder den store Colbert sin Stamfader, understøttet af de barmhjertige Søstre virket beundringsværdigen til sædelig Forbedring, og har drevet Menneskeligheden saa vidt, at hun forskaffer Fangerne efter deres Løsladelse først et Tilflugtssted, hvor deres Forbedring fuldendes, og dernæst bevirker, at de optages i honette Huse, hvor de mod en lille Løn gjøre sig nyttige. I hint interimistiske Opholds- og Forsørgningshuus staae de endnu under en Slags Tugt, og kun efterhaanden og gradeviis træde de ind i Verden. — Folkets Opdragelse, fri Handel, fuldkommen Frihed til at udøve den Industri, enhver er skikket til, religiøse Følelser, uden nogen Blanding af Overtro og Fanatismus, et Angers- og Bods-System, understøttet af fromme Tanker, faderligt Opsyn efter Løsladelsen fra Fangenskabet, virksomt Politi, Undertrykkelse af Lotteri og Spillehuse — det er de Midler og Indretninger, der bedre og virksommere ville sikre Selskabet, end Dødsstraffen, som jeg aldrig vil ophøre at erklære for uretfærdig og altsaa og for ulovlig."

(L. B. d. B. H. 206.)

(Indsendt.)

En af Fædrenelandets hæderlige Mænd er for ei længe siden bortkaldet ved Døden, Oberst Lønborg, Ridder af Dannebroge og Dannebrogsmand, Commandant i Nyborg. Han var født d. 15de Februar 1753, var Page ved Hoffet i Struensés Tid, og gjorde siden som dansk Officeer, med kongl. Tilladelse, Tjeneste i den nordamerikanske Krig, hvor han stod som Capitain i det zweibrückiske Regiment, i den Krigshær, som den franske Regjering sendte Americanerne til Hjelp under General Rochambeaus Anførsel. Efter sin Hjemkomst til Fædrenelandet stod han ved sjællandske Jægere, for hvilket Corps han blev Chef; og derfra 1811 Commandant i Nyborg. Han har været Medlem i adskillige efter kongl. Befaling nedsatte Commissioner. Han var i sin Kreds hæderlig bekjendt og agtet som en varm Kongens og Fædrenelandets Ven, som en flittig Dyrker af Historien især den nordiske, og han bevarede en udmærket tro Hukommelse lige til sin Død. Hans trykte literære Arbeider anføres i Nyrups Lit. Lex., og han skal efterlade sig en Deel i Haandskrift. I nogle literære Selskaber har han været Medlem. Hans betydelige Bogsamling, som især er riig i Fædrelandets Historie og Geographi samt militære Skrifter, og indeholder en ualmindelig Samling af Statscalendere og Militærcalendere, der maatte ønskes at kunne forblive samlet, samt en Deel Landkort, skal til Auction i Nyborg d. 6te Septbr. og følgende Dage.

Indenlandske Efterretninger.

I det Hr. S. Hempel anmelder Begyndelsen af de efter hans Opfordring modtagne Bidrag til Grækernes Understøttelse, gjør han følgende Forslag til Hensigtens bedre Opnaaelse: "Skulde ikke maaskee Mange, isteden for rede Penge, lettere kunne undvære et eller andet Kunststykke, en Flids Frembringelse, eller Naturalier af Korn, Klædevarer o. desl. Naar Vedkommende i saa Fald blot behagede foreløbig at indsende mig Fortegnelse derover, kunde siden det Hele foranstaltes bortsolgt ved Auction, og

det derfor indløste Beløb saaledes komme hine Ulykkelige tilgode."

(Hempels Avis No. 120.)

Blandede Efterretninger.

Opgravninger i Brescia.

De Opgravninger, som man med rosværdig Omhyggelighed i en Tid af 2 Aar har fortsat ved den bekjendte Søjle af det saakaldte Herculestempel i Brescia, have endelig ført til et overraskende gunstigt Resultat. Grundmurene, Gangene og Nischerne i et stort Tempel opdagedes, i hvilke man fandt en kolossal Victoria af det skjønneste Arbeide i Bronce, sex Büster af Kejsere, en skjøn Faustina og endelig en stor forgyldt Statue af en fangen Konge. Victorias og Kongens Øjne ere af Onyx og det synes, som om disse kostbare Statuer her kun vare nedlagte til Opbevarelse, da man fandt Sejergudindens Vinger omhyggeligen affondrede og tilligemed hendes Arme ved Fødderne af Statuen. Den hele Skat, som paa det ypperligste er vedligeholdt, findes opstillet i Museet paa Raadhuset i Brescia; imidlertid fortsættes Opgravningerne med største Iver.

(B. f. l. U. 134.)

Indisk Fordom. Koppe-Indpodningen finder i Indien, især længere oppe i Landet, vanskelig Indpas; man troer nemlig der, at Englænderne blot have for, at forsyne de Indfødtes Børn med et Mærke, for siden strax at kunne vide, hvo der har at udrede en Kopskat og at træde i Hæren som Seapoy.

En besynderlig Inscription. Man læser følgende Indskrift med store Bogstaver over Hovedporten i Agra i Hindostan:

"I det første Aar af Kejser Jirlofs Regjering bleve 2000 Ægteskaber med begge Ægtemagers Samtykke af Øvrigheden opløste. Dette opvakte i saa høj Grad Kejserens Uvillie, at han afskaffede al Ægteskabs-Skilsmisse i sine Stater. I Løbet af følgende Aar formindskedes Antallet paa Ægteskaber i Agra saaledes, at der sluttedes 3000 færre end i det foregaaende Aar, og derimod skede næsten 7000 Ægteskabsbrud flere. 3000 Koner bleve levende brændte, fordi de havde forgiftet deres Mænd, og 75 Mænd, fordi de havde myrdet deres Koner. Værdien paa det Huusgeraad, der i Familiernes Indre blev sønderbrudt og ødelagt, beløb sig til 3 Millioner Rupier. Kejseren indførte hurtig Ægeskabs-Skilsmisserne paany."

Koptisk Sprog. Paa det kongl. Bibliothek i Paris er en provensalsk-koptisk Ordbog. Marseille og dens Nabobyer stode til enhver Tid i Forbindelse med Alexandrien, og da derfor Provensalerne og Ægypterne maatte gjøre sig forstaaelige for hinanden, saa forfattede man Ordsamlinger, hvori provensalske Ord og hele Sætninger vare skrevne med koptiske Bogstaver og forklarede paa arabisk. Deri ere blot Sætninger af det daglige Liv indbegrebne, Ord der have Hentydning til Handel, eller Livets sædvanlige Fornødenheder, Talordene osv. Den omtalte Ordbog synes at være fra det 13de Aarhundrede, til hvilken Tid Marseilles Handel med Orienten meest blomstrede.

Japaneserne have, i Følge Kemfers Rejser, en Maade at hævne Fornærmelser paa, som næppe har sin Lige i nogen Deel af den øvrige Verden. Den er saa besynderlig, at den næppe er trolig. Andre lade den Person, som krænker dem, føle deres Harme, men Japaneseren udøver Hævnen paa sig selv. En japanesisk Herre kom just ned af den store Trappe i Kejserens Palads i det Øjeblik en anden steg op ad den, og deres Sabler kom til at tørne imod hinanden. Den nedstigende Person blev fornærmet; den anden undskyldte sig med, at det var skeet ved et Tilfælde, og tilføjede, at det alene angik Sablerne, og at hans var ligesaa god som den andens. "Jeg skal vise Dem Forskjellen, siger den Person, som begyndte Trætten, drager øjeblikkelig sit Sværd og støder det igjennem — sit eget Legeme. Den anden, opirret over at være saaledes forekommet i Hævnen, haster op ad Trappen med et Fad, han holdt i Haanden for Kejserens Bord, og

vendende ligesaa hurtig tilbage, gjennemborer han sig ligeledes ved Siden af sin Modpart, med de Ord: "Havde jeg ikke været i min Fyrstes Tjeneste, saa skulde De ikke være kommen mig i Forkjøbet; men jeg døer tilfreds over at have viist Dem, at mit Sværd er ligesaa godt som Deres."

Hr. Selbers fra Brunsvig har paa en Overkop malet Göthes Billed. Göthe selv og hans Venner erklærede dette Billede for bedst truffet af alle dem, der i den sidste Tid ere blevne malede. Paa Underkoppen har Göthe med egen Haand skrevet de Ord: "Heil und Gruß. Göthe" og i den ziirlige Kasse, der gjemmer denne Kop, som skal opstilles i Museet i Brunsvig, er den Pen, med hvilken Digteren skrev, lagt ved Siden. Af den muntre Oldings Skjemt ved denne Lejlighed, ere følgende Vers fremkomne:

"Als ich ein junger Geselle war,
Lustig und guter Dinge,
Da hielten die Maler offenbar
Mein Gesicht für sehr geringe.
Dafür war mich manch schönes Kind
Zu damal von Herzen treu gesinnt.
Nun, da ich hier als Altmeister sitz',
Rufen sie mich aus auf Straßen und Gassen;
Zu haben bin ich, wie der alte Fritz,
Auf Pfeifenköpfen und Tassen,
Aber die schönen Kinder, die bleiben fern,
O Traum der Jugend! o goldner Stern!"
H. C. 127.)

Cuvier har nylig i det franske Akademi meddeelt en Afhandling, i Følge hvilken det bliver tvivlsomt, om Fiskene virkelig ere saa stumme som man hidtil stedse har troet. Han har navnligen ved Slægten Pogonias bemærket en Lyd, der er saa mærkelig, at man selv fornemmer den oven Vandet. Ogsaa Silurus, en stor Rovfisk, der findes meget hyppig i Donau, lader sig fornemme ved en ejendommelig Tone.

Den russiske Etatsraad v. Blaremberg har gjort en Opdagelse, hvorved en Opgave maaskee vil blive løst, der siden Strabos Tider har været agtet Undersøgelser værd. Det er nemlig lykkedes ham, omtrent en Verst sydøstlig for Simferopol at finde Spor til de Fæstninger, som Kong Scilurus, der overvandtes af Mithridates Eupator, i denne Egn skal have anlagt.

Den største Koralfabrik i Verden findes i Marseille. Henimod 320 Mennesker forarbejde Korallerne, der paa omtrent 80 Fartøjer hentes fra Barbariets Kyster. I en anden Fabrik arbejde over 170 Mennesker. Der ere vel over 100 Sorter af færdige Koraller, som adskille sig ved Størrelse, Gestalt, Farve og Reenhed. De fleste sælges i Levanten, hvor man ofte agter dem højere end Diamanter.

Kjøbenhavns Børs, den 17 August 1827.

		à
Hamburg 2 M. a vista 222		
Species 226		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 9 ß.		
Bank=Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	164	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$48\frac{3}{4}$	49 Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	84	$84\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	$75\frac{1}{2}$	76 i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	$102\frac{1}{4}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	$115\frac{1}{4}$	$115\frac{1}{2}$ Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	96	$96\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco
4 pC. Dito nye	—	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	$60\frac{1}{2}$	61 L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,
Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 67.

Redigeret i Etatsraad Fr. Thaarups Fraværelse af Chr. Thaarup.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 21 August 1827.

Forsøg til en Oversættelse af
Fangen i Chillon.
(En Fortælling af Lord Byron.)

I.

Mit Haar er graat, men ej af Ælde,
Ej graaned' det brat
I en eneste Nat;*)
Den kolde Rædsel har kun slig Vælde.
Min Ryg er krum, men ej af Slid,
Min Arm er stiv af den sløve Ro;
Thi disse Lemmer en Levetid
Er' rustned' i Fængslets mørke Bo,
Og min var deres Skjæbne, hvem
Den velsignede Luft og Jord er røvet —
Og naar den er spærret og stænget fra dem,
De ligge i Mulmet bedøved'.
Men min Faders Tro det var, der bød,
Og jeg taalte Lænker og trodsede Død;
Min Fader døde paa Baalet ilde,
Fordi han sin Tro ej fornægte vilde.
Og for den samme hans egen Sæd
Fik Hjem i Mulm, og i Grav blev stæd.
Vi vare syv — som nu er een,
Sex i Ungdom, i Alderdom een
Fuldendte, som de begyndte først,
Stolt' af Forfølgelsens Tigertørst.
En i Ilden, i Felten to
Med Blod beseglede deres Tro;
Døde, som deres Fader det mægted',
For den Tro, deres Fjender fornægted'.
Tre i Fængsel hendrog deres Dage,
Af dem er dette Vrag tilbage.

II.

Der er' syv Piller i Fængsels-Vraa
I Chillons Borgtaarn, skimled' af Alder.
Der er' syv Søjler, mægtige, graa,
Mat paa dem det fængslede Lysglimt falder,

*) Ludovico Sforza og andre. — Det samme fortælles om Marie Antoinette, Ludvig den 16des Hustrue, skjønt ej i fuldt saa kort en Periode. Græmmelse skal have den samme Virkning, og den, ikke Frygt, tilskrev man Forandringen af hendes Haar.

En Solstraale, som foer vild paa sin Vej;
Den gjennem en Rift paa Muren er falden
Og nu den finder tilbage ej.
Den krybende hen over Gulvet gyser
Som det gøglende Luftsyn paa Mosen lyser.
Og i hver Pille der er en Ring,
Og i hver Ring en Lænke er baaret —
Det Jern er dog en nagende Ting!
Thi i mine Lemmer dets Tand har skaaret
Et Mærke, som ej bortslides, før jeg
Har sagt Farvel til den Dag, som nu straaler,
Og som mit uvante Øje ej taaler —
I lange Aar det saae den ej!
Hvor mange? — jeg Tallet kan ej beregne.
Jeg glemte det, da jeg saae ham blegne
Min sidste Broder! — og Dødskampen stride —
Og jeg laa levende ved hans Side.

III.

De lænked' os til de Søjlers Stene
Og vi var' tre — og dog hver alene —
Et eneste Skridt vi kunde ej vandre,
Og naar vi vilde see paa hverandre,
Heel tit i det blege blaalige Lys
Vi tro'de at see en Fremmed med Gys.
Og samled' saa — og dog skilt' med Smerte,
Lænked' paa Haand, men stungne i Hjerte
Det var os dog, i den fulde Brøst
Paa Livselementer, en stille Trøst,
At lytte til hverandres Røst.
Den ene vilde den anden husvale
Med Haabglimt milde, med Vennetale,
Hvad eller med Sange heroisk bolde,
Men selve disse ti sidst blev' kolde.
Og sørgeligt lød det naar vi sang,
Som Gjenlyd af Fængselsmuren det klang.

En skurrende Tone — ej fuld og fri
Som fordum — og — var det Fantasi?
Men med Gysen jeg tro'de tit at fornemme:
Vi talte ej med vor egen Stemme.

IV.

Jeg var den ældste af de tre,
De andre styrke og muntre jeg burde;
Jeg burde det — og mit Bedste jeg gjorde —
Og hvad de kunde det gjorde de.
Den yngste — min Fader ham elskede,
Fordi han havde min Moders Pande
Med Øjne blaa som de klare Vande —
For ham min Sjæl var bedrøvet til Døden.
Og vel det maatte en græmme, med Spee
Slig Fugl i sligt et Buur at see:
Thi han var skjøn som Morgenrøden,
Som Dagen — da Dagen for mig var skjøn,
Da jeg som Ørnen var Frihedś Søn —
Ja som en Polardag, der ej mon see
Et Solsæt før dens Sommer er runden,
Dens søvnløse Sommer af Lys er svunden,
Hint Udspring af Solen, klædt i Snee.
Og saa var han, saa reen og klar
Og glad og ungdommelig lystig han var,
Med Taarer ene for andres Nød,
Og da som Bjergets Strømme de flød,
Med mindre han vendte den Sorg til Glæde,
Som var ham en Pine at see hernede.

V.

Den anden var ligesaa ædel og god,
Men skabt til Krig mod sine Lige.
Stærk var hans Bygning, og hans Mod
I Kamp mod en Verden skulde ej svige.
Velkommen vilde ham Døden været
I forreste Rad: — men her, hentæret

I Lænker — — ved deres Raslen isned
Hans Sjæl — jeg saae, hvor hans Kraft hen-
visned —
Saa gjorde vel min og mangen Gang.
Men skrømtet Smiil jeg tit fremtvang.
Jeg vilde trøste, jeg vilde bevare
De Rester fra Hjemmet det dyrebare.
Før var han en Jæger med Liv og Sjæl,
Jog Dyr i Skov og Ulv paa Fjæld.
For ham var en Afgrund den Fængselhal,
Og lænkede Fødder den værste Kval.

VI.

Ved Lemansøen de Mure stande.
Et tusind Fod i Dybden gaar
Med Syden og Hvislen de mægtige Vande.
Thi naar du paa Chillons Taarnmuur staar
Og fra de snehvide Tinder nedsender
Et Blylod, ved Rebets de lange Ender,
Først da den dybe Bund det naa'r.
Et dobbelt Fængsel Muur og Bølge
Har dannet — en levende Grav de dølge.
Og under Søens Flade sig hvælver
Den mørke Kjelder, hvori vi laa.
Vi hørte Vandet ved Dag og Nat
Snart over vort Hoved at risle mat
Og snart med Tordenbrag at slaa.
Og tit fornam jeg Vinterens Fraad,
Der pibled' og skylled' fra Gitret ned
Naar Vinden leged vild og kaad
Og højt i livsalige Luft den red.
Og Klippen skjalv ved dens vældige Magt
Og jeg følte den ryste — med urørt Bryst.
Jeg kunde jo hilse med Smiil og Lyst
Den Død, der havde mig Friheds bragt.

VII.

Jeg sagde, min ældre Broder henvisned',
Jeg sagde, hans mægtige Hjerte isned';
Han vilde ej spise sin Fangeret;
Det var ej fordi den var grov og slet,
Thi vi var' vante til Jægerkost,
Og sligt os voldte kun liden Kummer:
Sundt Brød og Gjedens Mælk og Ost
Blev byttet med Vand fra Borgegraven,
Med Fangebrødets de mulne Krummer.
Det var jo dog ej værre, end det,
Som mangt et Tusindaar Fangen har væd't
Med Taare, fra den Tid en Broder mon lære
Sin Broder, lig Dyr, i et Jernbuur at spærre.
Og dette voldt os kun liden Smerte,
Det tæred hverken hans Krop eller Hjerte.
Min Broders Sjæl var af den Art,
At i et Slot han var blegnet heel snart,
Naar man havde nægtet hans raske Sind
At aande frit paa Fjældets Tind.
Men hvorfor tøve? — han døde... Jeg saae —
Jeg saae det — og kunde hans Hoved ej læne,
Hans døende — døde Haand ikke naae.
Skjønt haardt jeg stræbte, forgjæves jeg stred,
Forgæves min Lænke jeg rev og sled.
Han døde — da tog' de hans Lænke af,
Og skuffed' af kolden Jord ham en Grav
I Fængselshulen, heel sid og lav.
Jeg trygled' dem, at de hans Lig vilde lægge
Hvor Dagen straalede frit og lyst.
Det bares mig for, at hans fribaarne Bryst
Ej kunde faa Ro inden Fængslets Vægge.
Jeg kunde sparet min Bøn; hvad jeg sagde,
Det grined' de koldt ad — og der ham lagde.
Den flade, græsløse Jord nu laa

Over det Væsen vi elskede saa.
Hans tomme Lænker om Graven sig vinde —
For saadant Mord et værdigt Minde!

K. F.

Antikritik.

Indsenderen af disse Linier har i disse Dage tilfældigviis faaet Anledning til i Bladet: "Kjøbenhavns flyvende Post" No. 60, dateret 27 Juli sidstl., at læse en kort Anmeldelse af det norske Syngespil Fjeld-Eventyret, forfattet af H. A. Bjerregaard og sat i Musik af W. Thrane.

Dette Skuespil har ikke den Lykke at behage Anmelderen, som finder, "at det ingen Interesse har fra den æsthetiske Side betragtet; efterdi Characterer, Situationer, Handling, Intrigue, Motiver o. s. v. ere alle temmelig trivielle." Paa et saadant umotiveret Magtsprog er der intet Andet at svare, end at den af Anmelderen selv erkjendte Sandhed, nemlig: at Fjeldeventyret har gjort Lykke i hele Norge, taler for det Modsatte af Anmelderens Paastand; thi Norges Rige beboes ikke af Halvvilde, hvilke man kan tilfredsstille med et Skuespil, som Intet frembyder for Hjertet og Forstanden, men alene ved smukke Decorationer og vakker Musik kildrer Øine og Øren. Kunde endog Enkelte dermed lade sig nøje, vilde dette dog ei letteligen kunne formodes at være Tilfældet med Pluraliteten af dem, som have seet det ommeldte Stykke, og hos dem, som blot have læst, men dog bifaldt det, kan kun dets indvortes Værd have bestemt Dommen. Den eneste individuelle

Bemærkning, Anmelderen har gjort, er "at Fjeldpigen Aagot, som taler den norske Fjelddialekt, vel forekommer i Stykket, men griber desværre slet ikke ind i Handlingen." Herved maa dog bemærkes, at da Handlingen for en Deel foregaaer i en Fjeldegn, saa bidrager denne Fjeldpiges naive Rolle til at forøge Illusionen, ligesom den ogsaa giver nogen Anledning til nøiere at udvikle Lehnsmandens Character. Overalt tager Fjeldpigen, som en reen Naturens Datter, sig vel ud i Sammenligning med de øvrige deels dannede, deels halvcultiverede Personer, saa at Aagot vist vilde blive savnet, hvis hendes Rolle blev udeladt, og altsaa er hun ingen overflødig Person i Stykket, om hun end ikke er Een af Hovedpersonerne. Efterat Anmelderen saaledes i al Korthed paa sin Viis har affærdiget Stykket i Henseende til det Materielle, gaaer han til Formen, hvorved han erindrer, at Sproget er den interessanteste Synspunkt, fra hvilken det anmeldte Skuespil kan betragtes, hvorhos han paastaaer, af dette lidet Skrift at ville bevise, at Sproget i Norge, siden dette Riges politiske Udskillelse fra Danmark, har taget en egen Vending, i det samme baade i Ord og Constructioner kjendelig fjerner sig fra det danske og derimod nærmer sig til det svenske.

Som Beviser herpaa anfører Anmelderen, at det hedder: Pag. 2. "Du har da været inde i Byen hos Storsvogeren, og lært Byens Skik, saa Du er bleven meget grummere end baade Præstefruen og Skriverjomfruerne"; Pag. 4. "Det skjønner jeg mig ikke paa"; og Pag. 11. "Pas Dig nu vel Mons" o. s. v.

Indsenderen, som i 21 Aar har boet i Norge og i 17 Aar været, og endnu er, Embedsmand der, maa bemærke, at de Udtryk: Storsvogeren og grummere, vare, længe før Norges og Danmarks Adskillelse, ligesom de endnu ere, ganske almindelige hos den norske Almue. Tillægsordet "stor" føier Almuesmanden gjerne til, naar han vil betegne noget Udmærket, det være sig i Stand, Formue eller Andet. I mange Egne kaldes Overøvrigheden "Storøvrigheden" i Modsætning af Fogden, Sorenskriveren m. fl., som kaldes "Øvrighed". Enhver Mand, som Bonden anseer noget fornemmere end ham selv, kaldes "Storkarl" hvilket dog ogsaa bruges om Mænd af Almueclassen, naar de ere formuende. Tillægsordet "grum" har omtrent samme Betydning. "Jeg har faaet en grum Procurator" siger Bonden, naar han vil rose sin Sagfører. "Vi have en grum Øvrighed" siger Almuesmanden, naar han finder at Øvrigheden gjør hver Mand Ret og Skjel. "Det skjønner jeg mig ikke paa" er en Talemaade, som ingen dannet Norsk bruger, men Almuen bruger denne Construction ofte. Gjerningsordet "passe" bruges almindeligen i Norge baade med og uden Præpositionen "paa". Man siger: "pas paa dig selv", men ogsaa "pas dig selv." Denne Talebrug har været sædvanlig saalænge Indsenderen har kjendt Norge og altsaa flere Aar før Foreningen med Sverrig. Lægges nu endvidere Mærke til, at det er Lehnsmandens Søsterdatter Ragnild, hvem Skuespillets Forfatter har ladet bruge de af Anmelderen paaankede Udtrykke, hvilke han behager at kalde svenske, uden at Indsenderen (som ofte har opholdt sig i Sverrig, men ikke hørt disse Talemaader hverken af de ringere eller fornemmere Classer, veed paa hvilken Grund; og man dernæst tager Hensyn til at Ragnild, Pag. 2, siger til sit Sødskendebarn Marie: "Jeg som aldrig har været udenfor Bygden o.s.v."; saa vil man dog vel ei forundre sig over, at Bjerregaard lader en norsk Pige af Almuestanden tale norsk Almues Sprog. Fremdeles opholder Anmelderen sig over, at Substantiver i Pluralis construeres med sin istedetfor deres. Allerede for mange Aar siden har afg. Professor Jacob Baden bemærket det som en Egenhed hos norske Skribenter, at de brugte denne Construction, som altsaa ikke er en Følge af Foreningen imellem Norge og Sverrig. Om Skuespillets Forfatter har ladet Verber beholde Singularisformen i Pluralis paa enkelte Steder, saa indseer jeg ikke, at deraf kan drages den Slutning, at Skriftsproget i Norge nærmer sig til det svenske. Dersom Anmelderen hørte Endeel af den ringere Classe, i daglig Tale, bruge Ordene: "svart, kalt" o.s.v., istedetfor "sort, koldt" o.s.v., og en Skuespildigter paa Theatret lagde Almuesfolk saadanne Udtryk i Munden, vilde Anmelderen uden Tvivl strax paastaae, at det norske Sprog nærmede sig *til det Tydske.* Hverken den politiske Forening imellem Norge og Sverrig, eller Forbindelsen imellem disse Rigers Literatur, er af den Beskaffenhed, at det norske og svenske Sprog letteligen kan sammenblandes, undtagen paa begge Rigers *Grændser,* hvor begge Folkeslag optage Noget af *hinandens* Udtale, Talemaader &c. Iøvrigt er *det* Skriftsprog, som nu for Tiden er *fælleds* for Norge

og Danmark, saa høit agtet af den norske Nation, at ingen Forfatter, uden at tabe sin Popularitet, kunde gjøre Forsøg paa at indblande fremmede Ord og Talemaader deri. Indsenderen ønsker blot, at Ingen i hans gamle Fædreneland Danmark maa være villigere til saadanne Forsøg.

Hvad imidlertid Syngespillet Fjeldeventyrets Værd angaaer, da indseer Indsenderen fuldkommen vel, at hans Antikritik, ligesaa lidet som Anmelderens navnløse og grundløse Kritik, kan have nogen afgjørende Indflydelse paa Publicums Dom, men at Skriftet maa læses af dem, som ei ville lade det beroe ved at have den Tillid til Pluraliteten af Norges dannede Mænd, at de ikke vilde give deres Bifald til et Skuespil, som havde de af Anmelderen angivne Feil. Kunde Anmelderen formaaes til herefter, naar han vil gjøre norske Skrifter den Ære at omtale dem, at bruge mindre Magtsprog og flere Grunde, vilde Antikritikkens Hensigt fuldkommen være opnaaet.

Kjøbenhavn, 17 Aug. 1827.

Philonorvagus.

Kjærlighed og dens Virkninger.

Et Fragment. (Af Engelsk.)

Kjærlighed er lig Ærlighed; man snakker meget om den og forstaaer lidet af den; den er, som sund Menneskeforstand, dyrebar og sjælden. Gnieren kalder den et daarligt Pant, Lægen en Hypochondria, Juristen en Proces for Højesteret (NB. i England), Soldaten sin Parole d'Honneur, Sømanden sit Kompas. En forelsket Engelskmand amuserer sig med "blaa Djævle" (d. e. han er gnaven og suur som Eddike); gjør

ham et Spørgsmaal, og jeg vil holde 1000 Pund Sterling imod een dansk Rigsbankdaler, at du vil føle dig fornærmet ved hans Svar; f. Ex.:

"En dejlig Morgen, Hr. Bull?"

B. Jeg har seet tusend dejligere.

"Hvorledes befinder De Dem idag, Hr. Bull?"

B. Jeg veed ikke.

"Hvad fejler Dem, Ven John?"

B. Hvad Satan har De at bestille med mine Fejl.

En forliebt Irlænder (og hvo elsker som han?) bliver lystig ved sin Brændeviinspunsch, og udraaber derpaa: "Och! Shilah, Shilah! min Daase af Diamanter! min Essents af Grusomhed! min Perle for alle Perler og min Blomst for alle Blomster — undtagen Kartoffelblomsten! Arrah! Dyrebareste! hvi vil du lukke dit eget Øje for den lille Terrance Mac Gladdery? Har jeg ikke en dejlig, bekvemt indrettet, høj og peen Jordhytte. Har jeg ikke en Ko og en Tørvestak til at føde den med. Har jeg ikke en bar Blomsterhave, fuld af Kartofler. Och-an-ej, och-an-ej! alt fra den Stund, du stjal mit Hjerte, føler jeg det banke imod mine Ribbeen, ret ligesom Pendulen i et Kukker-Uhr! Shilah, Dyrebareste! dersom du ikke bliver min, saa vil stakkels Terrance Mac-Gladdery efter Døden blive en gammel Pige! Ved Kjernemælkens Magt! han vil gaae ud ligesom Tanden paa et Sivlys, det vil han!

En forelsket Skotter tager sig en Dram, drejer sin Tobaksdaase omkring, gnider sin Albue, omendskjønt det ikke kløer. "Hech, Donald! Mand! hvad i Fandens Skind og Been er der kommet over Jer? Fy! fy! lad ikke Yesse Maccrees graa Øine gjøre Jer forknyt; vær en Mand! Søn! vær en Mand!" — O! Sawney, Sawney; laan mig jert Øre en bitte Smule, min trofaste Ven, og hold det hemmeligt. Det er ikke hendes to grønne Øjne, eller hendes maslede Gesigt, som jeg frier til, det er hendes Guld, hendes Guld, hendes Guld!

En Valeser seer, naar han er forelsket, saa mukken ud som en af Gederne paa hans Bjerge — hans Løg-Suppe og ristet Ost smager ham ikke — og saaledes beviser han, at den blinde

Bnegubs Vælde er den samme i ethvert Land.
"Stakkels Shenkin ap Morgan ap Shones er meget daarlig, hendes Hjerte gaaer Tik Tak hele Dagen igjennem. Hun kan ikke arbejde, hun kan ikke sove.

O elsk hende Vinifred, elsk hende som dit Liv,
Og Shenkin og Vinifred snart vil bli' Mand
og Viv.

En forelsket Hollænder er saa kold som en Conditors Iiskjælder, og en Spanier saa hed som en ristet Djævel.

Blandede Efterretninger.

Den berømte Sir Sidney Smith har foræret det kongelige Selskab af Oldgrandskere i Frankrig et fac simile af et prægtigt Monument, der bestaaer i en, 6 Tommer og 4 Linier høj og 2 Tommer og 2 Linier bred, tynd og bøjelig gylden Plade, paa hvilken findes en græsk Indskrift med punkteerte Charakterer, fra Ptolemæus Euergetes's Tid. Den blev i Aaret 1818 opdaget i Ruinerne af det gamle Canopus imellem Rosette og Alexandrien. Indskriften lyder saaledes: "Kong Ptolemæus, Søn af Ptolemæus og Arsinoe, iblandt Guderne optagne Søskende, og Dronning Berenice, hans Søster og Ægtefælle, (hellige) dette Tempel til Osiris."

Det Sted, hvor Talmas jordiske Levninger skulle hvile, er nu bestemt. Man har valgt et Sted dertil, tæt ved Siden af Dem. Raucourt's Grav. En simpel Steen, som skal bære den store Tragikers Navn, er det eneste Monument, som vil komme til at betegne det Sted, der modtog hans Liig. Det, som vil blive opreist til hans Minde, er hans Statue, for hvilken en Plads er bestemt i Comedie-française's Foyer. Den lille Model til denne Statue, hvis Udførelse er overdraget Hr. David, Medlem af det franske Institut, er nu færdig; den blev antaget af Comiteen, og efter denne skal Talma forestilles siddende og ligesom hensjunken i Eftertanke.
(L. B. v. B. H. 210.)

Malerierne af den franske Skole i Museet i Florents have alle de generiske Træk, som Italienerne tilskrive Galliens bedste Kunstnere. Den bestandige Stræben efter at give deres Verker en vis air noble er umiskjendelig i de fleste af deres bibelske Personer og Helgene. De ere alle sammen gentils au possible og Englen i Vouets Bebudelse synes at sige: Madame, j'ai l'honneur de vous annoncer.

Alfieri har skrevet fire Ord, som sige mere end hele Bøger. De staae i "Don Carlos." Kongen og hans Minister belure en Sammenkomst mellem Infanten og Dronningen, hvorpaa følgende Dialog ender Scenen:

Vedesti? — Vedi.
Udisti? — Udi.

Amand Berghofer, en filosofisk Særling, som Wieland kaldte den østerrigske Rousseau, nedlagde frivillig sin Post som Skoledirektor i Steyr i Østerrig. Hans Ansøgning om Entledigelse lød saaledes:

Deres Excellence!
Jeg beder, at jeg maa ophøre at være
Deres
underdanige Tjener,
A. Berghofer.

Stöfler, Professor Matheseos i Tübingen mod Enden af det 15de Aarhundrede, satte ved sine Syndflods-Profetier hele Europa i saadan en Skræk, at man i Frankrig begyndte at bygge Arker, paa andre Steder solgte alle Ejendomme i lavt liggende Egne og drog op paa de højeste Bjerge, eller, som Dr. Martin Luther forsikkrer om en Borgermester i Wittenberg, lod bringe et tilstrækkeligt Qvantum Øl op i Husets øverste Stokværk.
(Fr. v. Matthison i Morgenblatt f. geb. St. Maj 1827.)

Battrani har i det Indre af Mexiko gjort en højst vigtig Opdagelse i et Kloster. Han opdagede nemlig et Manuskript, der rimeligviis er det eneste i sin Art, og i ethvert Tilfælde et

af de interessanteste og sjældneste, der existerer, nemlig et Evangelium, saaledes som de første Munke conquistadores (Erobrerne) plejede at diktere dem, og oversat paa mexikansk af Montezuma, den eneste af sin Familie, der undgik Myrderierne, thi — han antog den katholske Tro. Haandskriftet bestaaer af et stort Foliobind, er udmærket skjønt skrevet paa Magney- eller Ageva-Papir, saa glat som Pergament, men meget bøjeligere end Papyrus — en vigtig Levning af det gamle mexikanske Sprog. Muligt vil dets Sammenligning med orientalske Manuskripter kaste et Lysglimt i det Mørke, som endnu stedse tilhyller de Folkefærds Oprindelse, der fordum beboede hine store Landstrækninger.

(Der Freimüthige No. 24.)

Den bekjendte tydske Digter, Hofraad Müllner, meddeler følgende i sit "Mitternachtsblatt" No. 12 d. A. "Redacteuren af et Tidsskrift, der levede temmelig langt borte fra Forlægger- og Trykkerstedet, havde sin Nød med at afholde Forlæggeren fra at tilbageholde de Artikler, der ubehageligt kunde berøre dennes merkantile Interesse. Naar han beklagede sig derover, saa undskyldte Forlæggeren sig med at Sætteren havde forlagt den og den Opsats o. s. v. — Naar Sætteren bliver til Forlægger, vedbliver Hr. Müllner, saa seer det næsten ligesaa slemt ud med Tidsskriftet, som naar Forlæggeren gjør sig til Redacteur."

Den 18de Juli passerede igjennem Mayland paa en stor Pram den colossale Statue, bestaaende af sort og hvid Granit, der i Venedig skal indskibes for at føres til Rom, hvor den skal bruges til St. Paulskirken. Den kommer fra Marmorbruddene i Montorfano ved Lago Maggiore, bestaaer af et eneste Stykke, er 19 Alen 7 Tom. lang, har 2 Al. 5 Tom. i Gjennemsnit, og vejer 64,000 maylandske Pund.

Hr. Gillies, en Advokat i Edinburgh, udgiver et nyt Qvartalskrift for fremmed Literatur, hvori det er at formode, at der vil blive taget noget mere Hensyn til den skandinaviske, end hidtil er skeet i Storbritannien. Sir W. Scott og Digteren Southey ville blive stadige Medarbeidere af denne Journal.

Sir Walter Scott har atter en Roman færdig, som snart ventes at udkomme. Den hedder Chronicles of the Canongate, og Scenen er i Edinburgh.

Ved General Foys Grav.
(Efter det Franske.)

Den ædle Foy, vor Helt, vor Taler, døde.
Og højt vi græde over Sarkofagen.
For første Gang hans Frankrigs Klager løde,
Og Helten hørte ikke Klagen.

Kjøbenhavns Børs, den 21 August 1827.

		à
Hamburg 2 M. — a vista 222		
Species 225		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 8 ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	164	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	48¾	49 Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	84	84½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	75¾	76 i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	— Rbd. r. S.
Dito Dito	114¾	— Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	96	— Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco
4 pC. Dito nye	97	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	60½	60¾ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 68.

Redigeret i Etatsraad Fr. Thaarups Fraværelse af Chr. Thaarup.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 25 August 1827.

En fransk Reisende, i St. Petersborg i Selskab med nogle russiske Literatorer, i Sommeren 1826.

(Et Brev af Ancellot i hans Six Mois en Russie.)

St. Petersborg, Mai 1826.

Da nogle russiske Literatorer havde erfaret min Ankomst til St. Petersborg, vilde de give mig et Beviis paa at Muserne ere Søstre, og jeg skylder deres velvillige Gjestfrihed lykkelige Øjeblikke. En af dem, Hr. Gretsch, en af Kejserens Bibliothekarer, lærd Philolog, Forfatter til en Grammatik, som allerede er almindelig antaget i Rusland, ihvorvel den ikke er ganske fuldendt, og Redacteur og Ejer af den bedste Journal i Keiserdømmet, ("den nordiske Bi"), har i Gaar givet et Middagsmaaltid, hvor der vare samlede alle de udmærkede Skribenter i alle Fag, som Petersborg nu for Tiden har; der har jeg seet Hr. Kriloff, som skylder sine herlige Komedier, og endnu mere sine Fabler, en over hele Europa udbredt Anseelse; Man har givet ham Tilnavnet: Ruslands Lafontaine, og man møder i Sandhed i hans Arbeider en Naivitet, en Ynde, som giver ham nogen Lighed med vores udødelige "bon homme." I Selskaber medbringer han en taus Distraktion, som forhøjer Ligheden og retfærdiggiør dette hæderlige Tilnavn. Hr. Bourgarine, Hr. Gretsch's Medarbeider, er en Mand af udmærket megen Aand; han beskjæftiger sig i dette Dieblik med et Arbeide, af hvilket nogle allerede udgivne Brudstykker have erholdt stort Bifald; det har den Titel: "den russiske Gil Blas." Dette Arbeide er bestemt til at skildre denne Nations Skikke og Sæder i alle Provindser; man venter det her med en levende Utaalmodighed, og dersom det er tilladt at dømme om hvad en Bog vil blive, efter Forfatterens Konversation, da kan man forud antage, at, hvad der angaaer det Originale i Skildringerne, det Fine i Jagttagelserne, det Træffende i Betragtningerne, da vil denne intet lade blive tilbage at ønske. Nær ved mig ved Bordet sad Hr. Labanoff, hvem det

russiske Theater skylder Oversættelsen af Phædrus og Iphigenia, og som nu beskjæftiger sig med at forplante Athalie og Britannikus i sit Sprog; Hr. Ismailoff, agtet Fabeldigter; Hr. Soumoff, en ung Literator, hvis Talent forkynder sig med Udmærkelse, og Hr. Greve Tolstoi, der som duelig Medaillør, har villet, at Hæder af Kunsterne skulde forene sig med hans Fødsels Glands; Digtere, Lærde, og Grammatikere gjorde denne Forening fuldkommen; Skaaler bleve frembragte for den franske Literatur, for den ældre og høit elskede Søster af den russiske Literatur, og for Keiseren Nikolai den 1ste, som ved en Godgjørenhed, en stor Fyrste værdig, nylig i Ruslands Historikers Hr. Karamsins Person har hædret Videnskaberne. Denne berømte Skribent, hvis Navn af hans Medborgere, ei udtales uden med en ærbødig og erkjendtlig Beundring, er angrebet af en Lungesvindsot, som kun lader lidet Haab om hans Liv*); man frygter endog for at han ikke har Kræfter nok til at foretage den Reise til Provence, som var ham foreskrevet som det sidste Middel, og Keiseren, for i det Mindste at forskjønne Slutningen af en arbeidsom, sit Lands Hæder ganske helliget Tilværelse, har tilstaaet ham en Livrente af 50,000 Rubler, som gaaer over til hans Kone og fem Børn indtil den sidstes Død. Den oprigtige Glæde, som denne Nyhed har opvakt iblandt alle disse Skribenter, ydede et rørende Skuespil; det syntes som om enhver af dem havde Deel i deres Fyrstes Gave.

*) I et følgende Brev beklager Forfatteren Karamsins snart paafulgte Død.

Hvormange Fornærmelser, hvor mange Bagvaskelser skulde ikke i Frankrig en tiende Deel af en saadan Belønning have tildraget den Skribent, som havde erholdt den!

Imod Slutningen af Maaltidet, udbragte man en Skaal for Hr. Joukowski, en af Ruslands bedste nu levende Digtere, som i dette Dieblik reiser i Udlandet, og som jeg ikke kunde lære at kjende; Jeg maa ogsaa beklage, at alvorlige Uforsigtigheder have forviist til det Inderste af en fjern Provinds Hr. Pouchkin, en ung Digter af stort Talent; i det mindste har jeg dog kunnet samle nogle af deres Kompositioner, som jeg har foresat mig at overføre i vort Sprog.

Den aabenhjertigste Munterhed herskede i denne Forsamling; og snurrige Omstændigheder, pikante Anekdoter have lært mig at kjende den literære Censur i dette Land. Dersom jeg skal troe disse Fortællinger, saa have de Mænd i Petersborg, som ere bevæbnede med denne inquisitoriale Magt, bragt Fortolknings-Videnskaben til det Høieste; og Hr. Felix Nogaret selv, af naragtig Ihukommelse, denne Ex-Censor, som, efter en af vore første dramatiske Digteres energiske Udtryk, fandt Allusioner som en Griis finder Trøfler, Hr. Felix Nogaret, som roste sig af at bemærke utilgivelige Forbrydelser i et Arbeide, i hvilket den forsamlede Republik ikke kunde opdage et eneste upassende Ord, skulde her være blevet nødt til at erkjende sine Mestere.

Man har fortalt os, iblandt andre Mesterværker af den Petersborgske Censur, at en Russer i Aaret 1813 vilde udgive en Beskrivelse over en Reise i Frankrig i 1812; man fandt

intet at dadle i Beskrivelsen over vore Monumenter, i Jagttagelserne af Sæderne, i Skildringerne af vore Sædvaner, der udgjorde Værkets Indhold; blot indsatte Censuren paa Titelen og i hele Løbet af Fortællingen Navnet England istedet for Navnet Frankrig, fordi en god Russer ikke maatte kunne tilstaae, at han, i den Epoke, havde reist i dette fjendtlige Land; og, ved Hjelp af denne ringe Forandring, tillod den Udgivelsen af Bogen. Du gjetter vel at Forfatteren ikke benyttede sig af denne usle Bemyndigelse.

Vi maae tilstaae at vore Censorer i Paris ikke endnu ere komne til den Høide af Kraft; men Taalmodighed!

Spørgsmaal.

I Listerne over uddeelte Understøttelser til de ved Oversvømmelserne i den skrækkelige Nat imellem 3 og 4de Febr. 1825 vandlidte Beboere paa Hertugdømmene Slesvigs og Holsteens, samt Jyllands Kyster, findes at være til 10 Beboere i Ringkjøbing betalt 92 Rbd. r. S.; deriblandt til en Kjøbmand 5 Rbd.; til "Ejerne af den ældre Tobaksfabrik" 10 Rbdlr. Man spørger: om disse vare saa trængende, at det kunde ansees rigtigt, at give dem en, efter deres Tab vist nok forholdsmæssigen beregnet Understøttelse, som det synes, at deres Stilling maatte have udeholdt dem fra? Spørgsmaalet gjøres med al Agt for de Vedkommende, ved hvilke Fordelingslisterne ere forfattede, og med Overbevisning om, baade at de have anvendt bedste Omsorg for,

og havt Arbejde og Vanskeligheder ved deres Undersøgelser, til Bestemmelse af de Understøttelser, enhver Skadelidt især kunde være at tillægge. Men er det ikke rigtigere, at Spørgsmaal, som det anførte, ej tilbageholdes, medens Vedkommende kunne oplyse og besvare dem, end om Spørgsmaalene kunde indfalde en tilkommende Tids Læser, der maatte faae ihænde Listerne, som ere trykte til Enhvers Kundskab, og til Bevaring for Efterslægten?

Derfor spørger man end videre, om Embedsmændene: Cancellieraad og Byfoged Lund i Skagen, der fik 180 Rbd. r. S., og Justitsraad Skönau i Lemvig, der fik 274 Rbd. r. S., ikke ifølge deres Stilling kunde ansees at være udelukkede fra Deeltagelse i Understøttelserne? I Hertugdømmene fulgte den Kommission, der gjorde Fordelingerne, den Regel, at de Personer, som, uagtet deres lidte Tab, dog maatte ansees formuende, bleve, i Betragtning af Maaden paa hvilken Understøttelserne vare indsamlede, aldeles forbigaaede, og Spørgeren har i Listerne for Hertugdømmerne ikke fundet andre Embedsmænd at have faaet Deel i Understøttelserne end nogle, vist nok trængende, Præster paa Halligerne.

(Forlangt indrykket.)

Da flere af mine Kunder have forlangt at vide, hvo Forfatteren er til Stykket *om Dyd og Tapperhed* i Kjøbenhavns Skilderie No. 58; saa kan jeg nu nævne Professor Johannes Boye, og tillægge, at Stykket er ud af hans

paa mit Forlag trykte Skrift Lovtale over Daniel Ranzow, Kbh. 1817, hvor det findes Side 138 til 143.

H. G. Ludewig,
paa Børsen No. 8.

Blandede Efterretninger.

Et skrækkeligt og saare mærkeligt Tordenvejr paa Oceanet.

(Af Liverpool Commercial Chronicle.)

Skibet New-York, Kapt. Bennet, blev paa den Rejse, det i April og Maj Maaned d. A. tilbagelagde fra New-York til Liverpool, to Gange truffet af Lynild. Den 19de April, tre Dage efter dets Afrejse fra New-York, befandt det sig i Golfstrømmen 316° 22′ L., 38° 9′ N. Br. omtrent Kl. 4½ om Morgenen. Et Øjenvidne, der i ovennævnte Blad har meddeelt den rædsomme Begivenhed, sov med Kapitainen og den største Deel af Mandskabet i Kojerne; da bleve de pludselig vakte som ved et Skrald af en svær Kanon; alle sprang ud af Kojerne; Kahytten og hele Skibet var opfyldt af tyk Røg, der lugtede stærkt af Svovl. Fra Dækket hørtes tillige det Raab, at Lynilden havde truffet Skibet og antændt det. Øjeblikkelig opstod en frygtelig Forfærdelse. Alle fore op paa Dækket, ventende at finde Skibet i lys Lue. "Allerede var det Dag — fortæller den Rejsende — men dog herskede den dybeste Nat rundt om. Gjenstandene vare kun for saavidt synlige, at de viste os det gyselige i vor Stilling. Regnen skyllede ned i Strømme, med Hagl saa store som Hasselnødder, der bedækkede Dækket hele Tommer højt. Over vore Hoveder lynede det uophørligt med Tordenslag, hvis Bragen tilkjendegav, at Uvejret svævede lige over os. Højt som Bjerge taarnede Havet sig, og kastede Skibet med utrolig Hastighed fra een Bølge til den anden. Vandets Temperatur var 74 Grader Fahrenh., Luftens kun 48 — et forunderligt Phænomen. Derved fremavledes en hyppig Bortdunstning; uhyre Dampskyer stege i Vejret, og omgave os som Søjler, der, som utallige Piller, syntes at naae Himmelloftet. Dette Luftphænomen er højst usædvanligt; ingen paa Skibet havde nogensinde oplevet det. Paa alle Steder svævede Vandhoser, frygteligen opstigende i Skyerne, kort, for vore Blikke viste sig et forenet Oprør af alle Elementer til vor Undergang. Det gyseligt Ophøjede i denne Scene fatter intet Sprog. Midt i denne truende Fare, hvor alle Naturkræfter herskede frit og tøjlesløst, hvor nautisk Kunst og Erfaring intet kunde virke, da den uimodstaaelige Jord-Aand legede med Skibet som med en Bold, og dette allerede syntes fortabt, da Mismod og Fortvivlelse talede ud af ethvert Ansigt — da blev ingen rolig, uden vor brave Kapt. Bennet; denne gav med fast Heltemod de fornødne Befalinger, undersøgte Skibet, om Ilden havde antændt, og opvakte hos Mandskabet, om ikke Haab, saa dog Mod til ikke at lade sig beskæmme af en saadan Mands Sjælskraft.

Nogle Dele af Skibet og nogle Sparrer havde virkelig været i Brand, men vare slukte igjen ved Regnen. Lynilden havde rammet Toppen af Stormasten, adsplittet denne Top, og var derpaa, bortledet derfra, trængt ned i Lasten, og havde tilintetgjort en Deel af Ladningen. Der havde Straalen deelt sig; en Deel var ved et Blyrør bleven ledet til en Side af Skibet, og imellem Vind og Vand gaaet ud igjennem Enderne af tre 5 Tommer tykke Planker. Den anden Straaledeel var fra Rummet trængt ind i Dame-Kahytten, havde der forvandlet et stort Spejlglas fuldkommen til Atomer, dog uden at skade Rammen. Fra Spejlet kom den let til Fortepianoet, berørte Instrumentet saa stærkt, at ikke en eneste Streng blev tilbage, og forsvandt derpaa igjennem Bag-Kahytten ud af Vinduerne i Agterspejlet. Lykkeligviis vare vi dengang alle i vore Senge. Topmasten var bunden med 4 Jernringe, 2 til 3 Tommer brede og ½ Tomme tykke. Disse havde trukket det elektriske Fluidum til sig, og som isolerede og mindre stærke Ledere maatte Straalen naturligviis sønderrive dem og adsplitte Topmasten. Til Kahytrummet synes Lynet at være ledet ved et Blyrør, der befandt sig nær ved Masten under Dækket. Hvik-

følvet (Folien) paa det store Spejl var tilstrækkeligt til at lede den dertil, og beviser, at det er farligt, ved Tordenvejr at opholde sig i Nærheden af et stort Spejl; Glasset, en højst fuldkommen Ikke-Leder, blev naturligviis tilintetgjort. Luften i Kahytten maatte, i Mangel af en bedre Leder, langs med Gulvet bringe Straalen til Vinduet og saaledes føre den bort. Vi vare alle i vore Kojer, omgivne af Sengeklæder og Gardiner, altsaa af ikke-ledende Materialier, og hvilede altsaa forholdsmæssig sikkert, medens den dræbende Straale rasede omkring os. En Seng med Fjerdyner er udentvivl det sikreste Tilflugtsted i saadant Tilfælde. Havde det ikke været saa tidlig paa Morgenen, og de Rejsende været opstaaede, vilde vist mangen en af os være bleven et Offer.

(Fortsættes.)

Georg den 3dies Aandssygdom. I Southey's "History of the Peninsular war" 2det Bind, anføres følgende Hændelse som Aarsagen til Georg den 3die af Englands anden Aandssygdom. I October 1810 døde efter en lang og smertefuld Sygdom Georg den 3dies Datter, Princesse Amalia. Hun havde baaret alle sit lange Sygelejes Lidelser med beundringsværdig Blidhed og Rolighed. I Forudfølelsen af sin forestaaende Død havde hun ladet sit Haar indfatte i en Ring, og da hendes blinde Fader en Dag, som sædvanlig, med famlende Hænder traadte frem for hendes Seng, satte hun den sagte paa hans Finger. Snart efter hensov hun, uden at hun erfarede noget om Følgerne af dette sørgelige Minde. Kongen, som allerede under hendes hele Sygdom havde været meget spændt, blev næppe dette Kjærlighedstegn fra sin Datter var, før han faldt tilbage i en Sygdom, han i 22 Aar ikke havde mærket det mindste Tegn til.

Obelisker i Rom. Hans Hellighed Paven har givet 1500 Pjastre til den yngre Champollions Foretagende, Aftegningen og det omhyggelige Stik af Obeliskerne i Rom. Disse Kunstverkers Historie og deres Opstilling har

Fea beskrevet; Champollions Forklaring af Hieroglyferne og hans Tidsbestemmelser ville ledsage Verket, af hvilket man med Rette tør love sig meget.

Frankrigs Gejstlighed. De Foræringer, som den franske Gejstlighed fra Aaret 1802 til 1822 har erholdt, bestode i 384 Huse, 1077 Byggepladse, 309 Hektarer Land, 28 Bibliotheker, 56 tilbagegivne Kirker, 37 Kapeller, 3 Klostere og 174 Præsteboliger. Foræringerne i Penge have hvert Aar beløbet sig til 2 Millioner Franker, og Budgettet bevilger dem 40 Millioner aarlig; før Revolutionen regnede man deres Indtægter imellem 70 og 80 Millioner.

(Bl. f. l. U. 162.)

Et besynderligt Naturphænomen. Den 25 Juni d. A. var Skibet Hope, Capt. Joh. White, i det stille Hav, omtrent 45 Mile borte fra Cap Anna. Man saae i en Frastand af omtrent en halv Miil en Gjenstand, som man i Førstningen holdt for Skroget af et strandet Skib, men da man havde nærmet sig den paa 25 Fod, saae man, at det var en uhyre Fisk. Hele Mandskabet, bestaaende af 7 Individer, saae den tydeligen i et heelt Qvarteer. Den syntes at have 3 Svømmefinner paa Ryggen, hvoraf den ene var større end de to andre. Da Skibet havde nærmet sig paa den ovenomtalte Distance, fjærnede den sig omtrent 15 Fod længer bort, men kom strax tilbage, betragtede Skibet, bortfjærnede sig igjen, og vendte atter tilbage. Man troede et Øjeblik, at den vilde gaae løs paa Skibet, men den fjærnede sig omsider, uden at berøre det. Dens Hoved lignede et Hestehoved, og strakte sig en Fod ud over Vandet, i det Øjeblik, den betragtede Skibet. I sine Bevægelser holdt den stedse Hovedet under Vandet, og Halen, der saae ud som en Slanges, var kun over Vandet da Skibet første Gang kom den nær. Dyrets Længde syntes at være 60 Fod. (HCM. 128.)

Lord Byron og hans Cain. Der findes en forunderlig indre Correspondence og Slægtskab i vor Tids Irreveje, hvor ofte de fjærneste

Aands-Extremer, der i ydre Henseende slet ikke staae i nogen Berørelse, pludselig træffe sammen paa et Punkt af skuffende Lys, eller rettere, glimrende Mørke. Medens en vidunderlig brittisk Digter, maaskee den største, men tilvisse den mærkværdigste Digter i vor Tid, i sin tragiske Fremstilling af det ældste Brodermord har fremstillet, som Anstifteren til denne Udaad, Menneskeslægtens Fjende og Afgrundens Konge, som den store Dadler af den guddommelige Verdensorden og Overhovedet for alle misfornøjede Aander, og for Oppositionen i hele Skabningen, har, paa en Maade, som det endnu aldrig er skeet, med en saa gribende og forbavsende Sandhed skildret og ligesom ad vivum tegnet ham, saa at alle tidligere lignende Fremstillinger, endog af de berømteste Digtere, kun vise sig som vilkaarlige Fantomer uden Sandhed, imod denne Fremstilling, der derhos dog ikke er udkastet uden en hemmeligt gjennemstikkende Forkjærlighed, i det Digteren har udgydt sin Fantasies hele magiske Trylleri over denne dunkle Figur: saa bliver nu her just dette fjendtlige Princip, denne absolute d. e. den onde Fornægtelsens og Modsigelsens Aand paa den tyske Filosofies sidste Afveje, endskjønt i abstrakt Uforstaaelighed, stillet paa Tronen i Midten af det forvirrede System; saa at altsaa ved en selsom Art af forudbestemt Harmoni den antikristelige Digter og disse antikristelige Tænkere uformodet træffe sammen paa een Punkt af falsk Herlighed.

(Friedrich von Schlegel 3 erst. Vorles. über die Philosophie des Lebens.)

Botanikeren Douglas skriver i et Brev til Dr. Hooker, en af de meest udmærkede Botanikere i England, om en overordentlig Gran-Art, som man finder i Amerika 2 Grader sydlig for Columbia, i Umika-Indianernes Distrikt. Træet bliver 170 til 220 Fod højt, og har 20 til 80 Fod i Omfang. Konglerne ere indtil 18 Tommer lange og ofte 10 Tommer tykke. Stammen har først Grene i Nærheden af Toppen, og disse brede sig der saaledes, at de fuldkommen faae Udseende af en Regnskjerm. Vedet er fast og godt, og indeholder megen Harpix; af Frøet bage de Indfødte et Slags Kager.

Frøet indeholder og en Bestanddeel, der ganske bliver brugt som Sukker, og har en Smag, som ligner dettes.

En Hr. Bareta i Frankrig, Ejer af en Papiirfabrik, har opdaget en ny Brug af Kartofler. Han forfærdiger nemlig af disses rensede Marv et stærkt Pappapir. Kunde han og bringe det til at gjøre dette Kartoffelpapir spiseligt, saa kunde vore Archiver tillige i Dyrtid tjene til Magasiner, og Leipziger Messe vilde da blive det største Spisetorv i Europa. Men vee den literære Hæder! thi mangen en Digter vilde da see sig nødt til at fortære sine egne opera! Boghandlerne saae sig derimod betryggede, thi intet Verk vilde blive til Makulatur. Recensenterne vilde da sige: "Dette Verk duer ikke, men det smager godt." Kort, det vilde være den meest uhyre Revolution, der nogensinde kunde komme over Verden.

(Pappes Læsefrugter.)

Dr. Pariset i Paris har nylig paastaaet, at Pesten havde sin Oprindelse fra Ægypten og sin Aarsag deri, at man i dette Land hørte op at indbalsamere eller, som Grækerne kaldte det, indsalte de Døde. En anden Franskmand, som har opholdt sig i Ægypten og nylig er hjemkommen derfra, har nu ytret sig imod denne Mening. Han paastaaer, at de gamle Ægyptere kun indbalsamerede rige Folk, og blandt Dyrene kun enkelte, der holdtes for hellige. De store Dødningkammere i Nærheden af Pyramiderne ved Zackarah, indeholdt kun Ibiser, Katte, og undertiden Chamæleoner, men aldrig andre Huusdyr. Han troer ingenlunde at Pesten er en Følge af Indbalsameringens Ophør. "Meget sjælden," vedbliver han, "følger et Pestaar i Kairo ovenpaa et foregaaende Pestaar, og efter et Aar, hvori mange ere døde af Pest, er man endogsaa temmelig sikker derfor. Iøvrigt er det lettere at sige, hvad der ikke fremavler Pesten i Ægypten, end at angive, hvoraf den opstaaer. Man kan heraf slutte, at den ikke kan være oprindelig i dette Land. Som jeg troer, er denne Sygdoms Vugge i det europæiske Tyrki. Virkelig hersker Pesten bestandig i Konstantinopel,

meget hyppig i Alexandrien, som staaer i bestandig Samfærsel med Hovedstaden, men sjelden i Kairo." For at understøtte sin Mening, at Ægypten er Pestens Fædreland, taler Hr. Pariset om de Tab, den franske Armee der tildrog sig, men, siger hans Modstander, denne, i det mindste af 30,000 Mand bestaaende Armee, tabte under et treaarigt Ophold der, kun 1683 Individer ved Pest, og af disse døde de fleste paa Toget i Syrien. Det 21de Regiment let Infanterie, som næsten hele Tiden stod i Overægypten, og var 2000 Md. stærkt, mistede kun 20 Md. ved Pest.

I det første Galleri i Louvre i Paris, hvor Guld- og Sølv-Arbejderne ere udstillede, seer man i denne Tid et mærkeligt Stykke, der maaskee er det største, som siden Ludvig den 14des Tid er seet af Guldsmedearbeide, nemlig en Reliqviekiste af Sølv, hvorpaa den hellige Vincent af Pauls hele Legeme kan ligge, forsynet med en Himmel, hvorpaa 4 Engle i halv Legemsstørrelse ere anbragte. Det hele er 7 Fod langt, 5 Fod høit, fortræffelig udarbejdet og en Foræring til denne Helgens Broderskab. Det har kostet 50,000 Fr. Den samme Kunstner har ogsaa udstillet en Maria i Legemsstørrelse af Sølv, som Kongen har foræret til Notre-Dame-Kirken.

Nylig ere 6 Indianere komne til Frankrig, og hvad der er mærkeligt, som det synes, blot for at tilfredsstille deres Videlyst. De høre til Osagernes Stamme, et Folk, som kan opstille 1500 til 1600 Krigere. Deres Høvding er 38 Aar gammel, kraftig af Vext, og rankere end hans Reisekammerater. Han har foresat sig, naar han faaer seet Paris, at bereise en Deel af det øvrige Europa, og kalder sig Kihegasbugah eller den lille Høvding; han ledsages af sin Kone og Niece, begge 18 Aar gamle, af en anden under hans Befaling staaende Høvding, og to andre Indianere. Disse Indianeres Farve er kobberrød, de male Kinder, Øren, Øienlaage og Hage. De have alle meget skjønne hvide Tænder og smukt Haar, som Mændene bære afskaaret, store, levende Øjne, og behagelige Ansigtstræk. Fruentimmerne ere af liden Vært og have fine og indtagende Manerer. Deres Dragt er ogsaa mere udsøgt, end Mændenes. Disse gaae nøgne til Bæltestedet, og indvikle Nederdelen af Legemet i et uldent Dække, Fruentimmerne derimod tilhylle Overdelen af deres Legeme lige fra Halsen til Knæerne i en Art Slør af meget fint Perkaline i forskjellige Lag, og under samme bære de en rød Klædning, 3 til 4 Fod længere, men af samme Snit. Denne Indianerhøvdings Oldefader besøgte Frankrig under Ludvig den 14de (16de?) og meget smigret ved den Modtagelse han fandt ved Hoffet og i alle Dele af Frankrig, berettede han dette til sit forsamlede Folk, da han var kommen hjem til Missuris Bredder. Ved hans Fortælling herom udraabte den nærværende Høvding, som da var et Barn: "Ogsaa jeg vil besøge Frankrig, hvis Livets Herre forunder mig at blive Mand." Da nu for nogle Maaneder siden en Lejlighed tilbød sig, lod han ved sin Tolk, en Hr. David, som da befandt sig i St. Louis, bede om, at man vilde skaffe ham Midler til at begive sig til Frankrig, skjønt hans Landsmænd fraraadte ham det og spaaede, at han paa Havet vilde blive opædt af Fisk. Disse Indianere ere Deister, de tilbede Livets Herre, og gjøre Bønner til ham hver Aften. De tale et ganske eget Sprog. (L. B. d. B. H. 210.)

Det er en almindelig antagen Mening, at Ludvig den 14de opbrændte alle Regninger, som angik Opbyggelsen af Slottet i Versailles. Dog er dette en Vildfarelse, forsaavidt Talen er om Architekturen. Hr. v. Clairac angiver de fra 1664 til 1669 for Louvre udgivne Summer til 10 Millioner 608,969 Franker og de fra 1664 til 1690 paa Versailles anvendte, til 81 Millioner 151,414 Fr. Under samme Opgivelser finde vi, at Maskinen i Marly foruden Aqvæducten har kostet henimod 3½ Mill. Franker.

(L. B. d. B. H. 203.)

I Aaret 1661 kom Qvækeren John Perrot, fød i Dublin, til Italien for at omvende Paven i Rom. Han blev kastet i Inqvisitionens Fængsler, men blev dog snart igjen befriet, da han betragtedes som en vanvittig Person; han blev behandlet med megen Mildhed, og sendt tilbage til Irland paa Pavens Bekostning. Ved sin

Hjemkomst udgav han en artig Bog, betitlet "A Battering Ram against Popery" (en Stormpæl imod Pavedommet).

Samme Aar kom ogsaa en Qvæker til Konstantinopel i lignende kristelig Hensigt, nemlig for at omvende Storsultanen. Tyrkerne toge ham og satte ham i deres Hospital for Vanvittige, hvor han blev underholdt i et halvt Aar, men da han ofte udtalte det Ord "Ingelis", bragte de ham til den engelske Gesandt, Greven af Winchelsea. Da han ikke vilde tage sin Hat af i denne Adelsmands Nærværelse, lod han give ham Bastonade og sendte ham derpaa tilbage til Daarekisten.

Literar-Notitser fra Rusland. Iblandt de højere Stænder, og navnligen Adelen, maa man søge Ruslands betydeligere Skribenter, hvilke skrive mere af videnskabelig Trang, og ikke for at sikre deres Existence.

Den berømte Forfatter af Ruslands Historie, Karamsin, var den første, der fik et overordentlig betydeligt Honorar. Han fik for andet Oplag af dette Verks 9 Bind 80000 Papir-Rubler af sin Forlægger, som skal have tjent 163000 Rubler derpaa.

Den unge Pouschkin fik for et Digt paa 600 Vers 3000 P. Rubler, d. e. 5 Rubler for hver Linie.

Oversættere, der ere Medarbejdere af Journaler, faae 25 til 40 Rubler for Arket, og nøjes og stundum med 10. Det russiske Akademi betaler i Almindelighed 40—60, og for originale Arbejder 60 til 100 Rubler.

Dramatiske Forfattere have, efter Forordning af 1825, Ret til at lade deres Stykker opføre overalt i Riget, og at sælge dem til alle Theatre. For et større alvorligt Stykke paa 3 Akter og derover faaer Forfatteren hele Indtægten af den anden Forestilling. Er det Prosa, eller en Oversættelse, saa faaer han samme Indtægt med Fradrag af Omkostningerne. Forf. af et Lystspil eller en Vaudeville i 3 Akter, i Prosa, eller i 1 Akt paa Vers, faaer Indtægten

af 3die Forestilling, med Fradrag af Omkostninger. (Hesperus. Juni.)

Kjøbenhavns Børs, den 24 August 1827.

		à
Hamburg 2 M. — a vista 222		
Species 225		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 8 ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$163\frac{1}{2}$	$163\frac{3}{4}$ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	— Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	84	$84\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	$75\frac{1}{2}$	76 i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	— Rbd. r. S.
Dito Dito	$114\frac{3}{4}$	— Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	—	— Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco
4 pC. Dito nye	97	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	$60\frac{1}{2}$	$60\frac{3}{4}$ L. Sterl.

Anekdot.

Den berømte store Skuespillerinde Siddons maatte, uagtet hendes Fader selv var Skuespil-Directeur, paa ingen Maade ægte nogen Skuespiller. Og dog var hun ikke kold for en Hr. Siddons Sukke. Han var Skuespiller paa hendes Faders Theater, og spillede alskens Roller, fra Helten til Tjeneren, men alle meget middelmaadigt. Endelig kom Ægteskabet i Stand. Seer De," sagde Faderen, i det han undskyldte sig for en Ven, "egentlig har min Datter ikke giftet sig imod min Villie, thi en Skuespiller er Siddons ikke. Han løber kun med under Navnet!" Om hvor mange kunde man ikke, paa ethvert Theater, sige dette!

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 69.

Redigeret i Etatsraad Fr. Thaarups Fraværelse af Chr. Thaarup.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 28 August 1827.

Medaille- og Mynt-Samlinger i Danmark.

Kjøbenhavn har i det sidste Aarhundrede altid været rig paa Mynt- og Medaille-Samlinger. Nu udmærker Staden sig meget i denne Henseende fremfor de fleste store Stæder.

Den kongelige Samling af Mynter og Medailler kan egentligen regne sin Begyndelse fra Kong Frederik 3dies Tider, som en Deel af det da stiftede "Konstkammer." I Aaret 1739 begyndtes en planmessig Ordning; 1748 overdroges Hjelmstjerne at see et videnskabeligt Katalog udarbejdet, hvilket siden ved en Kommission blev fuldført. 1784 blev Samlingen flyttet til Rosenborg Slot, hvor den endnu bevares. Indretningen er smagfuld og prægtigen udført efter Wiedewelts Plan. Hans Excellence Hr. Overhofmarschal v. Hauch har, blandt sine mange Fortjenester af Videnskaberne og Kunsterne, ogsaa den, at have, som Chef for Samlingen, antaget sig dens Fremvært paa beste Maade, og ved hver forekommende Leilighed baaret Omsorg for dens Forøgelse. Professor Ramus, Ridd. af Dannebrog, og fra 1799 Inspektør ved Kabinettet, har ogsaa stiftet sig et hæderligt Minde ved, med sine grundige og udbredte Kundskaber, og udmærkede Nidkjerhed, at have ordnet og beskrevet hvad der ved hans Tiltrædelse tilbagestod, eller senere er tilkommet.

Samlingen deler sig i tre Hovedklasser: I. Den danske Stats Mynter og Medailler. Den er sand kongelig. Til Exempel anføres, at ved Medaille-Suiten, som er henlagt under Glas, har man sørget for, at hver Medaille saavidt muligt haves i Guld og Sølv, hvilke ligge sammen, hver med sin forskjellige Side op, saa at man ej behøver at vende Medaillen om, naar man har Adversen, for at see Reversen. De ældste danske Mynter antages nu almindeligen ikke at kunne tillægges en højere Alder, end fra Knud den stores Tidsalder, omtrent fra Aar 1016. Runers Brug paa Mynter ophører med Svend Estridsens Regjering Aar 1076. Ligesom Samlingen indtil den Oldenborgske Konge-

stammes Regjerings Begyndelse i Aaret 1448, har sin Værd til Oplysning i Historien, og ved Stykkernes ofte meget store Sjeldenhed, saa bliver den derimod fra bemelte Tidsrum vigtigere i Henseende til Antallet og Værdien af Stykkerne. Fra Kong Frederik den 3dies Tid (1648) begynde Medaillerne at være fortrinlige fra Arbejdets Side, endskjøndt de efter de Tiders urene Smag mangle den ædle Simpelhed, der burde være deres største Prydelse. Fra Christian d. 5tes Tid (1670) ere nogle Medailler udmærkede ved betydelig Størrelse; saaledes vejer Salvingsmedaillen i Guld 102 Speciesdukater; en anden, af Størrelse næsten den eneste, er den, som blev slaget i Anledning af Sejeren i Søeslaget i Kjøgebugt i Aaret 1677; dens Vægt i Guld er 300 Speciesdukater.

Vi maae henvise til:

Beskrivelse over danske Mynter og Medailler i den Kongelige Samling. Khavn 1791. To Bind i stor Folio, af hvilke det ene indeholder Kobbere; det andet Forklaringen over samme. 816 Sid. og LXIV S. Fortale. Recens. af Biskop Münter i lærde Efterr. 1792 No. 12 & 13, og i Götting. gel. Anz. 1792 No. 21. — Et Tillæg udkom 1794 i Fol. — I en Indledning til Værket (med hvis Udgave hengik omtrent et halvt Aarhundrede, fra 1739, da den første Plan dertil blev lagt, og de første Kobberplader bleve stukne) gav P. Fr. Suhm historisk Oplysning om Samlingens Oprindelse, og om det ældste danske Myntvæsen. — Af Lor. Prætorius leveredes nogle af Rentekamrets Arkiv samlede Efterretninger det danske Myntvæsen betræffende; — og af O. P. Kølle nogle Tabeller over danske Guld- og Sølvpenges Udmyntning fra Christian den anden til vore Tider.

Professor Ramus har i nogle Aar været beskæftiget med en ny Redaction af Mynterne før den Oldenborgske Stammes Regiering, hvorefter et Tillæg til det danske Myntværk vil fra hans Haand med det første udkomme; hvilket vil blive saa meget vigtigere for den danske Numismatik, da det tillige skal beskrive hvad der af private Samlinger kan tjene til de danske Mynters Oplysning, og til Værkets muligste Fuldstændighed, efter en vel anlagt Plan. Som en Prøve deraf har man allerede faaet: Om Knud den helliges Mynter, tilligemed en kort Oversigt af Mynterne under de foregaaende danske Konger, samt en fuldstændig Fortegnelse af Knud den helliges Mynter, oplyste ved Kobbere. Indført i det danske Videnskabs Selskabs histor. og philosofiske Skrifter. I Deel. 1823. S. 33-94.

En historisk Beretning om de Guldmynter, der ere slagne i de danske Stater, ved Ramus; i Skandinavisk Liter. Selskabs Skrifter 1807. I B. 124-201.

En anden Afhandling af samme Forfatter, om Brakteater, læses i samme Skrifter. Aarg. 1803, I B. 117-148.

II. Antike Mynter. Samlingen hører vel ikke til de største i Europa, da den overtræffes af den kejserlige i Wien, af den kongelige i Paris, og især, hvad græske Mynter angaaer, af Samlingen i München; ligesom og af enkelte faare rige Samlinger i Engelland; men den er den største i Norden, og den har tillige en Udmærkelse deri, at Sviterne ere temmeligen uafbrudte, og at de enkelte Regjeringer og Lande

ere jevnlig vel besatte, endog fra de Egne, hvis Mynter ere meget sjeldne.

Her har længe været samlet paa gamle Mynter, især romerske, om hvilke Efterretninger findes i Lauerentzens mus. regio; men da Forraadet endnu var utilstrækkeligt, blandet med nogle slette Exemplarer, og med nogle falske, blev det de nyere Tider forbeholdet, at Samlingen blev saa beriget, især i Faget af nummi populorum regum & urbium, som sædvanligen indbefattes under Navnet græske Mynter, at den kom til at indtage Plads ved Siden af de allerede i længere Tid berømte. Samlingens Fremvæxt, som er for det meste skeet i den Tid Hs. Ex. Hr. Overhofmarschal v. Hauch har været Chef, skyldes for en Deel G. Zoegas Bestræbelser, da han i Rom fandt Lejlighed til at kjøbe to meget betydelige Kabinetter, Baron Recupero's og især Advokat Bondacca's, ligesom og en indenlandsk Samling, Greve v. Schmettou's, kort derpaa blev forenet med samme. Finding af Mynter i Jorden havde og givet Samlingen Tilvæxt. Deriblandt var en Svite af 428 romerske Sølvdenarier, opdagede for omtrent 50 Aar siden i Egnen af Slagelse. Indenlandske Auktioner bidroge fremdeles til Samlingens Forøgelse, fortrinligen den Thottiske (1789-90), hvis hele Samling af gamle Guldmynter blev ogsaa erhvervet. Samlingen af saakaldte græske Mynter eller nummi populorum regum & urbium udgjør omtrent 7000 Stykker; der ere kun faa Provindser af den numismatiske Geografie, af hvilke aldeles ingen Mynter haves i Kabinettet; de fleste ere særdeles vel besatte. — Samlingen af romerske Mynter er vel forsynet i alle Metaller, især i Sølv og Kobber, og næsten alle vigtige Typer findes i den.

Om denne Hovedklasse af Kabinetter, de antike Mynter, har man Skriftet: Catalogus numorum veterum Græcorum & Latinorum musei Regis Daniæ. Disposuit, descripsit & æneis tabulis anecdotos illustravit Chr. Ramus. Havniæ 1816. 1-2 vol. 4. Dette vigtige Værk, en sand Berigelse for den gamle Numismatik, er recenseret i Liter. Tid. 1817 No. 1-6 af Biskop Münter, og i Gött. Anz. 1817 No. 114.

En fattelig Forklaring af en antik Myntsamlings Indhold, Indretning og Anvendelse, af Prof. Ramus, i Skandinav. Lit. Selskabs Skrifter 1814 S. 187-239.

III. Forskjellige fremmede Mynter. Her udmærke sig især de svenske, hvilket Fag er rigt besat. Herover haves endnu ingen trykt Udsigt.

Foruden de nævnte Skrifter og Afhandlinger i det numismatiske Fag af Biskop Münter og Prof. Ramus læses flere i det Skandinaviske Liter. Selskabs Skrifter, i antiquar. Saml., i Vidensk. Selsk. Skrifter o. fl. Steder, hvortil Nyerups Literatur-Lexikon vejleder, ligesom og Gust. Ludv. Baden i sit histor. Bibliothek S. 27-30 opregner Skrifter og Afhandlinger vore Mynter og Myntvæsenet vedkommende.

Den Hjelmstjernske Myntsamling, der er forenet med den kongelige, er beskreven i det over de Hjelmstjernske Samlinger trykte Katalog.

(Sluttes i næste Nummer.)

Kammerraad

Johan Traugott Otto.

Der er en Krone gjemt for Støvets Sønner;
Den pryder Issen først ved Banens Maal.
Saamange tunge Fied den Krone lønner
Og dæmper Lidenskabens stærke Baal.
Med Ærefrygt hver Yngling den beskuer;
Thi den er Maalet, som han stunder til;
Og medens Ungdomsvarmen kraftigst luer,
Han "Sølverkronen" ei forglemme vil.

Der er en Kilde, reen som Himlens Væde,
Og lædskende som Sydens gyldne Frugt;
Ved den boer Jordelivets bedste Glæde,
Og Blomsten aander der sin søde Lugt.
Den Himlen selv med Jorden sammenbinder;
Thi hvad var Evigheden uden den?
Held Dig, som Vei til Kilden tidligt finder!
Du glemmer "Kundskabsvældet" ei igjen.

Der er en Ædelsteen i Kildens Vover,
En Diamant, som ei betales kan.
Men først naar Kjødets Drageyngel sover,
Den hentes tør af Kildens klare Vand.
Den fattes ind i Gubbens Sølverkrone,
Og funkler klart som Stjernen i det Blaa.
Og lig en venlig Genius for Herrens Trone
Den vil som "Dyden" under Palmer staae.

Der er en venlig Blomst, som disse trende
Opelske paa den tause, lune Grav.
Ved den skal fjerne Slægter stedse kjende
Det Sted, hvor Ædlingen har lagt sin Stav.

Skjønt kun en Blomst — har den dog Kæmpekræfter,
Som trodse Stormens Magt og Regnens Savn;
Den skjænker Trøst, som Hjertet længes efter,
"Det gode Eftermæle" er dens Navn.

Faldne Gubbe! "Kronen" har Du vundet
"Kilden" har Du længst som Yngling fundet,
"Ædelstenen" drog Du fra dens Bund.
"Blomsten" spirer paa Din stille Tue,
Tænder Kjærlighedens milde Lue
Dybt i Broderhjertets faste Grund.

Sov da sødt i Danmarks grønne Have! —
Trøstens Balsom, Himlens milde Gave,
Standse Dine Kjæres bittre Graad!
Lad dem mindes om, at Lønnen følger
Jordens Søn bag Tidens brudte Bølger,
Naar hans Liv, som Dit, var ædel Daad.

P. E. Becker.

Indenlandske Efterretninger.

Horsens, d. 17de August. (Af et Brev.) Imorges indtraf Hs. Høivelbaarenhed Hr. Amtmand Greve de Sponneck hertil, hvorpaa en Deel af Byens og Omegnens Honoratiores indfandt sig, for at byde ham Velkommen.

Kl. 10 høitideligholdt Bibelselskabet sit Aarsmøde ved en Generalforsamling i Frelserens Kirke, hvor Hr. Pastor Trojel fra Ølsted holdt en til Høitideligheden passende skjøn Tale, og Hr. Adjunct Schmidt forelagde Regnskabet, og meddeelte de betydelige Fremskridt Selskabet dette Aar havde gjort.

Hr. Postmester Malling gav, som Meddirecteur for Selskabet, i denne Anledning et Diner, hvortil Hr. Amtmanden saavelsom endeel af Byens og Omegnens gejstlige og verdslige Embedsmænd vare indbudne.

Borgervæbningens samtlige Corpser vare om Eftermiddagen, med flyvende Faner og klingende Spil, dragne udenfor Byen, for at aflægge Prøver paa deres aarlige Vaabenøvelser. Efterat Hans Høivelbaarenhed Hr. Amtmanden havde taget Corpsernes Manøvrer i Oiesyn, yttrede han lydelig sin fulde Tilfredshed med den Flid, de havde lagt for Dagen; hvorpaa et "længe leve H. H. Hr. Amtmand Greve de Sponneck" tilligemed et fleregange gjentaget Hurra lød fra hele Linien. H. H. udbragte derpaa et "Hurra for Horsens Bye og dens agtværdige Borgere."

Et "længe leve Hr. Stadshauptmand Blumer" tonede førend Corpserne adskiltes udenfor H. Stadshauptmandens Bolig. Om Aftenen lod vort veløvede Musikcorps, tillige med den skjønne Jægermusik, som af Corpset var foranstaltet, sig høre i Byens Gader til Tappenstreg. Om føie Tid agter H. H. igjen at indtræffe hertil, for at tage Byens Brandanstalter i Oiesyn.

Blandede Efterretninger.

Et skrækkeligt og saare mærkeligt Tordenvejr paa Oceanet.

(Af Liverpool Commercial Cronicle.)

(Slutning, see forrige No.)

Det andet Tordenslags Virkning var meget forskjellig fra det første, og fortjener saameget mere Opmærksomhed, som det giver et nyt Beviis paa Lynaflederens Virksomhed, som Beskyttelses-Middel ogsaa for Skibe paa Havet. "Vi havde," vedbliver hint Ojevidne, "en Aflednings-Kjede (chain conductor) ombord; men fordi det ikke var den Aarstid, da man har at frygte for stærke Tordenvejr, og det første opkom saa hurtig, saa havde man ikke haft Tid til at trække den op. Morgenens Storm var forbi, dog blæste det endnu temmelig stærkt, og ved Middagstid samlede der sig svære Skyer rundt om Skibet, hvilke hang saa lavt, at de syntes at bølge hen imellem Takkelagen. Man havde Grund til at befrygte et nyt Uvejr; Aflederen blev bragt i Orden, og efter Capitain Bennets Befaling opsat paa Toppen af Stormasten. Den bestod af en Jernkjede, med Led af en Tommes Tykkelse og to Fods Længde, paa begge Sider dreiede ind i hverandre (turned in hooks at each end) og forbundne ved Ringe af samme Tykkelse, hvis Gjennemsnit (annullar diameter) var en Tomme. Denne Kjede var befæstet med en Jernstang, ½ Tomme tyk og 4 Fod lang, med en vel poleret og skærpet Spidse, for let at kunne modtage den elektriske Materie. Kjeden blev anbragt paa Stormasten, saa at Stangen ragede to Fod oven over sammes Spidse, derfra naaede den ned til Qvarteerdækket, (quarter) og blev der ved en ti Fod lang Sparre (oar) afholdt fra Skibets Side og ledet nogle faa Fod under Vandes Overflade. Dr. Franklin var af den Mening, at en saadan Kjede beskytter imod de stærkeste Lyn. — Kort efter Kl. 1 efter Middag saae vi Lyn; nogle Minuter før 2 meget heftige. Jeg saae paa mit Uhr, bemærkede Secunderne og talte 4 da Tordenslaget kom. Jeg følte ingen Ængstelse, da jeg veed, at et Uveir kan komme endnu nærmere uden at gjøre Skade. Kl. 2 bedøvedes vi af et Slag, ligesaa stærkt som det om Morgenen, Lynild og Torden i samme Oieblik. Jeg var tilfældigviis med en anden Rejsende i Kahytten. En Ildkugle syntes at slaae ned foran os; i samme Ojeblik kom Stumperne af Glasset i Kahytbedækningen (round house) raslende ned til os. Alle de, som vare paa Dækket, troede at Skibet stod i lys Lue, saa levende var Lynildens Flamme, der tydeligen synlig foer ned ad Aflederen og skummende oprørte Havet. Alle Dele af Skibet vare, som om Morgenen, opfyldte med Damp og Svovllugt. Tordenlederen var af Slaget revet itu og adsplittet i Vindene; man fandt smaae Brudstykker af den paa Dækket. Den havde bogstaveligen reddet Skibet fra Tilintetgjørelse. Den tilspidsede Stang var smeltet, forkortet ad-

skillige Tommer, og fortagtigt forkalket. Nogle Led af Kjeden vare revne fra hverandre, andre smeltede. Hr. Roß, den Næstkommanderende, styrtede ned imod Dækket, og 3 Matroser kastedes tilbage, dog uden synderlig Skade. Kompassernes Polaritet afficeredes, de vege af saavel indbyrdes, som fra den sande Punkt. Lidt efter lidt vandt de den Retning, efter hvilken vi havde styret, men afvege dog endnu 3 Punkter. Kapitainens Chronometer leed meget; sædvanligviis plejede det paa hele Rejsen over Atlanterhavet kun at variere to Secunder, men ved Ankomsten til Liverpool befandtes det at være 9 Minutter 42 Secunder efter Greenwich-Tiden. Tre Guldubre vare ved Lynstraalen saaledes beskadigede i Staalverket, at dette var ganske ubrugeligt. Et saadant Verk i et Uhr forholder sig ganske som Magneten selv. Aflederens Nytte ogsaa for Skibe beviste sig her øjensynligen og fortjener alle Skibsrhederes og Assecurandeurers Opmærksomhed i højeste Grad. Kapitain Bennet vil aldrig oftere besejle Oceanet uden en optrukken Kjede. Det vilde være godt at have flere Kjeder ombord, og at gjøre Ledene ½ Tomme i Gjennemsnit.

Amerikansk Skibsbyggeri. Hr. de Roos, en kundskabsfuld ung brittisk Søofficeer, har i forrige Aar fuldendt en Rejse igjennem de nordamerikanske forenede Stater, fornemmelig for at skaffe sig Underretning om, hvor vidt det er kommet med Sø-Krigsvæsenet der. Vi uddrage af dette underholdende og grundige Verk et Par Facta. Hr. de Roos besøgte i Ny-York Ohio, en Todækker paa 102 Kanoner, der laa langs med Værftet. "Et pragtfuldere Skib", skriver han, "har jeg aldrig seet. Kanonerne i det nedre Dæk vare opstillede, og alle Sejlstænger ombord. Meget forbavsedes jeg over den Forsømmelighed, at et saa skjønt Skib uden Bedækning laa udsat for et saa fordærveligt Klima. Det er først for 7 Aar siden bygget, og formedelst Mangel paa Omhu begynder det alt stærkt at raadne. Jeg erfarede, at dette Skib er intet andet, end et Exempel paa Amerikanernes raffinerede Statsklogskab. Regjeringen lod det, som det skjønneste Mesterstykke af Skibsbyggerkunsten, udruste paa det fuldstændigste og kostbareste, commandere af de bedste Officerer og fuldstændigen besætte med et Udvalg af de bedste Søfolk. Saaledes løb Ohio ud, og krydsede i Middelhavet, hvor det mødte Flaader fra alle europæiske Magter, og viste dem sin prægtige Equipage, sit Mandskabs store Færdighed, kort Alt, hvad der i Sø-Krigsvæsenet kan lokke og finde Bifald, for derved at udbrede overdrevne Begreber om de Forenede Staters Sømagt. Derpaa vendte Ohio tilbage til Ny-York, og nu gaaer Sø-Departementets Sparsomhed saa vidt, at man ikke engang tilstaaer det herlige Skib de sædvanlige Reparations Omkostninger.

Den berømte, i alle Landes Literatur omtalte Dampfregat Fulton er endnu stedse ufuldendt. Opfinderen, Fulton, døde inden Maskinen var fuldkommen bragt i Stand. Hr. de Roos fandt denne Fregat forsynet med Sejl for at øve unge Matroser i at opbinde Sejl o. s. v. Dens Sider ere fem Fod tykke og af Kjærne-Egetræ. I Almindelighed betragtede man den som forfejlet. Den er ikke malet og har overhovedet et meget klodset Udseende. Maskinen var ikke ombord. Havde Opfinderen end levet, vilde han næppe have bragt den i Stand.

Kejserdømmet Frankrig og dets Krigsmagt. Hvad andet end Forsynets Magt kunde have adsplittet, hurtig som en Bølges Fald, det franske Kejserdømmes Vælde? Svundet og begravet, som det er, bliver selv dets Minde forfærdende. Dets traktatmæssige Grændser vare næppe bestemte ved en Linie, dragen fra Østersøen rundt om Fastlandets Kyster, langs med Pyrenæerne rundt om Italien, til Portens Provindser, alene med Undtagelse af Neapel, som var under Murats nominelle Souverainitet. Men Kejserdømmets Grændser i Virkeligheden indbefattede Helvetien, Rhinforbundet og en Skare af mindre Fyrstendømmer, og udgjorde saaledes et Herredømme af 800,000 (engl.) Qvadratmile (?)

og 85 Millioner Mennesker; en Femtedeel af Europa i Territorium, men Halvparten i Befolkning, og i Beliggenhed, Frugtbarhed og militære Hjælpekilder overgaaende Alt det øvrige. Frankrig og de Provindser, der virkelig hørte til dets Landemærke, var 42 Millioner i Centret af Europa. Ligesom Oprindelsen til dette forbavsende Herredømme havde været Erobring, saa blev det stedse behersket ved Sværdet. Primus motor i den store Maskine var en Armee uden Lige i Tal, i højere Grad uden Lige i Udrustning, Disciplin og Krigserfarenhed, endnu mere udmærket ved dens Styreres Navnkundighed og Talent, men frem for Alt andet ved ham der var Sjælen i det hele, og alles Herre og Mester: Napoleon. Følgende er en Fortegnelse paa den uhyre Krigsmagt, bag hvilken Kejserdømmet hvilede:

Den franske Arme, total .	850,000	Mand
— italienske, under Eugen	50,000	—
— polske	60,000	—
— bajerske	40,000	—
— sachsiske	30,000	—
— vestphalske	30,000	—
— würtembergske . . .	15,000	—
— badenske	9,000	—
Rhinforbundets	23,000	—
Preussiske Hjelpetropper .	20,000	—
Østerrigske	30,000	—
Den neapolitanske Armee .	30,000	—
	1,187,000	Mand

Fradrager man nu for Sygdom, Permission osv. 387,000, saa bliver tilbage det overordentlige Tal af 800,000 Soldater i den fuldkomneste Krigstilstand. (Blackw. Mag. Aug.)

Af et Verk om Medallier, der nylig er udgivet i Florents af den utrættelige, lærde Antiqvar Dominico Sestini, lærer man, at der ere talrige Falsknere, som mynte græske Medallier og dermed paa forskjellige Steder i Orienten, men især i Smyrna og paa Syra, drive en indbringende Handel paa de godtroende Europæeres Bekostning. En af disse Herrer, som var bosat i

Konstantinopel, fik af en Amateur 14204 Franker for 29 falske Medallier! En anden Bedrager, ved Navn Becker, har oversvømmet Europa med sine Mynter, især i Guld; og Sestini giver i det her omtalte Verk en Katalog over dem, hvori han udpeger de forskjellige Museer, til hvilke disse falske Mynter have fundet Vej. En Græker fra Athenen har ogsaa eftergjort mange græske Sølvmedallier, hvilke han har solgt rundt om i hele Levanten; han var saa heldig at narre en Liebhaber een paa, for en Sum af 100000 tyrkiske Pjastere! To Italienere have i Smyrna etableret en Medallie-Manufaktur, og eftergjøre med største Færdighed Originalerne. Disse Falsknere have deres Agenter over hele Europa. I Rom, Neapel, og Catania paa Sicilien ere lignende Fabriker. Sestini klager over, at der ikke er nogen Lov for at straffe saadant Bedrag.

Sir James Mackintosh's længe lovede Historie af England er nu endelig færdig til Trykken. Rygtet siger, at han har solgt Forlagsretten til Longmann & Comp. for 6000 Guineer.

I Communen Epinchal i Departementet Puy-de-Dome lever en gammel Mand ved Navn Antoine Brachieux, som i forrige Maaned traadte ind i sit 126de Aar. Han har en overordentlig god Helbred, og gaaer sædvanligviis 4 Ligues hver Dag. Han har en Søn, som lever i Paris, 81 Aar gammel, og som nylig har giftet sig tredie Gang. Ved Bryllupsfesten vare 52 Børn, som denne havde haft med sine 2 første Koner, nærværende. Man fortæller, at han for ikke længe siden beskedent indvendte noget imod sin ovennævnte Fader, hvorpaa denne udbrød: "See mig til disse unge Mennesker! de bilde sig altid ind, at de veed mere, end deres Forældre!" (M. Rev. Aug.)

De berømteste Sorter Thei China. Man seer af den Liste, som Klaproth har oversat efter et Manuskript i Baron Schillings Eje, at de forskjellige berømte Thee-Sorter i China beløbe sig til et Tal af 39. Det er i Provindserne Kiang-Nan, Tshe-Kjang, Hu-Konang,

Jun-Nan og Su-Tsjuan, at man samler dem. Den veritable Perlethee, tsjin tsjn tsja, og den grønne The tsiug tsja komme fra Distriktet Hoej-Tsiu i Kjang-Nan. Hr. Abel Remusat har til denne Fortegnelse føjet 17 andre Varieteter af Theen, iblandt hvilke man bemærker the-bu fra Fu-Kian og den sorte The u-tsja. "Det var at ønske", siger Hr. Abel-Remusat, "at man kjendte alle forskjellige Sorter af Theen, for at kunne, efter de Indskrifter, der med plumpe Skrifttegn staae paa de Kasser, der bringes os fra China, bedømme Qvaliteten af den The, de indeslutte. De Erfarne have ikke dette nødig, thi i Følge Blancard vide de ved den blotte Smag at skjelne endog imellem de Sorter, der ligne hverandre mest. For at være "The-Proberer" i Canton, udkræves dette Talent; men denne Post er ogsaa en af dem som det engelsk-ostindiske Compagnie lønner bedst. Den beklædes for nærværende Tid af en meget fortjenstfuld Mand, og hans Gage, for at smage paa Theen, beløber sig, siger man, til 1000 Pund Sterl.

(Annal. Maritim.)

(Forlangt Indrykket.)

Til *******

De har brudt Deres Ord —

De sagde, at jeg skulde see Dem paa Tirsdag. Dersom De bryder Dem det mindste om min Sjælsfred, saa mød mig saa snart som muligt paa det Sted, vi skiltes, da jeg sidst saae Dem. Kjærlighed er der slet ikke Tale om. De haver hørt noget ufordeelagtigt om mig, og jeg kan ikke have Ro, før jeg faaer forklaret det for Dem. Idee om Giftermaal er aldrig kommen i mit Hoved. Min Selvfølelse oprøres ved den Mening, jeg er næsten vis paa at De nu har om mig. Naar jeg forsikrer Dem, at

jeg vilde foretrække Døden for Deres Foragt, saa vil De ikke undres over at jeg bønfalder Dem om en Sammenkomst. Alt hvad De har hørt er Bagvaskelsens fule Tunge. Jeg har Intet følt for Dem, uden øm Hengivenhed — en Hengivenhed, som jeg altid skal bære for Dem, saalænge De forbliver som De er.

Efterat jeg nu har fortalt Dem Alt, tør jeg antage, at vi aldrig oftere ville mødes. Erindre derfor

9. 5.

P. S. Svar mig næste Uge i "Dagen", hvis vi ikke seer hverandre forinden.

Den 25 August 1827.

Kjøbenhavns Børs, den 28 August 1827.

		à
Hamburg 2 M. — a vista 221		
Species 224		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 7 ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	163	163½ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	48¾	49 Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	84	84¼ Rbd. Sedl.
Dito Dito	76	— i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	102½ Rbd. r. S.
Dito Dito	114	114½ Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	—	— Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco
4 pC. Dito nye	97	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	60¾	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 70.

Redigeret i Etatsraad Fr. Thaarups Fraværelse af Chr. Thaarup.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 1 September 1827.

Medaille- og Mynt-Samlinger i Danmark.

(See forrige Nummer.)

De her værende private Mynt- og Medaille-Samlinger staae naturligviis i Pragt og Rigdom langt tilbage for den kongelige, men indtage dog hæderlige Pladse imellem andre Stæders lignende Samlinger. De ere:

I. Hans kongelige Højheds Prinds Christian Frederiks Samling, der indeholder fornemlig nummi populorum urbium & regum, er betydelig, især hvad det sydlige Italien angaaer; den har flere store Sjeldenheder, af hvilke nogle ere beskrevne i en egen Dissertation af den bekjendte Myntforsker Sestini.

II. Biskop Münter, Storkors af Dannebrog, har en Samling af antike Mynter, der er meget betydelig, og er ordnet efter det eckhelske System. Af nummi popul. urbium & regum haves her omtrent 3500. Samlingen af asses, eller Romernes ældste støbte Mynter, der tillige vare pondera, Vægt, er udmærket, men hvad der fremfor alt er noget i sit Slags enkelt, er Suiten af Mynterne med den ældre arabiske eller kufiske Skrift; imellem 4 til 500 Stykker. Maaskee kunde der vel gives nogen Samling af denne Slags, der i Tal er større, men næppe nogen, som er saa forholdsmæssigen rigt besat i alle Klasser. Hr. Biskoppens Bibliotheks numismatiske Fag er og vigtig.

III. Udi Hofkleinsmed Timm's Samling af Mynter, hvorpaa Ejeren har anvendt en Tid af omtrent et halvt Aarhundrede, og som bestaaer af 13 til 14000 Stykker, er især den antike Samling, og fornemmeligen den romerske, udmærket. Ordningen er skeet efter det eckhelske System. Samlingen af danske Medailler er den fuldstændigste næst efter den kongelige. Af alle Tiders og Landes Mynter haves en stor Mængde hvoriblandt de største Sjeldenheder, især af Middelalderens Mynter.

IV. Cancellieraad Thomsens Myntsamling bestaaer af ligesaa mange Stykker som den Timmske. De antike ere ordnede efter det eckhelske System, og den interessanteste Deel af disse,

numi popul. urbium & regum, indeholder 2400 Stykker, hvoriblandt flere Sjeldenheder; men den langt vigtigere Deel af Samlingen udgjør Mynterne fra Middelalderen af alle Lande. Denne Deel indeholder nu omtrent 3600 Stykker, af hvilke Skandinaviens er saa fuldstændig, at den allene overtræffes af den kongelige Samling. Andre Landes ere mindre rigt besatte; men udgjøre dog et sammenhængende Heelt, som faa Samlinger ville kunne opvise i den Grad. Skandinaviens Mynter ere fortsatte fra Middelalderens Slutning indtil nu; derimod ophøre de andre Landes Sviter med Middelalderen.

Som Anhang til Samlingen høre tre mindre vigtige Afdelinger:

a. De nyere Tiders Mynter af alle Lande fra den franske Revolutions Begyndelse 1789 indtil nærværende Tid.

b. En Suite Medailler, fornemlig i Bronze, samlede med Hensyn paa, og bestemte til at give en Oversigt af Medaillørkunsten.

c. De i nyere Tider falskeligen eftergjorte antike Mynter, hvilken liden Samling, bestaaende af omtrent 1500 forskjellige Stykker, er ikke uden Nytte, da den lærer at vogte sig for Bedragerier, som med antike Mynter er gjort paa mangfoldige Steder. (See Skild. d. A. No. 69.)

Samleren ejer, næst Biskop Münters, den fuldstændigste Samling af Bøger i det numismatiske Fag.

V. Bogtrykker Schubarts Samling indskrænker sig til det danske Monarkies Mynter. De ældre Stykker udgjør den svagere Deel af Samlingen, men ved omtrent 40 Aars Flid er derimod Sviterne fra den Oldenborgske Stammes Begyndelse bragt til en saadan Fuldkommenhed, baade i Guld og Sølv, at de allene staae tilbage for den kongel. Samling.

VI. Konferentsraad og Cancelliedeputeret Monrad, R. a. Dbr., har antike, danske, svenske og engelske Mynter. Især bemærkes de byzantinske Kejseres, saa og en Suite af den franske Revolutionstids Mynter.

VII. Etatsraad Weinwich har antike, og gamle danske Mynter.

VIII. Bank-Assistent Albers har en betydelig Deel af alle Landes Mynter.

IX. Hr. Devegge, Underbibliothekar ved det Classenske Bibliothek, har antike, og Mynter af alle Lande, hvoriblandt især gamle danske, og Middelalderens.

X. Etatsraad og Professor B. Thorlacius, R. a. Dbr., har deels antike, deels gamle danske Mynter.

XI. Professor, Dr. Theol. P. Er. Müller, R. a. Dbr., har gamle danske Mynter.

XII. Hr. Grosserer Walker har antike Mynter, saa og andre ældre og nyere, især danske, svenske og engelske.

Af Myntsamlinger i Danmark uden for Kjøbenhavn udmærke sig:

I. Greve Bille-Brahe's i Fyen. Den bestaaer blot af nyere Tiders, omtrent fra Aar 1500, er meget stor, og rigelig forsynet saavel med Guld- som Sølv-Mynter. De danske haves især fuldstændige.

II. Geheimekonferentsraad Joh. v. Bülow's store Samling af antike Mynter paa Sanderumgaard.

Forsaavidt man over gode Samlinger, som forhen have været her, men ere blevne adspredte, kan i Katalogerne eller i sammes Fortaler, finde en eller anden nyttig Notice, nævne vi: Greve Christ. Aug. v. Berkentin's, solgt 1759, — Blytækker Nyegaards — Greve Otto Thott's (hvorover Katalog udkom 1789-1790 i 2 Dele, 8. med Kobb., forfattet af El. Chr. v. Haven) — P. F. Suhm's — Wintmøll's — v. Hemmert's, solgt i Februar 1807. — Moltke's — Abildgaards — o. fl., hvilke alle ved Auktion ere solgte. Geheimeraad Høegh-Guldberg's derimod blev næsten heelt forenet med den Thomsenske Samling.

Af afdøde Justitsraad Frost's gode Mynt- og Medaille-Samling, som bestod af saavel antike Stykker, som nyere Tiders, og hvoriblandt mange Sjeldenheder, er den halve Deel i dette Aar bortsolgt ved Auktion; den anden halve Deel vil blive det.

En Sproglærer Forwaldt, som havde en Samling blot af danske Mynter, men blandt disse store Sjeldenheder, rejste til Bergen, og tog Samlingen med sig. Er der død.

Hr. M. Hartwigs Samling af antike og danske Mynter er nu i Hamburg.

Som udmærkede Medailløreer, deels danske, deels i dansk Tjeneste nævner Kunsthistorien Anton Meybusk, Christoph. Schneider (af hvem den store Medaille paa Slaget 1677 i Kjøge Bugt), Michel Aug Røg, Joh. Carl Hedlinger, Joh. Lor. Natter, Arbien, Adzer, Gianelli, o. fl., hvorom Weinwich's Kunsthistorie giver Underretning. For nærværende Tid maae man søge til Udlandet for at faae gode og skjønne Medailler forfærdigede.

Den periodiske Presse i Storbritannien og Irland,

eller

en kritisk Undersøgelse over den nærværende Tilstand af de mest udmærkede brittiske Tidender og Journaler.

(Efter Dr. Meyer i Brit. Chronicle.)

Cap. I. Den periodiske Presse er den mægtigste moralske Maskine i Verden. Den udøver en større Indflydelse paa det civiliserede Selskabs Sæder og Meninger, end Skrankens, Raadets og Prædikestolens forenede Veltalenhed. Men ligesom Dampmaskinen kan den siges endnu at være i sin Barndom, og de Fordele, som den er i Stand til at skjenke Menneskeslægten synes fornemmeligen at være bestemte for kommende Slægter. Pressen har upaatvivleligen i sig selv Sæden til Uforkrænkelighed, men det er desuagtet vanskeligt at bestemme, hvor haard og hvor langvarig en Kamp den vil have at udholde, inden dens Emancipation bliver almindelig og almindeligen erkjendt.

Saavidt Historien sætter os i Stand til at efterspore det, see vi Pressen i en højst ulige Kamp med Europas Regjeringer. Tolerance er et Ord, som endnu er forbudt i mangen monarkisk Stat, og den Ret, som enhver Mand har til at ytre sine Meninger, er langt fra ikke overalt erkjendt.

I en meget tidlig Alder, og kun faa Aar efter dens Opfindelse, blev Bogtrykkerkunsten indført i England. Den var i Førstningen indskrænket til den romerske Kirkes Brug, under Præsteskabets Bestyrelse, og anvendtes fornemmelig til theologiske og historiske Undersøgelser,

de eneste Grene af Videnskaben, hvilke Tidens Smag eller dens Institutioner syntes at have tilladt.

Over et hundrede Aar arbejdede Pressen i Klosteret. Den arbejdede i Mørke og dens Frembringelser, der ere komne til os, give Vidnesbyrd derom. Det var ikke før Begyndelsen af det sextende Aarhundrede, at Englænderne begyndte at gjøre Brug af deres Rettigheder, ved at ytre Meninger, som i Tydskland, Helvetien og Nederlandene vare forplantede under Nattens Skygger — som vare blevne nærede i Tavshed og Eensomhed, og under Fare for Tab af Liv og Ejendom. Men selv der, i en meget senere Periode, og ihvor dristige dens Apostle vare, havde Pressefriheden kun en kort Tilværelse. Frihedens Rettigheder begyndte at dages over den, i en Huttens, en Luthers Skrifter, men det var Alt. De Kundskabens Straaler, den udspredte, bleve snart svage, ustadige, og undertiden, især mod Enden af det 17de Aarhundrede, syntes de ganske at udgaae.

Men Gløderne ulmede under Asken. Snart blev Luen atter oppustet, og skjønt de Følelser, dens Lys antændte i Menneskenes Sjæle, havde at kæmpe med forældede Fordomme, med oprørende Overtro, var Kampen ikke forgæves. De fik en Kraft og en Overlegenhed over Uvidenhed og Uretfærdighed, som ikke længer lader sig underkue.

Skjønt Pressen fandt et sikkert Asyl i England, ved de første Reformatorers Iver og Anstrængelse, var det først efterat Reformationen havde grundfæstet sig, at dens Nyheder kunde siges at være sammensmeltede med Landets Love, og at den borgerlige Friheds Grundsætninger kunne siges at have sluttet deres Forbund med den religiøse Friheds allerede anerkjendte Indretninger, kort, at der var given Frihed til Forfatterskabets almindelige Emanationer. Fra Revolutionen nu, og til for en 50 Aar siden vare de legitime Grændser for offentlig Discussion i Britannien noget nær paa Punkt, som de nu ere i største Delen af det øvrige Europa.

Vistnok gjordes hurtige Fremskridt til liberale Meningsyttringer i hele det 18de Aarhundrede, men det var ikke før i den sidste Part af det, ikke før Misforstaaelserne i Nordamerika, at den periodiske Literatur fremtraadte.

Flyveskrifter (Piecer, Brochurer, Pamphlets) kom da i Mode, og Aviserne gave sig en Mine af Vigtighed, som de aldrig før havde haft. Isteden for at være ydmyge Dagbøger om Vind og Veir, om Fyrsters og Ministeres Ankomst og Bortrejse, Fester og Fornøjelser, blotte Almanakker for Hændelser, Priscourant paa Korn, Meel, Brød, Kjød og Tællelys; Kramboder for forslidte Anekdoter *), jammerlige Copibøger for de forfalskede Efterretninger om fremmede Begivenheder; døve og blinde, døvstumme Monstra med Hensyn til enhver dadelværdig Ting, der passerede indenfor deres eget Lands Grændser, jammerligen trykte paa et Halvark Trækpapir — vovede nu Udgi-

---

*) Dette er ikke saaledes at forstaae, som om alle disse Artikler vare Udværter ved en offentlig Tidende, og som om de nu vare udjagne af de engelske; tværtimod findes alle de ovennævnte i enhver god engelsk Tidende, og mere til af samme Art, men kun som Bisager.

verne at publicere Meninger om politiske Gjenstande, og at benytte sig af Personer, der vare i Stand til at tildrage sig almindelig Opmærksomhed ved sine Bemærkninger over offentlige Affairer. Den store Ubekjendte (Junius) opstod — og den offentlige Meningsguddommelige Magt samt dens Organer vare ikke længer en Hemmelighed. Den meest glimrende Periode i den offentlige Presses Historie i England var begyndt.

Eftersom de brittiske Tidender bleve mere politiske og literære, bleve ogsaa deres Redacteurer mere duelige i andre Grene af deres Kald. Regulære Beretninger om Parlaments-Forhandlingerne bleve indførte, og den store Lexikograf (Johnson) selv skammede sig ikke ved at være en natlig Slave for at iværksætte dette. Nat efter Nat banede han sig Vej ind i St. Stephens Galleri (Underhuset), og bepakkede sin Hjerne med alle den engelske Talerkunsts Blomster. Naar Staden sov, havde han travlt med at vikle fra hinanden de blandede Tanker, han havde hørt, og at sætte dem paa Papiret for at publicere dem næste Morgen.

Siden den Tid have de Forbedringer, som have fundet Sted i Udgivelsen af de brittiske periodiske Skrifter, fulgt lige saa rask paa hverandre, som de have været forbavsende, og Frembringelserne ere nu med Rette enhver Engelskmands Stolthed, og Fremmedes Beundring. De ere ikke blot Hovedartiklen paa deres Lands literære Marked — de ere gængse over hele den civiliserede Verden; de ere Hovedkanalerne for Udbredelsen af Kundskaber, Almeen-Aand og sunde politiske Grundsætninger imellem hele Menneskeslægten. *) Saastor har Forandringen og Forbedringen været i det sidste halve Aarhundrede.

Det er ufornødent at lovprise de Velgjerninger, som en fri Discussion af hvilkensomhelst Gjenstand frembringer iblandt Menneskeheden. Hvor den har været taalt, der er Samfundets intellectuelle Forbedring fremskredet i lige Skridt med national Lykke. Mennesket er der blevet et friere, vindskibeligere, fornuftigere og lykkeligere Væsen. De meest oplyste Nationer paa Jorden ere levende Beviser herpaa; et levende Beviis, skjøndt af negativ Art, ere ogsaa de meest trællesindede, ulykkelige og uvidende Folk, der træde paa vor Jordklode. See til Musselmændene i Østen, see den ottomanske Stat! Hvor er der et Exempel paa et saa vidt udstrakt Herredømme, saa dybt og mørkt tilhyllet i Uvidenhed? Vi ville ikke omtale Spanierne, Italienerne — men gaae hvor du vil, og du skal finde Menneskeslægten lykkelig i Forhold til dens Oplysning.

Ret til at tænke, Ret til at dømme og overveje, er det første Princip i Friheden; det er den første Artikel i Traktaten imellem de høje contraherende Parter, de Herskende og de Beherskede, ved hvilken Manumissions-Akten bona fide er fuldendt.

---

*) Skulde nogen af vore Læsere, som maaskee selv aldrig har seet, end sige læst en engelsk Avis, tvivle om Sandheden af denne Bemærkning, da bede vi ham betænke, hvormegen nyttig Underviisning der fra de engelske Tidender udspredes sig gjennem alle andre Tidsskrifter, hvilken Fane de end sværge til. Napoleons Moniteur indeholdt ofte de vigtigste Artikler af the Times.

Derimod er den menneskelige Charakteer berøvet dens Forrettighed, naar den ikke tør overveje, hvad der er den meest magtpaaliggende, og hvad maa være den kostbarest og dyrebarest.

Det er ved Pressen alene, at de første heldige Forsøg paa at udrydde en slavisk Populations Sløvhed kan gjøres; det er ved Pressen alene, at en faderlig, oplyst Regjering kan hæve Folket til Nationalaand, til Almeenaand, til klart at fatte og rigtigen sætte Priis paa dens Gaver, som sigte til dets Velfærd. Før Mennesket kan nyde Velsignelsen af gode Love, maa han være oplyst, og før han vil yde sin Hjælp til at beskytte dem, maa Pressen lære ham deres Værd. Bonden vil ikke (med mindre han gjør det for Betaling) kæmpe for det, han ikke kan begribe og tilbørligen vurdere. Civilisationens Datter, Frihed beskyttet af Monarchi, kan aldrig attraaes af en Barbar; uden en fornuftig Oplysnings Velsignelser har Friheden ingen Ynde for ham. Men jag Uvidenheden bort, spræng de Skranker, der indesluttede hans Aand i hans Fædres snævre Kreds, og du aabner paa eengang en Vej, hvorpaa han ikke blot forbedrer sin egen Tilstand, men bliver et ringe Redskab til at forbedre Alt omkring sig.

Dette lader sig bevise ved Historien af enhver Dag, som gaaer. Hvoraf kommer, at vi see saa mange uvirksomme og abortive Forsøg af velmenende Regjeringer — (en Joseph den 2den f. Ex.) — paa at reformere og forbedre deres Folks politiske og moralske Stilling? Fra Intet saa meget, som fra det Misforhold, der, i Henseende til Kundskaber, finder Sted imellem de Regjerende og deres Undergivne. De førstnævntes Anstrængelser blive abortive, fordi de Forandringer, de indføre, ikke staae i Forhold til Folkets Indsigt. De reformere for hurtig, med for liden Forsigtighed; de udkaste deres kostelige Sæd i en udyrket Grund, og derfor ere deres prisværdige Bestræbelser spildte. Forbedringen fremskrider langsomt, den maa blomstre, før den modnes; og før Love og Indretninger kunne modtage en velgjørende Forandring, maa Pressen have foreløbigen udpeget, til hvilket Punkt Forandringen bør gaae, have viist det Led i Kjeden, hvor den bør standse, beroliget de forskjellige Interesser, den kunde berøre, og undermineret de Fordomme, der skulle bortryddes for stedse. (Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Til Sognepræsten Hr. H. Bastholm Ridd. af Dbr., i Slagelse er "fra to skjulte Velgjørere under Devise: Nødlidende *Medkristne* i Grækenland helliget" leveret 500 Rbdl. rede Sølv. Med denne Sum havde han d. 28 Aug. i alt modtaget 543 Rbdl r. Sølv, 73 Rbdl. 16 ß. Sedler og Tegn, 6 Species Dukater, 4 danske Kroner, og en tysk Mynt.

(Slag. Av. 69.)

Odense. Hr. Hempel vedbliver at levere Fortegnelser paa de Bidrag, der indløbe til ham for de ulykkelige Grækere. I hans Avis No. 127 hedder det:

At Hans Kongelige Høihed Prinds Christian Frederik naadigst har ladet mig tilstille en Sum af Fem Hundrede Rigsbankdaler rede Sølv, som et Bidrag til Understøttelse for de lidende Græker, føler jeg det min underdanigste Pligt at anmelde. En saa ægte Fyrste-Daad er langt over Menneskeroes; derfor tør jeg kun bede Himlen velsigne den ædelmodige høie Giver!

Blandt de øvrige Givere har Hr. Holm, Sognepræst i Fraugde, givet 10 Rbd. og desuden Løvte om 4 Tdr. Rug "uden Heire og

Klinte, saa reen, at Admiral Miaulis ikke skulde forsmaae dansk Brød af den Sort."

Gaardmand Laurs Hansen i Vestertørslev fandt i Foraaret, ved at udgrave Steen til et Dige af en Høi paa hans Mark, et lille steensat Rum, hvori stod en Leerurne. Da den var bragt for Dagens Lys og Indholdet undersøgt, fandtes der, at Been, der endnu ere aldeles kjendelige som brændte, laae paa Bunden. Det Øvrige af Urnen var fyldt med en feed, sort Jord, iblandt hvilken dog opdagedes to Stykker grønt Metal, der var guldfarvet i Brudbet. Det ene havde omtrent Skikkelse af en Fiskerkrog med et bredt Skaft paa, af enfjerdedeel Alens Længde; det andet var mindre og saae ud som en Sukker-Niptang. At disse Sager imidlertid neppe kunde være Guld, (som Rygtet har udgivet dem for) lader sig slutte deraf, at det ene Stykke gik itu under Hænderne paa Finderne, og det andet allene ved at falde paa Gulvet. Urnen har en temmelig symetrisk afrundet Form, er af rødt Leer, omtrent en Alen høi og smuk glat afdreiet. Den var belagt med et fladt Laag, som passede i en False til Mundingen og tilklinet. Metallet er indsendt til Kommissionen for Oldsagers Opbevaring; men Urnen henstaaer endnu hos Herredsfogden, Hr. Krigsraad Schiøtz i Mariager, der, formenende at man har Mængde af saadanne Urner, har villet spare Kommissionen for Oversendelsens Bekostning, indtil han modtog dens bestemte Yttring derom.

Blandede Efterretninger.

Alle Tidender ere i denne Tid fulde af Beretninger, Bemærkninger osv. om den nyligen afdøde engelske Premierminister Canning, den største Statsmand — siger The Times — som Storbritanien har ejet, næst efter Chatham og Pitt. I engelske Blade findes engelske, franske, latinske Digte, ja endog et græsk Digt over hans Død, der, som det af alle Beretninger fremlyser, i hans Fædreneland betragtes som en National-Ulykke, og har opvakt en saa dyb og almindelig Sorg, som man vel næppe ved nogen foregaaende Ministers Bortgang har hørt omtale. Vi ville i dette Blad, der ikke beskjæftiger sig med politiske Gjenstande, blot anføre at den Forevigede, efter Indskriften paa hans Ligkiste, var født d. 11te April 1770 og døde d. 8 Aug. d. Aar. Den engelske Tidende Courier fortæller, at der er en gammel Bog, trykt i Aaret 1701, under Titel af: "Robert Nixons Spaadomme," hvori findes følgende Forudsigelse, der kun er altfor træffende, og vist nok saa mærkelig, at den i høj Grad maa opvække Læserens Lyst til ved eget Øjesyn at overbevise sig om dens Tilværelse. "I Aaret 1827," hedder det, "vil en Mand ved sin egen Klogskab opsvinge sig til den højeste Post i Staten. Kongen vil, for at belønne ham for hans Iver, betroe ham en stor Magt. England vil derover højligen glæde sig. Et mægtigt Parti vil forbinde sig imod ham, men dets Had og Misundelse vil intet udrette. Guds Magt, som hersker over os alle, vil bortrive ham midt i hans Triumf, og hans Tab vil opfylde hele Nationen med Smerte og Sorg. O England! tag dig i agt for dine Fjender! Du taber i denne Mand en stor Ven!"

Det eneste Uforanderlige. En engelsk Tidende bemærker, at Hr. Canning i de sidste Maaneder af sit Liv bevirkede en Forandring selv i det, Lord Byron har beskrevet som det eneste Uforanderlige i vor Tid — at nemlig de Whigs aldrig bleve ansatte i nogen Embeder. Strofen fortjener at anføres, den staaer i Don Juan, Canto XI. 83 og lyder, som følger:

Talk not of sev'nty years of age; in seven
I've seen more changes, down from Monarchs to
The humblest individual under heaven,
Than might suffice a mod'rate cent'ry through.
I knew that nought was lasting, but now even
Change grows too changeable, without being new;
Nought's permanent among the human race,
Except — the Whigs not getting *into place.*
(Tal ej om halvfjerdesindstyve Aar af Alder; i syv har jeg seet flere Forandringer, ned fra Monarken til den ringeste Stodder under Solen,

end nok var et heelt Aarhundrede igjennem. Jeg vidste, at intet var bestandigt, men nu blive Forandringen selv altfor foranderlig, uden at være ny. Intet er uforanderligt iblandt Menneskeslægten, undtagen — at de Whigs aldrig komme i Embede.

Det har længe været en almindelig Tro, at det herlige lille Skrift: "Imitatio Christi" (hvoraf der, i Forbigaaende, nylig er udkommen en nydelig lille Udgave i England) var forfattet af Thomas a Kempis, en tydsk Munk. Ja denne Antagelse er bleven saa almindelig, at Bogen ligesaa ofte kaldes ved hans Navn, som ved dens Titel. Mr. Languinais, en Pair af Frankrig, har nylig udgivet en Memoire om dette Verks sande Forfatter, hvori det bevises, at "Imitatio Christi" er skreven omtrent i Aaret 1240, ved Abbate Gersen, en Italiener og en Benedictiner Munk, hørende til et Kloster i Verceil i Lombardiet. De Tydske syntes først at have trykket Verket, efter en Copie, der var skrevet af Thomas a Kempis, som, efter de Tiders Sædvane havde sat sit Navn derpaa, ikke for at udgive sig selv for Forfatter, men blot for at vise, hvo der havde afskrevet Manuskriptet. Franskmændene vare de næste, som udgave Skriftet; men isteden for Thomas a Kempis's Navn satte de Gersons, den lærde og udmærkede Cantsler for Universitetet i Paris, da de antoge, vildledede ved den store Lighed i den berømte Italieners Navn, at der ikke kunde have været meent nogen anden, end deres egen berømte Landsmand. Men dette er nu erkjendt at være en simpel Vildfarelse og alle indrømme, at den ringe Benedictiner i Verceil var den virkelige Autor. (Monthly Rev. Aug.)

Nyligen ere i en Sandgrube nær ved Wien fossile Knokler og Tænder af et Dyr fra den antediluvianske Tid, som har haft Lighed med Elefanten, blevne opgravne. Naturforskerne kalde det Mastodon angustidens. De fundne Been danne næsten hele Pandeskallen, og skulle optages i det kejserlige naturhistoriske Museum. En Afhandling om denne Gjenstand vil med det første udkomme i Trykken.

Kongen af Bayern har bevilget 3000 Gylden til et Mindesmærke for Albrecht Dürer, i Nürnberg, hvortil Grundstenen skal lægges d. 6te April næste Aar.

Hr. John Lee Stevens i Plymouth har opfundet en ny Methode, hvorved Dampskibenes Hurtighed forøges, og Kraften desuden formindskes.

Nylig døde en Skotlænder i London, ved Navn John Macdonald, i en Alder af 107 Aar. Han drev Snedkerhaandværket til sit 97de Aar, og dandsede endnu Nytaarsdagen 1825.

Kjøbenhavns Børs, den 31 August 1827.

Hamburg 2 M. —		à
a vista 221		
Species 224		
Specier solgtes til 13 Rbink. 7 ß.		
Bank=Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	163	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	48¾	— Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	84	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	75¾	76 i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	102½ Rbd. r. S.
Dito Dito	114½	— Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	—	— Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco
4 pC. Dito nye	97	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	60½	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Fireogtyvende Aargang. No. 71.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 4 September 1827.

Høsten.

"Gud gav os et velsignet Aar!
"Thi vil vi være glade."
Th. Thaarup.

See herlig nu smiler den guldgule Sæd,
Og Marker Velsignelsen yder:
De Høstfolk rask ile fra Sted og til Sted,
Og glade de Høstsange lyder.

De Leer hoit klinge — nu segner til Jord
Den kostbare Agerens Byrde:
Nu prise vi Herrens velsignede Ord,
Som huldrig vil være vor Hyrde;

Og qvæge og fryde sin Hjord udi Vang,
Og Brødet paa Ageren skabte;
Thi prise den Herre vor jublende Sang,
Som Alting saa herligt fuldbragte.

Ham prise den Eier af gyldene Sæd:
Han veed Hvem Velsignelsen sender —
Ham prise den Arme som før var saa ræd,
Han til Ham de Bønner opsender.

Ja Hver som blot skuer Guds Fylde paa Jord,
Istemme med Brødrene glade;
Et takkende, jublende, prisende Chor:
"Din Godhed ei Herre! aflade!"

Du mætter den Hungrige, lindrer vor Nød,
Din kjærlige Haand Du oplade!
Til alle Du sende nødtørftige Brød,
At de vorde mætte og glade!

Dig Himmelens Fugle hoit prise med Sang,
Dig takke Umælendes Stemme;
Som Føden dem skaber i grønnende Vang,
O! skulle Dig Mennesket glemme?

Ham Du ei blot skjænker det Brød her paa Jord;
Men skabte til Englenes Glæde!
Og huldrig ved Livsens det evige Ord
Vil hisset en Boelig berede.

Hvor Føden i Aandernes evige Boe
Skal Sjælen evindelig qvæge!
Hvor Sorgerne svinde i salige Roe
Hos Herren de Fattiges Læge.

Til Hannem vi ile naar Høstdagen vil
Os sanke i Faderens Lade;
Det naadig Han lægge Velsignelsen til
Som os nu her skuer saa glade.

E. Mülertz.

De danske Kjøbstæder og deres Bestyrelsesmaade efter vor Lovgivning.

"Det er Bestyrelsesmaaden af de enkelte Dele af en Stat, der afgiver Maalestokken for Bedømmelsen af hele Statens Bestyrelse. Er hin bygget paa gode og sunde Principer, da kan man være vis paa i denne at finde den Kraft og Eenhed, der skaber Folkets sande Vel.

Kjøbstæderne udgjøre en saare vigtig og betydelig Deel af Landet; det kan derfor ej være uden Interesse for Mange, nøjere at blive bekjendte med det danske Municipalvæsen, eller de Love og Principer, overeensstemmende med hvilke vore Kjøbstæder bestyres, saa meget mere, da denne Kundskab giver Fædrenelandsvennen den tilfredsstillende Overbevisning, at vort Municipalvæsen er bygget paa Grundsætninger, der gaae ud paa at udvikle Nationens Kræfter, give Industrien en passende Retning, og opvække og føde ægte Borgersind. Vi skylde den nyere Lovgivning mange vigtige og gavnlige Forbedringer i Municipalvæsenet; vor vise Regjering

har her, ligesom i andre Bestyrelsesgrene, landsfaderligen forenet Hensyn til det, der skyldes Nationalitet og gamle ved Love og Sædvaner indførte Indretninger, med Omhue for at Intet i Statsbestyrelsen forældes, at Tiden ogsaa kan hævde sin Ret.

Ingen menneskelig Indretning er imidlertid fuldkommen, og i vort Municipalvæsen vil der vel og findes enkelte Grene, hvori en Forandring vilde kunne ansees gavnlig. Det kunde saaledes maaskee fortjene at blive en Gjenstand for en nøjere Prøvelse, om ikke forskjellige Principer burde følges med Hensyn til Administrationsmaaden af de større og de mindre Kjøbstæder. Thi, da de større Byer forestaaes af flere Embedsmænd, imellem hvilke Myndigheden og Ansvaret er deelt, istedetfor at i de mindre Byer, hvor Bestyrelsen har en mere indskrænket Virkekreds, samme er i een Mands Hænder, og saaledes mindre lokal Kontrol finder Sted, saa synes det at ligge i Tingens Natur og Aanden af vor øvrige Lovgivning, at en saadan Forskjel med Hensyn til Bestyrelsens Organisation imellem de større og de mindre Kjøbstæder hensigtsmessigen kunde finde Sted. Vort Communal-Skattevæsen hører vist nok ogsaa til de Gjenstande der fortjene en nøjere Undersøgelse. — Grændsen imellem den lokale Øvrigheds og Overøvrighedens eller Provincial-Øvrighedens Virkekreds, synes ikke at være saa bestemt og nøje afpælet, som en fast Tingenes Orden udkræver. — En Instruction for Kjøbstæds-Øvrighederne, hvorved deres Pligter og Virkekreds saa nøje som muligt fastsættes, en almindelig Anordning, indeholdende de væsentligste Bestemmelser om

Gjenstanden for Municipal-Administrationen, Forretningernes Gang, og Organisation m. m., vilde vist nok meget kunne bidrage til at afhjelpe denne Mangel. — En Revision af vor Lovgivning om Municipalvæsenet vilde upaatvivleligen medføre megen Nytte; den vilde iblandt andet kunne give flere lokale Authoriteter Anledning til at fremkomme med Forestillinger og Bemærkninger, grundede paa Erfaring og Embeds-Praxis angaaende gavnlige Forbedringer i enkelte Grene."

Vor juridiske Literatur er nylig bleven beriget med et Skrift af Hr. Justitsraad og Borgemester J. A. Stenfeldt i Helsingøer, med den Titel, som Overskriften over dette Stykke bærer. Ikkun 1ste Afdeling er endnu udkommet af denne for Embedsmænd og Kjøbstædsborgere vigtige Haandbog. Den faaes hos Kapt. Seidelin, store Kjøbmagergade No. 65, for 10 Mk. S. o. T.

Af Fortalen have vi, ved at ville henlede Opmærksomheden paa Skriftet, optaget foreſtaaende Bemærkninger.

Thomas Kingo.

Om denne som dansk Digter, især Psalmedigter, bekjendte Mand kan man med Nyerup sige: "at han i dobbelt Henseende aagrede med sit Pund; thi baade gjorde han en temmelig stor Hoben Vers, og hans Poesier indrentede ham ikke lidet; han skrev sig ikke blot en Bispestol til, men ogsaa en Doctorhat, Adelskab og Formue. Han var født 15 Dec. 1634 i Slangerup, hvor hans Fader var Borger og Linnedvæver. Hans Farfader var af skotsk Herkomst, kom som Tapetmager herind i Kong Christian

4des Tid, og blev bosat i Helsingøer. Vor Thomas Kingo blev Student fra Frederiksborg Skole, da han var tyve Aar gammel; efterat have fuldendt sin Studeringer ved Kjøbenhavns Universitet, og 1658 taget Attestats, blev han i sit 28 Aar, 1662, ordineret til Personel-Kapellan i Kirke-Helsinge i Sjælland. 1668 blev han Sognepræst i sin Fødebye, Slangerup. Tog Aaret derpaa Magistergraden; 1677 beskikket til Biskop i Fyen, 1682 af Kongen (per bullam regiam) udnævnt til Doctor i Theologien, 1683 optaget i Adelstanden, med en Pegasus og tre Stjerner i Vaabenet. Han døde 1703 uden Børn, uagtet han havde været trende Gange gift; med sin sidste Kone blev han Ejer af Fraugdegaard i Fyen, og i Fraugde Kirke er hans Grav. Det første ved Trykken bekjendtgjorte Digt fra hans Haand er fra 1665, og er af det lave burlesque Slags. Som Psalmedigter begyndte han 1674 med sit Synge-Chor, og siden udkom hans Psalmebog, som holdt sig i vore Kirker næsten i et heelt Aarhundrede, er utallige Gange oplagt, og endnu bruges mange Steder baade i Jylland og i Norge. Man maa her iøvrigt henvise til de Efterretninger, der om Thomas Kingo findes i Blochs fynske Geistlighed. I H. — O. Wolfs Ordbog VII. — Danske Digtekonsts Historie III. 170-260. — Literat. Lexiconnet — og Fortalen til et i disse Dage udkommet Skrift: Psalmer og aandelige Sange af Thomas Kingo, samlede og udgivne af P. A. Fenger, Sognepræst til Slots-Bjergbye og Sludstrup Menigheder. Forlagt af den Wahlske Boghandel. XX og 532 S. 8. Det koster 13 Mark; for Subskribenterne 10 Mark

Tegn. Digterens Portrait, stukket af Bagge, medfølger. Melodierne til nogle af Sangene ere omsatte i de nu brugelige Tonetegn, og saaledes meddeelte.

Indenlandske Efterretninger.

I et af de kjøbenhavnske Tidsskrifter ansees det at ville være en interessant Beregning, en filosofisk Statistiker værdig, der vilde vise hvormeget Jern der indførtes til Danmark i Aaret 1767, og hvormeget "er hidtil indført ved Udgangen af indeværende Aar 1827." "En saadan Statistikers Kundskab om Landøkonomien vilde let sætte ham istand til af denne Hovedberegning at udlede Landmandens særlige Forbrug af Jern nu i 1827 og før i 1767." Skulde dertil behøves nogen Filosofi? Er det mere end et simpelt Taalmodigheds-Arbeide for et Tabelkontoir? men til hvilken egentlig Nytte? Hvor er Grændsen for Spørgsmaal af lignende Natur? og overhovedet hvor har vi Tabelkontoirer? Statistikeren bør ei ændse minima. Det er bekjendt at Pram gjorde mange lignende Beregninger over Forbrugen af vigtige Artikler. Ogsaa har man enkelte Oluffenske Beregninger; men disse sidste betyde ej meget; vare temmelig løse og upaalidelige.

Mechanikus Hr. Benj. Schlick har opfundet to Maskiner, der sigte til at lette Hattefabrikantens Arbejde. Den ene er bestemt til at skjære en Hatteskygge med den største Nøjagtighed, hvilken ikke opnaaes ved at klippe Skyggen, som Hattemagerne nu gjøre paa frie Haand; — den anden er bestemt til at skjære Hattens Læderfoder. Disse Maskiner ere af Hr. Professor Torkel Baden beskrevne i Handelstidenden d. A. No. 70 og 71. De skal have havt stærk Afsætning i Frankrig. Prisen er 45 Specier. "Konstneren har overladt de to Maskiner, han bragte med sig, til vor driftige Hattefabrikant Hr. Lavignery, som allerede nu gjør en baade for sine Kunder og for sig selv meget fordeelagtig Brug deraf." Hr. Lavignery har

nylig i Dagen No. 207 bekjendtgjort, at han alt mere og mere erkjender Fordelene af disse to ved Økonomie, Nøjagtighed og Tidsbesparelse fortrinligen udmærkede Maskiner." Maaskee ved denne Lejlighed maatte blive efterseet hvad af Nollet, hvad i Dingles's Journal, hvad i Dictionaire technol. o. fl. St. er bemærket om Forbedringer i Hattefabrikationen. (Cf. Thaarups Vejl. om Fabrik. 2 H. S. 192.)

Taarn-Uhret til vor Frue Kirke, et af de store mekaniske Arbejder som i de senere Aar her er udført, vil om en kort Tid blive bragt til sit Bestemmelses Sted og sat i Gang. Det er forfærdiget af Mechanikus Friis, gaaer i aatte Dage imellem hver Optrækning, viser Timer og Minuter til hver Side, er omtrent 4 Alen langt, 2 Alen bredt og 3½ Alen i Højden. Alle Hjulene ere af Messing, drevne af Staal, alt gaaende i Metal Bøsninger paa Staaltapper. Arbejdet er udført med Nøjagtighed, og udmærker sig fordeelagtigen fremfor Flerheden af de i Hovedstaden værende offentlige Uhre. Især fortjener at bemærkes en sindrig Mekanisme, hvorved Pendulen uden at standse Uhrets Gang kan forlænges og forkortes. Konstneren erholder for sit Arbejde 3200 Rbd. rede Sølv. En Beskrivelse over Uhret, med en stannograferet Afbildning er givet i sidste Nummer (73) af Handelstidenden.

Under 21de Juli d. A. er Commerceraad og Dannebrogsmand Marstrand givet kongelig udelukkende Bevilling til i ti Aar i Kongeriget Danmark at forfærdige og bruge den af ham opfundne Maskine, hvorved Billedhugger-Arbejde afkopieres.

Odense, d. 31te August. Ved at omlægge nogle af Byens Vandrender, og grave en Brønd i en Brændeviinsbrænders Gaard, beliggende paa det Strøg, som fordum har været, og endnu tildeels bærer Navn af: Sortebrødre Kirkegaard, har man fundet endeel Menneskebeen, Hovedskaller, ja endog et temmeligt fuldstændigt Beenrad, saavelsom Stykker af Liigkister; da Pladsen ikke i mindelig Tid har været brugt til

Liigs Begravelse, seer man heraf, hvorlænge de Afdødes Been kunne behøve, og da vel ogsaa gjøre Fordring paa, at hvile i Fred inden man bestemmer de for dem helligede Pladse til andet Slags Brug.

Blandede Efterretninger.

Exempel paa tyrkisk Uvidenhed. Engellænderen Dodwell kom saavel paa sin første Reise (1801) som paa sin anden (1805) gjennem Grækenland og sysselsatte sig, som ved hans Besøg i disse classiske Egne overhoved, med at optage Tegninger af Oldsager. En Dag, fortæller han, i Anledning af sit andet Besøg i Athen, var jeg i Færd med at tegne Parthenon (paa Akropolis) ved Hjelp af mit Camera obscura, da Disdar, Gouverneuren i Athen, der over det nye Syn var meget forundret, spurgte mig med et Slags hastig Urolighed: hvilken Troldom jeg med denne ny Maskine agtede at udøve? Jeg gav mig den Uleilighed, at tydeliggjøre ham denne Sag ved at lægge et reent Ark hvidt Papir under og lade ham see Maskinen. Da han nu paa Papiret blev Templet med alle dets Omrids vaer, indbildte han sig, at jeg, formedelst en magisk Proces, havde bevirket alt dette. Hans Forundring derover syntes parret med nogen Frygt, i det han strøg sit sorte Skjæg, raabte han den ene Gang efter den anden: Allah, Mash, Allah!" (Det har Gud gjort!) Med en sky Mine saae han atter ind i mit Camera obscura, og da i samme Øieblik endeel Soldater droge forbi Reflectionsglasset, saae den forfærdede Disdar dem ogsaa trække forbi paa Papiret. Dette bragte ham i Harme; han følte sig fornærmet, og, efterat han havde kaldet mig et Sviin, en Djævel, en Bonaparte (den Gang i Tyrkiet det samme som Troldmand) erklærede han mig: Stene, Tempel og Alt paa Borgen kunde jeg borttrylle, men aldrig vilde han tilstede, at jeg manede hans Soldater i min Casse. Da jeg fandt, at det var ganske forgjeves, at befrie ham for hans Uvidenhed ved forstandige Forestillinger, forandrede jeg Tonen, og erklærede ham bestemt, at jeg uden videre Omstændigheder vilde putte ham i min Casse, hvorfra han vanskeligen skulde slippe ud igjen; han forføjede sig strax bort og saae altid med en Blanding af Frygt og Forvirring paa mig. x.

Peter den Store spiste paa hans Reise med Churfyrste Friedrich III. af Brandenburg i en Sahl, hvis Gulv var belagt med Marmor, hvor en Tjener lod falde et Porcellainsfad, der skingrende gik itu. Fuld af de sørgelige Erindringer fra hans ved skrækkelige Erfaringer betegnede Ungdom, sprang han op, trak sin Sabel og satte sig i Forsvarstand. Hans Tolk og Churfyrsten havde stor Møje ved at berolige ham og han gjorde Paastand i det mindste paa den uforsigtige Tjeners exemplariske Afstraffelse. Da der netop fandtes i Fængslet en Misdæder, der skulde kagstryges, saa maatte denne passere for hans Tjener og lide Straf i hans Navn. — Paa Spørgsmaalet: hvorledes man i det Preussiske straffede Misdædere, var Svaret, at Straffene rettede sig efter Forbrydelserne og at man f. Ex. hængte Tyve og radbrækkede Mordere. Da han endnu aldrig havde seet nogen radbrækkes, saa forlangte han, at en saadan Execution skulde fuldbyrdes for ham, og paa den Indvending, at der ingen Forbryder, der var dømt til en saadan Straf, gaves, befalede han kort og godt, at tage den første den bedste af hans Folk. Det holdt meget haardt, siger Pöllnitz, der tidt havde seet Czaren med egne Øjne, at faae ham til at afstaae fra denne bizarre Phantasie. x.

I Skilderiet No. 65 have vi omtalt det af Ingenieuren Vallance foreslagne Middel til let og hurtig Befordring. Det er saa overordentligt, og Udførelsen syntes saa umulig, at man troede at maatte henregne Opfindelsen til de chimæriske Projekter. Men da man nylig har anstillet Forsøg dermed i det Smaa, og snart vil give Sagen en større Udstrækning, turde det have sin Interesse, at læse nogle Notitser derom, som skrive sig fra Øjenvidner.

Opfindelsen beroer paa den Fordeel, som lader sig drage af Benyttelsen af det atmosphæriske Tryk, der bevirkes af det tomme Rum, som danner sig ved en Pompes Spil. Denne Pompe sættes i Bevægelse ved en, ved Enden af et stort Rør eller en cylindrisk Gang opstillet Dampmaskine. I Gangen eller Røret løber paa en Jernbane en Vogn, ved hvilken en Skjerm eller et rundt Bræt er befæstet, som tillukker Gangen, og paa hvilket Luftens Tryk virker. Man seer let at Vognens Hurtighed i en saadan stor Vindbøsse kan være ganske overordentlig, da den bevæger sig med Luftens Hurtighed, blot Frictionen og Opholdet i Hjulenes Omdrejning fraregnet. Opfinderen paastaaer, at de cylindriske Blæsebælge i visse Verker drive Luften ud af Rørene med en Hurtighed, der afvexler imellem 50 og 200 Lieues om Timen, og han holder det for muligt at give de Vogne, der løbe i de store Cylindere, en Hurtighed af 30 Lieues om Timen, hvis man anvender Dampmaskiner af behørig Kraft dertil. Muligheden af et saadant Resultat blev heftig bestridt, og Vallances Opfindelse syntes at være glemt, indtil man endelig i Brighton gjorde et Forsøg dermed i det Smaa. Opfinderen lod bygge en omtrent 200 Fod lang Cylinder, i hvilken en Mængde Nysgjerrige, iblandt andre Hertugen af Bedford, og Lord Holland, kjørte.

Cylinderen havde ved dette Forsøg 9 Fod i Gjennemsnit, Kjøretøjet bestod i en Vogn paa 3 Hjul; forpaa denne var anbragt et Bræt eller en Væg, der ganske udfyldte Cylinderen, og for den Luft, der stræbte at udfylde det foran ved en ved Enden af Gangen anbragt Pompe dannede tomme Rum, frembød en Modstand, og, saa at sige, et Sejl. Paa den anden Ende var en anden Pompe anbragt, saa at man efter Godtbefindende kunne kjøre fremad eller tilbage. De Kjørende, som sadde bag ved Brættet, mærkede ikke den mindste Trækluft.

Denne Indretning har imidlertid langt fra ikke ydet de Fordele, som Opfinderen lover sig deraf, da man derved kun tilbagelægger 2 Lieues om Timen. Men man maae bemærke, at Cylinderen blot bestod af Bræder, overtrukne med Lærred, og derfor ikke kunde være saa lufttæt, som om den havde været bygget af Muursteen, samt at det runde Bræt i hele Omfangen lod en Tomme fri, og at Barometret ved Luftens Fortyndelse ved Pompen kun faldt en Tiendedeel af en Linie.

Vallance vil nu lade bygge en større Gang, der skal strække sig fra London til de store Bassins, Ost- og Vestindias-Docks kaldte, omtrent 3 Mile langt; da her alle fremmede Vare blive udlossede, saa vil her en uhyre Mængde Baller være at befordre, og dette kan give et Begreb om Nytten af denne Opfindelse med Hensyn til Hurtighed og hvad der ved samme spares. I England ere Meningerne om dette nye Kommunikationsmiddel og Muligheden af at drage Nytte deraf, endnu meget deelte. I Almindelighed holder man det for umuligt at udføre samme i det store; imidlertid har den af den russiske Regjering til England sendte Ingenieur, Coulin, for kort siden bekjendtgjort en Beretning, der ytrer sig meget gunstig for denne ny Opfindelse. Han paastaaer, at det vilde koste mindre at anlægge en Vej eller Gang af dette Slags end Anlægget af en Kanal; da Luftens Tryk virker i enhver Retning, behøvede Rørene ikke at være horizontale, de kunde følge alle Jordbundens Fordybninger og Skraaninger; man kunde ligesaa godt rejse deri om Natten som om Dagen naar Vognene bleve oplyste ved portabelt Gas; man kunde let efter Behag standse, naar man vendte Skiven og gjorde et Tryk paa Hjulene; de kunde ikke vælte; ved Forøgelsen af Dampmaskinernes Kraft vilde Hurtigheden tiltage i det Uhyre og bringes flere end 30 franske Mile i Timen endog ved Transport af betydelig Vægt, fordi Lufttrykket i Cylinderen, endogsaa forudsat, at Rummet var blot ufuldstændigen lufttomt, vilde stige til en uhyre Kraft; kort sagt, man burde ikke saa hurtig fordømme et Project, som ikke er meer overordentlig, end Krudtets, Luftballonens, Telegraphens, Gasmaalerens, Dampmaskinens og Dampskibets Opfindelse i Begyndelsen var.

En Audients hos Storsultanen. "I Aaret 1813", fortæller en Englænder, som længe

har opholdt sig i Tyrkiet, "nød jeg en Lykke, som de ældste fremmede Beboere af den tyrkiske Hovedstad skulde have misundt mig, nemlig at have en Privat=Sammenkomst med Sultanen. En Mand fra Genf var med en emailleret Vase af Guld omtrent en Fod høj og forholdsmæssig bred, paa hvis Laag var anbragt en meget kunstig Mechanik, ankommen til Konstantinopel for at sælge den der. Ved Berøring af en paa Laaget anbragt Fjeder, rejste et Træ sig hurtig i Vejret og udbredte sine Grene, og paa een af disse sadde to Fugle, der bevægede Vingerne og sang. Ved Foden af Træet sad en gammel Kone, som spandt, og en Mand, som blæste paa Fløjte, efter hvis Melodi en Pige dandsede ikke langt derfra, og i hvis Nærhed en Gjed gik paa Græs. Da den for denne Vase fordrede Priis var for stor til at at man kunde gjøre Regning paa at nogen Privatmand nogensinde kunde kjøbe den, saa besluttede man at falbyde den til Sultanen, og denne lod sig overtale til i det mindste at see den og fastsatte Tid og Time dertil. Da en Strid var opkommet mellem Schweizeren og hans Kammerat angaaende den udelukkende Ejendomsret til Vasen, saa blev af den Embedsmand, som man overlod Sagen til Afgjørelse, bestemt, at man foreløbig skulde nedlægge den i et eller andet Gesandtskabs Kancellie. Directoren for dette Bureau erholdt nu den Forretning, at overbringe den omtalte Vase til Sultanen og vise ham dens kunstige Indretning. Som en fortrolig Ven af mig og det tyrkiske Sprog ikke mægtig, gjorde han mig det Forslag at ledsage ham, saavel for min egen Fornøjelse, som for i forekommende Tilfælde at gjøre ham Nytte som Tolk. En Officeer af Serailet afhentede os til den bestemte Tid. I Tophana besteg vi hans Baad, og sejlede nu rundt om Serailets Haver. Vi spadserede ganske mageligen igjennem de pragtfulde Orange= og Citron=Alleer, som just stode i fuld Blomstren og rundt omkring udbredte en herlig Duft. De frie Pladse imellem de talrige Alleer vare med megen Smag afbenyttede til Blomsterbed, som havde en Indfatning af Myrther og blomstrende Roser. Jeg havde ofte hørt, at Serailets Haver vare anlagte i engelsk Smag; men jeg fandt, at naar i England disses velberegnede, elegante og rige Stiil kunde efterlignes, vilde man sikkert benævne dem efter en eller anden Tryllescene af de arabiske Eventyr. Vor videre Fremgang blev pludselig standset ved en Bostandschi (Have=Overopsynsmand), der kom løbende mod os og langtfra svingede sin Sabel, hvoraf strax vor Fører syntes at have forstaaet Betydningen; thi han greb strax min Kammerat og mig ved Armen og løb, idet han trak os med sig, ud af Gangen bagved et Krat, hvor han næsten aandeløs gav os den Underretning, at Sultanen just kom gaaende paa den Gang, som vi havde forladt. Faa Minutter derefter saae vi ham ogsaa træde frem, ganske rolig og beskjæftiget med sig selv, med Hænderne paa Ryggen, og i disse efter østerlandsk Skik en Snor af ægte, eller af Perlemor eftergjorte Perler. Næsten 20 Minutter efterat han var kommen os af Syne, kom nogle Pager til vort Skjul, og betydede vor Fører, at vi nu, uden at komme i Fare for at møde Sultanen, kunde fortsætte vor Vej. Tilsidst kom vi til en Mængde af smaa Bygninger, som mere lignede en Gruppe af Sommervaaninger end et regelmæssigt Huus, hvor vi bleve overgivne til adskillige hvide Eunucher, og af disse førte igjennem 2 Forværelser til et rummeligt Gemak i den indre Deel, i hvis Midte de lode os staae, som om vi ret med Rolighed og i uforstyrret Anskuen skulde betragte den os omgivende Pragt.

(Fortsættes.)

Ganske nylig døde i England i største Armod og i sit 69de Aar William Blake, en Mand af den frommeste og ædleste Sjæl, hvis Aand og Betydning som original tegnende Kunstner, var erkjendt af hans Nations første Kjendere, men aldrig almindeligen erkjendt, fordi hans Anskuelser af Verden og Kunsten næsten lignede en apokalyptisk Vision. Hundrede mærkelige store Tegninger til Dantes Digte udgjøre hans fornemste Efterladenskab, og man erfarer, at han endnu i sit 66de Aar lærte Italiensk, for at kunne læse Dante i dennes eget Sprog. Nærmere Efterretning om denne mærkværdige Mand findes i

"Vaterlandisches Museum, 7de Hefte, Hamburg 1811. Jan. (hvormed dette Tidskrift ophørte).

(B. H.)

Den berømte chinesiske Muur strækker sig i en Længde af 1500 engelske Mile. Den er bleven opført 213 Aar før Christi Fødsel. Uagtet dens Ælde er den formedelst den Duelighed og Omhyggelighed, hvormed den er bygget, endnu saa langt fra Ødelæggelse, at den ligner en Steenvold, frembragt af Naturen selv, for at beskytte Chinas nordlige Statholderskaber mod Mongolernes Indfald. Den er egentlig opført af to tyndere Mure, som have brede Udtakninger foroven; Mellemrummet er udfyldt med Jord og Grus; dens Grund er lagt med firkantede hugne Stene; og alt det øvrige med store brændte Teglstene. Fra Grunden til Mønningen har den 26 Fods Højde og holder oventil 14 i Tykkelsen. I Taarnene, som ere byggede næsten hvert hundrede Skridt, ligge hobeviis nogle hundrede Kanoner af støbt Jern. Man har beregnet, at samtlige engelske og skotske Huses Mure tilsammen ikke indeholde saa meget Material, som den chinesiske Muur, der indeholder saa Meget, at man deraf kunde opføre en Muur, hvormed man kunde omgive Jordkloden to Gange. (Timkowski's Reise).

Vi have nylig i Skilderiet omtalt en Blomster-Udstilling i Wien. I Brüssel har der ogsaa nylig været en lignende Udstilling (og, som det synes, ikke den første), hvor Rosen endnu stedse bevarede sin Rang som Blomsternes Dronning, i det Prisen af Dommerne eenstemmigen tilkjendtes en Hr. Vanhaelewick for hans Rose unique de Provence. En pragtfuld Plante, kaldet pæonia suffruticosa, udstillet under Dronningen af Nederlandenes Navn, opvakte ogsaa for sin udmærkede Skjønhed stor Beundring.

Et Edikt af den chinesiske Kejser Kang-He, udstædt i det 27 Aar af hans Regjering, regulerer Forholdene af den Understøttelse, som skal gives Folk af de ringere Klasser, der ere over 70 Aar. Man finder, uagtet Fortegnelsen paa disse Gamle er ucomplet, i det Tallet paa dem fra 70—80 Aar mangler for 7 Provindser, udkommer et Antal af 194,086 paa 70 Aar og derover, 169,850 paa 80 og derover, 9,996 paa 90 og derover, og 21 paa 100 Aar og derover.

At Avislæsning i Colombien betydeligen tiltager, kan man slutte deraf, at der i denne unge Fristat i forrige Aar udkom 25 forskjellige Tidender. Af disse udkomme de 20 dog kun een Gang ugentlig.

Kjøbenhavns Børs, den 4 Septbr. 1827.

Hamburg 2 M. —		à
a vista 221		
Species 224		
Specier solgtes til		
13 Rbmk. 7 ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler		
pr. 100 Specier	162½	163 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler		
pr. Rdlr. Rigsgjeld	48¾	— Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	84	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	75¾	76 i Banco
Nationalbank Obligationer		
(af Laanet 4 Febr. 1820)	102	102½ Rbd. r. S.
Dito Dito	114½	— Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl.		
Renter pr. 6 Januar	—	— Rbd. r. S.
4 pC. norsk Laan		
ved Hambro & Søn	105	— i Banco
4 pC. Dito nye	97	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	60	60½ i Sedler

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 72.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 8 September 1827.

Den periodiske Presse i Storbritannien og Irland.

(Fortsat, see No. 70.)

Kap. 2. Jo mere deelt den offentlige Mening er, desto mindre udstrakte ville dens Grene være, og desmindre Fare er der for den Regjerende at befrygte af den.

Vare alle Dissentere i Storbritannien lænkede sammen ved een Tro og sammenknyttede ved een udeelt Interesse, saa vilde deres forenede Fjendtlighed imod den herskende Kirke være uimodstaaelig; men heldigviis styrer hver Sekt sin egen Cours, og bærer et ligesaa stærkt Fjendtskab til Nabosecten, som til Statens Kirke. De have ingen fælles Følelse, ingen broderlig Kjærlighed til hinanden, udenfor deres respective Kaster, og der er ikke Spor til nogen Lighed imellem dem uden ene deri, at de dissentere.

Det er ligeledes med politiske Partier. Skulde det brittiske, skulde det franske Ministerium udholde Kampen mod den samlede Styrke af alle deres erklærede Modstandere, saa vilde Partiernes Intriger have et heldigere Udfald, parlamentariske Angreb vilde vorde hyppigere, og Veddestriden om Repræsentantvalget vilde oftere ende til Gunst for den, som just i Dieblikket var Mængdens Idol, hvor dybt man end senere kunde angre Valget. Jo mere offentlige Debatter derfor opmuntres, og jo mere de offentlige Meninger ere deelte, selv i de meest overgivne, eller meest rasende Dieblikke, desto mindre Styrke vil hvert Parti besidde, og desto lettere vil det være for Regjeringen at dæmpe de fjendtlige Partiers Lidenskaber.

Men for at bevirke dette, maa den offentlige Presse være fri, og det fuldeste Rum gives Skribenten til at udvikle sine Anskuelser, og til Læseren, at øve sin Dommerret, som ham behager. Ingen kan paastaae, at en saadan Tingenes Stilling kunde medføre nogen Fare for den gode Regjerings Sikkerhed. Nei. Virkningen vil uforanderligen være den modsatte. *Med det dybeste Had til alt Tyranni — det sidde nu paa Tronen, som en eneste, eller i Raadet som hundrede Personer —; med en glødende Hengi-*

venhed for alle gode Regjeringer, ønske vi dog, at Oppositionens Stemme, at opponerende Theoriers Røst overalt maatte gjenlyde; vi ønske, at Factionens Antipoder overalt maatte komme i Berørelse; vi ønske, at see den stolte Aristokrat og den galne Radicaler mødes paa den samme Kampplads; vi ønskede at see en Cobbetts og Lord Liverpools, Chateaubriands og Villeles, Gørres's og von Hallers Meninger ligge jævnsides paa det samme Ølhuses Borde. I ophøjede Styrere af Nationernes Velfærd! nedriver blot Skranken, der adskiller dem, lader dem blot mødes efter Hjertens Lyst, og I kunne være rolige for Virkningen af deres Meninger!

Frankrig og de Forenede Stater i Nordamerika ere slaaende Exempler paa Rigtigheden af vore Slutninger. Intet har saa meget bidraget til at formilde Partiernes brændende Hede i begge disse Lande, som den overordentlige Udbredelse af offentlige Tidender og Pressens Frihed. Tidendernes ringe Priis i disse Lande forvolder deres Mangfoldighed, og denne Mangfoldighed har haft en Art af neutraliserende Virkning paa det politiske Legeme. Den voldsomste Demagogs Overdrivelser, eller den snedigste Ultra-Royalists Spidsfindigheder gjøre nu der kun liden Opsigt i de politiske Meningers Ocean; thi Strømmene i dette ere nu blevne saa mangfoldige, at Tallet paa de Partimænd, der sejle ad een Strøm, kun er lidet, og deres Magt forholdsmæssigen svag. Vare Tidenderne i disse Lande færre, Discussionen mindre uindskrænket, saa vilde ikke blot Partiernes numeriske Styrke være mindre, men ethverts Iver og Fjendtlighed vilde ved Meningernes formindskede Qvan-

tum og disse Meningers sectariske Natur blive stærkere og farligere for Nationernes Rolighed. "Let the press correct the press" var en af Albions største Statsmands — Pitts — første Grundsætninger; og sikkerlig, overalt vilde det være viist, at tillade Taabelighed og Misbrug at blive neutraliserede ved deres egne Overdrivelser, og at de tabte deres Kraft og Braad ved een Skribents Satire, en andens harmfulde Deklamation, en tredies Foragt og Haan, og ethvert tavst eller neutralt Parties Had. Pressen, vi gjentage det, kan ene rette dens egne Misbrug, dens egen Frækhed. *)

Men vi ville atter gribe vort Æmnes historiske Traad.

Siden den franske Revolutions mærkværdige Æra var den brittiske Nation bleven et særdeles grandskende, undersøgende, tvivlende og læsende Folk. Vi ville ikke sige at de manglede denne Disposition før denne Periode, men blot at deres Følelser da modtoge en overordentlig Impuls. Den store Masse af Folket var da ikke mere end den nu er Aviskjøber — de læste, men kjøbte ikke. De læste i Klubber, Kroer,

---

*) Vi kunne ikke afholde os fra at meddele til Sammenligning følgende Sted, som vi have fundet i et af de utallige Døgnskrifter, der i denne Tid see Lyset i Paris: "On ne saurait trop répéter une vérité — — La liberté de la presse porte avec elle un remède aux blessures qu'elle fait. Il y avait du vrai dans cette métaphore de la lance d'Achille dont vos nobles et honorables amis d'autrefois nous ont tant rebattu les oreilles. — Bert, Mémoire au Conseil chargé de la surveillance de la Censure.

Kaffehuse, eller holdt Aviserne i Compagnie, 20 til 100, ja 200 Personer i Fællesskab. Fra disse Kilder alene hentede Kræmmere, Kunstnere, Haandværkere og Arbejdsfolk i England og Skotland deres Nyheder og indsugede deres Grundsætninger, eller, om man vil, deres Fordomme! — Men der var en anden Klasse af Mennesker, som ikke alene læste, men ogsaa kjøbte Aviserne. Denne bestod af Mennsker paa et højere Stade i Livet end de forrige, Kjøbmanden, Bogholderen og deslige, som af Mangel paa Fritid eller af Lyst til at læse Tidenderne hjemme, holdt dem selv, og saaledes blev en umiddelbar Patron og Opmuntrer af de offentlige Dagblade. Over disse stod Grossereren, Præsten, Juristen, Lægen, de mindre, men uafhængige Proprietairer, Familier af et godt jævnt Udkomme, Sø- og Landofficeren, og Rangspersoner fra Baronetten opad. Disse vare regelmæssige Kjøbere af Aviserne (eller hvad vi kalde Abonnentere.)

Efter den store Pitts Død, under Percevals Bestyrelse, foresloges en Skat paa Tidenderne. Skatkammerets uhyre Deficit for at udholde Kampen mod den franske Kejsers gigantiske Magt, og umoralske eller calumniøse Skrifters Undertrykkelse eller Indskrænkning vare det Paaskud, under hvilket denne Forholdsregel bragtes for Parlamentet og gik igjennem; men at undertrykke heftige Angreb paa Ministeriet, og indskrænke den offentlige Dadel af dets Fremfærd til saa snæver en Kreds som muligt, var den egentlige og maaskee eneste Hensigt.

Penny (4 ß.) efter Penny paalagdes med Folkets voxende Tørst efter Kundskab, indtil Skatten beløb sig til 150 pCt. af Tidendernes oprindelige Priis. *)

En anden Forholdsregel paafulgte, hvis Hensigt var at give Oppositions-Skriveriet dets

*) Stæmpel-Afgiften paa hvert enkelt Exemplar af et engelsk Dagblad paa et Ark udgjør $3\frac{1}{2}$ Pence (14 ß.) for Arket. Lægges $1\frac{1}{2}$ Pence hertil for Papiret, saa koster det rene Ark, inden det leveres i Trykkeriet, Udgiveren en Sum af ikke mindre end 5 Pence (20 ß.) $6\frac{1}{2}$ eller 7 Pence er den sædvanlige Priis paa hvert Nummer af et Heel-Arks-Dagblad, og herfra maa man drage i det mindste 12 til 15 pCt. til den Agent, eller Expedition, som besøger det ombragt til Læseren.

Det er sandt, at de engelske Tidender have en Fordeel af Avertissementer. Ja dette er virkelig deres Hovedindtægt. Men ogsaa heraf maae de betale Skat. Af ethvert Avertissement i Storbritannien maa svares en Afgift af 3 Shill. 6 Pence, (10 Mark 8 ß.)

Man har sagt os, og det har endog — om vi ikke tage fejl — været anført i Parlamentet, at hvis Afgiften af Avertissementerne blev reduceret, vilde disse ofte vanarte til lave Pasqviller, flaue Pralerier, væmmelige Forsøg paa at være vittig, som man daglig kan see det i de amerikanske Aviser. Men skulde det virkelig være Kostbarheden ved at avertere, som bevarer de engelske Tidender for hint usle Trompeteri? Vi troe, nej! det er Læserens Smag, som holder dem ubesmittede af dette nedværdigende Tøj; enhver Udgiver veed, hvor vidt han kan gaae, og kjender den yderste Frihed, han kan tillade sig med Publikums Følelser, og det vilde være en ligesaa uklog Spekulation for en Londonsk Udgiver at indrømme saadan Bombast og sligt Blæreri en Plads i sit Blad, som det i Ny-York findes at være uskadeligt, om ikke lucrativt.

Vi ere tværtimod af den Mening, at en saadan Reduction vilde have den Virkning at Stilen og Ten-

Naadestød, de saakaldte Six Acts, ved hvilke for nærværende Tid ingen Mand i Storbritannien maa publicere sine Meninger i et Dagblad, uden at forpligte sig (eller Udgiveren for ham) til at

---

densen i endeel af disse Avertissementer blev forbedret. Den store Kapital, som under de nærværende Bestemmelser udfordres til at holde et engelsk Dagblad i Gang, forleder Ejerne til, at benytte ethvert Middel, hvorved deres pecuniære Fordeel kan fremmes. Saaledes gives alle Slags Qvaksalvere og Markt skrigere, politiske saavel som medicinske, Forfattere og Forfatterinder, taabelige, usle, sløve, eller som gaae i Barndom, Auctionærer, Jøder, Spillere, osv. osv. osv. et Fribrev paa at lovprise dem selv, deres Arbejder, deres Herligheder, deres Honettetet, og deres Beskedenhed. Det er et Factum, at saadanne Underdoctorers Qvaksalverier, Lotterierne (som nu ere afskaffede) og forskjellige andre bedrageriske Avertissementer have indbragt en større Indtægt, end Netto-Indkomsten for Salget af Bladet. Utallige Exempler kunde anføres saavel i London, som andre Steder i Riget, hvor Eventyrere og Spekulatorer fornemmeligen ere blevne satte i Stand til at practisere deres Planer og Bedragerier med Held og ustraffede, ved den liberale Maade, paa hvilken de have betalt for Bekjendtgjørelsen i Tidenderne af deres Underkurer og herlige Egenskaber, attesterede af — Gud veed hvem? og patroniserede af Hertuger og Prindser af Blodet, som maaskee aldrig hørte deres Navn eller Navnet paa den Avis, de benytte. Det er virkelig et besynderligt Træf, at disse Blade, der gjøre sig til af den høieste Liberalitet og Uafhængighed, der trodse de offentlige Autoriteters Misbilligelse eller Forfølgelse, der lee ligesaavel af Hoffers, som Øvrighedens Trusler, modtage disse Uslingers Bestikkelser, og tør ikke sætte en Skranke for de bedragerske Taskenspillerier, hvorved de udplyndre Almuesmanden, af Frygt for at de skulle tabe deres Patronskab, naar de tilbageholde deres væmmelige og ofte obscøne Artikler,

betale en Mulct af 300 Lst. (3000 Rbd.) hvis det, han publicerer, befindes at være oprørsk eller blasphemisk.

Denne Byrdes Vægt vilde i den Periode, den paalagdes, aldeles have knust og tilintetgjort den periodiske Presse, hvis ikke de vigtige Begivenheder havde været, som hver Dags Avis da meddeelte. Disse Begivenheder vare altfor inderligen forbundne med Alt, hvad der var enhver Englænder vigtigst og dyrebarest, til at han kunde lade dem hengaae ubemærkede eller uden at vaage over dem, hvor stort end Offeret maatte være. Skatten blev overseet i Tidens Urolighed, og iblandt saa mangfoldige andre Skatter. Men dens Hensigt viste sig aldeles forfejlet. Istedenfor at kvæle Pressens Overgivenhed og Fejl, tjente den snarere til at forhøje Partiernes Heftighed og forøge individuel Lidelse. Og Hovedparten af alle disse af Perceval og Lord Castlereagh paalagde Byrder faldt paa deres egne Haandlangere, paa deres egne Advokater, paa den i sine Forventninger skuffede Hærskare af literære Stridsmænd, som fægtede mandigen for dem imod den populære Phalanxes Angreb. Denne derimod følte næppe nogen Forandring derved. Og kunde det være anderledes? Skjenkestuer, Kaffehuse, Klubber brøde sig kun lidet derom. En Penny mere maaskee, i maanedligt Contingent, og det var Alt. Men Familiefaderen fandt det anderledes, og ham blev det en alvorlig Sag; 10 Pund om Aaret isteden for 4 eller 5, og det i et Øjeblik, da Tiderne saae mørke nok ud, var en altfor betydelig Forhøjelse, især naar han kunde tilfredsstille sin Attraa efter politiske Nyheder hver Morgen eller Aften paa et offentligt Sted for $\frac{1}{10}$ eller $\frac{1}{5}$

af Summen, Kaffeen og Passiaren indbefattet. Det var Opofrelse af en lille huuslig Bekvemmelighed, som blev opvejet ved Besparelse af Udgift. Han kjøbte ikke længe Aviser.

Naar man veed, hvad Slags Aviser disse Personer, Kjøberne, sædvanligen læste, og hvilke de, der ene ere Læsere, læse, saa vil man let kunne bedømme, om Ministeriet handlede klogt eller ikke i disse Skatters Paalæggelse. Stæmpel-Comptoiret giver et Beviis. Der ere nu mange tusende offentlige Huse for den arbejdende Klasse i England, hvor et ministerielt Blad aldrig sees. The Times, Morning Chronicle, Globe and Traveller, eller et andet af dette Parti, og en Provinzial-Avis af samme politiske Religion holdes derimod. Det modsatte Parti er udelukket.

Medens de upolitiske Afgifter paa Tidenderne i Storbritannien saaledes aabenbart have været uretfærdige imod den Sag, de vare bestemte til at tjene, ved at indskrænke Middelstanden og de lavere Klasser til Læsningen af et eller to Dagblade, og disse naturligviis af Læsernes egen politiske Tro, have de virkelig gjort Folket mindre liberalt og mere haardnakket i dets Meninger; de have, i Forbindelse med Six Acts forøget Populariteten af de gamle lykkelige Oppositions-Tidender *), og saaledes sat disse i Stand til med desto større Tillidsfuldhed at bevare deres Uafhængighed. Deres Popularitet opvejer Skatterne, og de samle Styrke ved enhver Medbejlers Stranding. Disse Blade kunne ene byde Ministeriets Lænker Trods. Ethvert ringere Blad, som de strænge Love underkue, og enhver Udgiver, som ved sine pecuniære Resourcers begrændsede Natur er drevet fra Kamppladsen, ere ligesaa mange gunstige Begivenheder for de ældre Nyhedsfælgeres Interesse. Og ligesom deres Lykke voxer, blive de naturligviis ogsaa mere og mere dristige. Mængden er deres Skjold. Selv en ex-officio Forfølgelse er en Velgjerning, som man næsten skulde

*) Beviis herpaa leverer, som sagt, Stæmpel-Comptoiret. Forholdet var (i det mindste før Cannings Ministerium, thi ved dette er der, som man veed, foregaaet en total Revolution i de engelske Blades Politik, i det de forrige Oppositionstidender nu ere ministerielle, og omvendt) — følgende:

Londonske ministerielle Dagblade:

	Middeltal af trykte Exemplarer.
Courier	4600
New Times & Representative	2600
Sun	520
Star	920
Londonske ministerielle Ugeblade.	
The guardian	1700
John Bull	7900
I alt	18,240

Oppositions-Dagblade.

The Times	6360
Morning Chronicle	3310
Globe and Traveller	890
Oppositions-Ugeblade.	
Observer	15700
News	10200
Sunday Times	3000
Examiner	3100
I alt	42,560

Af Provinsial-Bladene havde i det mindste to Trediedele antiministeriel Tendens.

troe dem taknemmelige for, thi ved saadanne Leiligheder voxer Antallet paa deres Læsere og Avertissementer saaledes, at de, naar Processen er forbi, (med Undtagelse af Arrest) altid ere de Vindende.

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Hr. Overkrigskommissær Elmqvist i Aarhuus har nu ogsaa (i No. 123 af Aarhuus Stiftstidende) anmodet om Gaver til de ulykkelige Grækere. Han slutter sin Anmodning med følgende Ord:

Danske Brødre! Vi kunne ikke bringe den hellige Krig et Skridt nærmere Maalet, vi kunne det ikke, uden i vore brændende Ønsker. Men de Arme, som i Kampen tabe deres Forsørgere, de forladte Qvinder og de faderløse Børn, kunne vi husvale, og vi bør det, thi hver Skjerv, vi lægge paa dette Alter, er kun en fattig Rente af et stort Laan. Danmark er et lidet Land, men det har en stor Roes paa Jorden; det er fattigt paa Guld, men rigt paa Kjærlighed, og Kjærligheden var det jo altid forbeholden, under de tungeste Skjæbner at feire sine skjønneste Triumpher. Saa bringe da Enhver, hvad han, i dette Øjemed, vil betroe i mine Hænder! Og skulde det end kun lykkes mig, at indsamle Saameget, som der behøvedes, for at mildne een enestes Families Jammerslod, vilde jeg dog fryde mig, som om stor Lykke var mig selv vederfaret.

Blandede Efterretninger.

En Audiens hos Storsultanen.

(Slutning, see forr. No.

Langs med de tre Sider af Hallen drog en gylden Sofa overtrukket med hvid Satin og rigt besat med Guld og Perler, vor Opmærksomhed til sig. Paa denne Sofa laae Satin-Peltse af forskjellig Farve, besatte med det kostbareste hvide Hermelin. Af denne eiendommelige Omstændighed sluttede vi, at vi befandt os i et af Sultanens Hovedværelser. Panelet var stærkt forgyldt og Gulvet bestod af smaae Marmorfliser af forskjellig Farve, der, dog uden at danne et eget Mønster, vare ordnede som Mosaikarbeide. Rundt om Værelset, omtrent midt mellem Gulvet og Loftet, befandt sig en Art Galleri, omtrent som man seer dem i Londonske Boghandlinger, men saaledes skjult ved et forgyldt Gitterværk, at man fra neden af ikke var i Stand til at see nogen af de Personer, som kunde befinde sig paa samme. Dette lod os formode, at Haremet maatte være i Nærheden og stod i Forbindelse med dette Galleri, forat Sultanens Koner ubemærkt kunde bivaane et og andet Skuespil, hvorved Mænd vare tilstede. Derfor gjorde vi ogsaa Regning paa, snart at nyde den Ære, at være i deres umiddelbare Nærhed. Efter næsten $\frac{1}{2}$ Times Venten aabnedes en lille Dør bagved os, ligeoverfor den Indgang, gjennem hvilken vi vare komne, og Sultanen traadte alene ind og gik med raske Skridt imod os. Han spurgte os, om vi forstode Tyrkisk, og da jeg bejaede dette ved et Buk, sagde han, at Sultanen havde sendt ham, for at see en Vase, som vi medbragte. Af denne Ytring maatte jeg formode, at det var hans Ønske, at vi skulde lade, som om vi ikke kjendte ham; derfor underrettede jeg min Ledsager derom i det franske Sprog, og sagde: "C'est le grand Seigneur, mais ne paroissez pas y faire attention." Sultanen saae derpaa paa mig med en Mine, som om han vilde give mig at forstaae, at det franske Sprog ikke var ham fremmed, og at han vel vidste, hvad jeg havde sagt. Vi beredte os nu til, at vise ham vort Kunstproduct, og imedens vi toge det frem, hørte vi lette Fodtrin af en Mængde Personer, som traadte over os i Galleriet. Uvilkaarligt tilskyndet af Nysgjerrighed, saae jeg 2 eller 3 Gange i Vejret, hvorpaa Sultanen med halvleende Mine sagde til mig: "Tag Dem i Agt, at Sultanen ikke bemærker, at De seer derop; han kunde optage det ilde." Vasen tog han i Haanden, undersøgte den nøje, og gjorde

os flere Spørgsmaal desangaaende; dens Mechanisme syntes især at gjøre ham en stor Fornøjelse; vi maatte et Par Gange trække den op, og tilsidst tog han den med sig, gaaende ud af samme Dør, gjennem hvilken han var kommet. Strax derefter blev Galleriet hurtig forladt, hvoraf vi gjorde den Slutning, at dets Besøgerinder bleve kaldte ned, for bedre at see Tingen i Nærheden. Efterat Vasen endnu 3 Gange var bleven sendt ind til os ved en Eunuch, for at trække den op, erholdt vi den tilsidst tilbage med den Besked, at Sultanen ikke kunde gjøre nogen Brug deraf. Nu bleve vi indførte i et lille, men net Værelse, som ikke stod i Forbindelse med den Deel af Bygningen, hvor vi havde fremviist vort Kunststykke, og anviste Plads paa en Sofa, som befandt sig i samme Værelse. Strax derefter fremsattes et lille Bord for mig og min Ledsager, og en Mængde Retter bares frem, af hvilke vi spiste med stor Appetit, og opvartedes med den største Opmærksomhed af en Mængde Tjenere, som under hele Maaltidet forholdt sig tavse. Efter fuldendt Maaltid bleve vi igjen førte tilbage ad samme Vej, som vi vare komne, til Porten ved Havens yderste Ende, hvor en Baad laae i Beredskab, for at føre os hjem.

Birmanerne ere Buddhister, og dyrke Buddha eller Gaudma, der i den hindostanske Mythologi forestilles som den niende Avatar eller Incarnation af Guddommen paa Jorden. Han var Søn af Mahadavee og Shoodhoduum, og gik, som ung, til en Skole, tagende 10,000 andre Drenge med sig. Da han nu kom i Skolen, begyndte han at undervise sin Lærer, som, ikke i Stand til at besvare hans Spørgsmaal, og forfærdet over hans Kundskaber, løb hen og skjulte sig iblandt Drengene. Buddha begyndte derpaa at lære fra sig, og ægtede ikke færre end 84,000 Koner. Resten af hans Liv paa Jorden hengik i Bønner og Meditationer, og førend han forlod Verden, kom Guderne ned og hyldede ham.

Buddha er altid forestillet med et smilende Aasyn, og hans Lærdomme ere meget milde og velgjørende. De forbyde at dræbe noget Huusdyr, men ingen Indskrænkninger ere paabudte i den almindelige Føde, og Buddhas Religionsskikke adskille sig fra Hinduernes sædvanlige Ceremonier ved Simpelheden og Reenheden i deres Ofringer foran Alteret. Præsteskabet gjør en egen Klasse, og har en betydelig Lighed med de romersk-katholske Munke. Kandidaterne maae, inden de optages i den hellige Stand, underkaste sig en Examen, og blive derpaa kronragede, iførte den gule Præstedragt, og gjøre Løfte om Cølibat. I Nærheden af enhver By ere Klostere, hvor de samle sig i smaa Broderskaber og anvende største Delen af deres Tid til den birmanske Ungdoms Opdragelse.

Munkene eller Præsterne maae ikke modtage Penge, og da deres Menighed forsyner dem med Alt hvad de behøve, føle de heller ikke Savnet deraf. De ere den mest dannede Klasse af Birmanerne. Skolerne ere talrigt besøgte, og da Underviisningen er gratis, er det meget sjældent at finde en Birmaner, som ikke kan læse og skrive. Og hvad der er endnu besynderligere i Orienten, er, at Pigebørnene deeltage i Underviisningen.

Præsterne blande sig aldrig i Politik eller Statsaffairer. Ved deres Cølibats Løfte er det en god Ting, at de, hvis de blive kjede af den gejstlige Stand, kunne træde ud af den. De lægge da deres gule Dragt, og vende tilbage til det borgerlige Liv, men kunne heller aldrig træde tilbage i Præstestanden.

(Two Years in Ava. Lond. 1827.)

Doctor Parr, hvis Bibliothek, formedelst de mange sjældne Verker, det indeholder, er hæderligen bekjendt, samlede ogsaa med Omhu alle saadanne Verker, som enten i England eller i Udlandet have vundet den Udmærkelse, at blive offentligen brændte, og hans Anmærkninger til disse Verker vise, at han for det meste var af anden Mening end de Autoriteter, der havde dømt dem til Flammerne. I et saadant Verk findes følgende Anmærkning af Parr: "For et Aarhundrede siden fulgte Underhuset den Maxime

af de gamle Filosofer: Omne per ignem excoquitur vitium (enhver Fejl udslettes ved Ilden); nu har det antaget en anden, skjønt maaskee lige saa uklog Maade: det indspærrer den fordømte Forfatter af et Verk i Newgate, og overlader ham til Fiskalens bekjendte Barmhjertighed. I Katalogen paa hans Bibliothek findes ogsaa følgende mærkelige Titel: Et latinsk Priisdigt i det græske Sprog (Dette er da endelig ikke mærkeligere end den græske Filosof Aristoteles's Verker, som i Følge en vis Professors Forsikkring ere skrevne deels paa Græsk, deels paa Latin, og deels paa begge Dele). I et andet Bind gjendriver Parr i en Anmærkning Humes Paastand, at Sir W. Raleigh skal have været en af de første Fritænkere i England. Derimod regner han Middleton (Forfatter til det berømte Verk "Ciceros Tidsalder" til denne Klasse.

Den i April d. A. afdøde berømte Professor Chladni fra Wittenberg har testamenteret Fattigkassen i Kemberg 600 Rthlr., og Staden selv ligeledes 600 Rthlr., hvilke sidste skulle anvendes deels til Anskaffelsen af et nyt godt Taarnuhr, deels til Forbedring af Brolægningen.

Dyr Glemsomhed. I Aaret 1805 beboede den afdøde Fyrst Berthier et Huus i Bologne-sur-Mer, hvorfra han fik Ordre at begive sig til Armeen i saadan Hast, at han glemte at sige op. Værten forbeholdt ham Boligen i hele 33 Maaneder, og indkom efter Fyrstens Død med en Fordring paa Arvingerne for Huuslejen i bemældte Tid. Det kom til Proces, og Arvingerne maatte betale ham 11000 Franker.

Noget lignende hændte en engelsk Lord. Han havde lejet en Fjaker timeviis, men forglemte, i det han pludselig tog den Beslutning at foretage en Reise i det indre Frankrig, at afbestille den. Kudsken, som ingen Dosmer var, skaffede sig paa behørig Maade Vidner paa at Mylord havde befalet ham, at vente paa ham, og at han i 6 Maaneder havde blet paa ham i et Værtshuus ligeover for hans Hotel. Englænderen blev, til Parisernes største Morskab, dømt til at betale alle Omkostninger for Mandens og Hestenes Pleje, samt Vognlejen.

Talipot-Træet. Et Blad af dette overordentlige Træ er for ikke længe siden bragt over fra Ceilon til England, hvor det besiddes af en Hr. Fletcher i Hampstead. Bladet er vel bevaret, og maaler fulde elleve Fod i Længden og sexten Fod hvor det er bredest, samt fra 38 til 40 Fod i Omkreds. Naar det udspændes som en Solskjerm, kan det beskytte et Parti af 6 spisende Personer fra Solens Straaler, og de Indfødte paa Ceilon føre det om med sig til dette Brug.

Kjøbenhavns Børs, den 7 Septbr. 1827.

		à
Hamburg 2 M. — a vista 220		
Species 223		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 7 ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	162	162½ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	48½	48¾ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	83½	84 Rbd. Sedl.
Dito Dito	75½	76 i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	102½ Rbd. r. S.
Dito Dito	114	— Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	—	— Rbd. r. S.
4 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco
4 pC. Dito nye	97	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	60	60½ i Sedler

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Fireogtyvende Aargang. No. 73.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 11 September 1827.

Naturhistoriske Samlinger i Danmark.

I. Det kongelige Museum for Naturvidenskaberne. En Kommission blev under 22de May 1796 anordnet og bemyndiget til at bestemme et saadant Instituts Hovedøjemed, at angive de Samlinger til Naturvidenskaben som allerede havdes, og i Fremtiden kunde benyttes af dette Institut, og at tage under Overvejelse, hvad ellers maatte fordres til Indretningen af et Naturalmuseum, i Overensstemmelse med de Midler som dertil kunde anvendes, og med Hensyn til det Øjemed som derved tilsigtes. (jfr. Colleg. Tid. 1799 S. 254=5.)

Ved en sildigere Kongl. Resolution af 25de May 1804 (Colleg Tid. 1804 S. 440) blev Indretning af et Lokale for Museet bestemt at skulle være i en Sidebygning af Christiansborg Slot; men heri er siden skeet Forandring; og det stiftede Museum kom derimod fra omtrent Aaret 1822 i Gaarden No. 187 i Stormgaden (forhen det grevelige Holsteinske Palais, som først blev lejet, men 1827 er kjøbt for kongelig Regning til Museet). Fra den Tid de forskjellige adspredte Materialier bleve samlede i dette Lokale er det først, at det kongelige naturhistoriske Museum kan betragtes som indrettet.

De Hoveddele eller forrige særskilte Samlinger, af hvilke det er sammensat, ere:

1. Det forrige saa kaldte Kongl. Kunstkammers Samling af Naturalier. Mange af sammes vigtigste Stykker hidrøre fra Begyndelsen af det 17de Aarhundrede, fra Kong Christian den 4des Tider. Det var Tilfældet med den herlige Samling af Sølvstuffer fra Kongsberg, hvorom herefter; I Jacobæi museo reg. og i de øvrige Skrifter om det forrige Konstkammer, læser man adskilligt om de ældre naturhistoriske Sager i Samlingen. Af det i sin Tid berømte Gottorfske Kunstkammer*) hidkom

*) Det var stiftet 1651, og den Mand, den lærde Adam Olearius, der i dets første Tider, som dets Forvalter, havde stor Deel i dets Anlæg, udgav derom et Skrift under Titel: Gottorfische Kunstkammer ꝛc. Schlesvig 1666. 4 obl. — Andet Oplag 1674. — 3die Oplag 1703. 4. See Molleri Cimbria literata II. p. 598.

i Aaret 1751 det Beste. (See Danske Atlas VII S. 565-67.)

Næst Mineralsamlingen, som allerede 1804 adskiltes fra Konstkamret, udgjorde Conchylierne sammes vigtigste Deel. Af dem blev fortrinsviis de manglende Arter, enkelte Pragtstykker og en Doubblet af hver Art udsøgt for Museet; det øvrige tilligemed andre for Museet ubrugelige Naturalier bortsolgtes ved offentlig Auction i August 1824.

De andre Samlinger have efterhaanden i Slutningen af 18de og Begyndelsen af 19de Aarhundrede været afkjøbte private Samlere; saasom:

Naturhistorikeren Lor. Spengler's meget bekjendte Museum, som især var mærkelig ved en mageløs Samling af de sjeldneste og udsøgteste Conchylier, og fremviste desuden en udsøgt Samling af Koraller, saavelsom Mineralier, meest af nordiske; ogsaa mange Slags Sager af Dyreriget. (Haubers Kopenhagen, 3die Aufl. 1782. — Lærde Efter. 1804 S. 383.)

De Mineralsamlinger, som Holmskjold, P. Chr. Abildgaard, Joh. G. Ludv. Manthey ejede, og den af Tønder-Lund og Sehested ejede Insektsamling; om hvilke Mere her neden for.

Ved Naturhistorie-Selskabets Opløsning 1805 bleve dets Samlinger af Naturalier forærede til det kongelige Museum. Denne Samling var især riig paa Dyre-Arter opbevarede i Spiritus. (Selskabets engang fortreffelige Samling af udstoppede Fugle var allerede i betydelig Forfald.)

Den ypperlige Samling af europæiske Fugle, som Hr. Capitan v. Wøldike i Brunsbüttel

1818 forærede Hs. Majestæt Kongen, og i Sommeren 1821, ifølge allerhøjeste Resolution, blev af ham hertil afleveret.

En Samling af zoologiske Gjenstande fra Brasilien, foræret af Hr. Kammerherre del Borgo, særdeles riig paa Fugle og Insekter.

Efter at have nævnt de adspredte Materialier som saaledes ere samlede i det nuværende Lokale, og som siden har modtaget flere Forøgelser, maae vi om hver især af de to Hovedafdelinger, den zoologiske og mineralogiske, hensætte nogle nærmere Data.

A. Den zoologiske Samling.

I den nuværende Opstilling og Bearbejdelse synes den Plan at ligge til Grund, at Samlingen for Fremtiden skal bestaae af tre Afdelinger: I. en almindelig zoologisk systematisk Samling, hvorhen hører:

Den ypperlige Insektsamling, som afdøde Etatsraad Niels Tønder-Lund, og Hs. Excellence Geheime-Statsminister O. R. Sehested stiftede, som har den Udmærkelse, at den indeholder en stor Mængde Originaler til Arter, som Fabricius har optaget og beskrevet i i sine berømte Værker over Insekterne. Dette gjør den især til en klassisk Samling, og deri er den, efterat Banks Insekt-Samling i London har lidt det store Tab, den første blandt de europæiske Insekt-Samlinger. Denne Insekt-Samling har i de sidste Aar faaet betydelige Forøgelser af sydamerikanske, ostindiske, kapske og europæiske Insekter. — Fremdeles:

Den Spenglerske ovennævnte Conchylie- og Zoophyt-Samling; — adskillige manglende Arter, flere særdeles udmærkede Individuer, og et

betydeligt Antal Dubletter. — Naturhistorie-Selskabets Samling af Dyr i Spiritus hører ogsaa herhen, saavelsom dets udstoppede Fiske, tilligemed den brasilianske Samling; til dennes ornithologiske Deel, eller exotiske Fugle, ere nogle Afrikanske Fugle tilkomne, hvilke skyldes Hr. Hancke, dansk Konsul paa Cap; — og nogle ostindiske. Museet modtog saaledes i Aaret 1825 fra Hr. Capitain og Adjutant v. Striker i Trankebar en Forœring af en betydelige Samling af Fugle; og blev i Aaret 1826 fra Hr. Sekretær B. Wolff i Calcutta ligeledes forœret over 100 Fuglearter (foruden nogle Pattedyr), som ere dels fra Bengalen, dels fra Sumatra, og blandt hvilke der findes ikke faa udmærkede og sjeldne Arter. Flere af den almindelige systematiske Samlings Afdelinger, især Fiskenes, Crustaceernes og de usymetriske Dyrs Klasser, ere betydeligt forøgede ved Bidrag, som adskillige Indvaanere paa St. Croix havde ladet indsamle og som den virksomme Apotheker Benzon for en stor Deel præparerede, og oversendte til Museet i Aarene 1824 og 25. Museet har i dette Aar 1827 faaet af Hr. Capitain-Lieutenant Christensen, ved hans Tilbagekomst fra Batavia, to udstoppede og vel conserverede Krokodiller, af hvilke den ene, næsten 14 Fod lang, for sin Størrelses Skyld er et i naturhistoriske Samlinger saare sjeldent Stykke. Museet besad forud, foruden to amerikanske Caiman-Arter og Domingo Krokodillen, ogsaa Krokodillen fra Nilstrømmen, den fra Senegal, fra Voltastrømmen, og den tranqvebarske, tilligemed to andre, hvis geografiske Plads er uangivet.

2. En europæisk geografisk Samling, som er bestemt til at omfatte alle Dyrklasser, men hvoraf for Tiden kun Ryghvirveldyrene ere tildels opstillede.

Grundvolden for denne Samling er Wøldike's allerede nævnte europæiske Fuglesamling. Ved Opstillingen i Sommeren 1821 bestod den af 316 Klasser, hvilke indeholdt 289 Arter i 689 Individuer. Nu bestaaer den af henved 500 Kasser, som indeholde 366 Arter i 1100 Individuer.

Siden 1823 er ogsaa Begyndelsen gjort med de europæiske Pattedyr, af hvilke et betydeligt Antal Arter, især flere interessante nordlige Sælhunde-Arter, allerede ere opstillede.

Ogsaa har man flere Reptilie- og Fiskearter opstillede i Glas med Spiritus, hvormed man for nogen Tid siden er bleven færdig, foruden et betydeligt Antal Arter af de sidstnævnte fra Middelhavet, hvis præparerede Skind blive opbevarede.

3. En Samling for den sammenlignende Anatomi, hvis Herredømme i Zoologien dagligen voxer. Denne Samling, hvis Anlæggelse kun er to til tre Aar gammel, og hvortil det forrige Konstkammer gav nogle interessante Bidrag, tæller nu 120 Skeletter af de rødblodige Dyrs Klasse, en stor Mængde Cranier især af nordiske Dyr, hvoriblandt især udmærker sig en Svite af Cranier af Havhesten fra Fœtalperioden til den høje Alder, og nogle faa anatomiske Præparater.

De Dele af den Zoologiske Samling, som allerede ere saa fuldkomment ordnede og opstillede, at de kunne være tilgjengelige, have hid-

til staaet aabne to Gange om Ugen fra Klokken 10 til 2 Formiddag (nu Onsdag og Søndag) for Enhver. Om Adgangs Billetter dertil henvender man sig til Hr. Professor Reinhardt, Museets Zoologiske Deels Bestyrer, og boende i Gaarden.

B. Den mineralogiske Afdeling.

Denne Afdeling af det kongelige Naturalmuseum er sammensat af forskjellige Dele, af hvilke de vigtigste ere:

1. Den ved det forrige Kongl. Konstkammer bevarede, men 1804 derfra adskilte kostbare Mineralsamling, hvori vare de herneden nævnte herlige Sølvstuffer fra Kongsberg.

2. Den af P. Chr. Abildgaard († 1801) gjorte Samling, som 17.. erhvervedes.

3. Den Holmskjoldske Samling, som især var udmærket ved prægtige Mineralier fra Island og Færøerne. (See L. Efterr. 1804 S. 382.)

4. Den af Justitsraad Manthey kjøbte Mineralsamling, som er riig paa skjønne nordiske, især norske, Fossilier, og mange i Storhed og Pragt sjældne Stykker. (See Hausmann.)

5. Mineralier fra Grønland, samlede ved Giesecke.

Den hele Samling er deelt i følgende Underafdelinger: a. en systematisk Samling, for hvilken den abildgaardske ligger til Grund. b. En Supplement-Samling til denne, bestaaende meest af saadanne Stykker som formedelst deres store Format ikke passe til de andre. c. En dansk-norsk Samling, oprindeligen den Mantheyske. I samme findes ogsaa endeel færøiske og islandske, og nogle, skjøndt ikkun faa, grønlandske Mineralier. d. En grønlandsk Samling. e. Supplement-Samlinger til disse. f. En Samling af Mineralier fra Ungarn. g. En lignende fra Østerrig. h. En tredie fra Vesuv og dets Omegn. i. En fjerde fra de brittiske Lande.

I disse forskjellige Afdelinger af Museet findes mange meget udmærkede Stuffer, blandt hvilke vi blot kunne nævne nogle enkelte, saasom:

En Sølvstuffe af næsten 6 Fods Længde, 2 Fods Brede og ⅔ Fods Tykkelse, hvorpaa der vel er noget vedsiddende Berg, men hvor det gedigne Sølv dog uden Tvivl udgjør meget Mere end det Halve; brudt 1666 ved Kongsberg, og mageløs.

En anden Stuffe af 2½ Fods Længde, og næsten en Fods Brede og Tykkelse, næsten reent Sølv.

Mangfoldige andre Stuffer af gediegent Sølv i de skjønneste og sjeldneste Chrystallisationer. Alle disse Sølvstuffer ere fra Kongsberg.

Et Stykke Rav, fundet i Sjælland, af 9 Tommers Diameter; antages at være det næststørste der findes at være i nogen Samling.

Enkelte Krystaller af vandklar Kalkspath, fra Island; af 6 til 10 Tommers Diameter.

En overordentlig skjøn Gruppe, (1½ Fod lang, 1 Fod bred, 4-5 Tommer høj) af Krystaller af Coelestin, eller svovlsur Strontian fra Agrigent.

De største og skjønneste Stuffer som haves af den saa kaldte krystalbærende Haar-Zeolith, d. e. haarformige Krystaller af Traadzeolith, som igjen bære firesidig prismatiske Krystaller af Albin.

Cryolith, Sodalith, Eudialyt, Allanit, Gieseckit og andre sjeldne Fossilier fra Grønland.

Alkmit fra Eg i Norge, Polymignit fra Frederiksværn, hvilke Mineralier først for faa Aar siden ere blevne ret bekjendte, men alt længe har været i denne Samling. Ekebergit fra Hesselkulla og fra Bersbo, Killinit fra Killiney, Withamit fra Glenese, Meteorsteen fra Stannern, Meteorjern af den bekjendte, saakaldte pallassiske Jernmasse i Siberien.

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Blandt et Menneskes Pligter ere de der angaae Døende og Dødes Behandling, i Almindelighed ikke tilfulde kjendte, eller paa-agtede. I Hensyn paa at forebygge, at Nogen ikke skal levende begraves vilde Bevogtning af de Døde, indtil sikre Kjendetegn forvisse om at almindelig Forraadnelse indfinder sig, være at tilraade, og at i saadan Hensigt ikke her findes velindrettede Lighuse med hensigtsmessige Foranstaltninger til Sikkerhed imod hint skrækkelige Onde, tør vel kaldes en Mangel for en Hovedstad, der ellers har saa mange fortreflige Indretninger.

Den ædle afdøde Christ. Bastholm udgav 1793 en "Opfordring til Kjøbenhavns Indvaanere om en offentlig Indretning, der sætte os i Sikkerhed for ikke at begrave nogen levende. (31 S. 8. rec. af Jac. Baden i Univ. Journal 1793 S. 129-130. Ogsaa recens. i lærde Tid. 1794 No. 51, og i Kritik 1793 No. 43. — Joh. Cl. Tode skrev i sin Sundheds-Journal 1793 S. 39-45 om Bastholms Opfordring. Cf. S. 201-6.) I Tidsskriftet: Physisk, Oek. og medico-chir. Biblioth. læste man og adskilligt om Skindød, og hvad i den Henseende var at erindre. Det er nu 34 Aar siden Bastholms Opfordring udkom; men intet vides at være i denne

Henseende iværksat. Hr. J. C. Lange har i vore Tider bragt Sagens Vigtighed under Overvejelse, og saaledes i Nye Freja d. A. No. 2 meddeelt et Udtog af den Badenske Forordning om Ligbesigtigelser, og ganske nylig i "Borgervennen" No. 34. 35 o. f. har Hr. Profess. og Rektor Nissen i en Afhandling om Skindød, Levendes Begravelse og Lighuse, til Forebyggelse heraf o. s. v. igjen bragt Sagen paa Bane. "Det er, siger Hr. Prof., saare sjeldent, at Almeenaanden saaledes modnes for Ideer af saadan Natur første Gang de gjøres til Gjenstand for Almeenhedens Opmærksomhed, at et saadant første Stød, om det end kommer fra nok saa kraftig en Haand, skulde have Hæld til at bringe Værket til Udførelse. Det stærke Træe falder ikke for det første, om endog nok saa stærke, Oreslag, segner det dog engang for det sidste, skjøndt svage Hug, og saaledes kan maaskee Tidens Aand, der endnu var umodtagelig for en Bastholms Røst, fordi den hævede sig om et Emne, der da var Almeenheden fremmed, og syntes maaskee Mange, uagtet de anførte historiske Data, næsten utroligt, imidlertid ved Flerheden af de forskjellige Erfaringer, som siden den Tid ere blevne bekjendte, og den større Oplysning, som har udbredet sig over alle Klasser, være modnet til større Modtagelighed for Sagen i vore Dage."

(Indsendt.)

Man har flere Gange lagt Mærke til, at man i Aalborg Avis alletider finder indført et uforholdsmæssigt større Antal uindløste Breve ved Aalborg Postcontoir, i een Maaned, end ved andre Postcontoirer i et heelt Qvartal. Saaledes er allene for Juli Maaned d. A. indført 107 Stkr. Breve, hvoraf de fleste findes, *efter Avisen*, at være til Byens Handlende. *Mon* disse Kjøbmænd, ved at see Brevene, *kan lugte* Indholden? Ligesom et Sted *udenrigs*, *hvor* den afsendende Correspondent *satte Brevets* Indhold bag paa Brevet med et *Par hebraiske* Ord eller Tegn, og at deres Breve *besaarsag* bleve uindløste; men da kun *den mindste* Deel af Aal-

borg Kjøbmænd ere Hebræer eller Israeliter, saa er det neppe troeligt, at slige Kunstgreb finder Sted, og at Aalborg Handelsmænd ikke skulle have Evne til at indløse deres Breve er ikke heller troligt. Da der fra Postvæsenets Side gjøres alt mueligt for at saavel Handlendes som Andres Breve kan befordres med mueligste Hurtighed, saa var Postvæsenets Tarv vist nok en Smule Opmærksomhed værd fra Kjøbmændenes Side, og i det mindste kunde en Kjøbmand, som een eller flere Gange havde faaet Breve, der ikke interesserte ham, tilskrive den affendende Correspondent, at hans Breve ikke oftere modtoges ufrankerede; derved vilde han vel nok tabe Lysten til oftere at skrive, og Posten blev da befriet for at befordre slig unyttig Correspondence, hvoraf Postkassen ikke faaer anden Indtægt end selve Brevene (blot som brændbart Papir).

Det er som om det var en Mode blandt disse Aalborg Kjøbmænd, ej at indløse deres Breve; men denne Mode synes at være egen, med mindre at man paa de andre Postcontoirer ikke lader de Breve indføre i Aviserne, som Ejerne nægte at modtage; men dette synes ei rimeligt, da der vist imellem kunde findes de Breve, som ved offentlig at kundgjøres som uindløste, kunde vorde indløste fra Affenderens Side, fordi deri maaskee kunde være een eller anden Efterretning, hvilken man ikke ønskede at henmuldne paa Postcontoirerne.

For om mueligt at forebygge dette, kunde man gjøre det Forslag, at Breve til Aalborgs Handlende (hvis de ikke vare Handlende skulde dette bemærkes paa Adressen) ikke maatte modtages paa noget Postcontoir til Besørgelse, med mindre de vare frankerede; bleve de saa ikke indløste, havde Postkassen dog Portoen for Brevene, og kunde da uden stor Skade tage dem: — thi det bliver neppe mueligt at faae bevilget Portofrihed for disse Handlende.

Sidste Nummer af Handels- og Industri-Tidenden (No. 75) har, ved en Beskrivelse og Afbildning af Qvintenz Vægt, søgt at henlede fornemmeligen de i Provindserne boende Kjøbmænds Opmærksomhed paa dens Fortrin fremfor den almindelige. Trykket er fordeelt paa flere Punkter, hvorfor Vægtbjælken ikke behøver at være saa stærk, og er mindre udsat for at bøjes. Der kan vejes med langt større Nojagtighed end paa den med lige Arme. Bjelken bærer ikkun 11 Dele, medens den paa en almindelig Vægt bærer 20. Da Vægten staaer paa Jorden ere de som betjene den, ikke udsatte for de hyppige Tilfælde som finde Sted ved de almindelige Vægter, ved det Tougene springe m. m. — Den er flyttelig og indtager ikke megen Plads. Den koster mindre end en anden Vægt af samme Størrelse. Hos Grosserer Egrrigues i Amaliegaden No. 116, er for Øjeblikket nogle Stykker at faae tilkjøbs; og Indkjøbsprisen er fra 45 til 105 Specier for Vægte af 12 til 200 Lpds. Calibre. Efter Bestilling forfærdiges disse Vægte af Mekanikus Friis i lille Kirkestræde. Allerede flere Exemplarer af denne Vægt ere affatte til Handlende her i Staden.

Til Fordeel for Grækerne sælges *et libet* Skrift: Danmarks politiske Tilstand, efter J. Weitzels Europa in seinem gegenwärtige Zustande 1824; med Bemærkninger af Udgiveren Fr. Winkel-Horn, Justitsraad. 8 S. 8. Et Exemplar betales med 8 Rbß. i Tegn eller hvad Mere man godhedsfuld, under Navn eller Mærke, derfor maatte ville give. Hvad som indkommer ved Salget, som i Kjøbenhavn besørges af Dhrr. Brummer, Reitzel og Schubothe, samt af den gyldendalske Boghandel, vil af disse vorde direkte tilstillet Hr. Pastor, Ridder Bastholm i Slagelse, til videre Affendelse.

En Samling af Fortællinger agter Kapitain Stokfleth at udgive, saaledes at Indtægten efter Fradrag af Trykkerløn og andre højstfornødne Udgivter, skal være bestemt udelukkende til Beste for ulykkelige nødlidende Enker og Fader- og Moderløse af den græske Nation. Skriftet vil koste 9 Mk. Tegn paa Trykp., 12 Mk. paa Skrivpapir. Subskriptionsplaner ere omsendte med Dagen.

Blandede Efterretninger.

Napoleons Levnet af Walter Scott.

Dette længe ventede og saa meget omtalte Værk er nu udkommet, men svarer ingensteds til den Forventning man, skjøndt med Urette, har havt derom. Det indeholder en Mængde Urigtigheder, giver ingen nye Oplysninger, tillægger Napoleon Drivefjedre, som han ikke havde, og overvælder det Hele med langt udspundne, intetsigende Domme. I Engelland er man utilfreds dermed som i Frankrig og Tydskland, og i det sidste kommer endnu det Hastværk til, hvormed Oversættelserne forfærdiges. Den londonske Tidende the Courier siger: dette Værks Offentliggjørelse har overalt opvakt Nysgjerrighed, og i Begyndelsen ogsaa hos os. Men et hurtigt Gjennemsyn af Indholdet har ikke kunnet frembringe noget fordeelagtigt Indtryk. Vi formode derfor, at dette nye Aandsproduct hverken vil forøge Forfatterens Berømthed eller føie noget til Massen af de historiske Kjendsgjerninger af den Epoke, det handler om. Siden 30 Aar er Verden bleven oversvømmet med Skrifter angaaende Napoleon, og sandsynligviis er intet Nyt mere at sige om ham. Ogsaa synes det os, at det ikke er lykkedes Sir Walter, at give allerede bekjendte Kjendsgjerninger ny Ynde. — Pariser-Tidenden Constitutionel af 11 Juli yttrer sig angaaende dette Værk paa følgende Maade: "Vi have kastet Øiet paa de første Bind og fundet de største Urigtigheder i mange Kjendsgjerninger, og bemærket en fuldkommen Mangel paa Talent i Udførelsen, som i en vis Henseende har vakt vor Forundring. Forfatteren har blot øst af de engelske Tidender, der ere udkomne under sidste Krig og troligen samlet alle de Forhaanelser og Bagvaskelser mod Frankrig, hvilke de ere opfyldte med. Maaskee vil dette Værk læses med Fornøielse i Londons Viinhuse, men hos os kan det kun indgyde Modbydelighed. En Historieskrivers første Pligt er det, at raadføre sig med alle officielle Beviser, sammenligne Udsagnene, oplyse, ved en upartisk Critik, Mørkhederne, og sætte Mistillid til Folkerygter, men Sir Walter Scott har sparet sig denne Umage.

De bekjendteste Begivenheder ere vanskabte; han har skrevet under Nationalskinsygens Indskydelse, der til Lykke lidt efter lidt begynder at forsvinde. Trods Pauls Breve havde vi dog ventet noget Bedre, men vi ere aldeles blevne skuffede. (Modezeitung. Jul. 1827.)

P. 4.

(Fordeelagtigere Bedømmelser over dette berømte Værk, læses i Dagen No. 214 og 217.)

I Paris døde nyligen en bedaget Geistlig, der levede næsten kummerligen, og formedelst sit usle Udvortes, ofte opvakte Medlidenhed hos dem, der saae ham. Han blev paa offentlig Bekostning begravet og de Retspersoner, der forseglede hans Bolig i femte Etage, vare snart færdige med hans Ejendele. Den i sit Embede meget nidkjære Retsskriver gjemmenragede en stor Askehob, der, som man sagde ham, længe havde ligget i Kaminen, og finder Guldmynter til et Beløb af 100,000 Franker. Som det hedder er hans eneste Arving en Brodersøn, et ungt Menneske, der nyder Underviisning i den polytechniske Skole.

De hurtigste Efterretninger kan fra fjerne Steder enten haves ved Telegrapher eller Duer. Man vil nu mellem London og Paris oprette en Duepost. For at afrette disse Fugle dertil tages en Due bort fra sine Unger og bliver første Gang bragt indtil Canalen. Her slippes den løs og efter kort Tids Forløb kommer den tilbage; den anden Dag slippes den atter løs og bringes over Canalen. Den bliver staaende i sit Buur paa Skibets Fordæk, paa det den kan see at man fører den over Vand. Efterat den har faaet godt at æde, slippes den løs. Uopholdeligen iler den nu bort over Canalen og kommer inden $1\frac{1}{2}$ Timer til London. Fra Calais til Paris lader man den paa Vognes Imperiale have en fri Udsigt og naar den har tilbragt en Nat i Paris slippes den løs, og bringer nu i 6 Timer en Efterretning, man anbetroede hende, til London.

Opsynsmanden i det stuttgartske Menagerie fik den besynderlige Lyst, at spise een af de to-

Løver, der vare betroede hans Omsorg. Han dræbte den, saltede den ned og fortærede den efterhaanden. Han havde allerede spiist Halvdelen deraf, da hans Gjerning blev opdaget. Overretten i Stuttgard dømte ham til en Mulct af 1500 Gylden og fem Aars Fængsel.

—x—

Nyligen var i Brighton et Menagerie af vilde Dyr, og deriblandt en Hyæne, saa arrig, at man næppe torde nærme sig dens Buur. En Herre traadte imidlertid hen til Buret, stak en Arm igjennem Gitteret og begyndte at kradse Hyænen, der paa engang var bleven tam og kjælen, i Hovedet. Med Forbavselse saae Opvarterne, at Dyret ved at springe om og gnide Hovedet imod Gitteret lagde alle mulige dyriske Tegn paa Glæde for Dagen. Endelig løstes Gaaden. Manden, der ogsaa paa sin Side kjælede for Dyret, havde bragt den som Unge til England, og der solgt den. Omendskjønt 7 Aar vare henløbne siden dette Salg, havde Dyret dog ikke tabt Erindringen om sin første milde Herre.

Den nederlandske Messager des sciences et des arts paastaaer, at man i Raadhuset i Oudenarde har fundet utrykte Breve fra Grev Egmont til Grev Horn, af hvilke det synes at fremlyse, at dette ulykkelige Offer for Hertugen af Alba har taget en langt kraftigere Andeel i den daværende Revolution, end man i Almindelighed troer.

I Peru vare adskillige af de vigtigste Gruber komne i saadant Forfald, at det var umueligt ved Menneskekraft at befri dem for Vand. Man lod nu i England bygge Dampmaskiner, der gjorde saa udmærket Tjeneste, at i Aaret 1814 Provindsens Skatmester foreslog, at oprette Hr. Trevotek, der raadede at anskaffe Maskinerne, en Statue af Sølv.

I Paris er den 12te Febr. d. A. født et Pigebarn med to Ansigter. Da det kom for tidligen til Verden og ved Moderens Forløsning beskadigedes, saa levede det kun et Qvarteers Tid.

Paa Donau er nyligen et Selskab af otte Personer, der i Greifenstein havde leiet et Skib og vilde styre det selv, druknet.

Hr. Martinean i London har opfundet en meget simpel og sindrig Maskine, hvorved man til enhver Tid og i hver Temperatur kan forfærdige Is i det Store. Tyve saadanne Maskiner ere blevne sendte til Ostindien og et betydeligt Antal til Sydamerica.

Kjøbenhavns Børs, den 11 Septbr. 1827.

Hamburg 2 M. — a vista 218		à
Species 221		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 4 a 4½ ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	160½	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	48	48½ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	83	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	75¾	76 i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	102½ Rbd. r. S.
Dito Dito	112¾	113 Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	—	— Rbd. r. S.
4 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco
4 pC. Dito nye	97	97½ i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	60½	— i Sedler

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 74.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 15 September 1827.

Naturhistoriske Samlinger i Danmark.

(Fortsat; see forrige Nummer.)

II. Universitetets Naturalsamling eller det Moltkeske Museum.

Det første vi læse om Naturalsamling ved Universitetet er fra 1654, da et saadant Anlæg blev besluttet, og strax efter begyndt, ved Gave fra Professor Thomas Finke, til Indretning af et Lokale i Universitets-Bygningen, samt af en betydelig Samling af Naturalier, som Henrik Fuiren, der ogsaa i andre Henseender var Universitetets Velgjører, skjænkede dertil. Siden tilkom Didrik Fuiren's Gave af den hele ham tilhørende Samling af baade Naturalier og Konstsager. Den berømte Thomas Bartholin førte i lang Tid Bestyrelsen. Hvad Fremgang Samlingen gjorde efter Thomas Bartholins Død 1680 er ikke tilstrækkeligen bekjendt, men den hele Rigdom blev 1728 et Rov for den store kjøbenhavnske Ildebrand, der tilintetgjorde den, tilligemed Ole Borch's (Borrichii) og Elersens Samlinger med flere af Universitetets Skatte. (*)

Efter Branden kom et nyt Museum ej istand førend 1740, men det var kun ringe. (**)

1756 blev Grunden lagt til et "Natural- og Huusholdnings-Kabinet." ***) Det stiftedes for kongl. Regning paa Charlottenborg Slot; og da man 1759 havde gjort nogen Fremgang, blev en Fundation udstædt under 31 Marts s. A. Her skulde ej blot være en Samling af Natu-

*) Om Naturalsamlingens første ommeldte Periode see Nyerup's Skildring, eller Univers. Annaler, III Bds. 2 H. 150-52. 264. 268. — Brünnich. — Engelstofts Annal. 1810. 2det Qv. 218.

**) Nyerup anf. St. 283-284.

***) En Underretning om dette Kabinet i sin Begyndelse, og dets Forbindelse 1771 med Universitetet, staaer i Jac. Baden's Journ. 1797. 2 H. S. 90-93. 3 H. 97-105.

Fundationen er trykt 1759. 8. — Haves ogsaa i Forordnings-Samlingen, og paa tysk i Mengels Kopenhagener Magazin.

Hvad Samlingen bestod af er kortelig opregnet i Engelstofts Annal. 1810. 2 Qv. S. 220. Noten.

ralier, fornemligst de som have nogen Indflydelse i Bjerg- og Landhusholdningen, men ogsaa Prøver af alle Slags Manufactur- og Handelsvare, Modelkammer m. m. Ved Stiftelsen skulde være ansat to Professorer for de naturhistoriske og økonomiske Videnskaber. Planen var lagt af daværende Overhofmarskal Greve Ad. Gottlob Moltke, som og lagde en Grundvold dertil, og blev beskikket til Stiftelsens første Præses. Bekostningerne og de ansatte Professorers Lønninger bleve af den kongelige Kasse tilskudte. Indtil Kong Frederik 5tes Død tiltog Samlingen efterhaanden mere og mere.

1770, da nu værende Conferentsraad M. T. Brünnich blev beskikket til Professor i Naturhistorien, fik Samlingen i ham en virksom Bestyrer. Et nyt Lokale blev paa kongelig Bekostning indrettet i Universitets-Bygningen paa Nørregade. Ifølge et kongl. Reskr. 6 Marts 1771 blev den hele paa Charlottenborg værende Samling skjænket Universitetet, og derefter i Marts 1772 henflyttet til bemelte nyt Lokale, hvor den liden Samling, som Universitetet selv havde, som meldt, i Aaret 1740 begyndt, dermed forenedes. Efterhaanden tiltog Samlingen dels ved Foræringer, dels ved Kjøb. (*)

Fra 28 Jan. 1810 begynder Museets Historie en nye Periode, under sit nuhavende Navn, ved de patriotiske rige Gaver fra afdøde Geheime-Statsminister og Ordenskanzler Joachim Godske Moltke's Haand. Ved Gavebrev under bemelte Datum (**) blev Universitetet

*) Engelstoft a. St.

**) Indført i Engelstofts Annal. samme Hæfte.

skjenket til Brug, Besiddelse og Eiendom Legators Naturaliesamling med følgende Bestemmelser: den skulde forblive en særskilt Samling, og til Erindring om Giverens Fader, af hvilken den er samlet og anskaffet, kaldes: Geheimeraad Greve Adam Gotlob Moltke's Naturaliesamling; og for at den kunde gives den største muelige Fuldstændighed og Brugbarhed, og, i Forbindelse med Universitetets anden Samling, udgjøre et desto nyttigere Heelt, tilbød Giveren at ville for Betaling i rede Penge, modtage, efter kyndige Mænds Vurdering, til Indlemmelse i og Komplettering af den Moltkiske Samling, alle de i Universitetets Samling værende Species og Stykker, der enten i den førstnævnte maatte savnes, eller efter kompetente Kjenderes Dom fortjene Fortrin for sammes Exemplarer; dog at deri fradrages den paa samme Maade bestemte Værdie af Doubletterne, som fra den Moltkeske Samling maatte ansees undværlige. Naar det Moltkeske Natural-Cabinet saaledes var kompletteret, og tillige videnskabeligen ordnet, skulde over samme forfattes et Katalog, som til Trykken befordres for Legators eller Arvingers Regning. Hvert tiende Aar skal Supplementkatalog paa lige Maade udgives. En fast aarlig Indtægt af 200 Rdl. blev sikret Kabinettet, til at befordre dets Tilvært, og en anden lige stor Sum skulde end videre aarligen anvises Universitetet, naar det gotgjøres at naturhistoriske Forelæsninger virkeligen ere holdte og tilendebragte ved Universitetet i Aarets Løb. Naturalsamlingen skulde være aaben to Dage, i det mindste en Dag, ugentlig, under behørigt Tilsyn. Hver 28 Jan. skal en Rapport afgives

til Kongen om Naturalkabinettets Tilstand og sammes hensigtsmessige Benyttelse, tilligemed et Regnskab over Tilvexten i det forløbne Aar. Af denne Beretning og det aarlige Regnskab skal Besidderen af Grevskabet Bregentved gives Gjenpart. Direktionen over Universitetet og de lærde Skoler anbefales Bestyrelsen og Forsorgen for Iværksættelsen og Overholdelsen af de gjorte Bestemmelser. (*)

Sagkyndige Mænd bleve strax udnævnte til Samlingens Afgivelse, Doubletters Udskydelse, Taxation osv. Efterat Taxationen var tilendebragt blev 11000 Rdl. d. Cour. af Legator indbetalt d. 28 Jan. 1811, den Sum nemlig, hvortil de af Universitetets ældre Samling udtagne og i den nye indlemmede, Species vare ansatte. Ved kongl. Resolution af 9 Febr. 1811 blev bestemt, at disse 11000 Rdl. skulde være en urokkelig Fond, hvis Renter allene skulde anvendes til Gavn for det naturhistoriske Studium ved Universitetet. Imidlertid og under Arbejdet paa Affattelsen af et fuldstændigt Katalog over den hele Samling, modtog den fra samme Velgjørers Haand en ny vigtig Forøgelse. Tre private Samlinger, som Legator havde tilforhandlet sig af Professor, R. af Dbr. Schumacher, Professor, Etatsraad, R. af Dbr. Wad, og Bergmester Münster, for en Sum af 13000 Rdl. d. Cour., blev endvidere skjænket Kabinettet. Ogsaa bekostede Giveren Skabe osv. Ved Sorteringen blev tilsidelagt et betydeligt Antal Doubletter, som Legator, der ifølge kongl. Resol. af 3 Febr. 1812 havde Dispositionen over samme, bestemte til dels at forsyne andre Lære-Anstalter, og dels til ved Ombytning at forskaffe Naturalkabinettet de Stykker, samme endnu maatte mangle. Ved en kongl. Resol. af 8 Marts 1813 blev bestemt, at indtil Kapitalen ved Oplæggelse af Renter ꝛc. voxer dertil, at Renten udgjør 600 Rbd. aarlig, maae blandt de i hvert Aar udsættende Prismedailler ved Universitetet tillige være en for den beste Besvarelse af en Prisopgave i den naturhistoriske Videnskab. — 30 Juni 1813 udgjorde Kapitalen 12205 Rbd. Sølv.

Efter Giverens Død 1818 fik Universitetet en Kapital af 60000 Rbd. i kongl. Obligationer, hvis Renter aarligen skulle anvendes til Honorar for naturhistoriske Forelæsninger, til Museets Forøgelse, til Præmier for naturhistoriske Afhandlinger m. v., og hvorved blev funderet de Universitetet forhen i en Række af Aar tilstillede Renter (Coll. Tid. 1819 No. 3). Om denne Kapitals Fordeling paa Museet, Biblioteket ꝛc. vides ikke endnu Fundatser at være udfærdigede.

Den hele naturhistoriske Samling blev nu deelt i en zoologisk og mineralogisk Afdeling, hvoraf den første beholdt den gamle store Sal, som forhaabes snart omverlet med en bedre og større, uden hvilket den ikke fuldstændigen kan ordnes; — den sidste blev henflyttet indtil videre i nogle smaa Værelser i Communitetsbygningen, hvor den ikke synes at have den til Bevaringen, Opstillelsen og Forøgelsen nødvendige Plads. Samlingen er siden meget forøget.

*) Fortsatte Efterretninger om dette Naturalkabinet ere givne i Engelstofts Annaler 1811. 1 Qv. 78-83. — 1812. 1 H. 65-68. — 1813. 1 H. 83-87.

A. Den zoologiske Samling.

De Dele, hvoraf den bestaaer, ville først kunne sammensmeltes, naar et rummeligere og bedre indrettet Lokale kan erholdes. De ere:

a. Universitetets ældre Samling af zoologiske Gjenstande af de samtlige Dyreklasser.

b. Af den Moltkeske til sin Tid berømte Samling af Konchylier og Zoophyter, men som vist nok efter saa mange Decenniers Forløb har lidt betydelige Forandringer; dog er den endnu i Besiddelse af forskjellige Original-Exemplarer til de i Systemet optagne Arter, og af flere Pragtstykker.

c. Professor Schumacher's betydelige Insektsamling, som, efterat Greve J. G. Moltke havde kjøbt den, blev strax modtaget med de dertil hørende Egeskabe.

d. Professor Schumachers endnu større Conchylie-Samling, som Greve J. G. Moltke ligeledes kjøbte, men som skal forblive hos Sælgeren saalænge han ønsker at beholde den. Denne efter den forrige Ejers eget System ordnede og efter Salget betydeligen forøgede Samling har en særdeles stor videnskabelig Værd.

e. En Samling af, for største Delen sjællandske Insekter, givet af en Ubenævnt. Denne er bleven Grundvolden for en indenlandsk Insektsamling som fortsættes.

f. En Samling af udstoppede Fugle, for største Deel europæiske, givet af Hr. Christian Drewsen paa Strandmøllen. De enkelte Arter ere opstillede hver i sin Kasse.

B. Den mineralogiske Deel.

For samme ligger afdøde Greve J. G.

Moltke's Gave til Grund, hvorunder henhørte de ovennævnte tre skjønne Samlinger, som vare erhvervede fra Dhrr. Schumacher, Wad og Münster. Den vigtige Tilvært som ved disse Erhvervelser var vundet for denne mineralogiske Deel er fremdeles siden forøget ved mange Gaver, saasom af Dhrr. Giesecke, Hausmann, Monticelli, Zipser, Nilson, Retzius.

Den er hensigtsmessig indrettet til Brug ved Foredrag over alle Mineralogiens Grene, og indeholder, paa enkelte Undtagelser nær, alle bekjendte mineralogiske Arter. Egentlige Pragtstykker maa man ikke vente sig; dog findes der og nogle ved Skjønhed udmærkede Stuffer, hvilke gives mest iblandt norske, islandske og færøiske Mineralier, der ogsaa, som man kunde vente, frembyde den største Mængde af forskjellige Varieteter.

Foruden de egentlige Mineralier findes her og et betydeligt Antal af Forsteninger.

De andre naturhistoriske Samlinger i Kjøbenhavn ere:

I. "Hs. Kgl. Hoihed Prinds Christians Naturaliesamling bestaaer især af Mineralier og zoologiske Gjenstande. Af ældre Samlinger, som den har optaget, bør nævnes Tyge Rothes, især rig paa Mineralier, og Otto Fabricius's, der kjøbtes 1823, og som er af saameget større Vigtighed for Danmarks Fauna, som den tillige indeholdt Levningerne af den berømte Konferentsraad O. Fr. Müllers Samlinger.

Mineraliesamlingen er i de senere Aar betydelig forøget med Stykker, som H. K. Hoihed selv har medbragt fra sine Reiser, — med herlige Mineralier, samlede paa Færøerne af Greve

Vargas Bedemar, med en Mængde af Vesuvs Produkter osl. Den systematiske Deel, ordnet efter Hauy (af Greve Vargas), er rig paa Svi-ter af Crystaller, har mange Pragtstykker, og in-deholder, foruden de sjeldneste nyopdagede nordiske Arter, ogsaa de i de seneste Tider under Navnene Wollastonit, Gismondin, Humboltit, Davin, Ca-volinit, Christianit (efter H. K. Høihed Pr. Christian Frederik benævnet), Biotin o. fl. op-stillede Substantser. Af geognostiske Samlinger fra forskjellige Lande i og udenfor Europa, for-tjener den fra Egnen om Paris, bestemt af de berømte franske Lærde Cuvier og Brongniart, særdeles Opmærksomhed. En særegen Samling for Danmarks Geognosie har allerede naaet den Grad af Fuldstændighed, at den tilbyder tilstræk-keligt Materiale til at opløse flere af de Pro-blemer, som de hidtil bekjendtgjorte Undersøgel-ser over Fædrenelandets geognostiske Beskaffenhed have ladet ubestemte.

Den zoologiske Samling udstrækker sig over alle de lavere Dyreklasser, og har en systematisk og en sammenlignende geographisk Afdeling. Af den første udgjør Conchyliesamlingen den væsent-ligste Deel. Den er først anlagt for faa Aar siden, men har allerede et saa betydeligt Antal af Arter, at den hører til de vigtigere i Euro-pa, saameget mere, som den indeholder en Mængde Sjeldenheder og unike Stykker, f. Ex. Conus gloria maris 3″ lang, Helix rosacea, H. Rapa, og mange flere, og af de fleste Arter en Mængde Individer af forskjellig Alder osv. Af de geo-graphiske Samlinger er Insektsamlingen fra de danske Stater i Europa, allerede begyndt af af-døde Holten, og en Samling af Mollusker, Cru-staceer og Zoophyter fra de nordiske Have, af Vigtighed for Fædrenelandets Naturhistorie. En Samling af Forsteninger, der ogsaa i de senere Aar er bleven anlagt, indeholder en betydelig Mængde Arter, blandt andet næsten alle bekjendte Forsteninger fra Grignon, Levninger af Forver-denens Elephanter, Flodheste osl." B. — Hs. kongelige Højheds udmærkede Kjerlighed og Yn-dest for Videnskaberne er saa almindelig bekjendt, at enhver Videnskabsmand kan love sig forundt Adgang til Samlingen.

2. Veterinærskolens Samling af Ske-letter og Præparater. Iblandt Skeletterne fin-des adskillige exotiske Pattedyrs, som Elefantens, Løvens, og Leopardens, flere Abekatters. Iblandt de europæiske udmærker sig et Hvalfisk-Skelet. Foruden disse findes ogsaa Skeletter af Fugle og Reptilier. De anatomiske Præparater høre for største Delen til Husdyrenes Anatomie. Ogsaa gives her en til sin Tid berømt Samling af Indvoldsorme.

3. Konferentsraad og Cancelli-Deputeret, R. af Dbr. P. J. Monrads Mineralsamling. cf. Hausmann.

4. Professor, R. af Dbr. Bekker's Mi-neralsamling.

5. En Conchyliesamling, som tilhører H. Exc. Hr. Overkammerjunker Greve Yoldi, Storkors af Dannebrog; Den udmærker sig baade ved Rigdom og Skjønhed, og ved dens videnskabelige Behandling.

6. Grosserer Westermann's Insekt-samling, der i Henseende til *Valget af Exem-plarer*, deres Opstilling og *Konservation* hører til de fortrinligste i Europa. Den er især rig

paa ostindiske og capske Insekter, som Eieren ved sit lange Ophold i disse Lande selv har samlet. Den er i de senere Tider betydelig forøget med sydamerikanske og europæiske Arter.

7. Professor og Generaldirektør for Chirurgien Colsmann's Samling af tørrede Planter og Insekter, begge af stort Omfang, og særdeles rige paa exotiske og sjeldne Arter.

Uden for Kjøbenhavn kan man nogle Steder støde paa smaa Samlinger, saasom offentlige ved Herlufsholms Skole og maaskee nogle faa andre Skoler. I Helsingøer har Hr. Apotheker Schack-Steenberg en god Fuglesamling. Paa Enderupholm i Jylland er ogsaa en god Fuglesamling. Nogle enkelte flere.

Af mange private Samlinger opgivne i de ældre Beskrivelser over Kjøbenhavn af Hauber og Nyerup, ere siden nogle indlemmede, som i det foregaaende er bemærket, i de nu bestaaende Samlinger, nogle adspredte, og tildeels udgaaede af Landet. Det sidste var Tilfældet med den Chemnitzske Conchyliesamling, der 1804 blev solgt til det Petersborgske Videnskabers Akademie for 5000 Rubler. (Skilderiet 2den Aarg. No. 38 S. 608.)

Blandt adspredte ved Ejernes Død bortsolgte private Samlinger var i sin Tid mærkelige: D. E. Bradt's († 1783) og Kølle's († 1805.) Mineralsamlinger.

Indenlandske Efterretninger.

Løverdagen den 8 Sept., skrives fra Aarhuus, "saae man under klart Maanskin endeel funklende Nordlys, noget sjeldent her til Lands, især paa denne Aarstid. Efter gammeldags Udtydning skulle de spaae en stræng Vinter. Ogsaa skrives fra Randers, fra Aalborg, Viborg, Odense, om disse stærke Nordlys.

Fra Kallundborg skrives under 7 Sept. Imorges Kl. 8 er Esbern Snares gamle Kirke, der nu talte 650 Aar, for saavidt ødelagt, som det midterste, temmelig betydelige Taarn, der blev baaret af 4 Granitpiller, sank i Gruus, hvorved dog heldigviis intet Menneske kom til Skade, uagtet Adskillige vare i Kirken i det Dieblik det begyndte at vakle. Hele Taarnmassen sank lige ned i Kirken. (Aarh. Av. 127.)

I Slagelse Avis No. 73 læses under Indsendt: Den 7de September om Morgenen Klokken 8½ faldt Kallundborg Kirkes midterste og største Kirketaarn med Mure og Hvelvinger, deels ud paa Kirkegaarden og deels ned i Kirken, uden at gjøre anden Skade end for en Deel at spolere Kirken, dog kan Skaden ikke saa nøie bestemmes, da alt er opfyldt med Gruus og Steen inde i Kirken. Braget, da Taarnet faldt, hørtes langt udenfor Byen.

I Aarhuus Avis No. 126 er fra Skolelærer og Kirkesanger i Hundslund, Nielsen, gjort det Spørgsmaal: Hvo kan forklare det Besynderlige i efterstaaende sandfærdige Begivenhed? I Aaret 1811 laae en Mand i Leerdrup Bye, Gylling Sogn, en rum Tid syg. Da han mærkede at hans Levetid var udrunden, sagde han til sin Kone: "Nu døer jeg, og naar du engang døer, skal jeg selv komme, for at afhente Dig." — Manden døer, og Konen indlader sig i nyt Ægteskab. — Hun lever til Juni Maaned, 1827. En Dag havde hun Besøg af en Søster. Hun fortæller denne, at hun havde havt en Drøm, hvori hun saae hendes forrige Mand saa naturligt, som mens han levede, nærme sig hendes Seng og sige til hende, i det han lagde Haanden paa hendes Bryst: "Nu kjære Kone, nu kommer jeg efter Løvte for at afhente Dig." — Næste Nat efter at hun havde meddeelt Søsteren sin Drøm, bliver hun syg, og døer nogle Dage derefter.

Viborg, den 8de September. Hs. Hvbh. Hr. Biskop Commandeur Bloch er i Onsdags afreist herfra til Den Lessøe. — Ved den i Torsdags stedfundne Samling af Stadens Borgere, blev valgt Hr. Kjøbmand Anders Bay Friis til Kjøbstaden Viborgs Forligelsescommissair, istedet for den, efter Begjering, fratrædende Commissair Kammerraad A. F. Just, der i fulde 24 Aar har i sin Fødebye varetaget denne hædrende Bestilling.

Veiret er i de sidste Dage det gamle deilige Septemberveir, med megen Taage om Morgenen og siden Varme. Sæden er her i Huus; Græsset er, endog paa de bedste Marker her i Landets bedre Egne, megef maadeligt. Nattefrosten har ødelagt baade dette og fine Havevexter; f. Ex. Agurker og Bønner. De seent ankomne Sommerfugle have i fuld Mængde sat Orme paa Kaalsorterne. Alt af Havefrugter modnes vel 3 Uger tidligere i Aar, men er enten meget mindre end sædvanlig, eller og fuld af Orm. I Dag 8te Dage vare her de sidste sorte Kirsebær til 5 a 6 ß. Pdt. I Dag kostede den ny Rug 36 ß. Skpn.; Byg 28 ß. og Kartofler 12 a 16 ß., (i Aalborg sælges de for 9 ß.); et Beviis paa, at man der dyrker den nyttige Vext i større Mængde end her, hvor dog Ahlhede-Colonisterne i ældre Tider solgte dem for Skamkjøb; ferst Flesk 10 ß.; Oxekjød 4 a 6 ß.; Smør 18 ß. Pdet. — Fiskeriet i Liimfjorden er endnu meget i Aftagende. Næsten aldrig seer man de ellers saa sædvanlige Aborrer. Et Beviis paa, at ikke Dampskibe hindre dem fra at komme. At der i Liimfjorden ved Morsøe, Salling og længere vester paa ikke har været fanget i Aar hverken Aal eller anden Fisk, troer man de mange Søestjerner ere Skyld i, der hænge sig flokkeviis paa Garnene og ansees for giftige.

Blandede Efterretninger.

En mærkelig Udgave af "Kongeriget Norges Grundlov" er udkommet i Christiania i Form af et stort Skilderie, saaledes indrettet at den passende kan anbringes i Glas og Ramme. Den kaligrafiske Titel er lithograferet med Omhyggelighed, ziret med forskjellige allegoriske Figurer. Texten er omgivet med Egeløv, og trykt med nye N[illegible]araille Skrift, og i samme anbragt en lithograferet Vignette, forestillende Saga, der paa en Stentavle indgraver Aarstallet 1814. I Baggrunden vises den opgaaende Sol, adspredende endeel Skyer. Udgaven er aftrykt paa fint Sveitzer Imperialpapir, 26 Tommer højt 16 Tommer bredt, og koster 1 Spdal.

Macao og Canton. Følgende Beskrivelse af Macao og Canton er given af de Herrer Tyerman og Bennet, der sendtes som Deputerede fra det Londonske Missions-Selskab til Orienten.

Den, eller rettere Halvøen Macao, der er omtrent 6 Mile i Omkreds, er en overordentlig ufrugtbar og nøgen Klippe. Den har 45000 Indbyggere, af hvilke de 40,000 ere Chinesere, som fornemmelig leve i Staden Macao; Resten af Befolkningen bestaaer af Portugisere og Englændere. Klimatet er godt, Atmosphæren sund og Varmen ingenlunde trykkende. Der ere mange chinesiske Templer paa Den. 13 romersk-katholske Kirker og Kapeller, med omtrent 100 Præster og andre Kirke-Betjente, og et engelsk protestantisk Kapel, der tilhører det ostindiske Compagnie.

Afstanden fra Macao til Canton gjennem hvad der kaldes "den indre Passage," er næsten 100 Mile, hvilke passeres i store Baade, langs med Floder og Kanaler, som gjennemskære det nærmeste Land. Adskillige store og folkerige Byer ligge paa Bredderne af disse Floder, som overalt ere bedækkede af Baade. De fjærne Høje have et meget nøgent Udseende, medens det flade Land er overordentlig rigt og frugtbart, beplantet med Riis, Sukkerrør, osv. Nogle af Højene ere forskjønnede ved Pagoder, der give Landskabet et højst malerisk og interessant Udseende.

Canton har omtrent 800,000 Indbyggere med Indbegreb af dem, der leve paa Vandet i Baade. Staden strækker sig omtrent 5 Mile ov

i Landet langs med Floden, og næsten 3 Mile i den modsatte Direction. Husene ere i Almindelighed smaa, og Gaderne trange og smale, men vel brolagte og rene. Det travle Udseende, Alt har, er høist paafaldende. Den hele uhyre Stad er som en Bikube, Alt i fuld Bevægelse, og dog hersker den bedste Orden overalt. Mange Butikker ere smukke, og Hong eller Varehusene ere uhyre store. De Factorier, der tilhøre det ostindiske Compagnie og forskjællige andre Kjøbmænd, ere Bygninger af saare betydelig Størreise, skjøndt de alle ere indesluttede i et Rum af ikke mere end Fjerdedelen af en engelsk Qvadratmiil, paa Bredden af Floden.

Paa Øen Hainan, og paa den Side af Floden som vender imod Canton, er et af de ældste og største Templer i hele China; det indtager en stor Strækning af Land, og har 100 Præster. I et Værelse eller Indelukke saae Forfatterne 12 hellige Sviin, af betydelig Legems-Størrelse, som fødes og plejes med den største Omhu; nogle af dem sagdes at være 70 eller 80 Aar gamle.

I enhver Chinesers Huus, og i enhver Butik er der almindeligviis et Værelse eller en Afdeling, lige over for Indgangen, og forsynet med det hele Apparat for deres Afgudsdyrkelse, og om Aftenen seer man næsten i ethvert Huus, gjennem Døren, Stave eller Pinde med Røgelse at brænde til Ære for deres Guder. Nogle af Chineserne synes at være meget omhyggelige for at lægge til Skue hvad de betragte som deres religiøse Pligt, og sees ikke sjælden for aabne Døre og Vinduer at udøve deres Aftenceremonier, kaste sig ned for deres Idoler, brænde helligt Papir, og lade Sværmere eller Raketter gaae af, Ting, som de troe at deres Guder finde en besynderlig Behag i.

Brit. Chron. II. 6.

En Døvstum har i denne Tid beskjæftiget Retten i Paris. De franske Domstole have alt adskillige Gange før sysselsat sig med det Spørgsmaal, om Lovens hele Strænghed var anvendelig paa Døvstumme. I dette Tilfælde handledes der om et Tyverie, og til Gunst for den Skyldige anførtes, at han ingen tilbørlig Underviisning havde nydt, at han ingen Forældre, ingen Venner og ingen Erhversgreen havde. Straf for et Tyverie syntes han ikke at have noget Begreb om, dog røbede han Følelse ved Præsidentens Formaninger; han rødmede, da man forklarede ham Gabestokkens Natur, og græd over, hvad han havde gjort. Jury'en frikjendte ham.

Paris besidder nu ogsaa en Svømmeskole for Damer, og man beretter, at Svømningen er dem særdeles nyttig. Det indhegnede Locale i Seinen er indrettet med al mulig Elegance. Stilladser, rigeligen besatte med Blomster, aande Vellugt til de hulde Svømmerinder. Kun siger man at mange — naturligviis af Ukyndighed — endnu svømme imod Strømmen.

Kjøbenhavns Børs, den 14 Septbr. 1827.

Hamburg 2 M. —	[illegible]	à
a vista 218		
Species 222		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 5 a $5\frac{1}{4}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	160	$160\frac{1}{4}$ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$48\frac{1}{2}$	$48\frac{3}{4}$ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	83	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	76	— i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	$102\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	$113\frac{1}{2}$	— Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	—	— Rbd. r. S.
4 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	$104\frac{1}{2}$	105 i Banco
4 pC. Dito nye	$97\frac{1}{2}$	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	$60\frac{1}{2}$	— i Sedler

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,
Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 75.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 18 September 1827.

Benavides, først Underofficeer i spansk Tjeneste, siden Anfører for sydamerikanske Indianere.

Følgende Fortælling om denne Mand, hvis Navn ofte bliver nævnet i de nyeste Beretninger fra og angaaende Amerika, indeholder Omstændigheder, som grændse til det Utrolige, og hvis Sandfærdighed man lettelig kunde omtvivle, dersom den ikke var bekræftet ved en engelsk Officiers, Kapitain Halls, Underskrivt.

Vincent Benavides var en Fangevogters Søn i den lille By Quirihen, og barnefødt i la Conception. I Begyndelsen havde han taget Tjeneste i den spanske Armee, men gik siden over til Insurgenterne, hvor han erholdt en Grenadier-Sergeants Post. I Membrillas deserterede han over til den fjendtlige Leir, og blev kort efter fangen i den mærkværdige Træfning, som General Makenna leverede. Nu skulde han stilles for en Krigsret, men benyttede det Øjeblik, da Independenternes Armee var sysselsat med Forberedelserne til et natligt Overfald, til at sætte Ild paa et Magazin og tage Flugten, under den Forvirring, som derved opstod. I Aaret 1818, efter Slaget ved Maypo, blev han atter fangen. Da han, foruden Desertionen, ogsaa havde gjort sig skyldig i adskillige Mord, blev han, tilligemed sin Broder og adskillige Medskyldige, dømt til Døden. Forbryderne førtes til San-Jago, hvor de bleve skudte; men ved Executionen blev Benavides kun farlig saaret og anstillede sig som død. Ligene bleve bortslæbte og henkastede til Føde for Gallinazos, et Slags Ravne. Sergeanten, som skulde besørge denne Forretning, var en personlig Fjende af Benavides, forbi denne havde foraarsaget en Deel af hans Slægtningers Død; for nu at køle sin Hævn, trak han sin Sabel, og gav med denne adskillige kraftige Hug i den Skindødes Hals. Benavides havde Mod og Aandsnærværelse nok, til ogsaa at udholde dette, og blev, uden at give en Lyd eller røre et Lem, rolig liggende iblandt Ligene, indtil det blev Nat; derpaa reiste han sig med Møje, og naaede i en

høist jammerlig Tilstand en nærliggende Hytte, hvor han høimodigen blev modtagen og plejet. Paa samme Tid pønsede General San Martin paa sin Expedition til Peru, og søgte duelige Folk. Han erfarede, at Benavides levede; han kjendte hans Talenter og Mod, og ansaae ham for duelig til at understøtte de paatænkte Operationer. I Begyndelsen saae han ikke paa sine Redskabers Løn, naar han kun naaede sit Maal. Man har paastaaet, at denne forvovne Røver havde underrettet San Martin om sin Flugt, og at Sidstnævnte har havt en Sammenkomst med ham ved Midnat paa Torvet i San Jago. Til Kjendetegn havde de aftalt tre Slag med et Fyrstaal, hvilket Ingen kunde lægge Mærke til. San Martin begav sig alene, men bevæbnet med et Par Pistoler, til denne Rendezvous, hvor han allerede forefandt den ligeledes bevæbnede Benavides. Efter en lang Samtale hvervede Patriot-Generalen Benavides for sin Tjeneste, saaledes, at han først skulde tjene ved den Armee, som Chili havde udsendt imod de araucanske Indianere, men desuden være beredt til, igjen at begive sig til San Martin, saasnart denne var færdig til at afgaae med Expeditionen til Peru. Benavides svarede ikke til de Tanker, man havde om ham, thi efterat han snart havde lagt sig ud med sin General, skiftede han Parti og tilbød Indianerne sin Tjeneste, der ansaae sig lykkelige ved at have en Mand i sine Rækker, som var berømt for sit Mod og sin Virksomhed.

Hans Krigserfaring og medfødte Vildhed gave ham snart en stor Overvægt over disse Folk; de udnævnte ham til øverste Befalingsmand. Han samlede nu en stor Magt, ødelagde Chilis

Grændser, gjennemstreifede den høie Bred af Bibio, og gjorde Chileserne, hvis hele Magt var samlet paa eet Punkt til Peru-Expeditionen, umaadelig Skade. Benavides nyttede Omstændighederne godt; ved sit heldige Indfald i Chili havde han endmere forøget sin Indflydelse hos Araucanerne, og da han allerede i Aanden ansaae sig for en mægtig Monark, saa holdt han det overeensstemmende med sin Værdighed, nu at maatte have en Flaade, ligesaavel som en Armee. Desaarsag bemægtigede han sig, understøttet af sine forvovne Kamerader, adskillige Fartøier. Om Natten, og medens de laae for Anker ved Kysten, overfaldt han først den amerikanske Hvalfiskjæger Hero og strax efter den amerikanske Brig Hersilia, da denne paa Tilbageveien fra Den Shetland, havde lagt an ved Øen Santa Maria. Dette Fartøi laae for Anker i en lille Bugt, ligefor Arauco, Landets Hovedstad og Middelpunctet for en skrækkelig Kamp imellem de gamle Spaniere og de uafhængige Indianere i dette District. Matroserne, som ikke agtede nogen Fare, vare sysselsatte med at indtage Vand, omtrent en Miil fra Arauco, da en bevæbnet Bande brød frem af en Skov, overfaldt dem, bandt deres Hænder, og lode dem bevogte ved Strandbredden. Disse værdige Tilhængere af Benavides bemægtigede sig nu strax Hersilias Baade, sprang ombord paa denne Brig og overrumplede Capitainen samt de fire Mand, der vare blevne tilbage som Vagt. Disse bleve, ligesom de øvrige, tagne til Fange og ligeledes indsluttede i det underste Skibsrum. Nu lettede de Anker og løb ind til Arauco, hvor Benavides modtog dem med Kanoners Torden og

vaiende spansk Flag. Næste Nat blev Capitainen, tilligemed sit Mandskab, sat i Land og i nogen Afstand fra Byen mønstret af Benavides, som endnu fratog dem Alt, hvad de havde hos sig. Ved denne Leilighed satte man dem Pistolen for Brystet. Dagen efter førte man de Ulykkelige til Byen, hvor de fornemste Indvaanere havde forsamlet sig og Enhver valgte sig en Tjener iblandt dem. Da Capitainen og fire andre ikke havde fundet nogen Herre, saa tog Benavides Capitainen paa sin Part, og overgav de fire Matroser til nogle Individer, hvem han under Dødsstraf gjorde ansvarlige for dem. Kort efter bleve Fangerne atter sammenkaldte og opfordrede til at indtræde som Soldater hos Søeroverne. I den Overbeviisning, at en Vægring vilde koste dem Livet, indvilligede Alle. Efter en Maaneds Forløb udrustede Benavides Briggen Hersilia, deels med sine egne Folk, deels med sit forrige Mandskab. Han sendte den til Øen Chiloe, for at søge Bistand hos Spanierne. Skibet blev commanderet af en Matros, hvem man havde betydet, at et Forræderie vilde koste Capitainen og de øvrige Fanger Livet. Denne Trudsel havde den forhaabede Virkning; Briggen udførte lykkelig sit Hverv, og medbragte paa Tilbagereisen een 21 Punds og fire 6pundige Kanoner, tilligemed 2 Feltstykker, Munition, 11 spanske Officierer og 20 Soldater. Denne Understøttelse ledsagedes af en smigrende Skrivelse, thi Chiloes Gouverneur afgav, som en god og trofast Undersaat, Vaaben imod Patrioterne, og ansaae det, under disse Omstændigheder, overflødigt at bekymre sig om hans Medforbundnes Moralitet. Ogsaa den engelske Hvalfiskjæger Perseverance faldt i Hænderne paa Benavides, og derefter ligeledes den amerikanske Brig Ocean, som havde adskillige Tusinde Geværer ombord. Sidstnævnte Skib var fragtet i Rio Janeiro til Lima, og havde, formedelst Mangel paa Vand, lagt an ved Øen Santa-Maria, hvor det, ligesom de forrige, blev overrumplet og taget af Benavides. Alle disse heldige Foretagender kunde ikke andet end gjøre Søeroveren overmodig. Han fattede den Plan, at organisere en regelmæssig Armee og gaae løs paa San-Jago, imedens at hans Flaade blokerede Valparaiso, og han troede, inden kort Tid at kunne erobre Chili. For Udførelsen af denne Plan stode betydelige Hindringer iveien, men det afskrækkede ikke en Benavides; først gjorde han de fangne Matroser til Soldater, holdt dem til Lydighed og stræng Tugt, og lærte dem snart Haandgrebene med Geværet og de nødvendige Bevægelser. Capitainen paa Skibet Perseverance, som var greben i et Forsøg paa at flygte, fik Dødsdom, og en Matros, hvis Desertion ligeledes forulykkedes, blev strax huggen i Stykker, og hans Liig udstillet til Skue, som Advarsel for de øvrige Fanger. Med al hans Characteer-Vildhed manglede det ikke Benavides paa Talenter; han var virksom, kraftfuld og modig. Af Hvalfiskfangernes Spyd og Harpuner blev gjort Landser for Cavalleriet og Hellebarder for Infanteriet; ogsaa Seilene bleve brugte til Soldaternes Beklædning; Skibstømmermændene maatte forfærdige Pontons og Train-Vogne; Bøssemagerne reparerede Geværerne og skærpede Landserne; kort, alle Kundskaber, som Fangerne besadde, bleve hensigts-

mæssigen nyttede. Officiererne kunde ikke klage over deres Behandling; de levede i eet Huus med Benavides og bleve tagne paa Raad af denne ved alle hans Foretagender. Da han engang spadserede med Hersilias Capitain, yttrede han sin Glæde over, at han nu endelig var færdig med sin Armees Organisation, kun beklagede han, at Cavalleriet manglede Trompeter. "Disse brave Folk", sagde han, "ville ikke ansee sig for rigtige Dragoner, dersom de ikke ved enhver Evolution høre Trompeterne tone, og opflammes de ikke ved disses Klang, gjøre hverken Mand eller Hest fuldkommen deres Skyldighed. Man maa søge at afhjælpe denne Mangel ved en eller anden Opfindelse." — For at sætte sig i Gunst hos Søerøveren, bragte Capitainen ham paa den Idee, at lade forfærdige Trompeter af Kobberbeslagene paa de erobrede Skibe. "Ja, deri har De Ret", svarede Benavides, "hvor er det muligt, at jeg ikke for længe siden er falden paa det!" Strax maatte Vaabensmedene tage fat paa dette Arbeide, og inden Natten brød frem gjenlød Leiren af Trompeternes krigerske Lyd. — Den vanskelige Opgave, at høste Nytte af sine tvungne Allieredes, Englændernes og Amerikanernes, Tjeneste, løste han paa den Maade, at han stedse medgav dem en overlegen Escorte, som havde Befaling til strax at nedskyde den Første, som gjorde Mine til at løbe bort, og ved saadanne Foranstaltningers Tøile førte han dem ofte langt ind i Landet. Skibscapitainen, som havde været Mester for den glimrende Opfindelse, i Anledning af Trompet-Forfærdigelsen, begyndte meer og meer at vinde Tillid hos Benavides, hvorfor ogsaa et mere udvidet Territorium blev ham overladt til Excursioner, hvilket omsider forskaffede ham den længe ønskede Leilighed til Flugt. Han bemægtigede sig nemlig tvende Baade, som laae nær ved Bredden, og bortfjernede sig i disse, tilligemed en Matros af Skibet Ocean og 9 Mand af sit forrige Mandskab, efterat han først havde været saa forsigtig at ødelægge nogle andre Fartøier, som man havde kunnet anvende til hans Forfølgelse. Uden at vorde foruroliget paa sin Flugt naaede han Øen Santa-Maria, forend Benavides havde faaet Kundskab om hans Forsvinden. Efterat han og hans Ledsagere havde levet der i nogen Tid, med stor Nød og Besværlighed, fandt de endelig Middel til at begive sig til Valparaiso. Her indgav Capitainen en Beretning om sine Hændelser til Sir Thomas Hardy, som strax besluttede, at afsende et Skib, for, om muligt, ogsaa at sætte de øvrige Fanger i Frihed. "Dette Ærinde", siger Capitain Hall, "blev overdraget til mig, og da Chefen for den nordamerikanske Escadre ikke havde noget Skib disponibelt, skulde jeg efter Overeenskomst, ogsaa sørge for Amerikanernes Interesse. Capitainen og en Matros fra Hersilia tilbøde sig som Lotser, og jeg kan ikke noksom rose deres Iver og Localkundskab." — Benavides betjente sig, efter Omstændighederne, af en spansk Officiers Titel og heisede undertiden denne Nations Flag, men i Almindelighed vaiede et af hans egen Opfindelse, som Auracanernes Chef, og uafhængig af Spanien. Hans Titel som spansk Officier og den Understøttelse, han havde faaet fra Øen Chiloe, gjorde det vanskeligt og delicat for de Neutrale at foretage noget imod ham.

I Februar Maaned 1822 led han omsider, efterat han allerede havde havt adskillige Uheld, Skibbrud med et af sine Fartøier ved Thopocalmas Havn. Han begav sig forklædt ind i Byen, foregivende at han havde Depescher at afgive til Republikkens øverste Directeur, men han blev kjendt, dømt til Døden, og, den 21de samme Maaned, slæbt til Rettersstedet i en Kurv, som var bunden til Halen af et Muulesel, og hængt paa det store Torv. (N. M.)

Nogle Henpegninger,

i Anledning af de i Hr. Prof. Ursins Magazin for Kunstnere og Haandværkere d. 15 Jan. d. A. No. 20 fremsatte Spørgsmaal, Lysestøberierne vedkommende.

Der spørges, om Aarsagen til at man nu faaer slettere Talglys end forhen ligger i at Talgen er slettere? — om man kan antage, at den saa almindeligen indførte Staldforing har Indflydelse paa Talgens Forandring? — om Blanding af Faaretalg i Lysene giver slettere Lysningsmateriale end reen Oxetalg, og hvorfor?

At indlade sig i Detail om Staldforing, Græsning, Klima, Vejrforholdene paa Aarets Tider, Kreaturernes forskjellige Pasning, Indflydelsen af at de nu ei nyde saa megen fri Luft som medens de selv paa Marken søgte deres Føde osv., maa vist ansees for overflødigt. Hvorfor skulde man søge finere eller fjernere Gjenstande, hvor de grovere eller nærmere saa haandgribelig vise sig, og dog ej kunne blive bortryddede. Faaretalg er ej i sig selv et slet Belysningsmaterial, nej tvertimod, under god Behandling og ved Anvendelse i rette Tid, er den

et got. Hvorvidt Oxetalg med Faaretalg blandet kan blive slet behandlet, maa den tænkende Spørger vel finde begribeligt, ved at henvende Opmærksomheden paa, at Tallet af dem, som ere meddeelte Borgerbreve som Lysestøbere i Kjøbenhavn er voxet til 80, foruden at der vel ere flere hundrede Handlende, som befatte sig med at producere og fabrikere Lys, og dertil kommer at Provindsernes Beboere indføre Lys, uden at være trykket af de Byrder, som hvile paa en Hovedstads Borgere, der, ved at være indskrænkede til et enkelt Næringsbrug, ved højere Skatter og Afgifter, ved dyrere Levnetsmidler, ved større Huusleje, større Arbejds- eller Folkeløn naturligvis har vanskeligere for Udkomme end Provindsbeboeren, der oftest er tillige Agerbruger, Skipper osv. Dertil kommer de nutidige Opfindelser af andre Belysnings-Emner, den megen Olieforbrug, og flere Omstændigheder; og er det da at undre over, at en stor Deel af hine Lysestøbere ikke finde tilstrækkelig Udkomme i Næringen? — at de ere fattige — og ikke have Evne til Talg-Indkjøb i rette Tid, eller til at see paa Talgens Godhed, og det øvrige der fordres, for gode Lys at fabrikere. Nej, sikkerligen maae det gaae tilbage med denne Haandtering, som med saa mange andre, ved den idelige Indtrængen i Næringen, og ved at det den skulde afgive til Levebrød for dem, der have taget Borgerskab derpaa, bliver fordeelt paa saa Mange, og derfor en Ubetydelighed. — Fra Christiansfeldt fik man, som bekjendt, forhen gode Lys; ogsaa paa samme Lysestøberiers Forfald har den slette Talgbehandling i Kjøbenhavn havt sin skadelige Indvirkning. Der skal *andet til end* Lysestøber-Examen *for at bringe Næringen tilbage. Den betyder intet, ligesom de flere Exa-*

miner, som for borgerlige Haandteringer ere komne i Brug, mere til Indtægt for Vedkommende, end til at sikre Almeenheden for, at Ingen tilstedes at bruge Næringen, uden at have Indsigt, Evne og de øvrige gode Egenskaber, der skal love forsvarlige gode Vare. Saavidt Anmelderen veed, er for to Aar siden Vedkommende gjorte fra Lysestøberiets Side opmærksomme paa hvor vigtigt det maatte være, at træffe Foraedlingsforhold til den megen Talg, der her ved Kjøbenhavn produceres, som kunde ved en bedre Behandling blive en Axel, hvorom Provindstalgen kunde drives til større Fuldkommenhed. Hvor høit kan man regne Kjøbenhavns Forbrug af Talglys? og Arbejdsfordelen for de Lys, som i Staden selv produceres? Disse Spørgsmaale ere ikke uvigtige under Overvejelserne om hvad der er at gjøre til Lysestøberie-Næringens Fremme, og om det ikke var best at tillade anden Næringsdrivt i Forbindelse med samme, saa at den Familiefader, der driver Lysestøberie, kan vinde nødvendigt tarveligt Udkomme.

Luxophilus.

Indenlandske Efterretninger.

Da Kjøbenhavn efterhaanden bliver alt mere og mere Centralstedet for Dampskibsfart i Norden, saa henstiller man til de vedkommende Dampskibskontoirer og Andre, som i denne Henseende kunde virke til Bekvemmelighed for Publikum og de Reisende, om ikke følgende Ideer kunne bringes i Udførelse.

1. At der fra Nikolai Kirketaarn kunde ved forskjellige Flag bekjendtgjøres naar ankommende Dampskibe sees, og naar de ere ankomne; f. Ex. et hvidt Flag for det der kommer fra Kiel, et rødt for det der kommer fra Lübek, et grønt for det norske, et gult for det jydske, et violet for det engelske, og saa fremdeles. En Stilling af Flaget kunde betyde at Dampskibet er seet, en anden at det er ankommet.

2. Ved Toldboden pleier at holde Vogne fra de Gjestgiversteder, hvor Reisende fra Udlandet almindeligst tage ind. Særdeles behageligt vilde det være for vel de fleste af de med Dampskibene hertil Ankommende, som her have Hjem, om de ogsaa paa Toldboden maatte foresinde Vogne. Skulde Ingen af Hyrekudskene kunne finde Spekulation i at lade nogle Vogne holde ved Toldboden til de Tider, Dampskibene ere i Vente, eller samtlige Hyrekudske blive enige om, efter Tour at udskikke nogle Kareter, Wienervogne 2c. til Toldboden. Saalænge vi ikke have Droschke-Indretninger kunde Savnet nogenledes, i Henseende til de Reisende der komme til Søes, afhjelpes, om saadan Holdelse af Vogne fandt Sted saalænge Skibsfarten er aaben.

Aarhuus, d. 14de Septbr. Her er idag at see en saakaldet Sværdfisk, som er fanget sidste Nat i et Makrelgarn. Den er 4½ Alen lang og 2½ i Omkreds. Dens Sværd er 5 Qvarteer langt og dannet som en gammeldags tveægget Sværdklinge. Den skal veje 8 Lspd.

Blandede Efterretninger.

Det er bekjendt at de tyske Naturforskere og Læger have i nogle Aar havt en aarlig Sammenkomst i en eller anden af Tysklands største Stæder, som dertil bestemmes i hvert Møde. For dette Aar er München Samlingsstaden, og Dagen er i Dag, den 18 Sept., en Fyrstes Fødselsdag, der viser udmærket Kjerlighed og Yndest, som for Videnskaberne i Almindelighed, saaledes for Naturvidenskaberne i Særdeleshed.

Ved Mønstringen over to fra Linz til Wien forlagte Dragonregimenter, bemærkede Keiser

Joseph den 2den en meget høj, men derhos overordentlig mager og bleg Dragonofficier.

"Er De syg?" spurgte Monarken ham.

"Nej, Deres Majestæt," svarede Kjæmpen, "men saa fattig, at jeg knapt har det Nødtørftige, og følgelig aldrig kan komme til Kræfter."

Smilende tog Keiseren en Anviisning paa 100 Gylden ud af sin Brevtaske, og rakte ham den med de Ord: "Dette lade De Dem udbetale af min Skatmester, drik Dem nu og da et godt Glas Viin derfor."

Hjertelig glad takkede Officeren allerunderdanigst, og kunde neppe afvente sit Regiments Afførdigelse, for saa hurtig som muligt at opsøge Skatmesteren. Henimod Middag blev endelig hans inderlige Ønske opfyldt; da han nemlig var færdig med Tjenesten, opspurgte han strax Skatmesterens Vaaning, og gik nu sporenstrøgs derhen for at erholde sine Penge.

Den første, som mødte Officeren ved hans Indtrædelse i Huset var Skatmesteren selv i en sid Overkjole.

"Er Deres Herre hjemme?" spurgte han hurtig.

"Det er mig selv" lød Svaret.

"Nu vel! De er altsaa ham selv. Jeg har en Ordre til Dem fra Keiseren om at udbetale mig 100 Gylden imod denne Anvisning.

"Meget vel, Hr. Lieutenant."

"Naar faaer jeg dem, min Ven?

Skatmesteren saae noget forundret paa ham, og sagde kort: Det er Spisetid, De ville behage at vente, til vi faae afspist."

"Vil det vare længe", spurgte den Utaalmodige.

"I det mindste $1\frac{1}{2}$ Time, thi jeg har idag Selskab hos mig"

"Ei for Fanden; naar det er Tilfældet, saa bliver jeg her at spise ogsaa med", raabte den lange Dragonofficeer, "De seer, Ven, jeg gjør ingen Omstændigheder.

Skatmesteren maatte virkelig modtage den yndserlige selvbudne Gjæst, der ikke vilde gaae bort. Næppe vare de komne ind i Spisesalen, før han uden Omstændigheder satte sig ved Bordet og lod sig Alt godt smage.

"Apropos" sagde endelig den Mættede, efterat han ridderligen havde holdt ud til den sidste Mand;" faaer jeg nu mine 100 Gylden?

"Ja," svarede Skatmesteren, og kaldte paa en af sine Contoirfolk, som han befalede at udbetale Anvisningen, men for at drive en Smule Spøg, viskede han ham noget i Øret. — Pengene bleve nu optalte. Officeren regnede dem efter 3 eller 4 Gange, men fandt ikke den fulde Sum og yttrede sin Forundring derover. "Ja, min Hr. Lieutenant," sagde den snu Sekretær, "jeg beholder 25 Gylden tilbage for Deres nylig nydte Maaltid."

"For Djævlen!" tordnede Kjæmpen, "25 Gylden for et Maaltid?"

"Man spiser aldrig for mindre hos Hs. Excellence" svarede Sekretæren, idet han trak paa Skuldrene.

"Nu vel da," sagde Officieren trohjertig, "saa behold De ogsaa det Øvrige. Det har smagt mig ypperligt; jeg kommer igjen i Morgen, og bringer endnu to Kammerater med, — saa er det qvit."

(Af Pappes Læsefr. 3die B. 20de H.)

Dr. Adam Ferguson, den berømte Forfatter til History af the Roman Republic, var bestemt til den geistlige Stand, og gik som Kapellan i det 42de højlandske Regiment, da dette Korps første Gang sendtes til Continenten. Da Regimentet rykkede frem til Bataillen ved Fontenoy var den commanderende Officeer, Sir Rob. Monro, forbavset ved at see Kapellanen i Spidsen for Kolonnen, med en uddraget Pallask i Haanden. Han bad ham gaae til Bagtroppen iblandt Feltskærerne, et Forslag, som Ferguson foragtede. Sir Robert fortalte ham tilsidst, at hans Bestalling ikke berettigede ham til den Post, han for Øjeblikket havde indtaget. "Pokker ta' min Bestalling!" raabte den krigerske Kapellan og kastede den hen for sin Oberst, og Roms vordende Historiker delede denne frygtelige Dags Ære og Farer, hvor, efter Franskmændenes eget Udsagn "de højlandske Furier styrtede ind paa dem med større Voldsomhed, end en Sø, dreven af Stormen."

I sit 60de Aar havde Adam Ferguson et apoplektiskt Tilfælde, og blev fra den Tid en

streng Pythagoræer i sin Diæt, spiste intet uden Vegetabilier, og drak alene Vand eller Mælk. Han levede til 1816, da han døde i fuld Besiddelse af sine mentale Evner, 93 Aar gammel. Den dybe Interesse, han tog i den store Krig mod Napoleon, havde længe syntes at være det egentlige Baand, der knyttede ham til hans jordiske Tilværelse, og Tidenderne om Waterloo-Slaget virkede paa den gamle Patriot, som et nunc dimittis. Fra den Tid aftog den Følelse, som hidtil næsten ene havde givet ham Kraft, og han tabte aabenbar al Lyst til et længere udstrakt Liv. Det er hans Familes Tro, at han kunde være bleven iblandt dem meget længer, hvis han havde ønsket det, og hvis han havde fortsat den Levemaade, som hidtil havde bevaret hans Sundhed.

Fergusons Huus var en stadig Samlingsplads for hans Venner, især om Søndagen, da de meest udmærkede Literati, der vare tilbage fra den Edinburghske Videnskabeligheds Guldalder, mødtes til et Middagsmaaltid, tilligemed saadanne yngre Personer, som holdtes værdige at nærme sig til deres Cirkel og at lytte til deres Conversation. To stadige Gjæster vare de chemiske Philosopher Dr. Black og Dr. Hutton. De vare meget gode Venner, skjønt de i Ydre og Manerer syntes aldeles at være to Modsætninger. Engang havde disse to Doctorer en Samtale om den Daarskab at afholde sig fra Spiisningen af Land-Snegle, medens de betragtede Sødyr af samme Art som Delicatesser. Hvorfor spiser man ikke Snegle? Det er vel bekjendt at de ere nærende og sunde, ja i visse Tilfælde helbredende. Epikuræerne i gamle Dage regnede de Snegle, man fik fra Lucca for de herligste Delicatesser, og Italienerne sætte endnu Priis paa dem. Kort sagt der blev besluttet at gjøre en Prøve dermed. Sneglene skaffedes tilveie og stuvedes for de to Philosopher, som imidlertid ikke havde inviteret eller ikke fundet nogen Gjæst til deres sjældne Maaltid. Et stort Fad med Snegle blev sat for dem. Men Philosopher ere Mennesker, naar det kommer til Stykket, og begge Doctorers Maver begyndte at revoltere imod det forehavende Experiment. Ikke desmindre, om de med Væmmelse saae paa Sneglene saa dulgte de deres Modbydelighed for hinanden, saa at hver af dem, troende Symptomerne af denne indre Modbydelighed var egen for ham selv, begyndte med uendelig Anstrængelse at sluge i meget smaa Portioner den Ret, han i sit Indre afskyede. Tilsidst opstak Dr. Black det hvide Flag, men meget forsigtig, for at sondere sin Kammerats Mening. "Doctor," sagde han, i sin sædvanlige rolige Tone, "synes Dem ikke, at de smage en Smule — en lille Smule fersk?" — "Forbandet fersk, forbandet fersk! — tag dem bort, tag dem bort!" udraabte Dr. Hutton, springende op fra Bordet, og givende sine Følelser af Afsky og Modbydelighed fuld Luft. Saaledes udsluktes alt Haab om at indføre Snegle i Nutidens Kjøkken, og saaledes kan Philosophien ikke læge en naturlig Afsky mere, end Wren et brukket Been.

Kjøbenhavns Børs, den 18 Septbr. 1827.

Hamburg 2 M. —		à
a vista 218		
Species 222		
Specier solgtes til		
13 Rbmk. 5 a $5\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler		
pr. 100 Specier	$159\frac{1}{2}$	160 Rbd. Sedl.
Svenske Sedler		
pr. Rdlr. Rigsgjeld	$48\frac{1}{2}$	$48\frac{3}{4}$ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	83	$83\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	76	— i Banco
Nationalbank Obligationer		
(af Laanet 4 Febr. 1820)	102	$102\frac{1}{4}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	$113\frac{1}{4}$	$113\frac{1}{2}$ Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl.		
Renter pr. 6 Januar	—	— Rbd. r. S.
4 pC. norsk Laan		
ved Hambro & Søn	$104\frac{1}{2}$	105 i Banco
4 pC. Dito nye	$97\frac{1}{2}$	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	60	$60\frac{1}{2}$ i Sedler

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 76.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 22 September 1827.

Kjærligst Lykønskning
til
Hans Kongelige Høihed
Prinds Christian.
den 18de September A. 1827.

Tregange dyrebare Aar
Saa sjeldent rigt paa Fryd og Lykke!
Deri vor Prinds Dig forestaaer
Til Faderbarm Din Søn at trykke;
En Søn, som Du og Alle her
Ledsage med Velsignelser!

Din Frederik den Eneste,
Som hele Landet med Dig ynder,
Af Længsel træt Du snart skal see! —
Saa dette Fødselsaar begynder:
Et Blidere fremlyser ei
I Faders Hjem, paa Sønnens Vei.

Al anden Salighed gid heel
Imellem os Du stedse nyde!
Af denne vil Enhver sin Deel,
Det ingen Magt os tør forbyde:
Vi Faderen samt Sønnen fro
Og frit omfavne Begge To.

Det er vor Attraae, er vor Bøn! —
End Eet alene staaer tilbage:
Saavel til Fader som til Søn
Skjenk Forsyn mange Fødselsdage,
Og alle disse krone Du
Med samme Held og Glands som nu!!!

I Alles Navn
underdanigst af
P. Blicherolsen.

Over Handels- og Finants-Forholdene i det engelsk-ostindiske Rige. *)

Vore Colonier i Vestindien og Amerika, hedder det i Martsheftet af Edindurgh Review) ere ikke af den Grund holdte for uskatterlige, fordi en Overflødighed af Indkomster fra dem flyder ud til Moderlandet, men blot med Hensyn til de Fordele, som den monopolistiske Handel paa disse Lande afgive. Anderledes, troer man, forholder det sig med vore ostindiske Besiddelser. Ogsaa her førte commercielle Motiver til Oprettelsen af det første Etablissement. I Hindostan lode vi os først see som Kjøbmænd, og mange Aar forløb før vi antoge en anden Rolle. Men lige fra Alexander den Store til Lord Hastings har Landets øjensynlige Rigdomme stedse vakt Fremmedes Havesyge, imedens de Indfødtes Svaghed aldrig var i Stand til at modstaae deres Angreb. Fra Factorier til Fortificationer, fra Fortificationer til Garnisoner, fra Garnisoner til Armeer, fra Armeer til Erobringer vare de europæiske Colonisters gradevise Fremskridt i Østen. Disse Fremskridt vare til en Tid mindre stærke end til en anden, men Gradationerne og, hvis fremmed Magt ej kom imellem, Resultaterne synes visse og uundgaaelige. Erobringerne af Bengalen, Bahar og Orissa ved Lord Clive hævede England til en høj Rang iblandt de indiske Magter, og uagtet Lovgivningens høytidelige Erklæring i Aaret 1782, at Erobringer og Udvidelse af Herredømmet i Indien stred imod den brittiske Nations Ære og Politik, ere vi med Iver og Held skredne frem paa denne Vej, og nu omfatter vort Gebet Stormogulens hele Rige med en Befolkning af 80 til 90 Millioner Mennesker.

Siden den allerældste Tid gjorde man sig i Europa de mest overdrevne Forestillinger om Indiens Rigdomme. Englænderne vare længe af den Mening, at deres Rige i Østen vilde aabne dem en uudtømmelig Kilde af Skatte, og et saa stort Overskud af Indtægter skulde sendes herover, at det betydeligt skulde lette deres Byrder. Man vilde næppe overdrive det naar man paastod, at denne Forventning ganske har glippet, og i ethvert Tilfælde ville de Data som her meddeles, bevise, at den kun til en meget ringe Grad er bleven opfyldt.

Efter Lord Clives Erobringer fandt en parlamentarisk Undersøgelse over de indiske Anliggender Sted i Aaret 1767, og Compagniet forpligtede sig til at betale Regjeringen 40,000 Pd. Sterling paa 3 Aar, under den Betingelse, at det beholdt Besiddelsen af de erobrede Provindser og deres hele Indtægter; i Aaret 1769 blev denne Bevilgning forlænget paa 4 Aar. Men istedetfor at opfylde denne Forenings Betingelser forfaldt Kompagniets Finantser saa meget, at det saae sig ganske ude af Stand til at betale den forlangte Sum, og endog blev nødt til, i Aaret 1773 at henvende sig til Ministrene om et Laan af 1 Mill. og 400,000 Pd. St.

*) Af: 1) A review of the financial situation of the East-India company in 1824 by Henry St. George Tucker Esq. 2) Tables with respect to the revenue, expenditure, debts trade &c. of the East-India company, by Caesar Moreau. 3) East India annual revenue accounts printed by order of the house of commons 9 May 1826.

hvilket blev bevilget det paa det Vilkaar, at Kompagniet skulde nedsætte Dividendet fra 10 til 6 pCt. — Fra 1773 til 1782 fulgte ingen Forbedring i Kompagniets financielle Forfatning; det blev meget mere i Aaret 1782 autoriseret til at negociere et Laan paa 800,000 Pd. St. Fox yttrede 1783, da han indbragte sin berømte India-bill i Parlamentet, at Kompagniet var ganske insolvent, at dets Gjeld beløb sig til 11,200,000 Pd., og dets Activ-Formue kun til 3,200,000 Pd. Den Skjæbne, som Hr. Fox's Bill havde, der gik ud paa at reformere Regjeringen i Indien, er bekjendt. Efter heftige parlamentariske Debatter blev den forkastet, og derimod Hr. Pitts Plan antaget, efter hvilken Regjeringen siden har rettet sig. Men uagtet den Overopsigt der føres af board of control ere det ostindiske Kompagnies financielle Anliggender næsten altid blevne i den samme ufordelagtige Tilstand som før. Forhandlingerne over Chartets Fornyelse i Aaret 1793 frembyde et paafaldende Exempel herpaa. Lord Cornvallis havde dengang endt den Krig, som skilte Tippo Saib ved Halvdelen af sine Besiddelser; de idelige Kolonisationer, af hvilke man ventede saa velgjørende Følger, vare indførte i Bengalen, og Kompagniets Indkomster var, ved Udvidelse af Landene, ved indfødte Fyrsters Subsidier osm. voxet til 8 Millioner aarlig, og man skulde, som man dengang beregnede, have et aarligt Overskud af 1,240,000 Pd. St. Dundas, siden Lord Melville, blev ved disse fordelagtige Udsigter foranlediget til, at give den mest glimrende Skildring af Kompagniets Forfatning. Men Hr. Dundas's brammende Fremstillinger og blæn-

dende Løfter havde samme Skjæbne som hans Forgængeres Tilsagn. Af Overskud, Garanti-Fonds osv. opdagede man intet andet Spor end i hans Taler. Kompagniets Gjeld voxte i Stedet for at formindskes; 1795 blev det autoriseret til at forøge sin svævende Gjæld; 1796 faldt man paa et nyt Middel til at gjøre Penge. Hr. Dundas forestillede, at, da ved Krigen al Competents var ophørt, havde Kompagniets Handel betydeligen tiltaget, og dets Kapitaler vare ikke tilstrækkelige for dets Forretningers Omfang. I Følge deraf fik Kompagniet Tilladelse til at forøge dets Kapital med 2 Millioner; idet det skabte 20,000 nye Actier; da enhver Actie solgtes for 173 Pd. St., saa udkom deraf en Summa af 3 Mill. og 460,000 Pd. St. I Aaret 1797 erholdt Kompagniet paa denne Maade igjen 1 Mill. og 417,000 Pd. St., men som et Resultat af det Hele maatte Hr. Dundas den 12 Marts 1799 i Underhuset opgive, at der i det foregaaende Aar havde været et Deficit af 1 Mill. 319,000 Pd. St.

Under Marquis Wellesley's krigerske Administration fra 1797-98 til 1805-6 blev det brittisk-indiske Rige igjen meget udvidet, og Statsindtægterne, der 1797 beløbe sig til 8,059,000 Pd. St. steg 1805 til henimod 15 Mill. og 403,000 Pd. St. Men Regjeringens Udgifter og Renterne af Gjælden voxte i endnu større Forhold end Indtægterne, thi samme beløb sig i Aaret 1805 til 17 Mill. og 672,000 Pd. hvilket afgav et Deficit paa 2 Mill. og 269,000 Pd. I det følgende Aar sank Indtægterne næsten een Million, dog Udgifterne bleve omtrent

de samme, og i Gjennemsnit indtil Aaret 1811-12 fandt et bestandigt Plus af Udgifter Sted, der fordrede ny Gjæld. Da Compagniet i Aaret 1813 erholdt, under visse Modificationer, en Fornyelse af sit Charte i Hensyn til Handelen blev en Oversigt over dets financielle Anliggender fremlagt den 1ste Januar 1813, i Følge hvilken Compagniets Kapitalformue beløb sig til 49,093,694 Pd. St. og dets hele Gjæld til 46 Mill. 130,190 Pd; heraf skulde det synes som om Compagniets Activ-Formue, skulde næsten med 3 Millioner overstige dets Gjæld, men paa denne Angivelse kan man ikke lægge nogen Vægt; thi en meget stor Deel af de her angivne Active bestaaer i Compagniets udstaaende Fordringer og i tilbagestaaende Tribut, af hvilke en stor Deel aldrig kan blive realiseret, og en anden bestaaer i Taxatum for Compagniets Forter, Huse, Vare, Oplagssteder o. s. v. i Indien og England, hvilke man egentlig slet ikke kan anslaae, thi hvor skulde man vel finde en Kjøber dertil, naar det blev opbudt til Salg, var det endogsaa kuns for Trediedelen af den ansatte Værdie. Af Alt viser det sig nu, at Fordringerne til Compagniet i Aaret 1813 beløb sig allerede til 46 Millioner, imedens det endnu er meget tvivlsomt, om den imodsvarende Activ-Formue har en fuld Værdie af 25 Millioner. — Hr. Moreau, hvis Tabeller ere Frugten af et stort Arbejde og mange Efterforskninger giver følgende Oversigt over det ostindiske Compagnies totale Indtægt og Udgift.

Aar	Indtægt i Pd. St.	Udgift i Pd. St.	Forskjel mod Indtægten Pd. St.	Forskjel mod Udgiften Pd. St.
1812	16,488,984	16,935,470	——	440,486
1813	17,267,901	16,801,016	466,885	——
1814	17,297,279	17,393,324	——	96,045
1815	17,232,818	18,433,950	—	1,201,132
1816	18,077,577	18,605,513	——	527,936
1817	18,375,826	19,213,360	——	837,540
1818	19,459,017	20,914,556	—	1,455,539
1819	19,237,090	20,762,593	—	1,525,503
1820	21,352,242	21,036,256	315,986	——
1821	21,803,207	21,090,811	742,395	——

Efter det ostindiske Compagnies officielle Beretning til Parlamentet den 6te Mai 1826 var 1822 i Indien realiseret Overskud i Indtægter paa 2,294,600 Pd; Overskuddet i Aaret 1823 beløb sig kuns til 86,974 Pd; efter Beregningen for Aaret 1824 var et Deficit paa 749,891 Pd.

Compagniets Gjæld blev mod Slutningen af Aaret 1823 efter officielle Angivelser anslaaet til 34,579,498 Pd. og dets Activ Formue til 22 Mill. 440,319 Pd., hvilket gav et Deficit paa 12 Mill. og 239,179 Pd., men som af de nylig anførte Grunde i Virkeligheden endnu er meget større.

(Af pol. Journ. Aug. d. A.)

Indenlandske Efterretninger.

Den 10 d. M. begyndte Assistentshusets Auktion over uindløst Gods for Tidsløbet fra 1 Jan. til 30 Juni 1826. Katalogets 1ste Klasse, som indeholder Guld, Sølv, pletterede Sager

havde et Antal af 2907 Nummere. Uhrenes Antal var omtrent 500, nemlig 413 Sølvuhre, 54 Gulduhre, Resten Tombaks. Anden Klasse, adskilligt, indeholder 866 Nummere. Skilderiet har til flere Tider, saasom i denne Aargang S. 693 of. 885 of. hensat adskillige Ønsker denne Stiftelse vedkommende. Den for den nu holdte Auktion udgivne Katalog giver lige Anledning, som de foregaaende, til at ansee det gavnligt at Forandringer foregik. Naar f. Ex. de mange adspredte Medailler (No. 75, 8 Sølvmedaill., No. 76, 4 Sølvmedaill. v. $7\frac{1}{2}$ Lod; No. 87, 5 Sølvmdailler, No. 480 en Guldmedaille, $6\frac{1}{4}$ Lod, og mange flere) vare samlede, og særskilt ved en egen Auktion solgtes, efter beskrivende Katalog, vilde Medailliesamlere kunne ventes at indfinde sig, og saaledes en højere Betaling udbringes osm. Dog det væsentligste er, at Renten maatte nedsættes, og at Assistentshusets Eneret til at laane paa Pant maatte ophæves. (I Skilderiet d. A. Col. 887, 4 Lin. fra Stykkets Slutning, bedes Trykfejlen "Lovgiverne" rettet til "Lovgiveren.")

Der er ganske nyligen meddeelt i et af vore Blade et "Bidrag til Reformationshistorien." Det bestaaer i en Beregning over "det Offentliges Tab ved Reformationen i økonomisk Henseende" blot for Holbeks Amt, og denne Beregning fører til det græsselige Resultat, at der for Religionsvæsenets, Oplysningens, Videnskabernes og Kunsternes Fremme i Holbeks Amt ved Reformationens Indførelse er tabt den Summa 204660 Rbd. Sølv i aarlig Indtægt, foruden hele Kapital-Værdien af Gods og Tiender." Man udregne nu ligeledes Tabet for de andre Amter, og man udraaber da vel: hvilket Tab af Millioner! O! lad os faae hint Munkevæsen tilbage! og hine herlige Dage, da Religionsvæsenet, Oplysningen, Videnskaberne og Kunsterne havde, blot for et Amt, saa store Fordele, som Beregningen har lagt for Dagen at være ved Reformationen gaaet fløjten for samme. Beregningen er af Juni 1827.

I Anledning af Stykket i Skilderiet No. 73 om uindløste Breve ved Aalborg Postkontoir læser man i Aalborg Avis No. 113 fra Stedets Postmester en Bekjendtgjørelse, dateret 17 d. M., at han troede "at Stykkets Stil, Tendents, og med Hensyn til de bestaaende Postanordninger urimelige Forslage skulde have gjort den, ved fleres forunderlige Formodninger ham aftvungne Erklæring unødvendig: at han ikke i mindste Maade har havt Deel i denne Indrykkelse, ej heller kjender dens Forfatter, hvis Anskuelser og Fremstillingsmaade han ej heller kan dele." — I Viborgs Avis læses om bemeldte Stykke følgende: "Det Særsyn om de mange af Kjøbmændene i Aalborg uindløste Breve, gaaer ganske naturligt til. Dhrr. Collecteurer fra Hamborgs og Lybeks Lotterier, samt enhver Handlende i disse tydske store Handelsstæder, der ville anbefale enten Lotteriesedler eller Vahre, lade i Steentryk forfærdige en Mængde Blanketter, som de blot behøve at underskrive og give en Oblat med paa Veien og, ved Hjelp af deres omridende Betjente, vide de altid Navnene paa Kjøbmænd i de danske Stæder. Naar Kjøbmanden til hvem de adresseres, seer, som udenpaa er synligt, Trykkens Skrivt, modtager han naturligviis ikke saadanne intetsigende Brevskaber. Endog til enhver anden skikkelig Mand eller Kjøbmand i andre Stæder, komme ofte saadanne Breve med Lotterisedler m. m. For at forebygge dette Tiggeri, eller Paatrængenhed, var det vel rigtigst: at Postcontoirerne i Hamborg og Altona bleve paalagte, aldeles ikke at modtage slige trykte Breve uden Portoens Erlæggelse. Det er overalt ikke de Tider, hvor hverken Aalborgs eller andre Stæders Kjøbmænd kunde være glade ved at betale deslige trykte Complimenter."

Blandede Efterretninger.

I et Brev fra Bonstetten til *Matthisson* fra Genf af 11te Januar 1827 *fortælles* Følgende om Lord Byron: "*Jeg har igaar tilbragt* Aftenen i et stort Selskab med en af Grækern-

lands Helte, der undkom fra Missolunghi. Endnu seer Ynglingen noget vild ud; man seer endnu Had mod Tyrkerne og Tyrannerne i hans Aasyn. Denne Mand var en inderlig Ven af Byron, om hvem han ikke kan tale uden med rørt Hjerte. Byron var i Missolunghi dødelig forlibt i Marietta, en af de skjønneste Grækinder. Han saae hende fra sin Balkon, tiltalte hende paa Græsk, og hun svarede paa Fransk. Byron besøgte hende, og fandt i hende en meget dannet Pige, opdraget i Frankrig. Hun havde fattet Venskab for Byron, men elskede ham ikke. Han gik daglig til hende, og fandt Behag i hendes Musik og hendes hele Væsen. Engang da han var hos Marietta spillede hun paa Claveret en af hans Græske Sange for ham, endskjønt hun ikke befandt sig vel. Midt under Spillet sank hun døende til Jorden. Vid, sagde hun til Byron, min Elskede, min Pelikari er død. Jeg har just nu erholdt Efterretning derom. Vi have svoret, at ville døe med hinanden. Jeg har taget Gift og døer for ham! Tænk dig Byrons Fortvivlelse. Hun døde i hans Arme! — Byron var Grækernes Afgud. Han selv var Aarsag til sin Død. Med halvvilde Albanesere var han gaaet paa Jagt, de vadede i Moradser til Brystet. Han kom hjem, og undlod at skifte Klæder. Maurocordato bad ham, at tørre dem, men Byron pegte paa Albaneserne, der ikke kjendte nogen Fare, og sagde: Ere disse ikke Mennesker, som jeg, og jeg som de? Han fik Feberen, vilde ikke agte paa nogen Læges Raad, nød stærke Drikke og døde. Naar Lægen kom hen til ham, knyttede Byron Næven imod ham."

Da Napoleon efter at være bleven Fange, var om Bord paa det engelske Skib Undaunted, søgte han, som Sir W. Scott fortæller, ved allehaande smaa Forekommenheder at gjøre sig yndet af de engelske Matroser. Dette lykkedes ham snart, og Matroserne, der i Begyndelsen havde betragtet ham med Forundring, blandet med en Art Mistanke, bleve snart vundne ved hans hele Forhold mod dem, paa Højbaadsmanden, Hinton, nær, en Sømand af den gamle

Skole, der aldrig kunde høre Kejseren rose, uden at mumle i Skjæget det gemene men meget udtryksfulde Ord humbug (dumt Tøy). Imidlertid var han ikke ganske kold mod det Glimrende, som Napoleons Fortjeneste havde, og da han i Skibsmandskabets Navn maatte takke Kejseren for 200 Louisdorer, som denne gav dem til Forœring, ønskede han hans Strænghed god Sundhed og næste Gang bedre Lykke.

(Af Pappes Lesefr. 3die B. 14de H.)

I Drammens Tidende findes indført "En norsk politisk Aphorisme", der med mørke Farver skildrer Landets Tilstand, og at hver Dag høres større og større Klage over Pengemangel, Stilstand i Handelen og Arbeidsstandens kummerlige Kaar, m. m. "Mange uformuende Landsmænd," siger Forfatteren, "fik, af Pengemangel og Mangel paa norsk paalideligt Sædekorn, ikke tilstrækkelig tilsaaet sine Agre i afvigte Foraar, og, omendskjøndt Marken desuagtet lover stor Velsignelse af alle Slags indenlandske Levnetsmidler i den forhaandenværende Høst, saa vil dog næsten den samme Trang finde Sted for Enhver, der ei kan forskaffe sig Penge. Den fattige Hob vil omtrent komme til at befinde sig i samme Tilstand, som Tantalus, der i Underverdenen qvæledes af Hunger og Tørst, omgiven af den største Overflødighed af Mad og Drikke. Hvad Storthinget har gjort, for at afhjælpe vor Pengetrang, er nok ikke stort. Det synes overalt, som om dette Storthing i adskillige af dets Foranstaltninger ikke har været synderlig heldigt. Loven om Haandværkerne og Loven om Almueskolevæsenet synes, blandt andet, at bevise dette. Hovedstaden, med alle dens Fortrin og Indretninger, kan umulig føle saadan Forlegenhed, som Provindserne, og, hvis Bestyrerne (Storthingsmændene iberegnede), som der leve utrængte og neppe kunne komme i nogen varig Pengeforlegenhed, ere for meget sysselsatte med egne og offentlige Affairer, til at de kunne gjøre sig velbekjendte med Provindsernes Trang, og virke noget til Pengetrangens Afhjælpning, da seer det slet ud i hele tre Kom-

mende Aar. Den lille Circulationssum, som Norge skulde have, er udentvivl for vidt adspredt, deels i Sverrig og Danmark, deels i det Smaa i selve Landet. Eet Træk kan jeg anføre, for at vise, hvor stor Pengemangelen virkelig er i Provindserne. Nylig holdtes en Executions-Auction i et Sogn i Jarlsbergs Amt, der dog ikke er det meest trængende, hvor Auctionsforretteren tilslog sig circa 50 Skppd. Høe for 1 Mk. Skppd., og en halv Gaard, eller 1 Skppd. Tunge, skal nylig være solgt for 500 Spd. med Skov og Herligheder! Auctioner holdes hyppig paaLandet, hvor Effecter ubarmhjertigen blive bortsolgte for enfjerdedeel af Tingenes sande Værdie. Høe har ellers været kjørt til Torvs for 3 Mk. pr. Skippund i adskillige Byer, og dog koster Skippundet at indhøste almindelig 20 ß.; Kjørselen til Torvs, en Miil med Hest og Mand, 1 Mk. 8 ß. pr. Skppd.; Skatter og Afgifter af hvert Skppd. Høeland kan vel beregnes til 8 ß., tilsammen 2 Mk. 12 ß.; altsaa Bondens rene Fordeel paa et Skppd. Høe 12 ß. De øvrige Producter maa sælges omtrent i samme Forhold. Accise har jeg endda ei nævnt. Varerne vilde ikke saaledes blive solgte for Spotpriis, dersom man havde de fornødne Penge i Landet."

Man læser nu i den norske Handelstidende No. 204 en tabellarisk Beregning over Indtægterne og Udgifterne ved det norske Postvæsens Dampfartøjer fra Fartens Begyndelse i April Maaned til Juli Maaneds Udgang; for hvert Anløbssted især. Indtægterne har i det Hele i bemeldte Tidsrum udgjort:

	14886 Sp.	103 Skl.
Udgifterne i Alt . . .	11313 —	53 —
Overskud	3573 —	50 —

af Udgifterne udgjør Lønningerne 2317 Spd. Kostholdd 396 Spd. Kulforbruget 7448 Spd. Talg og Olie 245 Spd. Adgangskort og Korter over Passagerer og Pakker 250 Spd. Reparationer og tilfældige Udgifter 656 Spd. 86 Skl. Udgifterne ved det ene Fartøjs Reparation, efterat det den 5te Maj var sejlet paa

Grund ved den svenske Kyst, hvilke Udgifter udgjøre 725 Rbd. 57 Skill. rede Sølv 73 Rbd. 47 Skill. Sedler, 44 Rd. svensk Bco. og 3 Spd. 107 Skill. norsk, er ikke her taget Hensyn til, da de ere erstattede af Vedkommende.

Den 26 Aug. 1828 vil det være et Aarhundrede siden Johan Henrik Lambert fødtes i Mühlhausen i Elsas. Denne store Videnskabsmand, hvis Fader var Skræder, blev opdragen i trykkende Omstændigheder, og arbejdede sig ved egen Kraft og Virksomhed frem, til at blive den højtagtede Udmærkede. En Forening er sammentraadt i fornævnte hans Fødebye, for at stifte ham et værdigt Minde. Dagen skal ogsaa festligholdes ved Forelæsninger, Musik, og et Maaltid. Foreningen har indbudt Lærde til at indgive Afhandlinger over Lamberts Fortjenester af de videnskabelige Fag, i hvilke han arbejdede.

(A. Z. 248.)

Brev fra en Reisende.

Juli 1824.

En Anbefaling fra den herværende ....ske Gesandt skaffede mig, i de første Dage af mit Ophold i Petersborg, Adgang hos den, saavel i den politiske som literaire Verden, berømte Rigskantsler Grev Romanzow. Nogle Dage efter det første Besøg, hvorved jeg havde afleveret Brev og Addresse, sendte han mig en Indbydelse til Middag. Jeg kom til bestemte Time og blev ført igjennem en Række pragtfulde decorede Gemakker ind i et Cabinet, hvor Greven sad allene ved et Bord, som laae fuldt af Bøger. Han var omhyggeligen klædt, bar en Stjerne, og havde Haaret friseret og pudret. Da han er tunghørig, overleverede den Kammertjener, som fulgte mig, ved min Indtrædelse et Blad Papir, hvorpaa mit Navn var skrevet. Efterat Greven havde kastet et Blik derpaa, kom han mig venlig imøde og bad mig at sætte mig hos sig. "Grev B . . .", sagde han, "har givet mig et nyt Beviis paa sit Venskab, ved at forskaffe mig deres Bekjendtskab. Jeg er ham meget forbun-

den derfor; men hvad Dem selv derimod angaaer, saa vil det kun lidt interessse Dem, at lære en døv Mand personlig at kjende. Nu, maaskee ville de Gjæster, jeg venter, holde Dem skadesløs for den Kjedsomhed, jeg maa foraarsage Dem. Men, á propos, tillader De mig et Spøgsmaal, som maaskee vil forekomme Dem indiscret, men som jeg finder nødvendigt. Er De Skribent? Grev B..., som i sit Brev omtaler Deres Reiser og deres Ophold ved forskjellige Hoffer, taler Intet herom." Jeg svarede, med den bedste Samvittighed af Verden, et lydeligt Nei, saa tydelig som jeg kunde udtale dette, ogsaa i det franske Sprog eenstavede Ord. "Altsaa ikke?" gjentog Greven, i Tvivl om han havde hørt ret. Jeg rystede med Hovedet. "Nu det er mig næsten kjært", begyndte han, endskjøndt jeg allerede er af den Mening, at dersom De var Skribent vilde vi have en god Bog mere. Lad mig fortælle Dem en lille Tildragelse, som just nu faldt mig ind, og som foranledigede mit Spørgsmaal. Under Franskmændenes Felttog i 1812, kom Madame Stael til Petersborg, i Følge med sin berømte Landsmand A. W. Schlegel, der var mig vel bekjendt som en udmærket Literator, men hvis smaa belletristiske Fjendskaber jeg ikke kjendte, hvilket man da ogsaa kan tilgive en gammel Forretningsmand og Diplomat. Paa samme Tid befandt Hr. v. Kotzebue sig her, hvis Theaterstykker vare mig bekjendte af de Oversættelser, som bleve givne paa vor Skueplads. Madame Stael tækkedes at spise hos mig, og da jeg ligeledes indbød hendes Ledsager, tænkte jeg at indrette det ret hyggeligt, i det jeg, for hans Skyld og for at skaffe ham en behagelig Underholdning ved Bordet, ogsaa bad Hr. von Kotzebue til samme Middag. Senere have bedre underrettede Venner forklaret mig, hvilket literairt Misgreb jeg derved havde begaaet. Nu, som sagt. Saadant maa man tilgive en Mand, som for længe siden har holdt op med at læse Digte, og desuden aldrig har læst tydske Digte. I den historiske Literatur havde et saadant Misgreb aldrig kunnet hænde mig. (Fortsættes.)

Kjøbenhavns Børs, den 21 Septbr. 1827.

Hamburg 2 M. —		à
a vista 218		
Species 222		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 5 a $5\frac{1}{2}$ ß.		
Bank=Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$159\frac{1}{2}$	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	$49\frac{1}{4}$ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$83\frac{1}{2}$	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	76	$76\frac{1}{4}$ i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	$102\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	$113\frac{1}{4}$	$113\frac{1}{2}$ Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	96	— Rbd. r. S.
4 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	$104\frac{1}{2}$	105 i Banco
4 pC. Dito nye	98	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	$60\frac{1}{4}$	$60\frac{1}{2}$ i Sedler

Indfald.

Den kortsynede Langbeen. Den meget lange, men noget kortsynede Greve H... maatte paa en Reise ligge i en Landsbykro med sin meget lille buttede Ven i en Seng sammen. Da han vaagnede efter Daggry, fandt han sin Ven ved Siden af sig rykket dybt ned og saae et Par nøgne Fødder række frem over Fodstykket af Sengen. Han vækkede sin snorkende Sovekammerat og sagde: De forkjøler Dem, min Ven, naar De ikke putter Fødderne ind under Dynen. — De tager Feil, svarede den Buttede; det er Deres egne Fødder, der rage frem dernede. — Umuligt! Behag at see nøjere efter; jeg kan ikke godt skjælne det i saa lang Frastand.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 77.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 25 September 1827.

Den dyriske Magnetismes Misbrug.

Til de meget almindeligen udbredte fejlagtige Anskuelser af den dyriske Magnetismus hører fornemmelig ogsaa den Mening, at den magnetiserede Person ved den magnetiske Behandling skulde blive inderligen fuldkomnere, eller at den i det mindste under de magnetiske Krises skulde udvikle og aabenbare i fuld aandig Reenhed og Herlighed sit bedre Jeg, hvilket i vaagende, sædvanlig Tilstand fordunkles af de verdslige Interesser.

Denne Mening har forledet mange ædlere Mænd til at de, i det de i ægte Beskedenhed vare sig deres egne mangfoldige Mangler bevidste, følte en i og for sig selv rosværdig Begjerlighed efter engang at lære at kjende en fra alle eller de fleste Menneskehedens Pletter renset Sjæl, ligesom et forherliget Menneske. Ogsaa syntes det da vist nok ikke utilladeligt, at underkaste en lidende Person en Behandling, hvorved den efter disse Mænds Mening vilde kunne erholde sin Sundhed igjen, og hvorved den tillige for sine Medmennesker kunde blive Midlet til en aandig Stigen, nemlig til Kundskab om en højere Fuldkommenhed. Disse Bedre holdt det blot for Pligt, stedse at foretrække den behandlede Persons Vel for deres Videbegjerlighed. Men derimod gaves der ogsaa Nidinger og egennyttige Mennesker af alle Stænder, især iblandt Lægerne selv, som ved dette Middel tillige haabede at finde Vejen til at erhverve, eller at kunne erhverve sig en usynlig Indflydelse paa, og en usynlig Magt over det Indre af ikke blot den enkelte Patient alene, men meget mere andre, for dem vigtigere Personer. Fra denne Synspunkt er den rædsomme Fortælling af Hoffmann i hans Phantasiestykker i Callots Maneer, hvilken fører Overskriften: der Offizier, udrundet. At dette sidste Ojemed maa føre til de skrækkeligste Afveje, er let at indsee. Magnetiseurerne tillade sig, isteden for at hjælpe den dem betroede Person, at gjøre denne stedse elendigere og svagere, for stedse dybere at trænge ind i sammes Indre, og at kunne uddrage stedse

vigtigere Oplysninger, saa haabe de, af den Kvælede. Det er Kjendsgjerning, at en Magnetiseur roste sig af, og for Vidner havde beviist, at han saaledes havde gjort en stakkels Patients Villie til sin, og saa meget identificeret den med sig, at han formaaede, blot ved en magnetisk Bevægelse af hans Finger, voldsomt at opreise den stakkels Syge, som ellers maatte løftes af flere Opvarterske. Hvo gyser ikke ved Fortællingen om en saadan Kjendsgjerning!

Den nylig omhandlede Mening, at det Indre i Mennesket ved den magnetiske Behandling skulde kunne fuldkommes, er almindeligen skadelig; — men endnu skadeligere for enkelte Personer er den nylig af flere anseete Skribenter ytrede Mening: at det Bedre i Menneske-Aanden under den magnetiske Behandling skulde vise sig mere afsløret, hvilken Mening har foranlediget den Ytring: "I Følge heraf kunde man altsaa erholde store Oplysninger fra Aandeverdenen, naar den Magnetiserede var en ganske udmærket Person" osv.

Altsaa skulle, efter dette, netop de ædleste, de værdigste Personer underkastes en magnetisk Behandling, hvor Lejlighed gives dertil, for at tilfredsstille andre, gode og slette, Personers Videlyst eller Nysgjerrighed! Sandelig en temmelig forfærdende Udsigt for enhver ærlig Mand, der maatte have den Ulykke at blive syg! Vist nok mindre skrækkelig, naar han kunde have den Vished, at de Personer, der ville anstille Experimenter med ham, ere lutter deeltagende, skaansomme og veltænkende Mennesker; — men hvor lidet er dette at vente!

Derfor er det da en ikke uvigtig Sag, at giendrive denne falske Fordom om den dyriske Magnetismes Virkninger, og derved at forhindre denne Misbrug for Fremtiden efter den Regel cessante causa cessat effectus.

Jeg vil her ikke gaae ind i Begrundelsen af den dyriske Magnetismes Væsen; jeg har gjort dette i et tidligere lille Skrift *), hvoraf maaskee snart en ny forøget Udgave vil udkomme. Kun om Maaden, hvorpaa den dyriske Magnetisme anvendes, og om en magnetisk behandlet Persons Tilstand vil jeg her tale nærmere.

Den sidstnævnte, som man plejer at kalde en Somnambule, anseer man som en sovende Person, og i det mindste plejer Behandlingen at skee under Personens ydre Søvn. Det kan, ved det Tilfælde vi her tage Hensyn til, ikke komme i Betragtning, at mange Personer have udgivet sig for somnambule, for at føre deres Læge, af hvilke elendige Grunde det nu kan have været, bag Lyset; at de have anstillet sig som sovende, og af deres Læge (Magnetiseur) ere blevne anseete for sovende, medens de befandt sig i fuldkommen vaagen Tilstand; — andre ere vel af deres Læger, med eller uden deres Samtykke, falskelig blevne udgivne for somnambule, medens de kun befandt sig i en usædvanlig Nervesvækkelse og Irritabilitet, og deres Læger have ved deres (saa meget lettere)

---

*) Ueber den Titel des Justinianischen Gesetzbuches von der Zauberey und über das Wesen des thierischen Magnetismus. Kiel 1820. 2 Bogen 8.

vidunderlige Indvirkninger paa Patienterne søgt at forskaffe sig Navnkundighed. Alle disse virkelig vaagende Personer kunne ikke være udsatte for nogen saa ulykkelig Misbrug, som de sovende.

Disse virkelig i det Ydre sovende Personer, de egentlig saakaldte Somnambuler, ere alle intet andet, end Personer, der med Hensyn til deres Indre befinde sig i en yderst svækket, yderst nedtrykt og fornemmelig yderst deelt Tilstand. Denne Tilstand opstaaer ikke anderledes, end efter meget langvarige, indre Lidelser og Anfægtninger; — ydre Nød og ydre Strabadser ville vel aldrig have frembragt den, for det meste meget mere have tilbageholdt og formindsket den.

I denne Tilstand af indre Svækkelse og Deeltbed bliver det den Sundes (Magnetiseurens) overvejende Livskraft muligt, virkelig at trænge ind i den Lidendes indre Livs-System, og usynlig og inderlige at indvirke paa ham. Om nu end den Lidende i sin vaagne Tilstand ikke lader sin Villie bevæge herved: saa kan han dog, naar den fuldkomne Affræftelse hensætter hans Legeme i Søvn, ikke længer ved sin Villie modificere disse Indvirkninger, men de begynde at virke voldsomt paa hans Indbildningskraft og paa andre indre Organer, og opvække saaledes en Slags ved Kunst bevirket Drøm, ved hvilken saavel en Talen i Søvne, der jo og ved mangen naturlig (skjønt da vist ikke mere ganske sund) Søvn forekommer, — som ogsaa en ydre Muskelbevægelse, som de egentlige Somnambuler i naturlig Tilstand vise denne, kan blive frembragt. Men det er højst sandsynligt, at om end ikke altid og ikke i de svageste Grader af denne kunstige Somnambulismus, saa dog sikkert altid i dens stærkere Grader den Lidendes Bevidsthed paa en svag Maade tillige vedvarer, omtrent som hos en Drukken, og at han, ligesom denne, i den overvejende Følelse af sin Uformuenhed til at modstaa, endelig med en uklar Bevidsthed overlader sig til disse Indvirkninger — hvilket maa skee saa meget lettere, da den indvirkende Person (Magnetiseuren) plejer at begegne den Lidende med sandt eller hyklet Venskab og Mildhed, og kun venligen at tvinge ham, atter paa en Maade, der ganske ligner den, paa hvilken gode Venner med lokkende Ord og venlig Tvang bringe en Drukken hjem, skjønt han gjerne havde udsovet sin Ruus paa Drikkepladsen. I det altsaa den saaledes behandlede (magnetiserede) Person taler, kan samme ikke ytre andet, end en Drømmende, d. e. ubestemte, usammenhængende og afbrudte Sætninger, — eller, hvis det kommer højt og hans Svækkelse er ganske overordentlig stor, og hans Henfalden i den tvungne Søvn-Ytring forbunden med stærk Bevidsthed: saa vil han dog i det højeste ikke kunne sige mere, end han i naturlig og vaagen Tilstand tænker, og altsaa ogsaa vaagen vil sige til fortrolige Personer. Det er altsaa et aldeles latterligt og urimeligt Haab, at den saaledes kvalte og ved indre Pinsler ligesom til at tale tvungne Person skulde aabenbare nogetsomhelst højere, hvad den ikke ogsaa i sin vaagne Tilstand vil kunne ytre for enhver, til hvilken den maatte have Tillid nok for at ytre sig imod ham.

Jeg vil imidlertid ikke fordølge, at ogsaa mange andre Ytringer kunne fremgaae fra en Somnambuls Mund, hvilke man i vaagen Tilstand aldrig vilde høre af samme; — kun paastaaer jeg, at disse Yttringer derfor ikke indeholde noget højere, som ikke ogsaa andre Personer, i vaagen Tilstand, kunne vide. Da nemlig ved Personens activt saa svækkede Tilstand dens indre Livs-Systems Porte (portæ) — for at udtrykke mig saa klart som muligt — ligesom ere sprængte: saa kunne ikke alene Magnetiseurens med Hensigt anvendte fremmede Livskræfter activt trænge ind i dens indre Livs-System: men igjennem de aabnede Livs-Porte flyde ogsaa andre Personers indre halv aandige Livs-Ytringer ind i dens indre Livs-System, og fornemmes der; — og saaledes kan det skee, at Somnambulen vist nok ytrer meget, som den i sin vaagne Tilstand ikke vilde have vidst, — men som altid en eller anden Person i dens nærmere eller fjærnere Omgivelse virkelig veed. Paa denne Maade ere udentvivl de taabelige Udsagn om vort Solsystems Planeter, og om disses Beboere og nærmere physiske Natur opstaaede af Somnambuler, som rigtig nok bestemt besade ingen, eller en højst ubetydelig Kundskab om Himmellegemerne. Men disse Udsagn kunne let forklares, naar man antager, at i Nærheden af disse Somnambuler en eller flere Personer have befundet sig, hvilke virkelig havde saa mange Kundskaber om Himmelen og dens Verdenslegemer. Men at disse Udsagn aldeles ingen højere Oprindelse havde, røber sig tydeligst af dem selv. Ikke blot, at de med al deres store Detail, ikke indeholdt den allerringeste sande Kjendsgjerning, der ikke allerede for længe siden var opdaget og i Skrifter bekjendtgjort af Astronomerne, — men disse sande eller sandsynlige Udsagn vare tillige blandede med saa mange falske og tildeels ganske urimelige Meninger og Forestillinger, som disse enten kun forekomme i utydelige Drømme-Forestillinger, eller som de vel kun passe til en ikke grundigen underviist Menneskes blot tillærte Kundskab, som, f. Ex., Somnambulen før var naaet til Juno end til Maanen osv. — Saaledes erholde ogsaa de philosophisk-religiøse Ræsonnements af hiin Somnambule fra 1783, hvilke Hr. von Meyer i Frankfurt am Mayn i Aaret 1826 med store Lovtaler har ladet aftrykke paa ny, netop intet videre, end hvad Saint-Martins daværende pietistiske Sect (efter hans Bog: (de la verité) ligesaa forvirret lærte og troede.

Det er altsaa vel vist nok, at af disse deels ganske drømmerske, deels dog kun halvklare Udsagn af de arme kvælede Somnambuler aldeles ingen ny Oplysning kan erholdes, som jo enten den somnambule Person, eller ogsaa andre Personer i vaagen Tilstand og i naturlig Samtale kunne give endnu bedre, eller fuldkommen lige saa godt. Det er følgelig vist for enhver redelig og følende Mand, — der ikke gaaer ud paa det alene, at øve sig i formastelige Kunster, — Pligt, ikke ved en saadan experimenterende Behandling at forøge et i sig selv allerede højst lidende Menneskes Elendighed,

og derved maaskee fuldkommen bringe det til Grunde.

Kjøbenhavn i Septemb. 1827.

J. Heinrich Cf. Dau,
Lærd.

Indenlandske Efterretninger.

Aalborg, den 20de September. Markedsdagen saaes paa Nørregade et omtrent 10 Aars gammelt Barn hængende ud af et Vindue i øverste Etage, som et tilsyneladende endnu yngre Pigebarn, der stod inden for Vinduet, gjorde sig Umage for at hæve tilbage, men hvilket ikke var hende muligt. Barnets uundgaaelige Fald fra Vinduet paa Gaden havde sandsynlig knust dets Lemmer, om ikke aldeles ihjelslaget det, dersom ikke en rask Karl (Peder Bælum, tjenende hos Hr. Postmester Sørensen), der kom til, havde havt den øjeblikkelige Aandsnærværelse at faae en anden Karl til at staae Buk, medens han stod op paa dennes Skuldre, og nedtog Barnet i uskadt Stand, ihvorvel de begge resikerede at styrte til Jorden.

Paa vort Marked igaar, som begunstigedes af det skjønneste Vejr, man paa denne Aarstid kan have, var Omsætningen ikke bethydelig, som den da heller aldrig plejer at være paa det første af Efteraarsmarkederne. Priserne vare i det Hele høje nok.

De fra Lerups Marked i forrige Uge hjemkomne Handlende klage over meget ringe Affætning, og Passeersedlerne paa Varer, der herfra ere did henførte og her tilbagekomne, vise tilfulde, at der virkelig er afsat saare, saare lidet, med Undtagelse af Drikkevarer, hvoraf Forbruget var anseeligt.

Blandede Efterretninger.

Brev fra en Reisende i Rusland i Juli 1821.

(Fortsat fra forrige Nummer.)

"I øvrigt, vedblev Greve Romanzow, læser jeg meget gjerne tysk, og paa mit Bord vil De finde adskillige tydske Bøger. Her ligger strax en Bog, hvormed jeg har sysselsat mig meget, og som i rum Tid ikke er kommen fra min Side." Med disse Ord rakte han mig Rühs "Middelalderens Historie." — "Men," blev han ved, "for at komme tilbage til min Histories Anvendelse for nærværende Tilfælde: "jeg spurgte Dem om De var Skribent, for ikke igjen at foranledige et uvelkomment Møde. Jeg venter nemlig idag, foruden vor Historiker Karamsin, ogsaa en berømt Landsmand af Dem, der ligeledes er Skribent, nemlig General Klinger." Der laae i den Maade, hvorpaa Cantsleren fortalte den lille Begivenhed og tog Samtalens Byrde alene paa sig, paa Grund af, at det var vanskeligt at føre en Samtale med ham, fordi han hørte faa slet, saa megen Godmodighed og muntert Lune, at hans Fortælling ligesaa meget rørte som moerede mig. Paa hans Yttring skyndte jeg mig at svare, saa høit som muligt, at ikke alene jeg ansaae det for en stor Nydelse og Lykke at træffe sammen med Klinger, men at jeg heller ikke kjendte eller kunde tænke mig nogen tydsk Skribent, som i min Stilling kunde være af en anden Mening. Greven syntes at have forstaaet mine Ord, idetmindste tilnikkede han mig venlig. I samme Dieblik aabnedes Dørene, og en Mand i Generalsuniform med to Ordensstjerner, med en simpel og ædel Anstand, traadte ind. Det var Klinger. Da Samtalen nu blev almindelig, vendte Klinger sig til mig med det Spørgsmaal: "De besøger vort Norden som Reisende?" — "Ja", svarede jeg, "efterat jeg havde seet det sydlige og vestlige Europa, drog Norden mig til sig. Tydskerne reise nu næsten ligesaa meget som Englænderne." — "Mine Landsmænd", svarede Klinger, "gjøre Ret i, at de reise meget; lærd

kan Tydskeren blive i sit Land, men dannet kun udenfor det." — "I Sandhed", svarede jeg smilende," jeg for min Person er glad over at høre denne Bemærkning udenfor Tydsklands Grændser; iøvrigt — føiede jeg til, efter en liden Pause — den, som gjør sin Nation Ære, kan ogsaa fælde en bitter Dom over den." — "Hvorledes gaaer det de gode Tydskere i Deres Land?" spurgte Klinger, ligesom han ikke hørte min Eftersætning. "Nu,, svarede jeg, "der regjeres og adlydes, skrives og læses, saaes og høstes.,, — "Det er ypperligt,,, faldt han ind, "men har De ikke udeladt endnu en nødvendig Modsætning, kjøbes og sælges der ikke ogsaa?,, Jeg vilde netop til at fortælle ham noget om Told og Accise og Stapelret, men Dørene aabnedes og en Tjener meldte, at Taffelet var serveret.

Jeg kom til at sidde ved Siden af Karamsin. Efter nogle almindelige Anmærkninger begyndte vi en Samtale om hans historiske Værk. Jeg sagde ham, at jeg med megen Interesse havde læst det i den Hauenschildske Oversættelse. "Mange Udlændige,,, svarede han, "Tydske, Franske, endog Englændere have gjort mig den Fornøielse, at sige omtrent det samme, og jeg har for det meste optaget det som en Artighed, man troer at skylde Forfatteren af en Bog. Rigtignok anseer jeg ikke min Historie for nogen slet Bog; jeg har anvendt de bedste Aar af mit Liv derpaa, ikke skyet Anstrængelse eller Offer, for at bringe den til saa stor Fuldkommenhed, som var mig mulig; men jeg har skrevet den for Russere, for mine Landsmænd, dem har jeg fortalt deres Fyrsters og Forfædres Skjæbne, med den Livagtighed og Omstændelighed, som kun kan gjøre Indtryk paa dem; Fremmede maae finde Hiin for fyrig, og Denne for vidtløftig." — "Er Følelsens Udtryk rigtig,,, svarede jeg, "saa kan den aldrig synes overdreven, og er der Eenhed i Udførligheden, kan den aldrig gjælde for Overfyld.,, — "Jeg takker Dem,,, svarede Karamsin, "for Deres forbindtlige Ord. Min Maade at skrive paa har sin Grund i den Anskuelse, jeg har af Historieskrivning. Af et Folks samtlige literaire Frembringelser er Fortællingen om dens Tilskikkelser den, som meest maa interessere det, som mindst tør have en almindelig, ikke streng national Characteer. Historieskriveren maa juble og klage med sin Nation. Ikke saaledes, at han af Partiskhed skulde forvanske et Factum, i sin Fremstilling forstørre Lykken eller formindske Ulykken; fremfor Alt maa han være sanddru, men han tør, ja han maa med Sørgmodighed fortælle Modgangen og det Skjændselfulde i sin Nations Historie, det Hæderlige, derimod, Triumphen, Medgangen, med Glæde og Enthusiasme. Kun saaledes bliver han en Nationalskribent, og det maa Historieskriveren være fremfor alle Andre. Humes "Englands Historie„ er rigtignok skreven med saakaldet philosophisk Aand, men saa koldt, at en lærd Spanier kunde have skrevet den ligesaa godt. Kun da bliver Hume varmere, naar han fortæller de skotske Feider, da bliver han ogsaa partisk for Skotland og yttrer en Provincialpatriotisme. Andet er Forkjærligheden for Skotland ikke i et Verk, som kaldes Englands Historie. Tydskerne have, saavidt jeg veed, kun to Historieskrivere, der skrive saaledes, som jeg tænker mig Nationalhistorieskriveren: den Ene er Johannes v. Müller, men han skrev kun et lidet tydsk Lands Historie; den Anden er Gagern, og Denne har, andre Mangler fraregnede, foresat sig et indskrænket Maal. I Mösers gehaltrige Verk er Historie=Fortællingen underordnet Bihensigter, og andre Historikere, som man endnu kunde nævne, og som ikke blot have leveret Monographier, mangle et Foredrag, som gjør Indtryk, og hiin Begeistring, som jeg ønsker. Saaledes forekommer det mig, at De, med al deres Literaturs Rigdom, endnu ikke have nogen Historieskriver, som i et værdigt, til Gjenstandens Storhed svarende Foredrag og gjennemtrængt af Fædrelandssind har fremstillet Deres Nations store verdenshistoriske Begivenheder. (Karamsin kunde dengang ikke kjende Ludens: "Det tydske Folks Historie„.) Af det, jeg har sagt, vil De lettelig kunne øine det Maal jeg har stræbt at opnaae i min Historie, men netop denne National=Characteer deri maa gjøre den mindre tiltrækkende for Fremmede.„ Med Opmærksomhed hørte jeg den berømte For-

fatter fælde denne Dom over hans eget Verk, og jeg vilde just til at istemme hans Anskuelse, hvorledes man burde skrive sin egen Nations Historie, da Greven afbrød vor Samtale, ved at vende sig til min Naboe. "Hr. v. Karamsin,„ sagde han, "jeg har idag i en gammel, men allerede trykt Gesandtskabsberetning læst en Anecdote, som jeg vil fortælle Dem, saasnart De lover mig, at optage den, idetmindste ved en Note, i Deres Historie, naar De kommer til den Tid, da Tildragelsen hændte."

"Czar Boris Godunoff sendte nemlig en Gesandt til Venedig og derfra videre til adskillige italienske Hoffer. Denne Gesandt kommer paa sin Reise ogsaa til Florents. Storhertugen lader ham forevise Malerier, Statuer og andre Kunstværker, og da netop en Struts i det storhertugelige Menagerie havde lagt et Æg, bliver dette, som en Sjeldenhed, tilsendt Gesandten fra Storhertugen. Ulykkeligviis miskjender dog Gesandten Gavens egentlige Værd og vil alligevel hædre den storhertugelige Foræring. Han beretter altsaa meget naivt, at han har ladet det store Æg bryde itu og lavet sig en Æggekage af dets Indhold, hvilken Kage han ikke har undladt at fortære paa Storhertugens Sundhed, og herved at tilmelde Hans Durchlauchtighed.„ — Paa denne med muntert Lune foredragne Historie svarede Karamsin, at den ikke var ham ubekjendt, kun meente han, at Gesandten ikke var sendt af Boris Godunoff, men af en anden Czar. "Vel er det sandt,„ føiede han til, "at vore Gesandter ved fremmede Hoffer, i hine Tider, ofte have viist Mangel paa Kundskab om conventionelle Former, eller ikke forstaaet at vurdere en naturhistorisk Sjeldenhed, derimod forbauses man naar man seer, med hvilken Aand og Skarpsindighed de gjennemskuede de for dem aldeles fremmede Forhold, med hvilken Indsigt de gik frem, og med hvor rigtig en Dømmekraft de stræbte at gavne Rusland med det, de havde seet i andre Lande." Karamsin har en meget stærk, fuldtonende Stemme; Kantsleren syntes at forstaae ham, han tilnikkede ham et Ja, fortalte endnu en Deel, og gav, ved den fiine Foredragsmaade, sin Tale megen Interesse. Han taler Fransk med en sjelden Færdighed, og da den Vanskelighed, hvormed han hører, gjør den gjensidige Conversation besværlig, taler han selv gjerne og fortæller meget, hvorved hans Bordselskab ikke kan andet end vinde i behagelig Underholdning. Efterat Maaltidet var endt, gik Selskabet snart fra hverandre. Først stod Klinger op; jeg betragtede den høie alderstegne, men endnu ikke nedbøiede Skabning med Ærefrygt. Af hans blaae Dine tindrer et gjennemtrængende og dog venligt Blik; omkring Læberne sees ofte et fiint, noget spottende Smiil, som dog synes, at ville holde Fred med Verden. Strax efter ham gik ogsaa Karamsin. Han har ligeledes en stor, kraftig Bygning, udmærkede Ansigtstræk, et frit, utvunget Væsen. Tilsidst blev jeg alene med Greven. "Dersom min Omgang behager Dem", sagde den venligtsindede Mæcen, "saa lov mig at komme efter enhver af mine Indbydelser, og jeg skal da ret ofte faae Dem at see." Jeg takkede ham af et oprigtigt Hjerte. Da jeg nu endelig brød op, sagde Greven: "Jeg vil gjøre en Tour igjennem mit Bibliothek; har de Lyst at see det?" Vi gik sammen op til Palaiets øverste Etage, hvor 30 = 40,000 Bøger ere opstillede i en Række af lyse, venlige Værelser. Mange Pragtværker findes deriblandt, de store Didotske Udgaver, disse Kæmpebeviser paa typographisk Kunst, en Foræring fra Keiser Napoleon, foruden mange andre sjeldne Bøger. Interessantest er Samlingen af Haandskrifter. Vel findes der faa gamle Manuskripter deriblandt; de, som findes, ere ogsaa ubetydelige; men derimod har Greven ogsaa anvendt megen Umag og Bekostning paa at forskaffe sig Afskrifter fra Archiver, Klostere og private Samlinger. Hans Rigdom, hans Anseelse, hans Forhold til Hoffer og Gesandtskaber, have lettet ham meget, som maatte være blevet umuligt eller meget vanskeligt for Andre. I sin Samling indskrænker han sig rigtignok kun til den russiske Historie, men desto fuldstændigere synes dette Partie at være. Han besidder Afskrivter af de interessanteste Statsacter fra ældre Tider, fra Archiverne i Königsberg, Warschau og Stockholm, talrige Copier af gamle Documenter, Indskrivter, Døds=

lister o. dl., som ere adspredte i Kirker, Klostre og hos Private; nøiagtige Beskrivelser og Tegninger af gamle Mindesmærker, Vaaben og Redskaber, som ere fundne paa forskjellige Steder og ellers gjemmes ligesaa adsplittet som skjødesløst. Ønskeligt er det vistnok, at alle disse Samlinger, som ved Rigscantslerens sjeldne Iver og ved heldige Omstændigheder ere forenede, ikke igjen maae blive adsplittede og tilintetgjorte! Opsigten over Haandskrivterne er ellers betroet til en fortjenstfuld, kundskabsrig Mand, en Liflænder, Østenek, som ogsaa er bekjendt i Udlandet under sit Skribentnavn Wostokow. Da jeg gik, gjentog Greven sin Indbydelse, og jeg glæder mig over at have erholdt Adgang til de grevelige Symposier. Mange af de meest udmærkede Literatorer samle sig hos ham. Jeg vil der finde Storch, Krug, Adelung, Fråhn, Schubart og endnu flere af mine udmærkede tydske Landsmænd. (N. M.)

I Løbet af Aaret 1826 ere nogle Optællinger og Beregninger i London foretagne, af hvis Resultater vi i runde Tal optage følgende: London har 80 offentlige Pladser, 9000 Gader, 165000 beboede, 13000 ubeboede Huse, 3000 under Bygning. I Aaret 1824 var Stadens Folketal 1,274,800 Mennesker i 325599 Familier. Af disse Familier var 190912 i Handelsnæringerne. 117000 Individuer vare Sognene til Byrde, 14000 Betlere, 30000 offentlige Fruentimre.
(Efter New-Times G. Eph. XXII. 15 St.)

Londons Forbrug af Steenkul er uhyre stor. 1826 indførte et Antal af 6883 Skibe paa 1,464,132 Tons Drægtighed ikke mindre end 1,557,623 Chaldrons. Alt hvad Frankrig udbringer af dette Fossil udgjør kun en halv Deel deraf. Den overordentlige Forøgelse af Dampmaskinerne har ved at give det londonske Forbrug af Stenkul en uhyre Tilvært bragt hin Sum saa høit. (ibid. 13 St.)

Antallet af Kirkerne og Andagtshusene for de forskjellige religiøse Sekter i den brittiske Hovedstad er 406. (See Skilderiet No. 56, S. 892, hvor disse ere nøjere specificerede, og nogle Betragtninger over den brittiske Hovedstads moralske og aandelige Tilstand ere meddeelte.)

Kjøbenhavns Børs, den 25 Septbr. 1827.

Hamburg 2 M. —		à
a vista 217		
Species 221		
Specier solgtes til		
13 Rbmk. 4 ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler		
pr. 100 Specier		— Rbd. Sedl
Svenske Sedler		
pr. Rdlr. Rigsgjeld	48½	— Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	83	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	76	— i Banco
Nationalbank Obligationer		
(af Laanet 4 Febr. 1820)	102	102¾ Rbd. r. S.
Dito Dito	112½	113 Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl.		
Renter pr. 6 Januar	96	— Rbd. r. S.
4 pC. norsk Laan		
ved Hambro & Søn	104½	105 i Banco
4 pC. Dito nye	98	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	59¾	60 L. Sterl.

1 L. Sterl. beregnet til 14 Bmk.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,
Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 78.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 29 September 1827.

Tobaks Vigtighed. Tobakkens Historie.

Tobak, som efterhaanden og i forskjellige Lande er kaldt Petum, Yoli, Cozobba, Gioia, Uppuvoc, Dunkal, Nicotiana, herba sanctae crucis, herba reginæ, Gesandten-Kraut, Storpriorplanten, den hellige Plante, herba medica osv., er, som bekjendt, bragt fra Amerika til Europa efter den ny Verdens Opdagelse. Da Hernandes af Toledo havde funden deraf paa Tabaco, i Provindsen Yucatan, gav han det Stedets Navn, hvor han havde indsamlet det, og var den første, der gjorde Sendinger deraf til Spanien og Portugal. Jean Nicot, Frantz den Andens Gesandt ved Kong Sebastians Hof, meddeelte, da han vendte tilbage til Frankrig, Storprioren Prøver deraf, og denne foreviste samme i Aaret 1560, for Dronning Catharina af Medicis. Nogen Tid derefter medbragte Thevet selv nyt Tobaksfrøe; men i hin Tid kjendte England først kun denne Plante af Navn, og, efter hvad Stowe og Camden berette, erholdt England sin første Sendelse fra den Kolonie, som Sir Walter Raleigh grundede i Virginien, først henimod Aaret 1585.

Ikke længe varede det, førend Tobakken blev meget søgt, og stod i en meget høj Priis. Enhver vilde ryge; Piberne udbredte sig mer og mer. Sir Walter Raleigh, Tobakkens udødelige Talsmand, havde i Begyndelsen den Sædvane, dagligen at trække sig tilbage i sit Kabinet, for der ret i Ro og uden sin Families Vidende at ryge en Pibe; men nu traf det sig, at en af hans Betjente, der vilde bringe ham et Kruus Ale, overraskede ham, og, da han saae Røg komme fra hans Herres Mund, kastede han ham strax Krusets Indhold i Ansigtet, og med det Skrig, at hans Herre brændte, og vilde blive til en Askehob, førend man skulde kunne komme ham til Hjelp, rendte han som en Rasende ned af Trapperne. Efter den Tid holdt Sir Raleigh ikke sin Rygen mere hemmelig, og en saa berømt Mands Exempel fandt snart Efterlignere iblandt hans Samtidige, saa

at, uagtet Dronning Elisabeth ikke selv gjorde Brug af Tobak, kom den dog stærkt i Brug ved Hoffet, og saavel Damerne som Herrerne fandt det ikke upassende, at bære Piben hos sig.

Man røg i Theatret, ja endogsaa i Kirken, indtil Pave Urban den 8de, i Aaret 1621, lod udgaae en Bulle, der endnu er i Kraft, hvorved blev lyst Bann over enhver, der maatte blive truffen i at betjene sig af Tobak paa hellige Steder. Innocenz den Tolvte forbød ogsaa Tobakkens Brug i St. Peterskirken i Rom, men Benedikt den Fjortende tillod det igjen i Aaret 1724, og viste sig som en ivrig Ynder af den Urt, som Burton kaldte nydbart Guld, og Universalmidlet imod alle Onder.

Med beundringsværdig Hurtighed udbredte sig Brugen af Tobak over hele Jorden. I Indien fandt det Indgang i Begyndelsen af det 17de Aarhundrede, saaledes ogsaa i det tyrkiske Rige, omendskjøndt disse store Landes uindskrænkede Beherskere vare derimod. Paa denne Tid synes en Coalition at have hævet sig imod den hellige Urt. Medens Jacob den Første lod udgaae en egenhændig skreven Proklamation derimod, forbød Stormogul Gehanghir dets Brug i sin Stat; Amurat den Fjerde erklærede, at enhver Tyrk, som man saae ryge paa hans Hovedstads Gader, skulde blive ført omkring med Piben i Næsen; Moscoviter-Czaren truede med sin Vrede enhver fremmed Kjøbmand, som vilde gjøre Forsøg paa, at indføre det i Rusland, og lige til Enden af det 17de Aarhundrede var det en Forbrydelse, at ryge der; Sophi af Persien, Schach Abbas, lod sin Armee ved en Proclamation vide, at han bar Afskye for Tobakken, og naar man fandt Planten hos en af Soldaterne, saa skulde denne tillige med Planten brændes. Schweizer-Regjeringen viste sig ikke mindre streng. En bernsk Politieforordning, som udstædtes i Aaret 1661, var inddeelt efter de ti Bud; og et i samme gjort Forbud mod Tobaksrygen var henført under den Rubrik: "Du skal ikke begaae Egteskabsbrud." Forbudet blev fornyet i Aaret 1675, og Tobaks-Kamret, et eget indsat Tribunal, der skulde paasee, at Forbudet overalt blev efterlevet, bestod endnu i Midten af forrige Aarhundrede.

I Aaret 1604 blev i England paabudt en Afgift af 2 Pence pr. Pund, men Jacob den Første forhøjede Afgiften ved en Forordning af 17 Octb. 1604 til 6 Shilling 8 Pence, i den Hensigt, snart at faae denne nye Handelsartikel undertvunget, eller i det mindste meget at formindske dens Brug. Men denne Forfølgelse synes ham endnu ikke at være tilstrækkelig, og, ikke tilfreds med, at han havde bragt Tobakkens store ovennævnte Beskytter paa Skafottet, førte han en bestandig Kamp mod denne ulykkelige Plante, og han udtrykte sin Foragt og Afskye for Planten ved i sine Tankesprog at sige: "Havde jeg Djævelen hos mig til Taffels, saa vilde jeg lade ham fremsætte tre Retter: 1) et Svin; 2) et stort Fad Sennep og Stokfisk, og 3) en Pibe Tobak." — Med en besynderlig Omhu udviklede denne Fyrste sine Argumenter i sit berømte Værk, der anonymt under den Titel: A Counterblaste to tobacco, blev overgivet til Pressen, og som siden af Biskoppen af Wincester blev udgivet paa ny, tilligemed denne Monarks andre Skrifter.

Imidlertid havde dog nogle Mænd endnu i Jakob den Førstes Levetid Kjekhed at tale til Fordeel for Tobakken, og Robert Harcourt fra Stanton sagde i sin Rejsebeskrivelse til Guyana i Aaret 1608, som han dedicerede Prinds Karl, efterat han havde anført, at ikke allene England, men ogsaa Irland, Tydskland og alle østlige Lande, ogsaa Tyrkiet, satte en stor Værdi paa denne Plante, at alene de afrikanske Kyster havde i Aaret 1610 forbrugt over 60,000 Pd. og at denne Handel tilbød Kjøbmændene umaadelige Fordele, men især de Monarker, som tillode den; men Harcourts Forsikringer og hans Paastand, at Spaniernes samtlige Sølvminer i Indien var en langt ringere Rigdomskilde end Handelen med en Urt, i hvilken Enhver fandt Behag, skjænkedes ikke Bifald, tvertimod arvede Carl den Første sin Faders Uvillie mod Tobakken, og da han i Aaret 1638 var kommen tilbage fra Skotland, vilde han ikke taale, at Nogen, uden formelig dertil at være autoriseret, maatte have Detailhandel med den.

En temmelig besynderlig Omstændighed er det, at den 12te Artikel af den imod Minister Greve af Strafford førte Anklage indeholdt, at han, efterat have forbudt Andre Tobakkens Indførelse, selv havde tilegnet sig Monopolet dermed, og at han til en overdreven høj Pris havde solgt hvad han til en ringe Pris, ja selv under dets Værd, havde frataget de Ulykkelige, der nu ikke mere turde debitere ham, og derved fortjent næsten 100,000 Pd. Sterling.

(Fortsættes.)

Grev Johann Capo d'Istrias.

(Af en fransk Journal.)

Capo d'Istrias Familie var allerede for flere Aar siden en af de mest ansete paa de joniske Øer. Grev Johan Capo d'Istrias blev i Aaret 1776 født paa Corfu. Han studerede paa italienske Universiteter, og vendte just tilbage til sit Fædreneland paa den Tid, da Venedigs gamle Forfatning var omstyrtet og en democratisk Regjering indført. Han fandt sin Fader i Fangenskab, og af den franske Commissær, for hans frie Meningers Skyld, som det hed, truet med Forvisning. Grev Capo d'Istrias anvendte Alt for at forskaffe sin Fader Friheden, og var lykkelig i sine Bestræbelser. I Februar 1799 vare Franskmændene nødte til at overgive de joniske Øer til den forenede russiske og tyrkiske Flaade, og Capo d'Istrias, Faderen, blev sat i Spidsen for den joniske Deputation, der gik til Constantinopel, for at tage Deel i de Forhandlinger, der skulde afgjøre Øernes Skjæbne. Ved Tractaten den 20de Marts 1800 blev de syv joniske Øer erkjendte som en Republik, der, ligesom Ragusa, skulde betale Tribut til Porten, og staae under Ruslands og Englands Beskyttelse. I Aaret 1800 erholdt Grev Johann Capo d'Istrias, omendskjøndt endnu meget ung, den Forretning, at organisere Bestyrelsen af Øerne Cephalonia, Ithaca og Santa Maura. Dette var hans politiske Lobebanes Begyndelse. Den nye Republik kunde ikke altid afvende Ali Paschas Indflydelse, eller undvige Følgerne af hans Magts Udvidelse.

Kysterne af Epirus, Butrinto, Vonitza og Prevesa, hvilke stode under de syv Øers Beskyttelse bleve ofte oversvømmede af Paschaens Tropper, som paa hin Tid bleve begunstigede af Buonapartes Politik og ledede af hans Officierer. Parga alene holdt sig imod ethvert Angreb. Den foragtelige Behandling og Fornedrelse, som den joniske Regjering led, i Følge dette Fredsbrud, lagde Tvedragtens Spire i det Indre, og efterhaanden brød det ud til aabenbar Borgerkrig. I Aaret 1802 kom en russisk befuldmægtiget Gesandt til Corfu med det Ærinde, igjen at tilvejebringe Fred paa Øerne og love deres Constitutions Garanti. Grev Capo d'Istrias blev udnævnt til Republikkens Minister for det Indre, og siden Minister for de udenrigske Anliggender, Marinen og Handelen. En af de mest udmærkede Indretninger, som han foretog sig var Oprettelsen af en Normalskole, i hvilken fornemlig Modersmaalet blev drevet, der hidtil havde været forsømt. I Aaret 1807 blev Øen Sante Maura truet af Ali Pascha. Den joniske Regjering gav Capo d'Istrias en overordentlig Kommissærs Myndighed, og satte de syv Øers hele Milits, og Grækerne i Epirus, Albanien og Peloponnes, der stode i Republikens Tjeneste, under hans Commando. Ved dette Feldtog blev Greven først bekjendt med de græske Anførere Kolocotroni, Bozzaris, Karahyskaki og andre, og knyttede en Forbindelse med de Dele af Grækenland, som vare indviklede med i Krigen. Tilsiterfreden bragte Franskmændene tilbage til de joniske Øer. Grev Capo d'Istrias blev i Landet, men modtog intet offentlig Embede. I Juni Maaned 1808 blev han af det russiske Ministerium kaldet til St. Petersborg, og ansat i Departementet for de udenrigske Anliggender. Men først 1809 gik han didhen og blev der til 1812. Da overdroges ham Gesandtskabs Forretninger i Wien. Herfra blev han kaldet, som Chef for det diplomatiske Departement, til den russiske Armee ved Donau, og senere til den store Armees Hovedkvarteer, hvor han havde stor Andeel i hiin Tids vigtige Underhandlinger. I November Maaned 1813 sendte Kejser Alexander ham til Schweitz. Resultatet af denne Sendelse var, at Schweitz gjorde fælleds Sag med de allierede Magter, og det schweitzerske Forbundssystem, som det nu bestaaer, er for største Delen hans Værk. Schweitz erindrer sig ham endnu stedse med Erkjendtlighed, og, foruden det Vidnesbyrd om Nationaltaknemlighed, som Kantonerne Waadt og Genf aflagde, i det de skjænkede ham Borgerret, har han under sit Ophold i dette Land erholdt mange Beviser paa Kjærlighed og Agtelse. Paa Wienerkongressen, ved Konferenzerne i Paris 1815, (hvor han som russisk Befuldmægtiget undertegnede den anden Pariserfred), og i Aachen har Grev Capo d'Istrias, der besad Kejserens hele Tillid, ført de vigtigste Underhandlinger med de allierede Magter, og deriblandt hørte ogsaa de, som satte de joniske Øer under Englands udelukkende Beskyttelse. I alle disse Forhold viste Capo d'Istrias bestandig liberale Grundsætninger, men desforuden et udmærket Maadehold. Fra 1816 til 1822 var han Minister for de udenrigske Anliggender i Alexanders Cabinet. Af den Agtelse, med hvilken Kejser Alexander og de øvrige Monarker beæred

ham og af den Modtagelse, han fandt i alle Lande er det klart, at Capo d'Istrias ikke blot vidste at vinde Fyrsternes Gunst, men ogsaa de forskjellige Folkeslags Kjerlighed og den offentlige Mening for sig.

Da Petersburgerhoffet i Aaret 1822 meer og meer syntes at ville overlade Levantens og Grækenlands Anliggender til det selv, nedlagde Grev Capo d'Istrias sit Ministerium og begav sig tilbage til Schweitz. Han medtog Tegn paa Keiser Alexanders uforandrede gunstige Sindelag og Ruslands mest udmærkede Mænds Kjærlighed. Under sit Ophold i Genf levede han meget stille, og anvendte al sin Tid og sin Formue til de ulykkelige Grækeres Understøttelse. I Begyndelsen af Aaret kom han til Paris, og formodentlig havde han allerede dengang den Hensigt, igjen at gaae til Rusland. Imidlertid tiltraadte han først denne Reise i Majmaaned dette Aar, og erholdt ved sin Ankomst til Rusland Efterretning om det Valg, der satte ham i Spidsen for den græske Regjering. Han erholdt i de naadigste Udtryk sin Afsked af den russiske Statstjeneste og begav sig efter et 2 Maaneders Ophold i Petersborg til London, som han for nylig igjen har forladt.

Indenlandske Efterretninger.

Oversigt over Fiskeriets Tilstand efter Havets Indbrud i Liimfjorden.

Fiskeriet i Liimfjorden har som bekjendt været en overordentlig indbringende Næringsgreen for alle omkring Fjorden boende Indvaanere; det maae derfor være alle dem, som deeltage i Fæ-

drenelandets Vee og Vel, interessant at vide, hvorledes det nu, efter Havets Indbrud i Fjorden, forholder sig med denne vigtige Indtægtskilde for nogle tusinde Familier. Desværre ere de Efterretninger vi kunne meddele Publicum ikke glædelige; imidlertid forholder Sagen sig saaledes: De Fiskearter som i stor Mængde levede i Liimfjorden førend Vandfloden, vare fornemmelig følgende: Sild, der som Trækfisk besøgte os om Foraaret og Efteraaret, og afgav et stort Udbytte for Handelen. Hensigten med dens Ankomst syntes at være, deels at gyde sin Rogn, deels at nære sig af den Mængde Vandplanter og Insecter, som avledes i Fjordens ferske Vand; men som nu, da Fjordvandet næsten er ligesaa salt som Havets, rimeligviis ville uddøe. — Helt, der ved Bundgarns Fiskeriet, afgav et rigt Udbytte for mange Egnens Beboere, hvoraf den rene Indtægt blot for de Sogne, som omgive Østerild og Tømmerbye Fjorde vare, efter de til Øvrigheden indsendte Indberetninger, og beregnede efter et Middeltal af de sidst forløbne 10 Aar, aarlig 4515 Rd. 3 ß. — Aal, der saavel ved Krog- som ved Pulsvaads Fiskeriet gav mangfoldige Mennesker Næring, og gjorde det muligt for flere Kystindvaanere, fornemmelig for Agger Sogns Beboere, at ernære sig paa den ufrugtbare Strand, som Skjæbnen havde anviist dem til Boepæl. Dette Fiskerie forsynede ikke allene dette Amts Kjøbstæder og Landet med det behøvende Vinterforraad, men det afgav tillige et betydeligt Overskud for Handelen, da saavel saltede, som røgede Aal, bleve i stor Mængde udførte til Kjøbenhavn og til de fleste jydske Kjøbstæder.

De mindre betydelige Fiske-Arter, hvilke dog som Næringsmiddel vare meget vigtige for Omegnen, vare Gedder, Aborrer og Skaller; disse kan man antage at være aldeles uddøde. Allerede i Efteraaret 1826, stimede utallige Skaller og Aborreer ind i de Bugter, hvor en liden Bæk med fersk Vand udgjød sig i Fjorden; de synes ligesom berusede af det salte Vand, og lode sig øse op af Vandet med Spande og Slid; det næste Foraar saae man Fjordbredderne bedækkede med døde Fiske af dette Slags, og

siden den Tid ere de aldeles forsvundne. Endnu forrige Vinter fangedes nogle enkelte Smelt og Dreter; men i saa ringe Mængde og saa magre, at man har Grund at befrygte at ogsaa de ville blive aldeles udryddede.

Hvad de vigtigere Fiskearter betræffe, da er der Haab om, at disse ikke aldeles ville forlade os. — Sildefiskeriet var endnu forrige Efteraar det rigeste det har været i mange Aar, og at Silden endnu ikke i dette Efteraar har indfundet sig i nogen Mængde, bør man ikke overilet skrive paa det salte Vands Regning, hvori dog Silden er vant at leve, eller af Mangel paa Næring, førend saadant ved længere Erfaring bevises.

Heltebundgarns Fiskeriet var ogsaa endnu forrige Aar meget indbringende; men da disse Fiske i afvigte Vinter, ligesom Skallerne i den næst forrige, stimlede i stor Mængde ind i Bugterne, hvor de stode sammenpakkede, og lode sig fange med Hænder, eller fryse fast i Isen, saa er det meget at befrygte, at ogsaa de, endskjøndt de kunne taale et saltere Vand end de forbenævnte Arter, dog nu have ligget under for det forandrede Klima; thi man har den hele Sommer ikke fanget en eeneste Helt, og endnu i dette Efteraar ere kun enkelte sporede i Bugterne, hvorhen de allerede i August Maaned pleie at begive sig, men disse Enkelte bevise allerede, at Slægten ikke er ganske uddød, eller og, at Hælten er en Trækfisk, hvormed Havet aarligen forsyner os, hvilket de Naturkyndige paastaae. Anmelderen, som selv har havt nogen Tvivl i denne Henseende, ønsker af sit ganske Hjerte at blive overbeviist om sin Menings Urigtighed.

Endnu forrige Vinter fangedes med Lyster paa Isen en stor Mængde Aal, og dette Nærings-Middel blev for mange fattige Familier et Redningsmiddel mod den truende Hungersnød, ja Aalefiskeriet med Krog har endog i afvigte Sommer lykkedes temmelig vel; derimod synes det vigtigste Redskab, og som vist indbragte ni tiende Dele af den aarlige Fangst: Pulsvaaderne, for Eftertiden at blive et ganske unyttigt Redskab — Man har i denne Sommer ikke kunnet betjene sig deraf, og de stakkels Fiskere fra Agger og Harboøre maatte gaae hjem længe førend Fisketiden var tilende, fordi den usle Fangst ikke lønnede Umagen — Aarsagen hertil var for en stor Deel den uhyre Mængde af Søevabler, eller som de og kaldes, Manædere, som inddreve fra Havet, opfyldte Fjorden, og fyldte Garnene, saa at Aalen derved afskrækkedes fra at gaae ind i Rusen, og disse betyngede de svage Fiskeredskaber, saaledes at de sprængtes ved Optagelsen. Fiskerne ville ogsaa have bemærket, at Liimfjordens Vand nu er langt klarere end der nogensinde forhen har været, hvoraf de formode, at Aalen, der bedre kan skjelne de paa Vandets Overflade værende Gjenstande, ere blevne frygtsommere, forstikke sig i Mudderet, og saaledes undvige den for dem opstillede Snare. — Det Gjengjeld, som Havet igjen har givet os for dette vigtige Rov, er, foruden de omtalte Søevabler, nogle enkelte smaa Torsk og Kuller, en Mængde smaa Flyndrer, som endnu kun opholde sig paa Fjordens vestlige Side, samt en egen Art af Ræger, med et bredt og fladt Hoved, Øinene indfattede i Skallen og anbragte foran i Panden, under Halsen et Par vifteformige Finner, og som afkogte antage en askegraae Farve og en flau Smag. — Imidlertid bør man dog ikke tvivle om, at jo Naturen Tid efter anden vil give os nogen Erstatning for det Meget, den berøvede os. Det Baand, hvormed Havet har formælet sig med Liimfjorden synes nu at være uopløseligt; thi der behøvedes enten en ny frygtelig Naturbegivenhed, eller flere Aarhundreders forenede Bestræbelser, til igjen at opføre den Dæmning, som den paa en eneste Nat nedbrød. Vandet vil altsaa bestandig blive salt, og Fjorden et behageligt Opholdssted for mange Slags Havfiske, hvoraf endnu kun faa ere indkomne igjennem den nye Kanal. Pulsvaade Fisketiden vil maaske forandres fra Midsommeren til det tidlige Foraar eller sildige Efteraar, hvormed man har besluttet at anstille en Prøve saasnart Søevablerne ere forsvundne; men skulle dette Fiskeredskab ikke mere findes anvendeligt, saa vil Skarpsindigheden og Trangen dog vel udfinde andre Midler til at bemægtige sig den Rigdom af Aal, som Fjorden endnu frembyder. De faa Individuer af Fjordfiske, som endnu have overlevet Revolutionen, og hvis Forældre sikker-

ligen nedstamme fra Havet, saasom Aborren, Dreten og Helten, ville igjen forene sig, deres Afkom blive climatiseret, og Fjorden igjen paa nye befolket. Kun Skade! at dette Haab først smiler de kommende Slægter imøde. (Th. A.)

Blandede Efterretninger.

Monsieur Le Sage Udevel!

Det glæder mig usigeligen, i dette Blad endelig i Deres Velviisheds at finde en Mand, der vil unde mig gamle Qvinde Huusly i nogen Tid. — Jeg var just i Begreb med at synge min Svanesang, der skulde bringe mit **Navn** til Efterverdenen; thi selv ventede jeg ikke at see mere, end den nu levende Slægt. — Hvad er der heller for mig at leve efter? jeg, som har været Æresdame hos danske Dronninger, der fortjente Tønder Guld ved Rok og Teen, skulde leve den Dag, at knipske Borgerdøttre skulle kimse med Nakken og slaa Rynker paa Næsen ved at see mig! — Nei jeg har overlevet mig selv. — Den ny Verden er for stolt, for oplyst, for fiin og for kjælen til at kunne fordrage mine gamle Sæder og mit alvorlige, bestemte Væsen. — Min Dødsfiende er en æddret, Blod og Marv fortærende Smitfoet, et fransk Uhyre, født i Ludvig den Fjortendes Tid, han kalder sig Bonton. — Han har længe forjaget mig fra Huus til Huus, og i det 19de Aarhundrede har han saaledes faaet mig slaaet af Marken, at jeg aldrig tør lade mit Hoved see uden at det er skjult under en Hætte. — Jeg vil fortælle Dem et Par af mine senere Tildragelser. — I nogle Aar var jeg Lærerinde hos en Oltapper; men min Fjende førte snart ind i Huset: Musiklærere, Tegnelærere, Sproglærere og Brodererinder. — Vel satte Man mig kun endnu tilside som et gammelt ubrugeligt Boskab; men da de unge Herrer fløi bort med mine Lærlinge til Baller, Maskerader og Assembleer, og Directionen for vort Breddetheater fik gjort Theaterprindsesser af dem; saa forjog Man mig ganske. — Jeg gjorde mig ofte et Ærinde i Huset, og fandt mine fordums Lærlinge grædende ved Toiletter, blandt Tyl og Sminke. — De Stakler kunde ikke blive gifte. — Smaaherrerne, som deres Næse kløede efter, brugte dem til Legetøi; men saae sig om efter noget Solidere, naar de vilde giftes, saasom de ikke selv kunde fabriquere Tyl og Sminke, og ikke leve længe af Kjærlighed og Klaveerspil. — Den, som derefter tog sig af mig, var en Bager. — Hos ham levede jeg ret fornøiet i mange Aar, indtil min Principal blev Agent, da joge Fruen og hendes Døttre mig tildørs. — Det gjorde mig ondt for min gode Hosbond: han var, som Bager, feed og lasket, men han blev saa tynd en Agent, at man kunde putte ham igjennem en Dørsprække. — Endelig kom jeg til en Kjøbmand og en Embedsmand; Begge deelte mig imellem sig; thi ingen af dem skjøttede om mig heel, og Begge antoge mig forsildig og kun pr. Speculation. — Kjøbmanden døde i Slutteriet, og Embedsmanden sendte sig en Kugle for Panden. — Siden har jeg alene opholdt mig hos Smaafolk hist og her, og vandret fra By til By, saa jeg er ganske tjenstledig. — Hvis det er Deres Velviisheds sande Alvor, at De vil huse mig for en Tid, saa lad mig hente jo før jo hellere, og det maa ikke fortryde Dem, at jeg kommer med mine Søstre: Orden, Sædelighed, Kydskhed, Tarvelighed. — Vi skulle nok bringe Dem paafode; thi De maa vide: at hvor vi ere, der tør Armod kun kige mod Døren, men aldrig komme ind.

Som Laugværge;
Salutem.

Deres Veninde;
Huuslighed.
(Af R. Avis.)

Om et Dødsfald i Stockholm, der dog endnu ikke i de Svenske Blade findes anført, læser man i Aarhuus Avis No. 139 følgende: Den nylig i en Alder af 74 Aar i Stockholm afdøde Fru **Caroline Frederike Møller** var i sin Tid en af den danske Scenes ypperste Prydelser. Ugift heed hun **Halle**, ved Giftermaal fik hun Navnet **Walter**. Hun var endnu ikke 16 Aar, da hun debuterede som Laidronette i Æsopus ved Hoffet. I fuld Glands viste hun sig 1770

som Roxellane i Soliman d. 2den. Hendes Fag vare baade muntre og ømme Roller. Hendes Billede som Aglae, leverede Cleve i Rødkridtmaneer efter Højers Tegning med Underskrift af Ewald. Denne Digter skrev og, paa hendes Fødselsdag 5te Febr. 1778: "Thalia! Dit Alter faaer Lys af Fru Walter." Ogsaa Suhm, Fasting og Flere, hyldede hendes store Talenter. Men Ubehageligheder bestemte hende til at forlade sit Fædreland. Hun ægtede den berømte Violinspiller Møller og antoges ved den store Opera i Stockholm. Snart blev hun ogsaa Yndling af den svenske Almeenhed, hvilken hun især henrykkede ved sin Alcest. Sine Landsmænd ydede hun den venligste Gjæstfrihed.

En Søeslange i Christiania Fjorden er almindelig Gjenstand for Opmærksomhed. "Den er, heder det, endnu ikke fanget, skjøndt der er udsat 100 Specier for at dræbe den, og man har tændt Blus ved Kysterne for at lokke den nærmere ind til Landet. Mange Personer have seet den, og afgivet deres Forklaring derom til Øvrigheden, og alle Vidnesbyrd stemme overeens deri, at den havde, i det mindste i 10 Bugtninger skudt sig frem over Vandets Overflade, imellem hver Bue var der en Afstand af omtrent 20 Alen, og Buen selv, saavidt den stod over Vandet, fuldkommen 6 Alen, saa at hele Længden maa i det mindste være 250 Alen, og Tykkelsen omtrent som en Foustage. Den skjød en Fart, som naar en Mand roer i stille Veir, foraarsagende en eensformig Brusen, ligesom ved stærk Søgang. Man saae hverken Finner eller Hale, og det syntes som Hovedet, der var fortagtigt, forvoldte denne Brusen. Buerne vare bevægelige, det vil sige, den Deel, som i eet Øieblik var over Vandet, var i det næste under samme. Den har spadseret frem og tilbage fra Bækkerøen til Bonnefjorden, og ud igjen i det Strøg, som Skibene pleie at tage, forbi Lind og Hovedøen. Den 5te September var Rygtet neppe udspredt, at den var fanget ved Bækkerøen, før en utallig Mængde Nysgjerrige begave sig tilvogns og tilhest, tilfods og tilvands derud, men det var ikke noget om, og de Fleste af dem, som vare komne tilsøes, toge nu, af Frygt for at møde Søe-Ormen, hjem igjen over Land. (Pontoppidan har i sin Norges Naturhistorie meddeelt en udførlig Efterretning om et Uhyre, ganske som det her beskrevne, og anført mange Beviser for, at det virkeligen er til, men alligevel har man holdt det for en Fabel. Han kalder det Aaletust, og har mange Fortællinger om dets Farlighed for Søefarende.) (A. A. 134.)

Kjøbenhavns Børs, den 28 Septbr. 1827.

Hamburg 2 M. —		à
a vista 216		
Species 220		
Specier solgtes til		
13 Rbmk. 3 a $3\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler		
pr. 100 Specier	—	— Rbd. Sedl
Svenske Sedler		
pr. Rdlr. Rigsgjeld	48	— Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	82	$82\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	76	$76\frac{1}{4}$ i Banco
Nationalbank Obligationer		
(af Laanet 4 Febr. 1820)	$101\frac{1}{2}$	102 Rbd. r. S.
Dito Dito	112	$112\frac{1}{4}$ Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl.		
Renter pr. 6 Januar	96	— Rbd. r. S.
4 pC. norsk Laan		
ved Hambro & Søn	$104\frac{1}{2}$	105 i Banco
4 pC. Dito nye	98	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	78	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	$59\frac{3}{4}$	60 L. Sterl.

1 L. Sterl. beregnet til 14 Bmk.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 79.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 2 October 1827.

Tobaks Vigtighed. Tobakkens Historie.

(Slutning, see forrige No.)

Det Qvantum Tobak, som aarlig blev forbrugt i Irland, beløb sig i det mindste til 500 Tønder eller 1,120,000 Pd., og da Afgiften af 3 Pence var blevet forhøjet til 18 Pence, saa steeg Prisen paa Pundet fra 6 Pence til henimod 2 a 3 Schill. Før Tobakken blev bekjendt i Europa, og længe før Aaret 1560 kjendte Reisende i Amerika allerede de medicinske Egenskaber, som Landets Indfødte tillagde den. Romanus Pane, en spansk Munk, som Columbus ved sin anden Hjemreise fra den nye Verden lod blive tilbage i Amerika, gjorde paa St. Domingo, Indsamling af den, og udgav i Aaret 1496 en Beretning om denne Plante, som han kaldte Cohobba eller Cozobba og Gioia. Pater Acosta, en spansk Jesuit, taler i sin daarlige Compilation, kaldet: Historia natural y moral des las Indias, om Petum eller Tobak, som en Artikel, der hyppig bruges i Medicin, og Johan Levins, der i Aaret 1557 var i Brasilien med Hr. Villagagnon, fortæller, at Caraiberne stedse udsatte deres Børn for Tobaksrøgen og sagde: "Modtager Styrkens Aand, der vil bringe Eder til at sejre over alle Eders Fjender."

Det er meget sandsynligt, at Indianerne kjendte mangen Egenskab ved denne Plante, som vi endnu ikke have opdaget. Den var hos dem et sikkert Middel mod de fleste Sygdomme, og Hr. Boyle beraaber sig paa Gulielmus Piso, naar han paastaaer, at de med Tobaksfaft helbredede Saar, som af europæiske Saarlæger holdtes for højst farlige.

Tobaksavlen blev med Tiden indenlandsk i England, og tiltog i den Grad, at den blev en Hovedkilde for flere Stæders (især Glocesters) Rigdom; ved Karl den Andens Lov, som udkom i hans 12te Regjeringsaar, gik den igjen tilbage, thi derved blev det forbudet, at saae eller plante Tobak i Storbritannien, med den Tilsætning: "at det, som efter den 1ste Januar 1660 endnu voxte op, skulde oprives, brændes, itustæres og ganske tilintetgjøres."

I Begyndelsen herskede en stor Meningsforskjel hos dem, som skreve over Tobakken. Baco, Burton og Boyle bidroge meget til, at den blev udbredt. Man anbragte imod dem, som lastede den, uomstødelige Kjendsgjerninger. Da Sir Olivier Leagh i Aaret 1605 sendte sin Broder, som havde nedsat sig i Sydamerika, nogle Understyttelser, havde den paa sin Landrejse af Hungersnød og Sygdom overfaldne Expedition intet andet Hjælpemiddel end Tobakken, og fem af de Rejsende, som afholdt sig fra dens Brug, omkom.

Vi ville dog ikke indvikle os i en Labyrinth af Undersøgelser, og ligesaalidt opsøge de forskjellige Meninger, som ere blevne forebragte for eller imod Tobakken. Mest taler den Omstændighed for samme, at den næsten allevegne er kommet i Brug. I Spanien, Frankrig, Holland, Tydskland, Sverrig, Rusland, som hos os i Danmark, seer man den Rige og den Fattige, den Bekymrede og den Sorgfri ryge. I de Forenede Stater driver man det saa vidt dermed, at selv Børn den største Deel af Dagen gaae med en Pibe eller Cigar i Munden, og ikke sjelden finde unge Mennesker deres Døds Spire deri, at de ikke vide at sætte noget Maal for denne Nydelse. I Ostindien ryge ikke alene alle Klasser i Selskabet, men endogsaa Fruentimrene og der er ingen anden Forskjel end maaskee i Pibernes Form og Tobakkens meer eller mindre gode Beskaffenhed. Ogsaa i Tyrkiet og China er dens Brug almindelig. En nyere Rejsende, Hr. Barrow, der nylig er kommet fra sidstnævnte Land, fortæller, at Chineserne, saasnart de have naaet det ottende eller niende Aar, bære, som et uundværligt Stykke, en lille Silkepung ved deres Belte, i hvilken de have Tobak og Pibe, af hvilke de allerede i en saa tidlig Alder vide at gjøre Brug. Chineserne paastaae ogsaa, at de allerede længe før os har kjendt Tobakken.

Om en Rejse paa Himalayabjerget og paa den chinesiske Grændse.

Asiens Middelpunkt danner en umaadelig Plateau, som strækker sig fra 30° 50′ til 48° N. Brede, og fra 69° til 116° V. Længde. Den har Dannelse af en uregelmæssig Firkant som betegne Kammene af fire Bjergkjeder der ved lige saa mange Knuder eller Forbindelsespunkter ere forbundne med hinanden, hvilke frembringe Adskillelsen af de fire store Hovedbækkener i det ualmindeligen store Kontinent. Den Kjæde, som danner det sydlige Bækken, tager sin Retning fra Ost til Vest; parallel med denne Bjergkjede, og paa Sydsiden af samme udstrækker sig Himalayabjerget, de Gamles Imaus. Det skiller Hindostan fra Thibet og Tatariet. I Midten af Himalaya Bjerget befinder sig Jordklodens tre højeste Punkter. Den Højde i hvilken disse tre Bjergspidse hæve sig over Havets Flade er følgende:

	Metre *)
Dhavalagiri	8556
Imaturi	7772
Dhalban	6585.

*) En Metre er 5 Fod 1 Tomme parisisk Maal.

Disse uhyre Bjerge bliver man vaer paa Indiens Sletter i en uhyre stor Frastand. Chimborazo, det højeste amerikanske Bjerg, har kun 6530 Metres, og Montblanc i Schweitz kun 4798 Metres Hoide.

Den høieste Vej Menneskene have banet sig i Europa er over Bjerget Ceroin i Schweitz, som ligger 3410 Metres højere end Vandets Overflade. Gay-Lussac har i en Luftballon steget til en Højde af 7000 Metre, følgeligen endnu langt fra Dhavalagiris ovennævnte Hoide af 8556 Metre. (Danmarks største Højde, Himmelbjerget, naaer kun omtrent 100 Metre.) I Amerika beboer Condor, en Fugl der er omtrent 3 Fod lang, de steileste Højder, der grændser til Cordillernes stedsevarende Sneregion. De svæve ofte op til en Højde af 6500 Metre. A. v. Humbold og Bonpland have d. 23de Juni 1802 besteget Chimborazo til en Højde af 5879 Metre.

Himalaya-Bjergstrækningen er bleven undersøgt af Englænderen Capitain Herbert. Da de Erobringer vare gjorte, som satte Britterne i Besiddelse af Nepaul, hvoraf en stor Deel forhen ikke var bleven af Europæerne undersøgt, vilde man have Kaarter over samme; og havde tillige et militairisk Formaal med Undersøgelsens Anstillelse. Man vilde nemlig erfare om de i Nærheden af Vendekredsen med evig Snee bedækkede thibetanske Bjerge udgjorde en af Naturen bestemt Hindring til en evig Adskillelse af de asiatiske Riger, eller om en bevæbnet Hær skulle kunne drage over den. Ogsaa udfordrede Handelen et statistisk Bekjendtskab med disse Egne, deres Indvaanere, deres Produkter, deres Hjelpekilder. En Undersøgelses-Expedition, om den end var fredelig, kunde ikke foretages uden forberedet ved en Erobring, og understøttet ved en Militærmagt. Man maatte vælge en til en saadan Expedition skikket kyndig Officeer, og Valget faldt paa Hr. J. D. Herbert, Capitain ved det aattende Regiment, og ham blev medgivet Lieutenant ved samme Regiment Hr. Patrick Gerard. Expeditionen begyndte den 1ste September 1819 fra Kotgerh, en Stad i Nepaul ved Floden Setley; liggende i en Højde af 2300 Metre over Havet.

Skal Nattevægteren være Sanger?

(Endskjøndt følgende af en tydsk Journal optagne Stykke har noget Localt, der ikke passer hos os, har man dog uforandret meddeelt det, antagende at det i det Hele læses med nogen Interesse.)

Dette Spørgsmaal klinger besynderligt og dog vil dets Besvarelse ikke være saa uvigtig, som den i Begyndelsen synes. I tyske allgemeine Anzeiger 1823, førtes Klage over Postkarlenes Blæsen midt om Natten og i Morgenstunden, fordi Sunde og Syge derved forstyrredes i deres natlige Ro. Denne Gjenstand blev omtalt i et Selskab, som ensstemmig var af den Mening, at et reent tonende Posthorn plejer at opvække saavel hos de Sunde, som de vaagende Syge en slet ikke ubehagelig, men meget mere oplivende Følelse, ligesom enhver Musik ved Nattetid gjerne høres af dem, hvis Øren ikke ikke ere ganske sløve for behagelige Toner, om man endog i nogle Minutter afbrydes i sin Søvn. Imidlertid skulde det blot være de Po-

stillioner, som blæse reent, tilladt, at lade deres Horn gjenlyde i Byens Gader, og Lærlinge skulde gives den Formaning, at de flittigere øvede sig paa fri Mark, for hverken om Dagen eller om Natten ved deres falske Toner at støde Indvaanernes Øren.

Langt ubehageligere Følelse opvække derimod Natvægternes for det meste uharmoniske Sange i Byen, som, hver Gang en Time er forløbet, paa Forlangende af en enkelt Borger og imod Betaling afsynge eller udskrige foran sammes Boepæl en for det meste lang Takke- eller Gravsang, undertiden endog understøttet af en anden Vægter, hvorved det hele Nabolavs Søvn forstyrres. Naar nu en Borger har den Ret, at tinge Vægteren til sit Privatøjemed, saa kunde jo vel en anden, tredie og fjerde faae Lyst at tage Natvægteren i Beslag for et andet Privatøjemed og for at udføre et eller andet spøgefuldt Indfald, men hvorved denne, maaskee til Fare for Byen, paa en usømmelig Maade vilde forsømme sin Vagttjeneste.

Skulde den alvorlige Afskaffelse af en saadan Misbrug ikke være et velordnet Polities Sag i Byen?

Det er det uimodsigelig; i Berlin er Vægternes Syngen for længe siden afskaffet; men der gives desuagtet saare Mange, som gjerne ville høre Afsyngelsen af aandelige Sange om Natten. Smagen er forskjellig, og derfor kan man ikke gjøre Alle tilpas. Hvo tænker herved ikke paa Fablen, hvori Gartneren ønsker Regn, men Pottemageren tørt Veir. Vistnok maa Natvægteren ikke være nogen Skrighals og Postillonen ingen Stymper; imidlertid vil man

hellere høre en dog taalelig Stemme af en Natvægter end et reent Horn af en Postkarl, og det musikalske Øre vil hellere høre en Natvægters uharmoniske Stemme end en ukyndig Postkarls gjennemtrængende Blæsen, naar han desuden er forsynet med et slet Posthorn.

Indenlandske Efterretninger.

I Professor Ursins Magazin 1ste Deel No. 28 er indført et Brev fra Landvæsenskommissair Juel i Frederikshavn, hvori gives en Beskrivelse over et af ham den 17 Februar d. A. i Frederikshavn iagttaget særdeles skjønt Nordlys. Iagttagelsen, heder det, der med en høi Grad af Nøiagtighed er anstillet og omhyggeligen beskrevet, vil være af Vigtighed, hvis dette Nordlys skulde være henhørende til en muligen nu begyndende ny Nordlysperiode. Dette Blad har nyligen, i No. 74, optaget Noget om de almindeligen seete Nordlys, Løverdag Aften den 8de forrige Maaned. Tirsdagen den 25de f. M. saaes i Kjøbenhavn et ikke gandske ubetydeligt Nordlys. (Dagen No. 231.)

"Theorien om Nordlys er, bemærker Hr. Prof. Ørsted (i ovennævnte Magazin l. c.) ikke aldeles afsluttet, saaledes som Theorien for mangt andre Luftsyn, saasom Regnbuen, Hove om Solen og Maanen, Bisole osv., hvis Form, Størrelse osv. man ved physiske mathematiske Undersøgelser nøjagtigen kan forfølge, dog ledes man ved Sandsynlighed til at antage, at Nordlys bidrører fra en elektrisk Udladning fra Vest til Øst; denne skeer i Skyer, thi Nordlys iagttages endog oftest temmeligen langt nede i Luften, og have en Bevægelse tilfælles med Skyer; man har endog Efterretninger om, at Gjenstande paa Jorden, f. Ex. et Skib i en Havn ved Færøerne, ere seete igjennem Nordlys. Nordlysbuen staaer som oftest lodret, eller nær lodret paa Magnetens Meridian, og Straalerne udbrede sig over hele Himlen; nær Zenith eller

Toppunktet, i Retningen af en forlænget Inklinationsnaal, befinder sig en mørk Plet. Findes nu cylindriske Skyer, i hvilke en elektrisk Udladning skeer fra Vest til Ost, saa vil en magnetisk Virkning opstaae i en herpaa lodret Retning, og Skyerne altsaa stille sig som magnetiserede Legemer. Hvad der bekræfter Forbindelsen imellem Magnetismen og Nordlysene er den Urolighed Magnetnaalen viser, naar Nordlys ere oppe paa Himlen; et mærkeligt Exempel herpaa giver Hansteens Observationer over Magnetkraftens Intensitet, anstillede i Torneaa i August Maaned 1825." — Til de Skrifter og Afhandlinger om Nordlys, som i Schouws Meteorologie S. 476 i Noten anføres, skulde vel fortjene at tilføjes: Jessen om Norge; Eggers physik. u. stat. Beschreib. von Island, samt Fleischers Naturhistorie II. 729 o. f.

Den første danske Mand, der har forfærdiget en i Danmark brugt Dampmaskine, er den ved sin Drivtighed og Entreprise-Aand bekjendte Mekanikus og Dannebrogsmand O. J. Winstrup, der har forladt os, og taget Bopæl ved det Maskinværksted paa Hundisburg, nær ved Magdeburg, som han i nogle Aar har drevet. Bemeldte Dampmaskine har siden September forrige Aar været i Brug her i Staden i Hr. Kammerassessor Mommes Bryggerie, (Nygade No. 89) hvor den sætter et Valtseværk til Maltets Knusning i Gang. Maskinen selv har to Hestes Kraft, og indtager kun en Plads af Noget over 3 Alen i Længden, knap 3 Alen i Høiden, og ikke fuldt en Alen i Breden. I et aldeles lidet Værelse indtager den saaledes, tilligemed Valtseværket, kun et ringe Rum. Kjedlen er, for at sætte den i beqvem Forbindelse med Bryggeriets Hovedskorsteen, anbragt noget udenfor, og nedenfor Maskinværelset, og Dampen ledes fra denne let ind i Maskinen, ligesom Maskinen omvendt afgiver varmt Vand til at erstatte det der ved Dampudviklingen efterhaanden gaaer bort af Kjedlen, ligesom den og selv oppumper det kolde Vand der bruges til Dampens Fortætning. Den er omtrent en Gang ugentlig i Brug, og da kun i et Tidsrum af 4 til 5 Timer, i hvilken Tid den knuser 494 Lpd. Malt, der er for to Bryg. Dertil bruges 3 til 4 Skpr. Kul, der dog som oftest er Affald fra de Kul, som ellers bruges i Bryggeriet. Efter Hr. Winstrups Priiscourant koster en Dampmaskine til 2 Hestes Kraft 800 Spec. Til forskjellige Størrelser eller forskjellig Hestekraft kan den bestilles. (Dette Blads Redaktør er rede til at besørge Bestillinger, om Nogen ønsker det.) Omkostningerne paa Opsætningen, Indretningen af Kjedlen, og de øvrige Forbindelsesgrene, der kræves for at sætte andet Maskinerie i Gang, vil i de fleste Tilfælde ikke i nogen betydelig Grad forøge Prisen. Mere i Prof. Ursins Magazin 2 B, No. 53.

Blandede Efterretninger.

"Shawler blive i Almindelighed gjorte i Ostindien, og afgive et sært Exempel paa den høje Fuldkommenhed, til hvilken et enkelt Slags Manufaktur kan bringes, i et Land, hvor Kunsterne i Almindelighed ere i en saa raa Tilstand. Man sætter saa høj en Priis paa de indiske Shawler i Europa, at de ofte sælges der til en Priis af 100, 200, ja endog 500 Pund Sterling, medens de fortrinligste, der forfærdiges i England, sælges for 20 til 30 Pd. St; dog hvad man endnu mere maae undres over er, at, i det man viser dette fremmede Manufaktur Fortrin, ere den største Deel af de Shawler, som bringes til Europa, baarne af de Indfødte, som Turbaner, Belter osv. Dette vide de Handlende ret vel; thi Tegnene paa Slid ere ofte tydelige endog for det uøvede Øie, i det de have mistet paa enkelte Steder tildeels Farven, eller den glatte Overflade, ja endog hist og her ere tynde, eller endog have Rifter og Huller. Hvor besynderligt det end saaledes er, saa er det dog bogstaveligt sandt, at vore velhavende og fornemme Damer pynte dem i Østerlændernes aflagte Klæder; dog disse Klæder have ingen ringe indre Værdi. Der ere to Substantser, af hvilke de fine Shawler væves: Silke og

Uld. Silke har i Almindelighed været anvendt i England, men Indianerne bruge en overordentligen fin Uld, og Brugen af dette Materiale er det som de indiske Shawler skylde deres Fortrinlighed." Den engelske Fabrik-Industrie fik hentet fra Indien Prøver af det Material, hvoraf de fineste Shawler forfærdiges. Man fandt, at det bestod af den inderste Uld af de thibethanske Geder, eller af Dunen, som voxer ud mellem de lange stride Haar, som danne Dyrets ydre Bedækning. Man fandt ogsaa at denne Artikkel, skjøndt saare kostbar, dog kunde tilvejebringes i betydelig Mængde; fremdeles udfandt den engelske Opfindelsesgave og praktiske Duelighed, hvorledes den Vanskelighed at behandle saa overordentlig fin Duun, lod sig overvinde. — I Skotland har man allerede bragt det til at forfærdige Shawler til en Værdie af en Million Pd. Sterling aarligen. Gibb og M'Donald, der ere de fortrinligste Manufakturister i dette Fag, have i deres Manufaktur i Edinburg frembragt Shawler, som i Blødhed, Finhed i Væven, Renhed i Farven maae erklæres af upartiske Dommere at kunne maale sig med indiske Shawler i alle de Egenskaber hvorfor disse roses. (Mere i Ursins Magazin 1 B. 417—20.)

Der arbejdes paa en Forbindelse af Seinefloden med Rhinen. Et Privatinteressentskab staaer for dette Foretagende. Et andet Interessentskab, Selskabet Albert, har ikke allene lige Plan, men tænker endog paa Forbindelsen af Rhinen med Donau. Det første Selskab er ved en kongl. Forord. af 8 May 1825 privilegeret til Seinens og Rhinens Forbindelse. Hr. Bouvier, Ejer af et Steenkulsbjergværk, og derhos meget berømt ved den fortrinlig gode og betydelige Ostfabrik, han har i Vancouleurs, er Entreprenør. Den udmærkede Ingeniør Brisson har udkastet Planen og forestaaer Bestyrelsen. Naar den om faa Aar bliver færdig, ville alle de Varer, som nu paa Main, Neckar og andre Bifloder komme til Rhinen, siden istedet for at gaae til Holland og være underkastede de mange Besværligheder fra de forskjellige Kyststaters Toldvæsens Side, hurtigere og for lettere Pris, naae Seinens Munding istedetfor nu Yssels og Maas's Mundinger. Kanalen vil sætte Paris og Strasburg i umiddelbar Forbindelse, og ligesaa bliver ved Oceanet Paris sat i Forbindelse med Havre.

Hvad Rhinens og Donaus Forbindelse med hinanden angaaer, da bringer Hensynet paa at disse to Floder kun ere i to Dagrejsers Frastand, let paa Tanken om deres Forening ved en Kanal. Allerede Carl den Store havde Ideen. Et Aar har nu været tilstrækkelig til at fuldføre alle de Undersøgelser, og udarbejde de Planer og Karter, der sigte hertil; og i tre til fire Aar vil Kanal-Anlægget kunne være tilendebragt.

Paa lige Tid, da Seinens og Rhinens Forbindelse kan være bragt tilveje, vilde Tydsklands to herligste Floder ogsaa være forenede, og derved Vand-Færsel til Frankrigs Kyster være aabnet, det sorte Hav saaledes fra det atlantiske være at naae; og derved den gamle Handelsvej imellem Ostindien og de vestlige Nationer gjenvunden, hvorved et nyt Liv vil blive virksom i alle de Lande, igjennem hvilke Asiens ypperste Produkter tage deres Vej.

(Forkortet af Hesperus 192.)

En Giraffe i Paris omtales meget. Dette endnu unge Dyr er det første af sin Slags man har seet levende i Paris. Det er i den nubiske Provins Sennaar, endnu meget ung, fanget, tilligemed en anden, af Araberne, som med Kameelmælk opklækkede begge disse Dyr, og solgte dem til Paschaen af Ægypten, der bestemte dem til Foræringer for Kongerne af England og Frankrig. Da de forlode deres Fædreneland blev den hidtil havde Næring ej tilstrækkelig, og dem maatte tillige gives Koemælk. Rejsen fra Cairo til Alexandrien gik meget langsom for sig. Paschaen beholdt dem i sin Have i tre Maaneder. Det for Kongen af Frankrig bestemte Dyr kom i Nov. 1826 til

Marseille. Der blev det Vinteren over, for at vænnes til Climatet, og ej førend i May 1827 tiltraadte det Reisen til Paris. Det bekommer endnu stedse Mælk. Den Begjerlighed og Higen, som det underveis har viist efter at faae fat paa Træernes Løv, lægger for Dagen at Naturen har anviist det saadan Næring. Hr. Geoffroy de Saint Hilaire, Medlem af Institutet, var sendt til Marseille for at tage imod Dyret, og besørge dets Reise til Paris, dets Pleje og Bevarelse. Han har meddeelt Videnskabernes Akademie mange interessante Efterretninger om det; og tillige udgivet et lidet Skrift: Sur la Giraffe. Paris 1827 13 S. 8.

Følgende Anekdot, som fortælles af Bousset, viser Napoleon i et nyt Lys, som Hader af Smigreri.

"Faa Dage efter vor Tilbagekomst, da Keiseren var i St. Cloud, spurgte jeg ham under Frokosten, om han vilde tage imod Hr. Dénon, Directeuren af hans Myntkabinet, som ønskede at forelægge ham de Medallier, han havde præget til Minde om den mærkelige Campagne der ved Austerlitz-Slaget er bleven udødelig. Efter Keiserens Befaling førte jeg Hr. Dénon ind, som bar i sine Hænder nogle Futteraler med Medallier. Rækken af disse Medallier begyndte med Armeens Afmarsch fra Leiren ved Boulogne til Rhinens Bredder. Den første havde paa den ene Side Napoleons Hoved, og paa den anden Side en fransk Ørn, som holdt i sine Kløer en engelsk Leopard. "Hvad skal dette betyde?" "Sire?" svarede Dénon, 'det er en fransk Ørn, som kvæler en Leopard, et af Attributerne i Englands Vaaben." Jeg var slaaet af Beundring, da jeg saae Napoleon slænge Medallien voldsomt hen til den modsatte Side af Værelset, i det han sagde til Dénon: "Usle Smigrer! hvorledes tør De sige, at den franske Ørn kvæler den engelske Leopard? Jeg kan ikke sætte en eneste Fiskerbaad i Søen uden at Englænderne tage den. Sandelig, det er den engelske Leopard, der kvæler den franske Ørn. Lad denne Medallie strax omsmeltes, og

foreviis mig aldrig nogen, som ligner den." Ved at betragte den Medallie, som havde Hensyn til Slaget ved Austerlitz, fandt han Feil i Compositionen og befalede den stakkels Dénon at lade den smelte. "Sæt", sagde han, "paa den ene Side alene: Slaget ved Austerlitz, samt Datum, og paa den anden en fransk, en østerrigsk og en russisk Ørn, og vær forvisset om at Efterslægten nok vil vide at udfinde Sejerherren." — Af det jeg her har fortalt vil man indsee, at en stor Pluralitet af de pompeuse Inscriptioner og overdrevne Lovtaler, som med saa megen èclat publiceredes, og brammede paa saa mange offentlige Mindesmærker, ikke vare efter Napoleons Smag, og meget mindre efter hans Valg.

(Boussets Memoirer)

I en forfattet Oversigt over Bibliothekerne i Europa beregnes Antallet af Samtliges Bøger til — 19,847,100 Bind. Deraf i de østerrigske Stater 2,220,000 Bind, af hvilke de vigtigste i Wien, Grätz, Prag, Mailand, Venedig, Padua. — I den preussiske Stat 907000 B. — i Bayern, hvis vigtigste Bibliotheker ere i München, Landshut og Erlangen, ialt 823000 Bind. — I Sachsen, hvis vigtigste Bibliotheker ere i Dresden og Leipzig, ialt 536000 B. — I Hannover 350500 B., af hvilke 300000 i Göttingen. — I Frankrig 6,427,200 Bind. — I det brittiske Rige 1,535,000 B. — I det russiske Rige 880000 B. — I Danmark 349000 Bind (hvoraf for det store kongelige Bibl. er regnet 260000; for det Classenske 25000; for Universitetsbibliotheket 40000 B.). Oversigten læses i C. A. Freiherrn v. Malchus Statistik u. Staatenkunde 1826 S. 574 o. f. Der formenes at de vigtige Privatbibliotheker kan anslaaes at have i alt et lige Antal Bind, og altsaa at man med et rundt Tal kan anslaae de i Bibliotheker samlede Bøger til et Tal af 40 Millioner. (At der for Danmark er regnet for lidet, sees af det ovenstaaende.)

Storhertugdømmet Toscana har faaet en ny Inddeling:

Compartimento	Hovedst.	Folkemængde
Firentino	Firenze	596258
Pisano	Pisa	295649
Senese	Siena	128085
Aretino	Arezzo	201292
di Grosseto	Grosseto	53736
	I alt	1,275020

Deriblandt 9251 Ikke-Katholiker, meest Jøder. Landets Flade-Inhhold 395,36 Qv. Mil, altsaa i Gjennemsnit 3225 paa hver Qv. Mil.

(Af Pr. Balbi i Paris meddeelt i g. Eph.)

Tyske Recensioner fra gamle Tider.

Problema medico-morale: an expediat peste mori? Obs gut sey an der Pest zu sterben, disputatione circulari Præside Gethardingio, Med. D. A. P. P. O. die VI Novbr. A. MDCCIX submittit Balth. Lud. Schirach. Theol. Stud. Rostochii 2 Ark. Qv. Først fremsættes de Tvivl, der kan være imod en saadan Døds Ønskelighed; derpaa de afgjørende Grunde, og endeligen den Slutning: at det er en Lykke at døe af Pesten.

Dissertatio de quæstione: num ecclesiastae liceat gerere capillamentum? Ob einem Priester erlaubet sey Perücken zu tragen? Quam anno 1701 die 5 Martii in academia Lipsiensi obtulit Præses M. Tobias Hoepfner & Resp. G. S. Schoenherr. 2 Ark. Tvivlen grunder sig paa Pauli 1ste Brev til de Korinth. XI. V. 4. hvor det hedder: "Hver Mand, som beder eller profeterer, og haver noget paa Hovedet, beskæmmer sit eget Hoved." "Den gode Høpfner søger vel at tage Parykkernes Forsvar, og at hæve Betænkelighederne, men jeg maa frit tilstaae, at hans Undskyldninger fyldestgjøre mig ikke. Fortolkerne bruge i vore Dage at bringe ud af Bibelen hvad de ville, og raabe derved: Leve Hermeneutiken."

(Af det Hamburgske Tidsskrift: Der Freischütz. 20.)

Kjøbenhavns Børs, den 2 October 1827.

		à
Hamburg 2 M. — a vista 216		
Species 220		
Specier solgtes til 13 Rbmk. $3\frac{1}{4}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	—	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$48\frac{1}{2}$	— Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$82\frac{1}{2}$	83 Rbd. Sedl.
Dito Dito	$76\frac{1}{2}$	— i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$101\frac{1}{2}$	102 Rbd. r. S.
Dito Dito	$112\frac{1}{4}$	$112\frac{1}{2}$ Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	96	— Rbd. r. S.
4 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	$104\frac{1}{2}$	105 i Banco
4 pC. Dito nye	98	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	$59\frac{1}{2}$	$59\frac{3}{4}$ L. Sterl.

1 L. Sterl. beregnet til 14 Bmk.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 80.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 6 October 1827.

Den periodiske Presse i Storbritannien og Irland.

(Fortsat; see No. 72.)

Medens disse Kapitalister og Beregnere blomstre under Værtshuses og Kroers Auspicier, kæmpe deres Opponenter, som følge en forskjellig Bane, og hvis Meninger ene behage i en højere Sphære i Livet, forgæves for usikker Existence.

At denne de engelske Dagblades Stilling for en stor Deel har sin Oprindelse i en forfejlet Politik fra Ministeriets Side, behøver ikke nøjere at bevises. Men fra samme Aarsag udspringer ogsaa den Intolerance i Meninger ved alle offentlige Emner, som den Fremmede forundrer sig ved at finde, hvor han omgaaes med de lavere Klasser af det brittiske Statssamfund. Disse have nemlig ikke nogen Lejlighed til at faae Belærelse uden i det Parties Skole, hvortil de høre. Naturligviis troe de, at de Meninger de have inddrukket der, ere renere og fornuftigere, end de, der ytres af Andre. Dersom nu det Maskineri, der udbreder disse Meninger, vedbliver med Frihed at virke, hvad Retfærdighed er der da i at straffe den stakkels Almuesmand, som bliver et Offer for, hvad han ikke kan modstaae, som bliver rasende ved den Gift, der gives ham Lejlighed til at synke, medens man formener ham at kjøbe Modgiften?

Dersom Afgifterne af den offentlige Presse i Storbritannien bleve ophævede; dersom man, som i de Forenede Stater, kunde kjøbe et Dagblad for en Penny, isteden for at det nu koster syv Gange saa meget, saa vilde ufejlbarligen en Forandring i det nærværende System strax blive en Følge. De brittiske Tidenders Tal vilde blive forøget til det tidobbelte. Modsatte Meninger vilde overalt vorde confronterede og afhandlede, og Sandheden, hvis Straaler nu ere udelukkede fra de lavere Klasser, og som vilde blive at udlede fra begge Partiers forskjellige og indbyrdes modsigende Beretninger, vilde findes i ethvert offentlig Huus, paa ethvert Krobord, og forstaaes af alle Klasser af Statssamfundet.

Ved de forangaaende Betragtninger have vi forsøgt at bevise, at Velgjerningerne af fri Discussion, og Pressens Friheder aldrig kunne nydes tilfulde, saalænge indskrænkende Love af den Natur, de engelske have, hindre de arbejdende Klasser fra at kjøbe, og følgeligen forbyde dem at læse Tidender af mere end eet politisk Parti. Men enhver Lettelse, der indtraadte, i Midlerne til at forøge deres Kundskaber, vilde i politisk Henseende, altid være velgjørende. Jo mere de bleve bekjendte med de politiske Skribenters Theorier og Undersøgelser, og jo mere de overvejede de Grunde, hvorpaa de modsatte Systemers Forfægtere bygge deres Meninger, desto mindre Virkning vilde tom Deklamation have paa deres Lidenskaber, og desto mindre vare de udsatte for at blive forledede af Demagogers forføriske Tirader.

Cap. 3. Den periodiske Presse i London har ingen Rival i hele Verden. Med Hensyn til literært Talent og mechanisk Udførelse er den en Hæder for det brittiske Rige. De Forenede nordamerikanske Staters Presse kan ikke sammenlignes med den, og den Parisiske er saa langt fra at komme den nær, at den staaer mange Grader under Provinsial-Pressen i Irland *).

I London ere der fra 50 til 60 forskjellige Aviser. Tallet varierer, da mange komme for Dagen og have maaskee inden et Par Uger fuldendt deres Bane; men nogle af dem have existeret over et Aarhundrede, andre fra 40 til 50 Aar, ihvorvel den største Part af dem er tilkommet

*) Den første Avis, der udkom i England i den nærværende Form af et enkelt Ark, hed "The public Intelligencer" og udgaves af Sir Roger l'Estrange d. 31 Aug. 1661. Men længe forend denne Periode gaves der Skrifter af samme Tendents, skjønt trykte i en forskjellig Form. I Dronning Elisabeths Tid, 1588, udgaves "The English Mercurie" der omtrent saae ud som "Altonaer Mercurius", og af hvilken det første Nummer bevares i det brittiske Museum (Jvnf. Skilderiet No. 59.) Dette Slags Smaaskrifter bleve Moden i den sildigere Tid af Dronning Elisabeths Regiering, men atter mere sjældne under Kong Jacob den 1ste. Under Gustav Adolfs interessante Campagner kom de igjen til Live, thi i 1622 finde vi "The Newes of the Present Week," ved Nathaniel Buttler; "The Mercurius Britannicus" i 1626; "The German Intelligencer" i 1630; og The Swedish Intellingencer" i 1631, samlet af den lærde William Watts af Cains College. Alle disse periodiske Skrifter fremkom for at tilfredsstille den Interesse, som den uforfærdede Gustav Adolfs Bedrifter opvakte.

Den engelske Rebellion i 1641 gav Existence til mange flere af disse Smaaskrifter, som under det lange Parlament især vare opfyldte med heftige Opfordringer til Folket, overensstemmende med Tidens Voldsomhed og Bigotteri, og med Hensigt at retfærdiggjøre Lovgivningens Fremfærd mod Constituenterne og Mængden. Mange af disse Traktater bare Titel af "Diurnal Occurrences of Parliament," men disse bleve aldeles forglemte ved Oprettelsen af "The Public Intelligencer" i 1661. I Aaret 1665 begyndte "The London Gazette" først kaldet "The Oxfort Gazette". Den tredie Avis, og den første efter Revolutionen var "The Orange Intelligencer", i 1688. I 1696 finde vi i London 9 Aviser, der udkom ugentlig, og kun den sidst nævnede synes at have været et Dagblad. Under Dronning Anna i 1709 vare det 18, men endnu udkom kun 1 daglig. Under Georg I udkom 3 daglig, 6 ugentlig, og 10 tre Gange om Ugen. I Georg den 2dens Tid var Tallet paa Exemplarer af de Aviser, der i hele Riget publicceredes i Aaret 1753: — 7,411,757, og i 1760: — 9,464,790.

siden den franske Revolutions Tid. Meget af Englands Lykke og Storhed maa regnes fra denne Æra. Handels-Speculationer og Foretagender fik fra Krigen et Fremstød, som ikke har sin Lige i nogen Nations Historie. Manufakturer, især Bomulds-Manufakturer, der ved Revolutionens Begyndelse endnu vare i deres Barndom, naaede næsten Fuldkommenhed under de Krige, der hærjede Fastlandet. Tidenderne voxede med Folkets Held og Uafhængighed. Enhver forbigaaende Begivenhed blev stedse mere interessant, og Attraaen efter at faae tidlig Underretning blev desto stærkere. Dette kan bevises af følgende Tabel over Antallet af Tidender, udkomne i de Forenede Kongeriger i 4 forskjellige Perioder, af hvilke den ældste kun er 45 Aar tilbage:

Tidender	1782.	1790.	1821.	1827.
udkomne i England	50	60	135	147
— Skotland	8	27	31	37
— Irland	3	27	56	62
daglig i London	9	14	16	16
to Gange om Ugen i London	9	7	8	7
een Gang om Ugen i London	0	11	32	31
paa brittiske Øer	0	0	6	8
	79	146	284	308.

Heraf sees, at Total-Antallet af politiske Tidskrifter i England, Skotland, Irland og de brittiske Øer i det korte Tidsrum af omtrent 45 Aar er voxet til over det tredobbelte. Forskjellen er ikke saa stor med Hensyn til den engelske Hovedstad; thi omendskjønt der i 1782

kun udkom 18 Tidender, bleve de 9 publicerede daglig, og de øvrige 9 to Gange om Ugen, hvilket udgjør 72 Ugentlige, hvor mod i 1827 Tilvæxten af daglig udkommende Aviser var fra 9 til 16; de, der udkom to Gange om Ugen vare aftagne fra 9 til 7; og Antallet af Ugebladene, hvoraf ingen fandtis i 1782, var 31 Forskjellen, naar alle beregnes som Ugeblade, er altsaa den samme, som imellem 72 og 135, eller Tilvæxten omtrent det dobbelte. Dette er nu vel ikke et fuldkomment Criterium paa deres Tilvext, da Tallet af Exemplarer, solgte i den sidste Periode, maa have været dobbelt saa stort, som paa dem, der solgtes i den første. Det viser imidlertid for saavidt den offentlige Stemning var indbegrebet, de Omstændigheder, under hvilke Ejerne af disse Tidender troede saadanne Speculationer kloge. I Aaret 1821 udgjorde Antallet af de trykte og circulerede Exemplarer i Alt 16,254,543, for hvilke Stæmpel-Skatten udgjorde en Sum af 270,908 Lstrl!

Det er ikke det mindst Overordentlige ved denne litteraære Phalanx at to Trediedele af dens uhyre Styrke i en Række af Aar har været rettet imod Regjeringens Meninger, og de brittiske Ministeres Forholdsregler i Almindelighed.

Det er en Skamplet paa en fri Regjering at tillade, og i visse Maader at opmuntre Udbredelsen af Misfornøielse. Det er imidlertid en Misfornøjelse som udtaler sig, som faaer Luft, og derved mister meget af dens Farlighed. Ethvert Uheld derfor, som rammer Landet, bliver af Folket tilregnet den udøvende Magt. En politisk Kandestøber er paa en vis

Maade lig en levende Magnet, der bestandig peger paa Ondt. Alle hans Anelser, alle hans profetiske Dag-Drømme gaae ud paa tilkommende Straffedomme, og enhver offentlig Ulykke, som uforudseete Omstændigheder eller maaskee ene Veirets Umildhed foraarsager, skrives Ministrene til Debet og indføres ligesaa troligen i Publicums Hovedbog som Credit for den skarpsindige politiske Seer. Denne bestandige, smaalige Opposition imod offentlige Personers Handlinger maa ventes og udholdes under enhver Regjering. Og virkelig gjør den kun liden Skade, naar den indskrænkes indenfor fornuftige Grændser. Det er en Sandhed, at den i Almindelighed er saaledes indskrænket. Det Onde, som et Parti kan forvolde, har sjælden hast anden end en blot lokal Virkning. Ved forskjellige Lejligheder, hvor man offentligen foruroligedes, var det dog let at see, at en stor Deel af Pressen var bange for dens egne Gjerninger, og den syntes derfor blot tvungen og nødig at billige, hvad den kun til en vis Grad havde patroniseret. Ved andre Lejligheder, hvor Delicatesse var ønskelig, have vi hos de anseeligste og agtværdigste af Dagbladene fundet sømmeligt Hensyn taget til personlige Følelser, og en Tilbøjelighed til med Maadehold og Billighed at dadle Ting, som, maaskee uklogt, ere blevne fremførte for Publicums Øjne.

Det ministerielle Parties Advokater, skjøndt færre i Tal *), ere ikke mindre duelige og virksomme, end deres Modstandere. Ja undertiden overgaae de vel endog deres Rivaler; men hvad enten de gjøre dette eller ikke, saa kæmpe de under Besværligheder, som aabenbar skade dem. De have sjælden samme Mængde af Læsere, som Oppositionens Aviser, og de ere Offere for ny Ministeres omskiftende Patronskab, for individuelt Nid, og for en smaalig Fordring paa Prioritet i fremmede og indenlandske og især officielle Efterretninger. Medens deres Opponenter ere forenede imod dem, ere de indbyrdes deelte.

Men det er ingenlunde Tilfældet, at denne Inddeling af Pressens Styrere i to store, hinanden modsatte Conclaver er nogen Hindring for Publicationen af den Uendelighed af Meninger angaaende alle politiske Gjenstande, som er karakteristisk for Beboerne af et frit Land. Af de 26 londonske Tidender, der i Begyndelsen af dette Aar vare Ministeriets Opponenter, var Fleerheden ikke enig i noget andet, end blot i denne Opposition. Deres Meninger sværme fra Extremet af Demokrati til det Whigske Aristokrati. Medens een strider for aarlige Parlamenter og almindelig Stemmegivning, vil en anden foretrække treaarige Parlamenter, en moderat Reform i Underhuset, og visse Hovedmænd af sit Parti til Hans Majestæts Raadgivere. Enhver har sit System og sin Patron. Denne seer intet Lægemiddel mod Folkets Misfornøielse (eller supponerede Misfornøielse)

*) Vi have forhen bemærket, at Cannings korte Periode gjør en Undtagelse. Om nærværende Ministerium ogsaa vil gjøre den, kan vel endnu ikke bestemmes. Men at det ovennævnte i Almindelighed vil være gjældende, ligger i Oppositionens Natur.

uden i en saadan Forandring, som giver Mængden i Almindelighed Magt og Patronat. En Anden, mere moderat, eller ønskende at synes mere klog og consequent, vil være fornøjet med en mindre stræng og farlig Renselse, forudsat at den bliver saadan, at de nærværende Pladsmænd blive udjagede og et andet Sæt (For- og Tilnavn, Titler osv. i al Beskedenhed nævnede) kommer isteden. En Tredie holder en forskjellig Cours, og uden at have nogen stivsindet Medfølelse for den ene Klasse af Ministere fremfor den anden, følger han mere, end leder Folkehobens Meninger. Der ere andre som ville være frie for al forudfattet Parti-Mening, og udenfor al Voldsomhed i Debatter og alle Personligheder i Angreb eller Hentydninger. Disse fromme Upartiske passere i Almindelighed for ministerielle, mere for de lange vel betalte Avertissementer, der udgaae fra de forskjellige offentlige Contoirer og pryde deres Frontispice, end fra nogen anden, god eller ond, Bestræbelse fra deres Side. De ere uskadelige Væsener, som faa læse og ingen taler om, komme ind med Themaskinen paa Frokostbordet, og vandre snart ned til Køkkenet, og forsvinde.

De Meninger, som de antiministerielle og i mange Tilfælde antimonarkiske Tidender forsvare, ere yderst foranderlige og ustadige. Faa af dem følge længer end nogle faa Aar den samme Strøm i Politiken. The Times, som, formedelst dens Fiendskab imod Kabinettet nylig var et uundværligt Lys i enhver Kippe, var i forrige Tider en ivrig Advokat af Pitts Forholdsregler. Den fik sin Celebritet ved at fægte imod republikanske Principer, ved at dadle Bonapartes ærgjerrige Erobringer, og ved dagligen at forsvare Ministeriets Adfærd med Hensyn til disse Begivenheder. Kort sagt, til 1815 var den lutter Loyalitet og Devotion. Men paa den Tid blev "Korn-Billen", som da gik igjennem, af alle Personer, der havde med Manufakturvæsenet at gjøre, og alle dem, der ikke vare absolut interesserede ved høje Kornpriser, betragtet som en upolitisk Forholdsregel. Folket var alarmeret over de formeentligen uundgaaelige Følger af høje Priser paa Kornvare, og Ansøgninger og Forestillinger strømmede ind til Parlamentet fra alle Kanter af Riget. Under disse Omstændigheder saae Ejerne af The Times den pecuniære Fordel, de vilde have af at modsætte sig denne Forholdsregel. De glatte Lag, den da gav Billen, vakte Publikums Opmærksomhed, opflammede Folkets allerede irriterede Lidenskaber, og tildrog den selv en tilsvarende Gjengjæld af Taknemmelighed. Erindringer af denne Sort fra Publikum ere i højeste Grad opmuntrende, og fra den Tid har The Times bestandig tappert fægtet paa Folkets Side. Folkets! Dette er, vi tilstaae det, en noget uforstaaelig Terminus, som i sin mest legitime Betydning vil sige: den Kilde af Remuneration, der findes mest ydende, eller, som Dr. Adam Smith vilde have udtrykt det, som giver den størst mulige Indkomst med den mindst mulige Fare, og af mindst mulig Capital.

Men skjøndt selv denne de øvrige Tidenders Anfører (leading journal) gjør *en Dyd* af at have Ebbe og Flod tilfælles *med Folket*, har den dog Fortjenester, som *det vilde være uretfærdigt at lade ubemærkede.* Dens Parlaments-

Beretninger have bestandig været de bedste i London. Enhver Parlamentstale, den forsøger paa at berette, yder den fuldkommen Retfærdighed. Den opvarter ikke med saadan Hakkemad fra Underhuset, som dets hæderlige Medlemmer skulde have ondt ved at gjenkjende, og det er Skade, at den, med saadanne Evner, skal være saa belæsset med Avertissementer, at den ikke uden frygtelige Opofrelser vilde være i Stand til at yde alle dette Huses Forhandlinger samme Retfærdighed, som den saa fuldelig har viist at den kan gjøre, naar den vil. Derhos er denne Tidendes Connexioner i Udlandet højst udbredte, og den plejede at meddele Efterretninger, ofte af megen Vigtighed, længe forend nogen af dens Medbejlere. Den er gaaet tilbage i denne Henseende i den sidste Tid, men dog ikke saa meget, at den jo let kan fornye sine forrige Anstrængelser. (Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Bøger fra Danmark, nemlig Flora danica, og scriptores rerum Danicarum, med flere kostbare Værker ere af Kongen af Danmark foræréde Universitets-Bibliotheket paa Corfu. Dette Bibliothek havde i Juni 1826 et Antal af over 9000 Bøger, af hvilke den ene Halvpart tilhører Lord Guilford, den anden den joniske Regjering. Iblandt de sidste ere hine fra Danmark. (Od. Wolfs Journ. Oct. S. 54.) I Listen over de europæiske Bibliotheker i Friherre v. Malchus's Statistik (hvorom i sidste Nummer af dette Blad S. 1262) er dette paa Corfu ej nævnt.

"I det sidste Aarhundrede har Uhrmagerkunsten opnaaet en høj Grad af Fuldkommenhed,

og siden den højere Geometrie har antaget sig denne Kunst har dens Skridt været sikre. Naturlæren har paa sin Side ogsaa angivet Midlerne for at fjærne, hvad der kunde være til Hinder for Nøjagtigheden, og uden Foreningen mellem de fysisk-mathematiske Videnskaber og Uhrmagerkunsten, vilde man endnu være tvivlraadig og meget usikker i Udførelsen; det heldige Udfald vilde ikke staae i Forhold til den Omhue og Møje der udvistes, og de Talenter Kunstnerne iøvrigt besadde til det egentlige Arbeide. Det er især siden Regjeringerne i England og Frankrig, vel overbeviste om Nytten af en nøjagtig Udmaaling af Tiden ved Hjelp af Uhre, til Beste for Søfarten og Geographien, have ydet Kunstnere store Opmuntringer, at man har kunnet gjøre store Anstrængelser, for at opnaae højere Grad af Fuldkommenhed; thi de betydelige udsatte Belønninger have givet Kunstnerne Opmuntring og Haab, for at see erstattede deres Tidsopofrelser, for at erhværve sig de theoretiske og praktiske Kundskaber, der ere nødvendige for at komme frem paa den højere Uhrmagerkunsts vanskelige og slibrige Bane. Saaledes er man da kommen dertil, at man har erholdt den beundringsværdige Nøjagtighed, at den daglige Gang af et Søeuhr ofte er saa nøjagtig, at den ikke viser nogen Uregelmæssighed, der beløber sig til noget heelt Sekund i alle Dagens 24 Timer, eller, hvilket er det samme, ikke afviger fra den rigtige daglige Gang en Hundredetusinde Deel." *)

Det er, denne jevne og nøjagtige Gang hvorpaa det ved Chronometre eller Længde-Uhre især kommer an. Ordet Chronometer, (Tidmaaler), har tabt sin oprindelige Betydning, og nu forstaaes derved kun et Uhr, der er bestemt til Længdebestemmelser og astronomisk Brug. Den store Nøjagtighed, der her er nødvendig, afhænger baade af Arbejdet og Principerne efter hvilke man udfører det, og de Egenskaber der fortrinligen ere vigtige ere: den strængeste Nøjagtighed af Compensationen, eller Afligningen for Varmens og Kuldens Virkninger, og den fuldkomne Isochronisme, eller Ligetidighed af Uroens Svingninger.

---

*) J. U. Jürgensen.

Danmark har i nogle Aar ejet to udmærkede Konstnere i den højere Uhrmagerkunst nemlig: 1. Hr. Urban Jørgensen, R. a. Dbr. og Dbm., fra hvis Haand allerede for 23 Aar siden et agtet Skrift om Uhrmagerkunsten udkom (bekostet af Fondet ad usus publicos), og af hvem flere Afhandlinger i Faget siden ere udgivne. Af ham ere forskjellige ypperlige Chronometre, saavelsom og Penduluhre forfærdigede. Tvende af ham forfærdigede Chronometre i Guld, og med udmærket Luxus, har Hs. Majestæt Kongen af Danmark ladet forfærdige, og skjænket med den Paaskrift: Fra Fvi. R. til . . . .; det ene til: Commandeur v. Krusenstern; det andet til: General Mudge. Det førstnævnte af disse Uhre er prøvet paa det russisk-kejserlige Akademies Observatorium, og i den Underretning som den berømte russiske Astronom, nu afdøde Statsraad Schubart, har i den Petersborgske Journal givet derom, er dets Gang befundet saa fortræffelig, at sjeldent et Chronometer har en saadan

2. Hr. Kessels, Ridd. af Dannebr., boende i Altona. Han havde i længere Tid arbejdet hos den berømte Breguet i Paris, opholdt sig derefter nogen kort Tid i Hamburg, men tog siden Boepæl i Altona; og har nu allerede leveret et betydeligt Antal Chronometre, der have udmærket sig ved en saare nøjagtig Gang. Et af disse har H. M. vor Konge skjænket den preussiske Generallieutenant, Baron v. Müffling, efterat have befalet at stikke paa samme: "Fra Fvi. R. til Baron v. Müffling." Noget om dette Chronometers Gang er af Hr. Prof. Schumacher R. af Danb. givet i hans astron. Nachr. 2ter B.

(Mere om den højere Uhrmagerkonsts Tilstand i forskjellige Lande, og især i Danmark, i Prof. Ursins Magaz. 1 B. 277-284 og 425-9.)

Da Chronometres Behandling er vigtig, og en passende Vejledning kan bidrage til at hindre Chronometres Bedærvelse af dem der vel ikke kunne nægtes Ret til at befatte sig med disse, som med Uhre i Almindelighed, saa er af en praktisk Arbejder i Faget udgivet: Bemærkninger om de meest forekommende Chronometre og om deres Behandling. For almindelige Uhrmagere og Begyndere. Ved A. F. Børgesen. Kharn 1827. 16. S. 8.

Viborg, den 27de September. Under det meest gunstige Vejr holdtes her i Onsdags og Torsdags det sædvanlige Toftemarked (saakaldet efter Biskoptoften, hvor det i ældre Tider holdtes — men nu ikke) — og som ellers nævnedes St. Mauritii Marked og varede i 14 Dage. Nu indskrænker det sig for Fødevare og Bondehandel til halvanden Dag, og for Kræmmere til tre Dage. Som Følge af den overhaands Pengeløshed, ville endog de faa Boutiker i Aar ikke rose af Fortjenesten, saameget mindre, som Qvartalscoursen før Markedet nedsatte Specierne til 2 Rbd. 18 ß. Sedl. og Tegn. Da der nu er mere Sølv end Sedler i Circulation, volder det Enhver, der skal leve af Sølvbetalinger, baade Tab og Forlegenhed; thi man kan end ikke faae Specier og Sølvmynt omvexlet for Sedler og Kobber. Paa de fleste Steder i Jylland bruges kun Sølv, og Specien gjelder der 15 Rbmk. Tegn; altsaa tabe de Egne hvor Sedl. og Tegn bruges, formeget. Det var derfor saare ønskeligt "At Specier og Sedler bleve al Pari, for at undgaae disse kjedelige Beregninger, og eengang for alle at qvæle Børsspekulationer og Udenrigske Pengemænds Indgreb i Vort Pengevæsen. Man tager nu en Lybsk eller Meklenborgsk Styver for 4 ß. Tegn; og vore egne Sølvtoskillinger reduceres i Handelen til 2 ß. Tegn. Er det rigtigt? og, have vi ikke selv Evne til, at lade mynte ligesaa gode Skillinger?

Priserne paa Toftemarkedet vare: Rug Tdn. 3 Rbd. 2 Mk.; Byg (hvoraf kuns saare lidet) 2 Rbd. 1 Mk.; Smør Pdt. 18 ß.; Oste 8 a 9 ß.; Talg 16 a 18 ß.; Oxekjød 6 a 8 ß.; Gjæs Stykket 3 Mk. 8 ß. a 4 Mk.; Ænder Parret 3 Mk.; Hørlærred 22 a 24 ß. Alen; Blaarlærred 16 a 18 ß.; gamle Køer 10 a 16 Rbd. Stkt.; Stude 40 a 70 Rbd. Parret; Arbeidsheste 16 a 40 Rbd. Stkt.; (alt efter Beskaffenhed); ferske Sild (fra Ribe) 5 Mk. Oelen.

Man har vel forhen læst offentlige Lovtaler over Qvaksalvere. Men sjeldnere er det Exem-

pel, at en Mand i Jernved Sogn i Ribe Avis aflægger sin Taksigelse til Distriktschirurg Hansen i Ribe fordi denne har kureret ham for Kræft i Munden efterat han forgjæves havde været i Cuur hos en saakaldet klog Mand, Hans Pedersen Thomi i Øster Hoyst, og udstaaet megen Pine foruden Pengeudgift til ingen Nytte.

Blandede Efterretninger.

"Af højeste Interesse for Konsthistorien, siger A. W. Schlegel i sine Forelæsninger over de dannende Kunsters Theorie og Historie (Berliner Conversations-Blatt No. 148 f. d. A.) ere Levningerne af de fortræffelige Statuer og Reliefer, som Lord Elgin har bragt fra Athen til London. Lord Byron bebreidede ham, at han har begaaet et Ran paa det gamle Athens Helligdomme, men vore Dages Historie har beroliget os derover. I en lykkelig Time bleve disse herlige Skatte reddede fra den Undergang, som tyrkisk Barbarie truede dem med. — Den Kamp, som for Tiden de Christne føre mod deres Troes og Friheds raae Undertrykkere, har ikke blot for Menneskehedens Sag Fordring paa vor Deeltagelse, men ogsaa for Videnskaben og Konsten er det af største Interesse, at Grækenland, denne Konstens hellige Bund, befries af Slaveriets Skjændsel. Ikke førend Barbarerne ere fordrevne derfra, kan den derværende Bund, ligesom Italien, undersøges, og et rigt Udbytte er at vente der."

—x—

Claurens Skrifter oversatte paa Engelsk.

Som bekjendt ere i den, i London hos Ackerman, udkommende "Forglemmigei" allerede flere Fortællinger af H. Clauren (Geheimeraad Carl Heun i Berlin) oversatte paa Engelsk. Nu er ogsaa, under Titel: Liesli a Swiss, Tale by H. Clauren, den af den tydske Læseverden gunstigt optagne Fortælling: "Der Kirchhof zu Schwyz," udkommen i London i en meget vel lykket engelsk Oversættelse, som et selvstændigt, ret elegant lykket Værk. Fire Londoner kritiske Journaler, Literary Chronicle, New Monthly Magaz., la Belle Asemblèe og Monthly Review, sige ret meget til Roes saavel for dette den tydske Digters Arbeide, som de byde venligen velkommen i Kredsen af deres store, i den gamle som den nyere Verden vide udbredte literariske Publicum, som for Oversætterens (J. D. Haws) Arbeide.

(Lit. Bl. d. Børs. H. 223.)

Kjøbenhavns Børs, den 5 October 1827.

Hamburg 2 M. —		à
a' vista 216		
Species 220		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 3¼ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	158	158½ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	— Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	83	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	76½	— i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101½	102 Rbd. r. S.
Dito Dito	111	111½ Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	96	— Rbd. r. S.
4 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	104½	105 i Banco
4 pC. Dito nye	98	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	59¾	60 L. Sterl.

1 L. Sterl. beregnet til 14 Bmk.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 81.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 9 October 1827.

De i Kjøbenhavn værende Klubber og dramatiske Selskaber.

I Aaret 1792 havde Kjøbenhavn et Antal af 26 saadanne Selskaber. (Pontoppidans Magazin 2den Deel S. 463). Tallet er aftaget. De vare efter de for Kirkeskattens Oppebørsel indgivne Efterretninger d. 1 Oct. 1826 følgende:

1. Den nye Forening. Stiftet 26 Nov. 1775. Selskabets ældste Navn var: Klubben stiftet i Nov. 1775. I daglig Tale kaldtes det Drejers Klub. - I den følgende Tid forenede det sig med et andet Selskab kaldet "Fabricius's Klub", og da blev Navnet "den nye Forening" vedtaget. Den 26 Nov. 1825 høitideligholdt det sin halvhundrede Stiftelsesdag. (See Dagen f. A. No. 283.) 126 Medlemmer *). Meget om dette Selskab i Rahbeks Erindringer. Det ejer et godt Bibliothek.

*) Nemlig contribuerende, saaledes som Tallet er opgivet til Skattens Svarelse. Denne Anmærkning gielder og for de følgende Anførsler.

2. Kongens Klub. I November Maaned 1776 forenede nogle Mænd sig om at samles til behagelig Tidsfordriv nogle Gange ugentlig i et sluttet Selskab. Snart udvidedes dets Kreds, og i Aaret 1778 antoges de første Love for Selskabet. Under 16 Novbr. 1782 fik det kongelig Tilladelse at bære Navnet: "Kongens Klub." 1795 forenedes det med Venneselskabet. Dets nu værende Love antoges d. 4 Oct. 1823. Det højtideligholdt d. 16 Nov. 1826 dets 50aarige Stiftelsesdag, og da udkom en kronologisk Fortegnelse over dets Medlemmer fra den ældre Tid til denne Dag. 151 ordentlige Medlemmer.

3. Det harmoniske Selskab eller Harmonien blev stiftet 1777. Det er Stadens brillanteste, vel og kostbareste Klub. Har Concerter om Vinteren og jevnlige Baller. Det højtideligholdt d. 19 Juni 1803 dets 25de Aars Stiftelsesdag, og den da af afdøde Etatsraad J. H. Bärens holdte Tale er trykt, med Titel: "Harmonien som Mønster paa en god Klub." Medlemmernes Antal 199.

4. Enigheds-Selskabet stiftet 9 Apr. 1781. Dets Tilværelse er vel i sig selv noget ældre, og det har, ligesom de førnævnte, taget sin Begyndelse i det Neergaardske Kaffehus. Det har en god Bogsamling. 125 Medlemmer. (Det har i Marts 1826 forenet sig med Selskabet Nordia. See Dagen 1826 No. 65.)

5. Det venskabelige Selskab, oprettet 1783. Har ogsaa om Vinteren Concerter og Baller. 172 Medlemmer.

6. Det forenede borgerlige Selskab. 204 Medlemmer.

7. Den bestandige borgerlige Forening. 112 Medlemmer.

8. Cassino. 34 Medlemmer.

9. De gamle forenede Venner. 10 Medlemmer.

10. Den borgerlige Harmonie. 6 Medlemmer.

11. Studenter-Foreningen.

12. Artillerie-Officerernes Klub.

13. Kunstner-Foreningen. 20 Medlemmer.

(Fortsættes.)

Papirfabrikationen i Europa. *)

Papirfabrikationen har ved den saa overordentligen udbredte literariske Virksomhed, ved

*) I Skriftet: Statistik u. Staatenkunde von C. A. Freiherrn v. Malchus, 1826, handler §. 44 om denne Gjenstand; cf. de i Handelstid. 1821 No. 7 gjorte Optegnelser.

det store Antal af Dagblade og Tidsskrifter, ved Forvaltningssystemets Indvikling, Vidtløftighed, Mangel paa Økonomie *), Kontrolforkerthed og Smaaheds-Aand, ved forøgede Skriverier, Bogføring, osv. i enhver Haandtering, i enhver det daglige Livs Sysler, og endeligen ved de mangfoldige Anvendelser man gjør af Papir, f. Ex. til Tapeter, faaet en Udvidelse og Vigtighed, der er højst mærkelig, og giver mange Mennesker Levebrød.

Hollænderne vare de, som især i lang Tid forsynede en stor Deel af Europa, især de nordiske Lande, med Papir, og som endnu levere meget betydeligt af denne Artikel i Handelen. Papirmøllernes Oprindelse i Nederlandene skriver sig fra Slutningen af 17de Aarhundrede, da den første Papirmølle blev anlagt i Veluwe i Geldern. Endeel Papirfabriker drives endnu i Geldern, meest ved Vandmøller, ogsaa mange i Zaardam ved Vind, o. fl. Steder **). Man regner Papirmøllernes Antal i Nederlandene til 300.

Frankrig, hvis første Papirfabrik oprettedes 1340, har nu betydelige Papirfabriker næsten i alle Departementer. Nogle af de Steder hvor denne Fabrikation er vigtigst, ere: Angouleme ved Charentefloden, Ambert, Annonay i Vivarais, Epinal og flere. Morlaix, Bordeaux, Marseille og flere Steder ere Oplagssteder for Papirhandelen. Blandt de Fabrikan-

*) Skulde f. Ex. i Danmark flere tusinde Rbdlr. ikke kunne spares af det Beløb der ved Collegierne og i Embedsforvaltningen nu medgaaer til Papir?

**) Handelstid. l. c. S. 27.

tere, som have udmærket sig i denne Industriegreen, ere Mongolfier, Baron Delaitre, Didot, berømte Navne. De samtlige franske Papirprodukter anslaaes til 21 Millioner Franker, altsaa 7,481,250 Rbdlr. rede Sølv; deraf ere 5 til 6 Millioner for Klude, og 15 til 16 Millioner for Fabrikationen *).

Det brittiske Riges første Papirmølle blev anlagt 1588 i Hardford **). England tog endnu 1663 sit Papir fra Frankrig, til et Beløb af 100,000 Pd. Sterl., foruden meget fra Holland. ***)

I senere Tider har man angivet Tallet af Englands Papirfabriker til 400, næsten alle meget betydelige. Mange ere i Birmingham; hvor den berømte Baskerville levede og virkede. En af de fortrinligste engelske Papirfabriker er den Neckinger i Bermondsey, 9 Mile fra London, hvor 800 Mennesker, af begge Kjøn og Børn ere sysselsatte, uagtet Maskinerierne, som ved en ualmindelig virksom Dampmaskine holdes i Gang. *) Efter Colquhoun **) ere over 30000 Individuer beskjæftigede med Papirfabrikation, og Produktets Værdie beregnet, efter Fradag af det raa Materiale, til 2 Millioner Pd. St. Det til Dagbladene fornødne Papir

*) De l'industrie française par Mr. le Comte Chaptal. à Paris 1819. Tom. 2. p. 143—145. Forend Revolutionen var Belobet af det raa Materiales Værdie kun 7⅕ Mill. Livres. See Statist. gen. II. 199.

**) Hermbstädts Bulletin XI. S. 275.

***) Beckmanns Technologie.

*) Hermbstädts Museum. II. 1814. S. 236.

**) I. 93.

er ansat til 122,200 Pd. Sterlings Værdi. *

Det er kun for Frankrig og det brittiske Rige man finder Produktets Qvantitet og Pengeværdie beregnet; for andre Stater kun Opgivelse af Fabrikernes og Møllernes Antal.

I den østerrigske Stat, (i hvilken denne Fabrikation qvantitativ og qualitativ drives især i Bøhmen, og i de lombardisk-venetianske Provindser), er overhovedet 430 Papirmøller; Af disse 107 i Bøhmen, 30 i Mæhren og Schlesien, 9 i Nedre-Østerrig, 40 i Ungarn, 12 i Siebenbürgen, 100 i de lombardisk-venetianske Provindser, osv. **)

I den preussiske Stat tælles 301 Papirmøller med 426 Bøtter ***). I de øvrige tyske Stater tælles omtrent 500 Papirmøller; — i Bajern 80; i Wirtemberg 56, i Baden 30, i Kurhessen 17, i det Brunsvigske 16, i Hannover 46, i Sachsen 69, — med en Produktion af omtrent 150,000 Baller, hvorved Fornødenheden af sædvanligt, men ikke af de finere Sorter Papir fyldestgjøres. ****)

I det ulykkelige Spanien har man talt 500 Papirmøller. I Portugal kun 7.

*) Udtog af London Mechanic's Regist. Carlsruhe Zeit. 1824. No. 339.

**) v. Keess II. 564 o. f.

***) Vogtels Statistik. Halle 1819. Steins Handbuch. I Aaret 1803 kun 180 Møller, og Produktets Værd 500000 Thlr. Hassels Umriss. 1805. I. 19.

****) Cromes Uebersicht 475, og hans geogr. stat. Darstell. I. 49. 146. 323. — Memminger S. 362. — Demian Geogr. u. Stat. des Großherz. Baden. S. 21.

I Italien er denne Fabrikation ej allene meget udbredt; (i Piemont 40, i Savojen 3, i Toscana 80, i Neapel 52, i Sicilierne 5 Møller) men ogsaa med Undtagelse af Neapel er Fabrikatet tildeels af fortrinlig Godhed.

I Helvetien fabrikeres meget Papir.

I det russiske Rige talte man i Aaret 1815 i Alt 67 Møller med 236 Rammer, og ansatte Produktet til 399,031 Riis' ordinært Papir; 110,493 Riis forskjellige Sorter, foruden Papper; desuden vare 13 Tapetfabriker i Drift.

I Sverrig 27 Papirmøller. Danmark faaer meget svensk Papir.

Norge kun 4 til 5.

Danmark 9 Papirfabriker. I det Slesvigske 2, i Holsteen 10 til 12, i Lauenburg 1.

Catalani.

(Af: Musical Reminiscences of an Old Amateur, chiefly respecting the Italian Opera in England for fifty Years, from 1773.)

Efter et treaarigt deelt Regimente, begynder Forfatteren (Grev Mount Edgecumbe), droge Damerne Billington og Grassini sig tilbage; den første forlod, i fuld Besiddelse af al sin Kraft, ganske Theatret; den anden vendte klogeligen tilbage til Italien, fordi hun saae, at den Gunst, hvori hun stod, var en Smule paa Hældingen. Den store Catalani traadte i begges Sted, og havde i flere Aar Herredømmet ganske alene; thi hun vilde aldrig taale en Medbejlerinde, eller nogensomhelst Sanger, god nok,

til at erholde en Deel af hendes Bifald. Om denne berømte Sangerinde er det velbekjendt, at hendes Stemme er af højst usædvanlig Kraft, og i Stand til at frembringe næsten det Overnaturlige. Hendes Strube synes, selv efter Lægernes Erklæring, at være begavet med en sjælden Udvidelseskraft og Muskellivlighed, og hæver hun sin Stemme til det højeste, saa har den en Fylde og en Styrke, som henriver til Forbavselse; ikke mindre beundringsværdig er dens Færdighed i de Scalaer i halve Toner op og nedad gjennem løbende Triller, ligesom og hendes Lethed i at overspringe fra 2 Octaver paa engang. Det var at ønske, at hun var mindre betænkt paa at vise det Underfulde i denne Færdighed, og at hun mere stræbte efter at behage end at sætte i Forundring; men hendes Smag er fordærvet, (af Tidens Aand) hvorfor hun og skader enhver simpel Aria ved et Overmaal af anbragte Forziringer, og især finder Behag i Sange af en dristig og fyrig Characteer; thi her tilbydes hende et stort Rum for hendes Discretion (eller Indiciretion) og hun er her ikke indskrænket ved Accompagnement, men kan hengive sig med en Yppighed og ubegrændset Kraft, som før hende endnu ingen Sangerinde har kunnet eller udført, det til hine Passager ad libitum, og dette fortsætter hun til en fantastisk Overdrivelse. Hun synger gjerne Variationer over en eller anden bekjendt og simpel Arie, men nylig har hun drevet denne Lyst saavidt, at hun endog uden Ord har sjunget Fiolin-Variationer. Dette er en beklagelsesværdig Misbrug af det herligste Instrument, Menneskets Stemme, og Sangens henrykkende Gave.

Hvor jeg hører en saadan Udartelse, det være nu i Vocal- eller Instrumental-Musiken, kommer jeg bestandig paa Tanke om en Yttring af en nu afdød ædel Statsmand, mere berømt for hans Vittighed end Kjærlighed for Musiken, der, da han hørte tale om den overordentlige Vanskelighed ved en eller anden Spillemaade, gjorde den Bemærkning, at han ønskede, det var en Umulighed. Af det sagte, viser det sig nu allerede tilstrækkeligen, at Catalani gjør et slet Valg i Musiken, og at hun foretrækker de ubetydeligste Componisters Verker, som udelukkende ere skrevne for hende, for de meer regelmæssige af bedre Komponister. En saadan ganske efter sit Sind fandt hun her i Pucilla, der dog har gjort Lykke med et Par lette, men behagelige, komiske Operaer. Ham overdrog hun, for hendes Skyld at componere nogle flere alvorlige, dog dem var hin ikke voxen, og de faldt alle meget middelmaadigt ud. Hun sang alligevel i mange andre f. Ex. i Semiramis, af Portugallo, som hun valgte til sin Debut, men som dog langtfra ikke kan sættes i Ligning med Bianchi's Mithridate og Elfrida; ogsaa i la Clemenza di Tito, endskjønt med stor Ulyst, fordi hun ikke kunde lide Mozarts Musik, der holder Sangeren saa meget under Orchesterets Control, og nøder ham til at blive i Takten, hvormed hun ikke plejer at tage det saa ganske nøje. Ogsaa har hun hos os (i London) først bragt "Figaros Bryllup" paa Skuepladsen, hvori hun mesterlig udførte Susannes Rolle. I Horatierne havde hun Curiatios første Sopran Rolle, og Ferlendis, en temmelig god Actrice, dengang prima buffa, havde den første Dame-Rolle. Hun tog aldeles intet Hensyn paa en Operas Effekt i det Hele og paa alle de andre Characterers Form, hvor ufordeelagtigt dette endog maatte være for de øvrige Medspillende, saasnart det kun angik hendes eget, af Griller tilskyndede, Valg af egne Partier. Tilsidst tilegnede hun sig og Partierne som prima buffa, og behagede ogsaa i dem. Mig behagede hun virkelig bedre i de comiske Operaer, end i de alvorlige, fordi hun i de første sang med mere Simpelhed og mere ukunstlet. Hendes Spil var fortræffeligt i begge: majestætisk, kraft- og udtryksfuldt i det ene; naturligt, elskværdigt og ædelt i det andet.

Indenlandske Efterretninger.

Tillæg til Oversigten over Fiskeriet i Liimfjorden.

(See dette Blad No. 78. S. 1241.)

Fra en paalidelig Haand er Redacteuren af den Thistedske Avis tilsendt et Tillæg til den i samme Avis No. 75 indrykkede Oversigt over Fiskeriets Tilstand efter Havets Indbrud i Liimfjorden, hvorved det maa bemærkes: At Anmelderen er boende ved Liimfjordens vestlige Side, omtrent en Miil i lige Linie fra den ny Canal, hvor altsaa Nybyggerne fra det store Verdenshav først havde nedsat sig, og hvorfra de sikkerligen ville udbrede sig til de østligere Egne. Endnu have ingen (mig bekjendt) af de omhandlede Fiskearter fremtrængt sig længere end til Fjordens vestlige Bredning, hvortil blandt Andet Aarsagen vel turde være, at Vandet i det Indre af Fjorden endnu ikke har naaet den Grad af Salthed, som ved Udsiderne; deels vel ogsaa, at de nye Ankomne ikke have havt Tid til at gjøre sig bekjendte med Liimfjordens vidtløftige Egne, kun en uhyre Mængde af smaae

Muslinger, som bedække alle vore Strandbredder har Strømmen ført frem til os, og det i saadan Mængde, at omhyggelige Landmænd paa Morsøe sammenskufler dem i Hobe og afbenytte dem til Gjødning paa deres Agre.

Forn. Skrivelse af 26 Dennes fra Kobberøe er i øvrigt saaledes lydende: "I Anledning af den i No. 75 af deres Avis, indsendte Oversigt over Fiskeriets Tilstand efter Havets Indbrud i Liimfjorden, kan jeg ikke undlade at tilmelde dem, at alle Ferskvandsfiske, som tilforn have været fangede med Vaadsvaaden i den vestlige Fjordbredning ere aldeles forsvundne siden Havets Indbrud, saasom: Helt, Gjedder, Aborrer, Skaller, Horken o s v. Derimod har Havet givet os igjen endeel Fiske, for at erstatte nogenlunde hvad den røvede os, saasom: en uhyre Mængde Flynderarter, f. Ex. den almindelige Flynder, Rødspetten, Skrubben, Slatvaren og Tungen, hvoraf nogle Tusinde Ol ere fangede sidste Sommer og det paa en ganske kort Distance, som solgtes for 4 á 5 ß. Courant Olen, desuden fangedes Torsk, Pibefiske, Bugsugere og Søeskorpioner, hvilke sidste tvende Slags vare sjeldnere. Endogsaa de saakaldte Marsviin sees tidt at boltre sig i Liimfjorden. Af Søevabler ere nu ubetydeligt i den vestlige Fjordbredning, og ikke saamange, at de kunne hindre Fiskeriet. At Aalene endnu vist nok ligge paa Fjordens Bund er sandsynlig; thi efter en Storm kunne altid gjøres en skikkelig Fangst til en 40 á 50 Snese; men derpaa var det næsten forbi. — Fjorden er meget lysere og klarere end forhen: thi i mørke Nætter kan Vaaden sees ligesom brændende rundt omkring i Vandet, hvilket vist nok forskrækker Fiskene, forsagt saasnart Vandet i en mørk Aftenstund eller Nat berøres med en Stok, viser det sig strax som gloende."

En Gaardmand i samme Bye fandt i Sommer ved at udgrave Steen af en Høj paa hans Mark, et lille steensat Rum, hvori stod en Leerurne. Den var opfyldt med en feed, sort Jord, som var blandet med nogle brændte Been. Urnen har en ganske symetrisk afrundet Form, med et Laag som var ophøjet med en Knap i Midten, og som passede i en False til Mundingen.

(Th. A. 79.)

Blandede Efterretninger.

Det norske Riges Statsregnskab for Aaret 1826 er nu offentliggjort. Statsindtægterne have været i alt 376,711 Rdlr. 109 ß. Species Sølv, og 1,943,655 Rdl. $71\frac{1}{2}$ ß. Speciessedler. Beholdningen fra Statsregnskabet for 1825 var 319,945 Rdl. 99 ß. Spec. Sølv og 503,869 Rd. 15 ß. Spec. Sedler. Udgiften i alt 510,036 Rdlr. $5\frac{1}{2}$ ß. S. Sølv og 2,124,466 Rdl. 53 ß. Sedler. Altsaa Beholdning 186,621 Rdl. $82\frac{1}{2}$ ß. Spec. Sølv og 323,058 Rdl. $33\frac{1}{2}$ ß. Sølv. Af Udgiften var

*)	Spec. Solv. Rdl.	Spec. Sdl. Rdl.
Det kongl. Huus og Hofholdningen	82528.	15333
Storthinget		7928
Civil Administrationen	1890.	423869
Lov Committeen		3071
Justits- og Politievæsenet		85387
Almeennyttige Anstalter: Universitet, Skolevæsen, Medicinalvæsen, Vejvæsen, Postvæsen	116734.	145059
Stats-Ejendommenes Vedligeholdelse		14443
Pensioner og Gratificationer		149105
Renter og Betaling af Statsgjelden	250789.	85894
Udenlandske Anliggender	18774.	27624
Landmilitær-Etaten		592898
Søemilitær-Etaten	28297.	184822
Forskudde som refunderes		299206
Udgivter fra 1814 og foregaaende Aar		2002

Under Overskrift: "Luftkastel" læser man, i det norske Morgenblad No. 266 følgende: Et saadant har en Mand i Frankrig for nylig opført ret vakkert og høit. Manden har viist agtværdige geographiske Kundskaber, men, som man strax skal see, ogsaa en stor Mangel paa Verdens- og Menneskekundskab. Det, som Leib-

*) Vi forbigaae Skilling.

nitz ansaae for muligt, det, som den ædle og enthusiastiske Bernardin de St. Pierre drømte: Virkeliggjørelsen af Ideen om en evig Fred, det søger Han, om hvilken vi her tale, atter at fremkalde ved et Værk i to Bind, som hedder: "Nouveau project de paix perpétuelle entre tous les peuples de la chrétienté, basé sur une délimitation fixe et naturelle de territoires nationaux et sur la propagation des sentimens réligieux et philantropiques." Det er ikke uinteressant at læse, hvorledes Forfatteren, begeistret af sin godmodige Idee, deler Jorden, kaster Nationerne om hverandre, og constituerer, efter St. Pierres Mønster, en stor europæisk, ja en Verdens-Congres, hvis hastige Sammentræde han allerede forudseer, og hvis Forhandlinger han tildeler et heelt, visselig ret læseværdigt Capitel. Iøvrigt kunne vi forsikkre vore Læsere, at, dersom den skjønne Drøm skulde blive opfyldt, ville de høie Hoveders Reiser blive langt flere end paa den Tid, da Congressen holdtes i Wien; man vil da see, hvorledes endeel af vore Fyrster vandre til det Indre af Afrika, for at regjere Negerstammer; en anden til Hudsonsbais Iisbredder; atter andre ville begive sig til Indien, til Nyholland, ja endog til vore Antipoder, og Nedretysklands Fyrster antage Titel af Archontes de la république rhénane; kort, Alting vil snart blive anderledes, og derfor vil det være tilraadeligt for Hofsuiten, itide at forsyne sig med Kufferter og Reisetøi.

N. M. 266.

Levnetsbeskrivelsen og Memoirerne af Scipio af Ricci, Biskop i Pistoja og Prato, Catholicismens Reformator i Toscana, under Leopolds Regiering, 4 B. 1826, oversat af Fransk paa Tydsk af v. Potter er et høist interessant Værk. Scipio af Ricci, siger Værkets Rec. i Jen. Liter. Zeit., er ved det ædle Mod, hvormed han begyndte og fortsatte Kampen mod den romerske Kirke-Mørkheds Magt, den hierarkiske Anmasselse og Munkedømmet, ved den Iver, hvormed han understøttede Storhertug Leopold af Toscanas Bestræbelser i lige Øjemed, og af de svære Forfølgelser, som han paa denne Vei maatte taale, blev han een af de mærkværdigste Mænd i det attende Aarhundredes Kirkehistorie. De Oplysninger, man faaer om hom i nærværende Værk, ere saa meget interessantere, som de ere øste af hans egne Papirer. Ogsaa Klosterlivets hemmelige Historie faaer paa adskillige Steder i dette Værk, især ved det, der berettes om de qvindelige Dominikaner-Klostere i Pistoja og Prato, vigtige Oplysninger, mod hvilke der saa meget mindre kan være noget at indvende, som de med Acter ere beviste. Den sædelige Fordærvelse, som i benævnte Klostere havde grebet om sig, syntes i lang Tid at være bleven ubodelig; thi allerede i Aaret 1642 androg Sogneraadet, Kirkeforstanderne og Adelen for Storhertugen: at fratage Dominicanerne Forvaltningen af Klosterne St. Lucia og St. Cathrina formedelst de Skjændigheder, de udøvede, og som man maatte tie med, paa det ei endnu større Forargelse skulde opstaae; hvor ogsaa Hjelpen er desto nødvendigere, da det gjelder om at redde Nonnernes Ære, hvilke alle ere af Stadens første Familier. Ligesaa stor og end større Scandal kom under Biskop Riccis Forvaltning for Dagen. Anstændigheden og Blufærdighed forbyde at gjentage alle Exempler paa dyrisk Vellyst, Frækhed, Forførelse og Foragt mod alt Helligt, der ere opbevarede her i Protocollerne. Visseligen tjene disse oprørende Kjendsgjerninger — vedbliver Recens. — ikke til at understøtte de Opfordringer, som, i vore Dage, her Ultramontanismus, og hist Mysticismus gjøre, at gjenoprette Klosterne, paa det de skulle fremstille den rangere Sands, som Billeder paa ideal Livsanvendelse, og deres Beboere, som høje Exempler paa Selvbeherskelse og Selvopoffrelse. Disse Munkedømmets Apologier anbefale vi at lægge især de Kjendsgjerninger, der fortælles B. I. 113 og 231 paa Hjerte.

Engelsk Charlatanerie.

Som bekjendt er det engelske Skoevox, der kaldes japan blacking, udmærket smukt og godt, men Mangfoldige fabrikere denne Artikel, og Enhver vil have det Bedste. I et af Londons Boutikvinduer staaer nu en guul Seddel, hvorpaa der findes trykt med store Bogstaver: Mar—

vel (Underværk)! Turners incomparable blacking, og derunder afmalet en Gentlemans Sovekammer, ved Siden af Bordet et sønderbrudt Toiletspeil, men paa Bordet en af Gentlemannens Støvler, foran hvilken han ganske magelig barberer sig, imedens Huuskatten, som seer sig selv i den anden Støvle, der staaer paa Gulvet, ivrer sig ved Tanken om at see en ubesøiet Naboerske.

Det fra Randers Avis her optagne Brev til Le Sage Udevell (see Skilderiet No 78 S. 1245) har foranlediget følgende Berigtigelse: "Mit Navn har Hr. Elmenhoff forvexlet med Le Sage: en Feil, som er aldeles undskyldelig, da mine mange løbende Forretninger ingen Tid give mig til at skrive ordentligt og tydeligt. Jeg staaer i ingen som helst Berørelse med Le Sage, ikke heller er jeg en Mandsperson; men en Pige, der speculerer paa at blive gift, af hvilken Aarsag jeg har troet, at Huslighed et Aarstid kunde komme mig vel tilpas. Jeg hedder Lalage Udevel.

Udtog af Meddelelser ved Breve og af de i Amerika udkommende Blade.

(Columbus, Sept.)

Britisk Nord-Amerika: Siden Skibsfartens Aabning i dette Aar til den 5te Juli ere 10230 Udvandrede ankomne til Quebeck. De ere i det Hele bestemt for Over-Canada, hvor Roligheden fuldkommen er tilvejebragt.

De Forenede Stater i Nordamerika: Staten Ohio, som først blev stiftet i Aaret 1788, talte:

1761	—	3000	Indvaanere
1800	—	42,156	—
1810	—	230,760	—
1820	—	584,520	—

Efter Cincinnati-Avisen har dette Folketal i Aaret 1826 formeret sig til 819,716 Sjele.

I Greenock i West-Skotland have 135 Udvandrede i August dette Aar indskibet sig til New-York, som for en stor Deel ere forskrevne, for endnu meer at bringe Manufacturene i de Forenede Stater i Opkomst. Thee-Indførselen fra Canton til de Forenede Stater beløb sig 1823 til 126,922 Pd., 1824 til 112,816 Pd. 1825 til 154,985 Pd. og 1826 til 146,086 Pd. og 1827 til den 20de Febr. til 45989 Pd. Som bekjendt komme ikke de bedste Vare fra China dertil.

Mexico: Ved Arenas's Henrettelse i Mexico den 19de Juni opførte Folkemængden sig ganske rolig, og den almindelige Stemme var: "En saadan Skurk maa døe, ligemeget om han er Geistlig eller ikke.

Kjøbenhavns Børs, den 9 October 1827.

		à	
Hamburg 2 M. — a vista 215			
Species 218			
Specier solgtes til 13 Rbmk. 1½ ß.			
Bank-Disconto 4 pCt.			
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	158½	159	Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	48½	49	Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	83	—	Rbd, Sedl.
Dito Dito	77	77¼	i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101½	102	Rbd. r. S.
Dito Dito	111¼	—	Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	97	—	Rbd. r. S.
4 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	104½	105	i Banco
4 pC. Dito nye	97½	98	i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	—	i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	59½	60	L. Sterl.

1 L. Sterl. beregnet til 14 Bmk.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 82.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 13 October 1827.

De i Kjøbenhavn værende Klubber og dramatiske Selskaber.

(Slutning, see forrige Nummer.)

Klubbernes Fordele har Hr. Etatsraad Olsen skildret *) med følgende Ord: "Jeg seer i dem en behagelig Fristad for Sjælen, hvor den, efterat have unddraget sig Syslernes Hvirvel og Bekymringernes Aag, tyer hen, som den matte Vandringsmand til et elsket Hvilested, og der, ved et frivilligt Valg af de Fornøjelser den meest ynder, styrker sig i Venskabs og Glædens Skygger, til at fortsætte forestaaende Pligter. Ingen myndig Selskabstyran raner her dens Frihed; intet unaturligt Galanterie hemmer den i det raske Løb af sine Betragtninger; ingen Ensformighed matter den; ingen tvungen Beskjæftigelse nager den. Her, hvor enhver kan komme naar han vil, og gaae naar ham lyster; hvor han hverken er Vært eller Gjæst, hvor han selv kan bestemme sin Tid, og sine Udgifter, hvor han iblandt flere Beskjæftigelser, og flere Lege kan vælge sig den behageligste og nyttigste; hvor han er Ingen i Vejen, og hindres af Ingen; hvor hans Tidsfordriv ikke bliver Aandsfortærelse; hvor hans Medselskab ere hans Medbrødre og ikke hans Overmænd."

En Grundlov, fælles for alle Klubber, er givet i en Kabinetsordre til Politiemesteren af 10 Maj 1780.

En Klasse af Klubber er de dramatiske Selskaber.

I. Det dramatiske literaire Selskab, meest bekjendt under Navnet "det Borupske Selskab." Det er stiftet i Aaret 1780. I Aaret 1800 bleve nye Love vedtagne, hvilke vare redigerede og tildeels forfattede af en blandt Selskabets første Stiftere, nu dets ældste Medlem, Hr. Professor Rahbek, R. a. Dbr., hvis Virksomhed for samme det skylder det erkjendtligste Minde. Det var fra Selskabets Stiftelse

*) I en Tale, holden i Sorøe 1791, og der trykt; handlende om Selskabsglæderne i de blandede Selskaber, og i Klubber.

indtil 1809 en Grundlov, at de theatralske Forestillinger skulde gives allene af Mandfolk, der altsaa skulle udføre de Fruentimmer-Roller, der forefaldt. Forandrede Omstændigheder og udvortes Forhold bragte Selskabet i Aaret 1809 sin Opløsning saa nær, at det ikke troede at kunne vedligeholde dets Tilværelse, uden ved den Forandring i den hidtil havte Grundform, at man indbød Damer blandt Selskabets Tilskuerinder til Deeltagelse i sceniske Øvelser, og denne Forandring blev i bemelte Aar vedtaget. En Forandring i Lovene blev derved ogsaa nødvendig, og ved en Kommittee bleve saaledes nye Love forfattede, og i Sept. 1812 vedtagne. Meget om Selskabet i Rahbeks "Erindringer", saasom i 1ste Deel S. 363 o. f. 3 Deel S. 22. — Selskabets Medlemmers Antal 57. — Forestillingerne gives hver anden Onsdag i Vintermaanederne i Gaarden No. 58 i Store Kongens Gade, i leiet Lokale.

2. Thalia. 36 Medlemmer. Østergade No. 53, leiet Lokale. Hveranden Onsdag Forestillinger.

8. Dramatisk Prøve. 34 Medlemmer. Stiftet d. 16 Januar 1820. Kongens Nytorv No. 206, paa det af Hr. Justitsraad Bugge i Aaret 1825 opbygte Theater. Forestillinger hver anden Søndag.

4. Constantia. 24 Medlemmer. Hjørnet af store og lille Kannikestræde, i Hr. Tegnelærer Lassens Lokale. Forestillinger hver anden Søndag.

5. Holsteinischer dramatischer Verein. Blev stiftet 1792. 47 Medlemmer. Hr. Lassens Theater. Har Conversationslokale Store Kjøbmagergade No. 2. Forestillinger hver anden Onsdag.

6. Dansk dramatisk Broderskab. 21 Medlemmer. Stiftet d. 2 Febr. 1826. Hr. Justitsraad Bugges Theater. Conversationsværelser i Laxegaden. Forestillinger hver anden Søndag.

Indgaaede dramatiske Selskaber ere:

1. Det dramatiske Vennesamfund; stiftet 1772. Det festligholdt den 23 Juli 1822 sin 50aarige Stiftelsesdag. See Rahbeks Erindringer I. 242-243. II. 18-23 o. fl. St.

2. Melpomene.

3. Det Slesvigske dramatiske Selskab havde 1825, 10 Medlemmer. Er derefter ophævet.

En anden Klasse af Klubber ere Skydeselskaberne:

1. "Det kongelige Kjøbenhavnske Skydeselskab og danske Broderskab" er gammelt. Da de Tyske mod Enden af det 12te Aarhundrede oprettede her i Norden Handelsstuer og Broderskaber, fik og Kjøbenhavn et saadant, under Navn af "Hilgen Drevaltichheits Gilde, odder Broderschap der Dudesch n Kumpanye to Copenhauen", hvilket Broderskab havde sit Kompagniehuus i den Gaard paa Hjørnet af Vimmelskaftet og Hyskenstræde, hvor nu Løveapotheket er. De Danske oprettede ligeledes et Handelslaug og Broderskab under Navnet: "Hellig Trefoldigheds Laug udi det danske Kompagni", hvis Kompagniehuus var i Kompagniestræde. Begge disse Broderskaber vare ved Magt indtil under Kong

Frederik den Første, da det tydske undergik, men det danske vedblev. Brødrene begyndte efter andre Kjøbmænds Exempel i det Meklenborgske, det Preussiske, og i flere Lande, at lade Øvelse i Skydning være Gjenstand for deres Sammenkomster; og efterhaanden optoges andre end Handelspersoner i Selskabet. Kong Christian den Tredie bifaldt Brødrenes Foretagende, og lod sig i Aaret 1542 antegne som Medlem af Broderskabet; og siden have de følgende Konger, ligesom og Prindser og andre af det kongelige Huus været Medlemmer af Selskabet. De nuværende Love for Selskabet, vedtagne i Generalforsamlingen d. 12 Juli 1821, ere allernaadigst konfirmerede den 12 Sept. s. A. Selskabet har ugentlige Skiveskydninger, hver Onsdag Eftermiddag i Maj, Juni, Juli, Aug. og Sept., samt en aarlig Kongefugle-Skydning, sædvanligen i Juli.

Selskabets Skydeplads var i nogen Tid uden for Nørreport; siden paa Bjørns Plads paa Christianshavn, men fra Kong Frederik 5tes sidste Regjeringsaar uden for Vesterport, hvor den nu er. Til den Bygning Selskabet nu her ejer blev Grundstenen lagt d. 29 Jan. 1782; og den 10 Maj 1787 blev Bygningen indviet. (Mere om dette Selskab i Jonges Kjøbenhavns Beskrivelse S. 383-94 og 404; — Nyerup S. 665-666; — og Kjøbenhavns Skilderi 1812 No. 1. 3. 4.)

2. Det borgerlige Broderskab.

3. Det forenede borgerlige venskabelige Skyde-Selskab.

Afgiften til Frue Kirke af Klubberne beløb sig for 1826 til 2756 Rbd. Sølv, foruden Restancer 50 Rbdl.

Indenlandske Efterretninger.

En Mynt- og Medaille-Samling af de udmærkede i Hovedstaden var den, som afdøde Justitsraad, Inspektør ved Vaisenhuset og Lehnsskriver Hans Henrik Frost, efterlod sig. Ved Samlerens gode Kundskaber, og mangeaarige Flid, og ved heldige Omstændigheder var den tilvejebragt. I ethvert af dens forskjellige Fag indeholdt den i det mindste nogle overordentlige Sjeldenheder, og som oftest flere, hidtil lidet, eller slet ikke bekjendte Stykker. En Deel af denne Samling, nemlig de danske, samt slesvigske, holsteenske og oldenborgske Mynter; — de svenske — og de brittiske og irlandske, bleve solgte ved en Auktion, som begyndte d. 5 Marts d. A. — Over den øvrige Deel, som indeholder deels antike Mynter (omtrent 1900 Nummere) — deels en Samling af Medailler over berømte Statsmænd, Lærde, Kunstnere og Andre, i Bronce, — fremdeles nogle Medailler fra forskjellige Lande; endeel Dalere, ordnede efter Madais Thalercabinet, nogle Doubletter, og endeligen nogle numismatiske Bøger, er en Auktion bestemt at begyndes d. 21 Jan. næstkommende Aar. Kataloget er udkommet; det har, ligesom den første Deels Katalog, en Fortale af Hr. Cancellieraad Thomsen, der i Forbindelse med Hr. Devegge har ved Samlingens Beskrivelse, og ved de korte Anmærkninger, der heelt igjennem ere tilføjede, givet Kataloget en videnskabelig Værd.

Walter Scotts saa meget læste, omtalte og omskrevne Værk over Napoleon har ogsaa hos os fundet sine kritiske Bedømmere. Et meget interessant Stykke over Værket læses i sidst udkomne Hæfte af Riise's Archiv. (for Sept.) Det fortjener at oversættes i fremmede Sprog som berigtigende Tillæg til hint Værk. "Et Værk som denne Biographie, siger Hr. Forf., læser man ogsaa med Hensyn til den berømte Forfatters særegne Maade, at fremstille Begivenhederne paa, hans individuelle Anskuelser og Bedømmelser deraf. Saaledes er det interessant at erfare, hvad han dømmer om Sir Hud-

son Lowe's Opførsel mod Napoleon paa St. Helena. Han udbreder sig meget om denne Gjenstand, og det har kostet ham en Deel Umage, — ikke at forsvare det Forhadte i Lowes Forhold, thi det kan han ej ville, men — at undskylde en Deel i dette hans Forhold, opsøge alle de Grunde som kunde formilde Læserens Dom og fremstille det i Almindelighed som noget, der deels var grundet i den haarde uafvendelige Nødvendighed, deels i begge Personers (Napoleons og Gouvernørens) moralske Karakteer. Men Sir Hudson Lowe viste sig dog virkeligen her fra en alt for umoralsk Side." Hvorledes Sir Walter Scott har været uheldig i dette hans Forsvar, udvikler vor Landsmand, og derefter overgaaer han til et andet Forsvar, Walter Scott har søgt at udføre, nemlig for Toget mod Kjøbenhavn i Aaret 1807. Efterat have med en grundig Historikers Omsorg og Upartiskhed udviklet, hvorledes Sir Walter Scott har, i sin Skildring af denne Begivenhed, viist en paafaldende Uvidenhed, efter at have bemærket hvor ubegribeligen urigtigt Walter Scott skriver om en dansk Orlogsflaades Ødelæggelse i Aaret 1801 ved Nelson, tilføjer vor Landsmand: "Dette er et nyt Beviis paa den utroelige Uvidenhed, der i England hersker om andre Staters Affairer. Det gjør os ondt, at en Mand som Walter Scott, her og paa nogle andre Steder i sit Værk har viist, at han i nogen Maade ogsaa er smittet af denne brittiske Uvidenhed, avlet af en fra en mørkere Tidsalder forplantet Ringeagt for alt hvad der ikke er engelsk. Saa indgroede Fordomme tabe sig vanskeligt og kun den alt fortærende Tid formaaer i Aarhundreder aldeles at tilintetgjøre dem; de hænge sig endnu uvilkaarligt ved de Bedre og mere Dannede."

Hr. Forfatteren slutter sin Beretning over Sir Walter Scotts mærkværdige Skrift om Napoleon og hans Tidsalder saaledes: "Vi have i de oversatte Brudstykker tillige søgt at gjengive hans Stiil eller Fremstillingsmaade, for at Læserne ogsaa heraf kunne have Prøver. Det er interessant at see, hvorledes en udmærket Digter behandler og fremstiller virkelige Begivenheder. Hans historiske Stiil vilde fortjene at kaldes værdig og mandig, hvis den ikke paa mange Steder var heel skjødesløs; den Flygtighed, det altfor meget spores i Behandlingen af Begivenhederne har kjendeligen ogsaa havt Indflydelse paa Fremstillingen. Den er ofte vidtsvævende, og savner overhovedet Præcision; man træffer uordentligt henkastede lange Perioder, der kun vanskeligt lade sig forstaaeligt oplæse, Gjentagelser af de samme Ord strax efter hinanden, og stundum inæquate Udtryk. Ikke desmindre kjender man ogsaa i dette Værk paa mange Steder Mesteren i Fremstillinger og Skildringer, hvor disse ere behandlede med nogen større Flid, med en vis Forkjærlighed, eller og hvor Gjenstandens Storhed har begeistret Fortælleren.

Odense. Søndagen den 30 Septbr. fandt en sjelden Høitidelighed Sted i Brahe-Trolleborg Kirke, idet Mad. Salomon, af den mosaiske Troesbekjendelse, tilligemed hendes 3 Børn, ved Daaben optoges i de Kristnes Samfund. Ved egen Læsning og Eftertanke var hun allerede for flere Aar siden bragt til Overbeviisning om den kristelige Religions Værd. Hendes Kundskaber i Kristendommens hellige Lære vare senere, ved Hr. Pastor Ridder Knaps omhyggelige Forberedelse, udvidede og befæstede. Efter endt Prædiken, der skjønt og grundigt udviklede den kristelige Troes Kraft, blev Psalmen No. 235 afsjungen. Nu traadte Konfitenten hen foran Alteret, og aflagde Prøve paa sine fortrinlige Kundskaber i Jesu Lære. Før og efter Overhørelsen holdt Præsten tvende særdeles skjønne og passende Taler. Fra Orgelet blev nu 2 Vers af en af Prof. Ingemann, til en anden Høitidelighed (Døbefondens Indvielse) forfattet Sang, fleerstemmigt afsjungen. Nu foretoges Daaben, og den Døbte erholdt Navnet: Ernestine Henriette Mathilde Sellmann. Uagtet den saare talrige Forsamling af omtrent 1000 Mennesker, herskede hele Tiden den største Stilhed, Orden og Andagt, og sikkert forlode Tilhørerne Herrens Huus med gode Følelser og fromme Forsætter.

For et Par Uger siden ramte et sørgeligt Uheld den stræbsomme Borger og Snedkermester Eydorff her i Byen. Han var nemlig iskærd med at koge en lille Portion Fernis (bestaaende af Harpix og Terpentin) til en Liigkiste, da Luen, idet Potten var taget fra Ilden, slog an i den kogende Fernis og øieblikkelig antændte Manden, som vilde dæmpe Udbruddet. Konen, som kom til, lykkedes det vel ved et Par Dyner, at faae Ilden slukket; men i Angsten lagde hun ikke Mærke til, at Luen ogsaa havde angrebet hendes Klæder. Begge de Ulykkelige, først Manden og strax derefter Konen, kom nu ud i Gaarden og gjorde Anskrig om Hjelp. Iblandt de først Tililende, som vilde redde, var den ældste af Lærebrengene og en i Baggaarden boende Enke saa uheldige, at faae hver især en Haand forbrændt i den Grad, at de for det første ere satte ud af Stand til at arbeide; Manden blev først Ilden frie, da Forklædet, der var fastgjort ved Seeler, næsten ganske, og Beenklæderne for en Deel, vare opbrændte, og Konen, hvis Klæder Branden frygtelig havde anstukket, blev reddet ved at paakaste Sand. De ligge nu Begge under Lægens Behandling, medens Menneskevenner søge at lindre en Families haarde Skjebne, som med 6 Børn, hvoraf det yngste kun er nogle Uger gammel, paa engang er sat ud af Næring og Fortjeneste.

Ved en opkommen Ildløs afbrændte Natten imellem den 4 og 5 dennes 3 Gaarde i Landsbyen Aarslef (et Par Miil her fra Odense) paa et Stuehuus nær. Ilden opkom i den ene Gaards Stuehuus om Aftenen imellem Kl. 10 og 11, og formodes foraarsaget ved Hør-Tørring; men som dog ved de optagne Forhører ikke skal være oplyst. Al Indavlen i disse Gaarde blev Luernes Rov, ligeledes Ind- og Udboe i de tvende første.

En Fiskerbaad fra Kjerteminde er forleden Nat bleven oversejlet af en Vestindiefarer, hvorved alle 3 Mand, som vare i Baaden, druknede. Den ene efterlader sig en Enke med fem Børn.

Viborg, den 6te October. Efter den forbendsvangre Luft, der gav megen Regn, er Barometret nu steget til Bestandigt. — Den stærke Taage med Sydostlig Vind, sætter sig sjelden før mod Middag. Hvor Græsverten ikke allerede er henvisnet, hjelper det endeel til Kreaturenes Underhold, endskjøndt det dog ikke er melkegivende i høi Grad for Melkekøer. Som Følge af den paa Græs magre Sommer har Smørret været i meget høi Priis og Oste som duede noger, have ikke været at faae hos Bønderne. Der maae, hvis vore Sommere herefter blive saadanne som de sidste 2 Aars, alvorligere tænkes paa halv Staldforing, hvor man vil have Melk af sine Køer. — Fiskeriet ved Vorde, Hiarbek og Skaltz, har dog nu enkelte Gange leveret hertil Aborre, men smaae; Fiskerne have desuden fanget en Mængde Smaayngel, som de gave deres Frihed. Nogle faa Helt vare og baade paa Toftmarkedet og i Dag fra Liimfjorden til Torvs, men kostede 10 a 12 ß. Stkt.

Blandede Efterretninger.

Major Snodgrass, Krigssecretair hos Anføreren for Toget mod Birmannerne og engelsk politisk Agent i Ava, har udgivet: Narrative of the Burmise War: detailing the Operations of Major General Sir Archibald Campbells Army from its Landing at Rangoon in May 1824, to the Conclusion of a Treaty of Peace in February 1826. London 1827. (Fortælling om Birmanerkrigen: omstændeligen udviklende Operationerne under Generalmajor Sir Arch. Campbells Armee, fra dens Landgang i Rangoon, i Mai 1824 til en Fredstractats Slutning i Februar 1826.) I dette interessante Værk fortæller Forfatteren: at Burmahs Befolkning siges at være 17 Mill., og at hver Mand er Soldat. *Folkets* Forfængelighed næres ved dets *idelige Seire* over dets Naboer, og ved en *Række af uslandsede Erobringer* i et halvt Aarhundrede. *Man* kunde vide forud, med *hvilke Øine den uindskrænkede Enehersker over et saadant Folk*, en ung

og stolt Monark, vilde betragte fem, sex Tusind Mands Landgang paa en fjern Deel af hans Gebet. Da Kongen erfarede denne Landgang loe han og sagde, han skulde sørge for, at Engellænderne ikke engang skulde forstyrre de gamle Kjærlinger i at koge deres Riis. Missionairen Jusson, som just var paa den Tid i Ava, istemmer med Major Snodgrass, at Sagen betragtedes i Hovedstaden som en Spøg. Den eneste Frygt og Bekymring, som Kongen og Regjeringen lagde for Dagen og yttrede var, at de Engelske i Rangoon skulde erfare deres Nærmelse, hovedkuls forlade Landet, og berøve de Burmesiske Store den Fornøjelse, at tage i deres Tjeneste som Slaver nogle Faa af de hvide Udlændinger. "Send mig, siger een af Damerne i Woongeyee, fire Kala-pyees (hvide Udlændinger) at bestyre min Huusholdning, da jeg hører, at man kan forlade sig paa dem." "Og mig — siger en lystig ung Spradebasse fra Palladset, sex dygtige Karle, som kunne roe min Baad." Hæren i sin bedste Paaklædning dansede og sang langs med Floden, men faa eller ingen kom tilbage. Det syntes som den hvide Elephants Herre kjendte ligesaalidet til den brittiske Armee, som denne til hans Woons, Attawoons og Woon-gyees.

I göttingsche gel. Anzeigen 14 St. 1827 læses en Recension over Bogen: Ueber humanes Leben, von Joach. D. Brandis, M. D., Königl. dänischem Leibarzt. Kiel, 1825. "Saa ubestemt, hedder det deri; Titelen paa denne Bog, der fortjener en udførligere Anmeldelse og Bedømmelse, end der i disse Blade kan vorde den til Deel, end er, saa meget omfatter dens Indhold. Fra Physiologiens og Anthropologiens affondrede Gebet fører den os ikke blot ud paa Sprogvidenskabens, Religionsvidenskabens, Politikens, Historiens, Finantsvidenskabens vide Mark; men den viser desuden næsten endnu Alt, hvad der ved Vurderingen af det menneskelige Livs Eiendommeligheder, i Modsætning af det blot dyriske og det vegetabile, kan tages i Betragtning. Det er altsaa ingen Bog for dem, der gjøre Fordring paa hvert videnskabeligt Fags strænge Adskillelse fra det andet; men den, der ogsaa gjerne lader sig belære uden for en indsluttet Horizont, vil ikke gjøre Forf. nogen Bebreidelse derover, at man, i Følge Fortalen, vil finde i et oprindeligen til den anden Deel af Pathologien bestemt Værk, en Mængde Undersøgelser sammenstillede, der rigtig nok intet umiddelbar have tilfælles med den egentlige Pathologie, men som vise en Læge, der, som selvtænkende Hoved og udrustet med den mangfoldigste Lærdom, søger at gjøre sig det menneskelige Liv tydeligt i sit hele Omfang.

Om Owens Kolonie New-Harmonie, der forhen i dette Blad er omtalt, læser man en Skrivelse fra Longreach ved Ohio af 19de Mai 1827, i Pittsburg-Gazette, af Indhold: Regjeringen i New-Harmonie, ved Wabash har forandret Hr. Owens Social-System paa saadan en Maade, at den bliver mere passende efter vort Lands Grund-Indretninger. Han selv har solgt en Deel, omtrent det halve, af Kolonien til Hr. M'clure (Maclure) fra Philadelphia, en anden Deel, Møllerne, Magazinerne, Gjestgiveriet o. M. er bortleiet til Enkelte paa saadanne Vilkaar, som lade Lejerne have Frihed til efter Forgotbefindende at sørge for sig og Familie. Mange have forladt Stedet med Utilfredshed (In disgust). En Deel af dem have nedsat sig i Nevilleville ved Ohio. Owen selv er tilbagereist til Skotland, sandsynligen kommen til den Overbeviisning, at hans System ikke har i dette Land fundet Bifald. Saavidt jeg kan erfare, er han derved fra alle Sider bleven got plukket. He has been well plucked on every hand)." Han har ifølge heraf ej havt Fordeel af sit Foretagende.

Tidsskriftet New-Harmony-Gazette var dog endnu i Juli d. A. i Gang; det blev nemlig fortsat af Owens Søn, Robert Dale Owen, som med Iver søgte deri at retfærdiggjøre sin Faders System.

I South-Hadley i Staten Massachusets (et Sted med 1900 Beboere; 19 Mile sydvest for Boston) er d. 12 Juni d. A. død en ærværdig Matrone, Sybilla Smith, i den høje Alder af 101 Aar 1 Maaned 8 Dage; Hun havde siden 1797 været Enke efter andet Ægteskab. Hun havde havt 9 Børn, 83 Børnebørn, 171 Børnebørnsbørn, og 3 Børn i 4de Leed; i alt en Afkom af 266, af hvilke 204 endnu vare i Live. En Broder og tre Søstre overlevede hende. De vare 96, 92, 90 og 85 Aar gamle.

I Canton Bradford, Staten Pensylvanien, have to Mænd fanget 75 levende Klapperslanger, og ere i Juni Maaned dragne med dem paa Union-Kanalen ned til Philadelphia, for der at indskibe sig til Europa, hvor man vil lade dem see for Penge.

Den 15de Juni er i Boston lagt Grundsteen til et Minde, som for Franklin oprettes paa Kirkegaarden, paa det Sted, hvor denne udødelige Mands jordiske Levninger bleve nedlagte. — Lovgivningen i Massachusets har besluttet at oprette Washington en Billedstøtte, der skal staae lige ud for Raadhuset.

Den bekjendte John Lancaster, som i Caracas havde anlagt Skoler for den indbyrdes Undervisning, er i Juni Maaned ankommen, over St. Croix, til Newhaven i Connecticut. Han er vred paa Bolivar.

Nashville, Hovedstaden i Ost-Tennessee, havde i Aaret 1820 et Antal af 3 til 4000 Mennesker; nu 6000 Mennesker. 20 Dampskibe fare herfra til Nye-Orleans, Pittsburg, og andre Steder ved Ohio og Missisippi. Bomulds-Udførselen gaaer aarligen til 35 mod 40000 Baller.

I Aaret 1826 indløb i Havnen Ny-Orleans 88 Dampskibe af 14088 Tons Drægtighed. Fra 1 Jan. til 15 April ankom hertil 87 Skibe, som i bemelte Tid havde gjort 301 Farter (trips). I et lige Tidsrum 1826 havde 71 Dampskibe gjort 228 Reiser, hvilket viser Tilvæxten paa et Aar. I hele Aaret 1824 havde 63 Dampskibe gjort 407 Reiser, og i Aaret 1825, 65 Dampskibe 446 Reiser.

Staden Cincinnati i Staten Ohio har allerede faaet et Theater, saa stort som New-York-Chatam-Theatre, der rummer 4000 Mennesker, og er meget smagfuldere, som det nye Hamburgske. Desuden bliver endnu et ligesaa prægtigt opført. Formedelst Bygnings-Materialiers ringe Priis vil dets Opførelse kun koste 30000 Dollars. En berømt Skuespiller, Hr. Cooper, overtager sig Bestyrelsen. Mange meget dannede Virginier og skjønne Virginierinder opofre sig Skuespillerkunsten.

Af de af Theater-Entrepreneurerne i Baltimore og Philadelphia i Aaret 1827 bevilgede Summer til brittiske Skuespillere for Gjæsteruller var Mr. George Cook betalt 3354 Lstl. Mr. Kean, for 1ste Engagement 2386, og for 2det 698 Lstl. Miss L. Kelly 1151 Lstl. o. s. fr.

(Columb. Oct.)

Ludvig den Tolvte af Frankrig var, ved sin kjærlige Omsorg for sin Nations Vel, bestemt til en overordentlig Sparsomhed, og foretrak stedse det Nyttigste for blot det Behagelige. Engang, da han opholdt sig i Blois, fortalte man ham, at to overordentlige Løbere vare ankomne; han lod dem fremstille sig, og lovede den, som først naaede det opgivne Maal, en Pung med hundrede Daler, som Prisen for Væddeløbet. Det begyndte; begge syntes mere at flyve end løbe; men Ingen kom forud, og begge naaede Maalet saa aldeles paa en og samme Tid, at Prisdommerne ikke vidste hvem de skulle tilkjende Prisen. Medens nu Veddeløberne tvistes med hinanden, kommer et Ilbud fra Italien, og bringer Kongen Efterretning om en af hans Armee vunden Sejer. Kongen ytrede naturligviis stor Glæde herover, og afbrød Løbernes Tvist med de Ord: "Ingen af Eder har fortient Prisen. Han her har været best tilbeens", og nu fik Kureren Pungen med de hundrede Daler.

Fra London meldes under 2den October: To nye Romaner af Walter Scott: the Chronicles of the Cannongate og Tales by a Grandfather udkomme, den første inden faa Dage (efterat den største Deel af det færdige Værk allerede er sendt til Amerika, for der at udkomme omtrent paa samme Tid), den anden endnu i denne Maaned.

Ved Pirna er oprettet af B. C. Brandt i Dresden en Steenboremaskine, hvor der bliver forfærdiget Vandledningsrør af Steen, som ved Brugbarhed, Varighed og forholdsmessigen ringe Priis skal fortjene Opmærksomhed. Priskouranten læses i B. H. 4691.

I Anledning af de nyopfundne Dampvogne siger Viborger Samler: „Og vee Eder da, i Havrekræmmere og Hesteplagere, naar det kommer derhen, at al Verden gaaer i Damp-Kjøre- og Ridetøi, og undværer Heste og Havre. Da vil Smør og Ost frembringes i rasende Mængde og kuns enkelte Hestetrav ville høres paa Gader og Landeveie! Smedde, Sadelmagere og Hesteprangere ville have den største Leilighed til at hænge sig — og, det ville blive en Damp-Periode hvortil man aldrig saae Magen."

Udtog af Meddelelser ved Breve og af de i Amerika udkommende Blade.

(Columbus, Sept.)

Hr. Gottlieb Seiffert, en dulig Bjergmand, gaaer over England til Mexico, som Direktor for Mexican-United-Mining-Association i London. Han skal anlægge Værker i Intendencia. Hans Ansættelse har han Hr. General-Agent Jacob Leister i Elberfeld at takke for, der overhovedet erhværver sig store Fortjenester for Tydsklands Forbindelse med Mexico.

I Peru er Alt rolig, og Regjeringen gaaer en fast og kraftig Gang. Kapitain Marwell paa Skibet Home har nærmere bestemt Beliggenheden af de hidtil ikke nøje undersøgte Hervagault's Klipper i det atlantiske Hav, der sædvanlig staae under 41° 6′ 23″ og 49° 57′ L. vestlig for Greenwich. Efter Marwell ligge de under 41° 2′ N. B. og 49° 23′ V. L. for Greenwich. De ere 3 skjulte Klipper, 46. 6 Fod under Vandfladen, 30 Fod i Omfang; den sidste har endnu mod Nordost et langt Rif (ledge. Havet har en frygtelig Brænding mod dem, hvorfor de ogsaa føre Navnet: Breakers.

Kjøbenhavns Børs, den 12 October 1827.

		à
Hamburg 2 M. — a vista 215		
Species 218		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 1½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	158½	159 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	48½	49 Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	82½	83 Rbd. Sedl.
Dito Dito	77	— i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101½	102 Rbd. r. S.
Dito Dito	111½	— Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	97	— Rbd. r. S.
4 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	104½	105 i Banco
4 pC. Dito nye	98	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	59½	60 L. Sterl.

1 L. Sterl. beregnet til 14 Bmk.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. I. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 83.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 16 October 1827.

Portraitsamlingen paa Frederiksborg.

(Af en Rejsende optegnet i Octob. 1826.)

Man havde, men meget adspredt, en Samling af Portraiter af de i Fædrenelandets Historie mærkeligste Personer, af hvilke kun de færreste vare ved gode Kobbere afbildede. En vigtig saadan Samling var den Hjelmstjernske, bestaaende af 159 Stykker, og optegnede i det trykte Katalog man har over de Hjelmstjernske Samlinger. Da denne Portraitsamling blev i Aaret 1812 skjænket Hs. M. Kongen, ytredes det Ønske, at paa et af de kongelige Slotte maatte vorde anlagt en dansk Portraitsamling, "der vilde afgive et vigtigt hidtil savnet Hjelpemiddel i den danske Konsthistorie, og bestandiggjøre for Efterkommerne de Hædersmænd, hvis Minde Historien har bevaret." See Literat. Tid. 1812 S. 92. Saadan Portraitsamling blev derefter anlagt paa Frederiksborg Slot, og en egen Kommission skal have været nedsat for at ordne og beskrive den. Jeg fik denne Gang kun Lejlighed til at gjennemgaae de Gemakker, i hvilke den nyere Tids historiske Personers Billeder ere optagne, og meddeler dig herved for det første den Liste jeg fik nedskrevet. Jeg giver blot Personernes Navne, uden Anmærkninger, hverken biografiske om de afbildede Personer, eller artistiske om Stykkerne. Du seer Samlingen mangler saare meget i Fuldstændighed; men du vil med din Interesse for alt Fædrenelandskt fryde dig ved at see de mange ypperlige Portraiter af mærkelige Mænd og Qvinder; Konger og fyrstelige Personer, de dem lovprisende Digtere, dem beskyttende Helte, dem vejledende Statsmænd, dem oplysende Lærde, frimodige Talere, afbildende Konstnere; kort af alle Stænder og Karakterer. Den Liste du her faaer, indeholder omtrent 100 Portraiter; de fra ældre Tider ere nogle flere, og tildeels sjeldnere. Om dem maaskee en anden Gang. Endeel andre Portraiter af mærkelige Danske findes i det kongelige Maleriegallerie paa Christiansborg.

1. Kong Frederik 4des Gemak: Kong Frederik 4de, tre Portraiter. Dronning Louise,

to Portraiter. Prindsesse Sophie Hedewig, to Port. Prinds Wilhelm. Prinds Carl, to P. Pr. Christian.

Comtesse Anne Sophie Reventlau, siden Kong Frederik 4des Gemalinde.

Grevinde V J E.

Greverne af Danneskjold Laurvig — Rewentlou, og v. Harthausen.

Otto Krabbe. Malet 1821 af H. Hansen.

Geheimeraad v. Walter.

Geheimeraad J. v. Rosenkrantz. Malet 1822 af H. Hansen.

Generalerne Just v. Scholten — v. Løvenørn (malet 1821 af H. Hansen) — v. Wilster.

Tordenskjold. Malet af Hansen.

Alexander, Dominikanermunk.

Kommandør Wilster.

Konferentsraad Rostgaard (malet 1822 af H. Hansen).

Professorerne C. Worm — Hans Gram.

Biskop Trellund, malet 1822 af Hansen.

Ludvig Holberg, malet 1822 af samme.

Christine Charlotte.

Geheimeraad Moltke.

2. Christian 6tes Gemak:

Kong Christian d. 6te. To Portraiter.

Dronning Sophie Magdalene, to Portr., nemlig baade som Prindsesse og som Dronning.

Prindsesse Charlotte Amalie, Datter af K. Frederik 4de.

Fyrstinden af Ostfriesland.

Greve Schulin, malet 1822 af H. Hansen.

— A. G. Moltke. Ligesaa 1821.

— H. E. Bernstorf.

— J. L. v. Holstein, malet 1821 af samme.

En Prinds af Hohenlohe.

Hertug af Bevern, Dronning Juliane Maries Broder.

Geheimeraad v. Osten.

Admiral Hoppe, malet 1823 af Hansen.

Biskop Hans Egede, 1822 af samme.

— Hersleb, 1824 af samme.

3. Frederik d. 5tes Gemak:

Kongen, 1 Portrait som Prinds; tre som Konge.

Dronning Louise, 2 Portr.

— Juliane Marie.

Hertug Ernst Fr. Chr. til Hildburghausen, to Gange.

Hans Gemalinde — ligesaa som Barn.

General v. Schmettau, malet 1821 af Hansen.

Kommandant Styrup.

Professor C. T. Bartholin. Malet af H. Hansen 1824.

Erik Pontoppidan. Ligesaa 1823.

Baron Løvenskjold.

Professor J. Sch. Snedorf. Malet 1824 af Hansen.

Greve Otto Thott. Malet af samme 1821.

Biskop L. Harbo, ligesaa 1823.

Kommandant v. Hauch.

4. Christian d. 7des Gemak:

Sophie Magdalena, Kong Christian 7des Søster, som Dronning af Sverrig.

Arveprinds Frederik — Gemalinde Sophie Friderikke.

Drackenberg, den Gamle. (Hvorfor han her? Det er jo blot den høje Alder, som gjorde ham mærkelig, Et got Portrait

af ham, malet af Joh. S. Wahl, er i det Kongl. Malerie-Gallerie. (No. 845.)
Friderik Lütken, malet 1823 af Hansen.
Hielmstjerne, malet 1821 af samme.
Luxdorf, ligesaa.
Pet. Friderik Suhm — 1824 af samme.
Geheimeraad v. der Lyhe.
Kommandør v. der Natt. — Frue v. d. Natt.
Joh. Fr. Struensee, malet af H. Hansen.
Ove Høegh Guldberg. Malet 1822 af H. Hansen.
Henrik Stampe. Ligesaa 1821.
Poul Egede. Malet 1822 af samme.
Johannes Ewald — 1824.
Herman Wessel — 1824.
Klopstock — 1822.
Henrik Gerner — 1823.
Greve A. P. Bernstorph —
— v. Harthausen, malet af H. Hansen 1821
— J. Godske Moltke — 1821.
Christian Bastholm — 1822.
Kobberstikker Preisler — 1821.
Johannes Wiedewelt — 1821.
Christian Colbjørnsen — 1821.
Tyge Rothe — 1823.

5. Kong Frederik 6tes Gemak:
Deres Kongl. Majestæter Kongen og Dronningen. Hds. kgl. Højhed Hertuginde Lovise Augusta af Augustenborg. Dronning Caroline Mathilde.

Du seer gjerne, at det synes at være Fremtiden, og altsaa den sanddrue Saga, forbeholdt, at bestemme Valget af de andre Portraiter, der her vorde optagne.

Opfordring.

Af den danske udmærkede Kunstners Kratzenstein-Stubs Mesterværker, bevarer den Kongl. Maleriesamling et herligt Stykke: "Halcyone, seende ud over Havet", No. 888, og Hs. Kongl. Højhed Prinds Christian Frederik to ypperlige Stykker: "Amor og den henbaanede Psyche" — og "Ossian og Alpins Søn", Konstnerens sidste Arbejde. Man erindrer, at da Maleren var død i Aaret 1816, bleve de af ham udførte Malerier og Haandtegninger udstillede, og et beskrivende Katalog over samme af Hr. Kammerraad Bang udgivet. Han besørgede dem ogsaa stukne i Kobber, og udgivne i fire Hæfter, i alt 18 Blade. Dette Værk, som vi ej vide at være kommen i Bog- eller Kunsthandelen, anmoder en Kunstelsker, og den afdøde Kunstners Beundrer, Hr. Kammerraad Bang om at forsyne med Text og besørge til Hæder for Kunstneren, og til Nydelse for Konstelskere udgivet, saaledes at dets Erholdelse ej skal være vanskelig. Man tvivler ikke paa, at jo Mange dele dette Ønske med Indsenderen, og at Afsætningen vil, om ikke her, saa i Udlandet, blive saa tilstrækkelig, at der ved Udgaven intet kan være at tabe.

6. 19.

Indenlandske Efterretninger.

Hvad i dette Blad i den i No. 25 d. A. givne Underretning om det Kongelige Waisenhuus blev bemærket, om hvor højst vigtig en Sag, ved en Godgjørenheds-Stiftelse af denne

Natur, Offentlighed er, har et andet Tidsskrift (Nye Freja No. 33), ogsaa i disse Dage vækket Opmærksomheden paa. Vist nok er det ogsaa med mange flere Stiftelser hos os Tilfældet, at Offentlighed synes ikke yndet. Der findes i den hele Række af de forløbne første hundrede Aar fra Vaisenhusets Stiftelse 1827 kun lidet fra Stiftelsens Side bekjendtgjort, dens Tilstand vedkommende.

Blandt Kjøbenhavns betydeligere Industrie-Anlæg, og blandt dem, som afsætte dens største Mængde af dets Produkter til Udlandet hører Marschalls Fortepiano-Fabrik, (Norges Gade 197), som efterhaanden har erholdt den Udvidelse, at der nu dagligen sysselsættes 33 til 34 Mennesker, imellem hvilke Arbejdet er saaledes fordeelt, at Enhver har sin bestemte Forretning, hvorved denne bliver saameget hurtigere udført. Her ere 10 forskjellige Snedker-, et Drejer- og et mechanisk Værksted. Da det ved denne Fabrikation saa meget beroer paa at det Træe, som bruges til Fortepianoer, er saa tørt som mueligt, og da en varm Luftstrøm bedre udvirker dette end almindelig Ovnvarme, saa har Hr. Marschal indrettet en Tørrestue, som ved en Ovn (der beskrives i Handelstid. 1826 No. 84) varmes til 25-30 Gr. R. I denne forfærdiges Sangbundene. Kasserne komme her til at udstaae deres Prøve, og alt det øvrige tilskaarne Material passerer herigjennem. For at blege det til Tangenterne bestemte Elfenben saa fuldkomment mueligt, er det øverste af Taget i en Længde af 6 til 7 Alen paa begge Sider belagt med Glas, saa at Solen hele Dagen igjennem kan beskinne det opskaarne Elfenben, der ligger paa Brædder under Glasset. Varmen har her i Middagsstunden steget til 68 Gr. R. og Elfenbenet erholder her en overraskende Hvidhed. Det er en naturlig Følge af den Flid Hr. Marschal anvender paa at levere de af ham forfærdigede Fortepianoer saa fuldkomne mueligt, at disse ere meget søgte. Aarligen forfærdiges her 100 til 110 Stykker, af hvilke i det mindste $\frac{1}{8}$ forsendes deels til Provindserne, deels til Udlandet, til hvilket sidste Afsætningen er i

Tiltagende. I Mai Maaned dette Aar modtog et russisk Linieskib, som, paa Tilbagereisen fra Middelhavet, laae her paa Rheden, et udmærket Fortepiano. Ved Fabriken er en egen Vogn indrettet hvorpaa Fortepianoerne kan kjøres ud paa Landet uden at lide noget. Den beskrives i Handelstid. d. A. No. 41; hvorfra og foranstaaende er optaget.

Afvigte 3de Octbr. havde den ærværdige Olding, Hr. Frederik Christian Lassen, været geistlig Embedsmand i 50 Aar, nemlig i 6 Aar Sognepræst for Uldum og Lynnerup Menigheder i Viborg Stift og i 44 Aar for Sæbye og Hallensløv Menigheder i Løve Herred.

Hr. Amtsprovst Varthoe, alle Præsterne og de hæderligste Beboere i Omegnen bragte den høitagtede Jubellærer deres velmeente Lykønskning, og der blev til Dagens og Oldingens Ære holdet Gudstjeneste i Sæbye Kirke, hvor, i en talrig Forsamling af Menighedens Lemmer, Taler, passende til Festens Anledning, bleve holdte af Hr. Amtsprovsten og Hr. Pastor Schønheyder.

Ogsaa holdt den dybt bevægede Olding en kort, men hjertelig, Tale til begge sine kjære Menigheder. Om Eftermiddagen indfandt sig i Præstegaarden nogle af Sæbye og Hallensløv Sognes Beboere, for paa egne og øvrige Sognemænds Vegne at bevidne deres gamle Præst deres oprigtigste Deeltagelse og deres inderligste Ønske: at kunne end i mange Aar beholde en saa agtværdig og elsket Lærer. Neppe kan vel nogen Jubellærer være mere værdig til sin Øvrigheds Kjærlighed og Yndest og til alle Retskafnes Agtelse og Venskab, end denne fordringsløse, i Stilhed utrættelige virksomme Olding, der med sin oplyste Forstand og sit ædle Hjerte føler saa dybt og varmt for Religion og Pligt og Dyd.

Formedelst Vaisenhusets 100-aarige Jubelfest den 11te Octbr. blev Biskoppen forhindret fra at være tilstæde. (Af Slag. Av.)

Iblandt nogle synderlige Ting, som findes udvendig paa Domkirken i Ribe er (efter Galthens Beskrivelse over bemeldte ældgamle Stad) et af Messing støbt Kattehoved, omringet med Muus, som findes paa den søndre Kirkedør. Om dette skal være et Sindbillede paa et eller andet? eller et Erindringstegn om nogen merkelig Tildragelse? det maa jeg, siger Galthen, lade staae uafgjort, som noget, hvormed mange, endogsaa Lærde, forgjeves have brudt deres Hoveder. Imidlertid vil jeg dog anføre den Fortælling, som derom haves, skjønt jeg ingenlunde udgiver den for Sandhed. Historien er denne: I Ribe skal fordum have været tvende Brødre, af hvilke den eene ved Søefart og Kjøbmandskab havde erhvervet sig store Rigdomme, den anden derimod levede hjemme i yderlig Fattigdom. Den Fattige, hvis heele Formue bestod i en Kat, bad derfor sin rige Broder at tage samme med sig, saasnart han drog til Skibs, og sælge ham den saa godt som han kunde. Ulykkeligviis strandede den Søefarende, men til Lykke ved en Øe, der var haardt plaget med Muus. Da Beboerne fornam, at dette dem ubekjendte Dyr var et fortreffeligt Middel mod denne haarde Plage, kjøbte de ham Katten af for en utroelig Sum Penge. Ved sin Hjemkomst glædede han sin fattige Broder med denne uventede store Gevinst, der strax opvakte ham til at samle saa mange Katte tilsammen, som kunde faaes, hvilke han igjen gav sin Broder med paa Reisen. Handelen gik ogsaa denne Gang lykkelig for sig; saa at den Fattige nu blev en meget riig Mand. For denne store Velgjerning vilde han nu udvise sin Taknemmelighed mod Gud, i hvilken Henseende han skal have ladet bygge en Omgang ved Kirken, samt til en Erindring om det Middel, hvorved Gud lod ham sin Rigdom tilfalde, ladet sætte et af Muus omringet Messing Kattehoved paa den Kirkedør, hvorfra Omgangen begyndte. Af den Aarsag er Døren stedse kaldet, og kaldes endnu Kattehoved-Døren. Denne Historie eller Fabel findes paa Latin hos Terpag, Pag. 353 omtrent saaledes, som den her paa Dansk er fortalt.

Blandede Efterretninger.

Om den Norske almindelige Enke-Kasses Status ved Udgangen af Aaret 1826 læser man i Norske Rigstid. No. 81.

	Rdl.	Sp.	ß.
Kassens Fond var	1,012,359.	32	
De aktuelle Pensioners Beløb	61,636.	30	
Aar 1826 er under 182 nye Nummere indskudt . . .	65,572.	—	
De derved sikrede Pensioners Beløb udgjøre en aarlig Sum af	15,100.	—	
Af eventuelle Pensioner ere ved Dødsfald 21 Nummere udgaaede, til et Beløb af . . .	1960.	—	
og af actuelle 43 Nummere, til Beløb	3111.	24	

Om den danske almindelige Enkekasses Status vides intet offentliggjort siden afdøde Tetens for et fierdedeel Aarhundrede siden i Aaret 1802 udgav et Skrift om samme; og siden noget lidet i Collegialtid. 1820. S. 830.

Numismatikeren Becker er bekjendt af sine falske Myntstempler. Veteranen Sestini har bekjendtgjort en egen Advarsels-Tabel derom, og fra Cataneo i Majland er ogsaa bebudet et Modskrift. Becker forlod sit Opholdssted Frankfurt ved Mayn, og begav sig til Wien, hvor han kom i Forlegenhed hos Politiet, formedelst de Myntstempler han førte med sig, og som bleve belagte med Arrest. Han fik dem tilbage, og kom i Sommeren 1826 atter til Frankfurt, men skal nu være i Berlin. Underrettede Personer paastaae, at han skal besidde henimod 600 gamle og 300 nye Myntstempler. Om han vil opfylde et Løfte han har givet, selv at bekjendtgjøre alle af ham forfærdigede uægte Mynter, og derved gjøre Ende paa alt Bedrag med dem, maae Tiden lære.

(Art. N. Bl. Sept. 17.)

Den Sum af Mynt, som i det Tidspunkt da Amerikas Opdagelse skeete, har været i Omløb i Europa, har man ansat til 114 Mil-

lioner Piastre *). Siden den Tid er sammes Masse steget til det 16 eller 17foldige; men Massen af ædle Metaller er i end større Forhold voxet, hvortil Europa selv kun har bidraget en forholdsmessigen liden Deel, der neppe kan ansættes højere end 800 Millioner Rthl. Cour.

Det totale Beløb udgjør kun en tiende eller ellevte Deel af den Masse af ædle Metaller, som siden Amerikas Opdagelse er fra bemelte Verdensdeel kommen til Europa, og som i det Tidsrum fra 1492 til 1803 er beregnet til en Sum af $5445\frac{7}{10}$ Millioner Piastre.

Efterat de spanske og portugisiske forrige amerikanske Provindser have løsrevet sig fra Moderlandene, har Bergværksdriften i samme meget aftaget, men end mere er Tilflydelsen til Europa fra hine Lande formindsket; og istedet for at den i Begyndelsen af dette Aarhundrede var $43\frac{1}{2}$ Millioner Piastre aarlig, har Summen siden neppe været 10 til 12 Mill. P.

Det er kun den mindre Deel der som Mynt bliver tilbage i Omløbet i Europa. Den langt større Deel gaaer bort deels i Luxus-Arbejder, deels i Handelen med Asien og Afrika.

Man har beregnet Summen af de ædle Metaller, som Europa har produceret og fra Amerika erholdt til 8531 Mill. Rthl. Cour. — Deraf for Udførsel 3500 Mill. — for Luxusvarer og liggende i Barrer $2112\frac{1}{2}$ Mill. — og Resten $2918\frac{1}{2}$ Mill. at være i Omløb som Mynt. (Nogle Optegnelser herom i v. Malchus's Statistik 308 o. f.)

Sachseren Hr. König er Opfinderen af den første Hurtigpræsse for Bogtrykkerier, som ved Dampmaskine er sat i Bevægelse. Han kom 1814 til London, forklarede nogle af de derværende anseeligste Bogtrykkere sin Idee, men fandt dem kolde og ligegyldige, indtil han endeligen fik Bekjendtskab med Hr. Bensley den ældre; og efter Forsøg og Udfindelse af hvilke Forandringer der ved den almindelige Bogtrykkerpræsse maatte

*) Gerboux de la legislation monetaire.

foretages, førend Dampmaskinens Anvendelse lod sig udføre, fik hos Hr. Walter, Forlæggeren af "Times", to Hurtigpræsser bragte istand, og det første Nummer af bemeldte Tidsskrift aftrykt ved Dampkraft d. 28 Nov. 1814. Udførligere Efterretning herom, og overhovedet om alt hvad der vedkommer Bogtrykkerkunsten, og hvorledes den efterhaanden er fremskredet til sin nu værende Standpunkt, faaes i det gode, nylig udkomne, Skrift: Handbuch der Buchdruckerkunst. Frankfurt a. M. 1827. 8. In der Andräischen Buchhandlung.

Iblandt de forenede Nordamerikanske Staters meget mærkelige Mænd er Andrew Jackson, Generalmajor i Staternes Tjeneste, udmærket ved Bedrifter, og elsket af de sydlige Stater. Han havde ved sidste Præsidentvalg mange Stemmer; og man veed at han har stort Partie, der vil bringe ham paa nye i Betragtning; hvilket giver Skriftet: John Reids Life of Andr. Jackson, som er udkommet i Philadelphia 1827; og hvoraf Udtog i Columbus Juli d. A. 25 o. f. desto mere Interesse. Noget af hans Ungdomshistorie optage vi; det viser hvorledes Omstændigheder og Farer dannede ham til den Kjække, men ogsaa at han fik Dannelse til Forretningsbanen. Hans Forældre vare Irlændere; Hans Fader Andrew, yngste Søn i Familien, udvandrede 1765 til Charleston, og kjøbte i Staten Sydkarolina en Strækning Land 9 Mile Nordvest for Kanada i Warsaw Settlement. Der blev vor Andrew Jackson født den 15 Marts 1767. Ikke længe efter hans Fødsel døde Faderen, der efterlod ham og endnu to ældre Sønner til Moderens Forsorg. Hun opfyldte denne Pligt med stor Omhyggelighed, indprentede sine Børn en dyb Følelse imod den brittiske Undertrykkelse, som saa skaanselsløst traf det irlandske Folk, fortalte Sønnerne om Tyranniet, som Irlands Adel udøvede imod de arbeidende Klasser, og hvad Faderen med Familie havde udstaaet under Beleiringen af Carrick-Fergus, hvor Irlænderne havde greben Vaaben til Forsvar af deres Rettigheder, men

ved Britternes Overmagt vare blevne undertvungne. Hendes Evne var for ringe, til at kunne forskaffe hendes Sønner en bedre Dannelse; de lærte i en almindelig Landsbyskole at skrive og regne; blot Andrew, bestemt til den geistlige Stand, kom paa Akademiet ved Tinghuset i Warsaw-Kolonien, hvor han dyrkede de gamle Sprog, indtil Revolutionskrigene ogsaa udbredede sig til Syd-Carolina. Nu gik han, 14 Aar gammel, tilligemed sin Broder Robert, ind i Fædrenelandsforsvarernes Rækker. Hans ældste Broder Hugh (Hugo) havde allerede i Træfningen ved Stone tilsat Livet. — Amerikanerne maatte vige for de øvede brittiske Krigere, og trække sig tilbage i det Indre af Nordcarolina. Syd-Carolinerne vendte i smaae Afdelinger tilbage til deres Hjem, ligeledes begge Jacksonnerne. Lord Rawdon havde imidlertid taget Camden i Besiddelse, og den hele Egn var bleven øde ved Udvandringer. Saasnart den brittiske Befalingsmand erfarede Kolonisternes Tilbagekomst til Wexaw, blev Major Coffin med Rytterie, Fodfolk og bevæbnede Tilhængere af Kronen (Tories) sendt derhen, for at tage dem i Fangenskab eller tvinge dem. Kolonisterne indesluttede sig i Wexsaws Tinghuus for at forsvare sig. Tories bar Landets Uniform; Republikanerne, derved bedragne, indlode dem; men Følgen blev, at endeel af Republikanerne bleve strax gjorte til Fanger, de andre flygtede; Jackson var blandt disse; dog Dagen derpaa blev han greben af Coffins Dragoner og slæbt til deres Anfører, der bød Ynglingen, at pudse hans Støvler. Jackson vægrede sig, og gjorde Krav paa den Krigsfangnes Ret; Britten slog ham med Klingen. Jackson afparerede med Haanden og fik et svært Saar; ogsaa hans med ham fangne Broder fik et dødeligt Hug i Hovedet. De bleve adskilte, indspærrede hver i sit Fængsel, men, nogle Dage efter den for Republikanerne lykkelige Fægtning ved Camida i Januar 1780, blev vor Jackson paa sin Moders Bønner udverlet. En Ven af Moderen, Capitain Walker, havde nemlig faaet Lejlighed ved et Angreb at gjøre 13 Britter til Fanger, og disse bleve udverlede mod 7 Amerikanere, blandt hvilke de to Brødre Jackson. Den ene Søn døde kort efter i Moderens Arme af sit Saar. Moderen, der under Krigens Byrder var bleven fattig, og nu var dybt nedbøjet af Sorg, overlevede ham ej længe. Den nu ganske forældreløse Yngling, vor Andrew, blev nu meget syg af Børnekopperne, og kom kun langsomt til sin Helbred igjen. Siden, efter gjenerholdt Rolighed, fortsatte han sine Studier med Stadighed. Men han opgav det theologiske Studium og besluttede sig til at blive Retslærd; derfor gik han til Salisbury i Nord-Carolina, i Vinteren 1784, i Lære hos en Retslærd, efter engelsk Skik, og erholdt 1786 Frihed til selv at praktisere. Han havde nedsat sig i Salisbury, 45 Mile nordlig for Charleston; men der tilbød sig liden Udsigt for en ung Advokat at gjøre nogen Lykke. Ej heller i Syd-Carolina fandt han fordeelagtige Beskjæftigelser, fordi han ogsaa der manglede formaaende Slægts Understyttelse. Han indgik derfor gjerne et Forslag som gjordes ham, at følge Dommeren M. Nairy, der var bleven ansat til Overdommer i den ny Stat Tenessee (dengang endnu et Distrikt) igjennem Ørkener til Neshville 1788; her fandt han som Retslærd tilstrækkeligt sit Brød. Dog Indianernes Angreb ved Cumberlands-Floden vare dengang saa hyppige, at enhver Plantør var Soldat. Uden Understøttelse fra Regjeringen bleve de blanke Beboere kun givet Anviisning paa egen Tapperhed. Jackson tog med Glæde Andeel i denne meget besværlige Tjeneste, og paatog sig gjerne Vagttjenesten i Fortet.

I Aaret 1796 blev Jackson Medlem af et Convent til at forfatte et Udkast af en Constitution for Staten Tennessee, som i dette Aar blev optaget i Unionen, og 1797 blev han udvalgt til Senator for Tennessee ved de forenede Staters Congres.

Staden Tennessee udgjorde ved sin Optagelse i Unionen kun en Militair-Division; efter den over samme befalende General Corwais Død, blev Jackson i Mai 1814 kaldet til Generalmajor i Staten Tennessee's Tjeneste, og denne vigtige Post overgivet ham.

Storhertugdømmet Mechlenburg-Schwerin havde i Aaret 1826 et Folketal af 430927 Mennesker. Dets Areal efter det Schmettouske Kaart er 233,88 Qvadratmile; altsaa i Gjennemsnit 1925 Mennesker paa en Qvadratmiil. Af Landets Stæder havde følgende i bemelte Aar

	Huse	Folketal
Rostok	1282.	17398.
Schwerin	1078.	12179.
Wismar	1295.	8988.
Güstrow	860.	8015.
Flækken Doberan	. . . .	2174.
— Warnemünde	. . .	1521.

(Efter Meckl. Schw. Staatskal. 1827.)

Den franske Regjering har nyelig ladet bekjendtgjøre officielle Tabeller over Folkemængden i Frankrig, hvoraf sees hvorledes den i de fem sidste Aar 1822, 1823, 1824, 1825, og 1826 er tiltaget med 1,380,137 Individuer.

Efter Almanach Royal for 1825 havde Frankrig i sine 86 Departementer en Folkemængde af 31,078,573 Mennesker
Efter den for 1826 31,335,620 —
— 1827 31,658,536 —

For de vigtigste Stæder ere Resultaterne disse:

Stæder.	1822.	1827.	
Paris	713966	890431	
Lyon	131258	145675	
Marseille	109483	115943	
Bordeaux	96944	93549	altsaa aftaget
Rouen	86736	90000	
Strasburg	49680	49708	

(Udførlig Beretning i N. geogr. Eph. 1827. 22 B. 129 o. f.)

Kjempestaten Rusland, som tæller imod 60 Million Indvaanere, og i hvis ene Ende Solen opgaaer i den Time den i den anden nedgaaer, tildrager sig enhver Verdensborgers Opmærksomhed. En sammentrængt Oversigt over denne Stats Historie og Geographie af en Mand, der selv er Lærer i disse Fag ved et Keiserligt Institut, er derfor velkommen; Et saadant Skrift under Titel: Uebersicht der Geschichte und Geographie des Russischen Keiserstaates von Dr. C. H. Hornschuch, Collegien-Assessor und Ritter des St. Wladimirorden. Erlangen 1827. gr. 8. er udkommen, og gjør større og kostbarere Skrifters Anskaffelse mindre nødvendig.

Kjøbenhavns Børs, den 16 October 1827.

		à
Hamburg 2 M. — a vista 215		
Species 218		
Specier solgtes til 13 Rbmk. $1\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	157	$157\frac{1}{2}$ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	— Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$82\frac{1}{2}$	83 Rbd. Sedl.
Dito Dito	77	— i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	— Rbd. r. S.
Dito Dito	$111\frac{1}{4}$	— Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	97	— Rbd. r. S.
4 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	$104\frac{1}{2}$	105 i Banco
4 pC. Dito nye	98	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	$59\frac{3}{4}$	60 L. Sterl.

1 L. Sterl. beregnet til 14 Bmk.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. I. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Tooogtyvende Aargang. No. 84.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 18 October 1825.

Vor Frue Kirke i Kjøbenhavn.

(Slutning; see forr. No.)

Efterat Overbygningsdirektøren Etatsraad og Ridder C. F. Hansen havde lagt Plan til en ny Bygning, hvorved han dog ikke var bunden til den ældre Form, men blot kunde benytte de staaende Rudera, forsaavidt og saaledes som de kunde passe ind i en nye forandret Bygningsform, blev 1811 begyndt med Arbeidet paa Opførelsen. Grundtegning og Planen haves i de tre Kobbere ved Skrivtet: "Vor Frue Kirke i Kjøbenhavn før og efter Branden i Aaret 1807. Fra Commissionen for Kirkens Gjenopbygning. Khavn 1818. 36 S. 8. med 3 Kobbere."

Under Krigsaarene og de nærmest følgende maatte det gaae langsomt, men fra 1817 blev Arbejdet angrebet med større Kraft. De religiøse Høitideligheder, som Reformationens Jubelfest gav Anledning til, fremskyndede dette, thi det blev besluttet at formere disse Høitideligheder ved at Kongen vilde paa Jubelfæstens anden Dag lægge Grundstenen til Metropolitankirkens Alter. Dette blev saaledes iværksat. Høitideligheden er beskreven, og de holdte Taler indførte i fornævnte Skrivt.

Førend Kirkens sidste Ødelæggelse saae man i Kirken to store Begravelsesmonumenter, det Gyldenlewske, og det over Cort Adler; ligeledes nogle mindre, blandt hvilke det Bartholinske, som var forfærdiget af Wiedewelt. Der vare en stor Mængde Marmormonumenter og Inscriptioner over Rigsraader, og andre Adelige, over Biskopper, Professorer, og mange mærkelige Personer. Man læser disse Inscriptioner hos Jonge. Er aldeles intet bleven tilbage ved sidste Ødelæggelse under Kjøbenhavns Bombardement?

Kirkens Orgelværk var det største i Danmark. Et Sangværk. Blandt Kirkens Klokker var en som vejede 12000 Pund, den største i Staden.

Fra Reformationen til 1783 havde i alt 34 Mænd været Sognepræster ved denne Kirke, og derhos Stiftsprovster. De opregnes hos Jonge. Hr. Jac. Hviid var den sidste som her nævntes. Efter ham kom Hr. Poul Dankel Bast, død

1803. Efter ham Hr. Fred. Plum, nu Biskop i Fyen, til 1811. Nu Hr. Stiftsprovst, R. a. D. og D. M. Henr. Georg Clausen fra 1811.

Kirken staaer under Universitetets Professorers Forsvar; og til dens Indtægtskilder høre Jordegods i Sjælland, især Bisverskov Kirketiende, saa og Lindemark og Taarnbye Kongetiender. Ogsaa Jordskyld i Kjøbenhavn.

Ved den ved Kongl. Resol. af 21 Decbr. 1804 approberede Fordeling til andre Kirker af den Menighed, der forhen henhørte under St. Nikolai Kirke, fik vor Frue-Kirke en Andeel.

Til Kirkens Gjenopbyggelse har følgende Ressourcer været forhaanden, eller ere bevilgede:

	Sedler.
1. Brand-Assurance-Summen, samt nogle i dansk Courant indkomne Summer for bortsolgte Materialier i Aaret 1812, af Beløb	23,200 Rbd.
2. En frivillig Collect, ifølge Kongel. Resol. 16 Juli 1812. Det Indkomne udgjorde	25,698 —
Ved Kongel. Resol. 24 Dec. 1817 blev tilladt, at Collecten ogsaa maatte skee paa de danske vestindiske Øer.	
3. Et Bidrag fra samtlige Kirker i Danmark, paalagt at udredes af hver Tønde Kirketiendeydende Hartkorn i Danmark i 4 Aar; ifølge Kongel. Resol. og Pl. 22 Oct. 1813. Dette Bidrag blev beregnet at skulle udgjøre 118,518 Rbd. + 65000 Rbd. (Coll. T. 1817. S. 347)	183,518 —
4. En Gave af Statskassen, ifølge Kgl. Resol. af 8 Apr. 1817 af	200,000 —
	Er 432,416 Rbd.

(Derom see Coll. T. 1817. S. 346-9. 1818 S. 81.)

I Aaret 1819 beregnedes, at der endnu skulde behøves 300,000 Rbd. Sølv, ved hvilken Sum Kirken om muligt skulde være færdig, uden og inden, i Løbet af tre Aar. Efter Overvejelser om denne Sums Tilvejebringelse blev indstillet til Hans Majestæt Kongen og ved Kongl. Resol. af 12 Maj 1819 approberet: at et Laan indtil 300,000 Rbd. Sølv maatte optages i tre Aar med ⅓ aarlig; — at Laanet tilbagebetales i 28 Aar med 6 Procent Sølv i Rente og Afdrag paa Capitalen; — at Obligationerne udstædes af Consistorium ved Kjøbenhavns Universitet, men at de Summer, som henlægges til Forrentning og Afdrag maatte inddrages til Universitetets Qvæstur, og Regnskab der holdes over Indtægter og Udgivter, samt hvad videre til Amortissementet henhører; — at dette Laan, saavel i Henseende til Afdrag som Renter, maatte gives Kongeligt Garantie; — at den aarlige Sum (18000 Rbd. Sølv) som er nødvendig til at betale Renter og Afdrag paa de laante Capitaler i 28 Aar maatte tilvejebringes: 1) ved en aarlig Afgivt af 2 Rbd. Sølv af hvert ordentlig Medlem i enhver Klub og ethvert dramatisk Selskab i Danmark. (Plak. 20 Oct. 1819, cfr. Canc. Skr. 18 Dec. 1819. §. 5. 62. 63.) Denne Afgivt beregnede man at ville være i det mindste 10,000 Rbd. Sølv aarligen. 2) Af Frue Kirke selv 1000 Rbd. Sølv aarligen. 3) Det øvrige at reparteres paa Kirketienderne i Danmark. Herom see Coll. Tid. 1819. S. 779—90.

Mere om denne Kirke og dens Historie, foruden paa de anførte Steder, i Resenii inscr. Havnienf. 1663. 4. pag. 1—113. — Pontoppidans memoria Dan. pag. 48—87. — Thurahs Havn. hod. p. 233—54. — Pontoppidans danske Atlas

II. 119—22. — Hoffmanns Fundatssamling IX. — Jonges Kjøbenhavns Beskriv. S. 144—241. — Nyerups Kjøbenh. Beskr. S. 547—8.

Om vore Landsbypræsters sande Stilling og Kaar.

(Fortsættelse; see No. 82.)

Høistærede!

Den 27 August 1825.

"De giør mig ganske skamfuld med Deres smigrende Sammenligninger, jeg føler altforvel, at jeg langtfra fortiener at kaldes den danske Dr. Primrose, og at salig Goldsmith, hvis jeg havde været kiendt af ham, sikkert aldrig var bleven fristet til at tænke sig mig som Original for sin herlige Landsbypræst.

De forlanger at jeg skal sige Dem Aarsagen hvorfor min Nabopræst, der har en mindre Familie og dog et større Kald end jeg, ikke kan leve uden Næringssorg; medens De troer at jeg aldeles ikke kiender denne Plage. De fordrer endvidere at jeg skal giøre oprigtigt rede for mine samtlige Indkomster; og endelig ønsker De, at jeg, for at lette Dem Oversigten, skal anslaa alt muligt til Penge, med stadigt Hensyn paa hvad en verdslig, i Kiøbenhavn ansat og fastgageret, Embedsmand maatte give derfor.

Kun Venskab for Dem Høistærede! kan formaae mig til nogenledes at opfylde Deres Begiæring, og jeg er endnu uenig med mig selv om det er saa ganske rigtigt handlet af mig; thi uagtet Deres Mundheld: fiat justitia pereat mundus! bliver den Tanke, at jeg maaskee ved en saadan Fremstilling bidrager til at svække den Medlidenhed som mange mine Kaldsbrødre vist høiligen fortiene, mig altid noget modbydelig. Heller ikke kan jeg fragaae at jeg selv finder mig særdeles, og paa en Maade ubehageligen, overrasket ved det Resultat min Undersøgelse har frembragt.

Tiderne, Høistærede! ere sandelig i høi Grad slette for os alle, og maa jeg end give Dem Ret i, at Staten ikke er forpligtet til at sørge bedre for os end for andre dens Embedsmænd; at den ikke engang formaaer at giøre det, helst paa en Tid da dens egne Indtægter ere saa vanskelige at faae ind; saa geraader dette mig dog kun til liden Trøst, og jeg føler ikke mindre Opoffrelsen af mange mine kiæreste Ønsker, fordi jeg indseer at ingen kan bøde derpaa, og at de andre Stænder ei have det bedre. Indrømme Dem maa jeg imidlertid, at dersom vi ei havde havt det saa saare godt under og før Krigen, saa vilde mange af os nu have fundet vor Stilling upaaklagelig.

Hvad Deres første Spørgsmaal angaaer, saa veed jeg ikke at besvare det mere tilfredsstillende, end naar jeg beskriver min egen Fremgangsmaade fra den Tid af da jeg kom i dette Embede. I mit 32te Aar blev jeg kaldet af en Godseier for hvis Børn jeg havde været Lærer; jeg havde al Aarsag at være tilfreds med min Lykke; thi Kaldet blev ikke anseet for slet; min Formand havde sit gode Udkomme, efterlod ingen Enke, som skulde pensioneres, og jeg eiede et Par hundrede Rigsdaler sammensparede af min Løn; — men da jeg stedse har havt en særdeles Angst for at giøre Gield, saa gruede jeg dog ikke lidet naar jeg tænkte paa de mange Udgivter som nu forestode mig til Anskaffelsen af Indbo, Avlsredskaber, Besætning o. s. v. Efter modent Overlæg besluttede jeg omsider, at Præstegaardens Kiøbesum skulde være den eneste Gield som kom til at hvile paa mig, og til den Ende bestemte jeg mig til endnu i nogle Aar at leve ugift, samt bortforpagtede, da netop en beqvem Leilighed tilbød sig, strax min Avling, uagtet jeg var af den Tro, at Præstegaardens Avling allene maatte være istand til at føde sin Mand, naar han forstod sig paa Agerdyrkningen; thi saaledes sluttede jeg: naar en Bonde, og en siællandsk eller dog en lollandsk Bonde, der fortærer saameget mere end den simple Landmand i andre Lande af Flesk og Kiød, af Øl og selv af Brændeviin, er trods sin Tiende, sit Landgilde, sit Hoveri, sine Kongereiser,

sit Veiarbeide og endelig trods en ofte talrig Flok smaa, endnu ingen Nytte giørende Børn, dog undertiden istand til at komme ud; saa maa en Mand udenfor Bondestanden, og vel at mærke uden Gield, naar han er befriet for alle disse ovennævnte svære Byrder, er paapassende og sparsommelig, endelig ogsaa kunne leve af en Gaard paa samme Størrelse som Bondens; thi hvad der maa afgaae fordi Manden ikke selv er Bonde, og ikke selv arbeider med, det maa komme igien naar han beregner den store Sum saavel af Arbeidskraft som af Naturalpræstation, hvilken han sparer. Om denne Slutning var ganske rigtig tvivler jeg dog nu paa, ogsaa havde den ingen Indflydelse paa min Beslutning; thi som sagt, for ei at komme i Gield naar jeg anskaffede mig Besætning o. s. v. bortforpagtede jeg alligevel min Avling, dog ikke til en enkelt Forpagter, men til 4 Nabobønder, som maatte drive Markerne (hvori jeg blot forbeholdt mig selv min Tørvemose) efter den af mig lagte Plan, aarligen maatte giøde een Vang (hvorimod de efter Udtærskningen dog fik min Andeel af Straaet), forpligtede sig til at vedligeholde mine Tage og det Udvendige af mine Bygninger, efter Omgang at befordre mig, og endelig ved Høstens Tid at dele Sæden paa Marken med mig; iøvrigt havde de Nydelsen af Engen og Græsmarkerne og jeg maatte selv udrede alle Skatter. Efterat have truffet denne Overeenskomst, anskaffede jeg blot Møbler til eet Værelse og een Seng med Tilbehør, og gav mig i Kost hos en gammel Enke udenfor Bondestanden, som boede i Byen, og som lod min ubetydelige Opvartning hjemme besørge ved sin Pige, hvorimod jeg foruden de betingede Kostpenge ogsaa overlod Enken min Have. Saaledes levede jeg i 3 Aar uden at bruge mere end det min Avling (hvis Indtægt dog var langt større end mine Kostpenge), mit Offer og mine Aksidentser indbragte, efterat jeg endnu af disse havde betalt alle Skatter og Afgivter; hele min Tiende derimod, som var bortakkorderet i Skieppen, sparede jeg ganske, hvorved jeg efter de 3 Aars Forløb havde en, ikke ubetydelig, Kapital. — Nu indrettede jeg mig anstændigt. Først gav jeg Bygningerne saavel forinden som foruden en Hovedreparation, saa det siden har kostet lidet at vedligeholde dem, derpaa anskaffede jeg de fornødne Møbler, Husgeraad og Senge, kiøbte mig en Vogn og et Par Heste, nogle meget gode Køer, Faar og andre Smaakreaturer; fæstede en Karl, en Røgter og 2 Piger, og endeligen, efterat have sat i Enkekassen, giftede jeg mig med en elskværdig, huslig, inderlig god Pige, som jeg i flere Aar havde havt Leilighed at kiende, uden dog nogensinde at lade mig mærke med Hensigter paa hende, før Brylluppet kunde staae om et Par Maaneder. Nu oprandt lykkelige Tider for mig, jeg sad gieldfrit, varmt og godt inden Døre, jeg elskede og blev elsket, jeg kunde stifte meget godt i min Virkekreds og ingen Frygt for Fremtiden mørknede vort Blik.

Først havde jeg nu været tilsinds at overtage Avlingen selv, men da mine Forpagtere ønskede at vedblive og da jeg saae at mine Penge ikke vilde strække til naar jeg skulde anskaffe større Besætning og Avlsredskaber saa bleve vi enige om at forandre Overeenskomsten saaledes, at Forpagterne herefter leverede mig visse Læs Hø og Halm, foruden det som udbragtes af min egen Halvdeel af Sæden; at de for Fremtiden hentede Giødningen fra Præstegaarden og kun naar den ikke forslog til hele Marken, selv tillagde det manglende; at de overlode mig et lille Vænge tæt ved Haven og endelig andet Aars Kløvermark (samt første Aars, naar den var høstet) til at tøire mine Kreaturer paa indtil Evret blev opgivet, hvorimod de skulde være befriede for at vedligeholde mine Bygninger, endvidere for at befordre mig, og tilsidst, skulde jeg selv fra nu af tillægge Sædekornet (paa Kløverfrøet nær), og saaledes har denne Kontrakt, bestandigen fornyet, bestaaet hidindtil, skiøndt de 2 Gaarde siden have forandret Eiere.

Min Kone skiænkede mig snart Børn, som forøgede vor Lykke. For 7 Aar siden blev min yngste Søn født, med ham havde vi 5 Børn, hvoraf min ældste Datter nu er 18, min ældste Søn henved 15 Aar. Blev jeg end stundom lidt ængstelig tilmode naar jeg tænkte paa deres Fremtid, saa nynnede min Hustru: jo flere Børn

jo større Velsignelse! og standsede derved min Grublen, skiøndt jeg snart mærkede at det ikke var muligt at samle ret meget til vore Sønners Opdragelse eller vore Døttres Udstyr, men ikke desmindre levede vi tilfreds og fornøiede, og uden mindste Savn af nogen Beqvemmelighed eller Selskabelighed indtil nogle Aar efter Krigen; men nu faldt alle Landmandens Varer pludseligt, og vi nødtes til at angribe den Sum som vi dog havde sparet, hvilken i et Par Aar var opbrugt, og der blev nu intet andet tilovers for os, end enten aldeles at forandre vor hele hidtil førte Levemaade, eller at giøre Gield; det sidste vilde jeg ikke, desuden kunde vi heller ikke faae meget tillaans paa Indbo og Besætning, og at laane uden, selv paa den Tid Laanet contraheres, at have Haab om at kunne betale, er vel ikke stort bedre end at stiæle, — altsaa blev naturligviis det første besluttet. Min Kone og jeg bleve snart enige om at afskaffe alle Luxusartikler som vi hidindtil havde brugt: Rosiner, Svedsker, Citroner, Hvedebrød, naar det ei bagtes hiemme, Risengryn, Kryderier, Thee, Kaffe, Sukker, Rom ꝛc., bleve bandlyste og den eneste Sødme, som vi endnu selv giorde Brug af, ydede vore Bikuber os. Denne Indskrænkning gav efter Overregning i min Kones Husholdningsbog en reen Besparelse af over 100 Rbd. aarlig [10]), uagtet vi endnu ved overordentlige Leiligheder, som t. Ex. naar Bispen eller Amtsprovsten kom o. a., kiøbte smaa Qvantiteter af ovennævnte Varer. Fremdeles besluttede vi at indrette vor Klædedragt, især Fruentimmernes, efter samme Maalestok. Min Kone og mine to Døttre spondt allerede for længe siden hver Aften, medens jeg eller min ældste Søn forelæste dem een eller anden underholdende Bog; nu fordobbledes deres Flid; — Dagen, fornemmelig Morgenen, blev taget med til dette Arbeide, man stod lidt tidligere op, og Husflidens Symbol den snurrende Rok lød allerede Kl. 5. Min ældste Datter havde lært at væve; Hør avlede vi nu langt meer af i vort Vænge; vore Tienestepiger, forhen ikke holdte synderligt strængt til Flid, maatte altid om Aftenen spinde eller karte, og saavel Uldent som Linned blev nu virket, uden at det kostede andet — end Flid. Saaledes bleve da omsider min Kones og mine Døttres Bomuldsstrømper lidt efter lidt ombyttede med ligesaa smukke og hvide Traadstrømper, deres Sirtses Kioler med ret nette hiemmegiorte, med faa Ord, Søndagen og Høitidsdagene undtagne, bare de næsten intet, som var kiøbt. Besparelsen ved alle disse Arbeider var nok omtrent ligesaa klækkelig som den førstnævnte, og derfor have vi ogsaa i de sidste Aar intet sat til, men endog en lille Nødskilling i Behold; skulde imidlertid Kornpriserne falde endnu mere, saa veed jeg i Sandhed ikke hvad ny Indskrænkning jeg skal foretage, det maatte da være den, at lade min ældste Datter, naar vi afskaffede den ene Pige, giøre hendes Arbeide; dog det var Synd for det gode Barn, og hialp i Grunden ikke stort; thi hun giør mere Nytte inde; langt heller vilde jeg sælge min Kurvevogn og mine Heste, eller dog den ene, og ride paa mine Sognereiser, saaledes som mange Præster i Norge giøre; dette vilde sagtens hielpe mere, men ogsaa være mig en meget ubehagelig Udvei, just ikke for min Mageligheds Skyld, men fordi jeg nødigt vilde berøve min Familie den Fornøielse, som nu en lille Kiøretuur til Skoven, til Markedet o. s. v. ikke sielden giør den, og hvilken især mine Døttre, som i den senere Tid have faameget at bestille, haardt trænge til, skiøndt jeg maa tilstaae, at de ere muntre og lystige, ja, lee og synge den hele Dag ved deres Arbeide, hvortil en heftig Kappelyst, som lykkeligviis er kommet over hele Familien, ikke lidet bidrager; — over-

---

10) Det var maaskee nyttigt, naar min Kone detaillerede alle disse Indskrænkninger, og Tid og Plads tillod at meddele saadant Detail; imidlertid vil jeg dog i denne Anledning erindre, at enhver som daglig er vant at spise lidet kjøbt Hvedebrød (hvilket vist nu kun faa af min Stand gjøre), vinder paa hver enkelt Skillingstvebak eller Simle, som han vil aflægge at nyde, henved 4 Rbd. aarlig; og at vor Besparelse paa Hvedebrød, hvoraf vi forhen et Par Gange om Ugen, naar Brødkonen kom, gierne kiøbte for en Marks Penge, gav circa 18 til 20 Rbd. aarlig.

Brevskriverens Anm.

hovedet har jeg bemærket at unge Piger aldrig ere saa frie for Luner, Griller og melankolske Tanker, som naar de ei have et Minut tilovers at være ledige i.

Hvad jeg imidlertid anseer for det tungeste Offer som jeg i denne Tid maa bringe, er unægteligt det, at jeg ikke vil formaae at sende min ældste Søn til Universitetet, hvortil han allerede nu, dersom hans Alder var derefter, vilde være moden; thi jeg har lært ham alt hvad jeg omtrent selv vidste, og da han er af godt Nemme, saa har dette været mig en saare kiær Forretning, hvortil levnedes mig god Tid, især da jeg har bortforpagtet min Avling, og hvorved jeg selv vedblev at være i Øvelse. Nu har vi den Plan at sende ham tilsøes, som han røber megen Lyst til, og naar han først har giort nogle Smaareiser med danske Skippere, at skikke ham, saa godt udstyret som vi formaae, — til Engelland, hvor han da let i denne travle Handelstid vil faae god Hyre. At han er et dannet Menneske vil vist ikke skade ham, i hvad Vei han end kommer, og hvis hans sangvinske Forhaabninger gaae i Opfyldelse, saa vil han om nogle Aar komme tilbage med saamange fortiente Penge, at han for dem kan fortsætte sine Studeringer, helst naar han tillige kan tiene lidt ved at give Informationer, paa hvilken Maade rigtignok mangen brav Student i gamle Dage hialp sig frem, ganske uden sine Frænders Understøttelse, men som nu falder langt vanskeligere formedelst de mange Skoler og Instituter.

Dersom vi endnu fik flere Børn, saa vilde det unægteligen see galt ud for os, dog non si male nunc et olim sic erit! Hvem veed om ikke Tidsomstændighederne forandre sig inden min Søn kommer tilbage eller dog inden min Yngste voxer til! saa er alt godt igien! og nu blevne kloge ved Skade, vilde vi da sikkerligen ikke aflægge vor vante Levemaade før vore Børn vare forsørgede, men troligen samle til dem som vi have sat ind i Verden, og som skulle bringe vort Minde til deres Efterkommere.

Saaledes Høistærede! har jeg giort rede for mit Forhold i denne lange Tid, og jeg haaber De vil herved ansee Deres første Spørgsmaal besvaret, helst da De saa temmelig kiender min retskafne Nabopræsts huslige og oeconomiske Forhold. Jeg skrider nu til Fyldestgiørelsen af Deres anden Fordring.

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

(Alle meddeelte.)

Den Klage, man saa længe har hørt over Kjøbenhavns Adresseavis's utydelige Tryk, er nu hævet, og i Mandsminde har denne for Hovedstaden saa høist vigtige Tidende ikke været saa læselig, som i den sidste Tid. Aarsagen til hiin saa heldige Forandring er, at dette Instituts Direction, med en Bekostning af 12,000 Rbd., har anskaffet sig en Presse af nordamericansk Opfindelse fra Engelland. Den trykker 1000 Aftryk i en Time, og de 6000 Exemplarer, Oplaget bestaaer af, leverer den i sex Timer, uagtet der kun behøves et Par Mennesker til at sætte den i Værk. I Henseende til Afsætningen er Adresseavisen nu det første Blad i Danmark, uagtet denne dog næsten indskrænker sig til Kjøbenhavns Volde. Dette meest indbringende Blad i Danmark var eengang saa ubetydeligt, at dets oprindelige Entrepreneurer, Agent Holck og hans Handelsfælle J. Andersen, tabte i det første Aar 80 Rbd. derved, skjøndt hele Aargangen kun kostede 8 Mk. I Begyndelsen udgik kun et halvt Ark ugentligen, men efterhaanden steg Arketallet indtil 4, og omsider til 1½ Ark hver Søgnedag. I den nyeste Tid har man ofte, af Mangel paa Bekjendtgjørelser, kun kunnet lade udgaae, med Undtagelse af enkelte Dage, eet Ark. Dog synes i den sidste Maaned Avertissementerne atter at have tiltaget, da man jevnligen har seet 1½ Ark udkomme. Mueligen har Artiklen Huusleilighed, som ønskes og tilbydes, bidraget sit dertil.

En saa mild October, som den indeværende, har man længe ikke havt. I Rosenborghauges Blomsterparquetter staae mange Blomster i fuld Flor. Endog Myrter og Heliotroper blomstre her i fri Jord, som om det kunde være Midsommer.

Hr. A. Feldborg har nu sluttet sit Værk: Denmark delineated, med det tredie Hefte. I et Tillæg til samme leveres en historisk Udsigt over den danske Literatur, som, i Følge Hr. P. A. Heibergs Anmeldelse i Revue encyclopédique, er velskreven. Hr. Feldborg bebuder et Slags Anthologie af danske Forfattere, saavel Prosaister som Digtere, i 2 Bind, med Portraiter og historiske Noticer.

I Revue encyclopédique for Juni d. A. læses en Anmeldelse af den Kgl. Danske Hof- og Statskalender for 1824. I Indledningen siger Hr. Heiberg: Anmeldelsen af hvilkensomhelst Stats officielle Calender er intet saa ubetydeligt eller og unyttigt Foretagende, som man kunde fristes til at troe. Deslig en Bog, som har den Fortjeneste, at være autentisk, er et Slags særdeles kostbart Supplement til Landenes Statistik. Vist nok finder man ikke andet end Materialet til enhver Green af en Stats Bestyrelse. Men Afdelingen og Underafdelingerne af dette Material lede dog uvilkaarligen Publicisten og Statsmanden til at drage saare nøiagtige Slutninger angaaende den selskabelige Organisations Fortræffelighed eller og Feil. Det af Staten lønnede Personales Tal tjener ligeledes til at oplyse, om en viis Oeconomie eller en dadleværdig Ødselhed finder Sted i Nationalhjelpekildernes Anvendelse.

En fransk Forfatter, T. Dagoumer, har udgivet et Skrift om Faren, at flytte for snart ind i nyligen opførte Bygninger, hvilket indeholder fortræffelige Vink. Han godtgjør med Exempler den skadelige Indflydelse, som de endnu fugtige Mure have paa Sundheden, og anker meget over, at de nye Bygninger, hvormed Paris hver Dag forskjønnes, ofte ere heel bortleiede førend de ere færdige, advarer imod, at flytte strax derind. (Ogsaa i Kjøbenhavn og overalt i Danmark fortjener denne Advarsel at lægges paa Hjerte. Man flytter uden videre Betænkning ind i nyopførte Bygninger eller nyligen istandsatte Værelser, uden at overveje Følgerne deraf for Liv og Sundhed. Let lod Saadant sig forebygge, naar det paalagdes vedkommende Ejere ikke at lade Nogen flytte ind i saadanne Leiligheder, uden Sundhedspolitiets Tilladelse.)

Aarhuus, d. 14 October. I Dag Eftermiddag Kl. $2\frac{1}{2}$ indtraf Dampskibet Jylland hertil, medbringende en Deel Landsoldater. Det var gaaet i Gaar Eftermiddags Kl. 5 fra Kjøbenhavn, og havde opholdt sig nogle Timer i Nat paa Helsingøers Rhed. Det skjød, saavidt man her kunde see, en Fart af to Miil i Timen. En uhyre Mængde Mennesker havde samlet sig rundtomkring ved Strandbredden, for at see denne nye Skibsfart.

Blandede Efterretninger.

Bolivar.

(Fra Washingtons National-Intelligencer, i Liter. Wochenbl. der Börsen-Halle.)

Vi have erfaret, at der i denne Stad forberedes en for Libertadoren bestemt Foræring, og at der søges efter en Leilighed til at overdrage samme til den columbiske Ministers Besørgelse og det gjennem den høithædrede Mands Haand, der nylig var vor Nations Gjæst, under sit sidste Besøg i Staden, hvor Regjeringens Sæde er.

Denne Foræring til at hylde Fortjenesten, som, om end fjern, dog derfor ikke mindre æres af os, skal bestaae af to Gjenstande. Den første er en Medaille, som en af den nuværende Givers Gemalindes Paarørende, Lady Washington, modtog af Staden Williamsburg, Virginiens gamle Hovedstad, til Minde om hendes berømte Mands Dyder og de vigtige Tjenester, han i Uafhængighedskrigen havde udviist Staten. Denne Medaille er af det fineste Guld og vejer over en Unze. Paa den ene Side er anbragt den amerikanske Friheds Genius, fremstillet ved Viisdom og Tapperhed, med den Omskrivt: "Virtute et labore florent res publicae." Staden Williamsburg. Paa den anden Side seer man en bevæbnet Kriger, som, i det han har lagt Skjol-

det fra sig, er i Begreb med, med Landsen at gjennembore en kronet Løve, der styrter frem, for at sønderrive ham. Over Krigeren sees det amerikanske Sindbillede af 13 Stjerner med Overskrift: In hoc signo vinces. Indskriften paa Reversen lyder saaledes: En dat Virginia primum. Dette interessante Minde er tilføjet et Billede af den store Anfører, i et Miniaturmaleries Størrelse, udført af den berømte Field, i hans bedste Stiil, efter et Malerie af Stewart. Paa Billedets Bagside er indsluttet en Lok af Patriarkens Haar, paa samme Maade som i den agtværdige Lafayettes Ring, omgivet af en Krands af romerske Laurbær; den simple Omskrivt lyder: "Pater Patriae" og Indskriften: "Auctoris Libertatis Americanae in Septentrione hanc imaginem dat Filius ejus adoptatus, Illi, qui gloriam similem in Austro adeptus est."

Følgende Brev skal sendes til Sydens Helt: Libertador! En Amerikaner af Familien Mount Vernon overrækker Dem ved den nordamericanske Uafhængigheds-Armees sidste General, den ærværdige den gode Lafayette, en Medaille, præget til Minde om den virkelig største Mands Værd og Berømmelse; en Gave fra hans Fødestats gamle Hovedstad, opbevaret i Familien siden Revolutionskrigen. Vedlagt dette Minde er et Billede af denne store General, med en deri indsluttet Lok af hans Haar.

"Modtag, Libertador! dette Offer, som Hylding af Deres Dyder og de meest udmærkede Tjenester, som De har ydet Deres Land og Menneskehedens Sag. Maatte De lade samme opbevare i den sydamerikanske Friheds Archiv, paa det at samme ogsaa kan indgyde de kommende Slægter Ærefrygt. I Forening med disse interessante Reliqvier modtage De tillige Beviis af Agtelse og Taknemmelighed fra alle Amerikanere, som med en reen og triumferende Glæde raabe: "Held Bolivar, Befrieren, Sydens Washington."

I Henseende til Anvendelsen af Medaillens Omskrivter paa de amerikanske Republiker bemærke vi, at Viisdom og Tapperhed maa hos ethvert Folk være det Væsentligste, hvorved kjempes imod Undertrykkelse og for Opnaaelsen af Menneskets naturlige Rettigheder. Sindbilledet paa den amerikanske Hæder maae forekomme den Undertrykkede, som Constantins Kors paa Himmelen, hæve Tvivlen, indgyde Haabet, og Troen paa dette: "in hoc signo vinces."

Og hvor da, som hos vore Sydamerikanske Brødre, Kampen er overstaaet, det ønskede Gode opnaaet, og et gjenfødt Folk i Begreb med at begynde det store Experiment af en Selvregjering, der maae man med Sandhed og Inderlighed kunne sige: Ved Dyder og Industrie skulle Republiker blomstre.

(Georg W. P. Custis.)

Kjøbenhavns Børs, den 18 October 1825.

		à
Hamburg 2 M. a vista 207		
Species 210		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 9½ ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	190	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52	— Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	88	88¼ Rbd. Sedl.
Dito Dito	85	— i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107¼	108 i Sedler.
Hamborger Laan af 1819 Bmk. 3000	99¾	100 Banco
Dito Dito Bmk. 4000	99¾	100 Banco
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	104¾	105 i Banco
4 pC. Dito nye	97	— i Banco
Asiatiske Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	—	— L. Sterling.

1 L. Sterl. beregnet til 14 Bmk.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 85.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 23 October 1827.

Udkast

til en systematisk i Sprogformernes organiske Sammenhæng alene grundet Fremstilling af den latinske Conjugationslære, med et Tillæg om Declinationerne af P. Hjort, Lector osv. 6 + 141 Sider 8.

Forfatteren har allerede tilforn udgivet to lærde Afhandlinger om de tyske Deklinatsioner og Konjugatsioner (anmældt i Dagen for 21de Nov. 1826); til disse er nærværende latinske Konjugatsionslære et værdigt Sidestykke, udarbejdet med megen Granskning og et filosofisk Blik i det indre af den almen-japetiske Sprogbygning, der i Hovedsagen er en og samme overalt, i Sanskrit og Islandsk, i Latin og Tysk. Ikke desmindre er denne måskje mindre heldig, end den om de tyske Gjerningsord, i det mindste afviger Anmælderen fra Forf. Synsmåder i betydelige Punkter; og han tror så meget mere at burde ytre sig derom, som Forf. selv beskjedent angiver sit Arbejde for et Udkast, og ikke for noget fuldendt System, samt sandhedskærligen og djærvt foretrækker det rigtige for ethvert andet Hensyn.

Gjerningsordene inddeles her uimodsigelig rigtigen i to Konjugatsioner (hos mig Hovedarter): den første indbefattende de Ord, som have en Medlyd til Kjendebogstav (verba impura, lukte Gjo.), den anden dem, der have en Selvlyd (v. pura, åbne Gjo.); men Ordenen burde uden Tvivl være omvendt. Denne stemmer vel overens med den i de græske Sproglærer sædvanlige; men da de åbne Gjo. ere de regelretteste og talrigste i alle de Sprog, som have denne Inddeling, bör de unægtelig stå på første Plads. Årsagen til den modsatte Fremgangsmaade i Græsken er vel, at de åbne Gjo. dèr synligen ere sammentrukne i Nut. og Dat., og således forudsætte Kundskab om de usammentrukne Former; men da denne tilvejebringes ved en Opstilling af de affondrede Endelser, omtrent som den findes i Prof. Nissens gr. Sprogl. 3. Udg. S. 83-89 og 95-99, samt ved Bemærkningen, at man i Fremtidsformen har dem usammentrukne;

så tror jeg det næppe i Græsken burde afholde os fra at sætte de åbne først, hvorved blandt andet vilde vindes en afgörende Bestemmelse af Spörgsmålet, hvormange Tider et gr. Gjo. har, og et tydeligt Bevis for at τυπτω er et ganske uregelret, og altså til Böjningsmönster udueligt Ord. I Latinen vilde ved denne Orden, foruden Fornuftrigtigheden i Almindelighed, vindes langt större Lighed med den gamle Inddeling, så man næppe vilde mærke, det var et nyt System, samt med den italiænske og franske i alle Sproglærer, med den tyske efter vor Forfs. eget System, med den angelf., isl., svenske og danske efter alle bekjendte Sproglærer. Kun Dr. Grimm har i sin deutsche Gramm. sat de lukte (hos ham stærke) foran de åbne (hos ham svage); men i Portugisisk og Spansk ere de lukte rent bortfaldne, hvilket tydelig nok viser, at de åbne ere Hovedsagen i de romanske Tungemål, og allerede derfor bör indtage den første Plads. Jeg troede også i Hermod Nr. 5. tilstrækkelig at have drøftet denne Materie, ligesom jeg i ovenanførte Anmæld. i Dagen bifaldt vor Forf., fordi han i sin tyske Konjugationslære havde undgået denne Klippe. Her har han ikke desmindre forladt den sædvanlige Kås, og ganske ene styret lige ind på den, ud. Tv. forført af den i Anmærkn. S. 102 ytrede Forestilling, at A-Verbernes Dannelse er mere overfladisk (simplere), de luktes Böjning derimod langt grundigere (kunstigere), skönt denne Bemærkning burde have advaret ham derfor. Alene Overensstemmelsen med Navneordenes Böjningsmåder synes at kuldkaste denne Orden; de dele sig nemlig også i to, som jeg har fremsat udførlig i min Undersøgelse om det isl. Sprogs Oprindelse S. 173. og som vor Forf. i Tillægget meget rigtig antager; Inddelingsgrunden er også den selvsamme som her, nl. den første Hovedart er nomina pura (åbne No.) den anden n. impura (lukte No.), hvortil dog også høre de på e, is og u, us (ûs), fordi de indbefatte et svagt j, v efter sidste Selvlyd (maria for marija, cornua for cornuva). Denne 2den Hovedart antager Forf. S. 137 også udtrykkelig for anden Deklin., skönt den efter hans Fremgangsmåde ved Gjo. burde være den første; men det vilde ud. Tv. ved Undervisningen være höjst ubekvemt, at sætte den 3. Deklin. (efter gammel Inddeling) foran 1. og 2., og ligeså at sætte 3. Konjug. foran 1. og 2. Man bör vist nok i enhver Del af Sproglæren, ja måskje af al menneskelig Undervisning, gå ud fra det simpleste, almindeligste og regelretteste, og derfra siden skride frem til det kunstigere mere indskrænkede og uregelrette.

Adskillelsen imellem de to Hovedarter af Gjo. bestemmes S. 7. omtrent således: „ved den første (lukte) forandres Rodens Mærkebogstav efter visse Regler; f. E. læd-o, læs-i, reg-o, rex-i, rec-tum; i den anden (åbne) forbliver det overalt det samme; f. E. laud-are, laud-avi; mon-eo, mon-ere, og en af de tre Vokaler a, e, i, står som oftest imellem Roden og Fleksionen." Dette er ingenlunde fyldestgörende. Kjendebogstavet (som jeg kalder det, overensstemmende med Kjendesifre o. desl.) er her ikke forklaret, sædvanlig forstås vel derved det sidste væsentlige Bogstav i Roden, altsaa d i læd-o, a i lauda-re, e i mone-re, jf. Prof. Nissens gr. Sprogl. S. 65. ned. altså står a ikke imellem Roden og

Endelsen, men slutter Roden, og der er intet imellem den og Endelsen i de åbne Gjo. hverken i Lat. eller Gr., kun i de lukte Gjo. træder stundum en kort Hjælveselvlyd imellem (læd-e-re). Dernæst udgör Kjendebogsts. Forandring eller Vedligeholdelse, som mig synes, ikke Forskjellen imellem disse Arter, men blot den klare Beskaffenhed deri, om det er en Selvlyd eller Medlyd, så at uden alle videre Bestemmelser de Gjo., der have en Selvlyd til Kjb. ere åbne, de der have en Medlyd ere lukte, hvortil dog og høre de med u, og i visse Måder de med i, fordi disse Selvlyde indeholde et svagt v og j; (statuo for statuvo, audiam for audijam). Man kan ikke engang sige, at Kjb. forandres i de lukte og beholdes i de åbne: ti det forandres jo ikke i carp-o, carp-si, carp-tum, carp-ere, ej heller beholdes det i laudo (for lauda-o) laudavi, lauda-tum, end sige i mone-o, monu-i, monitum.

Enhver af dets Hovedarter deles atter af Forf. i Slægter (sædvanlig Klasser), efter Kjendebogsts. Beskaffenhed. Ved de åbne er denne Underinddeling iöjnefaldende rigtig, som og sædvanlig (amare, implere, audire); ved de lukte kunde måskje tvivles derom; jeg har selv allerede 1817 udførlig fremsat denne Inddelingsgrund i min angels. Sprogl. S. 61. men da mange med forskjelligt Kjb. gå ens, og omvendt mange med samme Kjb. gå forskjellig; f. E.

ens {scribo, scripsi, scriptum;
{rego, rexi, rectum; } forskjellig,
lego, legi, lectum; }

så er det ud. Tv. rettere, at inddele dem efter Böjningens Beskaffenhed, og det især i Fortiden

(perfectum) som Hovedformen af alle Böjninger. Man vilde da erholde 4 Klasser, nl.

a) statuo, statui, statutum;
b) emo, émi, emtum;
c) carpo, carpsi, carptum;
d) claudo, clausi, clausum.

Det danske Kunstord Böjningsmåde, synes at kaste et Lys på Sagen, hvorved Striden afgöres; ti når der spörges om Ordenes rigtige Fordeling i Böjningsmåder, synes det klart, at man bör regne sammen, hvad der böjes på samme Måde! Men så falde Forfs. 2. og 4. Slægt (carpere, ducere) sammen, da de både böjes og dannes aldeles ens. Ligeledes må tegere, scribere, sumere regnes til samme Klasse formedelst den overensstemmende Böjning (carpsi, duxi, texi, scripsi, sumsi), uagtet det forskjellige Kjb.; og omvendt: capere, scabere, facere, legere, emere skilles derfra, fordi de have en anden Böjning, skönt samme Kjbstaver. Om man skulde antage disse for en egen regelret Klasse, som nys antydet, måtte vel bero på Antallet; men i alt Fald burde de vel, som indbyrdes overensstemmende, stilles sammen i en egen uregelret Afdeling, ligesom de med Forøgelse (fallo, fefelli; curro, cucurri). De regelr. Klasser vilde da blive de tre, som jeg har antaget i min Udsigt over den lat. Konjugatsion (om det isl. Sprogs Oprind. S. 183.) samt i min italiænske Formlære S. 31. og 46. Jeg har overalt så ofte ytret mig om disse Ords Inddeling og Afhandling, at det forundrer mig Forf. slet ikke er bleven opmærksom derpå.

Det Særsyn, at Gjo. på uo høre til de lukte, forklares S. 15 ved at antage: „at u i

Grunden er det samme som v'', og dette u kaldes S. 8 en Halvvokal, S. 19 en Halvkonsonant; jeg anser det, som jeg har ytret på anf. St., (om det isl. Spr. Oprind.) og ovenfor anført, for rigtigere, nl. at u og i indeholde et Slags blødt v og j, kun at v ikke skreves efter u, ej heller j efter i, ligesom i dansk Bue for Buve (tysk Bogen), og tie for tije (sv. tiga). Hermed stemmer overens det gamle, S. 22 anførte pluvit, fuverat o. desl.; men at statuo skulde egentlig være statvo, synes mig at modsiges af statuere, statutum, statua, fr. statue.

Derimod forekommer det mig at være en meget sindrig og rigtig Bemærkning (S. 14), at i i pario, facio, capio o. desl. egentlig er et j (lig isl. hefja o. desl.). En anden fortræffelig Bemærkning er det, at Endelsen -ris i 2 P. af de lidende Tider (S. 74) forsvares imod -re, som en anden har foretrukket; ti dens s er karakteristisk, nl. isteden for den lidende Hovedendelse -r, og dets r derimod kommen isteden for den 2 Persons s i handl. Form, ved en sædvanlig Forandring af s imellem to Selvlyde, således:

habe-or, habes-ir, (haber-is), habet-ur; omtrent ligesom mus, muris, for musis eller musir, isl. mús, músar. Ved samme Forandring vilde jeg forklare de S. 25. 42. 75. 130. omtalte Former af Fut. exact. og perf. conj. af begge Konjugatsioner, nl. de samme som de sædvanlige, kun med det gamle s for det senere r, og dannede af Fremt. isteden for Fortiden, altså

optassit	for	optabsis	d. e.	optaveris
licessit	—	liceb-sit	—	licu-erit
capso	—	eap-so	—	cep-ero
faxim	—	fac-sim	—	fec-erim
dixis	—	dic-sis	—	dix-eris.

Det ses lettelig at e i de brugelige Former er en blot Hjælpeselvlyd, som udfordres af r, ligesom i læd-ere, men ikke tåles af s, (som i læ-si) ikke læd-esi); og det kan formodes, at dette: so, sis o. s. v. (altså og ero, eris, som i Grunden er det samme), er en Levning af det gr. σω, σεις o. s. v., en i det græske dybt indgribende Form, som ellers måtte antages for tabt i Latinen, skönt den er beholdt i Littaviskens til den Dag i Dag. Det S. 75 anførte axim vilde jeg ikke tage for Fut. exact., men med Nonius for egerim; ti det er aldeles uvist og ubestemt, hvorimod egi og ago er bestemt.

Skarpsindig synes også Forklaringen af Forskjellen imellem moneo og deleo (S. 98), hvis den blot må befindes rigtig af Filologerne: nl. at monui er isteden for monevi, for lettere Udtales Skyld, og derimod delevi (for deleevi) af deléo for dele-e-o, ligesom fléo for fle-e-o, impléo o. s. v. Kun synes mig, at da laudao får laudavi, og audio, audivi, uagtet de have a, og i kort i I P., og ikke ere sammentrukne; burde også moneo få monévi og ikke monevi, hvis det skulde anses for regelret, (for ei at tale om mon-itum.) Fremdeles har jeg altid forestillet mig e kort i deleo, fleo, impleo o. s. v. ligesom i moneo, doceo, kan ikke heller i de Hjælpemidler, jeg har ved Hånden, finde mindste Spor til andet; hvis derfor ikke vor Forf. har mig ubekjendte Bevissteder i Baghånden, vilde jeg dog heller forblive ved min gamle Synsmåde (om det isl. Spr. Oprind. S. 182), af mone-o, monu-i, mon-itum, og alle lignende Ord „ere uregelrette og flerformede," og følgelig deleo, fleo o. s. v. de regelrette, der udgöre den virkelige 2den Slægt af de åbne Gjo.

I Henseende til Böjningsmönstrene vilde det höjlig være at foretrække, at de stilledes oven fra ned ad på Siden, ligesom i Gedikes lat. Læsebog, eller i Prof. Bruns franske Sproglære; hvilket både kan skje med de tre åbne, når det uregelrette moneo udelades, og med de tre lukte, når det unyttige tego forkastes. At dette forandrer g til c foran de hårde Medlyde, ligesom scribo forandrer b til p, og at cs skrives med x, er nemlig aldeles mekanisk, og har intet med det organiske i Sproget eller Böjningen at göre.

Forf. Sprog og Retskrivning er ikke fri for Skødesløsheder, som dog let kunne rettes ved en ny Udgave til Skolebrug; f. E. det udanske Ord: Danning (for Dannelse), Danningsvokal o. s. v.; overfladigst; en egen Slags Verber; med mindre ikke S. 130, ikke alene S. 137 uden noget efterfølgende men, altså vel isteden for ikke blot. Beskjæftigelse for Beskæftigelse (at skaffe) Forskjæl for Forskjel (skille), Grædsken for Græsken, o. desl. Adskillige Trykfejl især i Længdetegnene over de lat. Ord, forklares vel af Forf. Fraværelse fra Trykkestedet. Nogle Opbrusninger i Udtrykket, f. E. S. 45. „Skjælnesyge (sub rosa Bornerthed)," S. 50, „en og anden Træmand, der troer han er Sproggrandsker, fordi han selv kalder sig Philolog," vilde han vist også uden min Anmærkning udstryge næste Gang, da Bogens Tendens ellers ingenlunde er polemisk.

Dette Verk synes således, hvis jeg skönner ret, særdeles vel skikket til at give de Lærde, og navnlig latinske Sproglærere, mangfoldigt Stof til Eftertanke, samt at lægge Grunden til en höjst nødvendig Reform i den latinske Sproglære; det er et Forsøg til atindrette denne efter Logikkens Regler og Sprogets Natur, for hvilket enhver Ven af den studerende Ungdom, og enhver som kjender hvilken Plage og Tidsspilde det sædvanlige ulogiske System i denne vigtige Undervisningsgren forårsager, må være ham höjligen takskyldig, ligesom Anmælderen; om end, ligesom denne, ikke just enig med ham i et og alt. Ved den endelige Udførelse af dette Verk, bör da også Deklinatsionssystemet omformes, og det ikke blot i Inddelingen af Böjningsmåderne: men også i Anordningen af Kön og Kasus, hvorom jeg på andre Steder har ytret min Idé.

R. Rask.

En Engellænders Yttringer om Folkes Opdragelse og dens Indflydelse paa Sædeligheden.

(Slutning; see forrige Nummer.)

Siden vi have anstillet en Sammenligning imellem vort Folk og den franske Nation i Henseende til Smag og Konst saavelsom Opdragelse, være det os tilladt at vende et Øjeblik tilbage til et allerede bemærket Punkt, hvor dette Folks Fremfærd og Forfatning yder en nyttig Oplysning; eller rettere at udvikle disse Bemærkninger lidt videre. — Det hedder sædvanligen blandt dem, vi kunne betragte som vore Vederparter i den Henseende, at Erhvervelsen og Besiddelsen af Kundskab og Smag hos Folket vil lede dem til at blive kjede af deres Stilling og det Arbeide, hvorved de forskaffe sig Livets Ophold, og at de, som en Følge deraf, ville føle Afsmag for eller forsage det, de ere fordømte til, og hele Selskabssystemet vil blive forstyrret derved. Et indlysende Svar er andetsteds givet — nemlig, at de ikke vilde blive stand til at undgaae det, og at de maatte vedblive at arbeide, som de vare vante til, med

mindre at de vilde døe af Sult. Men Forudsætningen er beviist at være falsk ved Kjendsgjerninger, som ere almindelige, og ved andre foruden dem, vi have anført; ja det er beviist ved daglig Erfaring, baade hos os selv og vore Naboer, de Franske, at Opdragelse og Erhvervelsen af Kundskab have intet at bestille med de indbringende og nødvendige Pligter hos Personer af hver Rang, vare end disse Pligter nok saa modbydelige. I de øvre Classer findes utallige Folk, der besidde Smag og Lærdom, af forfinet Opdragelse og Følelse, som maa trælle i Arbeider, der ere høist uinteressante og tilbagestødende; saa byrdefuld og modbydelig ved nøiere Betragtning som Gaders Brolægning og Feining vilde formodentligen være for den, der har erhvervet saadan Kundskab, som Massen af Folket sandsynligviis kan opnaae. Saaledes er det almindelige Slæb i et offentligt Contoir; saaledes er Skrivning ved en Sagførers eller Kjøbmands Pult; saaledes er i høi Grad Retslæren og saaledes er Lægekonstens Udøvelse*). I alt dette er der sjeldent noget Tiltrækkende, men i Almindelighed alting tilbagestødende; og alligevel har man paa saadanne Contoirer og i saadanne Pligter fundet Digtere, Historikere, Mænd af Smag og Mænd af Opdragelse; medens vi troe, at det vil antages som en almindelig Kjendsgjerning, at det virkeligen er Mænd af saadanne Egenskaber, der opfylde deres sædvanlige og nødvendige Pligter med største Nøiagtighed, Flid og Samvittighedsfuldhed. I Frankrig er denne Kjendsgjerning, endog for saavidt den vedkommer de lavere Classer, almindelig. Ingen kan være gaaet igjennem Paris, uden ofte at have været Vidne til, at nogle fattige Koner, der solgte Æbler og Castanier i en Bod læste Racine eller Corneille medens de ventede paa Kjøbere, og man vil finde at dette Slags Opdragelse er almindelig blandt dem, der have at bestille med de lave Forretninger i Livet og som aldrig troe, at der er noget Overordentligt i Forbindelsen. Og det er dette, der giver det franske Folk den Smag, der er saa mærkelig i dets forskjellige Arbeider og som i lige Grad lærer det at agte hvad det har lært at forstaae og beundre det, der i Engelland bliver en Gjenstand for Ulempe hos menig Mand. Og dersom, som vi troe, dette er Virkningen af Agtelsen for offentlige Konstværker blandt det franske Folk, der ligeledes lærer det at agte Værker af større Nytte, da en Vane af den Natur letteligen udbreder sig til enhver Ting, saa vilde et lignende Resultat være i Engelland en Følge af Folkets Opdragelse, som nok var værd at kjøbe til en vis Priis. At beskadige Milepæle og Veivisere er saa meget en Morskab for vor Pøbel, at man sjeldent finder nogen Ting af den Natur, som kan beskadiges eller ødelægges, uden at den jo beskadiges eller ødelægges, medens Ulempen er bekjendt at være meget stor. Vi troe med Sandhed at kunne sige, at der i Skotland i det mindste ikke ere ti Milepæle, som jo ere beskadigede, og ere blevne beskadigede eller ødelagte faa Uger efter deres Oprettelse. Saaledes ere Porte nedbrudte, Parapeterne eller Broernes Gesimsstene ødelagte, og Mure besmurte med uanstændigt Skriverie til Vanære for Engelland, og det eneste (?) Land i Europa, hvor saadanne Lumpenheder træffes. Det er ikke sandt at saadant forekommes i Frankrig af Politiet; Aarsagen ligger i Folkets bedre Følelser selv, og disse ere, som vi troe, Frugten af Opdragelsen. Vi behøve just derfor ikke at være et værre Folk; og naar denne Ulempe Aand ikke er en Følge af Uvidenhed, saa vide vi ikke hvad vi skulle henføre den til; men, naar den er til, saa vil kun Opdragelsen være et Middel derfor. — og naar man endvidere indseer, at Opdragelsens moralske Magt og Indflydelse, endog indskrænkende den til Erhvervelsen af Kundskab allene, og udelukkende en særlig moralsk Opdragelse, er meget stor, i det den i og for sig sigter til at ordne Handlemaaden, at føde Dyd og frembringe Agtelse for Orden, Lydighed mod Love og saa fremdeles, som er det Væsentlige af offentlig og huslig Dyd, og overveiende omvendt, at Uvidenhed er den almindelige Grundvold for Alt hvad der er det Modsatte af dette, have vi altid troet, at den virkelig mærkelige Velanstændighed, som den Eiendommelighed, der characteriserer de Franske, var fornemmeligen Virkningen af en større Udvi

*) Joseph Scaliger siger at det er bedre at underkaste sig den Straf, at arbeide for Livstid i et Bjergværk end at paatage sig Udarbeidelsen af et Lexicon. Overs.

delse af Kundskab blandt dem, eller af en fortrinligere og høiere Opdragelse. Vi indsee i det mindste ikke nogen anden tilstrækkelig Grund for Forskjelligheden i den Henseende hos vort eget Folk, under samme Omstændigheder, da det aabenbart ikke er Følgen af Religion, og ganske sikkerligen er det fuldkomment uafhængigt af Politietvang, efterdi Resultaterne ere dagligen synlige i tusinde Stillinger, hvor Lovene ikke kunne lægge sig derimellem, eller som et Politie ikke blander sig i. — Denne Kjendsgjerning er uimodsigelig, da den er alle, som virkeligen kjende det franske Folk, vitterlig, uagtet det kan være blevet betvivlet eller nægtet af den store Hob uvidende og fordomsfulde engelske Reisende og Residenter, der aldrig kjende noget til Folket, endog i deres eget Fædreneland, og allermindst i Frankrig, og hvis Meninger om dette Land og de Indfødtes Adfærd og Characteer enten ere grundede paa den meest rasende Utilbøjelighed eller urimeligste Uvidenhed, eller hentede fra gamle Fortællinger, eller Ordsprogsudtryk, laante fra et Vademecum eller fra Reisende, ligesaa uvidende og fordumsfulde som de selv: Domme, der have erklæret med Goldsmiths Invalid, at de ere alle Slaver og bære Træsko; at alle Qvinderne ere uden Dyd og alle Mandfolkene uden Mod, og at deres almindelige Føde bestaaer af Frøer og Soupe-maigre. Lad dem, der tvivle om dette, endog blot kaste et Blik paa Frugtræerne, der staae ved Siden af Landeveien, og Dyngerne af den indsamlede og frit liggende Frugt, som ikke røres, uagtet intet Øje seer det. Ordsproget siger, at det er et redeligt Land, hvor en Reisende kan efterlade sin Pengepung paa Landeveien, vis paa, at den vil bringes ham igjen, og denne Kjendsgjerning er vel, som bekjendt, almindelig i Frankrig. Vi vide selv, at en Pung er bleven glemt paa et Gjæstgiversted, og opbevaret der i hele Aar af en Opvarter, indtil den ubekjendte Reisendes Tilbagekomst; ja vi kunde af vort eget personlige Kjendskab fylde en heel Bog med Historier af dette Slags, medens endnu langt mere glimrende Handlinger af lignende Natur i Henseende til Gods, der skjultes eller nedgravedes i Revolutionstiden, vilde give Emner til en virkelig Roman. Og hvad der beviser disse Følelser saa kraftigen som noget kan gjøre det, er Landstædernes eller endog Stædernes Tilstand, i hvilke meget almindeligen Dørene ikke lukkes om Natten, og hvor der meget ofte ingen Laase ere for. Vi kunde nævne hele Stæder og Landsbyer, hvor der maaskee ikke er en Laas eller Bolt for en Gadedør, og vi troe, ikke at tage Fejl naar vi paastaae, at endog i Staden St. Servan, en Søhavn, der ved en stor Havn er forbunden med St. Malo, med en Befolkning af flere end 20,000 Mennesker, uden Vægtere, og næsten uden Lygter, er der neppe en Dør lukket om Natten, og saare mange have ingen anden Laas end et Reb eller en Træbolt. — Dette frembyder i Sandhed en afstikkende Modsætning mod vort Land, og ikke behøve vi at vise, hvad Følgerne af en lignende Fremfærd vilde blive hos os. Vi kunne virkeligen ikke godtgjøre, at Aarsagen eller en Deel deraf ligger i det franske Folks fortrinligere Opdragelse paa saadanne Steder, men ingen har angivet nogen anden, og vi ere meget tilbøjelige til at troe, at det meget maa tilskrives disse vigtige Virkninger. Hvis saa er, da yder det sandeligen een af de kraftigste Grunde for den Opdragelse, som disse Betragtninger have til Hensigt at anbefale.

Indenlandske Efterretninger.

Vor Hovedstad kan med det første vente sig en ligesaa gavnlig som vigtig Indretning, hvorved den Formuende og Velhavende gives Leilighed til at forskaffe den Fattige, for den ubetydelige Sum af 8 Rbd. hele Aaret igjennem uafbrudt en Portion (to Tallerkener fulde) god, sund, nærende og velsmagende Suppe. Denne ypperlige Foranstaltning skylde vi Hr. Heilborn fra Stockholm, som allerede siden en Tid af fem Aar har i Sverrig indført Bespisnings-Indretninger af den Natur med bedste Held og til almindelig Tilfredshed. Hvor paradox det end maatte synes, at levere et Menneske hver Søndag to Tallerkener Riissuppe, kogt paa fersk Oxekjød, tre Gange om Ugen Bankebyg, ligeledes kogt paa frisk Oxekjød, tre Gange gule Erter, kogte paa Flesk, for ovennævnte ubetydelige Sum (Locale, Brændsel og

Kjøkken iberegnede), saa viser dog Hr. Heilborns autentiske Attester og Anbefalinger fra de første Mænd i Sverrig, at han ogsaa her vil kunne gjøre det muligt, naar der tegnes for fem til sex Hundrede. Et af Statsministeren, Greve af Wettersted, Biskop J. O. Wollin, Generalgouverneur D. Edelkreütz og Præsident i Sundhedscollegiet A. v. Weigel undertegnet skriftligt Vidnesbyrd lyder saaledes: "De af Hr. Heilborn for fem Aar siden i Sverrig trufne Foranstaltninger til at forsyne den trængende Classe med en sund, nærende og lidet bekostelig Føde, vedblive at nyde, saavel Regjeringens Understøttelse, som Publicums Bifald, og fortjene, ved deres til Bestemmelsen svarende og ved flere Leiligheder stadfæstede Almeennyttighed, at blive talte iblandt de bedste Indretninger af dette Slags, ligesom ogsaa at blive anbefalede paa den meest fordeelagtige Maade." — Det glæder Anmelderen her at kunne anføre, at Hans Majestæt, vor allernaadigste Konge, har tegnet sig for 100, Hendes Majestæt Dronningen for 25, og de øvrige for Tiden her i Staden værende Medlemmer af den Kongelige Familie for 50. Der er aldeles ingen Tvivl om, at for de manglende 3 til 400 let vil subskriberes af Hovedstadens veldædige Indbyggere og at saaledes en Foranstaltning snart vil bringes istand, der kan bidrage saameget til at lindre de Fattiges tunge Kaar i disse besværlige Tider.

Blandede Efterretninger.

Den 1 Juli d. A. aabnedes Menageriet i det vidtløftige Slot i Madrid for den nysgjerrige Hob. Det er endnu ikke ganske fuldendt, men har allerede kostet Regjeriugen en Million Frankrr. Til Dyrs Indkjøb er der anvendt 510,700 Fr. Don Clemente de Rojas skal paa sin nyligen tiltraadte Reise medbringe saadanne for den anførte Sum. Indretningens Vedligeholdelse vil dagligen koste 500 Fr., altsaa aarligen 547,500 Fr.

Ved Opførelsen af den ny London-Bro har man under Gravningen næsten dagligen fundet Antiqviteter, især romerske Mynter af Guld, Sølv og Bronze. Midt i Juli Maaned fandtes en Hest af Bly, hvis Hoved var mesterligen udarbeidet.

Kjøbenhavns Børs, d. 23 October 1827.

Hamburg 2 M. —		à
à vista 215		
Species 2 9		
Specier solgtes til 13 Rbmk. $2\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	158	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	$49\frac{1}{4}$ Rbß. Tegn.
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	83	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	77	$77\frac{1}{4}$ i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	— Rbd. r.S.
Dito Dito	$111\frac{1}{2}$	$111\frac{3}{4}$ Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$96\frac{1}{2}$	97 Rbd. r. S.
4 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco
4 pC. Dito nye	98	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	$59\frac{3}{4}$	— L. Sterl.

Hos en bekjendt duelig og agtværdig Opdragerinde kan et Pigebarn, dog ikke under 6 Aar, erholde Kost, Logis og Vask, samt grundig Underviisning saavel i de almindelige Skolevidenskaber, som i det tydske og franske Sprog — hvilket sidste til Fuldkommenhed dagligen tales — for en yderst moderat Betaling. Man behage at aflægge en Billet, mrkt. Dannelse, i Admiralgaden No. 102 i Stuen lige for Torvet.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 86.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 27 October 1827.

Den 28de October.

Sex Gange Ti er lagt tilbage
Paa Livets Vei for Landets Moder;
Du signedes fra Lysets Kloder,
Maria i de svundne Dage!
Forældre end Du favne kan,
Faa nød som Du den sjeldne Lykke,
Foruden Kronens gyldne Smykke
At trykkes i Forældres Favn!

O lad da deres Ønsker svæve
Fra Sliens Bred til Sjølunds Dale!
Lad Deres fromme Bøn sig hæve
Og naae til Dine lyse Sale!
Maria, Dannerfolkets Trøst,
Vor Fredegodes hulde Mage,
Som mildned' for ham Modgangs Dage,
Hør unge Sangers spæde Røst!

Gid Du end mange Aar maa leve
Med Caroline, Wilhelmine,
Ved Dig de Fredriks Glæde bleve,
Gud signe Dronning, Dig og Dine!
Forældre bede for Dit Vel,
Og folde Deres gamle Hænder,
Velsignelsen De fromt Dig sender
Af Dydens rene Kildevæld!

Ei høje Ord min Harpe stemmer,
Eenfoldig kun den veed at qvæde,
Men Troskab lyder i dens Stemme
Med dansk og undersaatlig Glæde
I Dag sig fryder fjernest Kyst.
Maria Danmarks Moder leve,
See Dannebroges Korsflag svæve,
Fra høien Mast til Dagens Lyst!

H. G. R. Sommer.

En dansk Reisendes Meddelelser om Medicinalpolitie, Godbædigheds-Stiftelser, Fængsler rc., alt med Hensyn til Fædrenelandet.

Andet Brev om Anstalter for Afsindige.

Dit Brev med de ønskede Efterretninger om Bidstrupgaard's Stiftelse har jeg modtaget, og Du skal i sin Tid erfare min Meening, efter Sammenligning med de fortrinlige Stiftelser af dette Slags i Tydskland, som jeg paa min Rejse har besøgt; jeg troer det i saa Henseende rigtigst foreløbigen at meddele Dig, hvad jeg paa ethvert Sted især har iagttaget, og derfor har jeg nu besluttet, at gaae frem i den Orden, i hvilken jeg besøgte Stiftelserne. Altsaa først Noget om den Slesvigske Anstalt for Afsindige.

Denne Indretning er bestemt til at modtage de i Hertugdømmene Slesvig, Holsten og Lauenburg værende Afsindige.

Bygningen ligger udenfor Slesvig paa en af Stadens Marker, norden for den saakaldte Altstadt, tæt ved St. Jørgens Vandmølle. Den blev fuldført 1820, og d. 1ste December s. A. bleve allerede de første Syge imodtagne. Den afdøde Physicus i Slesvig, Etatsraad Suadicani, Ridder af Dannebrogen, maa man især vide Tak for den Iver hvormed han virkede til Stiftelsens Oprettelse, indre Indretning og Fremvært.

Bygningens behagelige Udvortes er bekjendt, og mod dens Indretning er intet at sige. Under hele Bygningen ere rummelige og til Husets Fornødenheder vel indrettede

hvælvede Kieldere. Bygningernes indre Indretning findes temmelig nøjagtigt beskreven af Hr. Premierlieutenant J. v. Schrøder, i hans "Geschichte und Beschreibung der Stadt Schleswig." Schleswig 1827. Pagina 236. o. s. v. Bygningen er Conferentsraad og Overbygningsdirektør Hansen's Værk. Glæde maae det mig nu, at see alle de Afsindige modtagne i denne fortræffelige Stiftelse, af hvilke Mange næsten ellers uden Haab om at gjenerholde deres Forstand har i mange Aar maattet sukke i saakaldte Daarekister i Straffeanstalten i Glückstad.*)

For nærværende Tid (1825) regner jeg Antallet af de her under Behandling værende Sindssvage, til 127, og deraf er 111 fra Hertugdømmene Slesvig og Holsten, 2 fra Hertugdømmet Lauenburg, 8 fra Danmark og 6 fra Udlandet. Derom vil du ogsaa udførligere læse i Collegialtidenden for 1822 No. 35; 1823 No. 34; 1824 No. 24; 1826 No. 23, samt i de aarlige Efterretninger som følge med Altonaer Mercur, og i fornævnte Værk af Schrøder. Directionen for denne Stiftelse bestaaer af et Medlem af den Slesvigske Overret, som er Præses, af et lægekyndigt Medlem, nemlig Stadsphysikus i Slesvig, og et Arbeids- og Industriekyndigt Medlem. Stiftelsens Læge er Dr. M. P. W. Jessen. Denne almeenagtede og af Stiftelsen højtfortjente Mand har, foruden fri Bolig, Varme og en lille Have, 750 Rd. Courant eller 600 Species i aarlig Gage. Han udnævnes af Hs. Majestæt og kan kun søge sin Af-

---

*) Fra Straffeanstalterne i Glückstad blev til Stiftelsen i Dec. 1820 henbragt 41 Personer.

skeed, efter et Aar i Forveien derom at have gjort Anmeldelse. Han maae forpligte sig til at yde Stiftelsen sin hele Virksomhed; hvilket han og saa troelig gjør, at den fristende Praxis ikke har kunnet drage ham fra dette ham saa kjære Institut. Til det til Lægens Afbenyttelse anlagte Bibliothek bliver der hvert Aar afgivet en bestemt Sum, og jeg fandt i denne lille Samling, som er fremvoxet i 5 Aar, de vigtigste engelske, franske og tydske Værker henhørende til Faget. En egentlig Inspecteur har Stiftelsen ikke. Oekonomen har Opsigt med Bygnings-Inventariet, Klædningsstykkerne, Vasken, Indkjøb og de Syges Bespisning. Han har i aarlig Gage 375 Rd. Courant. Et af Directionens Medlemmer er Secretair, Kasserer og Revisor for Stiftelsen og nyder derfor aarlig 362 Rthlr.

Endnu var Lægen uden Medhjelper, men man formeente at unge Læger skulde, i en vis Tid, benytte denne Anstalt som Læreanstalt.

Den chirurgiske Behandling besørges af en examineret Chirurg, som boer i Slesvig i Nærheden af Anstalten. *)

I Anstalten bliver ingen Epileptiske, Fjollede, Fjantede modtagne.

Der er ansat en Over-Sygevogter og Over-Sygevogterinde, som hver for sig sørger for, at Lægens Ordinationer og Befalinger ubetinget blive fulgte af Sygevogterne og Sygevogterinderne.

*) Ønskeligt var det vistnok, om ved en saadan Stiftelse den medicinske og chirurgiske Dygtighed kunde være forenet i een Person. Dette Ønske vilde sikkrest opfyldes saafremt vore medicinske og chirurgiske Læreanstalter engang bleve sammensmeltede.

I Regulativet for denne Anstalt er opgivet §. 11, hvorledes der skal forholdes ved Modtagelsen af de Afsindige, og hvilket Inventarium enhver Afsindig skal være forsynet med ved sin Optagelse; men der er udtrykkeligen bestemt, at ingen rødfarvede Klæder maa medbringes i Stiftelsen. Modtagelsen af de Syge er bestemt til den tidlige Morgenstund eller den sildige Aftenstund. Der ere egne indrettede Sygeværelser til de Patienter, som lide af hidsige Sygdomme, som ogsaa til dem der lide af Hududslet, Fnat osv. Til de Afsindige, som have begaaet Mord osv., men ere lovformeligt erklærede for Afsindige, har man et Sikkerheds Lokale, saa at de ikke kunne undvige under Behandlingen, eller hvor de, naar man finder dem ulægelige, kunne paa en human Maade forvares; ligesom ogsaa dette rummelige Bygnings-Lokale er saadant, at ej allene de Afsindige af begge Kjøn nøiagtig ere adskilte, men ogsaa de Rasende ere fjernede fra de Rolige, de Ulægelige fra de Helbredelige, og især taget Hensyn paa Reconvalescenterne. Lægen bestemmer ene og allene, hvorledes Adskillelsen af disse forskjellige Individuer skal være, og førend Lægen kan erklære en Afsindig for ulægelig, maa han først træde sammen med det lægekyndige Medlem af Directionen. Directionen har troet aldeles at burde overlade det til Lægen, om og hvorvidt Slægtninge, Venner eller Fremmede kunde gives Adgang

enten til enkelte Syge eller til at see alle Afdelinger i hele Anstalten.

Paa passende Steder finder man et Reglement opslaaet, hvorefter de Affindige skulle rette dem, i Henseende til hvad Tid de skulle staae op, og lægge dem, hvad Tid de skulle indtage deres Maaltider. Saavel for de Syges egen Renlighed, som for Renlighed overhovedet er her paa strængeste Maade sørget. Kjøkkenet er stort, rummeligt, lyst og reenligt.

Da en stor Deel af de sig her opholdende Individuer, høre til den mindre dannede Klasse, er der ved Spisereglementet taget Hensyn paa den dem vante Kost; hvilket ogsaa medfører en stor Besparelse i Oekonomien, især for de Ulægelige. De faae f. Ex. Boghvedegrød, Holsteenske Klumper, Kartofler og Flesk, Kaal, Erter, Øl og Brød.

Til Anskaffelsen af Andagts-Bøger, andre Bøger og adskillige Journaler og Flyveblade er ogsaa fastsat en vis Sum; dog gives disse kun de Affindige i Hænderne efter Lægens Bestemmelse.

Dr. Jessen anvender saalidt som mueligt Tvangstrøjer, streng Indelukning eller andre Tvangsmidler; han er stedse selv tilstede naar disse skulle anvendes. Over-Sygevogteren eller Sygevogterinden dirigerer Udførelsen af slige Tvangsmidler ved Siden af Lægen, ligesom ogsaa, saasnart Paroxysmerne ere overstaaede, Lægen selv bestemmer Ophørelsen af Tvangen eller Straffen, og saasnart han seer, at Paroxysmerne blive sieldnere, pleier han ogsaa strax at affondre den Affindige fra de

Uroelige og Rasende, og giver ham, dog stedse under Opsigt, større Frihed. Der foretages ogsaa om Sommeren Spadserekjørsler.

Finder Lægen, at den Affindige kan ansees som fuldkommen helbredet, maa han dog først conferere med det lægekyndige Medlem af Directionen, og Direktionen beslutter derefter Udgangen af Stiftelsen.

Dr. Jessen er forbunden til, over hver Syg at holde en nøjagtig Journal, og ved hver Syges Udgang at indlevere til Direktionen et kort Udtog deraf, som fra samme forseglet bliver den Øvrighed tilstillet, der har sendt den Affindige til Anstalten. Sygejournalen selv, tilligemed den Efterretning, som ved den Syges Modtagelse, af hans Læge eller Vedkommende var sendt til Lægen ved Anstalten, bliver nedlagt i Stiftelsens Arkiv. Døer den Syge bliver Sygejournalen, med Obductions-Forretningen vedlagt, ligeledes nedlagt i Arkivet.

Med Fornøielse hvilte jeg her en Stund, da Dr. Jessen var saa god, at udtage for mig adskillige interessante Diaria med Bilag, til Gjennemlæsning.

Hvad et sligt velordnet, indholdsrigt Arkiv vil gavne Videnskaberne og Retspleien behøver jeg ikke at forklare Dig.

Dr. Jessen correspondere gjerne med sine demitterede Patienter, og af adskillige interessante Breve saae jeg, hvor velgjørende slig Correspondence har maattet virke paa Reconvalescenten.

Oftomtalte værdige Læge har opholdt sig en rum Tid hos den fortræffelige Dr. Pinitz paa Anstalten Sonnenstein ved Pirna, og

havt der Leilighed til, at lære at kjende hvormeget den humane, psychiske Paavirkning paa disse Ulykkelige formaaer.

Badeanstalten er ypperlig, og Douche-Badet hensigtsmæssig indrettet, men man seer ei endnu Dampapparatet for at kunde anvende almindelige eller lokale Dampbade. De skjønne, luftige Korridorer, saakaldte Arkadegange, i den søndre og nordre Side af Bygningens indre Gaardsrum, ere hensigtsmæssigen afdeelte og tjene i slet Veirligt til Bevægelse for de Syge.

Det forekom mig, at Lægen ikke havde saamange Sygevogtere, som det Antal af Affindige, af forskjellige Klasser kunde behøve, især naar de skulde have Opsyn med de Syge i de temmelig udstrakte, først nyeligen anlagte og endnu ikke indhegnede, Haveanlæg, hvor ogsaa endnu savnedes tilstrækkelig Skygge. Man havde begyndt med at afdele denne Have, saa at den ene Afdeling skulde være bestemt til Syge af den mere dannede Klasse. Her fandtes Begyndelsen til Træplantning, skyggefulde Lysthuse, en saakaldet Eremitage og Keglebane. Henimod Vestsiden af Bygningerne vare indhegnede Havepladser med Blomsterbede, til Afbenyttelse af Reconvalescenter og rolige Sindssvage. Til Nordsiden af Bygningerne ere Afdelinger, som man var isærd med at omgive med stærke Indhegninger af Tjørn, hvor de Urolige kunde bevæge dem og have frisk Luft. Man har valgt denne Afdeling paa dette Sted, fordi den her bliver omgiven af Stiftelsens betydelige Marker og Enge *). Ingen nysgjerrige Tilskuere kan derfor her iagttage den Syges Handlinger. Imidlertid kan dette Haveanlæg hverken i Hensyn til behagelig Udsigt eller andre Naturyndigheder nogensinde komme til at maale sig med Bidstrupgaards. Ved Mark- og Have-Arbeider vil vel heller ikke alle de Affindige kunne beskæftiges saaledes som i Bidstrup. Til anden Beskæftigelse for de Syge har jeg seet hensigtsmæssigen indrettede Drejer- og Snedkerværksteder. Der er indrettet enkelte Værelser for dem, som ere af Stand, hvortil ere et Sovekammer og desuden et Værelse til Opvarteren og et Kjøkken.

Jeg lagde Mærke til, at man har affondret Priveterne i Gaardsrummet for de mere Dannede fra den lavere Klasses. I nogle Afdelinger har man indført de Cazeneuveske *) Privet-Indretninger, som ere at foretrække, især i Anstalter

*) Stiftelsens hele Areal er 4432 Hamburg. Qvadrat-Roder; 1000 af Hamburg. Qvadr. Geest-Roder er liig 14605 danske Fod.

*) Die beweglichen und nicht stinkenden Abtrittsgruben der Herrn Cazeneuve u. Comp. Weimar 1819.

Ein Wort über die in Berlin angelegten geruchlosen Abtrittsgruben. Berlin 1825.

Det er bekjendt, at Hr. Architekt Schlick fik under 24de Oct. 1823 Kongl. Privilegium paa, med Eneret indtil Udgangen af Aaret 1831, at forfærdige og anlægge hos os de af Cazeneuve opfundne saakaldte fosses d'aisances mobiles inodores, og at saadanne derefter ere indrettede deels ved det kongel. Palais ved Christiansborg Slot, deels i Søkvgadens Kaserner. Hr. Prof. Torkel Baden har i Handelstidenden dette Aar No. 62 leveret en Underretning om denne Cazeneuveske Indretning, og om Tillavelsen af Urate og Poudrette; samt i No. 66 af samme Tidsskrift mere til Anbefaling af samme. Hr. Kammerjunker Rawert havde forhen i nye Landøk. Tid. 2det Bind meddeelt Underretning om Poudrettens Tilberedning.

for Afsindige, især fordi Excrementerne strax kan bortskaffes og ikke udbrede Lugt; uden at tale om at de derved komme til økonomisk Nytte.

Saameget om denne Anstalt i Fædrelandet. Jeg maae beklage, at Betalingen for hvert Individ af den simplere Klasse der optages, er, som det forekom mig, vel høj. Den laveste Betaling for Indfødte Slesvigere og Holstenere af den simple Klasse er 100 Rthlr. S. H. C. = 160 Rbd. Sølv. For Udlændinge 125 Rthlr. S. H. C. Den højeste Betaling for Syge af Stand er for Indfødte fra 150 - 350 Rthl. Cour. og for Udlændinger 175—400 Rth., som erlægges qvartaliter. Patienter som betale 150 og derover maa enten medbringe en fuld opredt Seng, eller ogsaa bliver den anskaffet paa deres Regning.

For Syge fra Danmark og Hertugdømmet Lauenburg er Betalingen lige med den for Udlændinger, hvortil Grunden er, at Plovskatten, for hvis Regning Bygningerne ere opførte, ene og alene er bleven udredet af Hertugdømmene Slesvig og Holsten, og Institutet har intet Fond, hvorfor Udgifterne maa ene bestrides af Indtægten for de Syge.

Flere Kommuner beholde derfor deres Afsindige, bevare og behandle dem saa gødt Lejlighed gives. Selv i det Kongelige Christians Plejehuus i Eckernförde, saae jeg nogle Afsindige indspærrede i deres Galekammere, et ikke gunstigt Lokale for disse Ulykkelige, og, om jeg husker ret, var Grunden, hvorfor de ikke bleve sendte til Slesvig, at Betalingen var for høi og trykkende for Stiftelsens Kasse.

Underretning om Stiftelsens Indtægter og Udgivter, samt om de Syges Af- og Tilgang i

Aarene 1820 til 1825, vil Du finde i fornævnte Collegialtidende og Bilagene til Altonaer Mercur, samt i anførte Schröders Geschichte Pag 242—246.

Endskjøndt hele Anstalten er dannet i det Store, er architectonisk imponerende, dvæler jeg dog saa gjerne ved det simplere landlige Bidstrup, og naar de nye Bygninger sammesteds opføres mindre imposante, men hensigtsmæssige, da skulle de Summer, som derved kunne spares, komme Stiftelsen paa en anden, vel bedre, Maade tilgode, ved at gjøre Adgangen tilgjengeligere for mangt ulykkeligt Individ, som ellers maa smægte og bortdøe fra Verden i den egentlige Daarekiste. Bygningerne ved den Slesvigske Anstalt have kostet betydeligt, (Bygnings-Omkostningen har nemlig beløbet sig til 85,600 Rth. S. H. C. eller 136,960 Rbd. Sølv = 68,480 Species, der som fornævnt ere tilvejebragte ved den i Hertugdømmene udskrevne Plougskat.

I mine følgende Breve om andre hidhørende Anstalter, uden for Fædrelandet, og endeligen til Slutning om Bidstrupgaard.

Indenlandske Efterretninger.

Ved St. Mortens Kirke i Randers blev i forrige Aar Choret m. M. givet en Hovedreparation, hvis Bekostning efter det derover aflagte Regnskab var 2516 Rbdlr. 75 ß, hvoraf dog en Sum af 225 Rbd. 82 ß. indkom ved gamle Materialiers Salg. I dette Aar har Kirken selv erholdt en ikke mindre fuldstændig Forbedring, der begyndtes udvendig den 29 Marts, og indvendig den 14de Mai, fra hvilken Tid Menigheden har, med den høie Stiftsøvrigheds Tilladelse, afbenyttet Hospitalskirken, indtil sidst afvigte Søndag den 14 October, da Byens Indvaanere

igjen, efter 5 Maaneders Forløb, kunde, ved Reparationens Fuldendelse, med Glæde samles til Gudstjeneste i dens egen Kirke, hvis nærværende prunkløse Tækkelighed ikke kunde Andet, end frembringe et behageligt Indtryk paa alle dem, der med Andagt vare forsamlede. Denne Hovedreparation er bleven udført under Bestyrelse af Værgen, Hr. Kbm. Casp. Smidt, der med lige saa megen Oeconomie som Opofrelse af Tid og Flid, har, efter Overlæg med Kirkeinspectionen, foranstaltet det Hele, og saaledes erhværvet retfærdigt Krav paa Menighedens skjønsomme Tak.

(Udtogviis af R. A. No. 127.)

Om den Aalborgske Sparekasse, som om Sparekasserne overhovedet, læser man i et af vore Provinzialblade (Aalborg Avis 161) nogle Bemærkninger der fortjene Opmærksomhed. Det heder iblandt andet: "Den første og vigtigste Bemærkning er den: at en Kapital af 62,800 Rbd. Sedler er unddraget Circulationen her i Byen og i Omegnen, ved at indsættes i den kongelige Kasse. At en saadan Kapital maa savnes, og virkeligen savnes i daglig Handel og Vandel, bekræftes af de tiltagende Klager over Mangel af Contanter og Vanskelighed med at opdrive, endog temmelige smaae Summer, naar Nogen ønsker dem tillaans. Vel trækker denne Kapital Renter, som vindes af Interessenterne, men var den anvendt til Handel eller Næringsbrug, tør man antage, at Fortjenesten paa samme, i det Mindste, vilde have beløbet det dobbelte af Renten, ikke at tale om det Liv og den forøgede Virksomhed, samt Leilighed til Fortjeneste for mange Mennesker, den kunde have foranlediget. Vel kan man endvidere antage, at en stor Deel af de indskudte Summer alligevel vilde været unddraget Pengeomløbet, som f. Ex. Børne-Sparebøssepenge; men over Trediedelen, eller høit Halvdelen, vilde det neppe have bleven. Det øvrige vilde upaatvivleligen forblevet i Omløb." Man beregne Beløbet for samtlige Sparekasser og maae sikkert finde det beklageligt, at saa store Summer ved dem unddrages den daglige Handels og Vandels Fornødenhed, ved den Afvigelse der, efter den Kjøbenhavnske Sparekasses Oprettelse, er fulgt, fra hvad forhen, f. Ex. ved den Altonaiske, fandt Sted, at Laane-

indretning var forbundet med samme. Dog herom mere paa et andet Sted.

Fragment af et Brev fra en Reisende i Jyllands sydvestlige Egne.

.... Naar Du kommer til Foldingbroe ophører den gjennem Ribe Amt fra Kolding anlagte smukke Vej. Du kommer nu i Sønder-Jyllands Sandveje, og disse ere, uden at man tænker paa at forbedre dem, saaledes som de have været fra Verdens Begyndelse og saaledes, som Du endnu fra vor Skoletid erindrer dig disse. — At de blandede Jurisdictioner skulde være Hindring i et for Almeenheden gavnligt Foretagendes (Vejens Forbedrings) Iværksættelse, kan jeg ikke troe — dog i hvad end Aarsagen er, naar Du har passeret Foldingbroe, maa Du kjøre langsomt til Ribe, og takke Gud at Du uden trætte Heste naaer Byen. — Jeg øjnede da denne vor gamle Fødebyes høje Taarn i lang Frastand, og mange Erindringer fra Barndommens glade Dage, naar vi i den gyngende Baad glede ned af Strømmen til de frugtbare Holme, eller naar vi, med de venlige Smaaepiger, foretoge en Sejltuur til den for os saa yndige Seemskov, stillede sig for mit Øje, og det forekom mig, som Verden med dens Tant, Glæder og Bekymringer aldrig havde rammet mig. — Ved Kalslund-Kirke, hvor Du forlod mig, da jeg for henimod 40 Aar siden, et halvt Aar førend Du, rejste til Kjøbenhavn, for at indlemmes i det hæderlige akademiske Borgerskab, lod jeg holde, gik op paa Kirkegaarden, og fra den vestre Ende af Kirken skuede jeg, som dengang, henimod den gamle Bye, der staaer endnu i sin gamle Form, medens saameget har forandret mit Ind- og Udvortes. Da greb Længselen mig, og jeg ilede for at naae denne Dags Bestemmelse, for at see om muligt, endnu gamle Venner, og ret udhvile mig paa et Sted hvor Roserne, efter Digterens Formening, maae, for mig, være rødere og deres Torne mindre, end ethvert andet Sted paa Kloden. Jeg vil ikke opholde Dig med Rejse-Eventyr fra Kalslund til Ribe, thi at jeg smagte Møden i Kalslund-Kroe, at jeg var næsten 2de Timer om Vejen fra Kalslund til Ribe, vil more Dig omtrent, som det morede mig. — Endeligen naaede jeg

Plantagen, som Du kjender, hvorfor Jeg ligesaalidet vil omtale den, som den nye Vej; den første holdes, sørgeligt nok, ikke vedlige, og Du veed de Stridigheder den sidste, i sin Tid, forvoldte. Ikke heller fortæller jeg Dig noget, vore Venner betræffende — derom i mere fortrolige Øjeblikke, — derimod vil jeg underholde Dig med de Forbedringer, der med Hensyn til offentlige Indretninger har fundet Sted, siden Du sidst var her i Byen, hvilket jeg, saa meget hellere gjør, som de i Ribe Avis No. 82. d. A. indførte Efterretninger om de Forbedringer og forandrede Indretninger, der ere foregaaede med Arresterne og Hospitalet, synes at trænge til nogle Tillæg. (Slutn. følger.)

Blandede Efterretninger.

Den 12 Juli — hedder det fra Berlin (i Berliner Conversationsblatt) gav Mad. Catalani den sidste Concert. Det Haab, vi nærede, at see hende endnu engang fremtræde i en Opera, hvortil hun havde valgt Horatierne og Curatierne af Cimarosa, er blevet skuffet ved alle Slags Hindringer, man ved denne Leilighed lagde hende i Veien; deels nægtede man hende de, efter Foregivende andetsteds sysselsatte Chorer, deels gjorde Dem. Sechner, som Mad. Catalani for denne Aften vilde honorere, den beskedne Fordring af sex Hundrede Thaler (henved 800 Rbd. r. S.). Da sagde Sangerinden endnu engang: "Son Regina" (Jeg er Dronning), og gav allene en Concert, hvori hun sang fire store Arier, Variationerne til La blondina in gondoletta og God save Frederic our King, hvilken sidste hun, under stormende Bifald, gjentog.

De pontinske Sumpe er, som bekjendt, et Morads, 6 til 6½ Mile langt og 1½ Miil bredt, i Kirkestaten mellem Nettrino og Teracino, hvis fordærvelige Uddunstninger forvandle den hele omliggende Egn til en Ørk. Allerede de gamle Romere prøvede paa at udtørre dem, og Pave Pius VI. forsøgte det paa ny, uden at opnaae Øjemedet. Den berømte Via Appia gaaer herigjennem. En Reisende siger om disse Sumpe: de ere vel paa begge Sider af Landeveien udtørrede, men for Luftens Sundhed er, saa meget man hidtil har mærket, intet udrettet. Imidlertid har den udtørrede Bund beklædt sig med Grønsvær, istedetfor Siv, og frembringer en tolv til femtenfold Høst. Ingensteds, uden i Belgien, finder man skjønnere Sæd. Ved Udtørringen har man kun sørget lidet for den vundne Jordbunds Dyrkning og Befolkning. Pius VI. forærede sin Søstersøn, Hertugen af Braschi, og adskillige andre rige Grundejere den store Landstrækning; disse have indført et ganske falsk Landoecononomiesystem. Blot i den Deel af den udtørrede Bund, der støder til Bjergene, møder man rige Plantninger af Hamp, Mais og Kjøkkenvæxter. Man seer Mais og Hampstilke, der ere 16 Fod høje. Ved Kanalen staaer Træer, om hvilke der slynge sig Viinranker, der endog strække sig fra een Kyst til den anden, og bedække Kanalen ligesom Tapeter. I Høstens Tid nedhænge fra disse Festons utallige Druer og hidlokke Skarer af Fugle, som de ere en velkommen Spise.

Kjøbenhavns Børs, d. 26 October 1827.

Hamburg 2 M. —		à
à vista 215		
Species 219		
Specier solgtes til		
13 Rbmk. 2½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler		
pr. 100 Specier	158	158½ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler		
pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	49¼ Rbß. Tegn.
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	83	83½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	77	77½ i Banco
Nationalbank Obligationer		
(af Laanet 4 Febr. 1820)	102	— Rbd. r. S.
Dito Dito	111½	111¾ Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl.		
Renter pr. 6 Januar	97	— Rbd. r. S.
4 pC. norsk Laan		
ved Hambro & Søn	105	— i Banco
4 pC. Dito nye	98	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	59¾	60 L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 87.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 30 October 1827.

Det mærkværdige Syvtal.

I Talsymboliken er Syvtallet mærkværdigt formedelst sine Fordele. Det indeholder ikke alene to Gange det hellige Tre, samt den sluttende Eenhed, men, naar tre Trekanter sammenføies, give de syv Flader, nemlig sex Trekanter og een Sexkant. I denne Forening af Vand- og Ildtrekanten, som danne den sexkantede Stjerne, forestillede Egypterne den guddommelige Kraft i Naturen. Virkelig er Tallet Syv meest udmærket i den hele synlige Natur; det er ligesom et herskende Naturtal. Syvdags-Perioden er Tidsrummet for Lysskiftet hos de fleste af de foranderlige Stjerner, vi kjende; synligst og hyppigst viser dette sig ved vor Maane, som vi, hver syvende Dag, see i et andet Lys. Derfra kommer den ældgamle Tidsafdeling efter syvdags Uger, hvilken endog Grækerne kjendte, som sandsynligen sluttes af Tidsguden Kronos's syv Døttre og Sønner. Med syv Farver glimrer Regnbuen, som forbinder Himmel og Jord, og syv Toner danne, ved deres Høider og Dybder og i regelmæssig Afvexling, den musikalske Harmonies hele Tryllerige. Særdeles Betydningsfuldt viser Syvtallet sig i Menneskets physiske Natur. Et Barn som fødes i den syvende Maaned, kan leve, men det er sjelden Tilfældet i den sjette; de fleste Fugles Udrugning skeer i en syvdags Periode; i Menneskets Levetid, som i Almindelighed udgjør syv Gange ti Aar, er det syvende Aar et Trinaar, som slutter en Udviklingsperiode; og derfor medfører, ligesom enhver anden Forandring, et Slags Crisis, hvorved Døden faaer Haab om en god Høst. Den engang syvaarige Levetid er det første Aarskiftes Periode; den to Gange syvaarige den begyndende Mandbarheds; den tre Gange syvaarige den modne Ynglingsalders; den fire Gange syvaarige er den modne Mandskrafts Periode; den fem Gange syvaarige er Perioden for Beenbygningens fuldkomne Udbannelse, og den syv Gange syvaarige udgjør, ligesom efter syv tilbagelagte Jubelaar, Befrielsestiden for mange fra Ung-

dommen medbragte legemlige Besværligheder og Overgangen til Alderdommen. For det menneskelige Legeme er Syv umiskjendelig et Grundtal. Det voxne Menneskes Hoved, eller det Hovedsystem, som naaer indtil Midten af Halsen, udgjør netop en syvende Deel af det hele Legemes Længde. Paa Menneskets og næsten alle Pattedyrs Hals findes syv Hvirvelbeen, og syv krumme Ribbeen danne Brystets Indfatning. I syv Systemer yttrer Menneskets physiske Natur sin Virksomhed: det seer, hører, smager, lugter, det aander, fordøier og formerer sig — paa alle disse Organer virke Nervesystemet, som forbinder dem til Eenhed. For hele Oldtiden var Tallet Syv et helligt Tal. En gammel Skribent fortæller, at man i Egypten sang for Guderne, istedetfor en Lovsang, de syv Urtoner eller Vocaler, som Præsterne fremskraldede efter Ordenen, og Lyden af disse Bogstaver overstemmede, ved sine fulde Toner, Fløiten og Strengelegen. Hermes var det, som først iagttog disse Urtoner og affondrede dem fra det Uendelige; saaledes fik Lyraen med syv Strenge sin Oprindelse. Denne hellige Syvlyd var det vel, som orakelmæssig tonede fra Memnons Støtte, og det fortjener at bemærkes, at paa Hebraisk er at sværge det samme som at syve, d. e. at tage Syven til Vidne; Eeden selv hedder Syven. Efter den tibetaniske Mythus, som er beslægtet med den indiske, trække syv Heste Soelvognen, som styres af Skjæbnen selv (Arun), imedens tusinde Genier omflagre den og besynge den med Lovsange. De Gamle kjendte overhoved kun syv Planeter, iblandt hvilke ogsaa Maanen var; deres Orden sandseliggjorde den syvstrengede Lyra i den egyptiske og orphiske

Lære. Enhver af disse Planeter gave de en egen Himmel; den 8de Himmel var Ildhimmelen eller Empyreum, de Saliges Opholdsted. De magiske Astrologer, saavelsom Kabbalisterne, tale meget om syv gode og syv onde Astralaander, som ere tildeelte de syv Planeter, og som atter staae under de syv himmelske Thronengles Overbefaling. Udgaaende fra de syv Planeter tilbedes, i Parsereligionen, syv Amschaspandser eller Overhoveder for de gode Aander. Den højeste, helligste og meest ophøiede af disse syv Himmelkonger er Ormuzd, det oprindelige Lys. Vel ere de sex andre virkende, lysskuende Konger, men dog Ormuzds Tjenere. Den alexandrinske Gnostiker, Basilides, nævner syv fuldkomne, af den høieste Gud udrundne, evige Væsener eller Aeoner: Aanden, Fornuften, Forstanden, Viisdommen, Magten, Retfærdigheden og Freden; Enhver af dem byggede sin egen Himmel og forøgede disse ved Engle. I Johannes's Aabenbaring er Syvtallet et høist vigtigt Tal, i hvilket Forfatteren hemmelighedsfuldt fremsætter sin Viisdom. Til syv Menigheder er Apokalypsen stilet, og i den forekomme syv Stjerner, syv Engle, syv Segl, syv Kirker, syv Plager o. s. v. Tillige bør de syv Bønner i Fadervor og de syv Ord paa Korset omtales her. Ved syv Underværker blev Oldtiden staaende, og Hellas antog kun sine syv Vise, endskjøndt flere havde Krav paa samme Ære. Hos Talmudisterne betegne syv Egenskaber den Vise, og syv betegne Daaren, og i det hebraiske Sprog fastsatte allerede de ældre Grammatici syv Verbalformer, nemlig tre active, tre passive og en resiproke. De syv frie Kunster (Trivium og Quadrivium) vare

ikke allene meget vigtige i Middelalderens Klosterskoler, men ere det endnu i Frimureriet. Syvtallets Vigtighed er saa tidlig bleven erkjendt og anvendt, at det ofte forekommer som et udmærket Tal i de præmosaiske Skrifter. I den mosaiske Constitution er Syvtallet saare udmærket og, som Symbol paa Naturloven, umiskjendeligt lagt til Grund for Tidsregningen og Helligdagene. Fra Kosmogonien indtil Jubelperiodens Fastsættelse fremlyser denne Idee. Efterat have skabt i sex Dage, hvilede Gud paa den syvende, Fire Gange syv Dage udgjøre Maanemaaneden, og syv Gange syv Uger det sædvanlige Maaneaar, efter hvilket Israeliterne stedse have regnet. Syvtallets Udmærkelse er ogsaa synlig i den mosaiske Cultur. Ypperstepræstens Indvielse, f. Ex., varede i syv Dage, og i syv Dage maatte han forberede sig til Forsoningsdagen. I Stiftshytten og senere i Templet straalede den syvarmede Lysestage, og den mosaiske Grundlov, som sammenlignes med et Lys, skulde hvert syvende Aar forelæses det forsamlede Folk. I denne sidste Anordning viser Naturloven, som aabenbares i Syvtallet, sig forenet ved Religionen og Moralloven og de borgerlige Love. —

Om Titallet.

Ogsaa dette Tal er mærkværdigt. Det, som først falder i Øinene ved dette Tal, er dets Sammensætning, af Tre og Syv, eller af tre Gange Tre og Eet. Allerede denne Forening kunde ikke blive uden Betydning, især da den ellers gjorte Bemærkning kom til, at Tallet Ti bestaaer af Summen af alle Tal indtil det første Qvadrattal (nemlig 1 + 2 + 3 + 4.) End mere betydningsfuldt maatte Tallet blive, da det saa ofte findes i Menneskets physiske Dannelse. I ti periodiske Maaneder (beregnede til 27 Dage og omtrent 8 Timer) varer Menneskets Udvikling i Moders Liv. Mennesket fødes, og vi finde ikke alene paa de Dele af hans Legeme, med hvilke han rækker længst, paa hans Hænder og Fødder, Tallet Ti, men ogsaa paa hans Hoved viser det sig som Grund- og Forholdstal. Naar nemlig et Menneske med regelmæssig Væxt udbreder begge sine Arme i lige Linie, saa faaer han et nøiagtigt Maal paa sit Legemes Længde. Ligesom nu Hovedets Længde udgjør den syvende Deel af hiin, saaledes udgjør dets Brede — fra det ene Øre til det andet — den tiende Deel af det omtalte Armemaal, altsaa ogsaa af Legemets Længde. Menneskets Ansigt — fra Hagen til Haarvæxten — udgjør ogsaa den tiende Deel af Legemets Længde. Paa de ti Fingre dannede Mennesket sit decadiske Talsystem i let overskuelig Progression til uendelige Størrelser. Mange Folkeslag anvendte ogsaa Tierne til Tidsafdeling. Denne paa naturlige Forhold grundede Betydenhed hos Titallet gik ogsaa over paa de Gamles Religionsphilosophie, hvor det findes som et høist vigtigt symbolisk Tal. For Pythagoras var Titallet det fuldkomneste Tal, fordi de fleste Talforhold opløses i det, og ved det. Efter hans Mening bestaaer det hele Universum af ti Himmelsphærer, som, efter mathematiske og harmoniske Forhold, saaledes ere ordnede iblandt hverandre, at deraf fremkommer en Alverdens-Mu-

fik, en Sphæremusik. Af samme Vigtighed er Titallet i Kabbalen. Det usigelige fiirbogstavede Gudsnavn udgjør, efter sit Talindhold, to Gange Ti og to Gange Tre; forkortet blev vort Navn udtrykt ved to Gange Ti. Ti guddommelige Egenskaber (Lyskredse eller Sphærer), hvis ti Navne svare til Guds ene, danne det kabbalistiske Træ, som blev ordnet efter Menneskeformens Schema. Beslægtet med disse Ideer er den indiske Forestilling om de guddommelige Aabenbaringer. For at betegne Forsynets Virkning paa Menneskenes Anliggender, regne Hinduerne ti Avatarer eller guddommelige Nedstigninger i det hele Tidsrum af fire Verdensaldre; den tiende Avantar skal først finde Sted ved Verdens Undergang, naar en ny Himmel og en ny Jord kommer frem. Titallets Udmærkelse er allerede kjendelig i de bibelske Traditioner førend Lovgivningen. Her finde vi, f. Ex., to historiske Perioder, enhver af ti Slægter, fra Adam til Noah, og ti fra denne indtil Abraham, men fra Abraham indtil Moses kun en halv Periode, nemlig af fem Slægter. I Israeliternes Stamfaders Levnet findes ti Fristelser, hvori han beviste sin urokkelige Kjærlighed til Gud; men ikke saaledes opførte hans Efterkommere sig, i den arabiske Ørken, i ti lignende Fristelser. Egypterne hjemsøges af ti Plager, fordi deres Beherskere behandlede Israeliterne med tyrannisk Haardhed.

(N. M.)

Indenlandske Efterretninger.

Hendes Majestæt Dronningens høie Fødselsdag høitideligholdtes ved et godt Middagsmaaltid, ifølge Hans Majestæt Kongens allerhøieste Befaling, i samtlige Underviisningsanstalter for Underofficerer og Spillemænd, samt i de militaire Caserneskoler.

176 Voxne og 237 Børn deeltoge i denne Fest og sluttede den med det meest levende Udbrud af deres Taknemmelighedsfølelse for Kongen og Kongehuset.

Fragment af et Brev fra en Rejsende i Jyllands sydvestlige Egne. (See forr. No.)

Saaledes finder jeg, i ovenmeldte Beretning, intet angaaende den nye Raadstuesal omtalt, uagtet den fortjener enhvers Opmærksomhed; især er Forandringen paafaldende for dem, der have kjendt det forrige Værelse, og nu træder ind i en stor, lys, og rummelig Sal. — Man har ogsaa forbigaaet, at Byens gamle forfaldne Sprøite-Hus er nedrevet, og at der i dets Sted er opført en Bygning, der afgiver et næt og passende Locale for tinglige og andre Forretninger, uden at den egentlige Raadstuesal nu behøves til sligt Brug, og saaledes altid er ryddelig, til sin oprindelige Bestemmelse. Til Brug for Byens Sprøiter og øvrige Brandredskaber, er det gamle paa Torvet beliggende, yderst forfaldne Vagthuus blevet istandsat og udvidet saaledes, at det, foruden et Værelse til Brandcorpset i paakommende Tilfælde, afgiver en fortræffelig Lejlighed for Byens Brandredskaber, der her findes opstillede og tildeels ophængte i en skjøn Orden, saa at alt i Øjeblikket, naar det skal være, kan udføres paa Torvet. Angaaende de nye Indretninger ved Hospitalet, da ere disse meget overfladisk berørte, men det maa tilgives Avisens Udgiver, der maaskee af Frygt for at opfylde Bladet med disse Efterretninger, der umuligen kunne interessere alle dets Læsere, har troet at skylde disse denne Korthed. Det er mig bekjendt, at en, af 2de Etager bestaaende, grundmuret Bygning, foruden nogle og fyrgetyve Fag Huus af Bindingsværk, ere nedbrudte, og at Materialierne deraf deels ere anvendte til de tilbageblevne Bygningers Istandsættelse og Udvidelse, og deels solgte ved offentlig Auction, og ved dette Beløb, tilligemed endeel sammensparede Renter af Hospitalets Rentefond fra Aaret 1821, staaer nu det

gamle Hospital i fornyet Tilstand. Saavidt jeg veed har Hospitalet endog i dette Tidsrum udsat ikke ubetydelige Summer paa Rente, fortsagt: Planen er realiseret paa en næsten vidunderlig oeconomisk Maade. Jeg vil alene berøre, at der er opført en ny grundmuret Bygning til Hospitalforstanderens Oeconomie, indrettet til Bryggers, Lade, Loe, Kostald m. m., hvilke ere adskilte fra de egentlige Hospitalsbygninger, der indslutte en Gaard, hvor de Vanvittige, under en frodig Lind, kunde søge og finde fri Luft. Den egentlige store Hospitalsbygning, der er bestemt for 30 Lemmer, og hvor tillige er anbragt 2de Daarekamre, er forresten indrettet, som Avisudgiveren anmelder. Dog fortjener det at bemærkes, at Spisesalen, der indbefatter et Rum af 4 Fag, og som er særdeles lys, er for Tiden overladt til Brug for Stiftsbibliotheket, da dette Værelse, efter den nærværende Indretning, kan undværes og er afgivet, for om i Tiden en Forandring i Lemmernes Oeconomie maatte befindes hensigtsmæssigere end den nuværende. Den vestre Sidebygning er, som Udgiveren af Riber Avis anfører, indrettet til Daarekamre, men man har glemt at tilføje, at de ere 10 i Tallet, og at følgelig Hospitalet nu er saaledes, at der er Plads for 12 Vanvittige. De 2de lange rummelige, lyse og hver med 2de Kakkelovne forsynede Gange foran Daarekamrene, afgive en bekvem Lejlighed, hvor de Vanvittige, i roligere Øjeblikke, om Vinteren kunne røre og bevæge sig, dog er det at ønske, at Stiftelsen tillige kunde afgive et opvarmet Værelse, hvor de ogsaa kunde finde passende Beskæftigelse, der saa meget skal bidrage til deres Helbredelse, saa at den, foruden at være Opbevaringssted for slige Ulykkelige, tillige kunde blive en Helbredelses-Anstalt, og saaledes end mere blive til Velsignelse for den lidende Menneskehed. De 2de andre Fløje ere, som Du veed, saare ubetydelige og smalle, de ere allene indrettede til Opbevaringssteder for Lemmernes Kister, Kasser, Tørrepladser m. m., og have saaledes faaet en Bestemmelse, svarende til deres særegne Bygningsmaade.

Foran Lemmernes Værelser, der tilforn vare anlagte mod Nord, men nu vende mod

Syd, saa at de velgjørende Soelstraaler allerede tidligt om Vaaren give nyt Liv og Varme til de gamle fortørrede Grene, er anlagt smukke Blomsterpartier, og ethvert Hospitalslem, der er rørigt, har sin Andeel heraf at passe. — Du vil derfor, naar Du, i den rummelige Hospitalets Forgaard, træder ind i den udmærkede skjønne Lindealee og undrer Dig over, at denne Egn har en saadan Udsigt at frembyde, som den der her ligger for Dit Øje, nemlig Udsigten over Aaen, gjennem frugtbare Enge og Marker, til Seemskov — finde Blomster paa den ene Side, medens Du øjner frodige og skyggefulde Træer paa den anden. Bag Blomsterne finder Du Hospitalets simple men smukke Facade, og derindenfor et venligt Asyl for den bedagede og svagelige Broder og Søster, der nedbede Himlens Velsignelse over den Øvrighed, der ved sin Virksomhed bidrog til de sidste Dages Fred.

X.

Blandede Efterretninger.

Ikke langt fra den vestlige Ende af Indløbet til Rio Janeiro Bugten ligger en nøgen Klippe, Sukkerhatten kaldet, som ved en Grundvold af 400 Fod har en steil Høide af 1000 Fod. Denne Klippe, som formedelst sin besynderlige Skikkelse tjener de Søfarende ved deres Indløben i Bayen til Sømærke, holdtes hidtil for ubestigelig; men for nogen Tid siden klavrede en engelsk Matros derop og plantede til Borgernes store Forundring og Forbauselse det engelske Flag paa samme. Det vajede i nogen Tid uforstyrret der, da ingen kunde findes, der var uforfærdet nok til at tage det ned, indtil omsider den samme Matros fandt sig beredvillig til denne Tjeneste.

I Montpellier lever en mærkværdig Qvinde, Cathrine Claire, Picards Enke. Hun har tjent fra 1789 til 1809 i Artillerieregimentet de la Fere, aflagt adskillige Prøver paa overordentlig Tapperhed og erhvervet sig Æreslegionens Orden. To af hendes Sønner tjene i samme Re-

giment, den tredie opdrages i Skolen St. Cyr, og den fjerde har hun hos sig. Foruden hendes Pension som Legionnair har Kongen forundt hende en Understøttelse af 200 Fr., og Hertuginden af Orleans har givet hende adskillige Beviser paa sin Naade.

I China findes et Selskab, der kalder sig san ho hwuy d. e. det trefold forenede Selskab. Det roser sig af at være stiftet strax ved Verdens Skabelse, og har, trods de haardeste og grusomste Forbud og Forfølgelser, ikke allene overordentligen udbredt sig i China, men selv i Indien. Dets Øjemed kan i Førstningen have været uskyldigt og velgjørende; men siden lang Tid er det i sædelig Henseende aldeles udartet; thi, som Hovedformaal gjelder nu gjensidig Hjelp, ved hvilke Midler den end skulde opnaaes. Medlemmerne holde saare meget af Tallet 3; de tre Ting, som de kalde sig efter ere t'heen, te, jiin, Himmel, Jord, Menneske, hvilke Robert Morrison, der i Transactions of the royal Asiatic Society, Vol. P. 1 for 1826 har meddeelt nogle Efterretninger om dette Samfund, forfattede af den afdøde Dr. Milne, forklarer deraf, at det roser sig af at have været til siden Skabelsen, men en Recens. i Gött. Anz. mener, at der i dette Formel lettere kunde søges en mystisk-pantheistisk Betydning, der meget begunstiger Buddahs eller Fohs Religion. I deres Indvielsesceremonier og deres hemmelige Tegn findes, naar man undtager de nuværende Medlemmers Udartelse i Sædelighed, en stor Lighed med Frimurerne, saa at Hr. Milne med Føje spørger, hvoraf disse ere at forklare?

Det er bekjendt, at den almindeligen agtede Geheimeraad v. Schmidt-Phiseldek i Brunsvig, da han havde seet sig tvungen til, formedelst Hertugens mod ham viste Uvillie, at forlade det Land, hvis Tjeneste han havde været opofret, blev formeligen efterlyst ved Stikbreve; at han i et lidet Skrift bekjendtgjorte sit Forhold, og at han blev optagen som Medlem af den kongelige Hannoverske Regjering. Det mærkværdige Dokument, som af Hertugen blev udstædt imod

Kongen af England og sammes Svar, er ogsaa almindeligen udbredt. Hertugen lod siden et lidet Skrift om Sagen trykke, som har foranlediget den kongel. hannoverske Minister Greve v. Münster til, efter sin Monarks Befaling, at udgive et høist mærkeligt Skrift, under Titel: Refutation des accusations injurieuses, hasardées par son Altesse serenissime le Duc regnant de Brunsvick contre son Auguste Tuteur, & contre les personnes, chargées de l'administration de ses états & de l'education du Duc durant sa minorité. Udkommet i London. I Udtog meddeelt i Liter. Blätter der Börsen-Halle. 230.

"Uagtet, siger Hr. Forfatteren, den utvetydige Misbilligelse, som de første Hoffer i Tydskland have lagt for Dagen over den værdige Geheimeraad Hr. von Schmidt-Phiseldecks uhørte Forfølgelse, burde have overtydet Hertugen om hans ukloge Fremgangsmaade, har Hs. Durchlauchtighed ikke ladet det blive herved, men ladet en fornærmelig Pamphlet trykke og uddele, hvori de Mænd, som Hertugdømmet Brunsvigs Bestyrelse og Hertugens Opdragelse i hans Mindreaarighed var overdraget, anklages for slige Forbrydelser, som ikke kunde være begaaede uden Kongens Samtykke. Ikke nok, at han har sendt den første Kgl. Prinds af Blodet en Oversættelse af sin Libell, har han endog ganske nylig ladet trykke et Skrift, bestemt til at forelægges Forbundsdagen, som er fuldt af Injurier imod Kongen og hans Minister. Vel har Hoffet i Wien hidtil vidst at forhindre den officielle Overlevering af denne Libell, og derved sparet Hertugen for den Ydmygelse, at see Libellen tilbagegivet med Forsamlingens Misbilligelse; men hiint velmeente Vink har han tildeels selv forspildt, ved forud at lade den uddele til næsten alle tydske Hoffer, og saaledes valgt Publikum til Dommer i Sagen. Kongen er ophøjet over hans Angreb, og de smigrende Beviser Grev v. Münster paa sin lange politiske Løbebane har modtaget om flere af de første Monarkers Tilfredshed, lade ham ikke frygte Samtidiges Dom, helst da Hs. Durchl. er den eneste Person, som har forsøgt at antaste hans gode Rygte. Men den Fordeel, Hertugens Stilling, hans glimrende Navn og Rang imellem Tydsklands souveraine

Fyrster giver ham over de af ham angrebne Personer, kunde dog i Fremtiden skade, og give selv de meest ugrundede Beskyldninger Indpas hos Lettroende, og denne Betragtning er det, som har bevæget Hs. Majestæt til at overdrage Ministeren denne Gjendrivelse.

Til de i bemeldte Pamphlet fremsatte haarde Beskyldninger hører, at Grev v. Münster i Forening med Hr. v. Schmidt-Phiseldeck skulde have smedet den Plan, at indrette Hertugens Opdragelse saaledes, at han maatte blive fysisk og moralsk uduelig til Regjeringen, og derfor ansat to Opdragere, Eigner og v. Linsingen, hvilke søgde at dræbe enhver Villie og Livskraft i ham, da de kun arbeidede paa, "at Hertugen i sit hele Liv kunde behandles som en villieløs Fange, ja som en Maskine, og det er saa sandt, som utroligt, at Hs. Durchl. lige til sit attende Aar neppe kunde gaae to Skridt fra et Værelse til et andet eller i Haven, ja hverken spise, læse eller sysselsætte sig paa nogen anden Maade uden hine ham af Geheimeraad Schmidt tilforordnede Plageres Tilladelse og Ledsagning, og at han maatte høre uforskyldt Skjælden og Bebreidelser fra den tidlige Morgenstund til sildige Aften, uden noget eneste Dieblikś Hvile og Forfriskning." Paa Klagen over det et Aar over Tiden forlængede Formynderskab, svarer Greven, at han snarere frygter for Bebreidelse over, at have endt det for tidlig. "Hs. Durchl. allene har viist sig utaknemmelig, og dog har jeg efter Formynderskabets Ophør viist ham Tjenester." Til Beviis paa, hvad Hertugen skylder Kongen af Engelland, oplyser Ministeren, at det netop var ham, som udvirkede Garantie for Huset Brunsvig, da det i Begyndelsen ikke var i Magternes Plan, at gjenoprette alle de smaae Fyrster, som vare opslugte af den revolutionære Strøm, hvorfor der og i en hemmelig Artikel til Kalisch-Traktaten var stipuleret, at Preussen skulde udvides med det nordlige Tydskland, allene med Undtagelse af Huset Hannovers gamle Besiddelser. Enhver, som har mindste Kundskab om Forhandlingerne i Wien, veed ogsaa, at Man i Begyndelsen ikke var tilsinds at indrømme alle ikke mediatiserede tydske Fyrster fuldkommen Souverainitet. At de alligevel fik den, skyldes tildeels Kongen af Storbritanniens og Hannovers Bestræbelser. "Den Brug — vedbliver Forfatteren — som Hertugen af Brunsvig gjør af sin Souverainitet, er af den Beskaffenhed, at Man vel kan drage i Tvivl, om Kongen i en lignende Krisis som 1814 kunde være tilbøielig til at handle efter de samme Grundsætninger, som dengang forekom ham retfærdige. Og isandhed! Tysklands Fyrster ville ikke yde Hertugen nogen Tak, for at have foranlediget denne Tvivl."

Efterat have ytret Haab om, at Hertugen engang ved bedre Eftertanke selv vil blive overtydet om den Uret, han har tilføiet Kongen og de af ham forfulgte Personer, beder Grev v. Münster ham, i Anledning af nogle truende Udtryk i hans Pamphlet og de medfulgte Breve, ikke at drive Kongens Taalmodighed til det Yderste, og slutter sin Fortale med denne kraftige Advarsel: "Hs. Majestæt har givet Beviis paa sit Maadehold og sin Agtelse for Traktaterne, ved ikke at bruge sin Magt til at sikkre sig for nye Krænkelser. Ved den tydske Forbundsakt have de tydske Souverainer forpligtet sig til, ikke at afgjøre deres Tvistigheder med Vaaben; men ved disse Loves Udstædelse forudsaae Man ikke et Tilfælde som nærværende imellem Kongen og Hertugen; ligesom hiin berømte Lovgiver i en græsk Republik ingen Straf vilde fastsætte for Fadermord, da han ansaa denne Forbrydelse for umulig. Midlerne til at ende dette ubehagelige Anliggende ere i Hs. Durchlauchtigheds Hænder; maatte han kun indsee Nødvendigheden af at benytte dem."

Et nyt Lystspil i fire Acter af Dr. E. Raupach gjør i denne Tid Lykke i Tydskland. Blandt de handlende Personer forekommer især Studenten Levenklau, en original comisk Caracteer. Det er en Nar, siger Stykkets Recensent i Hall. L. Zeit., men en Nar af nyeste Slags, der, naar han kommer til Dresden, ikke vil blive *sendt til* Sonnenstein (den bekjendte Daareanstalt), da han vil finde Venner, der ville *ansee ham for* meget fornuftig og for en stor *Æsthetiker* *).

*) Den nyere tydske æsthetiske Critiks tordnende Jupiter — Tieck — har, som bekjendt, sit Sæde i Dresden. For ham er endog en Shakespearsk

Læsningen i Shakespear har forvirret hans Hoved og frembragt hos ham en fanatisk Beundring, der ikke vil andet end Shakespear; foragter Alt, hvad der ikke er Shakespearsk, og kun taler i Phraser, som Digteren lægger sine Carricaturer i Munden.

Kokas en Sukkerpære. Een af hans Præster er Franz Horn, der stanger Enhver, som ikke finder Alt hvad Shakespear har sagt, guddommeligt. Overs.

Christian Friederich Ditlev Reventlau.

"Glædens milde Smiil fremlokker
"Paa Ungdoms Kinder Friheds Aand,
"Og Olding som ved Staven rokker,
"Velsigner sin Velgjørers Haand."
C. Schmidt.

Held Ham, som stifted sig et Minde,
Udi den danske Bondestand;
Ham takker den fribaarne Qvinde,
Ham signer Danmarks skjønne Land.
Tungt Takkens tause Taarer veier,
For hver som har for Veldaad Sands:
Hans ædle Hjertes skjønne Seier
Ham adler meer end Stjernens Glands.

Skal Danmark tie ved hans Baare,
Som brød det tunge Trældomsbaand?
Mens Engle ham til Ven udkaare,
Og fri bortsvæver frelste Aand —
Hist Jubelhymner Ham modtage,
Og drage ham mod Lyset frem.
Taknemmelige Ham ledsage
Til Kjærlighedens rette Hjem.

Hos Faderen i Himlens Rige
Fornyes nu det skjønne Baand,

Som drog saa huld paa Jorderige
Hans skjønne Aand til Broder=Aand:
Hans Synd har Frelseren udslettet —
Hvor Mørket flyer for Lysets Glands;
"Mod mine Børn Du Godt udrettet",
Ham toner under Straale=Glands.

Med længselfulde Blik vi skue
Mod Himmel=Straale=Hjemmet hist:
Hvor Sandhed skal i Glæde lue
Fri, frelst fra Mørke, Synd og Lyst.
Her skue vi igjennem Taage,
Og haabe Sandheds Vaar saa skjøn:
Hist aabnes vore Øielaage,
Hist finder Ædlingen sin Løn!
C. Mülertz.

Kjøbenhavns Børs, d. 30 October 1827.

		à
Hamburg 2 M. — à vista 215		
Species 219		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 2½ ß.		
Bank=Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	158	158¼ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	49¼ Rbß. Tegn.
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	83½	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	77½	77¾ i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	— Rbd. r. S.
Dito Dito	111½	111¾ Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	97	— Rbd. r. S.
4 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco
4 pC. Dito nye	98	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	60	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,
Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

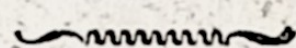
Fireogtyvende Aargang. No. 88.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 3 November 1827.

Christian Reventlow.

Uglad var danske Bondemand,
Fortrykt, foragtet var hans Stand;
I Trældoms Aag, i tunge Lænke,
Hvor kunde han paa Lykke tænke?

Ved Roeret unge Fyrste stod,
En Drot af fierde Christians Blod;
Hans Øie saae, hans Øre hørte,
Den danske Bondes Nød ham rørte.

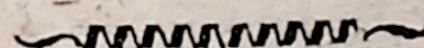
Og gieve Mænd han tog i Raad,
Snart Tanken blev til fuldbragt Daad;
Hvor natlig Taage forhen hviled,
I lyse Skjer nu Dagen smiled.

Og blandt de gieve Mænd var Han,
Den ædle Greve Christian;
Han elsked Land og Konge baade,
Saa viselig han monne raade.

Ei glemmes skal Grev Reventlow;
Saalænge Bonde gaaer bag Plov,
Erkjendtlighed hans Navn skal bære
Fra Slægt til Slægt med Priis og Ære.

Og Saga, naar i fjernest Tid
Hun tolker Frederiks skjønne Iid,
Skal nævne Den, hvis Raad og Stemme
Hialp trolig, Bondens Vel at fremme.

E........t.

En dansk Reisendes Meddelelser om Medicinalpolitie, Goddædigheds-Stiftelser, Fængsler ɔc., alt med Hensyn til Fædrenelandet.

Tredie Brev om Anstalter for Afsindige.

I hvor berømt det store almindelige Sygehuus i Hamburg end er, hvorom jeg i sin Tid paa sit Sted skal give dig nogle Bemærkninger, gives der dog i bemelte Stad endnu ikke noget hensigtsmæssigt Lokale for Afsindige *) hvor disse Ulykkelige kunne paa en passende Maade holdes bevarede, end mindre hvor de kunne erholde en saadan Behandling, der til deres Kuur udfordres. Da Administrationen og Lægerne ved dette store Hospital tilfulde erkjende dette, og selv i den offentlige aarlige Bekjendtgjørelse endnu i dette Aar, have yttret sig om det højstfølelige Savn af en saadan Anstalt i denne store Stad, behøver jeg kun at henvise til deres egne Ord i Bekjendtgjørelserne 1824, 1825 og 1827. **)

*) Antallet af Afsindige i Aaret 1825 har været 364 Personer. Af disse kun 90 for en Tidlang helbredede, 35 døde, 7 afgivne til andre Instituter, og 232 endnu tilbage.

**) For 1825 S. 4. "Unser Irrenhaus ist leider nicht so gut eingerichtet, als unsere anderweitigen Heil-Anstalten, und kann es, ohne ein besonders dazu bestimmtes Lokal nie zu einiger Volkommenheit gebracht werden. Wenn auch für jetzt wohl an Erbauung eines zweckmässigen Irrenhauses leider noch nicht gedacht werden darf, so ist es doch sehr zu wünschen, daß auf die eine oder andere Art recht bald dafür gesorgt werde, daß wir auch für diese Kranken eine

Lægerne have iagttaget, at Antallet af Afsindige synes at tiltage hvert Aar, og enkelte Læger formene, at Aarsagen dertil maatte søges i gjentagne Recidiver af delirium tremens.

Saa meget iforbigaaende om de Afsindiges Stilling i vor Nabostad Hamburg.

Berlin.

Alle Afsindige blive modtagne i det saakaldte Charité = Sygehuus, og have samtlige Afsindige fra Berlin, saavelsom en stor Deel fra Provindserne deres Lokale i den høire Fløj af dette store Hospital, nederst de Mandlige og ovenpaa de Qvindelige. Den nuværende Bygning ligger ved den nordostlige Side af Berlin tæt ved en Muur som omgiver Byen, og som fra denne Side betager Bygningen meget af dens Udvortes.

Dette Hospital *) bestaaer af en stor Mel-

Anstalt besitzen möge, worinn sie, soviel dies möglich ist, geheilt werden können, da wir, mit wenigen Ausnahmen, jetzt nicht mehr thun können, als ihnen ihr physisches trauriges Leben zu erhalten, womit aber wohl nur wenig geholfen ist. Als einen traurigen Beweis für die Wahrheit dieser Behauptung, führen wir an, daß unter den oben angeführten 79 Geheilten, mehrere sind, die mehr als einmal aufgenommen, und mehr als einmal entlassen worden. Bei unserer jetzigen Einrichtung durften und konnten wir nichts anders handeln."

I Aaret 1827 heder det: "Wer die Gutachten der Hrnn. Physicorum erhalten, worinn die Anlegung eines besondern Irrenhauses als unerläßlich nothwendig angegeben wird, wenn Heilung und Besserung bewirckt werden soll" u. s. w.

*) En fuldstændig Beskrivelse over Chariteen vil De

lembygning med 2 store Sidesløje, som indeslutte et stort fiirkantet Gaardsrum, der er paa den bagerste Side aabent, og fører til en ikke stor Have med Træplantninger, hvori hvert Kjøn i den for samme bestemte særskildte Afdeling finde Bevægelse. Berlin trænger efter min Formening altsaa ligesaameget som Hamburg til en Anstalt for Afsindige, og endskjøndt Geheime-Medicinalraad Horn ved sin Virken som forhenværende Læge ved Anstalten, har bidraget meget til en bedre Indretning ved Behandlingen i dette for saamange Afsindige indskrænkede Lokale, og endskjøndt den nærværende Læge Hr. Regjeringsraad Professor Dr. Neumann ikke mindre skjænker disse Ulykkelige sin største Opmærksomhed *), var det dog at ønske, at Regjeringen snarest muligt maatte, med den samme Beredvillighed og Varme, tage sig af denne Afdeling af Syge, som nu ere her sammensankede, næsten fra det hele preussiske Monarki. Den preussiske Regjering har viist sig gavmild, ved Oprettelsen af mange Anstalter og cliniske Institutter ved det nu sig rodfæstende Universitet i dens Hovedstad Berlin.

Hvad Adskillelsen af de Afsindige angaaer,

læse i: Allgemeines Archiv für Sicherheits und Armenpflege von Grüner und Hartleben, Erster Bd., Würzburg 1806, P. 167 u. s. w. Jfr. Dr. Otto's Reise, see nye Hygea p. 115. Og hvad den indvortes Indretning angaaer, Geheime-Medicinalrath Prof. M. Dr. Horn's meget instructive Værk: Oeffentliche Rechenschaft über meine zwölfjährige Dienstführung als zweites Arzt. Berlin 1818.

*) Hufelands Journal der practischen Heilkunde 1821. I St. Januar pag. 105 (den 22 Novbr.)

ere vel Kjønnene temmelig strængt affondrede; men det forekom mig, at man kun lidt har taget Hensyn paa strengt at adskille dem efter Sygdommens Beskaffenhed, Stand, o. s. v. ligesom de og burde være mere fjernede fra de Epileptiske og Incurable. Efterat Geheime-Medicinalraad Horn har forladt Hospitalet skal een og anden af ham grundlagt god Indretning tildeels være gaaet i Staae. Journalførelsen over de Syge med Registraturen blive godt overholdte, ogsaa Underviisningstimerne i Geographie, Religion, o. s. v. have deres Fremgang, hvorom du af efterfølgende Tabel kan gjøre dig et Begreb. Den er forfattet af Geheime-Medicinalraad Horn.

Den saakaldte Drejemaschine *), som Horn betjente sig meget af, og som af ham er beskreven, synes at være gaaet i staae — og den bekjendte ulykkelige Sæk **) har jeg nu hverken seet eller hørt til. Tvangsstolen og den saakaldte Zwangstehen bliver meget sjelden anvendt, Styrtebadene og Dampbadene bruges med Nytte.

*) Horns Oeffentliche Rechenschaft l. c. pag. 228. J. Sandtmann, Nonnulla de quibusdam remediis ad animi morbos curandos. Berlin 1817. pag. 97. — N. Dornius. Disertatio medico inauguralis de cognoscenda et curanda melancholia. M. Nasses Zeitschrift für psychische Aerzte 2 Vierteljahrheft. 1818 p. 219.

**) Geheime-Ober-Medicinal-Rath Dr. Heinrich Kohlrausch zu Berlin öffentliche Vertheidigung gegen öffentliche Verunglimpfung, verfasst von Dr. Carl Ernst Schmid, Ghm. Rth. Jena 1818.

Time-Plan

hvorefter

de Sindssvage i Galeanstalten ved det Kongelige Charitée-Sygehuus i Berlin beskjæftiges og behandles.

Time	Søndag	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Løverdag
5–6	Punktlig Opstaaen, Rensning og Frokost.						
6–7	Religiøse Opbyggelser ved passende Forelæsning af Værker, som ere overeensstemmende med de Syges Fatteevne.						
7–8	Spadseren i Haven og indbyrdes Lege, saasom: Gyngen og Keglespil for qvindelige Gale.	Sauge Brænde og Gravning i Haven.					
8–9		Afverlende at trække og kjøre i en egen Vogn for Vanvittige i Haven.					
9–10		Militaire Exerceerøvelser.					
10-11	Besøg i Charité-Kirken for de Rolige, som skikke sig anstændig.	Anvendelse af Badene, varme, lunkne, kolde, Overhældning og Styrtebad, med Douchens Hjelp, efter forskjellige Grader og Trin.					
11-12		Underviisning i Tegning og Maling.					
12–1	Middags-Spiisning.						
1–2	Hvile-Time.						
2–3	Underviisning og Øvelse i Dreining og Snedkerarbeide, Musiktime.						
3–4	Fornøielser og Lege i Haven og paa Gaarden.	Geographisk Undervisning efter en trykt Ledetraad, oplyst ved Landkorter og Glober.					
4–5		Spadseren i Anlægget, Bevægelse og Balanceer-Øvelser, Brug af Gynger og Stylter.					
5–6		Høi, gjensidig Forelæsning af underholdende, let fattelige Skrifter.					
6–7	Aften-Spisning.						
7–8½	Musik eller Leeg.	I godt Veir Keglespil om smaae Gevinster. I slet Veir almindelig Spil i Værelserne, f. Ex. Kort-, Domino-, Lotterie-, Schack- og Damspil.					
8½–9	Bøn og religiøse Opbyggelser ved høi Forelæsning o. s. v., saaledes som om Morgenen.						

Mandfolk og Fruentimmer have til forskjellige Timer, i forskjellige fra hinanden adskilte Kammere og Rum, eens Beskjæftigelse, kuns med den Forskjel, at imedens Mandfolkene ere beskjæftigede med Musik og Tegning og Maling, holdes Fruentimmerne under Opsigt til Strikning, Syening, Linnedstopning og andre qvindelige Arbeider.

I Haveafdelingen er opslaaet et Telt hvorunder de Syge ved paafaldende Regn kunde tye hen. Exercering med Træegevæhrer blev enonu anvendt. Saavel i Fruentimmernes Afdeling som i Mandfolkenes, er en stor Græsplet omgivet med Syringer og andre Træer. Fruentimmerne have en Vogn hvori de kjøre hinanden.

Mandfolkene saae jeg i deres Arbeidsgaard, (hvor der ogsaa er Haandværkskamre til enkelte Haandarbeidere) deels i Brændeskurene at sauge Brænde, o. s. v. Nogle kjørte med Hjulbør Sand og Jord sammen til en stor Høi, som efter at de havde dannet den til en Fæstning eller deslige, de igjen tilintetgjorde, og sammenkjørte paa nye.

Professor Neumann gjorde den Anmærkning at et iblandt de første Universal-Midler til de Afsindiges Helbredelse var Arbejde, og at naar deres Paroxysme var forbi, gaves der i Almindelighed ingen bedre og villigere Arbejdere end de Afsindige.

Han troede endog at man maatte opstille det som et Grundprincip, ved enhver nye oprettet Anstalt for Afsindige, at alle Fornødenheder for de Syge maatte saameget som muligt af dem selv tilvejebringes. Man burde fremdeles ved Antagelsen af Sygevogtere tage tildeels Hensyn paa, om de havde lært et Haandværk, saa at de ved en eller anden Afdeling af de Afsindige kunde tjene til Opmuntring ved det fælleds Arbejde. Man kunde vel ikke tænke sig noget hensigtsmæssigere end en Anstalt for Afsindige, som i dens Omgivelse ejede et stort Areal, hvor næsten alle Afsindige kunde beskjæftige sig med Mark- og Have-Arbeide *).

Et af Veteranen Hufelands for mig yttrede kjæreste Ønsker var, at de Afsindige maatte forflyttes fra Chariteen til et hensigtsmæssigt Lokale; men jeg frygter dog at om ogsaa dette Ønske opfyldes, Stiftelsen dog vil blive indenfor Hovedstaden. Vel vil det ikke mangle paa Opførelsen af en stolt imponerende og velindrettet Bygning, efter en af den berømte og yndede Schadow udkastet Plan, men til Gavn for de Afsindige saae jeg heller denne, ligesom paa vort Bidstrup, flyttet udenfor Hovedstadens Mure i en yndig Egn.

Dr. Neumann **) har med Hensyn til denne Gjenstand fremført nogle paa Erfaring grundede Forslag, især naar der skulde udføres et nyt Anlæg med Bygning for Afsindige.

Den første Betingelse efter hans Anskuelse, er, at der kjøbes en Landeiendom, helst saa stor, at den største Deel af Indtægten deraf, kan dække Balancen.

---

*) Nogle og 40 Aars Erfaring burde allerede have lært Lægen og Psychologen hvorledes disse landlige Sysler bidrage til Helbredelse eller Forbedring af de Afsindiges Sjelstilstand, nemlig i den velbekjendte Afsindiges Colonie i Bondebyen Gheel, ikke langt fra Antwerpen. De qvindelige Afsindige røgte her tilfælleds med Bønderkonerne og deres Døttre, Haverne, Markerne og Qvæget, og Mandfolkene hjelpe ved Markarbeider o. s. v. Man har intet Exempel paa at dette har givet Anledning til Mord eller deslige. See Frorieps Notitzen 1823. 3 B. p. 55.

**) Dr. K. G. Neumann [zweiter Arzte des Königliche Charitée-Krankenhauses zu Berlin.] Die Krankheiten des Vorstellungs Vermögen. Leipzig 1822.

Størrelsen maatte naturligviis rette sig efter de Afsindiges Antal, som en sikker Beregning viser, at det vil være nødvendigt at modtage. Har et sligt Sted det fornødne Brændsel og Gavntømmer er det saameget destobedre.

Det er aldeles uhensigtsmæssigt at opføre en stor imponerende Bygning, hvor alle Syge ere bragte under eet Tag; flere smaae Bygninger af en Stue-Etage, dog aldrig uden hvælvede Kjældere, maatte opføres.

Afsindige gjemmes best i Stue-Etager, 1 Alen over Jorden; her behøver man ikke at sætte Stænger og andre Sikkerheds Indretninger for Vinduerne, hvilket giver Bygningen Udseende af et Fængsel.

Følgende Bygninger maatte opføres:

a.) Et stort rummeligt Huus for Officianterne; den underste Etage kunde indeholde nogle Værelser for den mere dannede Klasse blandt de Gale, hvilke betaltes aparte.

b.) Et Antal smaae Pavillioner paa den eene Side for Mandfolk, og paa den anden Side for Fruentimmer, ethvert til 5 Syge og en Opvarter.

c) En større Pavillon paa hver Side, for de legemlige Syge.

d) Endnu een, affidesliggende og vel forvaret, for de Rasende.

e) Et Badehuus.

f.) To store Bygninger, men lave, en for hvert Kjøn, deels til Arbeidsstuer og deels til fælles Spisesale.

g.) To Gaarde, den ene paa den mandlige Side til Skure og Hestestalde, den anden paa Fruentimmersiden til Koestalde og Meierie, Hortiiberedning og til Faarene. Begge Gaarde maatte vel have en Port, men veltillaaset, og den maatte aldrig aabnes, undtagen ved Ind- og Udkjørsel.

Hovedbygningen tænker man sig i Midten; og igjennem den, den bevogtede Hovedindgang. Foran for Samme paa begge Sider af Vejen til Hovedindgangen, Gaardene, bag ved den en stor Have i tre Afdelinger, nemlig den midterste Officiant-Haven, Hovedgangen, og en liden Kirke, paa begge Sider fortil, nærmest Bygningen, samtlige Pavilloner og derpaa Haverne, hvor de Afsindige arbejde. Ligesfor Huset paa begge Sider imellem Pavillonerne og Gaardene begge de lange lave Bygninger til Spisesalene og Arbejdsværelserne, ved Enden af Haugen begge Pavilloner for de Rasende.

Pladsene for de Afsindige maatte trindt omgives med en høj Muur, og Haven med en tør Grav, hvis indvendige Side havde et skraat Affald, imedens den udvendige var lodret opmuret, saa at de Afsindige ikke kunde løbe bort, og der dog Intetsteds blev noget som kunde erindre dem om deres Fangenskab.

Hvorledes denne Indretning skulde bestyres og med hvilket Personale derom henviser jeg til fornævnte Neumanns Skrift P. 385 §. 504-508.

Indenlandske Efterretninger.

I Fortsættelse med hvad sidst i No. 84 blev anmærket om Gaver til Grækerne, optegnet

endvidere: 1. Møllerlauget har, som Følge af Capitain Stockfleths Opfordring, indbetalt 100 Rbd. Sedler paa Adressekontoiret. 2. Kapitain Stockfleth har begyndt et Tidsskrift: "Grækervennen," hvoraf No. 1 er udkommet. Ugentligen skal et eller to Nummere udkomme, og betales med 4 eller 8 ß. et halvt eller et heelt Ark. 3. Literatus Blok Tøxen har til Bedste for Grækerne udgivet: Ret og Frihed, eller fem danske og tre tydske, efter Tidsfølgen ordnede, verdensborgerlige Digte; andet, forandrede Oplag, som, trykt med ny Skrift paa fint Velinpapir, og smukt heftet, faaes paa Kjøbenhavns Adressecontoir for 2 Mk. Aftrykket, eller hvad Mere Nogen menneskekjerligen maatte ville give. Hr. Redacteur Fetsmark modtager de indkommende Pengesummer og besørger Beløbet i sin Tid, efter offentlig Kundgjørelse af Givernes Navne, eller Mærke, afsendt til Bestemmelsen, uden noget som helst Afdrag.

Torsdagen d. 1 Novbr. blev Waisenhusets hundredaarige Jubilæum høitideligholdt, i Hs. Majestæts Kongens allerhøjeste Overværelse, ved en Tale af Hr. Biskop Dr. Theol. Münter, en af Hr. Pastor Lund forfattet Psa mes Afsyngelse før og efter Talen, Præmiers Uddeling osv.

Carolineskolens Stiftelsesdag bled paa dens høit Beskytterindes Fødselsdag d. 28 Oct. sidst høitideligholdt.

Samme Dag blev paa H. M. Kongens Befaling og paa Hoistsammes Bekostning et Maaltid foranstaltet for samtlige de Børn, 1037 i Tallet, der i Søe Etatens Skoler undervises, i Lighed med hvad i forrige Nummer berettedes at have fundet Sted ved Garnisonens og Artilleriets Skoler.

Den 1ste Octbr. feirede den lærde Skole i Husum sit 300aarige Jubilæum. Af Skolens fire ældste end levende Disciple, Ohrr. Confer. R. v. Essen i Kjøbenhavn, Pastor Witt i Nienstedten, Landretsadvocat Pauli og Pastor Hartz, vare de to Sidste tilstede ved Festen, og fra de to Første, som og fra Fakultetet i Kiel, vare indsendt Lykønskningsskrivelser.

Ribe, d. 27de Novbr. I en omgravet Høi paa Hyllested Mark, er man bleven følgende seeværdige Ting vaer. Tvende Gravkamre, hvortil Indgangen er mod Sønden; byggede af særdeles svære Stene. De øverste Stene vare bedækkede med et Lag Østersskaller $\frac{1}{4}$ Alen tyk. I det ene Gravkammer fandtes Urner med Been og Aske, saa og en menneskelig Beenrad i naturlig Leie, til hvis usædvanlige Størrelse man maa kunne slutte sig, da Fødder og Hoved laae i en Afstand af $4\frac{1}{2}$ Alen, og Skinnebenets ligeledes usædvanlige Størrelse vidner ogsaa herom. Den ene, men ituslagne Urne, har havt en Indskrift.

Blandede Efterretninger.

Ved mange Haandteringer bruges Tørrestuer, men disse ere ikke sjeldent arigtigen indrettede, saa at dertil ikke allene forbruges mere Brændsel end nødvendigt, men det der skal tørres, lider undertiden ved for længe at henstaae uden at tørres. En af de fortrinligste Tørre-Indretninger er den som den bekjendte franske Fabrikant Terneaux har indrettet ved sin Vermicelle Fabrik i Saint-Owen. Den beskrives med Afbildning i Handels- og Industrie-Tidend. No. 89.

Mange Forsøg have været anstillede med at tilberede en Extrakt af Malt og Humle, som let kunde forandres til got Øl, og af et saa sammenpræsset Omfang, at den kunde tjene til Skibes Forsyning paa lange Reiser, og sendes til andre Verdensdele som en Handelsvare. Endeligen synes det at være nu lykkedes for Dr. Lamb i Engeland, som der har faaet Patent paa Opfindelsen. Hans Fremgangsmaade beskrives i Handels- og Ind. Tid. No. 89.

Et Middel mod Huussvamp, hvilket er fundet paalideligt til at sikre Bygninger for dette dem saa fordærvelige Onde, er i Pommern efter Øvrighedens Befaling bragt til almindelig Kundskab. Fremgangsmaaden er beskreven i bemelte Tidende No. 81.

Denne Tidende, som, foruden Handels-Efterretninger, indeholder næsten i hvert Nummer et eller andet Fabrik-Industrien vedkommende, og er ledsaget med Beskrivelser og Afbildninger af Opfindelserne, fortjener megen Opmærksomhed; hvilket vi, som have fundet den ikke tilstrækkeligen bekjendt uden for Handelsstanden, har ved denne Lejlighed troet at burde bemærke.

Allerede i Aaret 1818 havde den sachsiske Landsforsamlings Stænder, yttret det Ønske at oprette deres nu afdøde Konge ved sin forestaaende Jubelfest et Mindesmærke. Til den Ende var forløbigen udkastet af dem en almindelig Opfordring, og Bestemmelser angaaende Bidragenes Indsamling bleve fastsatte. Men da man ansøgte om Kongens Samtykke, nægtede den beskedne Fyrste det med den Erklæring, at hvis man troede han havde fortjent et Mindesmærke saa kunde dets Oprettelse jo ogsaa finde Sted efter hans Død. Nu har et Selskab i Dresden forenet sig til samme Formaal og aabnet en almindelig Subskription til Bidrag. Foruden Mindesmærket skal ogsaa Veldædighedsanstalterne i Kongestaden udvides og tillige nye stiftes.

Iblandt de mange Rejser den afdøde Keiser Alexander bestandig gjorde var den til Kajana mærkværdig, fordi dette Sted ikke forhen af nogen Regent havde været besøgt. En Mand der var med i Kaiserens Følge, Capitain Seb. Gripenberg ved den Finske Armees Generalstab vil udgive en Beskrivelse over denne Rejse, over Stedet Kajana, og den forrige nedlagte Fæstning Kajaneborg; med 6 lithograferede Udsigter, som Hr. Engelmann i Paris udfører. Værket vil udkomme paa fransk, tysk, svensk, russisk, og koste 75 Rubler Banko-Assign. med kolorerede Blade, og 25 Rubl. ukolorerede.

Folkemængden i Portugal beregner man til 3,173,000 Mennesker. Saa nøjagtige Beregninger som haves over andre Stater, savnes over Portugal. De Føde- og Dødelister, som ved Geistligheden føres, ere ej heller nøjagtige. Lissabons Folkemængde anslaaes til 240,000 Mennesker. Det beste statistiske Skrift man har over denne Stat er: Adr. Balbi, Essai statistique sur le royaume de Portugal & dAlgarve, comparè aux autres etats de l'Europe &c. Paris 1822., to B., rec. i Gött. gel. Anz. 1827. 92 St. Forfatteren havde gode Meddelelser fra Authoriteterne.

Kjøbenhavns Børs, d. 2 November 1827.

		à
Hamburg 2 M. — à vista 217		
Species 221		
Specier solgtes til 13 Rbmk. $4\frac{1}{4}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Sp cier	$159\frac{1}{2}$	160 Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$49\frac{1}{2}$	— Rbß. Tegn.
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	84	$84\frac{1}{4}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	$77\frac{1}{2}$	$77\frac{3}{4}$ i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	— Rbd. r. S.
Dito Dito	$112\frac{1}{2}$	$112\frac{3}{4}$ Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	97	— Rbd. r. S.
4 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco
4 pC. Dito nye	98	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	60	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsen's Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 89.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 6 November 1827.

Complimenteerkunsten.

Disse Blade har forhen bidraget sit til lønnende Kunsters Udbredelse, saasom den Kunst at blive riig, den Kunst at faae et Embede, en Orden o. s. v. Den Kunst som vor Overskrift anmelder fortjener ikke mindre Opmærksomhed, og vi ile derfor med at optage en Anmeldelse af en nye tysk Nationalcomplimentbog, udkommen hos Springer i Hammelburg, der i Blätter für liter. Unterh. anmeldes omtrent saaledes: "At lovsynge og prise er vistnok i sig selv et medfødt menneskeligt Instinct, hvilket man seer deraf, at jo mere man piner og plager Menneskene og træder dem under Fødder, desto mere dukke, bukke, snoe og krumme de sig, saa at Hyklerie og Smiger slet ikke kunne udpiskes af dem; men ligesom Naturens skjønneste Talenter endnu behøve Kunstens Fremdrivt og Pleje, saaledes gives der ogsaa en skoleret Kunstfærdighed i at rose. Efterdi nu alle Opdagelser i Verden, som bekjendt, ere udgangne fra Tydskland, paa nogle faa ubetydelige nær, (f. Ex. den nye Verdens Opdagelse) som ere bortkaprede af nogle utydske Misundere, saa kunde man ikke andet end vente, at ogsaa den store Rosekunst omsider vilde blive opfunden af en tænkende Tydskers Hoved, nemlig af Forfatterens, som dog hidtil har gjort en stor Hemmelighed deraf, og derfor med Forsæt endnu aldrig har roest Nogen for Alvor, med Undtagelse af ubetydelige, lærde og uadelige og deslige ringe Personer, men alene for Løjers Skyld. Derimod har han nu, til Bedste for Grækerne, ladet sig overtale til at bekjendtgjøre Fædrenelandet sin Kunstopdagelse. Som Kilder og Mønstre for Rosekunsten har Forfatteren ikke alene benyttet den bekjendte "Nürnbergske Complimenteerbog", men ogsaa den Nürnbergske berømte Correspondent, og derefter alle i Residentsen udkommende Tidsskrivter, Landdagsforhandlingerne, de enkelte Ceremonie- og Paradetaler, nu og da ogsaa et Te Deum laudamus med foregaaende *panegyriske* Præken, saaledes som den hellige *Ambrosius* virkelig var kommen Tingen *temmelig nær*, dersom han blot

havde givet os nogle Variationer endnu paa sin Lovsang, f. Ex. Te Excellentissimum laudamus, Te Reverendissimum, Te Prænobilissimum! Forfatteren opgiver først det vanskelige Spørgsmaal: Hvem skal man rose? og svarer: Altid de Fornemmere; semper bene parlare de Domino Guardiano; Roesaccordernes Noder maa stedse stige opad, aldrig nedad. Im Loben steckt mit Haut und Haar das Oben — für die Armen bleibt das Erbarmen. Lob' ich die Großen, so trägt's mir Rosen; ein Lob des Geringen wird Dir Nichts bringen. Sangfuglene, som prise den hele Skabning, svinge sig derved himmelhøjt; men i Stokfisken, som beundrende opspiler sit Gab og staaer paa det sidste Trin for de rosende Skabninger imellem Himmel og Jord, kan man dog ikke miskjende den gode, endskjøndt ordløse Roesvillie. Gaaer man derimod over til Specialia, saa qvalificere sig fortrinlig til at roses, alle høieste og høie Herskaber, forstaaer sig selv, saalænge de ikke frabede sig denne Ret, ligesom de allerede have afsagt alle Dedicationsskriveres Roessendelser med kjørende og ridende Poster. Det er utroligt, hvormeget den almindelige Roesindustrie lider ved denne Dedicationssperring. Men det kunde man vente sig. Principiis obsta. Med Afskaffelsen af Hofnarrene, hvoriblandt der fandtes meget berømte Lærde, have de store Herrer begyndt; — nu gaaer det allerede et Par Skridt videre, til Udelukkelsen af Poeterne, tilsidst vel af alle Autorer, de maatte da enten være Hofjunkere eller Kammerherrer, hvortil dog ikke ethvert Genie har de fornødne Anlæg. Dernæst kan man rose alle og samtlige Ministre, hvilket allerede lovmæssigen fremlyser af deres Prædicat: Excellence. Den største Leilighed til at rose give dog alle Døde. De mortuis nil, nisi bene. Hvorfor skulde man vel ogsaa dadle de Døde? Man kan jo dog ikke ærgre dem længer. Derfor kunne alle Levende, efter Omstændighederne, gives til Priis for Bagtalelsens Skoler, de vivis nil, nisi male. Er det Ene rigtigt, saa er det Andet billigt. En saadan Levende forudseer jo dog den Tid, da han, efter sin Død, ogsaa skal blive roest, in articulo mortis forsynet med en Generalabsolution fra al den Dumhed og Enfoldighed, han har viist i sit Liv, og med lutter Lovtaler blive skudt ned i sin Grav, ligesom en gammel Soldat. Ved paa saadan Maade at rose de Døde, gjør man Bortgangen let for de Levende, og giver dem længe iforveien en Forsmag derpaa, hvilken aldeles savnes af dem, som skulle fødes, og som uaverterede og som over Hals og Hoved dumpe ind i Verden og skrige da ti Gange værre end En, som skal dø. Et fromt Hjertelag byder endvidere, en heel Dag igjennem højligen at lovprise Dem, som ved Hjælp af deres gode Mave have bragt det saavidt, at tilbagelægge 50 Aar i deres Stand eller Haandtering. Disse ere, saa at sige, antidiluvianske, eller idetmindste Secularmennesker, Levevirtuoser, Aldrigmætte, som have forsømt Dødens ordinaire Postvogn, og nu med mange Omstændigheder maa sendes efter. At rose, sømmer det sig endvidere alle Musici og Skuespillere, Alle for Een og Een for Alle, paa alle Maader, i alle Lande og alle Tidender, Enhver 32 Gange om Dagen, med alle Vinde. Ikke at forsømme ere ogsaa Deeltagelsesbeviser et

Lovtaler, naar Regimenter forlade deres Garnison, naar Præster eller Skolebestyrere afgaae; for Læger og Chirurger, som endnu aldrig have havt noget at bestille, kunne Taksigelses-Anmeldelser om ganske utrolige Curer, Stæroperationer o. s. v. være meget nyttige. Philosopherne tilkomme med Rette den høieste Roes, i det mindste af deres Elever, og det med Vaaben i Haand, for allenfals at kunne nedslaae Enhver, som ikke vil troe, at Ridderens Hjertedame er den første af denne Jords Skjønheder. Er en Mand først engang egnet til Roes, saa maa Alting hos ham roses, fra Hoved til Fod, endog om han er lam, og, i saa Fald, Krykken tillige. Ligesom Phønixselskaberne i Amsterdam, Hamborg og Leipzig optage Alt, hvad der er ved Huset og i Huset, saaledes maae ogsaa Rose-Assurancerne optage Alt, hvad der er ved Manden og i Manden, ja desuden det, som ikke er i ham. Falskelig har man ellers været af den Mening, at Roes burde indgives ligesaa forsigtig som Opium, eller ligesaa skjult, som man lægger Saxe under Rævenes Fødder, dersom man ellers vilde have, at fornuftige Folk skulde bide derpaa; men nutildags kjender man ingen Grændser i at aarelade og rose. I de romerske Keiseres Tid, hvilke, som man veed, allesammen vare ganske fortræffelige Mænd, gaves der ogsaa ret behjertede Rosere, men ved Skydegeværets og Krudtets Opfindelse ere vi dog komne langt videre og lade vore Smigrerier puffe, brage og knalde i Brillantild, hvilket bliver saa meget mere løjerligt, naar man veed, at

denne antændes af de frygtsomme Dyr, Rævene, nemlig af deres simsonisk sammenbundne Haler. Saare hensigtsmæssig har Rosekunsten indført visse faste og techniske Roesformularer eller Roesnøgler, efter hvilken Rosen affynges eller afspilles. Titelen af Digterfyrste eller Digterkonge, som man har villet bringe i Gang for Nogle, per acclamationem, forekommer Forfatteren altfor ubetydelig og slet ikke ny. Heller vilde han have en Storfyrste og desuden en Sonetpascha; for Historien en Capitain for den historiske Schweizergarde, en øverste Borggreve for alle Riderromaner, en øverste Vaske- og Kammerfrue for Lommebøger, for Oversætterne en Erkedragoman i Tydskland, Frankrig, England, ja endog i Italien, for de tydske Sprog-grandskere en Erkeskatmester for tydske Stavelser, for de lærde og politiske Journaler en Storgesandt og Internuncius, for Kirketidenderne en Overberghauptmand over Ultramontanerne, og for Philosopherne en absolut Khalif og Eneherskeer over det Absolute, souverain Hertug af Metaphysik o. s. v. Til Slutning anfører Forfatteren, at han har indhentet adskillige medicinske Collegiers Erklæring, om man kan døe af altfor megen Roes; men Alle svarede: Nei — endnu er ingen død deraf, ikke engang Alexander den Store, hvem man vilde indbilde, at han var af guddommelig Fødsel.

(N. M.)

Nogle Bemærkninger
ved Hr. Prof. Rask's Recension af mit Skrift om den latinske Conjugationslære.

(See dette Blad No. 85.)

Da min Hensigt med Udgivelsen af dette Udkast netop var at fremkalde offentlige Domme om det System over den latinske Conjugation, som jeg agter at opstille, saa var det mig en stor Fornøielse, at en Sproggrandsker som Prof. Rask saa snart vilde yttre sig derover, og jeg maa vist føle mig smigret ved den sluttelige Dom af ham, at mit Skrift er "særdeles vel skikket til at lægge Grunden til en høist nødvendig Reform i den latinske Sproglære." Thi dette er det just, som jeg gaaer ud paa.

Jeg haaber derfor ikke, at det kan misforstaaes, naar jeg her søger at modbevise et Par af de Rettelser, Professoren gjør ved mit Udkast. Jeg maa, for Pladsens Skyld, fatte mig i stor Korthed, og derfor bortlægge al Indklædning.

1) Det fordres som det ene Fornuftrigtige, at min anden Conj. skal være den første og omvendt, og der anføres som Grunde, at 2den Conjugations Verber (ɔ: Slægterne -are, -ére, -ire) ere de regelretteste og talrigeste i alle Sprog, hvor Verberne dele sig i 2 Conjugationer, samt at man stedse bør gaae ud fra det simpleste og almindeligste og derfra skride frem til det kunstigere og mere indskrænkede.

Imod denne Fordring maa jeg, for det første, indvende, at det vel er for høit at tale om Fornuftrigtighed i Conjugationers eller Deklinationers blotte Orden, en Ting, som ofte maa bestemmes efter ganske empiriske Hensyn; hvorfor ogsaa enhver Skolelærer udentvivl vil sande med mig, at den philosophiske Sproglæres fornuftrigtigste Love undertiden maa glemmes i Fremstillingen af et enkelt Sprogs Grammatik. For det Andet indseer jeg ikke hvorfor f. Ex. flo, flavi, flatum, flare, skulde være regelmæssigere end f. Ex. sumo, sumsi, sumtum, sumere, eller audio, audivi, auditum, audire regelmæssigere end dico, dixi, dictum, dicere. Jeg troer, at de, som paastaae dette, ikke nok adskille Eensformighed og Regelmæssighed.

For den af mig fulgte Orden kan derimod anføres: a) at første Conjugations Verber indeholde de ældste og rigeste Rødder i Sproget, hvorimod anden Conjugations regelrette Verber, især e- og a-Verberne, ere for en stor Deel ufrugtbare, fordi de ere afledte, og altsaa yngre. b) At man i min første Conj. (den gamle 3die) heelt igjennem kan see Flexionerne rene, f. Ex. carp-o, carp-am, carp-unt, carp-ebam, o. s. v., hvorimod de i anden Conj. oftere sammensmelte med Roden, f. Ex. amo, amem, ames, amant, amabam, monent, o. s. v. for am-a-o, am-a-am, am-a-as, am-a-ebam o. s. v. Det er derfor et stort Spørgsmaal, om den Conj., hvor Flexionerne snart sammentrækkes med Roden, snart ikke, er simplere og lettere at lære end den, hvor de altid blot vedhænges Roden. c) At min Orden medfører den væsentlige Fordeel ved Underviisningen, at alle de Verber af anden Conj., som synes ganske uregelmæssige, fordi de i Perf. og Sup. følge Lovene for Kjendebogstavet i 1ste Conj. (f. Ex. rideo, risi, hæreo, hæsi, suadeo, suasi, sentio, sensi, o. s. v. ligesom claudo, clausi; eller augeo, auxi, luceo, luxi, vincio, vinxi, o. s. v. ligesom duco, duxi, ogsaa fr.) langt lettere og med klarere Indsigt læres, naar de læres efterat første Conj. er lært; da man saa strax forstaaer Grunden til hvert enkelt Verbums særegne Bøining.

Disse to sidste empiriske Hensyn, mener jeg, maa gjøre Udslaget i en Sag, der ligger indenfor Empiriens Grændser, og jeg kan derfor endnu ikke opgive den Mening, at Bøiningsmaaderne Orden bør være anderledes i Latin end i Tydsk, i hvilket sidste Sprog jeg forresten og saa af lignende Hensyn følger den der antagne omvendte Orden.

2) Min første Conjugations Verber dele sig i 4 Slægter efter de fire Arter af Kjendebogstav, som der forekommer hos de regelmæssige Verber, nemlig: Halvvokalen eller Halvkonsonanten u, en Labial, en Lingual, en Guttural. Og da, efter min Mening, al Grammatik kun er Naturbeskrivelse, saa har jeg beholdt denne af Naturen selv angivne Inddeling. (Saaledes deles anden Conj., af sig selv, i 3 Slægter, efter det a, e eller i, som i den behøves til at forbinde Flexionen med Roden.)

Hr. Prof. vil nu i denne første Conj. slaae anden og fjerde Slægt sammen og danne en ny 2den Slægt af emo, lego, scabo, capio, o. fl. a. Men herimod maa jeg indvende: a) at Delingsprincipet forstyrres. Jeg deler, som sagt, efter Kjændebogstavet allene, men Prof. vil deels dele efter Vokalens Længde i Perfectum (hvilken for Disciplen desuden ikke synlig kan vise sig), deels efter en indtrædende Forandring i Kjendebogstavet. b) De 13 Verber, som saa denne nye 2den Slægt skulde bestaae af, ere næsten alle meer eller mindre afvigende fra de almindelige Regler for samtlige Verbers Bøining. I ago, capio, facio, jacio forandres Grundvokalen i Perfectum. I rumpo, vinco, linquo, frango kastes Liquida bort i Perfektum. I lego fremkommer, i tre Composita, Conjugationens regelmæssige Perfect. -s, nemlig i neglexi, intellexi, dilexi. I emo er det samme Tilfældet, nemlig i demsi. (Thi Festus siger udtrykkelig, at den ældste Betydning af emo var "tager".) De tre eneste regelmæssige, som blive tilbage for at udgjøre Stammen i den ny Slægt, der skulde dannes, ere scabo, lambo, ico. Men det er dog saa godt som Intet. c) Ved de andre Verber, i denne Conj., som i Perfectum mangle det ellers almindelige s, kan der angives en sprogrigtig Grund, hvorfor dette s ikke der fremkommer; men ved Verbrne i denne Slægt lader det sig ikke gjøre, hvilket atter stærkt taler imod at sætte dem i lige Rad med de øvrige regelmæssige Verber.

3) Det er Uagtsomhed af mig, at Exemplerne deleo, fleo, impleo (S. 98) ere angivne med langt e. Hele Stykket handler om Perfektum og her skal ogsaa staae delévi, flévi, implévi istedenfor Præsens.

4) Ordet Danning har jeg ikke brugt istedenfor "Dannelse," men jeg har dannet det fra ny, for dermed at betegne en bestemt Forestilling, hvortil intet Ord haves. Det kan meget vel forsvares med Skabning, Levning, Bygning, o. s. v.

Jeg takker Hr. Prof. for hans opmuntrende og lærerige Bedømmelse af mit Skrift og gjentager min Undskyldning for den Ligefremhed, hvormed jeg maatte ytte mig.

Sorøe, d. 26 Oct. 1827. P. Hjort.

Reisen til Ströbeck.

Allerede længe gjort opmærksom paa Flekken Ströbeck i det Halberstadtske, besluttede jeg endeligen, opfordret af adskillige Venner, at undersøge, om man der endnu finder de gode Skakspillere, som Rygtet siger. I dette Øjemed ankom jeg en Søndag i den 6½ Mile fra Brunsvig liggende Landsby Ströbeck. Det første, det faldt mig i Øinene, var et Gjæstgiversted, hvis Skildt var et i Marmor udhugget Skakbrædt. — Efterat jeg var tøget ind der, ønskede jeg at spille et Parti med en netop tilstedeværende Ströbecker. Den Opfordrede undskyldte sig med den Indvending, at her ikke fandtes noget Skakbrædt, som vi kunde spille paa. Da jeg gjorde ham opmærksom paa et i Stuen hængende Skakbrædt, yttrede han, at dette Brædt ikke var for Fremmede. Han bad mig, behageligst at henvende mig til Stedets Foged, som har det rette Brædt i Bevaring, og sikkert vilde søge i den Henseende paa enhver muelig Maade at tjene mig. Jeg fandt i Fogden, efterat jeg havde begivet mig hen til ham, en høflig og dannet Mand, der anmodede mig om, at følge ham til Raadstuen, hvor Skakbrædtet, tilligemed Brikkerne, befandt sig. Paa Veien hen til Raadstuen, som er i samme Gaard, hvor jeg var afstegen, underholdt han mig med Sagnet om Oprindelsen til Skakspillet i denne By, saaledes som det har forplantet sig fra Slægt til Slægt. En Capitular ved Domstiftet i Halberstadt blev, da dette endnu regjerede, forviist til Ströbeck. Af alle tidligere Venner forladt, og dog vant til Selskabelighed, sluttede han sig til Stedets Indbyggere, og for at finde en for dem og sig passende Underholdning, lærte han sine nye Venner at spille Skak. Snart havde han ogsaa den Fornøjelse at see, at han ikke tog Feil af disse Folk; thi de fik saa stor Tilbøjelighed til denne skjønne, lærerige Morskab, at de meget snart bleve Mestere deri. Saaledes fandt Capitularen sig dobbelt belønnet for sin Umage, thi ikke allene havde han nu fundet en Tidsfordriv, men der manglede ham ikke heller paa Leilighed til at danne og belære disse Bønder i moralsk Henseende. Da han selv var et moralsk godt Men-

neske, der, uden egen Brøde, var bleven forviist, saa maatte Følelsen, at have gjort Ströbeck lykkelig, forhøje hans egen Lykke; thi, ved hans vise Lærdomme mere oplyste, ved hans Omgang sædeligere end deres Naboer, yttrede dette sig i alle deres Handlinger og Forretninger. — Efter en god Tids Forløb blev Capitularen kaldt tilbage til Halberstadt, for selv at blive Biskop. Men aldrig kunde han glemme sit Ströbeck, som han pleiede at kalde det. Tvertimod besøgte han ofte disse Folk, og eftergav dem, for at bevise dem sin bispelige Bevaagenhed, mangen offentlig Afgift. En Friskole, hvori der maa læres Skak, have de ved ham endnu i dette Øieblik. Medens min Ledsager fortalte mig dette, kom vi til Raadstuen. Her viste han mig de sammesteds opbevarede Skakmærkværdigheder, nemlig det allerede forhennævnte Skakbrædt med Brikker, hvorom han meddeelte mig følgende Efterretning. Da Ströbeck ved sin Skakvirtuositet nu var bleven berømt, kom ofte Fremmede did, for at spille med dets Indbyggere. Blandt andre fandt Churfyrsten af Brandenburg, Wilhelm den Store, Fornøjelse i at prøve dem paa sin Gjennemrejse. Denne humane Fyrste fandt der mere end han havde ventet, og efterlod Landsbyen det velbekjendte Skakbrædt, paa hvis ene Side findes Skakspillets Feldter, og paa hvis anden sees det endnu mere sammensatte Coureerspils. Paa Randen forestilles Ströbeck i Basrelief. Omskriften viser, at Churfyrste Friedrich Wilhelm den Store den 13de Mai 1651 har foræret samme Ströbeck til Amindelse, tilligemed et Spil Sølvbrikker, af hvilke den ene Parts ere forgyldte, den Andens uforgyldte, samt et fuldstændigt Spil Elfenbeenbrikker. Med det sidste spilles endnu; derimod er det første, ved Udlaan til Stiftet, kommet bort. Fremdeles viste man mig ogsaa adskillige Skakbøger, blandt andre Kochs Skakkodex, ligesom og en anden uden Titel, i Folio, som jeg strax saae var Gustav Selenus's Værk fra 1616. Men Fogden forsikkrede mig, efterat han havde lagt Mærke til min Forundring over at finde her de fortrinligste Forfatterarbeider om Skakspil, at de endnu aldrig havde benyttet nogen af disse

Bøger, da deres Spillemaade er alt for forskjellig fra disse Bøger til at kunne bruge dem. Og dette fandt jeg ogsaa at være Sandhed. Dette viser os vel, at man uden at være Theoretiker kan være en meget god Skakspiller. Men unægteligt er det, at naar Naturalisten ogsaa havde Skakspillets Theorie inde, for stedse nøje at kunne afveie den ene Figurs Værd mod den anden, saa vilde han spille dobbelt saa godt; thi Tilfældet vilde være det samme som om En havde lært et Sprog i Landet selv af Folket, eller grammaticalsk. Han lærer det vel paa første Maade, men sikkerligen ikke at bruge det grammaticalsk rigtigen; thi selv den Indfødte taler det ikke rigtigen førend han har lært sit Sprog grammaticalsk; ligesaa er det med Skakspillet. Man tilgive mig denne lille Udskeielse, men jeg fandt den nødvendig for mangen Ikke-Ströbecker, der ogsaa troer, uden Theorie at kunne blive en Philidor, Stamma eller deslige. — Sandt er det, et godt Hoved kan ogsaa uden Theorie bringe det vidt deri, men, som sagt, ikke saa vidt, som om han nøje havde studeret Theorien og saaledes rigtigen opfattet dette Spils Aand. — Saaledes fandt jeg Ströbeckerne at være ret gode Skakspillere, men altid dog kun Naturalister, altsaa eensidige Spillere. At den Fremmede hidtil kun sjeldent kunde vinde noget Spil, er meget naturligt, da Spillemaadens Forskjellighed gjør, at selv Mesteren i Begyndelsen kommer i Vildrede derved. Og at spille sig ind hos dem vilde koste for meget, da Ströbeckerne aldrig spille med Fremmede uden om Penge. — Denne Eiendommelighed har maaskee sin Oprindelse deraf, at der alt for ofte komme Fremmede og afholde dem fra deres Forretninger, af hvilken Aarsag de søge at undskylde sig paa denne Maade. Det kan man ikke fortænke disse Folk, især da de forud troe at være sikkre paa at vinde. — Men at de dog ikke ere saa egennyttige, som stolte paa deres gode Skakspil, viser en vedføjet Attest *), som een af mine Venner, overeenstemmende med de indgaaede Forudbetingelser, har

*) At Hr. N. N. under Dags Dato har produceret sig her, opfordret de fornemste herværende Skakspillere til Spil, og desværre at bekjende, har vundet See.

tilkjæmpet sig af dem, og som de siden med store Opoffrelser havde villet tilbagekjøbe igjen, hvoraf sees, at de altsaa satte en stor Værdie derpaa. — Men at det iøvrigt ikke blev ham let der, ei at tabe noget Spil, vil man erfare af vedføjede Spil, som han saa tro som muligt, saaledes som de bleve udførte, har overgivet mig. Jeg haaber at disse Spil skulle være Skakspilverdenen af nogen Nytte; thi først fraregnet, at de, der maaskee ville gjøre en Reise did, kunne her forberede sig noget, saa lære de ogsaa, hvorledes man maa behandle en Naturalist af dette Slags. — Det hos Ströbeckerne fra den almindelige Maneer Afvigende er: 1) at de, førend det egentlige Spil begynder, gjensidigen udsætte sig, nemlig at de gaae med Taarnenes, Kongens og Dronningens begge Pioner to Skridt, 2) at Pionen, paa Udsætningen nær, aldrig maa gaae to Skridt paa eengang; 3) at Rocheren ikke finder Sted, og 4) at Pionen, der træder ind i Modspillerens øvre Rad, ikke indtræder i en Dronnings eller anden Officeers Rettigheder, førend den har gjort tre Glædesspring, nemlig indtil den ved tre tilbagegaaende Skridt er kommen paa sin første Plads igjen. (Af H. Silberschmidts: Die neu entdeckten Geheimniße im Gebiete des Schackspiels, 1826.)

---

bliver her med Sandhed attesteret. — Ströbeck d. 12 Juni 1825. Stedets Segl. Underskrift.
Nemlig en Ørn og et Skakbrædt i fri Feldt, omgiven af Kongen og Dronningen og Underskriften: Sognet Strömbeck.

Indenlandske Efterretninger.

Odense, 2den November. Fra igaar Nat af, og langt opad Dagen rasede herover og omkring en overmaade heftig Storm fra Norden, hvorefter man sikkerlig vil spørge mange Søeskader; Vandet i Kanalen herop til Odense, steeg ved Stormens Modarbeiden saa stærkt, at det i Havnen stod langt over Bolværkets Høide, og gik ind paa alle de omliggende Marker, og i Skibhusene lige op til Lodsens Bolig. Ved

samme Storm forhindredes ogsaa Hamborgerposten fra at komme over ved Aarøsund førend Kl. 7 i Aftes. Assenspost ankom Kl. 8, uden at medbringe hiin, som først indtraf imorges Kl. 5, med en Extrapost-Vogn.

Aarhuus, d. 2 Novbr. Igaar Aftes var Havet steget her til saadan Høide at man i Aagaden maatte vade i Vand til høit op paa Benene, men til Lykke faldt det snart igjen, og gjorde kun Skade paa nogle Bolværker. — I Onsdagsaftes faldt her den første Snee.

Toldinspectionen i Ribe har i Avisen ladet indrykke et Avertissement af saadant Indhold: "At nogle af dette Steds Underbetjente paa Nipsaae, op imod Ribe Veirmølle, har truffen en Line, 97 Favne, ibundet 4 nye Halvankere med Kornbrændeviin, der vare sjunkne ved 37 Pd. Blye i 4 Lodder, og hvis anden Ende efter Skjønnende var fastgjort i svensk Viceconsul H. J. Møllers Have, bekjendtgjøres, for at overtyde Byens redelige Handlende om, at lovlig Brændeviinsbrænden undermineres, og at det vanskelig i en, af consumtionsfrie Opland omgiven, Bye forbydes, naar ikke enhver god Borger, mod Belønning efter §. 136 i Forordn. af 1 Febr. 1797, vil yde Consumtionsvæsenet Assistence.

Blandede Efterretninger.

Dr. Renger, som i Forening med M. Longchamp havde det Forsæt at gjøre en naturvidenskabelig Reise til Chile eller Paraguay, ankom i Sommeren 1818 til Buenos-Ayres, og naaede i September Corrientes, hvor de maatte blive i 8 Maaneder, fordi, ifølge Artigas's Voldsomheder, al Forbindelse med Paraguay var afbrudt. Ikke førend i Juni 1819 kom de til Assuncion; og det er bekjendt, at her var Dr. Francia ikke at formaae til at give dem Tilladelse til Afreise førend i May 1825. Nu har man faaet et Skrift fra dem under Titel: Historischer Versuch über die Revolution von Paraguay ꝛc. Stuttgart,

1827-8, med et Kaart, hvori gives interessante Beretninger om denne liden Stat og dens ved simple Sæder, ubeskrivelige Virksomhed, Isolerings-System, Detailaand og Sparsomhed, mærkelige Dictator, om hvem Aviserne berette saameget, som erklæres her at være usandt. Landet, hvis Folkemængde er under 200,000 Mennesker, er inddeelt i 20 Kredser; Linietropperne ere 5000 Mand, meest Rytterie.

(Bl. für litt. Unterh. 216).

Subscriptionsplan.

I den Formodning at et Værk i periodisk Form, der holder Skridt med Tiden og paa en saa ubekostelig Maade som muligt meddeler Kundskab om alt Nyt og Videværdigt paa Jordkloden i det offentlige Liv, Natur, Kunst og Videnskab, vil være hver dannet Læser og Læserinde kjerkomment, vil paa Undertegnedes Forlag, saafremt et tilstrækkeligt Antal Subskribentere tegner sig, udkomme et saadant, udarbeidet af en Forening af Videnskabsmænd, under Titel af Conversationsjournal eller encyklopædisk Tidsskrift for dannede Læsere af alle Stænder. Dette Værk vil udbrede sig over alle Grene af menneskelig Viden og afgive et Skilderie af Nutiden i alle dens Forhold, fremsat i et almeenfatteligt og underholdende Foredrag. Det vil levere Bidrag til Staternes og Folkeslagenes politiske og Culturhistorie, biographiske Skildringer af Mennesker, som virke paa eller gjøre sig fortjente af Tidsalderen, Efterretninger om de nyeste Opdagelser i Jordbeskrivelsen og Folkekundskaben, om Kunsternes og Videnskabernes Tilstand og Fremskridt i de forskjellige Lande, om de nyeste og vigtigste Opfindelser og Indretninger af Almeeninteresse, og Skuespilkunstens Tilstand ved de vigtigste Theatre, bekjendte Statsmænds, Lærdes og Kunstneres Forfremmelser, Dødsfald m. m., saavelsom Uddrag og korte Bedømmelser af de mærkeligste nye udkommende Skrifter. Det vil saaledes, uden stor Bekostning eller Tidsanvendelse, yde Læseren en sammentrængt Oversigt over Gjenstande, som ellers maa søges i mange og vidtløftige Værker, og som egne sig til Conversation i dannede selskabelige Kredse, hvis Interesse maa stige i samme Grad, som deres Deeltagere af begge Kjøn i Forveien have søgt at gjøre sig bekjendte med alt det Vide- og Betragtningsværdige, Tiden og Tidsforholdene frembyde. Skriftet vil udgaae i maanedlige Hefter, hvoraf hvert, 8 Ark stort, leveres Subskribenterne for 4 Mk. Tegn paa Trykp. og 5 Mk. paa Skrivp. Subskription modtages hos Undertegnede og sammes Commissionairer i Danmark og Norge, og er ikkun forbindende for 3 Hefter eller et Bind. Subskribentsamlere tilstaaes paa 6 Expl. det 7de frit.

A. Soldin,
Boghandler, Fortunstrædet No. 148.

Kjøbenhavns Børs, d. 6 November 1827.

Hamburg 2 M. —		à	
à vista 216			
Species 220			
Specier solgtes til 13 Rbmk. $3\frac{1}{4}$ ß.			
Bank-Disconto 4 pCt.			
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	159	$159\frac{1}{2}$	Rbd. Sl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$49\frac{1}{2}$	—	Rbß. Tegn.
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	84	—	Rbd. Sedl.
Dito Dito	$77\frac{3}{4}$	—	i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	—	Rbd. r. S.
Dito Dito	$112\frac{1}{4}$	—	Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	97	—	Rbd. r. S.
4 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	—	i Banco
4 pC. Dito nye	98	—	i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	—	i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	60	—	L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 90.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 10 November 1827.

En dansk Reisendes Meddelelser om Medicinalpolitie, Goddædigheds-Stiftelser, Fængsler rc., alt med Hensyn til Fædrenelandet.

Læge-Anstalter for de Afsindige i de Kongelige Sachsiske Lande, især deleshed den paa Sonnenstein ved Pirna. Hospitalet for de Afsindige i Leipzig.

Siden Læge-Anstalten paa Slottet Sonnenstein ved Pirna er bleven saa berømt og saa søgt, finder Du ikke mange Afsindige i Afdelingen i St. Georgs Hospital i Leipzig. Lokalet for de Afsindige i dette Hospital er ugunstigt, og endskjøndt de Uroelige ere skilte fra de Stille, endskjøndt man har sysselsat en stor Deel af de Afsindige med Arbeide, saa mangle de dog den frie Luft og Bevægelse.

Jeg forlod snart dette Sted, men tyede med længselsfuld Forventning til disse Ulykkeliges sande Ven, Talsmand og Læge, den brave Professor Heinroth. Denne Mand, som i en Række af Aar har søgt at igjennemtrænge den Taage som tykt har svævet over Behandlingen af psychiske Sygdomstilfælde, er endnu besjælet af lige Iver for sit Fag.

I 12 Aar har han beklædet den — som han udtrykker sig — ham fremforalt kjere Post, som Professor i den psychiske Lægekunst ved Universitetet i Leipzig, og hvad han i den Tid ved Skrivter har virket er bekjendt. Da Professor Heinroth ei allene med Velvillighed modtog mig, men ogsaa med Aabenhjertighed og Godmodighed yttrede sig om adskillige vigtige Gjenstande i Faget, vare de Timer der hengik, især ved hans Side, de læreriqste. Af ham fik jeg foreløbigen at vide alt det som der interesserede mig om Sonnenstein og Waldheim, og da han just havde næsten endt Udarbejdelsen af hans "System der psychisch gerichtliche Medizin," manglede det ikke paa Gjenstande til min Belæring.

Han tilstod selv, at St. Georgs Hospital ikke kunde nævnes som en egentlig Læge anstalt for Afsindige, og at han gjerne saae

dem derfra sendte til Sonnenstein, men at han dog heller ikke ønskede at der skulde aldeles mangle Individuer, som kunde give ham Stof til at fortsætte sine Jagttagelser som psychisk Læge eller Sjæle-Læge.

Han ynder ikke det tydske Ord: "Irrenarzt" (Afsindiges Læge), men ønsker at man maatte heller vælge Ordet: "Læge for Forstyrrede eller Ufrie." Herom kan Du læse hans lærerige: "Anweisung für angehende Irrenärzte zu richtiger Behandlung ihrer Kranken. Leipzig 1825."

Han anvender ikke saa meget den saakaldte Tvangs-Kamisol, som et bredt foret Skindbelte, der bliver lagt om Underlivet og spændt med smaae Spænder bagtil, og kan, efter Behag, gjøres snevrere og videre. Til begge Sider ere vel udfoerede Remme hvori Haandledet kan indspændes. Er Patienten meget uroelig med at springe og løbe, ere begge Anklerne ogsaa omgivne med ligedanne Remme som Haandledene.

Han troer at have iagttaget, at et sligt Belte mindre trykker Brystet og mindre standser Circulationen i Brystet saavelsom hele Overkroppen; men mere generer den Syge da han har Armene ved Siderne. Skindet maae være bøjeligt og lakeret, saa at Ureenligheder, Spyt o. s. v. ikke kan frembringe stive Rynker, eller gjøre det skjørt, men at det let kan renses. Dog holder han alle disse Tvangsmidler kun for en Bihjelp. De skulle blot, som han udtrykker sig: "tilbagekalde den Syge til sig selv," og han troer, at man ogsaa vel med Nytte kunde anvende dette Middel hos enhver

Syg, som egensindig vil udføre sin ufrie Villie. Den Afsindige bliver snart opmærksom paa den ham paalagte Modstand, dømmer fornuftigt derom, og just denne Periode er det Lægen maae strax benytte, til at virke paa ham, og mindre vil han da i Fremtiden behøve denne mechaniske Indskrænkning.

Det vil og være Dig interressant at vide hvad denne sjeldne og i sit Fag erfarne Læge dømmer om den, endnu herskende, Bestræbelse, at indrette store Lokaler for Afsindige. Han holder sig overbeviist om, at man og snart kommer til at fylde dem med alskens Afsindige, hvoraf den største Deel tilsidst befindes incurable, og falde Anstalten til Byrde.

Endskjøndt fra disse Stiftelser aarlig udgaae en Deel helbredede, saa vil man dog ikke kunne nægte, at den største Deel ere Saadanne, som kun tilsyneladende eller for en Tidlang ere helbredede. Man behøver kun at eftersee de derover førte Schemata i de forskjellige Anstalter. *)

Hos unge, kraftige Subjekter, hvor Sygdommen ikke har varet længe, hvor Konstitutionen er ikke i Forvejen ødelagt, maae man vente sikker Helbredelse, dog ogsaa der, mener han, vil, endog den meest erfarne kyndigste Læge ofte ikke opnaae sit Øjemed, naar der mangler Sjælen af det Hele, nemlig: et udsøgt Hjelpe-Personale, af den tilbørlige Qvantitet, af Opvartere og Opvarterinder

*) Cfr. Erster Bericht über die Administration des allgemeinen Krankenhauses zu Hamburg im Jahre 1821 S. Rapport sur le service des Aliénés. Paris 1823. p. 30, 37, 66.

i den bedste Qvalitet, dette er Hoved-Opgaven, og høit yttrer han sig imod den, ogsaa i Sonnenstein og Waldheim indførte Orden, at bruge til Opvartere og Opvarterinder nogle fra Straffeanstalter afgivne Personer.

"Hvorledes, spørger han, er man dog kommen paa den Idee, at tage nogle saavel i deres borgerlige Stilling, som i Moraliteten forvildede Mennesker til en saa vigtig Forretning, nemlig at pleie Sjælssyge? *).

Heinroth er videre af den Mening, at intet Hospital for Afsindige kan trives i en Stad, men herligt paa Landet, og det Hospital for Afsindige er at beklage, som ikke strax kan modtage de saakaldte friske Afsindige, men først efterat man har i rum Tid forsøgt Alting med dem udenfor Hospitalet, og ofte indespærret dem i smaa Daarekister. Dette troer han at være een af Hovedaarsagerne til at de fleste Hospitaler for Afsindige opfyldes Aar for Aar med Incurable. Han ansaae det for en uundgaaelig Nødvendighed, at man tilsidst maatte, i enhver af disse Anstalter, om den var nok saa vel indrettet, komme til at foretage en aarlig Revision, ved at udtage de saakaldte stille og uskadelige Afsindige, og fordele dem atter igjen i deres Communer hos Bønderne til Landarbeider osv. — og hermed vilde vel, saavel Communerne som Stiftelsen være tjente, da man, som

*) See derom udførligere Heinroth's Oversættelse med af ham vedføiede Bilage til Georgett's Værk: "Ueber die Verrücktheit. Leipzig 1821, Pag. 410. Ein Wort über Irrenanstalten.„

han udtrykker sig, lettere kunde fodre dem hjemme *).

Med Taknemmelighed erindrer jeg de faa Timer, hvori jeg nød denne sjeldne og fordomsfri Læges lærerige Omgang. Han er Fader, Broder og Ven for sine Sjælssyge, og om jeg maa kalde det efter hans egen Benævnelse, i egentligste Forstand Opdrager. **)

Slottet Sonnenstein ligger omtrent 3 Miil fra Dresden ovenfor Staden Pirna, paa en Bjergryg, Halvtredsindstyve Alen over Elbfloden. I forrige Tider har det været et befæstet Slot, og under den sidste Occupation af Franskmændene blev det atter befæstet.

*) I Dr. Nasse's Zeitschrift für psychische Aerzte 1821 4 Hefte, findes en interressant Afhandling under Overskrift: "Wohin mit den Irren?„ (Hvorhen med de Afsindige?), hvori han foreslaaer, at lade de Fjollede, stille og godmodige Afsindige anbringe hos Geistlige paa Landet, hvorved deres Tilstand i det Hele vil være meget bedre, end ved at være indespærrede blandt andre Afsindige.

**) Hvorledes Heinroth med faa Ord udtaler sig selv finder man i den saakaldte Fremdenbuch ved Anstalten paa Sonnenstein. Ordene lere følgende, af ham selv nedskrevne:

"Ernster Wille, Einsicht und Neigung gründeten und fördern dieses Werk. Wer möchte an seiner Vollendung zweifeln, soweit Menschliches vollendet werden kann? Noch ist nicht entschieden, wieviel die psychische Heilkunst vermag, aber dieß ist entschieden, daß ihr Geschäft Erziehung ist, und daß Strenge nur die Handlangerinn der Erziehung, Liebe aber die Erziehung selbst ist.„

d. 16 Octbr. 1812.

Dr. Johan Christian August Heinroth
Professor der psychischen Therapie zu Leipzig.

I Aaret 1811, da Staden Torgau blev indrettet til en Fæstning, bleve de Afsindige som dengang opbevaredes i Straffeanstalterne sammesteds, henflyttede til Slottet Sonnenstein, ligesom ogsaa en Deel Afsindige fra Straf- og Forsørgelses-Anstalten i Waldheim. Fattig-Anstalten og Tugthuset i Waldheim er nu ogsaa tildeels at ansee som et Opbevaringssted, hvor incurable Afsindige fra Anstalten paa Sonnenstein, og de Afsindige, som ere dømte efter Loven for i Afsindighed begaaede svære Forbrydelser, Mord osv. afleveres.

Sonnensteins nærværende Bestemmelse er altsaa:

a.) For curable Afsindige.

b.) For Personer af bedre Opdragelse, videnskabelig Dannelse, hvis Sjælstilstand trænger enten til Helbredelse eller til Forsørgelse i et sligt Institut.

c.) Saavidt Rummet i Stiftelsen ogsaa tillader det, for nogle til Husgjerninger og Huusarbejder førlige Fattige, dog af den Beskaffenhed, at de ikke forstyrre paa nogen Maade de Afsindiges Cuur.

d.) Til huslige Gjerninger, Haandarbejde og Opvartning bliver efter Omstændighederne henimod 50 Forbedringshuusfanger! som have godt opført dem i Straffeanstalterne i Waldheim udvalgte, og ved Enden af deres Straffetid, til Udmærkelse, derhen afgivne.

Efter at have steget 225 Steen Trappetrin op paa dette Bjerg, kommer man til en tillukket Dør, hvorfra man endnu i en muret Hvælving maa stige 20 Trapper, inden man kommer til den store Slotsgaard, i hvis Midte er en stor dyb Brønd, af hvilken det klareste og meest velsmagende Vand bliver opbragt ved et

Hjulværk. Saavel fra Slottet, som fra den store med en Muur omgivne Have, har man den meest fortryllende Udsigt til den dejlige Elvdal, man seer tydeligen Fæstningen Königstein, Bjerget Lillienstein og en stor Deel af det sachsiske Schweitz; Udsigten strækker sig endog henimod Dresden.

Imedens jeg staaer og glæder mig over denne fortryllende Udsigt, føler jeg dog en Ængstelighed, naar jeg tænker mig Afsindige under Bevaring i en saadan Højde. Hvad Opmærksomhed hører der ikke til her at bevogte Melancholske eller Rasende, at de ikke i en pludselig paakommende Paroxysme, ved et uventet Spring, skille dem ved Livet? — og dog forsikkrede Dr. Pienitz mig, at det ikke har været Tilfældet her.

Fru Suse og Guds Engle.

Tilegnet alle Spil-Patienter.

Fru Suse døde pludseligt;
hyl, Hvo det hører, hyl, hvis Du har Sands for Sligt!
Midt i et daadfuldt Liv, med fretten Stik paa Haanden,
den uaftrættetigste fødte Slem,
hun opgav Juleaften Aanden
og fik ei eet af Lykkens Tretten hjem.

I saadan Hui og Hast som hun foer heden,
ei just saa lidt confuus naturligviis,
hun nærmede sig Paradiis,
men drømte sig bestandigt end herneden.

Mens forskende hun saae sig om,
hvor Pokkeren hun var, i Hovedstaden,
paa Landet, i et Huus, hvad heller midt paa Gaden,
en Flok Spadserende imøde hende kom.

Det var de Engle, der, med Guddomspræg i Øie,
hver Juleaften ud, langs Himlen, gaae
og see, hvor Jordens dem saa kjære Smaae
sig mellem Juletræerne fornøie.

"Hvis, mine Herrer!„ taler hun til dem,
"De er' saa gode, som De synes milde,
"jeg, inden De fra mig gaae længer frem,
"saa yderst gjerne Eet erfare vilde.
"Jeg havde, som De veed, en oplagt Slem;
"men den, da jeg blev nødt Partiet at forlade,
"beregnedes, som billigt, mig af dem,
"der med ved Spillebordet sade?„ —
De Engle — Himmelfolk har saa en egen Skik —
De Engle saae paa Fruen, taug og gik.

Timotheus.

Indenlandske Efterretninger.

Svendborg, den 31 Octbr. Efterat den sextenaarige Violonist Hans Sophus Simonsen næsten i et Aar har været nødt til at ophøre med at øve sig, formedelst et uheldigt Tilfælde i den venstre Haands lille Finger, saa at man endog befrygtede ham tabt for Kunsten, nød vi her den 26de atter den Glæde at høre denne talentfulde unge Kunstner i en Koncert, hvor han ikke allene, som forhen, vandt udeelt Bifald, men endog, efter Kjenderes Dom, lagde forøget Færdighed og smagfuldere Foredrag for Dagen. Rygtet siger, at hans Fader agter at foretage en Reise med ham til Kjøbenhavn, for om muligt at see ham ansat. Fader og Søn ledsages af det almindelige Ønske, at de maae nyde den gode Modtagelse og Understøttelse, hvortil de

begge ere værdige. Ved ovennævnte Koncert havde vi tillige den Glæde at høre og see Hr. Stadsmusikus Simonsens 6 Aars gamle Sønnesøn, som, underviist af sin Bedstefader, udførte en Violin-Qvartet med en Færdighed og Nøjagtighed, der ikke allene vandt alles Bifald, men endog vakte Beundring.

Nyborg, d. 3 Novbr. Sildefiskeriet i Beltet har iaar været meget slet. Mange Fiskere have neppe fisket saa meget, at det kan erstatte deres Udgivter. I Nattens Mørke blev en Baad fra Kjerteminde seilet isænk af en Koffardiemand; derved druknede en brav gammel Fader med sin Søn og Sønnesønnen. Sønnen efterlader sig en Enke med 6 Børn. For i Fremtiden at sikre Fiskerne mod slige Ulykker, var det ønskeligt, at det tillodes dem at have en tændt Laterne paa den nedlagte Mast i Fiskermaanederne, der kunde vække de Søfarendes Opmærksomhed. Første November havde vi en orkanagtig Storm af Nord med usædvanlig høit Vande, der skal have anrettet store Ødelæggelser paa den nye Dæmning paa Sprogøe. Vandet steeg saa høit derved, at det trængte sig op i Gader og Huse i Korsøer, hvor tillige indtraf den Ulykke, at en ung Søemand, J. Sommer, kantrede med en Baad og druknede. Det er at befrygte, at der vil spørges megen Søeskade. Mange Skibe vare paa den Tid i Beltet, hvor de Søefarende i de lange mørke Nætter saa høilig savne et Fyr paa Tornæse-Huk, der vilde være til Redning for Mennesker og Skibe. — Den 7de dennes vil den unge Simonsen fra Svendborg, paa sin Gjennemreise til Kiøbenhavn, her give en Koncert.

Odense. Som Rygtet fortæller, skulle de betydelige Inddæmninger ved Einsidelsborg, Østrupgaard og flere Stæder paa Fyens Nordkant ogsaa have taget stor Skade ved Stormfloden forleden Dag; hvorom dog endnu ingen nærmere Oplysning haves. — (Ved denne Leilighed gjentager Hr. Hempel sin Bøn om Meddelelse af slige almeenvigtige Tildragelser, hvilke taknemmeligst modtages til Indrykkelse i Avisen uden mindste Betaling. Selv kan en Redactør umuligt være overalt tilstæde, og maa

derfor ofte, i Mangel af paalidelige Beretninger, forbigaae interessante Nyheder for sin egen Provinds og Egn.)

For nogen Tid siden passerede et Par franske Damer gjennem Fyen paa deres Reise til Kjøbenhavn. Den ene af dem reiste med en Mandshat paa Hovedet, og de førte begge bittre Klager paa forskjellige Steder over den Medfart, de havde lidt paa Vestkysten af Jylland, hvor de vare indstrandede med den franske Brig la Seine, foregivende at flere hundrede Bønder strax efter Strandingen vare sammenstimlede ved Kysten, og fraplyndrede Passagererne deres Tøi, deriblandt den ene af forbemeldte Damer hendes Hat. Dersom denne Fortælling medførte Sandhed, var den ikke anbefalende for vedkommende Authoriteter, hvem Omsorg for Skibbruddene og deres Gods er anbetroet; men Man kan tvertimod forsikkre, at der saavel fra Politiets som Toldvæsenets Side er truffet saadanne Foranstaltninger, at de Skibbrudne ere sikrede for Plyndring, og at i Særdeleshed Skibet la Seines indehavende kostbare Ladning er bjerget med en saadan Omhyggelighed, at ikke et eneste Stykke mangler af det, der efter Konnossementerne skulde findes. Slige Fortællinger høre ikke hjemme i denne Tidsalder, da Vestboen ikke staaer tilbage for den øvrige danske Almue i Moralitet eller Oplysning. Det er sandsynligt, at de tvende Damer have paa denne Maade villet undskylde Manglerne ved deres Garderobe, da Man vel kunde sige om dem, som hiin gamle Philosoph, skjøndt i en anden Betydning: "at skjøndt de intet bjergede, bragde de dog alt deres med dem."

Blandede Efterretninger.

Autographer.

(Brudstykke af en Englænderindes Skrivelse.)

— — "Men jeg kan jo ikke altid spinde og strikke, og derfor læser jeg ogsaa undertiden, og har jeg da betragtet Kongers og Heltes tappre Bedrifter, Statsmændenes vise Handlinger og Regler, som fremstilles i Historien; lærde og studerede Menneskers Fødsel, Slægtregister og Fuldkommenheder, som beskrives i Biographier; kjække Mænds Eventyr og Opdagelser, som opregnes i Reisebeskrivelser, og alle de aandfulde og talentrige Mandfolks og Fruentimres skjønne, phantasierige Digtninger og Bestræbelser i Litteraturens forskjellige Grene, og dog alt dette alene paa Tryk, saa paakommer mig naturlig det Ønske, at besidde disse udmærkede Menneskers egenhændige Haandskrivter, at have de samme Papirer, paa hvilke deres Hænder hvilede, samt at kunne see og beholde de Characterer, som de egenhændig have nedskrevet. At see og besidde disse, forskaffer ligesom en nærmere Forbindelse, et nøiagtigere Bekjendtskab med disse udmærkede Individer, end det kan skee ved trykte Ord. Naar jeg overseer mine Autographer, saa finder jeg Capitain Cooks egenhændige Haandskrivt. Ikke i Virkeligheden rækker jeg denne udødelige Søefarer Hænderne, men der er dog kun et Blad Papiir imellem hans Haand og min. Blader jeg videre, saa seer jeg et peent og muntert skrevet Brev fra Doctor Franklin. Vel besøger jeg ikke virkelig den oplyste Philosoph, Naturforsker og Philantrop, men jeg seer ham dog i sit Huus. Jeg kan læse om Ludvig den Fjortendes Hæder og Herlighed, om Karl den Andens Falskhed Tvetungenhed og Ryggesløshed, om den stolte, onde Grev Dudleys Ærgjerrighed, ham, som "den store Ubekjendte", hvem, in Parenthesi, hver Mand kjender eller troer at kjende, med al sin Møie i sin Kenilworth ikke kan stemple til nogen Helt, men vil jeg være rigtig bekjendt og fortrolig med disse Folk, saa maa jeg hefte mine Øine paa mine Autographer. Dersom den Skrivendes Characteer kan kjendes af hans Haandskrivt, af hvilken Mening mange ere, og hvorpaa jeg selv troer, indtil et vist Punkt, saa er dette en Bevæggrund mere for mig til at ønske mig Autographer; dog forekommer det mig, at Characteer=Erkjendelsen af den Skrivendes Haandskrivt taaler mangehaande Indskrænkninger. Jeg troer ikke, at Geniet binder sig til nogen enkelt Skrivform, for at paapasse, om de Characterer,

hvorved han meddeler sine Tanker, ere læselige eller ulæselige. Jeg troer ikke, at en Lærd, som skriver meget, i Almindelighed tænker paa andet end saa hurtig som muligt at tilendebringe Sagen. Mennesker, som have den Fordeel, at de have lidet eller intet at bestille, skrive ofte ulæseligt, for at affectere mange Forretninger. Ved Modens Indflydelse er en fri, flydende og fiin Haandskrivt bleven herskende, og meget af den bestemmende Characteer er tabt i en almindeligere Lighed. Derom er jeg dog overbeviist, at et Fruentimmer, som skriver en reen og nydelig Haand, aldrig var en Sludske; at intet Fruentimmer, som skriver en ziirlig Haand nogensinde har været gemeen, eller at et Fruentimmer, som har en skjødesløs og slet Haandskrivt, nogensinde har været fuldkommen ordentlig i sin Dont; og sandsynligt er det, at en Kone, som skriver en stiv Haand, hverken har Ynde i sit Væsen eller behagelige Manerer. Man skulde tænke, at naar man beder et Menneske om et Specimen af hans Haandskrivt, maatte dette være Beviis paa at man betragter ham som udmærket, og at man maatte forudsætte, at han derfor vilde aflægge sin Compliment, og med Fornøielse, om end ikke med Tak, give et saadant Specimen, og virkelig kunde jeg anføre mange udmærkede Personer, af hvilke jeg kun kjendte de Fleste af Navn og Rygte, som, paa min Bøn i den Henseende, tilsendte mig meget artige og skjønne Svar. Hvor stor maatte derfor min Overraskelse være, da man sagde mig, at et Antal af Gentlemen, med en kronet Digter i Spidsen, nu har indgaaet en Forening ene og alene for at udrydde Autograph-Samlernes Slægt! Hvor skrækkeligt! at true os alle med Tilintetgjørelse! Imidlertid har jeg en Trøst, og denne kan den dødsendende Kronede (Laureat) ikke røve mig; jeg besidder et Blad af hans egen Haandskrivt, hvorpaa findes en Couplet, som udtrykkelig er skreven for mig, og en Lykke er det, at jeg fik denne, før den frygtelige Trudsel udkom. Det maa jeg rigtignok tilstaae, at Autographer stundom give Anledning til "et Blik bag Gardinet." Jeg besidder Breve til Boghandlere fra berømte Skribenter; deriblandt adskillige Ansøgninger, Tilbud af Værker, som allerede ere færdige, Opfordring til at betale leverede Artikler o. s. v. Men hvorfor maa man ikke faae saadanne Ting at vide? De kunne jo dog lettelig forudsættes og gjættes. Jeg har et Haandskrivt-Specimen fra en af vor Tids meest yndede Skribentinder, i Form af en Recept til at lave en Pudding, og et Dito fra en anden, ligesaa berømt, i Form af Lysning efter en tabt Kjole. Men er det da en Skam for en Skribentinde, at hun veed, hvorledes en Pudding skal tillaves, eller at hun bestræber sig for at faae en tabt Kjole tilbage? Jeg har selv et Slags Krav paa at være Skribentinde, thi jeg har skrevet een Gaade og to Charader, som Tante Marthe og Cousine Rebecca høiligen have roset og priset, og jeg skriver aldrig en Ordre til at hente mig for sex Skilling Knappenaale, uden at tænke paa, at jeg maaskee dermed giver Autographer for en eller anden sulten Samler; men lad saa være, jeg maa have Knappenaale, og bryder mig ikke om, hvem der faaer det at vide. —

(L. B. d. B. H. 178.)

En interessant Afhandling af Hr. G. W. U. Wedel om Dannebrog, nemlig om de hidtil udbredte Fabler om dens Oprindelse, dens Tab, dens Gjenerobring i Ditmarsken, og om Dannebrog-Ordenens Stiftelse, som ikke er at henregne til ældre Tider end Griffenfelds, læses i de to sidstudkomne Hæfter af Schleswig-Holstein-Lauenburgsche Provinzialberichte. Forfatteren paastaaer, at det er blotte Fabler og Legender: at Kong Waldemar den anden i Aaret 1219 skal have stiftet Ordenen, at Waldemar den 2den skal have udnævnt 35 Dannebrogsriddere af de Hærførere i den esthlandske Krig, som ved Tapperhed og Fortjenester have udmærket sig; at Ordenen 1672 blev fornyet osv. Det var efter hans historiske Undersøgelser ingen Fornyelse; *men da blev Ordenen først stiftet, fordi Griffenfeld vilde* have en Orden bragt tilveje, med *hvilken han* kunde prydes; og det var Griffenfeld *vigtigt*, for at sætte sin Plan igjennem, *at det skulde fore*bringes Kongen, *at det var en gammel Orden*, som det vilde *være Hs. Majestæts* Regjering til

højst berømmelig Sag at fornye, og at det vilde være et nyttigt Middel til at belønne Fortjenester. Han maatte ved en lavtænkende Skribents kjøbelige Pen have givet sine Legender et Skin, og han fandt en Mand, der havde faaet et Navn i den lærde Verden, til "som Slave af hans despotiske Villie, at skrive en Afhandling ganske efter hans Ønsker og Hensigter." Hvor nederdrægtig Smigrer, siger han, viser sig ikke ogsaa Bartholin, yttrende sig mod Griffenfeld "neque enim calamo comprehendere scio, quæ orbis amplissimus non capit" — og længere hen: "Tu Magne Regni Cancellarie, qui sæculo nostro & patriæ tuæ miraculum stupendum illuxisti. — Dog vi maa lade det bero ved denne korte historiske Anførelse af hvad der er Resultatet af denne Undersøgelse, og ellers henvise til Afhandlingen selv, som Hr. Forfatteren efter Opfordring af Hans højfyrstelige Durchlauchtighed Landgreve Carl af Hessen-Cassel har meddeelt, hvilken Opfordring han saa meget heller har fulgt, da hans Kald: at kæmpe mod Bedrag og Vildfarelser, og efter sine Kræfter at udvide Sandhedens Rige, derved i Noget bliver opfyldt." — "La verité ne peut jamais etre anneantie, elle surnage, & revient toujours sur l'eau & par sa nature elle luit & se fait connaitre avec le tems comme la lumiere."

Schamkor-Støtten. Ikke langt fra Elisabetpol i de russiske Provindser paa hin Side Kaukasus staaer Schamkor-Støtten, mærkværdig ved sin Høide og Styrke, foran den Fæstning der bærer lige Navn. Man kan ligne den med Trajansstøtten i Rom. Den bestaaer af røde Muursteen, der paa det regelmæssigste ligge lagviis over hinanden, en fuldkommen lodret paa den anden. Den har en firkantet Grundvold, 15 Fod bred paa hver Side, og 12 Fod høj. Over samme hæver sig Støtten, omtrent 12 Fod tyk, og er omtrent 180 Fod høj. Den havde en Vindeltrappe, bred nok for to Mennesker til at gaae ved Siden af hverandre. Den førte, medens man uden Fare kunde bestige den, til et uden om gaaende Gallerie, der var 40 Fod fra den øverste Ende. Dette Oldtidsminde har maaskee engang været et Observatorium. Siden har det været brugt af Mollaherne for at sammenkalde Musselmændene til Bøn. Dets Oprindelse taber sig i Fortidens Mørke. Som saa meget andet tilskriver man det Alexander. Rundt omkring seer man andre mere eller mindre vigtige Ruiner. (Kunstblatt 77.)

Kjøbenhavns Børs, d. 9 November 1827.

		à	
Hamburg 2 M. — à vista 216			
Species 220			
Specier solgtes til 13 Rbmk. $3\frac{1}{4}$ a $3\frac{3}{4}$ ß.			
Bank-Disconto 4 pCt.			
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$158\frac{1}{2}$	—	Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$49\frac{1}{2}$	50	Rbß. Tegn.
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$83\frac{3}{4}$	84	Rbd. Sedl.
Dito Dito	$77\frac{1}{2}$	$77\frac{3}{4}$	i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	—	Rbd. r. S.
Dito Dito	$112\frac{1}{4}$	$112\frac{1}{2}$	Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	97	—	Rbd. r. S.
4 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	—	i Banco
4 pC. Dito nye	98	—	i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	—	i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	$59\frac{1}{2}$	60	L. Sterl.

Indsendt fra Landet.

℞ Carnis virginalis purrissimae Libras centum et octo
Liliorum, rosarumque quantum satis,
Oculorum pulcherrimorum duas adde.
Spiritum sublimiorem et animum vegetissimum candidissimumque
Misceatur, detur, signetur,
Livsbalsom.
Morgen, Middag og Aften paa engang at tage

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. I. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 91.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 13 November 1827.

Om den sidste Nordpolar-Expedition, og om en anden Maade at trænge frem til Polen.

Ved denne sidste Expedition, som Capitain Parry gjorde til Spitsbergen, og op forbi samme, synes en meget stor Forseelse at være begaaet, i det man til samme havde valgt en ganske urigtig Tid. I Midten af Juli Maaned naaede Kapitain Parry den højeste Bredde, saa vidt han kunde trænge frem med sit store Skib; derefter har han med begge sine Iisbaade tilbagelagt en Strækning imellem Drivisen og paa samme, og synes i Midten eller imod Enden af Juli Maaned ganske at være vendt om igjen, da han allerede ved Slutningen af September igjen ankom til England.

Men denne Tid er aldeles ikke den fordeelagtigste for Expeditioner til hiin Egn, hvilke have det eneste Øjemed at trænge frem saa vidt som muligt imod Norden. Den Tid kan være ganske passende til Hvalfiskefangsten, fordi Hvalfiskene paa denne Tid opholde sig ved de derværende Grændser af Iisfladerne; maaskee de sildigere trække sig længere mod Nord. Men ved Parry's Expedition kom det an paa at finde saa langt som muligt frit, aabent Vand. Dette finder naturligviis Sted paa den Aars Tid, da man har den største Varme, eller snarere nogen Tid efter samme, da der ogsaa ved allerede igjen aftagende Varme en Tidlang endnu stedse vil bortsmelte mere Iis. Til hvilken Tid nu den højeste aarlige Varme indtræder i hin høje Bredegrad, over firsindstyve Grader, er vel ikke bekjendt af Iagttagelser, fordi der vel endnu aldrig i flere Maaneder ere blevne anstillede regelmæssige Vejr-Iagttagelser; ogsaa eet- eller toaarige Iagttagelser afgjøre ikke Sagen. Hin Tid lader sig derimod med temmelig Sandsynlighed *à priori* slutte af de bekjendte Optegnelser fra sydligere Egne. Den største aarlige Varmetid indtræder tidligst for de sydligere Egne og falder i stedse sildigere Tider af Aaret, jo længere det gaaer imod Nord. Grunden dertil er meget naturlig, og ligger deels

deri, at der i de nordligere Egne under den saa meget længere og saameget strængere Vinter samler sig saamegen Snee og Iis, der først alt, eller (i høje Bredder) for størstedelen, skal bortsmeltes af Foraarets og Sommerens begyndende Varme, forend den højeste Varme kan indtræde; deels ogsaa deri, at de nordlige Lande om Sommeren stedse erholde et Tilskud af de sydligere Landes større Varme, hvilket Tilskud naturligvis først efter nogen Tid kommer dertil. Saaledes synes Tiden for den største aarlige Varme i Italien at indtræde førend Midten af Juli Maaned; i det nordlige Tydskland falder den i den sidste Halvdeel af Juli; i Kjøbenhavn i den sidste Uge af Juli. I Spitsbergen vil den uden al Tvivl ikke indtræde førend i Midten af August; og den Tid, da Havet nordlig for Spitsbergen er meest aabent og frit for Iis, vil falde i Slutningen af August, eller i Begyndelsen af September Maaned. Kapitain Parry havde altsaa først paa denne Tid skullet begynde egentlig at trænge frem imod det højere Norden, og hans Plans Mislykkelse er uden Tvivl fornemmelig at tilskrive den urigtig valgte Aarstid.

Visselig maa man undres over, at hverken Parry eller en anden af de mange Lærde, som ved disse gjentagne Nordpol-Expeditioner ere blevne adspurgte, eller af egen Drivt have udtalt deres Anskuelser, have anstillet denne saa naturlige Betragtning. Dette er igjen et Exempel paa den i vor Tidsalder desværre saa meget herskende, og desværre ogsaa af store Hoveder anbefalede Eensidighed i Dannelsen, hvilken desværre hyppig gjentager sig i Karakteren. Der maa da naturligvis ofte blive overseet noget meget væsentligt i det Intellektuelle, fordi man ikke udvider sine Kundskaber saa vidt at man kan kaste altomfattende Blikke i Tingene; — ligesom man ikke (af dydige og religiøse Principer) uddanner sin Karakteer saa altomfattende, for at vise den samme Dyd i en fredelig Stilling, som i Krig, — eller i Nød og Trængsel den samme Fasthed som i den sikkrede Roligheds Dage.

Denne Forseelse er i Øvrigt saa meget mere at undres over, da Kapitain Parry af sine tidligere Expeditioner i Amerika maatte vide, at Vandet allerede der (under 74 Grads Brede) først begyndte at blive sejlbart imod Slutningen af Juli. *)

Ved Benyttelsen af hin sildigere og i sig selv fordeelagtigste Tid til hine Expeditioner, er vistnok nogen Fare ikke at miskjende, hvilken bestaaer deri, at formedelst den store Afvexling, som i enkelte Aaringer finder Sted i Aarstidernes Beskaffenhed, er det let muligt, at Skibet da efter lykkelig naaet Maal, maaskee ikke igjen kan vende tilbage, idet at Kulden kan indtræde noget tidligere og Havet igjen tilfryse tidligere. For et saadant Tilfælde, som dog iøvrigt ikke er meget sandsynligt, maatte da Skibet være indrettet til Overvintring, saaledes som Skibene ved de tidligere Expeditioner i de amerikanske Have vare det. Da vilde ogsaa

---

*) Ved Spitsbergen kommer vel Sydstrømmen fra det Atlantiske Hav den høje Brede tilgode, ligesom ogsaa Sydvinden fra det Atlantiske Hav maa være varmere end Sydvindene over Sneemarkerne af Amerikas Fastland; men disse Omstændigheder formaae dog vel ikke mere end at de ophæve Forskjellen af 6 til 7 Bredegrader! (fra 74 til 80 og 81 Grader.).

uden Tvivl Overvintringen der ikke være meget besværligere og mere farefuld end den var det i Amerika, og Skibet kan da med Vished vente (forudsat at det ikke overvintrer over 85 Grader opad) i den følgende Efter-Sommer igjen at kunne vende tilbage til Syden. Denne Fare for at fryse inde kan da ingen Grund være til ikke at vælge den fordeelagtigste Tid til at trænge frem imod Norden; især da man, uden at udsætte sig for denne Fare, vel aldrig paa denne Vej (at trænge frem ved Skibe) vil kunne naae sit Maal, og altsaa med et saadant Sindelav hellere skulde undlade ethvert Foretagende.

Men vistnok synes det Forfatteren af disse Bemærkninger, at der foruden hin Aarstid endnu gives en anden modsat, hvilken kunde være maaskee endnu mere egnet til at trænge frem imod Polen. Han mener dermed Foraars Aequinoctiums Tiden, i Marz og April. I denne Tid er, under den høje Brede af 80 Grader og derover, udentvivl hele Havet overalt bedækket med en fast Isskorpe, hvilken før Begyndelsen af Maj aldeles ikke vil hensmelte. Man vil altsaa paa denne Tid med den største Sikkerhed kunne reise frem paa Isen, som paa det faste Land, og det maatte maaskee endnu paa denne Maade allerlettest være muligt, at overskride i det mindste den fem og fiirsindstyvende Bredegrad. Det forstaaer sig af sig selv, at til dette Øjemed maatte Rejseselskabet i den foregaaende Høst indtreffe i Spitsbergen og der overvintre. At denne Overvintring i velbyggede Træhuse aldeles intet besværligt kunde have, er med Vished at slutte af Overvintringerne i Amerika; ogsaa have jo Russere og Nordmænd ofte overvintret der, og de sidste have

endogsaa nu fra Hammershuus der anlagt en liden staaende Colonie.

Da nu Spitsbergens nordlige Spidse ligger under 81 Bredegrad: saa vilde man derfra indtil den 85de Grad kun have 60 geographiske Mile at tilbagelægge. Med Forspænd af Rensdyr lade disse sig let gjøre i 5 Dage; og naar man ogsaa sandsynligvis vilde have nogle høje Isbjerge at vente paa Vejen, som man maatte omgaae, saa vilde dog ganske sikkert 7 til 8 Dage strække til, for blot med Rensdyr at trænge indtil den 85 Bredegrad. Naar man altsaa afreiser i Midten af Marz, hvor Dagslyset ogsaa i Spitsbergen allerede igjen skinner 12 Timer, saa vil man allerede igjen kunne være tilbage i den første Uge af April. Forfatteren af dette Stykke tvivler derfor neppe om, at dersom ikke de øvrige Farer af heftige Storme, meget stærkt Sneefog, eller Rensdyrenes Omkommen gjorde Sagen altfor farlig: saa vilde man maaskee allerede i det første Aar kunne naae den virkelige Nordpol, da Tiden, fra Midten af Marz til imod Slutningen af April, ved mildt og roligt Frostvejr vilde være fuldkommen tilstrækkelig til fra Spitsbergen at komme derhen og igjen at vende tilbage til Spitsbergen. — —

At imidlertid denne Rejse paa Isen stedse vilde være noget farlig og besværlig, er ikke at nægte. For at drukne er man vel som sagt ganske sikker; endskjøndt jo intet hindrer i, at indrette de brugte Slæder saaledes, at de i Nødstilfælde (nemlig paa Tilbagerejsen, naar denne skulde forsinkes meget) ogsaa kunne bruges som Baade. Men for stærkt Sneefog, heftige Storme, og en, maaskee ogsaa endnu da

indtrædende haard Kulde ere de Reisende udsatte. Imod den sidste vilde de rigtignok lettest kunne beskytte sig. Thi da de nødvendige Bekostninger ved alle disse Expeditioner just ikke skulle spares, saa kan man let opfinde et compendiøst Varme-Apparat, som finder Plads i Slæden og ved Steenkullenes overordentlige Varmekraft ikke i en 3 til 4 Ugerstid vilde udfordre en saa stor Qvantitet af Brændsel, at man ikke skulde kunne meget let føre det med. *)

Ogsaa Rensdyrene vilde vel imellem paa Isen kunne behøve Beskyttelse imod Kulden. Til dette Øjemed kunde man medtage et Antal grove Dækkener, som og tilspidsede Jernstænger; de sidste maatte man slaae ned og stytte i Isen, og paa dem udbrede og befæste Dækkenerne som en Skjerm imod Vinden. Sikkrede for den skjerende Vind og alt for stærkt Snefog vilde da Dyrene kunne hvile under disse Dækkener; — medens de Rejsende selv have et Tilflugtssted i deres Slæder som de ligeledes ofte maatte befæste. — Ved disse Midler og Forsigtighedsregler vilde man da ingen væsentlig Fare have at befrygte, selv af de heftigste Storme, om ogsaa Besværlighederne derved maatte være store nok.

Naar nu en Expedition paa den ene eller den anden Maade, enten i Eftersommeren til Vands, eller om Foraaret paa Isen, først eengang er kommet Polen betydelig

*) 10 Pund Steenkul maatte daglig kunne være tilstrækkelig til den nødvendige Varme for et Selskab af 8 til 10 Personer; dette vilde for tre Uger udgjøre 2 Centner Steenkul, hvilket endnu ikke er saameget i Vægt som 2 Personer.

nærmere: saa vilde efter de til den Tid forefundne Omstændigheder nye Forholdsregler til at trænge videre frem lade sig udtænke. Skulde imidlertid et nyt Land, det være stort eller lidet, være forefundet; saa vil man der have en nye Styttepunkt, hvorfra man, som nu fra Spitsbergen, med Sikkerhed kan forberede den videre Fremtrængen. Vistnok vilde denne Fremtrængen over den 85de Grad, i ethvert Tilfælde maatte skee paa Isen eller til Lands, da Søen længer imod Nord altfor sjelden eller paa altfor kort Tid vilde kunne være fuldkommen aaben, hvorimod den Vished at træffe fast og uafbrudt Iis, derfra stedse bliver større og udstrækker sig til en stedse længere Tid af Aaret. Men skulde man intet Land længere finde end til den 85 eller 86 Bredegrad: saa vilde man i det mindste ved aarlig gjentagne og om muligt aarlig noget længere udvidede Rejser paa Isen, og ved Jagttagelser over Vejrliget, i Forløbet af omtrent 10 til 15 Aar, kunne udfinde, under hvilke Omstændigheder og med hvilke Forberedelser man, ogsaa fra Spitsbergen, paa eengang kunde naae Polen.

Anmærkning. Naar man kun var sikker paa, ingen meget udstrakte høje Iisbjerge at træffe, men kun lutter jevne Iisflader, saa kunde man med største Sikkerhed foretage Farten, ganske hen til Nordpolen paa en Damp-Slæde, hvis Indretning enhver øvet Mekaniker lettelig vil angive; og i hvilken de Reisende ikke allene kunde have alle mulige Fornødenheder, ligesom al mulig Beskyttelse imod Vejrliget, men endog rigelige Nydelser og Bequemmeligheder, og i Særdeleshed ogsaa den bequemmeste Lejlighed til enhver Art af videnskabelige Jagttagelser, da en saadan Damp-

Slæde let vilde kunne indeholde Plads for 8 til 12 Personer og alle Slags Proviant (hvortil da især hører Steenkullene) for et Fjerding-Aar. (En 10 Fod bred, 20 Fod lang, 10 Fod høj Slæde vilde være fuldkommen tilstrækkelig stor for 12 Personer, Dampmaskine o. s. v.)

Paa denne Maade, vilde det altsaa uden Trivl blive muligt for en Regjering, der vilde anvende de nødvendige Bekostninger paa en saadan Expedition, i nogle Aartiender virkeligen at lade den naae Nordpolen.

Kjøbenhavn, i Begyndelsen af November 1827.

Dau.

Udsigt til en ny nyttig Velgjørenheds Stiftelse i Kjøbenhavn.

I Aaret 1824 stiftedes i London et Selskab med det Formaal, at oprette Skoler eller rettere Tilflugtsstæder for fattige Børn i den tidlige Alder fra 2 til 6 Aar. — I denne Alder ere Børn sædvanligen en tung Byrde for de Forældre der suurt ved deres Hænders Arbeide maae fortjene det daglige Brød. Et af Selskabets første Øjemed gik ud paa, at befrie Forældrene, især Mødrene, for et Opsyn, der i Arbejdstimerne ofte maae forstyrre dem, og saaledes at forskaffe dem større Frihed til uafbrudt at arbejde for hele Familiens Underholdning. De Fattige føle saa got selv hvor nødvendigt det er for dem, at befries fra denne Byrde, at det i London ikke var sjeldent, at see opstaae de saa kaldte dam's schools, hvor 10, 20, ja 30 smaa Børn bleve satte under en gammel Kones Bevogtning, saalænge som Forældrene ere beskjæftigede med deres Arbeide. Selskabets Bestræbelser vare henvendte paa at sætte i saadanne ufuldkomne Anstalters Sted rummelige Skoler, der kunne modtage to til 3 hundrede Børn paa engang, og der, i det de forskaffe Forældrene den samme Besparing af den for dem saa vigtige Tid, tillige ere istand til at blive mere hældbringende for Børnene, og derved for Forældrene og for Staten selv. *Her skulde være et Tilflugtssted — ej en Tvangsanstalt, eller mørkt og skummelt Fængsel. Her skulde være en Renligheds, Ordens og Lydigheds Skole, hvor Børnene, uden selv at vide det, tidligen kunne vænne sig til Blidhed og Velanstændighed og til at undgaae alt Vanhelligt og Ureent; hvor de lære, i det de lege; med et Ord, hvor deres Aand og Moralitet kan faae sin første Udvikling.* — Selskabet fik adskillige saadanne Tilflugtssteder for unge Børn bragte i Gang. "Diet møder der karske, venlige, muntre, i barnlige Lege sig omtumlende Børn, der tidligen lægge for Dagen, at Anstændighed, Renlighed, Godmodighed, gjensidig Hjelpsomhed og hurtig Lydighed hos dem er en Vane. At denne Forbedring af Børnenes Sæder og Vaner maae have en hældbringende Tilbagevirkning paa Familiens øvrige Medlemmer, naar Aftenen forsamler dem med disse, derom kan der ikke være nogen Tvivl."

I det brittiske Selskab til Fængslers Forbedring maatte naturligviis hint førstnævnte Selskabs Formaal og Bestræbelser blive anseete af høj Vigtighed. Committeen for Selskabet til Fængslers Forbedring udstædte derfor en Opfordring, hvori udvikles de store Bevæggrunde, der opmuntre Fædrenelandets og Menneskehedens Venner til hver i sin Kreds af yderste Kræfter at samvirke til hine Tilflugsstæders Oprettelse,

og at slutte sig til det Selskab der har gjort denne Plans almindelige Udførelse til Gjenstanden for dets Bestræbelser. Den i London residerende Committe modtager Subskriptioner fra hele England, og deus nærmeste Hensigt er at aabne i London en Mønsterskole, der praktisk skal gotgjøre dette Systems heldbringende Følger.

Disse Instituter, der have haft den hældigste Fremgang i Englands folkerige Stæder, ere efterlignede i Paris, hvor en Forening sammentraadte med et allerede tiligere der oprettet velgjørende Selskab (la societé de charité maternelle) og indbød til milde Bidrag til saadanne Tilflugtssteders Stiftelse.

I Genf er ogsaa en slig Stiftelse. Man læste nylig i Dagen No. 267 derom følgende: "Over 150 Børn ere nu her forsamlede, og ved Tilflugtsstedet er en stor og skyggefuld Haveplads. Disse Smaafolk, hvoraf de ældste ikke ere over sex Aar, blive her beskjæftigede under en Lærers og en Lærerindes bestandige Tilsyn. Disse tilholde dem med Blidhed og Godhed til smaa nyttige Sysler og vaage over deres Lege, der er et frydfuldt Syn, især naar man sammenligner den Frihed og det Velvære, som de her nyde, med den Tilstand som var deres Lod i deres Forældres snævre og usunde Boliger, hvor de, overladte til dem selv, i Urenlighed og Dovenskab hendøsede deres tidlige Alder. — Hans kongelige Højhed Prinds Frederik af Danmark har efter et naadigt Besøg i Stiftelsen tilsendt Direktionen en Gave af 200 Francs."

Hr. Dct. Nathan-David har, ved i sit interessante Tidsskrift "Statsøkonomisk Arkiv", 2det Binds 1ste Hæfte at meddele Underretninger om saadanne Stiftelser andre Steder (hvorfra tildeels ovenstaaende er uddraget) vakt Opmærksomheden paa, hvorledes ogsaa i Danmarks Hovedstad et saadant Instituts Stiftelse vilde være en sand Velgjerning for den arbejdende trængende Klasse. Vi tillade os at optage Slutningen af hans Meddelelse: "Ogsaa hos os er det ikke sjeldent at see tiggende Børn paa Gaderne, og Menneskevennen har ofte Lejlighed til med Rædsel at see Børn dybt sjunkne og fordærvede i en Alder, hvor ingen Lidenskab endnu burde forstyrre Hjertets Fred, og qvæle Uskyldighedens Blomst. Hvor ofte seer man ikke en Moder tiggende med sit Barn ved Haanden! Moderen vilde kunne arbejde, og Barnet ikke blive oplært i den meest demoraliserende Konst: at tigge; begge vilde blive bevarede for Lediggang og dens skrækkelige Følger, naar ikke Nødvendigheden af Opsynet over Barnet bandt begge til hinanden og til Orkesløshed. Der er i Samfundet intet Spring saa stort som imellem den simpleste Arbejdende og den Tiggende; den sidste er skilt fra den første ved en Kløft, hvori Flid, Orden, Skam, Undseelse og Bluefærdighed ligger begravet. Og med disse er alt det tilintetgjort, der gjør Tilbagegangen til det borgerlige Liv og Muligheden af moralsk Udvikling tænkelig. Hvad er der ikke gjort i Danmark for Almueskolernes Forbedring; og hvilke Følger maatte ikke Regjeringens menneskekjærlige Bestræbelser have havt, naar ikke Barnet allerede ved sin Indtrædelse i disse ofte medbragte slemme Vaner, og skrækkelige Tilbøjeligheder, som ingen senere Opdragelse er istand til at udrydde? — Der vil ogsaa hos os sikkert findes Menneskevenner, som ville række en hjælpsom Haand til disse Skolers Oprettelse, og der med Raad og Daad vilde bidrage til deres hensigtsmessige

Indretning. Bevarelse for moralsk Fordærvelse, og mere sandselig end mental Underviisning i Religionens og Moralens store Sandheder, maa være disse Skolers Øiemed. Vi troe ikke at feile, naar vi her see en værdig Gjenstand for det Samfunds Opmærksomhed, der under Hds. Majestæts Dronningens allerhøieste Beskyttelse har dannet sig for qvindelig Velgjørenhed, og der med en Iver og Vedholdenhed som Landets dyrebare Moder har skjænket sit høie Bifald, bestræber sig for den tjenende Klasses moralske Forbedring. Aabnede af en saadan Haand ville disse Tilflugtssteder for unge Børn snart blive en Mark, hvorpaa en herlig Sæd skal modnes, hvis velgjørende Frugter hele Borgersamfundet med Tak og Velsignelse vil høste."

Hvad for en Landsmand var Holger Danske?

Fra den Tid af, da Suhm erklærede, at Holger Danske ikke kommer os ved, er den Mening bleven almindelig, at han ikke var en Dansk*) Men denne Menings Rigtighed kan ikke ansees for afgjort, førend følgende Punkter blive undersøgte:

1) Om det er rimeligt, at Pseudo-Turpin, som har levet imellem A. 900 og 1160, har taget Navnet Dacia i en anden Betydning end hans Samtidige, hos hvilke det betegner Danemark.

2) Om det er rimeligt, at de frankiske Ord thegan (Helt) og tan *) eller dan (dansk), have været forvexlede.

3) Om Fortællingerne og Hypotheserne i Skriftet Real di Francia have allermindste Paalidelighed.

Disse Spørgsmaale anbefales til vore lærde Sprog- og Historieforskeres Opmærksomhed.

J.

*) S. Rahbeks Eldgammel Moerskabslæsning 2 H., Pag. XI-XIII.

**) Dette er den sandsynlige Singul. til Plur. teni; men Formen dan har formodentlig og fundet Sted, da man har denemarkera. Af than findes intet Spor.

Indenlandske Efterretninger.

Frederikshavn den 4de November. I Stormen den 1ste Dennes sank, mellem Frederikshavn og Diget, Skonnerten Neutral, ført af Capt. Gasmann af Porsgrund, kommende fra Finmarken, bestemt til Gothenborg, efterat den flere Gange var stødt paa Revene. Det stormende Veir med paalands Vind og Brænding paa Stranden gjorde de Ulykkeliges Redning yderst vanskelig, men Hædersmanden Skipper Jacob Uebersax, den Samme der med nogle Lodser og Fiskere frelste Capitain Gustaf Hall og Mandskab, viste sig og her, som den sande Menneskeven, idet han i Forening med Skipper Dittmer og flere brave Sømænd her fra Byen, efter lang Kamp med Bølgerne, endelig naaede den lille Jolle, hvori Capt. Gasmann med Reder og Mandskab havde reddet sig og saaledes førte dem tillands ved Bangsboestrand. De Ulykkelige have intet reddet, uden med Nød og Neppe, Livet. De beklage med alle Sømænd, Mangelen af en større Havn ved Frederikshavn, og Ønsket om en saadan fornyes ved enhver Storm, der berøver mangen stolt Sømand Livet og i eet Øieblik tilintetgjør flere Menneskers Velfærd.

Blandede Efterretninger.

Forgiftelse ved Gedemelk. En sørgelig Begivenhed sysselsætter i denne Tid Sundhedspolitiet i Staden Marseille. Den 9de August d. A. om Middagen spiste en derværende Skoleholderinde med hendes Mand, Medhjelperinde og tolv Børn en paa Gedemelk kogt Nudlesuppe, og neppe var det skeet førend der viste sig Spor af Forgiftelse, ifølge hvilken Natten derpaa et Par Børn paa 3 til 4 Aar døde. Ogsaa i et andet Qvarteer af Staden virkede Forgiftelsen blot ved Melk, at adskillige Mennesker døde. Lægerne, der bleve kaldte til Hjelp, have fra Sygdomstegnene sluttet til et Narcoticum, og mene at dette ulykkelige Tilfælde maa tilskrives Skarntyden eller andre giftige Planter, som Gederne havde nydt. Der er skeet Indberetning desangaaende til den Kgl. Procurator og Mairen har paabudet en nye Undersøgelse, for at erfare den sande Aarsag til denne Forgiftelse. 29.

Tyrkisk Spaadom. Blandt Tyrkerne er en Spaadom gjængse, der, efter Sagnet, skal være funden udhuggen paa Santons Grav og lyder omtrent saaledes: det tyrkiske Rige vil blive ødelagt af Russerne; det første Slag, som vil forefalde mellem begge de stridende Magter, vil blive tabt af Tyrkerne ved Dniesters Bredder; et andet Slag, som vil blive leveret i Nærheden af Constantinopel, vil ligeledes falde uheldigt ud for Osmannerne og deres Sultan vil see sig nødsaget til at vælge Damask til sit Opholdsted." 29.

En Pascha vilde forlede Grækeren Dimos Zerwas til et Forræderie mod sine Landsmænd, og tilbød ham 800 Punge (hver paa 500 Piastre) og Hædersposter. Grækeren skrev herpaa: "meget ærede Pascha! Send mig ikke dine Penge; de ere saa mange, at jeg ikke engang kan tælle dem; men desuagtet vilde jeg ikke sælge for samme en Steen af mit Fædreneland, end sige Fædrelandet selv. Hvad de Hæderspostes angaaer, som Du har lovet mig, saa hædre min Vaaben mig, som jeg bruger til mit Fædrelands Forsvar." 29.

I Paris skal nu opføres engelske Skuespil og Subskriptionen lyder paa 77 Forestillinger man agter at give. I Revolutionstiden opførtes i Hamborg franske Skuespil, hvis fleste Besøgere bestode af de sig der dengang opholdende mange franske Emigranter. Nu synes de engelske Skuespil i Paris især at være beregnede paa de mange sig der opholdende engelske Reisende af begge Kjøn, hvis Antal for Øieblikket anslaaes til 80,000. 29.

Kjøbenhavns Børs, d. 13 November 1827.

Hamburg 2 M. —		à
à vista 216		
Species 221		
Specier solgtes til 13 Rbmk. $4\frac{1}{4}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$158\frac{1}{2}$	159 Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$49\frac{1}{2}$	— Rbß. Tegn.
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	84	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	$77\frac{1}{2}$	$77\frac{3}{4}$ i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	— Rbd. r. S.
Dito Dito	$112\frac{3}{4}$	113 Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	97	— Rbd. r. S.
4 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco
4 pC. Dito nye	98	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	—	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 92.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 17 November 1827.

En dansk Reisendes Meddelelser om Medicinalpolitie, Godgjørenheds-Stiftelser, Fængsler rc., alt med Hensyn til Fædrenelandet.

Læge-Anstalter for de Afsindige i de Kongelige Sachsiske Lande, især deleshed den paa Sonnenstein ved Pirna.

Jeg saae enkelte Reconvalescenter at vandre endog uden for Murene i de ødelagte Fæstningsværker og Bastioner, at anlægge smaae Haver og Viingaarde. De af simplere Stand bortkjørte paa Hjulbøre Gruus og Steen, og rundt omkring saae jeg lutter Bevægelse og Liv. Ved min Indtrædelse i selve Bygningen modtog Dr. Pienitz mig velvilligt, og bad mig at give mig nu ret Tid, da han vilde gjennemgaae med mig alt det Vidværdigste i hele Anstalten. Anbefalingen til den fortreffelige Læge skylder jeg, saavelsom saa megen anden Velvillie, Hr. Kammerherre M. F. v. Irgens Bergh, Ridder af Dannebrogen. Han bevirkede mig Adgang til Kongens Livlæge, den værdige Hedenus, som dengang var med Kongen i Pilnitz. Denne Læge gav mig igjen en Anbefaling til Stiftelsen *).

Da Lokalet i denne Bygning er meget stort, har man med mindre Vanskelighed kunnet indrette passende Afdelinger ej allene med Hensyn til de forskjellige Kjøn, men ogsaa til deres Stand, Sygdommen o. s. v. Saaledes haves

*) Et tydeligt Begreb saavel om Slottets Beliggenhed, som dets indre Indretning, vil Du kunde erholde af en for nogen Tid siden i Boghandelen udkommen Efterretning. See: "Nachricht von der Heil- und Verpflegungsanstalt Sonnenstein bei Pirna, am Tage der zweiten Einweihung der Kirche allda, d. 2 Novbr. 1817. Zweite mit einigen Anmerkungen, acht neuen Beilagen und eben so viele Kupfern versehene Ausgabe. Sonnenstein 1817. fra Pag. 1—14.

Quædam de Nosocomii quo animo aegrotantibus cura adhibetur institutione optima. Dissertatio inauguralis medica. Auctor Mauritius Pienitz. Lipsiae 1825.

ogsaa tilstrækkelig Plads til den Indretning at de støjende Rasende kunne være afsides, da deres Lokale er langt bortliggende. Saavel denne indre Indretning som Omgivelsen er tydeligen afbildet i de 6 i Kobbertavler givne Planer og Afbildninger, som ere vedføjede fornævnte Bog.

I alle Værelser, ogsaa der hvor de Rasende blive bevogtede, vare Sængestederne af Jern. De vare temmelig massivt forarbeidede, dertil Halm- eller Krølhaars-Madratser efter Omstændighederne. I Værelset for de Rasende brugtes vel Tvangstrøjer, ogsaa den Jacobiske saakaldte Tvangs-Gjorde, hvorved den Syge kan fastspændes saaledes i Sengen at han kan vende sig. *)

Disse Værelser for de Rasende og de Uroelige vare indrettede efter Autenrieth's Forskrivt, nemlig i nogen Afstand fra Vinduerne og fra Kakkelovnene vare der befæstede glathøvlede stærke Stænger af Eegetræe o. s. v. **)

I alle Værelser, ogsaa i de øvre Etager af Slottet, fandt man for Vinduerne ingen Indretninger af Jern, som Jernstænger o. s. v., men blot anbragte stærke Stænger af Eegetræe, hvid malede. For enkelte Vinduer saae jeg stærke Jalousier af Eegetræe. ***)

Jeg saae i et andet stort Værelse hænge en Deel Gevæhrer uden Laas og nogle af Træe,

*) See Jacobi's Sammlung für die Heilkunde der Gemüthskranken, 1 B. 1823.

**) See: J. H. F. Autenrieth's Versuche für practische Heilkunde. Tübingen 1807. 1 B. 1 Heft, Pagina 212 osv.

***) Cfr. Dr. Pienitz fornævnte Dissertatio: Qvaedam de Nosocomii &c. pag. 16.

som ogsaa benyttes til Excercering. Et stort Hjul stod i samme Værelse, hvori den Afsindige, naar han blev indesluttet deri, var nødsaget til at bevæge sig og dreje det rundt. *) Dette Hjul brugtes til enkelte dovne Afsindige, som slet ikke havde Lyst til at røre dem. Det saakaldte Langemannske Tvangsskab, hvorfra, naar den Afsindige indelukkes deri, Hænder og Fødder stikke ud, ligesom ogsaa Drejemaskinerne, fandt jeg sammesteds; men Dr. Pienitz forsikkrede mig, at det var Ting som næsten burde sættes ud af Virksomhed. "Lægens kraftfulde hjertelige humane Indvirkning var bedre end al Mekanik."

Og virkelig behøver man kun at see og tale med Dr. Pienitz, og man vil lettelig holde sig overbeviist om, at denne Mand er, om jeg saa maae udtrykke mig, skabt for Anstalten. Med et behageligt imponerende Udvortes besidder han et blidt og godmodigt Væsen, saa at enhver af de Afsindige vi mødte viiste Ærefrygt og Tillid. Enkelte af hans Behandlingsmaader findes i Nasses Zeitschrift 1818, 4 Heft p. 386.

I de nedre Etager ere Badeindretningerne, i Sideflöjene Kjøkken og Vaske-Indretninger, paa den anden Fløj Afdeling for Priveterne o. s. v.

I den Mellemste-Etage er Conversations-Værelserne, og Consert-Værelset, Billard-Værelset; fra alle disse Værelser nydes den deiligste meest fortryllende Udsigt. I det største Conversationsværelse saae jeg foruden andre musikalske Instrumenter, et Positiv og et lidet Bibli-

*) En Beskrivelse af dette Hjul findes i Nasse's Zeitschrift für psychische Aerzte. 1818, 4 Heft, pag. 344.

othek af pænt indbundne Bøger. Efterat have gjennemgaaet det indre af Stiftelsen blev jeg af Dr. Pienitz og hans Kone indbudet til Middag at spise hos dem. Man førte mig ind i et stort velmøbleret Værelse, i hvis Midte stod et stort veldækket aflangt Bord til 20 Personer. Imedens jeg underholdte mig med Dr. Pienitz og hans Kone, forsamlede Gjæsterne sig; efter deres Paklædning og Udseende alle dannede Mænd. Dr. Pienitz satte sig ved den ene Ende af Bordet, hans Kone ved den anden, og hans Søn i Midten. Gjæsterne sadde dem efter deres Couvert til Bords. Dr. Pienitzs Søn læste høit med Værdighed en passende Bordbøn. Alle Gjæster foldede Hænderne, alt var stille og andægtigt. Min Sidemand var en berømt Philolog fra B. (paa hvis anden Side hans Datter sad, der var kommen hid at besøge ham), ligeover for mig sad en russisk Oberst, til højre Side var en Senator og en Godseier, og skraas over for sad en meget udmærket Skuespiller H. fra D. Hos hver af Bordgjæsterne stod en Karaffel med Vand og et Viinglas, og lige over for Dr. Pienitz og hans Kone stod en stor Karaffel med Viin. Syge-Opvarterne fungerte nu som Tjenere. Dr. Pienitz og hans Frue skare for, Tjeneren bragte Maden omkring. Hver drak sit Glas Vand til Maden, indtil Dr. Pienitz spurgte Een eller Anden, "befaler De ikke et Glas Viin, Hr. N. N.?" Hvilken, naar han sagde ja, blev af Tjeneren præsenteret Vinkaraflen, hvoraf han selv skjenkede i. Dr. Pienitz, Frue og Søn vare her Sjælen i den hele Forsamling. De ledede Samtalen f. Ex., paa Kjøbenhavns Bombardement, paa Sundet, paa Hveen, og Tycho Brahe, og man maatte næsten troe, at man ikke var blandt Afsindige. Naar Een eller Anden, f. Ex. Skuespilleren begyndte at svæve ud i Samtalen, behøvedes kun et Ord af Dr. Pienitz, "besind Dem gode Hr. H., Blodet stiger Dem lidt til Hovedet, drik Dem et Glas Vand", og saaledes bragte han dem tilbage, saa at de undskyldte dem eller bad om Forladelse. Efter Spisningen blev serveret med Kaffe og Thee. Under Theedrikningen lykønskede En og Anden mig til min Hidkomst, med Forsikkring om, at jeg ville have al Aarsag til Tilfredshed, og af Lægen kunde vente den snareste Hjelp. Andre, da de hørte, at jeg kun i Besøg var kommen did, viste sig omhyggelige for at give den beste Anvisning saavel paa Vejen, som til Værtshusene; de tilbød mig endog at forsyne mig med Vexler osv. Derefter blev foretaget Spadserture i den store vidtløftige Have, hvor Nogle morede sig med Keglespil, med Kjøren i en lille Vogn osv. Med Enkelte foretoges, ledsagede af Dr. Pienitz Søn, Spadserekjøretoure.

Her indfandt sig ogsaa en Deel af de mindre Rolige, som endnu havde Tvangstrøjer eller Tvangsbelter paa, og for at skjule det ubehagelige Syn, har Dr. Pienitz ladet indrette til enhver af disse Syge pæne Kapper af fint graaligt Klæde, saa at man ikke kan see, at han har en Tvangstrøje paa. Jeg saae saaledes en Greve spadsere med 2de af sine Tjenere.

Hvad Opvartningspersonalet angik, fandt jeg adskillige vakkre Mænd som vare lønnede, og ikke afgivne fra Straffeanstalter. Det forekom mig, at Sidstnævnte var her en haard Nødvendighed, og i det første Aar

undveeg Adskillige af dem. Instruxen for disse Opvartere er lige med den i Forsørgelses-Anstalten i Waldheim og som jeg siden skal tilføje.

Dr. Pienitz med Familie har et lidet vel indrettet Huus nede i Byen ved Foden af Bjerget hvor Slottet ligger; her tager han enkelte Reconvalescenter til sig til Conversation; saaledes var jeg om Aftenen i et Theevandsselskab med adskillige interessante saavel fuldkommen helbredede som Reconvalescenter, af hans Patienter. Ikke langt fra hans Bygning har Præsten sin Bopæl; han er en fortræffelig elskværdig Mand, som viselig bidrager sit til den Syges Helbredelse ved Religionens velgjørende Indvirkning. Kirken, som ligger nogle Skridt fra Slottet, hvor der før har været en Bastion, er meget hensigtsmæssigt indrettet til Opbyggelse og Religionsøvelse *). De Afsindige have deres Sæder paa Gulvet.

Religions-Undervisning for Afsindige udkræver vistnok, at man maa være bekjendt med ethvert Individs Sindsbeskaffenhed, Aarsagerne til hans Afsindighed osv. Her maa altsaa Lægen og Religionslæreren troelig række hinanden Haanden. **).

*) Besynderligt er det, at de underste Hvælvinger af Kirken bruges til Magaziner for Korn og Meel osv.

**) Om denne saa vigtige Gjenstand finder man den interessanteste og lærerigste Oplysning i G. M. Barrows Værk: Inquiry into certain errors relative to insanity. En god Oversættelse heraf findes i Nasse's Zeitschrift für psychische Ärzte 1820. 4 H. S. 793 u. f. — Cf. Voisin, Des causes morales & physiques des maladies mentales, à Paris 1826. p. 33. Institutions religieuses.

Fremdeles maa jeg anmærke, at Dr. Pienitz, naar det er ham muligt, afgiver endnu ikke strax de af ham Helbredede som saadanne. Enten indlogerer han dem hos Præsten, eller i Byen hos sine Bekjendtere, hvor deres Familie kan komme til dem og leve en kort Tid sammen med dem. Og her besøger Dr. Pienitz dem som Læge og Ven og iagttager dem.

Disse Reconvalescenter kalder Dr. Pienitz Forlovede (Beurlaubte). Fremkommer der imidlertid nye Paroxysmer, kunne de snart blive bragte tilbage til Anstalten.

Da Waldheim er tildeels at ansee som et Depot for de Incurable fra Sonnenstein, og er mere ene Forsørgelses- og Straffe-Anstalt, lagde jeg ikke Vejen derhen, men desangaaende kan Du, saavel om dens ældre som nyere Indretning faae Oplysning i følgende Skrivter: I Dr. Pyls, Neues Magazin für die gerichtliche Arzneikunde. 1ste Band, 1stes Stk., pag. 100.

Aufforderung an Regierungen, Obrigkeiten und Vorsteher der Irrenhäuser zur Abstellung einiger schweren Gebrechen in der Behandlung der Irren, v. Dr. Hayner, Arzt der Versorgungsanstalt zu Waldheim in Sachsen. Leipzig 1817.

Instruxen for Opvarter-Personalet paa Sonnenstein og Waldheim er følgende:

1.) Man maae ikke modsige de Afsindige naar de paastaae noget urimeligt eller galt, for at undgaae Ordstrid og Trætte. - Har den Syge falske Anskuelser, rettes saadant bedst af Lægen.

2.) De maae heller ikke ligefrem bestyrke den Afsindige i sine fixe Ideer, men heller søge at bringe ham i Samtale om andre Ting, som muligen kunde drage hans Tanker derfra, og i det mindste ikke indlade sig vidtløftigen med ham.

3.) De maae heller ikke ligefrem bestyrke deres Indbildninger, eller pirre dem til at fremkomme med deres gale Fagter og Vaner.

4.) Man maae ikke gjøre Nar af dem hverken under fire Øine eller i andres Nærværelse.

5.) (holdes for den vigtigste Paragraph) Man maae aldrig lyve for dem; Hvad der loves dem, det maae holdes. Og alt maae nøye og punktlig opfyldes.

Det er ikke tilstrækkeligt nok, at disse Regler blive bekjendtgjorte for Sygevogterne og Sygevogterinderne. De maae jevnlig indskærpes. Ved hver Overtrædelse af denne Instrux, maae Straffen paafølge hastig, stræng, og ueftergivelig.

Er Forseelsen meget stor, maae de ufortøvet af Lægen kunne afskediges og strax forlade Stiftelsen.

Den danske Almanak.

(Meddeelt.)

Ved at tage Hensyn til, at Almanakken er et Skrift, der kommer i Alles Hænder, for en stor Deel Almuens Hovedlecture, og kunde være et ikke ubetydeligt Middel til dens Dannelse, synes det at beklage, at den danske Almanak er saa maadelig udstyret; det maae især være paafaldende for enhver der kjender Ferdinand Stiller's Schlesvig-Holsteinischen Gemeinnützigen Almanach, som udgives i Altona; om denne Stiller's Almanak maae man tilstaae, at Udgiveren synes, at lægge det an paa, at den med hvert Aar skal anbefale sig mere; den er 4re Gange saa stor som den danske Almanak, 4 Ark i Duodez Format, indeholder mangen læseværdig lille Afhandling, meddeler ofte interessante Notitser, er net indbunden i coleurt Papir og koster næppe saa meget som den danske Almanak, 2 lybsk Skilling uindbunden, da denne, om hvilken vel ogsaa enhver maae tilstaae, at den er meget for kostbar efter dens Omfang og Beskaffenhed, koster for Aaret 1828 det samme som for 1827 — 9 Rbß. altsaa $2\frac{1}{2}$ lybsk Skill., indhæftet, det vil sige, at dens faa Blade, et Ark i Sedez, ere bundne sammen, ofte slet nok, med et Qvarteer Traad.

Om det astronomiske Taarn, til hvis Fordeel Almanakkerne her ere bestemte, nyder en stor eller lille Portion af de vist flere 1000 Specier, som Nettoprovenüen af de danske Almanakkers Trykning, ifølge disses Beskaffenhed og Pris, sandsynlig maae beløbe sig til, er Anmelderen ubekjendt; men han tvivler ikke paa, at Regjeringen aldrig har villet, i det den søgte ved et Privilegium, at fremme et offentligt Gode, — de astronomiske Observationer, — at Almuens Tarv skulde faa ganske oversees; hvilket ogsaa er tydelig af Cancelliepromemoria af 24de Decbr. 1779, der omtaler, at landoekonomiske Bemærkninger fra Landhuusholdningsselskabets Side maae tilføies Almanakken, istedetfor forhen Psalmer og Bønner; da ved Tilladelsen hertil er tilføiet: "dog at Prisen paa Almanakken i ingen Maade forhøjes, thi det vilde trykke Almuen."

Indenlandske Efterretninger.

Aarhuus d. 13de Novbr. *Natten imellem sidste Løverdag og Søndag var der en frygtelig Ildebrand her i Nabolavet. Hele Lyngbyegaard afbrændte, paa Stuehuset nær, som der ogsaa*

havde været Ild i, men ved uhyre Anstrængelse blev reddet. Forresten brændte Alt paa Gaarden saa aldeles, at der af Udbo, Korn, Avlsredskaber og Besætning ikke blev frelst det allermindste; kun det Korn, som stod i Hæsser, fik man reddet. Over hundrede Kreature og alle Gaardens Heste, tilligemed en gammel Kostgjænger, Erik Carlsen, omkom ynkelig i Luerne. Alle Gaardens Folk laae i dyb Søvn, da Ilden udbrød, først ved dens Bragen fornam man Ulykken, og saae den hele Gaard omspændt af Luer, som om Ilden kunde været udbrudt flere Steder paa eengang. Mens Gaarden brændte, udbrød der ogsaa Ild i Møllen, nogle Bøsseskud derfra hiinsides Skoven, og som ligeledes afbrændte saa aldeles, at man ikke fik synderligt reddet, og hvorved en Møllersvend forbrændtes.

I Viborg Avis af 10 Novbr. læses følgende: Tirsdagen d. 6te dennes om Eftermiddagen Kl. 2 blev den eenlig liggende Gaard Theils i Taarup Sogn aldeles ødelagt af Ildebrand, tilligemed samtlige Bygninger, Indbo og indhøstede Sæd af alle Slags. Gaardens Beboerinde og 12aarige Plejesøn, bleve ogsaa et Offer for Luerne; deres forbrændte Legemer fandtes i Nærheden af Stuedøren, hvorigjennem de ventelig ville have søgt Redning, og deres Legemer kunde kjendes derpaa, at noget Klædemon, beskyttet af Legemet, ikke var opbrændt. Venteligen har Ilden overrasket dem da de sov til Middag. En Ungkarl, som skulde ægte Konen og som, da Ilden opkom, pløjede i Udmarken, tabte i Penge 200 Rbd. og 5 Læs Effecter, som han faa Dage forud havde ført til Gaarden. Ildens Aarsag er ei udfunden; men man gisner, at Konen om Middagen har været paa Loftet med Lys, og der har tabt en Gnist, som lidt efter lidt har fænget alt meer og meer, og naaet noget Foder, som befandtes i Stuehuset umiddelbar op til det Værelse, hvori de omhandlede Personer toge Middagshvile. En Tjeneste-Karl fra den nærliggende Jordbro-Mølle blev, ved at søge at dæmpe Ilden, slemt forslaaet.

Blandede Efterretninger.

Et høist mærkeligt Skrift er i forrige Aar udkommet i London under Titel: Memoirs of Zehir-ed-din Muhamed, Emperor of Hindostan written by himself, in the Jagatai Turki &c. London 1826. Mindeværdigheder om Zehir-ed-din Muhamed, Keiser af Hindostan, skreven af ham selv i det Jagatai Tyrkiske). Værket er oversat deels af John Leyden, Esq. M. D., deels af William Erskine. Det er forsynet med Anmærkninger og en geographisk historisk Indledning. I Edinburgh Reviews, Juni d. A., læses en Bedømmelse derover. "Dette, siger Rec., er et meget mærkeligt og beundringsværdigt Værk. Men det stærkeste Indtryk, som dets Gjennemlæsning har gjort paa vor Sjel er den autentiske Histories Grændseløshed, og dersom vi tør vove at sige det, Unyttigheden af al Historie, som ikke vedkommer de os beslægtede Nationer eller i een eller anden Henseende indvirker paa vor nuværende eller tilkommende Tilstand. — Vi have her en bestemt og tro Fortælling om adskillige Hundrede Feldtslag, Beleiringer og store Krigstoge, og en Skildring af en overordentlig Mængde høje enkelte Personer, — Mænd, berømte i deres Tid over store Jordstrøg, for Genie og Lykke. Digtere, Erobrere, Martyrer — Stiftere af Stæder og Kongehuse — Forfattere af udødelige Værker — Hærjere af vide Landstrækninger med overvættes Rigdom og Befolkning. Om alle disse store Mænd og Begivenheder, har ingen i Europa, naar vi undtage en Snees eller to lærde Orientalister, nogensinde hørt tale forhen, og vi troe det vilde ikke være vanskeligt at bevise, at vi ei vinde Noget ved at høre tale om dem nu. Nogle faa mærkværdige Træk, der staae i paafaldende Modsætning med vore Sæder og Vedtægter, kunne maaskee indpræente sig den grandskende Læsers Hukommelse — med en dunkel og forvirret Erindring om det glimrende Phantasmagorie. Men ikke Een, kunne vi godt sige, vil ansee det Umagen værd at fordøje eller udvikle Historien, eller give sig den Uleilighed at blive bekjendt med de styrende Personer, eller befæste i sin Hukommelse Rækkerne eller Forbindelsen af

Begivenhederne. Imidlertid var dog Blodudgydelsen ligesaa stor — Udviklingen af Talenter og Mod ligesaa paafaldende, og Vrangheden af moralske Egenskaber og Ødselheden med Nydelsesmidlerne saa overdrevne, som i andre forlængst indtrufne Feldtslag, Intriger og Revolutioner, paa hvis omstændelige Skildringer vi endnu henvende den utrætteligste Opmærksomhed, og hvis Kjendsgjerningers og mindste Omstændigheders Bekræftelse end betragtes som et stort Arbeid i historiske Undersøgelser, og som een af den menneskelige Lærdoms og Skarpsindigheds ædleste Sysler. — Zehir-ed-din Muhamed, med det Tilnavn Baber eller Tigeren, var een af Zengiskhans og Tamerlans Efterkommere, og uagtet han kun havde arvet det lille Kongerige Fergahna i Buchariet, tilsidst udvidede sit Herredømme ved Erobringer til Delhi og den større Deel af Hindostan, og overdrog til sine berømte Ætlinger, Akber og Aurengzebe, Moguls prægtige Rige. Han var født 1482 og døde 1530. Uagtet han tilbragte den største Deel af sit Liv paa fortvivlede Krigstoge, var han dog en velopdragen og dannet Mand, en zirlig Digter; en nøjagtig og kræsen Critiker i alle Foredragets Finheder og Skjønheder; en mærkværdig og nøiagtig statistisk Jagttager i hver Egn han kom; en stor Beundrer af smukke Udsigter og deilige Blomster, og uagtet en andægtig Muhamedaner paa hans Viis, en meget bestemt og lystig Vindrikker; godlidende, tapper, veldædig, skarpsindig og aaben i sin Characteer; han kunde maaskee blevet en Henrik 4de, hvis han havde været opdraget i Europa, og endog saaledes som han var, vil man finde ham maaskee mindre besmittet af asiatiske Laster, af Grusomhed og Trædskhed end nogen anden asiatisk Erobrer. Det anførte Værk er en tro Oversættelse af hans egen Beretning om hans Liv og Handling, skreven omtrent 1508, i Form af en Fortælling, og fortsat siden som en Dagbog indtil 1529. Man finder hele Bogen igjennem forskjellige Træk af udmærket Naade og Hjertets Ømhed, som vidne om at Baber har været af aaben og ædel Characteer. Han begræder ti hele Dage en Ven, som faldt i et Svælg, efter eet af deres Drikkepartier, og benaader adskillige Høvdinger, der havde forraadt hans Tillid, og siden vare faldne i hans Hænder, med Livet, ja giver dem endog deres Eiendomme tilbage. Men alligevel findes der dog Træk af asiatisk Vildhed og haardhjertet Ødslen med Menneskeliv, der minde os om, at vi ere over Grændserne af europæisk Højmodighed og christelig Medlidenhed. I hans Krige i Afgahn og Indien bleve Fangerne med koldt Blod sædvanligen nedsablede efter Slaget, og en Triumph-Pyramide med ordentlig Symmetrie oprejst af deres Hjerneskaller. Disse rædsomme Henrettelser bleve med stor Høitidelighed udførte udenfor den Kongelige Pavillon, og ved en vis Leilighed berettes, at Tallet af Fangerne som bragtes til Henrettelse, var saa stort, at Souverainens Telt tre Gange maatte flyttes fra sin Plads, da Jorden ved samme var oversvømmet af Blod og opfyldt med bevrende Lig! — Da Moderen til een af de Konger, han havde afsat fra Tronen, havde ved Bestikkelse formaaet hans Kokke og Smagere til at komme Gift i hans Mad, blev ved Planens Opdagelse Smageren sønderskaaren, Kokken levende flaaet og deres Legemer trampede ihjel af Elephanter.

29.

Nürnberg er en af de Steder i Bayern, som udmærker sig ved at have mange Stipendier for Studerende at uddele. I dette Aar er saaledes uddeelt til 120 Individuer en Sum af i alt 13554 Gylden, og man har, hvad der i Henseende til Goddædigheds-Stiftelser er en saa højst vigtig Sag, udgivet Bekjendtgjørelse om Stipendierne og Stipendiaterne. (Hesperus Sept. S. 848.)

Liverpools Havn ved Merseyfloden, tre Mile fra dens Munding, har paa Flodens anden Side Chestershire, og Breden herimellem er omtrent $\frac{3}{4}$ Mil. Den meget levende og vigtige Færsel her, imellem Grevskaberne Lancaster og Chester, og de Vanskeligheder og Farer, som ere forbundne med Sejladsen paa denne Flod, naar Storme inddrive oprørte Bølger fra Havet, hvorved Skibes Overfart ofte kan opholdes i nogle Dage, opvakte allerede for nogle Aar siden, I-

deen at anlægge her en lige Vej, som den Brunel nu bygger under Themsen, men Ophavsmanden for denne Idee vilde først oppebie det hældige Udfald af sidstnævnte Foretagende. I denne Sommer er Sagen paa nye kommet paa Bane og et Samfund er i den Anledning i Virksomhed. Hr. Beanisch, en af Ingeniørerne ved Thems-Anlægget, har bivaanet bemelte Samfunds sidste Møder, og forsikret, i Brunels Navn, at det ikke kan være Tvivl underkastet, at man her ved samme Hjelpemidler, som i London anvendes, vil kunne bringe en Alfare-Vej istand under Merseyfloden, at den vil kunne udføres med en Sum af i det højeste 200000 Pd. Sterl. hvorimod den efter et maadeligt Overslag vil kunne afgive en aarlig Indtægt af omtrent 15000 Pd. Sterl. Brunels Skjold har, ved det sidste farlige Tilfælde, da Themsen havde gjort et sex Fod bredt Hul, staaet sig, og et lignende Tilfælde vilde ved Mersey, hvor der er Klippegrund, ei være at befrygte. ibid. 924.

Belzoni var fød til at gjøre Reiser, ligerviis som andre Mennesker til at være Digtere, Mekaniker, Sprogforskere. Han var fød i Padua 1778, og døde den 3die Decbr. 1823. I sine yngre Dage gjorde han i Lissabon og og Madrid stor Lykke i Skuespilhusene, ved i en pantomimisk Ballet at spille Samsons Rolle. Hans stærke Legemsbygning og Kæmpekræfter kom ham her tilgode. Det var især hans Reiser i Ægypten der gjorde ham berømt. Ved hans Død bleve de Frugter der for Videnskaberne ventedes af hans sidste Reise i Afrika tabte. Hans Levnet er givet af Depping i Annuaire necrologiq 1826 og derfra i N. Geogr. Ephem., 23 B. 5 St.

I Erfurt har den virksomme og duelige Bogtrykker J. J. Uckermann, Besidder af et anseligt Bogtrykkerie, og en lithografisk Anstalt, opfundet en elastisk Masse, ganske forskjellig fra den som nu bruges ved Bogtrykkervaltserne. Med bevægelige Typer forsynes Valtsen saaledes at den kan med megen Nytte anvendes ved Magaziner, i Pakhuse, ved Bøgers Stempling, maaske ogsaa i Kattun- og Farve-Trykkerier o. fl. St. (Mere i Hesperus ibid.)

Hertugdømmet Brunsvig har et Flade-Indhold af 73 Qvdr. Miil, med 240200 Indvaanere altsaa i Gjennemsnit 3290 Mennesker paa en Qvadratmiil. Hertugdømmet er inddeelt i sex Distrikter. Staden Brunsvigs Folkemængde er 34000, Staden Wolfenbüttels 8100 Mennesker. (Mere i N. geogr. Eph. XXIII B. 7 St.)

I Wien forevises i denne Tid i en Kirke en Mosaikafbildning af Leonardo da Vinci's berømte Malerie Nadveren, af Originalens Størrelse, 29 Fod langt og 15 Fod høi, sammensat ved tolv Stykker, af Italieneren Rafaelli. 29.

Kjøbenhavns Børs, d. 17 November 1827.

		à
Hamburg 2 M. — à vista 216		
Species 221		
Specier solgtes til 13 Rbmk. $4\frac{1}{4}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$158\frac{1}{2}$	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	50	— Rbß. Tegn.
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$83\frac{1}{2}$	$83\frac{3}{4}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	$77\frac{1}{4}$	$77\frac{1}{2}$ i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	— Rbd. r. S.
Dito Dito	$112\frac{3}{4}$	113 Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	97	— Rbd. r. S.
4 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	$105\frac{1}{2}$ i Banco
4 pC. Dito nye	98	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	—	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No, 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 93.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 20 November 1827.

Den faldne Kjæmpe.

En Sørgecantate,

indsendt fra Landet. *

Chor:

Klager! tuder! hyler! brøler!
Verden vorde gjennemvaad!
Du, der ellers aldrig føler,
med de Fromme bland Din Graad!
Jordens matte Glands bebude
Firmamentets Væsenskare:
at, er Livets Olje ude,
længe vil det da ei vare,
inden blind, stum, dorsk og døv
Kloden falder hen i Støv!

*. Uagtet den Besjungne lever i bedste Velgaaende, saa at kun et falskt Dødsrygte, i hvilket høiberømte Mænd saa tidt kom, har skuffet Forfatteren, synes Indsenderen, for at vise sin Vens gode Villie i det mindste, dog ei at borde tilbageholde denne Sørgecantate.

Aria:

I Verdener, som hist i Midnats Stund
saa trøstende langs Himlen vandre,
O, lever ei for Eder kun,
men viser og Medlidenhed med Andre!
Her var selskabeligt! Her var saa sødt
Og nu? saa kjedsomt, øde, dødt!
Seer Dieblikkets Magt til at forandre! —
Mod samme Maal hvert Blik var vendt,
for samme store Sag hvert Hjerte brændte;
selv Pogens Skoletid blev ei fuldendt,
før alt sit Værd og sin Bestemmelse han kjendte.
Det var! Det er ei meer! Det er forbi! —
Og vi?....

Rezitativ:

Og vi? End leve vi, men dorske, lade,
berøvede det sidste Værn, vi tidt
anvendte seiersæle, frelste, glade
mod Vinterens langsommelige Skridt!
I Clubbers Sale, som paa Kippers Bænke,
i larmfuldt Laug, som huusligt, fredsomt Hjem
eens kummerfulde Alle tænke;

eens haardt, jo Stødet var, der ramte dem.
"Det er forbi!" Grum Tanke! grumme Ord!
"Forbi!" Føl Eders Tab, ufødte Sjele!
Den faldne Kjæmpes lyse Eftermæle
døer aldrig ud paa en erkjendlig Jord!

Fuga:

Falden er Kjæmpen! Falden den Store!
Faderløse omringe hans Grav!
Ak! men der findes alene hans Stav!
Aanden vi søge, men ikke den spore!

Rezitativ:

Hør hans Bedrifter, Vandrer, Du, som staaer
saa rolig, hvor en Jord om Dig forgaaer! —
Stærk var han og forstod at samle,
i hellig Virksomhed til fælleds Maal,
Forelskede, Børn, Fjender, Unge, Gamle,
i dyben Stilhed snart, snart under vilde
Skraal. —
Viis var han; inden tykkest Planke
af Hjerneskal, der rummede høist Vind,
hvor aldrig forhen saaes Glimt af Tanke,
han bragte Hær af Planer ind. —
God var han; mangen Landsbydegn og Præst
eet heelt Bibliothek han skjænkte;
de samledes mod hellig Kirkefest,
frem toges han af Hylden, Alle tænkte. —
Den Kunst, hiin første, Brød i Ansigts
Sved at vinde,
lært og forglemt i Paradiis,
den han saa tidt paa spøgfuld Viis
gjenlærte Ynglingen at finde. —
Det onde Guld forstod, trods Modstand, frem
at lokke han af Aagerkarlens Lomme;
og Synderen gik da, naar Aftenen var omme,
forbedret, om end lettere og, hjem. —

Han lærte kløgtig Sjel i Rædslers Spænding,
naar Uheld lynede fra Vest og Øst,
at vove med sin Haand en snedig Vending
og mildne Lykkens haarde Bryst. —
Snak, Vid og Latter let forlede
til Opstand mod den arme Næstes Ro;
han jog dem forved sig i Vrede,
og taust stod Viddet da, men Næsten fro. —
Han indgav blidest, frommest, roligst Qvinde
det kjekke Mod, med Ord at revse Mænd. —
For evigt skilte han Ven og Veninde;
aargamle Fjender han forligte dog igjen. —
Umældt han i Gemakkerne gik frit,
men sad som Ven og mellem Bønders Kruse.
Børn under Prækener han korted' Tiden tit
og bragte Himlen ned midt i Forbedringshuse. —

Duet:

Han, den Stærke, Vise, Gode,
han, ak! han er ikke meer!
—
Den ulykkelige Klode
uden Haab ham blegnet seer!
—
Ven! Velgjører!
—
Barnets Leder!
—
Glædens Giver!
—
Sorgens Spreder!
—
Tankers Amme!
—
Helds Udbreder!
—

Ynglings Virksomhed blev lønnet!

—

Oldings Aften blev forskjønnet!

—

Qvindens Hierte dannet!

—

Aagers Guld forbandet!

—

Selskabskredsen sluttet!

—

Vid betuttet!

—

Himlen atter saaes dale
i Forbedringshuse ned!

—

Alt er tabt, vort Haab, vor Fred!
Intet magter at husvale!

Begge:

Det var! Det er ei meer! Det er forbi!
Og vi?....

Chor:

Vi klage, vi klynke,
vi bæve, vi fryse,
vi segne, vi synke,
vi mindes og gyse,
vi sukke, vi ynke,
den kommende Slægt! —
Død er, hyler! død Kløer Knægt!
Død Kløer Knægt!
Død Kløer Knægt!!!

Timotheus.

Om Tobaksrygen.

I nyeste Skilderie af Kjøbenhavn No. 78 og 79 d. A. har været indrykket et Stykke med Overskrift: "Tobakkens Vigtighed og Historie;" dette har givet Anm. Anledning til adskillige Reflectioner. At Brugen af Tobak især Tobaksrygen, uagtet de betydelige commercielle Fordele den har bragt og fremdeles bringer enkelte Stater, staaer i aabenbare Modsigelse med en forfinet udvortes Cultur, som kjendelig har tiltaget i Selskabet i de civiliserede Stater, og, engang indført, vel snarere vil skride fremad end gaae tilbage, kan ikke nægtes; ligesom at denne Nydelse har saavel meget ækle og modbydelige som physisk og moralsk fordærvelige Sider, og dog seirer hidtil, i det ringeste i vort Fædreland, Lidenskaben og Vanen i denne Henseende.

Den lidenskabelige Tobaksryger forsvarer vist sin Pibe til det Yderste; men lader det sig oplyse, at den anførte Paastand er grundet paa Sandhed, saa fører Resultatet til, at afgive et nyt Beviis for Menneskets Svaghed og Mangel paa Selvbeherskelse; hvilket bliver saameget mere indlysende, som der har været og fremdeles gives saamange, qva Mennesker, høist agtværdige Tobaksrygere; her er imidlertid ikke Talen om Personer, men om Tingen.

Hvilken Morskab kan ansees for uskyldigere end at ryge en Pibe Tobak? vil maaskee mangen en tænke, og, uden visse Betingelser kan jo vel siges adskilligt til Forsvar for denne Mening. Men betragtes Sagen mere in abstracto vil den maaskee have et andet Udseende end ved

den concrete Anskuelse. Hvad der med Hensyn til Individernes Velbefindende, og den Tarv og Trang, som udtaler sig hos Selskabet, hellere maatte ønskes borte, ophører hvad dette angaaer, — her er ikke Talen om hvad enkelt Mand inden sine fire Vægge foretager sig, — at være uskyldigt; thi det collidérer med de Pligter, som det ene Menneske har imod det Andet og imod Selskabet i Almindelighed, og naar et heelt Land, hvori den meest forfinede Civilisation har hæftet Sæde, banlyser en Ting, saa ligger heri i det ringeste et betydningsfuldt Vink om, at den er mistænkelig; — i Engelland taales Tobaksrygen ikke.

At Tobaksrygen i og for sig selv betragtet er noget Ækelt og Modbydeligt, synes let at bevise; thi at Enkelte med saa meget Maadehold og saa stor Forsigtighed ryge Tobak, at Andre neppe kunne mærke det, kan ikke komme i Betragtning, saa meget mindre som man selv hos dem maa antage, at deres moralske Følelse taler imod Tingen. Gaae vi ud fra Tobaksrygerens Person, saa, foruden det, at naar han aabner Munden, seer man sædvanlig i den en Rad af mørkegrønne Tænder, — ofte Stumper, fordi Piben har opslidt Tænderne, — bringer han ogsaa jevnlig en Uddunstning med sig, som selv Tobaksrygere ikke finde behagelig; thi den i Gangklæder og Lommetørklæder gjemte Tobaksrøg, behager faa Næser. Allerede i Betragtning heraf fristes man til at spørge, om det ikke maatte ansees for aldeles utilladeligt, eller i det ringeste ækelt og modbydeligt, at parfumere sig med Hvideløg? og er dog det Ene stort bedre end det Andet? De gustibus non est disputandum.

See vi nu hen til den Indflydelse som Tobaksrygen har paa Tobaksrygerens egen eller paa Andres huslige Indretning; hvorledes Tapetserier, Kobbere, Vinduesgardiner rc. rc. fordærves ved Tobaksrøgen; Luften i Værelserne forpestes; megen Uhumskhed adspredes hist og her i ellers reenlige og stundom endogsaa elegante menneskelige Opholdssteder, saa er man vel i høi Grad berettiget til, at kalde Tobaksrygen ækel og modbydelig.

Men det som mere er, den kan vel ogsaa ansees for physisk og moralsk fordærvelig. At den skader Tænderne er allerede berørt, og de mange Vædsker, som ofte Personer med et svagt Bryst ved den skille sig ved, bidrager sandsynlig ikke sjelden til Livets Forkortelse; Tydsklands berømte Hufeland taler ogsaa i sit Skrift om at forlænge det menneskelige Liv imod Tobaksrygen. Endvidere indbyder den ved mange Leiligheder, især i de Huse, hvor ingen særskilte Røgstuer ere, til Tilsidesættelsen af den Agtelse, som skyldes det andet Kjøn, — af hvilket den nærvesvagere Deel stundom befinder sig ilde ved Tobaksrøgen, og selv mangen Gang imod de Mænd, som ikke ere Tobaksrygere. Tobaksrygen, der ofte nu begynder i Skolegangstiden, og ansees for et Middel til at gjøre Drenge til Karle, føder Næsviished og Ubeskedenhed hos Ungdommen. Den er endelig hos de Fleste en Lidenskab, der, som enhver menneskelig Lidenskab, berøver dem, hvilke ere henfaldne til den, endeel af deres moralske Kraft.

I Eden var kun eet Kundskabens-Træ paa Godt og Ondt; men Menneskene plante gjerne flere, formodentlig for fremdeles tydelig

at vise Verden deres Uselhed og Afmagt, og hvorledes de ere i Modsigelse med sig selv.

Anmelderen veed heel vel, at hvad han her har sagt, vil ansees som en unyttig Tale, forsaavidtsom Mængden ikke tager den til Hjerte, og den for Mange vil være til Forargelse, især for dem af de Herrer Tobaksrygere, der sige i dette Stykke, som i andet mere med Digteren, — saavidt mindes Gøthe: —

"Recht aber soll vorzüglich heißen —
"Was ich und meine Gevattern preisen;
"Das Uebrige ist ein weitläufig Ding,
"Das schätz ich lieber gleich gering'! —

Hvorledes bør det latinske, italienske, spanske og franske Sprogs Verber inddeles?

Den gamle Inddeling af de regelmæssige latinske Verber i fire Conjugationer bliver nu af adskillige Sproglærde forkastet. Imidlertid kan man ikke nægte, at den fyldestgjør Fordringerne til en rigtig Inddeling, da den er udtømmende, og da Delene fuldkommen udelukke hinanden. Men den opfylder ogsaa andre, mindre væsentlige Fordringer til en Inddeling. Afdelingerne ere ikke alt for ulige af Omfang, og de ere omtrent lige meget afsondrede fra hinanden, d. e. den første Conjugation er omtrent lige saa forskjellig fra den anden, som denne fra den tredie o.s.fr. Endelig er den ogsaa naturlig, da Afdelingerne i mange Puncter, foruden den antagne Inddelingsgrund adskille sig fra hinanden, f. Ex. i 3die Pers. i plur. præs. ind. act. har 1 a, 2 é, 3 e, 4 i osv. Derved bliver denne Inddeling ogsaa beqvem, d. e. den tjener til at gjøre Reglerne for Verbernes Bøjning simple. Har man nemlig lært et Paradigma for hver Conjugation, og man tillige veed ethvert regelmæssigt Verbums 4 Hovedtempora (hvilket nok

ved enhver Inddeling bliver uundgaaelig nødvendigt), kan man, uden at anvende indviklede Regler, conjugere dem alle. Gjorde man flere Conjugationer, saa blev Antallet af Paradigmer forøget uden at man formodentlig kunde formindske Reglerne. Gjør man færre Afdelinger eller Conjugationer, kan det neppe fejle, at Reglerne blive mere vidtløftige, end de nu ere, og dette gjør Sagen vanskeligere for Begyndere. Imidlertid kunne andre Inddelinger have deres Værd, især for de egentlige Sproggrandskere; den af Dhrr. Professorer Rask og Hjort antagne hører til disse, og den har den Fordeel, at den kan overføres paa adskillige andre Sprog. I mine Regler for de franske Verbers Conjugation *), saavelsom i en liden Anmeldelse i Kjøbenhavnsposten No. 30 d. A., har jeg foreslaaet en anden Inddeling af Verberne i det franske og det italienske Sprog; denne kan ligeledes anvendes paa det latinske og det spanske, og forekommer mig, for disse saavelsom de forannævnte Sprog, meget naturlig.

Til Inddelingsgrund tager jeg for det latinske Sprog den Vocal, som i Imperfectet gaaer foran bam eller bar; denne er i 1ste Afdeling (ɔ: 1 Conjugation) a, i 2den (ɔ: 2, 3 og 4 Conj.) e. Saaledes har

	1ste Afdeling i	2den Afdeling
Imperf.	abam (r) —	ebam (r)
Præs. conj.	em (r) —	am (r)
Præs. part.	ans	ens
Fut. part. pass.	andus	endus
Gerundium	andum	endum.

Til første Afdeling høre de fleste Derivater, til anden de fleste Primitiver. Første Afdeling har stor Eensformighed i sin Flexion, saa at kun ganske faa afvige fra den sædvanlige; i anden er der stor Forskjellighed. Denne Omstændighed er fælles for alle 4 Sprog. Perfecter paa si (xi) og Supiner paa sum (xum) forekomme *kun* i anden Afdeling.

I Italiensk bestemmes Forskjellen *ogsaa* ved Vocalerne a og e; men det *Tempus, hvor* de skulle søges, er Gerundium; *mangler* dette,

---

*) Trykte i Kjøbenhavn 1827. De faaes i den gyldendalske Boghandel for 1 Mk.

kjendes Afdelingerne paa Sing. i Imperativet, hvor den første har a, den anden i. Saaledes har

	i 1ste Afdeling:	2den Afdeling:
Gerundium	ando	endo
Præs. part.	ante	ente
Imperat. sing.	a	i
Præs. conj.	i—	a—
Præs. ind. 3 sing.	a	e som oftest
— — 3 plur.	ano	ono som oftest.

Ogsaa i dette Sprog høre de fleste Derivater, undtagen de paa isco, til første Afdeling. Perfecter paa si og passive Participier paa so og uto findes kun i anden Afdeling.

I Spansken har 1ste Afdeling a, 2den ie foran Gerundiets Endelse ndo. Saaledes har

	i 1ste Afdeling:	2den Afdeling:
Gerundium	ando	iendo
Imperat. sing.	a	e
Præs. conj.	e—	a—
Præs. ind. 2 sing.	as	es } oftest.
3 sing.	a	e } oftest.
3 plur.	an	en } oftest.
Imperf. ind.	ava—	ia— oftest.

De fleste Derivater (undtagen de paa ezco) høre til første Afdeling. Perfecter paa se og xe, samt passive Participier paa ido forekomme kun i anden Afdeling.

I det franske Sprog bemærkes Forskjellen mellem de to Afdelinger tydeligst i Perfectet (parfait défini), hvis første Person i 1ste Afdeling endes paa ai, i 2den paa s med i, n eller in foran. Saaledes har

		1ste Afdeling:	2den Afdeling:	
i Parfait défini de l'indic.	s.	1. ai	i, u, in	s
		2. as	i, u, in	s
		3. a	i, u, in	t
	pl.	1. âmes	i, u, in	mes
		2. âtes	i, u, in	tes
		3. èrent	i, u, in	rent
i Imperf. du conj.		asse—	i, u, in	sse—
i Infin.		er	ir, oir eller re.	

De fleste Derivater (undtagen de med inf. paa ir, gérond. paa issant) høre til første Afdeling. Passive Participier paa s, t, i eller u forekomme kun i anden Afdeling.

Den videre Inddeling, som især behøves i den anden Afdeling, kan maaskee ikke vel være fælles for alle 4 Sprog. I Latin er Inddelingen efter Infinitiverne paa ére, ere og ire meget beqvem og i visse Henseender næsten nødvendig. De paa ere inddeles igjen beqvemt i dem med i og dem uden i foran o i Præs. indic. I Italiensk er det vel beqvemt at adskille dem paa ere fra dem paa ire, men da de med langt é have, dette Mærke undtagen, Intet, som adskiller dem fra dem med kort e, bør de vel helst forenes med disse. I Spansk bliver der to naturlige Underafdelinger, paa er og paa ir. I Fransk kan man vel efter Infinitivet adskille Verberne paa ir, paa oir og paa re; men denne Inddeling er just ikke meget naturlig, og hver af Underafdelingerne indbefatter meget store Forskjelligheder (f. Ex. voir og valoir, finir og courir, plaire og plaindre), og Ord med forskjellig Infinitiv-Endelse kunne i det Øvrige have meget stor Overeensstemmelse (f. Ex. pourvoir og croire, fuir og rire, bénir og maudire, servir og suivre, vetir og rendre. Lignende Ulejligheder vilde opstaae, om man inddeelte efter Endelsen i Present, Parfait défini eller Participe passif. At inddele Verber efter Kjendebogstaverne (de Bogstaver, som gaae umiddelbart foran Endelsen,) har været brugt i adskillige Sprog, og Prof. Hjort har nylig anvendt det i det latinske. Dette kunde man da vel og forsøge i det franske; men da dette Bogstav ikke er eens i alle Tempora, kommer det an paa, hvor man skal søge det egentlige eller oprindelige. Her kunne vi, iblandt de 5 Hovedtempora, kun have Valget mellem Gérondif, Present de l'indicatif (singulier) og Infinitif, da Parfait défini og Participe passif efter Analogien med Latin, Spansk og Italiensk maa antages, ofte at have et afledt Kjendebogstav; men iblandt hine tre maa vælges det, hvis Kjendebogstav har meest Lighed med det i de tilsvarende Ord i Stammesproget, det latinske. Dette er Gérondif; thi i Infinitiv finde vi meget ofte, at Consonanter ere faldne bort eller ombyttede med andre (ng med nd, l med d, sc med t), i Singulier af Présent ere

og meget ofte Consonanter bortfaldne, især b, v, c, sc, t eller m, i Gérondif derimod er som oftest Kjendebogstavet det samme som i Latin, Italiensk og Spansk, eller i det Mindste beslægtet med dem, som disse tre Sprog have. Endvidere findes dette Kjendebogstav igjen i mange af Verbets Bøjningsformer f. Ex. Imperfait de l'ind. og Présent du conj., og i de fleste Derivater, f. Ex. dem paa ance, able, age, ement, eur, oir. Ved at anvende denne Inddelingsgrund, (som jeg har gjort i mine ovenfor nævnte Regler,) faaer man temmelig naturlige Afdelinger. F. Ex. i den Afdeling, hvor Kjendebogstavet er l, falder dette bort i Sing. af Présent de l'indic., men beholdes i Parfait défini og Partic. pass.; disse Tempora endes paa us og u; Futur endes paa drai; — hvor Kjendebogstavet er l mouillée, endes Infin. paa ir, Parf. déf. paa is, Partic. pass. paa i; — naar Kjendebogstavet er r, beholdes det i Sing. af Présent de l'indic. saavelsom i Infinitif, og dette endes paa ir; — de, som have gn (d. e. nj, som svarer til det latinske ng,) til Kjendebogstav, conjugeres alle fuldkommen eens. Endog de Afdelinger, der synes at bestaae af de meest heterogene Bestanddele, have adskillige Overeensstemmelser, f. Ex. den med Kjendebogstavet v; i denne endes 1 Person i Sing. af Présent de l'indic. paa s (eller x), foran hvilket Gerundiets Kjendebogstav bortfalder, Parf. défini. enten paa vis, eller paa us uden v, og i dette Tilfælde endes Partic. pass. paa u. — Det synes altsaa at være uden Grund, at Recensenten af mine Regler, i Literaturtidenden No. 33 d. A., dadler denne Inddeling som "vilkaarlig og hverken tilsyneladende grundet eller kjendelig i Ordenes Natur, Rødder og Form."

I Spansk og Italiensk synes en Inddeling efter Kjendebogstaverne ikke at være saa naturlig; her synes derimod de Underafdelinger, som Prof. Rask har dannet, at være grundede i Sprogenes Natur.

J. H. Bredsdorff.

Indenlandske Efterretninger.

Den 9de Novbr. feiredes Hs. høifyrstel. Durchl. Generalfeltmarskalk og Landgreve Carl af Hessens 60aarige Jubilæum som Hertugdømmerne Schleswigs og Holsteens Statholder. Blandt de mange Kjærligheds- og Høiagtelsesbeviser man ved denne Leilighed atter viste den høiærværdige Jubeolding, vare disse: at det Kielske Universitet forlenede Ham med Doctorværdigheden i alle fire Fakulteter, overrakte ved fire Professorer; at Staden Schleswig forærede Ham en stor Sølv-Pokal med Inskriptioner; og at der næsten fra alle Landets Stæder var sendt Deputationer for at lykønske den elskede Fyrste til Hans sjeldne Hædersdag. Hs. Durchl. indviede Fest-Pokalen ved at lade den fylde med Rhinskviin, og derpaa selv med den fyrigste Enthusiasme udbringe Hs. Majestæt Kongens Skaal.

Den paa Jyllands Vestkyst indstrandede franske Brig la Seine, hvis kostbare Ladning med megen Omhyggelighed er bjerget, havde blandt andet ogsaa 60,000 Flasker Champagner og en stor Mængde for den russiske Enkekejserinde bestemt Damepynt ombord.

Hjøring, den 5te November. Af Havet er løst inddreven paa de Kongelige Forstrande i Hvetbo Herred 62 Tønder Tran, 1 Kuffert med nogle Gangklæder og Papirer, hvoriblandt et Reisepas udstedt i Bergen den 23de October d. A. til en Forstcandidat Edvard Thomsen af Hamborg, 21 Aar gammel, som har lært Forstvidenskaberne paa Trolleborg i Fyen, ligeledes var i Kufferten hans Stambog og et Fruentimmer-Portrait. Sagerne ere sikkert fra et Skib som er kommet fra Bergen og forliist i sidste Stormnat imellem den 31te Octbr. og 1ste Novbr. Ligeledes er inddreven en kantret Norskbaad med noget Ege-Last, uden noget Mærke.

Blandede Efterretninger.

I Paris vil udkomme et arabisk Tidsskrift, som i det arabiske Sprog skal meddele Orienten

Europæernes Opdagelser og Opfindelser. Titelen bliver: Memorial scientifique & industriel, recueil mensuel, redigé en Arabe & publié par Mrs Garcin de Fassy & Bobinet. At meddele europæiske Læsere Notizer fra Morgenlandene bliver en Bisag; Hovedhensigten er at udbrede nyttige Kundskaber i Orienten. Abonnement er aarlig 50 Fr. og for Orienten 30 Fr. (Hall. L. Z. Sept. 211.)

Aftenpartie hos Hr. Arago. "En Ven, som nylig besøgte Paris, traf paa en af Hr. Aragos Aften-Soirées følgende udmærkede Personer, alle mærkværdige, fordi de havde udført Rejser, eller udstaaede Eventyr uden Lige. 1. Der var Professor Simonoff, som var Astronom paa den russiske Expedition i den sydlige Polarcirkel, og som havde været nærmere Sydpolen end nogen nu levende Mand. 2 Kapitain Scoresby, den yngre, som af alle nu levende Mennesker havde været Nordpolen nærmest. 3. Baron Humbold, som havde besteget højere Bjerge end nogen anden Naturforsker. 4. Madame Freycinet, den eneste Dame, som nogensinde har deeltaget i en Opdagelsesreise, og omsejlet Jordkloden. 5. Hr. Gai Lussac, som, i en Luftballon, har opsteget højere i Luften end noget andet Menneske. 6. Hr. Callien, som havde rejst med en Søn af Paschaen af Ægypten nærmere mod Nilens Kilder end nogen anden nu levende Person. (Af Jamesons Edinburgh Philos. Journ. vol. XI. og Norsk Magaz. for Naturvidenskaberne.)

Hverken Schlözer eller Schwartner kjendte Blodigler som Gjenstand for Statistikernes Opmærksomhed. I det Ungarske begynde de at spille en Rolle. Ikke blot at de fra Ungarn blive regelmæssigen ved Extrapost, næsten ugentligen, forsendte til Paris i uhyre Mængde; men Kajseren af Østerrige har endog udstædt et Privilegium, hvorefter en Kjøbmand og en anden Beboer i Wien, som Forpagtere af den fyrstelige Esterhazyske Blodiglefangst, have fem Aars Rettighed paa den Opfindelse, at kunne, efter den af dem saakaldte Tanziske Methode opbevare de fra moradsige Steder og ellers indsamlede Blodigler i særegne konstigen indrettede Bevarings-Reservoirer og Masser, saaledes i egne fra den almindelige Art forskjellige Vogne og Vognkasser at føre dem, hvorved en større Mængde end hidtil, og paa en med Dyrets Natur mere overeensstemmede Maade, kunne til enhver Aarstid forsendes, derved den hyppige Dødelighed mellem dem forebygges, og Blodiglerne altsaa sundere, hensigtsmæssigere og til ringere Priis forsendes endog til de fjerneste Lande og Verdensdele. (Hesperus Sept. S. 843)

Kjøbenhavns Børs, d. 20 November 1827.

Hamburg 2 M. — à vista 216		à	
Species 220			
Specier solgtes til 13 Rbmk. 3¼ ß.			
Bank-Disconto 4 pCt.			
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	158	—	Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	50	—	Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	83¾	83½	Rbd. Sedl.
Dito Dito	77	—	i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	—	Rbd. r. S.
Dito Dito	112¼	112½	Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	96½	97	Rbd. r. S.
4 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	—	i Banco
4 pC. Dito nye	97½	98	i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	—	i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	—	—	L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsen's Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 94.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 24 November 1827.

En dansk Reisendes Meddelelser om Medicinalpolitie, Godgjørenheds-Stiftelser, Fængsler rc., alt med Hensyn til Fædrenelandet.

Prag.

Hospitalet for de Afsindige ligger temmelig høit og luftigt, nær ved det almindelige Hospital i den saakaldte Neu-Stadt *). Bygningen selv er ikke stor nok til at kunne rumme mange Afsindige; for nærværende Tid var der henimod 80 indlogerede. Bygningen har 3 Etager, i hvis Midte ere lange Gange, med Værelserne til de Afsindige paa begge Sider. Fruentimmer og Mandfolk ere i særskildte Etager, og i nederste Etage fandt jeg en Politievagt, for at passe paa de Afsindige, som have begaaet Forbrydelse. For at fjerne Reconvalescenterne fra de Støjende og Rasende i dette Hospital, havde man indrettet Værelser til disse i det almindelige Sygehuus. De Afsindige beskjæftiges ikke med Arbejde. Haven til Brug for dem er kun liden.

Lægen, som viste mig omkring, fortalte mig, at man nu var i Begreb med, at vælge et luftigt og sundt Sted til Opførelse af en passende Bygning for Afsindige. Dog befrygtede han, at det ikke vilde blive forflyttet uden for Byen. Grundene vare, at man gjerne vilde have Hospitalet i Nærheden af de andre Hospitaler, og saaledes forene den medicinske Clinik.

Lægen ved det almindelige Hospital, Professor Fritze, var af den Mening, at man burde paa Landet indrette smaae Bygninger til de Afsindige, og saaledes danne en liden Kolonie for Afsindige.

I de Barmhjertige Brødres Hospital og Kloster, som ligger i Altstadt, modtages ogsaa Afsindige, men, som man sagde mig, tildeels af den geistlige Stand. Lokalet til disse behagede mig ikke. Øverst i Bygningen vare de Afsindige indsluttede i smaae Celler, hvis Døre have hver en liden Klappe til at

*) F. A. Stelzig Versuch einer medic. Topographie von Prag, 2 B. 1824, Artik. Hospital.

aabnes udad. Antallet af de Afsindige beløb sig i Almindelighed til 18—20.

Du seer altsaa, at i Bøhmens Hovedstad er stor Trang til et velindrettet Hospital for Afsindige.

Om det almindelige Hospital og andre Hospitaler i Prag vil Du finde en kort Underretning i A. M. Griesels neuestes Gemälde von Prag. Prag 1825. — og "Kurze Geschichte der Heilanstalt der Barmherzigen Brüder in Prag." Prag. 1825.

München.

I denne Bayerns Hovedstad, (som nu er begavet med et Universitæt), fandt jeg kun et lidet og indskrænket Locale for de Afsindige. *)

Stiftelsen ligger i Giesen, en af Münchens Forstæder; henimod 56 Afsindige rummes i 24 smaae Værelser! Bygningen har to Etager, i hver Etage er en Gang, og Kamre paa begge Sider af Gangen.

Gangene og Kamrene opvarmes med den Meisznerske Varme-Indretning. Der er et lidet Kapel, som adskilles ved et Gitter fra Spisestuen, hvor de rolige Afsindige spise sammen, og hvorfra de Gjenstridige til Straf paa

*) Enkelte Afsindige og Melancholske af den bedre Klasse, som kan betale, blive modtagne i det saa berømte Sygehuus, under Direction af Geh. Med. Rth. Dr. Prof. Ringeis, men deres Antal er kun lidet. Om dette fortræffelige Hospital see M. Dr. Medicinalrath Fr. Xaver v. Haebert's ypperlige Værk: Ueber öffentliche Krankenpflege ꝛc. München 1820.

nogen Tid udelukkes. Stiftelsen ejer kun en liden Kjøkken- og en liden Blomsterhave, i hvilken de Syge og Reconvalescenterne kunne faae nogen Bevægelse. De Støjendes Skrig og Allarm lyder ei allene igjennem hele Huset, men trænger endog frem til Haven.

For de Afsindiges stadige Beskjæftigelse var ikke sørget. Lægen Dr. Sachs og Husets Inspecteur Hr. Beck synes at være meget virksomme og værdige Mænd. Men saavel Lokalet som Mangel paa Fond lagde dem uovervindelige Hindringer i Vejen. Kun de Patienter som kunne betale, have Adgang til Stiftelsen; og man fortalte mig, at mange Ubemidlede henligge i Celler, adskillige endog som Forbrydere i Lænker. Det kostede megen Vanskelighed, førend en liden Underbalance ved denne Indretning blev dækket. *)

Haabe maa man dog nu, at Bayerns Hovedstad, hvor de skjønne Kunster saa herligt florere, ikke længe vil savne en Indretning for Afsindige, hvortil den saa højligen trænger.

Erlangen.

I det efter afdøde Geheime-Hofrath Dr. Prof. Friedrich v. Wendt's Plan **) af den preussiske Regjering grundlagte, og af den bajerske Regjering fuldendte, Mynster af et Hospi-

*) Gesetz-Katechismus für Bayerns Bürger. Kempten 1826. Pag. 15. Artikkel 8.

**) F. Wendts Nachrichten von den Krankeninstitut zu Erlangen, 1786 — Annalen des klinischen Instituts zu Erlangen, 2 Hefte 1808.

tal vare kun Afdelinger for enkelte Afsindige. Da Bamberg og Würzburg er i Nærheden, sendes i Almindelighed de egentlige Afsindige og Rasende derhen. *)

Bamberg.

Hospitalet for de Afsindige ligger paa et Bjerg, tæt ved en Kirke; Bygningen har før hørt til et Kloster. Indgangen til Hospitalet er gjennem en Kirkegaard; man drejer om til højre, og kommer saaledes ind i Galeanstalten. Gangene vare temmelig luftige, og Værelserne reenlige, Udsigten fortryllende, men den egentlige medicinske Behandling af de Afsindige forekom mig skjødesløs. Lægen kommer kun et Par Gange om Ugen til de Syge, men derimod seer Økonomen, og Forstanderen, som er Præsten, dagligen til dem. Stiftelsen har ingen Fond. Den var engang meget i Rye, og modtog Afsindige, endog fra langtbortliggende Steder i Riget, men til denne Tid var egentlig Stiftelsens Præst, som og er dens Ophavsmand, næsten ene og allene Læge, og virkede saavel ved Religionens Trøstegrunde som psychologisk paa de Afsindige. Han levede iblandt sine Syge, og næsten ikkun for dem. Man finder fem vel møblerede Værelser til de Formuende; hvert Værelse har et Kammer til en Opvarter. Antallet af de i Almindelighed aarligen modtagne

*) Dr. J. M. Leupolt, Professor Medicinæ i Erlangen, er nu i Begreb med at udgive et Skrift, der skal indeholde mange paa Erfaring grundede Regler, som bør iagttages ved de Afsindiges Behandling. Herom paa et andet Sted.

Afsindige beløb sig neppe til 20. Her saae jeg og et saakaldet Talenværelse, hvor det var tilladt Slægtninger at tale med Reconvalescenterne. Dette Værelse blev tillige benyttet til Konversationsværelse. I Stueetagen vare Værelser for de Støjende og Rasende. Til Stiftelsen høre tvende store Haveplådse, omgivne med høje Mure. Her saae jeg adskillige af de Afsindige bevæge sig og arbejde i Haven. Enkelte benyttede sig af en Gynge. I det berømte almindelige Hospital, som for nærværende Tid dirigeres af Professor Dr. Pfeiffer, blive enkelte melancholske og stille Afsindige modtagne. Jfr. Ad. Fried. Markus Von den Vortheilen der Krankenhäuser für den Staat Bamberg und Würtzburg 1790. Her finder man Beskrivelsen af dette fortreffelige Hospital.

Jeg rejser nu til Würzburg, hvorfra jeg haaber at kunne meddele Dig mere tilfredsstillende Efterretninger end fra det øvrige ellers i saa mange Henseender prisværdige Bayern.

Nogle Linier af Beretningen fra de svenske Grækervenners Committé i Stockholm,

dateret den 4de November, og indført i den Wallmarkske Journal, No. 268, udkommen d. 15 Nov. 1827.

Beretningen begynder med Regnskabs Aflæggelse over de Summer, som fra Tid til Tid vare fra Stockholm blevne affendte til den græske Committé i Paris. Denne Understøttelse beløber sig ialt til 71,083 Fr. (I en til-

føjet Note opregnes Medlemmerne af den Pariser Committé, hvoriblandt man finder Hertugerne Broglie, Choiseul, Dalberg, Fitz James; Greverne Dumas, d'Harcourt, de la Borde, de Lameth, Lasteyrie, St. Aulaire, Sebastiani; Banqueurerne André, Cottier, Delessert; fremdeles Chateaubriand, Lafitte, Casimir Perier, Ternaux, o. fl.) Efter adskillig videre Detaille heder det som følger:

"Saaledes har den christne Verdens Deeltagelse sat Grækercommitteen i Paris istand til at udstrække sin understøttende Opmærksomhed til Alt, hvad de ulykkelige Græker trænge til, og idetmindste lindre de Byrder, for hvis knusende Vægt de ellers ufejlbarlig maatte have bukket under. Om Morgenrøden af en lykkeligere Fremtid nu viser sig for dem; om mægtigere Arme nu udstrækkes til deres Hjelp; glemmer da ikke, mine Herrer! hvad Grækerne selv med Taarer i Øjnene erkjende, at det er de europæiske Committeer, som i Skibbrudets Øjeblik tilkastede dem den Planke, paa hvilken de omsider skulde redde Frihed og Fædreneland. Ved sammes Understøttelse alene have de været istand til at fortsætte Kampen mod Asiens og Afrikas af Europas Skiftninger anførte Hære saa længe indtil de store Christne Magters Taalmodighed var udtømt, og de vaktes til at deltage i Kampen. At denne Forandring i deres Tænkemaade, denne Menneskehedens endelige Sejer over mægtig Ængstlighed, medrette kan ansees for et af de største Mirakler i vor paa Mirakler saa rige Levetid, det vil Ingen kunne nægte, som erindrer sig Grundsætningerne af den Statskonst, som, da Revolutionen i Grækenland brød ud, opkastede sig til Styrere af Europas Skjebne, var understøttet af 3 Millioner Krigere, og hvis Indflydelse dengang just var paa sit højeste. At ønske en Forandring i Statsforholdene, paa en Tid, da deres Uforanderlighed blev decreteret

som det europæiske Statsforbunds højeste Lov; at gjøre Opstand for at erholde constitutionel Frihed, paa en Tid, da Armeer marscherte for at kuldkaste den, hvorsomhelst den ej viste sig som en Gave af Magten — i Sandhed, det maatte for hvert et menneskeligt Øje fremstille sig som et Sidestykke til hint Vovespil, der, fire Aar iforvejen, til Frankrigs Grund tilbageførte dets banlyste Helte. Begge disse Hændelser maatte i lige Grad overraske den europæiske Politik, og de vare begge lige meget stridende med dens Planer. Men Grækenlands Opstand havde ej det frygtelige Udseende som Napoleon. Til at dæmpe hvad man ansaae og — i Betragtning af de Kræfter, som derved kunde komme til at maale sig med hinanden — maatte ansee for et ubetydeligt Opløb, behøvedes, troede man ej noget Waterlo. Det var denne Tro, der reddede Opstand. Da den overraskede de europæiske Guders Raadsforsamling, sagde den ikke, med Napoleons trodsende Overmod: "jeg har opløst den." Derimod, naar den seer de samme Magter, som for sex Aar siden ønskede, om ej besluttede, dens Undergang, nu at ile den til Hjelp, og forene sig for at skaffe den hvad der har udgjort Formaalet for dens Bestræbelser, kan den medføje sige: "Jeg har standset Politikens regressive Fremgang; jeg har lært den, i sine Beregninger at tage Hensyn til en vældigere Magt end Styrkens; lært den, at det er kun forsaavidt den stiller sig i Spidsen for Menneskehedens højere Anliggender, at den kan være sikker paa Verdens Rolighed, og indlægge sig stedsevarende Ære." Og endnu engang, mine Herrer! det er ved den christne Deltagelses stille men kraftsomme Virksomhed, yttret lige skjønt og lige almindelig fra Missouri til Mælarens

Bredder, Grækenland har været sat istand til at kunne give Verden en Lære, som den nuomstunder saa vel behøver. Ikke har denne Deltagelse havt Armeer eller Floder at sende Grækenland; men den har sendt hvad den havde og sendt det i den Guds Navn som kaldte Menneskene til Frihed; den har sendt en Skjerv af sit Overflod i Tanke at den aldrig kunde anvendes for en ædlere, en skjønnere Sag. Den har ej afgivet Declarationer; dens Velgjerninger har blot været dens Noter; men de have været tilstrækkelige, da de have fremkaldt de Mægtiges Hjelp.

Lad disse Betragtninger opfylde os med en behagelig Tilfredsstillelse, men fremfor alt med det ædle Forsæt, at blive ved med vore veldædige Bestræbelser! Endnu kjæmpe Grækerne mod Storm og Bølger. Den Hjelp, der hidtil er dem ydet af Europas store Magter, er endnu blot negativ *). Lykkes det dem end, at holde nye Skarer borte fra deres Strande, glemmer da ej, mine Herrer! at i Grækenlands hjelpeløse Stilling ere de gamle allerede frygtelige nok; og at, paa den Modstand de formaae at gjøre dem, beroer den Grad af Selvstændighed og Frihed, som venter dem.

Committeen, som har underskrevet denne Beretning, har til Ordfører Carl Bonde, Vice-Ordfører G. F. Åkerhjelm, Secretair P. A. Wallmark. Som Medlemmer seer man Franzén, Wallin, Schwerin, og flere berømte Navne.

(Meddeelt.)

---

*) Da dette skreves, var Efterretningen om Slaget ved Navarin d. 20de October, endnu ikke kommen til Stockholm.

Postduen.

(Søslaget i Bugten ved Navarino.)

Lyt, Græker! lyt! det er Din Friheds Torden,
Hug nu Din Fiende ned paa Fædregrav!
Uskyldigt Blod har overstrømmet Jorden,
Men Frihed spirer af det røde Hav;
Lad høit mod Sky Din Jubelhymne bruse,
Jag Tvedragt ud! den røver Dig Din Skat;
Ved Enighed Du Maanens Glands skal knuse,
Den daler alt i Gravens Rædselsnat.

O! see, det Gode boer endnu paa Jorden,
Retfærdighed, Du blinker høit i Sky;
En hellig Straale brød fra gamle Norden
Og tændte Hjerterne i Morgengry!
Fra Bretlands Kyster drog de stolte Snekker
Og Frankrigs Lillier smiled' over Søe,
See, Græker! tro Dig alle Haanden rækker,
Som Christne vil de kæmpe, seire, døe.

Frisk op til Kamp! den rette Time kommer,
Alt Modets Blomster i Dit Aasyn staaer;
Paa Dødens Vinter følger Seirens Sommer,
Og mellem begge ligger Kampens Vaar;
Den er for Døren — trolig nu Du stride
For Korsets Sag og Seiren er Din Ven,
Korsridder est Du! — trofast ved din Side
Staaer nu i Kamp Europas bedste Mænd.

O! Mahom, Mahom, Hævnen Himlen sender,
I Kampens Rasen glemte Du dens Bud;
Uskyldigt Blod hedt paa Dit Hjerte brænder,
Thi blegner Maanen nu i Storm og Slud;

Det Aften er, mod Natten alt det hælder,
Nu kommer Hævnen med sin blege Kind,
Din Bloddaad frygteligt hun Dig gjengjælder; —
— Hist svæver Frihed over Templets Tind.

Du græske Frihedssøn! i Nordens Dale
Slaae mange Hjerter for Dit høie Maal,
Høit over Bølgen lyder deres Tale:
"Reis nu Dit Altar op bag Sværdets
Staal!"
Om Dine Kæmpers Navne skal Du hegne,
Bland Codrington og Rigny i Dit Qvad!
Du Seiren faae og Tyranniet blegne! —
— Flyv, Due! med min Broderhilsen glad!

J. Garbrecht.

Indenlandske Efterretninger.

Ved Diplom af 2den September er Sognepræsten til Oddens Menighed paa det Kongelige Odsherredske Gods, Hs. Højærværdighed Hr. Consistorialassessor Johan Christian Østergaard, af det theologiske Facultet ved Universitetet i Leipzig meddeelt Doctor-Værdigheden i Theologien for en Dissertation: *De Explicatione Prophetæ Jonæ.*

Den babylonske Hore og hendes Yngel: de nymodens Jesuiter; Aarhuus, 1827. 19 S. 8. Dette lidet Skrivt, hvis Forfatter kalder sig Povel Søfrensøn, er skrevet med Varme, og frembyder sig som Productet af Forfatterens Uvillie over saadanne Onder, som efter deres Natur og de Midler, de drives ved, sjelden eller aldrig naaes af Retfærdighedens Arm, men som dog udbrede en mere eller mindre skadelig og fordærvelig Pestsmitte; og da der især i de større Stæder gives meget letfængeligt Materiale, hvori saadanne Onder kunne slaae Rødder, saa

fortjener bemeldte Skrivt ogsaa i Hovedstaden de Læsendes Opmærksomhed. Forfatteren synes ikke at have dristet sig til at gaae dybt i sin Materie; de Data, han anfører, til at bestyrke sin Mening, angaae ikke blot eensartede Laster, men synes ogsaa at begrundes i og kunne forklares af en Enkelts fordærvede Natur, uden at deraf skulde nødvendigt flyde noget større eller mere almindeligt Onde, uagtet man saavel af Skrivtets Titel: "de nymodens Jesuiter", som dets Aand og enkelte Steder, f. Ex. Pag. 5: "Den Snildhed, hun (den babylonske Hore) anbefaler, omfatter saare meget, f. Ex. Spionsystemet i dets hele Udstrækning bør klogeligen benyttes. Alskjøns lumpent Pak, især med saakaldte forslagne Hoveder, bør haves i Sold". Pag. 15 og 16: "naar jeg erfarer, at Løgn og Bedragerie, endog under Fornuftens Banner, frækt træder Sandhed og Retsind under Fødder — da kan Intet i Verden afholde mig fra, offentligen at meddele min Frygt for en Fare, der forekommer mig saa rædsom. Gud veed, om jeg feiler; men mig forekommer det, som om en skjult Kræft eller en snigende Pestsmitte truer med, om en kortere eller længere Tid at udrydde Christendommen iblandt os, at Fornuften, nedsjunken til Lysters og Lidenskabers usle Træl, ved konstigt Væv af Sophismer, paalister os et skrækkeligt Anarkie, og styrter os omsider i et sandt ægyptiskt Mørke og det rædsomste Barbarie", kunde have Grund til at slutte, at Forfatteren vilde udpege saadanne Rænker og Afskyeligheder af et for det Almene farligere Slags, som kun kunde udvikles og trives i jesuitiske Pesthuse. Imidlertid har Forfatteren gaaet dybt nok, for hos den tænkende Læser at vække Opmærksomheden paa sig selv, til at fatte en reen Villie til det Gode, en bestemt Afsky for det Onde, til Lydighed mod Loven og Agtelse for Andres Ret, uden hvilket Ingen kan siges at være en god Borger eller agtværdigt Medlem af Samfundet, hvilkensomhelst Stilling han iøvrigt maatte beklæde, og uden hvilket selve Kløgten taber al reel Værd, gaaer paa Afveie og udarter til hovmodigt Sophisterie. Men ligesom det paa den ene Side ikke er muligt at udmaale Kilden til Forfatterens Frygt videre,

end han selv har opgivet den, saa gyse vi paa den anden Side ved den blotte Tanke, at Horerie og hvad dermed staaer i Forbindelse skulde have Magt over de Dydige; thi da først vil den babylonske Yngel, tryg bag sine Forskandsninger, istemme sin fanatiske Jubel, medens Retskaffenhed og Indsigt agtes = 0 og den forhaanede Dyd, til Skjændsel for Menneskehed og Ret, ligger tiggefærdig ved Lasters Dørre. Omendskjøndt det heller ei er det bedste Tegn, naar saadanne Phænomener stige op paa den litterære Horizont, saa maa det dog ansees bedre, end at de Forurettede taus skulde forsmerte ødelæggende Misbrug og Laster, og alt hvad der i denne Henseende kunne ønskes, siden Forden dog aldrig bliver en Boepæl for Engle, er at de Forurettede altid maatte falde i maadeholdne Talsmænds Hænder, det er saadanne, som ville see enhver Uret behersket af Loven og dens Grundsætninger, men ikke formaste sig til at ville udrydde eller slagte Personer; iøvrigt vil det særdeles glæde os, om Forfatteren maatte see sit Arbeide bære god Frugt i Læseres Hjærter og hos dem avle det faste Forsæt, ikke at behandle Næsten anderledes, end den Retskafne og Fornuftige kan ønske sig selv behandlet. Skrivtet faaes hos Boghandler Reitzel.

α. ω.

Blandede Efterretninger.

Af et Brev fra Genf. De mange unge og ældre Grækere som leve her, vise kun ringe Interesse for vore offentlige Anstalter. Desto hyppigere seer man dem i Kaffehuse og i lignende Instituter. Siden deres ædle Anfører og Fader, Grev Kapodistrias, som udøvede stor Indflydelse paa dem, ikke mere er her, have de Intet gjort for at vedligeholde sig den Deeltagelse, ved hvilken Genf har udmærket sig saa skjønt imod dem og deres Fødeland. Denne Deeltagelse har ogsaa formindsket sig meget, hvilket især maae tilskrives de nyere Begivenheder i Grækenland, og den foragtelige Maade, hvorpaa dets Høvdinger omgaaes med deres

Fædreland, dets skjønne Sag, dets vakre Forsvarere, f. E. Fabvier, hvorledes de lumsk forraade og sælge disse. Det er næsten kommet saavidt, at man her tænker om Grækerne som i Marseille og i Middelhavets andre Handelsstæder, og at man giver visse "Jagttagere" Ret, hvilke fra Begyndelsen have været af lignende Mening, men imod hvilke der stedse blev talt høit og med Uvillie. Man kan ved denne i Genf bestandig mere om sig gribende Stemning ikke nok igjentage: at her ikke handles om de, lave Lidenskaber og Raahed hengivne, Chefer, men om det vakre, gode Folks Redning og Opreisning, om det med Forgangenhedens og Christendommens Helgenskin omgivne Land. Det vil maaskee komme dertil, at en nye, kraftig Regjering i Grækenland, som vi nu see imøde, maae befrie Landet fra dets Chefers Virken og Indflydelse, i det de forbundne Magter tage sig af det imod Tyrkerne. Gud opholde den nye Gouverneur imod disse Barbarers fiendtlige Bestræbelser! Meget rigtig sagde Lullin Chatauvieux nyelig om disse Chefer, de vilde ikke have en ordentlig, rolig, sikkret Tilstand i deres Fædreneland, men politisk Anarchie, hvorved de kunde spille Herrer i Landet, vinde Penge fra Ven og Fiende, og føre et Klephten- og Røverliv, gandske unddraget Loven og alt Ansvar. Derfor bevare Gud Grækenland ligesaameget som for tyrkiske Paschaer! Gimbernat's Bestræbelser for at hjelpe Grækerne i deres jammerfulde Hungertilstand ved sin Gelatine eller Zoogeron, hvorved beviisligen allerede Tusinde ere hjulpne, ere strandede ved personlige modstridende Anskuelser af Dr. Gosse, som blev sendt til Grækenland i den Anledning og — Intet gjorde, ikke engang sagde et Ord om, hvorfor han Intet gjorde. Et nyt Selskab, affondret fra den fornemme Grækercommitté har her dannet sig til dette Øjemed, og allerede indsamlet en artig Summa dertil.

Saa længe Grev Capodistrias var her, gik Alt anderledes. Da var Samklang i Alt; thi han formaaede at imponere Forfængeligheden ved sin Carakteers rolige Storhed, paa hvilken alle Grækervenner saae med Ærbødighed og Tillid. De her levende Grækere havde i ham en Art

Patriark, om hvem de kunde samle sig, som, venlig raadende, men naar det skulde være, ogsaa alvorlig formanende, dog stedse hjelpende, holdt den liden Hob sammen, som nu adskilles til alle Retninger, og hos hvem man kan mærke en vis Indbildskhed, en vis hovmodig Adfærd fra den Tid de høje Magter antoge sig deres Lands Sag. Dog nok om saa sørgelige Syn.

(Bl. f. l. U. 220.)

Vidunderbarnet Noakes sætter for nærværende Tid Liverpool's Indvaanere i Forbauselse ved sit Regnetalent. Drengen er 7 Aar gammel; man har med Forsæt ei ladet ham lære at læse eller at skrive, da man i et lignende Tilfælde har fundet, at det naturlige Talent tabtes ved Skolemethoden. Ved Universiteterne i Oxford og Cambrigde besvarede han næsten øieblikkeligen Spørgsmaale, som disse: Hvad koster 19,172 Par Handsker til 2 Sh. 4½ Pennies Parret? Svar: 2,276 Pund 13 Sh. 6 Pennies. Hvor mange Afdelinger af Tid, hver Afdeling til 29 Minuter, gives der i 12 Aar, Aaret beregnet til 365 Dage 6 Timer? Svar 217,688 og $\frac{13}{29}$. Videre: En Steen falder fra Spidsen af et Taarn 16 Fod i den første Secund, 3 Gange 16 Fod i den anden, 5 Gange 16 Fod i den tredie, 7 Gange 16 Fod i den fjerde, 9 Gange 16 Fod i den femte Secund o. s. v. Det varer 8 Secunder, inden Stenen falder til Jorden. Hvor høit er Taarnet? Svar: 1024 Fod.

Burchell, bekjendt ved sin Reise i Sydafrika, er nu i Sydamerika, og der lader sig et rigt Udbytte vente af hans Bemærkninger. For to Aar siden gik han med den engelske Gesandt Stuart til Rio-de-Janeiro, og tog iblandt Andet en af de fortrinligste Mestere forfærdiget Samling af astronomiske og mathematiske In-

strumenter med sig, hvilke han vilde bruge paa Kordillererne i Peru og Paraguay. Efter de nyeste i England ankomne Efterretninger vilde han, efterat han under sit Ophold i Rio havde gjort rige naturhistoriske Samlinger, giennemvandre Brasilien og igjennem den indre Provinds Matto-Grosso gaae til Peru, besøge Kusco, Søen Titicaca og Ruinerne fra Inka'ernes Tider. Han var endnu uvis om han vilde reise til Lima, men dersom hans Plan ikke bliver forstyrret, vil han gaae til Arequipa, Potosi, Solla, og endelig til Buenos-Ayres, hvorfra han vil indskibe sig til Europa.

(Bl. f. l. Unterh. 220.)

Kjøbenhavns Børs, d. 23 November 1827.

		à
Hamburg 2 M. —		
à vista 216		
Species 220		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 3¼ a 4 ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	156	157 Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49½	50 Rbß. Tegn.
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	82½	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	76½	— i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101¾	102 Rbd. r. S.
Dito Dito	112¼	112½ Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	96½	97 Rbd. r. S.
4 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco
4 pC. Dito nye	97½	98 i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	—	— L. Sterl.

1 L. Sterl. beregnet til 14 Bmk.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 95.

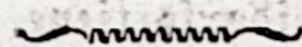
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 27 November 1827.

Om Betlerie og dets Hemmelse.

(Skrevet i Foraaret 1822.)

I henved to Aarhundreder har Betlerie i Dannemark været betragtet som anlediget af Dovenskab; næsten ligesaalænge er ivret derimod, og ved Love og Forordninger fastsat Straf for den som betlede.

At hver som betlede skulde ansees strafskyldig, grundede sig dog ingenlunde paa, at Trængende bade deres meer lykkelige Medbrødre om, ved Gaver at bidrage til, at afhjelpe deres Trang; men stod i Forbindelse med den Grundsætning, at Fattige skulle paa det Offentliges Bekostning understøttes med nødtørftig Underholdning, saavidt de ikke ved Arbejde kunne fortjene denne.

At klage sig er imidlertid den Ulykkeliges og Betrængtes hellige Forret; uden denne kunde den skjønne Dyd Medlidenhed ikke opstaae, derfor bliver det allene under den Betingelse en Brøde at betle, naar der er Forvisning om, at der kan anvises hver Fattig nødtørftig Underholdning, og i Forbindelse dermed Arbejde, hvorved han efter sine Kræfter ganske eller for endeel kan fortjene denne.

Man har aldrig endnu naaet det Maal, at den Lade altid blev sat i Virksomhed, at den Skrøbelige saavelsom den Vindskibelige havde sikker Udsigt til stadig og uafbrudt at finde tarveligt Livsopholdt, derfor har man ikke heller fundet det rigtigt, i sin hele Udstrækning og uden Skaansel, som uden Undtagelse at haandhæve de Straffelove, der ere givne mod Betlerie og Lediggang; end mindre har Nogen, som lader sig afbede en Gave, og som derefter giver den, desaarsag kunnet nægtes den naturlige Frihed, at maatte gjøre vel. Af de mangehaande Lidenskaber, der behersk den menneskelige Følelse og bestemme Handlinger, vil det endog vanskeligt være at formode, at Betlerie ganske vil kunne hæmmes, selv ikke da, naar offentlige Foranstaltninger sikkre mod Nød og Trang. Betlere ere almindeligen store Menneskekjendere; de vide snildeligen og paa mange Maader at skildre deres Nød, saaledes at de vække deres Medmenneskers Medlidenhed, ogsaa glæder det Mange

selv at give, selv at modtage Tak for sin Gave, at høste Roes og smigres for sin Gavmildhed; Mange ere veldædige mod den Fattige, fordi de troe, at hans Nød ikke er afhjulpen, naar han ikke har enhver af de Bekvemmeligheder, der efter deres Anskuelser fordres for ej at beklages; Mange lade sig beherske af deres Luner, og ere gavmilde naar de ere glade, karrige naar de ere vrantne; Andre forsone sig med Forsynet, eller lette deres Sorg ved at give; atter Andre haabe et godt Udfald for et attraaet Gode ved at give den Bedende; ikke sjelden tiltvinger den Fattige sig en Gave ved Paahængenhed eller ved Bønner, der ere lig Trudsler. At hæve Betlerie ganske vil nok derfor ikke være at opnaae, saalænge Betlerne som Giverne lige omhyggelig søge at levere Bevæggrunde til at vedligeholde det; imidlertid kan meget gjøres for kraftigen at standse dette Onde. Men først maa det Offentliges Bestyrere forvisse sig selv om, at der er truffet saadanne Anstalter, der sikkre mod sand Nød i alle Tilfælde; dernæst maa de igjennem alle muelige Veje bringe saadant til almeen Kundskab. Desuagtet vil formedelst de anførte og forskjellige andre Omstændigheder meget blive at kæmpe mod, før at faae Betleriet hemmet; og ved Straffelove lader sig lidet eller intet udrette for denne Hensigt. *)

Et andet Middel maatte udfindes, som, i det det forvissede den Gavmilde om, at han afhjalp den Trang, som Betleren androg at have, tillige forebyggede, at ikke den Goddædiges Hjertelag, naar Trangen kun var foregiven, skulde blive misbrugt.

Betragter man de Grunde, som Betleren anfører for sin Bøn om en Gave, saa kunne de almindeligen ansees for at være:

a. Jeg kan ikke faae noget at fortjene.
b. Jeg kan ikke, med det Arbejde som Fattigvæsenet giver, fortjene Livsophold.
c. Jeg er nøgen og trænger til Klædningsstykker.
d. Jeg kan ikke arbejde saa meget som Fattigvæsenet kræver.
e. Jeg er gammel eller affældig og kan ikke ved Arbejde fortjene.
f. Jeg er syg, eller er nyelig kommen ud af Hospitalet.
g. Jeg mangler Huus, fordi jeg ikke kan betale Natteleje.
h. Jeg er sulten og har ikke faaet Mad i lang Tid.
i. Den Føde som Fattigvæsenet giver er for ringe i Qvalitet eller Qvantitet til Livsophold.
k. Jeg har mange Børn.
l. Jeg er en gammel forlist Sømand.
m. Jeg er en fattig Haandværkssvend som skal reise.
n. Jeg har et Barn, en Kone, en Mand, eller Moder som er død, og kan ikke faae Liget begravet.

*) Klog Betænksomhed har alt forhen bestemt Lovgivningen til at tilsidesætte retfærdige Straffelove, hvor disse enten ikke ville være iværksættelige, eller hvor de mueligen vilde lede til Skade for Samfundet. Saaledes blive saadanne ikke dragne til Straf, der i Løsagtighed paadrages eller paadrage sig venerisk Sygdom, naar de kun anmelde deres Tilstand, og søge at blive helbredede, fordi, naar Straf var dem vis, vilde de fristes til at fordølge deres befængte Tilstand, og saaledes udsætte Andre for at smittes af en sørgelig Sygdom.

o. Jeg er af god Familie, og undseer mig ved at gaae til Fattigvæsenet og arbejde i Arbejdshusene. *)

Naar Fattigvæsenets Bestyrelse, som og den denne overordnede Authoritet er forvisset om, at saadanne opgivne Aarsager til Tryglen ere ugrundede, og naar alle Midler ere anvendte, for ogsaa derom at overbevise Publicum, saa ville det maaske være et ligesaa passende som virksomt Middel, at give Godgjørenheden frit Spillerum, imod at bibringe den en Retning, som, i det den modstred Betlerens Hensigt, ɔ: i Lediggang at tiltrygle sig Penge til at føre et Vellevnet med, som Fliden ikke kan forskaffe, — bedrog hans Forventning, og tvang ham til at søge sit Udkomme ved Arbejdsomhed og Tarvelighed; lykkedes det da, at afvæbne Betlerens Lyst til at trygle, saa er Aarsagen til Betlerie oprykket og hævet. Midlet er simpelt og let udførlig; det kræver alene de tvende Betingelser:

a. at Giverne vil afhjelpe den Trang, som Betlerie paaskyder;

*) Skilderiets Redaktør, som i Embeds- og Kalds Forhold har havt og end har megen Anledning til at kjende mangen værdig Trængende af denne Classe, har ofte beklaget, at der vare de, hvis Pligt det var at hjelpe med Raad og Daad og venlige Ord, som havde stenhaarde Hjerter, og med skammelig Illiberalitet og grum Tiltale formularmessigen behandlede paa lige Maade enhver sig Beklagende; ligesom det ogsaa er vist, at i Kjöbenhavn mangler Arbejdshuse, hvor Renlighed, og saadant anstændigt Forhold af alle de derværende hersker og paasees, at det ikke skal blive en Skræk for en honnet god og brav Borger at tænke sig et sligt Tilflugtsted anviist i den muelige Uhælds Stilling at vorde trængende i Alderdoms eller Svagheds Dage.

b. at Fattigvæsenet kraftigen medvirker til Maalet og Hensigten.

Den første Betingelse vilde upaatvivleligen blive en uudeblivelig Følge af den sidste, som maatte bestaae i, at Fattigvæsenet

1.) i dets forskjellige Kogeanstalter (det har 5, der ligge i forskjellige Districter af Byen, og i temmelig ordentlig Afstand fra hinanden) anlagde et Marketenterie, og dertil indrettede en liden Stue, hvori kunde spises. Fra dette Marketenterie maatte daglig, og til hver Tid paa Dagen, kunne udleveres a) Smør og Brød, Kjød og Brød, Flesk og Brød, samt fra Kl. 11 til 4 hver Dag en Portion varm Søbemad med eller uden Suul; for en Portion Søbemad uden Suul sattes een, med Suul en anden Taxt; for en Portion tør Mad en tredie Taxt. Enhver Portion Mad maatte i Qvantitet være saa stor, at den kunde mætte et hungrigt Menneske, og af Qvalitet den samme som haves tilfal paa saadanne simple Spiseqvarterer, hvor Soldater, Matroser og Dagleiere søge og spise.

2.) Skulde indrettes et Huusrum med Senge og dertil hørende Madrasser og Sengetæpper, for deri at huse huusvilde Betlere.

Naar saadanne Anstalter vare bragte istand, maatte derom udgaae en Bekjendtgjørelse til Publicum, og dette indbydes til at løse Mad- og Huusly-Tegn hos Fattigvæsenet, som blev at betale efter hvad Taxt der blev sat paa Maden og Huuslyet, og imod disse Tegn tildele Betlere hvad de ville unde dem, naar de enten foregave at være sultne eller huusvilde. Følgen deraf vilde være indlysende og denne: at en Betler, som havde tiltrygl et sig f. Ex. 50 Tegn paa Mad, i det højeste kun kunde afbenytte 3

Tegn; saaledes ogsaa kunde kun et Tegn afbenyttes til Huusly; thi Tegnene maatte kun lyde paa den Dag de udgaves, og for de Tegn der vare udgivne uden at være afbenyttede, maatte nye Tegn blive at udstæde uden Betaling. De Fattiges foregivne eller virkelige Trang vilde saaledes være afhjulpen, saavidt den stod i Berørelse med saadant deres Foregivende, som i det Foregaaende er opregnet under a, b, c, d, e, g, h, i.

De mere specielle Regler for denne Foranstaltnings Udførelse, henhøre til et specielt Regulativ, og kan her forbigaaes.

Fattigvæsenet maae samle alle sine Fattiges Efterladenskaber og bede goddædige Folk at give gamle Klæder til Fattigvæsenet. Dernæst, maae det i Skolerne eller af gamle Almisselemmer, lade disse Klædningsstykker ombanne og reparere, samt henlægge under Bevaring i et Magasin. Paa dette Tøj udstædes ligeledes Tegn, der kunde løses af hvem der vilde, og som, naar de gaves en Betler, skulde være en Anvisning til derpaa at erholde det Klædningsstykke, som Tegnet anviste.

Foruden den Nytte af begge disse Foranstaltninger, at Privates Gaver ikkun anvendtes i Overeensstemmelse med Betlerens opgivne Trang, gave de Fattigvæsenet, ved at iagttage de Betlere der melde sig med Tegn, og i Stilhed efterforske dem, en Leilighed til at gjøre sig og vedkommende Giver bekjendt med, hvorvidt deres Gaver vare vel eller slet anvendte. *)

*) Et godt Raad fra den ærede Indsender vilde være kjert imod den gjengse Sygdom af Trygler- og Betler-Aand i de uden for Almueklassen værende Stænder, som nu ved Huslejetider, nu til Børns Skolegang, og saaledes ideligen søge hvad de burde skamme sig ved ej selv at erhverve Evne til, eller i tarveligt Liv undvære.

Om Hr. Dr. Bredsdorfs latinske Conjugationssystem.

(See d. Bl. No. 93.)

Al Grammatik er af en dobbelt Art. Deels er den et Hjælpemiddel til at lære Sprog ved, paa en hastigere og sikkrere Maade, end de Fleste ellers have Leilighed til, deels er den en Green af den almindelige Naturvidenskab, i det at den betragter Sproget som et Naturproduct, hvis Væsen og Love den vil fremstille.

Som Hjelpemiddel betragtet maa Grammatiken naturligviis indrettes efter sit Øjemed, og derfor maa en Skole-Grammatik indeholde Meget som ikke omhandles i den videnskabelige Grammatik, saavelsom omvendt; men de Egenskaber og Love, der i begge fremsættes som eiendommelige for et vist Sprog, maa nødvendigviis være de samme, thi ellers kommer en af dem til at lære Noget, som ikke er sandt. Saaledes bør f. Ex. baade Skole-Grammatiken og den videnskabelige angive lige mange og de samme Conjugationer i det latinske Sprog, hvorimod det er ligegyldigt, om disse ere i en anden Orden i den første end i den sidste; thi denne Orden er noget uvæsentligt. Egentlig skulde de jo, som hinanden sideordnede, nævnes paa een Gang. Det maa derfor udentvivl misbilliges, naar Hr. Doctoren antager, at den gamle Inddeling af de latinske Verber i fire Conjugationer er "fyldestgjørende, udtømmende, naturlig og beqvem" men alligevel indrømmer en anden Inddelings (nemlig den af mig beskrevnes) Værd for "egentlige Sproggrandskere", og tilsidst endogsaa fremsætter en tredie fra disse to foregaaende aldeles forskjællig Inddeling, som han ydermere holder for at være "meget naturlig."

I Almindelighed maa jeg bemærke, at Dr. Bredsdorf synes mig at betragte hele Undersøgelsen skjævt; thi der bør egentlig slet ikke spørges om at "anvende en antagen Inddelingsgrund", eller om hvorvidt en saadan kan "overføres paa andre Sprog" fra et givet Sprog, hvor den gjælder. Det er den gamle Empirie, som man, i vore Dage, rigtignok allermindst skulde vente anpriist af en Naturkyndig. Men der spørges om en Iagttagelse og derpaa grun-

det philosophisk Beskrivelse. Saaledes som Sproget af Naturen selv er inddeelt, saaledes, og ikke anderledes, bør det deles i Grammatiken. Meget træffende siger derfor, i mine Tanker, Grimm: "Wer nichts auf Wahrnehmungen "hält, wird dem unergründlichen Sprachgeiste "nie näher treten, denn die Beobachtung ist die Seele der Sprachforschung." (D. Gr. Vorrede.)

I Særdeleshed maa jeg bekiende om Dr. Bredsdorfs System, at det høilig forundrer mig, hvorledes en Naturkyndig kan ville lægge en saa vilkaarligen og eensidig valgt Reflexionsbestemmelse til Grund for Inddelingen af en organisk Heelhed, og det en saa skjøn og karakteerfuld Organisme, som samtlige latinske Verber unægtelig danne. Han siger: "Til "Inddelingsgrund tager (!) jeg den Vokal, som "i Imperfectet gaaer foran bam og bar", og saaledes udgjør den gamle første Conjugation hans 1ste, og den gamle anden, tredie og fjerde hans 2den Conjugation. At finde det Ufyldestgjørende, det Unaturlige og det Ubeqvemme, som involveres heri, vil jeg overlade til Læseren selv. Underligt er det ellers at kalde dette en Deling, ja endogsaa en meget naturlig Deling, da hele Operationen ikkun bestaaer i at slaae 3 af de gamle Conjugationer sammen til 1, saa at f. Ex. fleo, flevi, fletum, flere bliver samme Conjugation som rego, rexi, rectum, regere. Paa saadan Maade kunde man ligesaagodt inddele Dyrene i a) dem, som have Øjne, og b) dem, som ingen have, eller i a) dem, som have Stemme, og b) dem, som ingen have, eller i a) dem, som have Been og i b) dem, som ingen have. Thi hvo kan, paa den Maade, nægte, at f. Ex. en Makrel og en Regnorm, eller en Skildpadde og en Skarnbasse, o. s. v. o. s. v. bedre kunne være i Klasse sammen end f. Ex. en Hest og en Hvalfisk? Kort sagt: for den tomme Abstraction er Sproget, ligesom enhver anden Naturgjenstand, en uudtømmelig Næring; men det er desværre ogsaa kun den selv, som lever deraf. Sandhed og Videnskab vinde i det høieste kun negativt derved!

Sorøe, d. 22 Nov. 1827.

P. Hjort.

Indenlandske Efterretninger.

De Ulykker, som alt for ofte indtræffe til Søes, hvorved mange Mennesker miste Livet nær ved Kysterne, af Mangel paa at kunne svømme, maa gjøre Udfindelsen ønskelig og velkommen af et Slags Svømmebelte, hvis simple Indretning, lette Forfærdigelse, og billige Anskaffelse, kunne gjøre dem almeennyttige, ved at have den Egenskab, at holde et Menneske op over Vandet, og dog kun ubetydeligt at forøge hans Overflade, da derved ellers stedse formeres Vanskeligheden at arbejde sig frem i Vandet, hvilken Fejl de hidtil bekjendte Svømmeredskaber af Kork eller Blærer have, formedelst deres udfordrende større Peripheri. Saadant et Svømmebælte har Hr. Kammerjunker og Kapitain L. le N. de Bretteville udfundet. Det bestaaer af en Strimmel af tyndt Lærred eller tyndt Vadmel af to Alens Længde og en halv Alens Brede; det lægges efter Længden dobbelt, med Skillerum af to Tommers Mellemrum, hvilket fyldes med Stilkene af Pennefjer, tagne af Kalkuner, Høns, Gjæs eller andre Fugles Vinger; af hvilke til et Belte, der kun gaaer en Gang om Livet, fordres to Pund, som udgjør omtrent 1200 Stkr. sædvanlige Gaasefjer. Nærmere Beskrivelse over et saadant Belte med Afbildning blev givet i sidste Handelstidende No. 97. H. M. Kongen har ladet et saadant Svømmebelte prøve ved Hr Professor, Ridd. af Dannebr. og Dbm. Nachtegalls Foranstaltning, og han har under 15 Oct. afgivet en særdeles fordelagtig Rapport, hvorefter H. M. Kongen under 27de næstefter har tilkjendegivet Hr. Kammerjunkeren sin allerhøjeste Tilfredshed, og befalet ham at bekjendtgjøre dette Svømmebeltes Indretning og Nytte.

I de hundrede Aar som ere forløbne siden Vaisenhuset i Kjøbenhavn blev stiftet, har Antallet af dem, som her bleve opdragede, beløbet sig til 955 Drenge og 793 Piger, ialt 1748 Børn, de 74 ibegrebne, som for nærværende Tid opfostres i Stiftelsen. Desuden er siden Aaret 1802 i Rigets forskjellige Stifter til Forsørgelse og Opdragelse for Vaisenhusets Regning

antaget et Antal af mere end 200 Børn af begge Kjøn; tilsammen altsaa 1948 Børn." De Kundskaber som de i Vaisenhuset Opdragne have indsamlet, de Grundsætninger som bleve deres Hjerte indprentede, have de anvendt i de forskjelligste borgerlige Stillinger. Mange hæderlige Dannequinder have omsider som Husmødre opdraget deres Børn til Kongens og Fædrenelandets Tjeneste; mangfoldige Borgere, Haandværkere, Kjøbmænd og Søemænd ere fremgaaede af disse Skoler, ogsaa Embedsmænd og Religionslærere have her faaet deres første Dannelse. Og ikke Kjøbenhavn allene, men hele Riget, saalangt Dannersproget udstrækker sig, har nydt Frugterne af fjerde Frederiks velgjørende Stiftelse. Thi ligesom den ikke indskrænkede sine Velgjerninger til en Klasse af Landets Børn, saa bleve ej heller disses Følger indskrænkede, men fordeelte over Mangfoldige." (Af Hr. Biskop Münters Tale ved Stiftelsens sidste Jubelhøitid. Denne Tale er trykt og koster 16 ß. i Vaisenhuus-Bogladen.)

I et No. af Kjøbenhavns Skilderie har man læst om de Forbedringer, der ere foretagne i Ribe i de tvende sidste Overøvrigheders Tid, og i et seenere No. af samme Blad er givet nærmere Oplysning om de seneste Forbedringer sammesteds, som om den ny Raadstue-Sal m. m. Denne nærmere Oplysning, der allene vedkommer den sidste af disse tvende Overøvrigheder, synes at give hans tvende Formænd Krav paa en lignende, hvisformedelst da ogsaa Indsenderen, som bekjendt med den Virksomhed hvormed Hs. Exc. Geheimeconferentsraad og Overpræsident Moltke, i hans Embedstid i Ribe gik frem, finder sig foranlediget til at fremsætte følgende.

1. Hospitalet, som nu har faaet nye Bygninger med forbedrede Indretninger, erholdt under hans Bestyrelse en total Forandring. Kirken som befandtes deri og hvori Hospitals-Lemmerne havde deres Natteleie og Kjøkken, blev nedlagt og Hospitals-Beboerne henlagte til St. Cathrine Menighed, hvis Kirke grændsede tæt op til Hospitalets Bygninger; disse Bygninger bleve indrettede saaledes, at hvert Kjøn fik sine Værelser til Beboelse for sig selv og at den saa kaldte Omgang blev, efter daværende værdige Stifts-Physikus Justitsraad Fridsch's meddeelte Plan, givet en hensigtsmæssig Inddeling af Daarekister efter de Syges forskjellige physiske Beskaffenhed. Hospitalspræste-Residentsen, beliggende paa Domkirkegaarden, blev indrettet til Skolebygning for Domkirkens Sogn.

2. Fortjener at bemærkes, at den nye Vej, hvorom man har læst i Bladet Kjøbenhavns Skilderie, udfordrede, med Hensyn til sin Høide over Engfladen af $\frac{1}{2}$ indtil $1\frac{1}{2}$ Alen, til sin Brede af 18 til 22 Alen, og til sin Længde af 1065 Alen, en uhyre Mængde Opfylding, som Indsenderen har authentisk Kundskab om at have bestaaet af omtrent 52000 Læs Jord og Sand, samt Gruus og Sadder eller Græstørv, hvis Kjørsel frivillig tilveiebragtes af Landbeboere og Ribes Indvaanere, foruden over 2000 Læs store og smaae Kampestene, med hvilke sidste Veien i Midten er brolagt, og hvoraf ingen fandtes omkring ved Ribe, men som ligeledes ved frivillig Kjørsel bleve tilførte Langveis fra, endog af Beboere i Haderslev Amt, Alt efter personlig Opfordring af Stiftamtmanden selv, med Opofrelse af sit eget til Opmuntring for Kjøresvendene, og uden Udgivt herfor af Stadens Kasse, som alene afholdte Haand-Arbeidets Udgivter, samt Bekostningerne for en ny Broe, der blev opført over Strømmen ved Veiens søndre Ende og da bestod af 48 Alens Længde og 6 Alens Brede; hvilke Udgivter med Kjøbesummen for det indkjøbte Engskifte, hvorpaa Veien er anlagt, i det hele skal have kostet fra først til sidst noget over 5000 Rbd.

3. Stadens indskrænkede Torv blev udvidet; først ved venlig Overeenskomst med den resp. Eier af den saakaldte Blaagaard om at renoncere paa en liden Have, som laae paa Torvet, langs med denne Gaard, for at blive Torvet tillagt; dernæst ved at nedbryde Ringmuren omkring Domkirken, da Torvet derved udvidedes lige indtil den nu fristaaende og sig i sin Skjønhed visende Kirkebygning, og endeligen ved at bortflytte det paa Torvet staaende Vagthuus.

4. Kirkegaarden omkring Domkirken blev

aldeles nedlagt, og forsaavidt den ikke kunde anvendes til Torvets Udvidelse, indrettedes den til Haver, der udleies til Fordeel for Kirken, dog erholdt Latinskolen deraf, lige for Facaden af sin Bygning, en fornøden Legeplads for Disciplerne. Ligeledes blev Cathrine-Kirkegaard nedlagt, hvorimod en ny Kirkegaard sønden for Byen ved Aaen anlagdes og saaledes inddeeltes, at ethvert af de 2de Sogne erholdt sin Part deraf. Denne Kirkegaard blev beplantet med adskillige Slags Buskværk og Træer, saa at dens brede Gange og Avenyerne dertil, tjene til offentlige Promenader.

5. Hovedgaderne igjennem Byen fra Nørre til Synderport bleve oplyste ved Lamper i dertil anbragte Lanterner, hvis Antal vel indsaaes at være for ringe, men Sparsomhed var Formaalet i alt, og det formeentes, at naar en nyttig Indretning først var paabegyndt, vilde sammes Forbedring og Udvidelse nok paafølge af sig selv. Omendskjøndt de herved, og især delesked de ved den i foranførte 2den Post ommelte ny Veis Anlæg, for Stadens Kasse havde betydelige Udgivter, er det Indsenderen bekjendt, at den ikke allene har afholdt samme uden Laan, men at dens i Obligationer paa Rente staaende Capitaler vare ved Aarets Udgang 1808 over 1000 Rbd. mere end som ved Slutningen af Aaret 1796, uagtet endog i dette Tidsrum, 3 ny Broer i Staden bleve opførte og skal have kostet dens publique Kasse ialt over 2500 Rbd.

Endelig fortjener endnu følgende at anføres. Den saakaldte Veile udenfor Ribe Sønder-Port, er som oftest formedelst meget Vand, ufremkommelig, hvis Aarsag nemlig, for at lette Tilførselen til Staden fra denne Side, hvortil den høiligen trængte, Stiftamtmanden havde, efter Overlæg med Vedkommende, besluttet, at over denne Veile skulde opføres en Broe, men da han paa samme Tid forflyttedes til Stiftamtmandskabet over Sjellands-Stift, kunde han ikke see Arbeidet blive udført, som da ogsaa indtil denne Dag er standset.

Saadanne Meddelelser som forestaaende, hvori fædrenelandske Embedsmænds Fortjeneste og Virksomhed i deres Kald ydes skyldig og erkjendtlig Erindring, modtages med Fornøielse i dette Blad. Redacteuren tilføier den Bemærkning, at i Lunds Magazin Oct. 1802 S. 82 o. f. findes mere omstændeligt om den udensfor Ribes Nørreport opdæmmede Vase; ligesom og i Begtrups Beskriv. over Nørre Jylland 2den Deel. S. 181.

Blandede Efterretninger.

Digteren Coffin. For denne Mand, af hvem Amerika nu begynder at blive stolt, efterat det har ladet ham føle lige Lod, nemlig Nød og Elendighed, som saa mange af den gamle Verdens Digtere lide, er nu en anden amerikansk Digter, Daniel Bryan, fremstaaet som Talsmand Han har nemlig i en poetisk Epistel udstædt en Opfordring til Menneskeligheden, om at hjelpe ham, og deri med rørende Træk skildret den ulykkelige Sangers smertefulde Skjebne. Fra Ungdom af ligesom indviet til Elendighed, var Medlidenhedens sørgelige Brød Coffins Næring allerede i hans Barrdom. Fattig, uden at høre til Armodens Klesse, og derfor dobbelt ulykkelig, og overalt forstødt (thi den ny Verden har sine Skjebnens-Parias, ligesom den gamle), søgte han, som Yngling og Mand, Trøst hos Muserne, der med sjelden Yndest tilsmilede ham, og som Bryan siger, tildeelte ham dens ypperste Gaver uden at redde ham af den dybeste Elendighed, thi Coffin, Digteren, havde ingen Mæcen, ingen Talsmand, og kunde ingen have, da han hverken forstod Kryberiet, eller at kunne strøe Virak for de ved rig Opblæsthed og fuld Mættelse ligegyldige Kolde. Han besang nu Colombias fremspirende Frihed, og hvo der læste Sangen fik Øiet op, Hjertet slaaet. Men her var ingen lejet Udbasuner, der i Literaturen vakte Larm herfor, og Coffin maatte sulte som før. Et Øieblik syntes dog den Ulykkeliges Skjebne at opklares. Digtet kom til England, blev læst med Beundring, og maaskee havde ogsaa hans Fædreneland faaet Opmærksomheden vakt — thi hvo veed ikke at fremmed Land først maa forlene Berømmelsen. — Men det var nu for silde! Livets tunge Vægt havde brudt Digterens Kraft. Angreben af

smertelig Sygdom, bøjet af aar-lang Kummer, lever Coffin nu, Olding før Tiden, hos sin ved et Tilfælde gjenfundne Moder, der er lige saa fattig som han, og med hvem han intet andet har at dele end sit Hjerte og sin Elendighed. Dette er Indholdet af Bryans rørende Digt, der haabes dog at maatte have den Virkning at sprede en mildere Aftenrødme over den store Digters sildigste Dage.

(Bl. f. L. U. 232.)

Et af den tydske Literaturs nyeste Skrifter: Versuch einer Geschichte und Literatur der Staatswissenschaft. Von Georg Gotfr. Strelin, fürstl. Oettingen-Wallensteinischen Geheimenrath u. Kammervicepræsidenten. Erlangen 1827, giver endeel gode Materialier til Statsvidenskabernes Historie og Literatur; men har derhos mange Mangler og Ufuldstændigheder, og disse ere saa paafaldende, at det er ubegribeligt, at en Mand i Forfatterens Stilling har villet udsætte sig for en Skribents Ubehageligheder og ikke heller ladet sine Optegnelsers og Samlingers Trykning bero til de kunne have faaet Tillæg af Mænd, der vare mere hjemme i Literaturen. I Underafdelingen: "Handelspolitik" anføres enkelte Skrifter om Myntvæsenet og Banken; deriblandt Zoegas bekjendte agtede Skrifter. Om Octrojen med Reglementet af 16 Febr. 1791 for den danske og norske Speciesbank siges S. 272" at den roses som et Mesterstykke. Det anføres, at et meget omfattende Udtog af den staaer i Hamburg. Addrescomptoirnachr. 1791. Forfatteren har ikke kjendt: C. U. D. v. Eggers's Memoiren über die dänischen Finanzen, i hvis 2det Bind den fuldstændig læses. §. 79. "Specialstatistik" er overordentlig mager. Om Danmark nævnes kun: Eine geogr.-stat. Beschreib. des Herzogth. Holstein ꝛc. Altona 1790. Ej Thaarups Skrifter; af hvilke dog et er paa Tydsk nemlig: Statist. der dänischen Monarchie. 2 Th. 1795. hvilket, uagtet det nu er over 30 Aar gammelt, og altsaa hartad ej af megen større Nytte nu end en gammel Veiviser, dog ej burde været Forfatteren ubekjendt. Ej Olufsens ved Gliemann oversatte "Oversigt over Nationalindustrien i Danmark" — Ej Cattau's tableau ꝛc. — Over Sverrig nævnes kun Sven Lagerbrings Svea Rikes Statskunskab for 1790, altsaa næsten for 40 Aar siden. — Over Rusland kun et, over 30 Aar gammelt, Skrift af Hupel og lige saa magre og usle ere hans øvrige Notizer i denne §. (2 Blade). Ej engang over Tysklands Stater opgiver han Hovedværkerne.

Kjøbenhavns Børs, d. 27 November 1827.

Hamburg 2 M. —		à
à vista 216		
Species 221		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 4¼ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	156	156½ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49½	— Rbß. Tegn.
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	82	82½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	76	76¼ i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101¾	102 Rbd. r. S.
Dito Dito	112¾	— Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	96½	— Rbd. r. S.
4 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco
4 pC. Dito nye	97½	98 i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	—	— L. Sterl.

1 L. Sterl. beregnet til 14 Bmk.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 96.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 1 December 1827.

En dansk Reisendes Meddelelser om Medicinalpolitie, Goddædigheds-Stiftelser, Fængsler rc., alt med Hensyn til Fædrenelandet.

VI.
Würzburg.

Et egentligt til Afsindige indrettet Hospital finder man ikke i Würzburg; men man har til denne afgivet en særegen Afdeling i det store, pragtfulde Julius-Marimillian Hospital. Denne imponerende Bygning har meer Udseende af en fyrstelig Residents end af et Hospital. Jeg blev ledsaget derhen af dets Over-Medicus Professor Schönlein, og vilde næppe have troet, at træde ind i en Hospitals Port naar ikke Overskriften: "das Julius-hospital für Arme Preßhafte und Kranke" *) betegnede det, at denne imponerende Bygning virkelig var et Hospital. Hospitalet har forskjellige Afdelinger: en for 175 egentlige Hospitals Lemmer, en for syge Kjøbmandssvende, Haandværkssvende og Læredrenge, en for syge Tjenestefolk **), endelig den for de Afsindige.

---

*) Hospitalet blev stiftet af Fyrst-Biskop af Würzburg, Julius, efter hvem det i Almindelighed gierne kaldes: "Julius-Hospital." Den nøiagtige Beskrivelse, og Historie af dette med Rette berømte Hospital, tilligemed en Grundtegning deraf, findes i "Annales Instituti Medico - Clinici Wirceburgensis. Redegit et observationibus illustravit I. "N. Thomann. Volumen Primum. Wirceburgi "1800." For at faae et kort Begreb om Hospitalets Størrelse vil jeg blot her anmærke, at det bestaaer af tvende Hovedfløje, hver 300 Skridt lang; disse ere forbundne med tvende Sidefløje. I Midten er et stort Gaardsrum med Springvande. Midten i den bageste Fløi har en lys og pragtfuld Kirke og ved denne Fløi en stor Have omgiven med mange Oeconomie-Bygninger.

**) Tjenestetyende erholde i dette Hospital frie Kuur og Pleie, i Følge en Indretning at ethvert Tjenestetyende afgiver aarligt nogle Kreuzer af sin Løn til en Sygekasse, og frivillige Biedrag af Herskaberne blive ogsaa aarlig indsamlede til denne Kasse. Paa denne Maade falder det ikke Husbonden besværligt at faae deres Tyende indlagte i Hospitalet naar de blive syge.

Afdelingen for de Afsindige er i den høire Sidebygning. Endskjøndt Værelserne vare store og luftige, vare der dog vel mange samlede i et Værelse. Antallet af de Afsindige var omtrent 50. Mig forekommer det at i et Hospital af den Størrelse hvor Syge, Lemmer og Afsindige ikke ere saa strængt adskilte, aldrig kan opnaaes Hensigten for de Sidstnævntes Vedkommende. I de senest forløbne Aar har denne Afdeling dog nydt mange Forbedringer ved Hofmedicus Dr. A. Müllers menneskekjerlige Bestræbelser *). Denne Hædersmand har friemodigen talt de Ulykkeliges Sag for Regjeringen og hans i Aaret 1824 udgivne Skrivt **) giver ei alene tilstrækkelig Underretning om Tilstanden af denne Afdeling for Afsindiges Behandling, der er tillige en lærerig Anviisning for enhver Læge, hvis fortrinlige Kald det er at behandle Afsindige.

Med alle dette Hospitals aabenbare Fortrin er dog følgende Mangler og Savn for Enhver paafaldende: *)

Det var at ønske at man hos os kunde faae istandbragt en slig Indretning, hvorved mangen ubemidlet Enke og ringe lønnet Embedsmand vilde undgaae at føle det Trykkende i at betale, ofte mange Uger, ja Maaneder, for et Tyende 20 Rbmk. S. ugentlig til Hospitalet.

*) Dr. J. M. Schmelzing Repertorium der älteren und neuesten Gesetze über die Medicinal-Verfassung im Königreiche Baiern. Mit XX Tabellen. Nürnberg 1818 Pg. 93-94.

**) Die Irren-Anstalt in dem Königlichen Julius-Hospital zu Würzburg und die 26jährigen ärztlichen Dienstverrichtungen an derselben. Ein Wort zu seiner Zeit von Doctor Anton Müller, Hofmedicus und erstem Arzte des königlichen Julius-Hospitals. Würzburg 1824.

1. Lokalet for de Afsindige er slet; Vinduerne af de fleste Sygestuer støde til en Baggaard hvor der er Møgdynger og Stalde. De andres Værelser støde til Lemmegaarden, hvilken frembyder det ubehagelige Syn af Krøblinger o. s. v.

2. Der var ingen Reconvalescentværelser, heller ingen Værelser for betalende Patienter af bedre Stand.

3. De Afsindige vare ikke strængt afsondrede fra de Syge og Lemmerne.

4. De manglede en egen for dem bestemt Plads, kun en liden Plads var dem anviist nemlig i Haven, der afbenyttes som botanisk Have ved Universitetet. Her ere de Afsindige aldrig frie for at blive drillede af dem der besøge Haven.

5. De blive ikke hensigtsmæssigt beskjæftigede ved Arbejde.

Du seer altsaa af foregaaende at ogsaa her er endnu Meget at ønske; mange Andragender af Baierns berømte Læger om Forbedring af de Afsindiges Kaar, ere fremlagte for Regjeringen, og Professor Textor sagde mig, at de Afsindiges Sag blev snart en vigtig Gjenstand i de Baierske Stænders Forsamling. I Henkes Zeitschrift für die Staatsarzneikunde, 6te Jahrgang 1826, 3te Vierteljahrsheft. Erlangen 1826, læses nu Forhandlingerne i andet Kammer

*) Disse Mangler og Savn bleve endnu samme Aar høit omtalte, cfr. Allgemeine critische Annalen der Verhaft- und Besserungs-Anstalten u. s. w. Basel 1825, 1ste Jahrgang 1ste Heft. Pag. 109 &. l. c. P. 113-123.

af den Bajerske Stænderne Forsamling i Aaret 1825, i Henseende til Forbedring af Stiftelserne for Afsindige i Bajern i Almindelighed, og over Oprettelse af Hospitaler for Afsindige i hver Kreds af Kongeriget.

Heraf sees, at Regjeringen allerede i Aaret 1810 har været betænkt paa at forbedre de Afsindiges Stilling. Denne vigtige Sag er afhandlet med megen Varme og maa have megen Interesse for Dem der ere bekjendte med Lokalitets-Forholdene, mindre for Andre. Derimod vil det ikke være Dig ukjært her at finde nogle Grunde og Erfaringer, uddragne af fornævnte Professor Dr. Leupolts Værk. Leupolts Bemærkninger er følgende.

1. Den Afsindige (ikke Rasende) maae ikke strax have Borgerret; han maae først blive sat i Stand til at lære at kjende sit nye Opholdssted og Liv, dets forskjellige Omgivelser, han maae blive i det højeste forenet med Saadanne, der som Novizer staae med ham i samme Forhold eller passe til ham.

2. Opholdstedet i en mere ønskelig Bolig maa ved Opførsel fortjenes. Opholdet i en mindre behagelig Boelig maa kunne dicteres paa en ubestemt Tid, som Straf.

3. Uligeartede Syge, men af lige Dannelse, kan bringes sammen, ofte opmuntrer den Lystige den Melancholske.

4. Om de maa spise ved Bordet, eller ikke, kan anvendes som Belønning eller Straf.

5. Der kan ikke tænkes en Anstalt for Afsindige uden tilstrækkelig Mark- og Havedyrkning.

Mark og Have behøve kun, naar Opvartningspersonalet opfylde deres Pligter, en stærk Tjørn-Indhegning.

6. Anstalten maa have en god Oekonom og Gartner.

7. Der maa kunde dyrkes Hør.

8. Der maa være en liden Faareavl hørved der kan saaes Uld.

9. Væverier og Strikkerier kunde saaledes sættes i Gang af den lavere Klasse af Arbeiderne.

10. Skoemagerarbeide lader sig meget godt indføre i Stiftelsen.

11. De Afsindige maa gaae saa lidet lædige som muеligt, og af den lavere Klasse maa der idelig skures, vadskes og holdes reent ligesom ombord i Skibe.

12. De mere Dannede beskjæftiges med Skrivning, Oversættelse, Regneopgaver, Tegning, Musik *) o. s. v.

13. Man maae paa en passende Maade hos enhver Klasse af de Afsindige gaae over fra Beskjæftigelse til Fornøjelse.

14. Hvad Religionsdyrkelse angaaer, er hans Mening følgende: "I et simpelt smukt Bedehuus eller et Kapel maa den dertil passende Deel af de Afsindige forsamle sig. En kort, fattelig, melodisk Sang, en kort, populair, opbyggelig Prædiken, og en eller anden sindrig Ceremonie, ledet af en Gejstlig, som har den nødvendige Indsigt i Afsindiges Væsen og Tilstand, og som virker i venskabelig Forening med Lægen; alt dette kan bidrage meget til Øjemedet af Helbredelsen. En fornuftig Gudsdyrkelse griber mere end noget Andet hele Mennesket i sit Indre, og drager ham mægtig fra mange

*) "Tange lyram digitis animi dolor omnis abibit,
Dulcisonum reficit tristia corda melos."

eensidige Standpuncter hen til det rette Middelpunkt i Betragtningen af hele Livet."

15. Endelig mener Forfatteren, at den dueligste Læge i sædvanlig Betydning, i Almindelighed ikke kan antages, derfor at være en god Læge for Afsindige; dertil, siger han, hører ganske andre end blot medicinske Egenskaber, og han henviser til England, hvor der gives mange fortræffelige Mønstre for Gale-Anstalter, i hvilke de som have den øverste Bestyrelse ej ere Læger. *)

Hermed slutter jeg Meddelelsen af de paa min Reise i Tydskland i denne Sag anstillede Jagttagelser og Erfaringer, og da jeg nu snart vender tilbage til mit Fædreland, vil jeg efter Ankomsten did endnu engang besøge Bidstrupgaard, og der med desto større Interesse gjøre mine Jagttagelser og Sammenligninger; og da jeg af Din sidste Skrivelse til mig erfarer, at Du allerede inden min Hjemkomst vil have forladt Kjøbenhavn, skal jeg ikke undlade skrivtlig at meddele Dig de belovede Efterretninger om den nuværende Tilstand af St. Hans Hospital paa Bidstrupgaard. **).

---

*) En venskabelig Sammenvirkning af Læger og ikke Læger hersker i de fleste engelske og franske Hospitaler og hidhørende Stiftelser ligesom i det Tydske, hvilket ogsaa tildeels sees af neden anførte Skrifter. Intet er sørgeligere, naar Hindringer skulde lægges saa velgjørende Ojemed i Vejen ved Misforstaaelser og Stridigheder imellem dem, hvis Kald det blev at fremme Stiftelsens Vel og Hæder.

**) I Penia for 1821 S. 48-54. har Etatsraad Thaarup optegnet "De vigtigste Skrifter over Afsindighed og Vanvittighed." Tillæg dertil og Fortsættelse for

I Anledning af Hr. Professor Hjorts Indrykkelse, i Skilderiet No. 95.

I min Disputats de regulis in classificatione rerum naturalium observandis har jeg,

---

den følgende Tid finder man deels i de forestaaende Meddelelser, og tilhørende Noter, deels i nedenstaaende Opgivelser:

I Dr. Alberts Medic. Chir. Zeitung 1818. 3 B. i Hencke's Zeitschrift für die Staatsarzneikunde, Erlangen 1827, 7te Ergänz. Hefte S. 241 — og i dictionaire de sciences medicales, og den dertil hørende journal complementaire. Cahier 43-54 haves adskilligt, Gjenstanden vedkommende.

J. Ludv. Casper Characteristik der französischen Medicin mit vergleichenden Hinblicken auf die englische. Leipzig 1822, Pag. 472 u. s. w. Pag. 484-485 er anført den franske og engelske Litteratur over Sjælssygdomme og Afsindighed.

H. F. Autenrieth Uebersicht über die Volkskrankheiten in Großbritannien. Tübingen 1823. p. 103.

W. Wagner Ueber die Medicinal-Anstalten und jetzigen Zustand der Heilkunde in Großbritannien u. Irland. Berlin 1825 p. 61 usw.

Aerztliche Bemerkungen veranlaßt durch eine Reise in Deutschland und Frankreich im Frühjahre und Sommer 1824 von J. H. Kopp. Frf. am Mayn 1825. Pag. 146 ꝛc.

Otto's Reise durch die Schweitz, Italien, Frankreich, Großbrittanien und Holland. Hamburg 1825, 1—2 Th. 8.

Des causes morales et physiques des maladies mentales &c. par F. Voisin. A Paris 1826. Voisins Privat-Anstalt for Afsindige er at ansee for nærværende Tid for et Mynster-Hospital i sit Slags; jfr. Otto's Reise l. c. 2 Deel p. 119.

Gallerie der englischen Hospitäler u. Irren-Anstalten, nebst ein Uebersicht der Hospitäler zu Paris, v. Dr. Schultes; cf. allgem. critische Annalen der Verhaft-, Straf- u. Verbesserungs-Anstalten. Basel 1826, 1 Jahrg. 3 H. p. 356.

P. 3—21, fremsat de Regler for Inddelinger, som jeg holder for rigtige. Ved opmærksomt at gjennemlæse disse Sider vil Hr. Prof. Hjort, haaber jeg, selv udfinde Forsvaret for det, jeg har skrevet i d. Bl. No. 93. Jeg vil ikkun tilføje: 1) En kunstig Inddeling kan ofte ved Underviisningen være brugbarere end en naturlig, naar hiin er lettere at fatte end denne. Naar man ikke udgiver den for Andet end det, den er, vildleder man jo ikke Lærlingen. 2) Naar Hr. Prof. overlader til Læseren at finde det Ufyldestgjørende o. s. v. i den af mig valgte Inddelingsgrund, kan dette neppe skade mig hos dem, som ville undersøge Sagen: andre Læsere vil jeg kun bede om, ikke at antage hans Ytring som et Beviis imod mig. 3) Naar Prof. Hjort undrer sig over at min Deling bestaaaer i at slaae 3 af de gamle Conjugationer (2, 3 og 4) sammen til een, glemmer han formodentlig, at hans bestaaer i det selvsamme, nemlig i at slaae 1, 2 og 4 Conj. sammen.

Ved denne Leilighed maa jeg anmærke at der i min Opsats, P. 1481, L. 8 og 7 fra neden, skulde staae: "f. Ex. i sing. præs. imp. "act. har 1 a, 2 ē, 3 ĕ, 4 i; i 1 Pers. i plur. "præs. ind. act. har 1 amus, 2 emus, 3 ĭmus, "4 īmus o. s. v."

J. H. Bredsdorff.

Persiske Skizzer.

Hos J. Murray i London har Sir John Malcolm nylig udgivet et Værk i to Bind med ovennævnte Titel. Forfatterens Indsigter og Talenter ere for kort siden blevne lønnede med et vigtigt Embede i Indien. To Gange har han besøgt dette Land i et betydeligt officielt Ærinde, og ved sin fornuftige Opførsel sat sig i Gunst hos de Indfødte af enhver Rang, fra Sultanen indtil Daglønneren. Han var Landets Sprog mægtig, kjendte de nationale Fordomme og Følelser, og opførte sig saaledes, at han gjorde sin Sendelse og sin Monark lige meget Ære, og alligevel gjorde sig elsket i det Land, hvorigjennem han reiste. Følgende spøgefulde Indledning forbereder Læserne til det behagelige Selskab, hvori de skulde tilbringe nogle Øieblikke. "Engang besad den Ø Storbritanien nogle Egne, hvor Mænd og Qvinder og Smaabørn levede i Uskyld, Uvidenhed og Tilfredshed, eller dog ansaaes for at leve saaledes. Sjelden kom Reisende til dem; Digterne saae dem i sine Drømme, og Avisskriverne fortalte Historier om dem; men den Tid er nu forbi. Tak være Dampbaadene og Ilvognene — nu gives der ikke en Plet, hvor en dum eller viis menneskelig Skabning kunde drage hen, uden at hans Øine blive glædede eller ærgrede ved en sort Røgstøtte, eller hans Ører fornøjede eller martrede ved Vognenes Raslen. Maaskee kommer det sig af denne Forstyrrelse i Retiraden, at Enhver føler sig fristet til at forlade sit Huus, og at den ene Halvdeel af Befolkningen befinder sig paa Landeveiene og den anden paa Vandet. Vel strækker denne Reiselyst sig, hos det største Antal, ikke ud over de europæiske Naboelande, dog har en brændende Nysgjærrighed og det ærgjerrige Ønske, at tage en anden Vei, end den almindelige, i de senere Aar formaaet mange videnskabelige og driftige Rejsende til at gjennemstreife de berømte Lande Grækenland og Egypten, hvis Indvaanere ansaae med Forundring, hvorledes disse Mennesker ilede fra Bye til Bye, gjennemrodede Ruinerne, afmaalte Pyramiderne, samlede omkring i mørke Huler, analyserede Jordens, Luftens og Vandets forskjellige Ejendommeligheder, bortførte lemlæstede Guder og Gudinder, indpakkede de simpleste Stene, ligesom det havde været Rubiner og Diamanter, ja endog bragte Ligene derfra, og, det er vidunderlig at sige, foretrak de smuldrende Been af en qvindelig Mumie, som allerede havde hvilet 4000 Aar i sin Grav, for de yndigste Exemplarer af levende og besjælet Skjønhed. Hine Landes udannede Indfødte, hvis Tilstand er meget beklagelig, ahne ikke, at den store Samuel Johnson har sagt: "Alt, hvad som hæver det Forbigangne, det Fjerne og det Tilkommende over det Nærværende, forøger vor Værdighed som menneskeligt Væsen", hvilket da giver en uigjendrivelig god Grund til det For-

trin, som Mumierne have for enhver levende Gjenstand, hvor yndig den endog kan være. Vor Tids Higen efter Mumier og andre opbyggelige Reliquier fra Oldtiden har saaledes oversvømmet Egypten med videnskabelige og videbegjærlige Folk, at de, som komme sidst, virkelig sættes i den Nødvendighed, af Mangel paa anden Næring, ligesom Rovdyr, at overfalde sine Forgængere, af hvilke da mange blive ubarmhjertigen sønderslidte, ja nogle aldeles opslugte. Disse vandrende Skribent-Horder, som i en vis Grad bevæges af de samme Motiver, hvorved de tartariske Horder see sig tvungne til at forandre deres Opholdssted, have nu ogsaa begyndt, at udvandre til Syrien og Lille-Asien, ja nogle af dem ere endog komne lige til Persien. Det har ikke voldet mig nogen ringe Skræk, thi allerede i lang Tid har jeg selv havt Speculation paa dette Land; jeg havde seet noget deraf, og fattet det Haab, naar jeg havde Tid, at kunne fornøie Publikum ved at lade det deeltage i mine indsamlede Efterretninger; men, af Naturen noget lad, havde jeg opsat Udførelsen af denne Yndlingsplan indtil den anticiperede Roligheds-Periode, hvortil Udsigten, ihvor langt den end var borte, stedse havde muntret et Liv, som var underkastet Omskiftelse og Arbejde. Alt det, som hidtil var udkommet om Persien, skrækkede mig ikke det allermindste. Ikke Historieskriver, skjælvede jeg ikke for Sir John Malcolms vægtige Qvartbind; ikke Rejsebeskriver, martrede jeg mig ikke over Hr. Mories Rejser; Sir William Ouselys lærde Grandskninger kunde gjøre en Antiqvar frygtsom, men det var ikke mit Fag; og da jeg tilfældigviis har plumpe og slet ikke smidige Fingre, samt kun en ringe eller maaske slet ingen Smag for det Pittoreske, saa foraarsagede Sir Robert Ker Porters glimrende Bind mig heller ingen Hjertebanken. Ganske anderledes stode dog Sagerne, da den Skjælm Hadji Baba fremtraadte i Verden. Jeg gjennemløb ham fuld af Angest, men fandt dog til min Trøst, at endskjønt han havde nærmet sig mit Departement, var han dog ikke trængt ind i samme. Nu blev jeg oplagt til at handle, og besluttede strax at rømme op i de Kufferter, hvori jeg havde kastet mine Skizzer, eftersom de bleve færdige, og af hvilke mangfoldige nu have slumret i uforstyrret Ro over 30 Aar. Læseren maa dog ikke troe, at de Kufferter, hvorom her er Tale, have nogen Lighed med de idealske Kister, hvilke det for kort siden er bleven Mode at opdage, fyldte med Manuscripter, som uforklarligen ere blevne lagte deri af et eller andet vidunderligt og hemmelighedsfuldt Væsen: alle mine ere reelle, vel arbeidede, med stærke Jern beslagne Kister, som jeg ombyggeligen har ladet forfærdige til at opbevare de Papirer, jeg efterhaanden har villet betroe dem. Jeg veed nok, at denne ligefremme og sandfærdige Bekjendelse vil skade Interessen for disse Blade hos Mange, dog kan den maaskee ogsaa have en modsat Virkning hos Nogle, som have deres Glæde deraf, at Skizzerne ere optegnede i samme Øjeblik, da de Facta og Følelser, som de angaae, endnu vare i min Erindrings fulde Varme og Nyhed; jeg kan ogsaa med Sandhed forsikkre, at Forstand, Uforstand, Anecdoter, Fabler og Historier, kort Alt, som indeholdes i de tvende Bind, med Undtagelse af nogle faa vise Betragtninger af mig selv, virkelig tilhøre det gode Folk, hos hvilket jeg har angivet at have samlet dem. Saa partisk jeg derimod endog var for min hemmelige Skat, saa betænkte jeg mig dog i lang Tid paa, om jeg skulde bekjendtgjøre dem ved Trykken. Da jeg en Dag grublede herover, fik jeg tilfældigviis Øinene paa et Bind persiske Digte, som laae paa Bordet. Skjæbnen skal afgjøre det! udraabte jeg, og som jeg havde sagt dette, lukkede jeg, efter mine persiske Venners Exempel ved lignende Leiligheder, Øinene til, slog Bogen op, talte syv Sider tilbage, og læste da de første fire Linier, saalydende:

"Den, som rejser, tilsager i Dannelse;
Hans Fuldkommenheder skulle kaste Straaler,
ligesom fra et Spejl.
Vand er det eneste, som kan gives,
Men, staaer det stille, bliver det raadent."

Overordentlig var min Glæde, og strax sendte jeg mine Manuscripter til Boghandleren, med den Begjæring, at han nøjagtigen skulde underrette mig om, hvorvidt mit Værk gjorde Lykke, og lod ham tillige forstaae, at de ovenmeldte

Kufferters Indhold langt fra ikke var udtømt, dersom jeg fandt Opmuntring."

Det glæder os, at det forholder sig saa, og vi ville nu skynde os til de første Meddelelser.

Den sædvanlige Reise fra Bombay til den persiske Havbugt bliver tilbagelagt, og Elchien eller Gesandten fortsætter sin Reise til Schiras og Ispahan. Næsten paa hver Side finde vi noget Underholdende; saaledes skildres, iblandt andet, en naragtig Karl, som var ombord paa Fregatten, der førte Gesandtskabet til Bombay, paa følgende Maade: "Denne Mand, som hed Peterson, var, hvad han synes at være — en djærv Matros, imidlertid gjorde hans Bekjendtskab med de indiske Have ham dygtig til en Skibspatrons Post, hvilken han beklædte paa Fregatten. Det var en fuldkommen Fallstaffsfigur og næsten 6 Fod høi. Han bar sine Klæder saa slingrende vide, at en Matros, da han kom ombord og fik ham at see, raabte fuld af Forundring over hans Udvortes, i det han dreiede Skraaen i sin Mund: "Nu kunne vi aldrig faae Mangel paa Seildug; vor nye Herre der kan hjælpe os med en nye Udrustning." Jeg vil foredrage Petersons Historie med hans egne Ord, saaledes, som han fortalte den efter Maaltidet, den Dag, da han kom ombord." "I 32 Aar," sagde han, "har jeg været tilsøes og seet baade Vindstille og Storme. Da jeg endnu var en ung Dreng, skøde nogle vilde Amerikanere saa mange Pile gjennem mit Skind, at jeg saae ud som om jeg var spækket, og uden en Tobaksdaase, som optog een, der ellers havde truffet de ædle Dele, skulde jeg allerede dengang have traadt ind i "Davids snævre Hytte." Siden jeg kom til dette Land, det er nu 28 Aar, har jeg havt mangen en Dyst, men jeg har dog saa temmelig bestaaet dem alle, indtil for 3 Aar siden, da jeg blev angreben af Sørøvere fra Bate, som jeg foer med i en lille Schaluppe til Bombay. Vi værgede os paa det bedste, men de Skurker vare os langt overlegne i Tallet, saa at de, medens vi forsvarede den ene Deel af Skibet, sprang over paa den anden, og derhos vedligeholdte en Ild, som dræbte min Rheder tæt ved min Side. En Passageer sprang

overbord; jeg derimod tænkte: han er en stor Nar; thi endog i det allerværste Tilfælde har man jo altid Stunder til det. En af Køterne skreg, da han fik Øie paa mig: "Mar haramee" ned med den Knægt! — Men "Mut mar" dræb ham ikke, sagde en af hans Kamerader med et blidere Blik, og afbødede det mig tiltænkte Hug; saaledes blev jeg ilive men reent udplyndret og bunden til Spillet; derpaa gik det afsted med os til Bate.

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Aalborg, d. 24 Novbr. Vor Byes gamle og høist forfaldne Toldbod er forsvunden, og i dens Sted staaer nu en velindrettet, solid og beqvem Bygning. Opført under jevnligt Tilsyn af tvende indsigtsfulde Mænd, hvem det var magtpaaliggende at de Handlende her kunde finde al den Beqvemmelighed, en slig offentlig Indretning bør have, vidner det fuldendte Hele ligesaameget om Bygmesternes Duelighed og Accuratesse, som om Tilsynets Kyndighed i hensigtsmæssig Anordning. Neppe findes i Danmark nogen Toldbod, hvis Beliggenhed er mere beqvem for de Handlende og Søfarende, og hvorfra haves en behageligere og friere Udsigt; thi hele Opseilingen af Fjorden fra Bugten ved Nørdal og Passagen fra og til Sundbye haves for Øie. Maatte kun nu Handel og Søfart florere! Beqvemmelighed og Orden til sammes Fremme mangler ikke.

Den nu begyndte Vinter med Frost og Snee af nordlig Vind gjør nu aldeles Ende paa dette Aars høist ringe Høstfiskerie, saasom Garnene maa optages for Isen.

Blandede Efterretninger.

Man veed at der paa flere Sider ere opstaaede Missions-Selskaber og fromme Samfund, for med svære Bekostninger og i de fjerneste Verdensdele at gjøre problematiske Christne,

medens i vor egen Verdensdeel Tyrkesabel uhæmmet indtil vore Dage dagligen piner eller dræber gamle Christne, bortraner deres Børn i hundreviis, og med Magten vinder dem for tyrkisk Troe, Koranens Lære. Dette er vist nok bekjendte og ofte omtalte Ting; imidlertid maae det være omtalt saa meget det vil; det er dog ikke skeet tit nok for at frembringe ønskeligt Indtryk. Derfor være et nyt Skrift anbefalet, der i altfald er fornuftigere og bedre end meget *) af hvad Traktatfabrikerne bringe for Dagens Lys. Under Titel, Barbarie og Civilisation, er nemlig i Paris i dette Aar udkommet et lidet Skrift, der sælges til Grækernes Bedste, og omhandler bemelte Gjenstand. Forfatteren er en Retslærd, ved Navn: Peysson. (Bl. f. l. U. 231)

Tydske Tidsskrifter (Jahrbücher für Philol. u. Pädagogik B. 2, H. 2; og Dresdener Morgenzeit.) fortælle at Belzonis Brystbillede er højtideligen opstillet d. 4 Juli 1827 i Padua i "Fornuftens Sal." Denne Sal er den ved sin Størrelse mærkværdige salone della ragione, ogsaa kaldet gran salone, paa Raadhuset i Padua, Ragione er her ikke "Fornuft;" men Raadhuus. En smuk Oversættelses Fejl. (Forkortet fra Bl. f. L. U. 244.)

Hvor forfærdiges de fleste Skoe? Lyon i Massachusets-Staten, to Mile nordostligt for Boston, tæller over 5000 Indvaanere, som alle leve af Skoemageriet. Her forfærdiges aarligen 1,200,000 indtil 1,400,000 Par Skoe, til en Priis af overhovedet 75 Cents ($\frac{3}{4}$ Piaster) for Parret; altsaa til et Beløb af 1 Million Piastre.

Allene Fruentimmerne, som ere beskjæftigede med Skoenes Kantning med Baand, fortjene derved aarligen 60000 Piastre. Den største Afsætning er til Sydamerika, hvor de sælges med Fordeel.

(*) Vor Original siger: Alt.

Hvor ere da de fleste Bankerotter forefaldne paa en Dag? Den 3 April 1827 erklærede sig et ikke mindre Tal end 135 Borgere i Philadelphia for insolvente. Iblandt dem vare 3 Lærere, en Vanddrager, en Natvægter, 11 Opvartere o. fr.

Kjøbenhavns Børs, d. 30 November 1827.

Hamburg 2 M. —	à	
à vista 217		
Species 221		
Specier solgtes til 13 Rbmk. $4\frac{1}{4}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$154\frac{1}{2}$	155 Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	— Rbß. Tegn.
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	81	$81\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	75	$75\frac{1}{4}$ i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	— Rbd. r. S.
Dito Dito	$112\frac{1}{2}$	— Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	96	$96\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
4 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco;
4 pC. Dito nye	$97\frac{1}{2}$	98 i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	—	— L. Sterl

Anecdot.

Fyrsten af ... lod udskrive en stor Mængde Soldater. En Skomagerenke, som blev berøvet sin eneste Søn, løb grædende til Fyrsten, og bad, at han igjen vilde sætte Sønnen i Frihed. "Jeg kan ikke hjælpe Dig, sagde Fyrsten, mine egne Prindser maa tjene." — "Ja det er noget ganske andet, Eders Prindser have ikke lært noget, men min Søn kan sit Haandværk." — Dette løierlige Svar frelste Sønnen fra at blive Soldat. (N. M.)

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 97.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 4 December 1827.

Undersøgelse af et Par af Professor Molbech fremsatte Bemærkninger om eenstydige Ords Forklaring.

Hr. Professor Molbech har nyligen i nordisk Tidsskrift for Historie, Literatur og Konst, 1 Binds 4 H., S. 576—593 indført "et Par Bemærkninger om eenstydige Ord og deres Forklaring." Da disse Bemærkninger, som angaae en temmelig vigtig og underholdende Gjenstand, udentvivl i det Væsentlige ere urigtige og vildledende, og da Forfatteren til samme, som Sproggrandsker, med Rette har et agtet Navn i Danmark, er det visseligen ikke ufornødent korteligen at gjennemgaae og gjendrive de tvende Hovedposter, hvorom de omhandlede Bemærkninger dreie sig.

For det Første bemærker Professoren, at den, der med Held vil forklare eenstydige Ords Bemærkelse, "maa tage Hensyn til saavel den daglige Tales frithenrullende Ordstrøm, som til det omhyggeligt valgte skriftlige Foredrag, saavel til den jevne Almuesmands, som den forfinede Verdens Tale" *). Dette er neppe rigtigt. Den, der vil udfinde den fine Forskiel, der finder Sted mellem eenstydige, d. e. særdeles meningslignende, Ord, er ene istand dertil ved med Opmærksomhed og Tænksomhed blot at agte paa virkeligen oplyste og dannede Menneskers i det Hele velbetænkte og i Henseende til Sprogrigtigheden veloverveiede mundtlige eller skriftlige Tale; thi ikkun disse Mennesker kjende Sprogets Rigdom og Styrke og stræbe efter at udtrykke sig med Fiinhed og Nøjagtighed. For Sjælegrandskeren og Historieskriveren kan det være meget gavnligt at lægge Mærke til de forskjellige Stænders forskjellige Udtryksmaade ved forskiellige Leiligheder, da han derved kan hente mærkelige Bidrag til Kundskab om deres særegne Tænke- og Handlemaade, men

*) De med Anførselstegn indesluttede Ord ere i Sammentrækning Professorens egne Ord, der hos ham, paa Grund af Vidtløftighed, Gjentagelse og en mindre god Orden, findes paa forskjellige Steder.

Grandskeren over eenstydige Ord vil et saadant Hensyn kun forvirre og vildlede, saa meget mere, som der hersker, og, paa Grund af Tingens Natur, altid vil herske ligesaa megen indbyrdes Forskjellighed i raae Menneskers, og tildeels ogsaa i den saakaldte fine Verdens Sprog, som der finder stor indbyrdes Lighed Sted i virkeligt oplyste og dannede Folks Sprog. Hvilken Oplysning om Forskjellen paa løsagtig og gemeen kan f. Ex. Sproggrandskeren hente deraf, at Almuesmanden paa mange Steder ved gemeen forstaaer omgængelig, og derfor kalder en omgængelig Mand en fæl rar gemeen — ja! vel endog stundom nederdrægtig — Mand? eller hvilken Oplysning om Forskjellen imellem forstandig og klog kan Sproggrandskeren hente derfra, at den saakaldte fine Verdensmand ved klog forstaaer svag og snedig, og derfor kalder en daarlig Karl, der ene seer paa sin egen Fordeel og Anseelse, gjør sig vigtig, smigrer for sine Overmænd osv., en klog Mand? Maa ikke Hensynet til denne sidste Sprogbrug forvilde den, der vil forklare eenstydige Ord, og bringe ham paa den urigtige Formening, at der i gemeen ligger Begrebet om noget Godt, og at der i klog ligger Begrebet om noget Ondt? — uagtet det slet ikke forholder sig saaledes, naar Man agter paa den Sprogbrug, hvorpaa der ene bør agtes, naar Talen er om eenstydige Ords Bemærkelse.

For det Andet paastaaer Professoren, "at det baade er gavnligt og nødvendigt for den, der vil bestemme eenstydige Ords Bemærkelse, saa langt tilbage som muligt i Sprogets Monumenter at randsage Ordenes Oprindelse og fordums Bemærkelser, og at Sporon ofte har fejlet, fordi han ikke har iagttaget dette." Denne Paastand er neppe rigtigere end Professorens nysomhandlede Formening. Det er nemlig Alle og Enhver bekjendt, at Sprogbrugen forandrer sig i Tidens Løb; at nogle Ord døe aldeles hen, imedens at de tilbageblivende Ord undergaae større eller mindre Forandringer baade i Henseende til Formen og Bemærkelsen, og at aldeles nye og forældede Ord kaldes til Live; og at eensbetydende Ord, der ofte ere Ord af forskjellig Herkomst, efterhaanden, som Sproget uddannes, blive Ord af mere eller mindre forskjellig Betydning. Den, der derfor med Sikkerhed agter at finde eenstydige Ords nuværende Bemærkelse, har derfor ene og alene at holde sig til den nuværende Sprogbrug og med Opmærksomhed at opfatte naar, og med Skarpsindighed at overveie, hvorfor han selv og andre oplyste og dannede Folk nuomstunder snart bruge det ene og snart det andet af de eenstydige Ord, hvorom Spørgsmaalet maatte være. At ville slutte sig til et Ords nuværende Bemærkelse fra dets Herkomst og fordums Bemærkelser, er følgeligen ligesaa urimeligt som at ville slutte sig til en Mynts nugjældende, bestemte Værdi fra sammes fordums Værdier under et andet Præg og fra sammes inden- eller udenlandske Oprindelse. Det nægtes forresten ikke, at Man under den omhandlede Undersøgelse, som altid er en Syslen med de eenstydige Ord, kan falde paa den nugjældende Bemærkelse af et enkelt Ord, men det paastaaes kun, at den omhandlede Undersøgelse i det angivne Øjemed

altid er overflødig og som oftest vildledende, Flid og Tid spildende. Professorens lærde, vidtløftige Udvikling af Ordene styg og hæslig beviser ogsaa det Modsatte af det, den skulde bevise; thi hvad beviser den Omstændighed, at Ordet styg er af nordisk Oprindelse og i ældre Tider har bemærket baade haard og vanskelig, vred og opbragt, forhadt og hadelig og andet Mere, at Ordet hæslig upaatvivleligen er af tydsk Oprindelse og engang har staaet i et lignende Slægtskab til det Plattydske: aisen d. e. at grue for, som styg til det Gammeldanske: at stygges ved d. e. at afskye, Andet, end at Ord i Tidens Løb forandre deres Bemærkelse, og at Ord, der ere af forskjellig Oprindelse og maaskee engang have havt een og samme Bemærkelse, ikke i den Henseende ere forskjellige fra andre Ord. Mærkeligt er det ogsaa, at Professoren selv (Side 585) finder, at hans her i Korthed anførte lærde Undersøgelse "ikke er skikket til fuldkomment at oplyse (hvad den skulde oplyse) Nytten og Nødvendigheden af det ældre Sprogs Randsagelse ved mange Synonymers Bestemmelse."

Professorens Forklaring over den nugjældende Bemærkelse af Ordene styg og hæslig, som Sporon, efter Professorens Mening, har forklaret urigtigt, fordi han ikke har taget disse Ords Historie i Betragtning, er forresten ganske overeenstemmede med H. Marius Svanes Forklaring over titnævnte Ord, uagtet sidstnævnte Forfatter, ligesom Sporon, blot har taget den nugjældende Sprogbrug i Betragtning. Professoren angiver nemlig, "at vi i vort nuværende Sprog kalde alt det stygt, som igjennem Sandserne støder vor naturlige Følelse for det Smukke, som vi finde ikke smukt, ikke tækkeligt, ikke behageligt for Sandsningen, ikke veldannet, vellugtende, velklingende, velsmagende; at der paa styg og hæslig ikke er nogen Forskjel i det Væsentlige, men kun i Graden, og at den blotte Lyd af Ordet hæslig synes at have Noget, der udtrykker en vis modbydelig Virkning." Svane i hans Forklaringer over eenstydige Ord, Side 10 — bestemmer Ordenes Bemærkelse saaledes: "Styg er den sandselige Gjenstand, som igjennem hvilkensomhelst Sands gjør et ubehageligt Indtryk. Hæslig er i høi Grad styg."

6x.

Madame Catalani i Wien.

(Af Wien wie es ist. Leipzig 1827. S. 177.)

Denne berømte Sangerinde har været her adskillige Gange. Den sidste Gang blev hun dog ikke modtaget med den forgudende Agtelse som tilforn. Man kom vel paa hendes Concerter, men talte dog om, at hun trak uhyre Pengesummer med sig ud af Landet. Man beundrede hende, applauderte, og kaldte hendes Concerter Brandskatning. Dagbladeskriverne criticerte hende ubarmhjertig, og sparede ikke paa Sarkasmer og bidende Anecdoter om hendes Stolthed. Kunstnerinden, forudsat at hun forstod deres Stiklerier, ignorerte dem, og saae ventelig hen til sit Chatoulle med den Tanke: "Her gjemmer jeg dog Qvintessentsen af Eders Forgudelse." (Meddeelt.)

Jagttagelser af Havets Temperatur.

Det af det kongelige Videnskabernes Selskab ved et Priisspørgsmaal foranledigede, og

af det kronede Værk af Hr. Professor Schouw: "Skildring af Veirligets Tilstand i Danmark. Kjøbenhavn 1826. 8." er et Verk, som gjør den danske Litteratur stor Ære, da det afhandler Vejrligets Tilstand i Danmark og isærdeleshed i Kjøbenhavn, med en Fuldstændighed, Mangesidighed og indre Grundighed, som det hidindtil ikke synes at være skeet for noget andet Land i Europa. *)

Dog kan et saadant Verk, da det er grundet paa foregaaende Jagttagelser, ikke indeholde mere, end hvorover der ere Jagttagelser forhaanden; — og det er derfor ved menneskelige Kundskabers Fremgang, muligt at finde, baade den ene og den anden Art af Jagttagelser, hvilke hidintil manglede, og hvis Resultater dog ligeledes kunde føre til interessante Oplysninger og Følgeslutninger.

Til saadanne hidindtil endnu manglende Jagttagelser regner jeg isærdeleshed de som kunde anstilles over Havvandets Temperatur. Jeg mener dermed vedvarende, regelmæsige Jagttagelser over denne Gjenstand, hvilke, da Vandets Temperatur ikke verler stærkt, omtrent kunde anstilles to Gange daglig, maaskee bedst om Morgenen, saa meget som muligt kort efter Solens Opgang, og om Eftermiddagen imellem Kl. 5 og 7, — hvilket sandsynlig maatte være de Tider da Vandets Temperatur er lavest og højest, især om Sommeren. Men

*) Professor Schön's Verk (i Würtzburg) maatte vel staae dette nærmest; det udbreder sig over et større Antal Steder, men kan deels ikke gaae saa meget i Detail; deels behandler det ogsaa overhovedet intet bestemt Land, endskjøndt deri dog er taget meest Hensyn paa Tydskland.

at disse Jagttagelser ikke maae anstilles nær ved Strandbredden men midt i en Deel af Havet, vil Enhver, som veed hvormeget et fladt og roligt Vand om Sommeren varmes af Solstraalerne, lettelig indrømme. I Kjøbenhavn synes der at være en til saadanne Jagttagelser ganske fortrinlig passende Plads ved Midten af Knippelsbroe, da en bestandig Strøm, saa stærk som den ellers nogensteds i Havet er at finde, gaaer derigjennem, og altsaa ingen Local-Opvarmelse af Vandet der er at befrygte. Naar man nu, ved Nordersiden af Broen, (Vandmaaleren, som angiver Vandets Høide, staaer ved den søndre Side), anbringer Thermometret saaledes i Vandet, at det selv ikke kan træffes af Solstraalerne; saa vil man have særdeles fordeelagtige Omstændigheder for Jagttagelserne. Det forstaaer sig selv, at Thermometret maae hænge 2 til 3 Fod dybt i Vandet, (maaskee bedst saa dybt nedhængende ved et Brædt som svømmer), og at det maae blive hængende der den hele Dag, for ganske at kunne antage de svage Forandringer i Temperaturen, og at man ved at uddrage det af Vandet, og ved Jagttagelsen af den af samme anviste Temperatur, maae handle noget hurtig, paa det at Thermometrets Stand ikke skal forandre sig ved Luftens Indflydelse. Til disse Ojemed vil et temmelig stort Thermometer med en Kugle af 1 til 2 Tommer være at anbefale. Om Vinteren maatte disse Jagttagelser paa ingen Maade afbrydes naar Havet blev belagt med Iis, men man maatte da fortsætte Jagttagelserne under Isen; om man ogsaa kan forudsee at Forandringen da vilde være yderst ringe; derimod vilde man da tillige stedse kunne tilføje Isens Tykkelse, hvilket, sammenlignet

med Luft-Temperaturen, ligeledes vilde levere interessante Resultater, som hidindtil endnu mangle.

Naar nu Søevandets Temperatur paa denne Maade daglig blev optegnet to Gange, saa vilde der af et Aars, eller en flereaarig Række af saadanne Jagttagelser uden Tvivl lade sig aflede meget interessante og vigtige Resultater, f. Ex.

1.) Over selve Havets Temperatur, Havets Mellem-Temperatur i hver Maaned (efter flereaarige Jagttagelser vel endog i hver Uge), Havets Mellem-Temperatur i hele Aaret. I Henseende til Havets største aarlige Varme, vover jeg forud at formode, at samme maae indtræde betydelig senere end den største aarlige Varme i Atmosphæren, altsaa først i August, sandsynlig først imod Slutningen af August.

2.) Slutninger deraf om Luftens Temperatur og om Begges Sammenhæng; — saaledes f. Ex. vover jeg at formode, at det for Kjøbenhavns høje Bredde temmelig tidlig indtrædende maximum af den aarlige Varme (endnu før Slutningen af Juli), vel maae hidrøre fra det nære Havs Indflydelse, og troer, at Jagttagelser i det Indre af det svenske Rige under samme Bredde, (altsaa midt i Skaane), eller endog i det Indre af Rusland, f. E. i Moskou, vilde angive denne Tid til den almindelig højeste Varme, betydelig senere. Ogsaa over Forklaring af Vindene, Regntiden, Luftens Fugtigheds Tilstand o. s. v., vilde denne nærmere Kundskab om Havets Temperatur uden Tvivl udbrede mangt et Lys.

Kjøbenhavn, i November 1827.

Dau.

Persiske Skizzer.

(Fortsættelse; see forrige No.)

Da vi landede der, kom Chefen eller Overhovedet ombord, og jeg beredte mig fuldkommen til at sendes iland og at hænges. Da denne Patron lod mig hente, tog jeg mig smukt ud: i tre Uger havde jeg ikke barberet mig, og et Læseil, hvori jeg var indviklet, udgjorde min hele Beklædning. "Hvem er Du"? begyndte han. — En Englænder, svarede jeg. — "Godt; jeg vil lade Dig leve". — For Fanden, tænkte jeg, det var vel for mig. — "Mine Folk," sagde han videre, "ere lutter Karnailler." — Ei, tænkte jeg, og Du er den værste af dem alle. Derpaa spurgte han mig, om jeg havde Penge eller Gods og det forekom mig, at han derved gjorde et Ansigt, som om jeg skulde faae det tilbage; derfor viste jeg ham ogsaa Alt, lige til mit Guldubr. Det hele var omtrent 5000 Rupier i Værdie. — "Godt! Godt!" raabte han nu, "det skal blive sikkert forvaret," og det maae nok ogsaa have været Tilfældet, thi jeg har ikke seet en Døit deraf siden, undtagen at den Gnier tilbagegav mig 5 Rupier, som Foræring, sagde han, til at bestride Omkostningerne, da han sendte mig og mine Folk til Bombay. Jeg forlod Baté saa lykkelig som muligt, uagtet mit betydelige Tab, thi jeg var jo sluppen levende ud af deres Kløer. Efter nogle Dages Forløb naaede vi Bombay i en højst beklagelig Tilstand: mine Fødder vare hovne, mit Skjæg saa gammelt som mit Fangenskab, og min Nøgenhed dækkedes kun af nogle Pjalter. Af de fem Rupier havde jeg endnu kun to tilovers, og med dem gik jeg til en Gjæstgivergaard, for at spise Frokost, og, da jeg var færdig med denne, sagde jeg til en af Opvarterne, at han skulde kalde paa sin Herre. En engelsk Marqueur med heelt puddret Hoved traadte ind, snoede og brystede sig og sagde: "De ønsker at tale med mig?" — Ja, sagde jeg, jeg er bleven plyndret, har ingen Penge, og jeg vil være Dem meget forbunden, dersom De vilde laane mig tyve eller tredive Rupier. — "Hvem er De, en simpel Matros?" — Ikke ganske, svarede jeg, men jeg behøver disse Penge til at

kjøbe mig nogle Klædningsstykker, saa jeg kan gaae hen til mine Venner. — "Jeg er ikke Herre i Huset," sagde nu min Gentleman, og var forsvunden. Siden fik jeg hverken ham eller de attraaede 20 Rupier at see, og da jeg forlangte af en Tjener, at han skulde give mig en Slurk Brændeviin, fik jeg det Svar, at Frokosten først skulde betales. Som jeg trættedes med denne Krabat, kom en Perser ind og raadede mig, at jeg skulde gaae til Bazaren, borge mig nogle Klædningsstykker der, og saa opsøge mine Venner. Hertil havde jeg, det skal Gud vide, ikke stort Mod, thi min Landsmands Ufølsomhed for min store Nød havde gaaet midt igjennem Hjertet som et Knivstik; dog besluttede jeg omsider at følge med Perseren, en af de Folk, som vanke omkring i Bombay for at see, om de ikke kunne tjene noget hos en eller Anden. Jeg gaaer da først til en Boutik, proberer nogle Klæder, og da jeg har funden en Deel, som passer mig, siger jeg: "Imorgen skal de faae Penge." — "Nei, svarede Eieren, det maae betales strax." Altsaa maatte jeg klæde mig af igjen. Saaledes gik det mig endnu i fire andre Boder, og jeg var allerede ganske fortrædelig, da omsider en ædel Fætter, i No. 18 paa den store Bazar, sagde, at jeg kun skulde tage hvad der stod mig an, og betale naar jeg kunde. Nu taklede jeg mig da til, og da jeg var færdig, gik jeg til Hr. Adamson, hvem jeg forhen havde kjendt. Jeg traf ham i hans Huusdør, men han kjendte mig ikke igjen. Da jeg havde fortalt ham min Historie, sagde han i en medlidende Tone: "Ak, er De den Stakkel, som har lidt saa meget? Jeg vil skaffe Dem Ansættelse paa et andet Skib; tag imidlertid dette i Forskud." Da han havde sagt dette, gav han mig 100 Rupier. Jeg tog dem og takkede. Derefter gik jeg til Capitain Phillips, af hvem jeg fik to Guld Mohurs og sex fuldstændige Klædninger fra Top til Taa. Jeg maatte skrive ham tre fire Sider fulde om Bate og hvorledes det var gaaet mig der; da det var gjort, sendte han mig til Gouverneuren, Hr. Duncan, hvem jeg atter maatte fortælle min langsommelige Historie, og derefter gav ogsaa han mig 100 Rupier. Nu havde jeg 230 Rupier og et peent

Antræk. Jeg gik altsaa igjen til Gjæstgivergaarden og forlangte fløitende noget at drikke. Der gjorde de store Oine, da de saae mig i en ganske anden Skikkelse, og vare nu forskrækkelig artige og forekommende. Marquøren bad om Forladelse — sagde, at han havde taget feil — han havde de 20 Rupier ved Haanden og vilde tjene mig med saa meget, jeg vilde. "Fanden tage din Tjeneste," sagde jeg, "Du er kun til Tjeneste, naar man ikke behøver Dig." — Det var mig en stor Satisfaction, at jeg kunde tale saaledes; jeg betalte min Regning og gik min Vei. — Derpaa, blev Peterson ved med sin Historie, for at gjøre Sagen kort, gik jeg ombord paa et China-Skib, og fik forrige Aar Befaling over et Skib, som tilhørte en persisk Kjøbmand, der drev Handel paa Havbugten. Han var en slet Rheder; havde ingen Credit, og saavel dette, som Frygten fra Araberne, gjorde min Stilling ubehagelig. Vi skiltes ad, og han har taget sig en anden, rigtignok ganske sort Capitain, hvem han maaske er mere bevaagen, fordi han er ligere hans egen afskyelige Farve; jeg derimod, som saaledes blev sat paa Strand, uden Penge og Credit, glæder mig over, at jeg provisorisk er bleven Patron paa dette Skib. Jeg takker Gud, at jeg er frisk, og klager ikke; mange andre ere værre faren end jeg." — Det var nu vor Patrons Historie. I en Samtale, jeg havde med ham paa Dækket, den Dag da vi ankom til Muscate, spurgte jeg ham, om han havde en Kone. — "Nei," svarede han. — De har altsaa aldrig været gift? — "Det har jeg ikke sagt." — Jeg beder da om Forladelse, replicerede jeg. — "O, det siger intet, en god Sandhed behøver man ikke at dølge. Jeg var gift, men da jeg var længe paa Reiser, 7 Aar hjemmefra, og mine Breve — jeg havde rigtignok ikke skrevet mange — ei vare ankomne, saa blev Tiden lang for min Kone, og hun giftede sig med en Anden. Jeg erfoer dette, da jeg igjen kom til England!" — "Nu, og hvad gjorde De da?" sagde jeg; "søgte De hende ikke op?" — "Nei saamen gjorde jeg ikke", sagde Peterson med stor Koldsindighed, "jeg holdt det ikke Umagen værd; hun, tænker jeg, har vel været glad over, at hun var bleven

mig qvit, og jeg brød mig, sandt at sige, heller ikke meget om hende." — Patronens Dagbog i Muscate er ogsaa et vakkert Product, den er ligesaa kraftig som kort:

Muscates Indvaanere.

Hvad Sæderne angaaer, da have de ingen; og deres Levemaade er meget dyrisk. Over Beboerne af Arabiens ufrugtbare Kyster ved den persiske Havbugt gav en arabisk Tjener følgende mærkværdige Beretning: "De høre til Wechabiternes Slægt og kaldes Juassimi, men Gud bevare os fra dem, thi de ere Uhyrer. Søerøverie er deres Haandværk og at myrde deres Lyst; det Afskyeligste derved er, at de anføre de frommeste Undskyldninger for alle deres Ugjerninger. De holde sig til den hellige Skrivts Bogstav og forkaste alle Fortolkninger og Traditioner. Falder I dem i Hænderne og I tilbyder dem hele Eders Eiendom, dersom de ville lade Eder beholde Livet, saa sige de: "Nei, det gaaer ikke an, thi der staaer i Koranen, at det er imod Loven, at plyndre de Levende; men at klæde de Døde af, det forbyder de hellige Ord ikke," og dermed slaae de Eder for Panden. Dog, føiede Araberen til, kan man ikke lægge dem dette saa meget til Last, thi de nedstamme fra en Houl eller et Udyr, og de handle kun overeensstemmende med deres Natur. Jeg bad nu, at han skulde fortælle mig noget om deres Herkomst. Han syntes at forundre sig over min Uvidenhed, og sagde, at det var en Historie, hvorom han troede, at den var hele Verden bekjendt; imidlertid var han strax beredt til at opfylde mit Ønske. "En arabisk Fisker," saaledes begyndte han sin Fortælling, "som levede i en Landsbye ved den persiske Havbugt, i Nærheden af Gombrun, fandt engang, ved sin sædvanlige Beskjæftigelse, sit Garn saa tungt, at han havde Møie med at trække det paa Strand. Høiligen glad over den gode Fangst, anstrængte han alle sine Kræfter — men nu tænke man sig hans Forbauselse, da han, istedetfor en Hoben Fiske i sit Garn, saae et Dyr, som havde menneskelig Skikkelse, kun at det var haaret overalt. Han nærmede sig det med Forsigtighed, men da han fandt, at det var godmodigt, tog han det hjem med sig og holdt siden meget af det, thi endskjøndt det ikke talede noget Sprog, og ikke lod høre nogen anden Lyd end "Houl! Houl!" (hvoraf det fik sit Navn), var det dog særdeles lærvilligt og forstandigt, og Fiskeren, som havde nogen Formue, brugte det til at vogte sine Hjorde. Nu hændte det engang, at hundrede persiske Ryttere, i fuld Rustning, kom fra det Indre af Landet og vilde bortdrive Faarene. Houl, ganske alene og uden andet Vaaben end sin Knippel, betydede dem ved Tegn, at de skulde lade det være; men de loe kun ad hans unaturlige Udvortes, indtil han havde dræbt En eller To, som vare komne ham for nær. Nu overfaldt de ham allesammen, men han var endnu mere smidig end modig og stærk, saa han undveg alle Fiendernes Hug, hvorimod Enhver, som kom i Kast med ham, styrtede til Jorden, og da den ene Halvdeel var falden, flygtede den anden. Da Fiskeren og hans Naboer hørte om Slaget, skyndte de sig at hjælpe den trofaste Houl, men fandt ham allerede i Besiddelse af de overvundne Perserers Heste, Klædninger og Vaaben.

(Fortsættes.)

Blandede Efterretninger.

Om de brittiske Bomuldsmanufacturers Opkomst, Fremskridt og nuværende Tilstand. I Edinburgh Review, Juni 1827, læses en høist interessant Bedømmelse over tre i Engelland udkomne Skrifter angaaende denne Gjenstand. Den begynder saaledes: Der er intet Spørgsmaal om at den hurtige Tilvært og beundringsværdige Storhed af Storbritanniens Bomuldsmanufactur er et af de overordentligste Særsyn i Kunstflidens Historie. Vi eie den fineste Uld og en uudtømmelig Mængde af Jernglands og Kul, som naturligviis ikke kunde andet end hendrage vor Opmærksomhed paa Uldmanufacturerne, og bane Veien til den Overlegenhed deri, som vi alerede længe have opnaaet. Men da vi begyndte Bomuldsmanufacturerne havde vi sammenligneslesviis kun faa Midler til at drive dem videre og de største Vanskeligheder at kæmpe med.

Det raa Material avledes i en lang Frastand fra vore Kyster og i Hindostan og China, hvor dette Manufactur er blevet drevet fra den fjerneste Oldtid af, havde Indbyggerne naaet i Konsten at spinde en saadan Fuldkommenhed, at Letheden og Finheden af deres bedste Tøjer kappedes med Finheden i Frøkapslernes Traade, og syntes at gjøre al Kappelyst frugtesløs. Men den Overlegenhed, vi fik ved Hargrawes's, Arkwrights, Crimptons, Cartwrights og andres overordentlige Opdagelser og Opfindelser var saa stor, at vi overvandt alle disse Vanskeligheder i den Grad, at hverken den yderst billige Arbeidsløn i Hindostan eller den Fuldkommenhed, Indbyggerne i Forvejen havde opnaaet, havde kunnet sætte dem istand til at udholde Kappestriden med dem, der kjøbte deres Bomuld og som, efter at have transporteret den fem Tusind Mile, førte Varerne igjen tilbage til dem. Dette er det mechaniske Genies største Triumph. Og hvad der er det overordentligste, vor Overlegenhed er ikke den sildige Frugt af en lang Række af gradevise Opdagelser og Opfindelser; men den er tvertimod bleven fuldført i meget faa Aar. Kun noget over et halvt Aarhundrede er henrundet siden vore Bomuldsmanufacturer vare i deres Barndom og nu udgjøre de Landets vigtigste Støtte og Bolværk, aabnende en fordeelagtig Mark for Opdyngelsen og Anvendelsen af mange Millioner af Capital og for mange Tusinde Arbeidere! Den Kløgt og det Genie, hvormed disse forbausende Resultater ere blevne tilveiebragte, have været Hovedkilderne til vor Magt. De have i en ikke almindelig Grad bidraget til at reise det brittiske Folk til den Høide og glimrende Plads, det nu indtager. Vi sige heller ikke for meget, naar vi paastaae, at det var den Rigdom og Pragt, der fløD af vore Bomuldsmanufacturer, som ledte os seirende gjennem den sidste frygtelige Kamp, paa samme Tid den gav os Evne til at bære Byrder, som vilde knust vore Forfædre, og hver anden Nation ikke vilde kunnet bære.

(Fortsættes.)

Bekjendtgjørelse fra den kongelige Overpostdirection i Stockholm, d. 20 Novbr. 1827. (Af Journalen 1827. No. 276.)

"Da det er bleven mig meldt, at det ved et eller andet Postcontoir undertiden indtræffer, at Korterne over de ankomne Breve ikke blive udhængte, har jeg under Dags Datum betydet samtlige Postmestere, at de maa være ansvarlige for, at Sligt ikke forsømmes, og bør Korterne, fra den ene Postdag til den anden, saavel Formiddag som Eftermiddag, paa denne Maade være tilgjængelige for Publicum. Hvad de afgaaende Breve angaaer, da er forud anordnet, at Brevprotocollen, hvori de indregistreres, enhver Søndags Formiddag, Posttimerne fraregnede, ligger paa Postcontoiret til Gjennemlæsning for Enhver som ønsker det. W. Carpelan."

(Meddeelt.)

Kjøbenhavns Børs, d. 4 December 1827.

Hamburg 2 M. —		à
à vista 218		
Species 221		
Specier solgtes til		
13 Rbmk. $4\frac{1}{4}$ ß.		
Bank=Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler		
pr. 100 Specier	155	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler		
pr. Rdlr. Rigsgjeld	$48\frac{1}{2}$	49 Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	80	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	$73\frac{1}{2}$	— i Banco
Nationalbank Obligationer		
(af Laanet 4 Febr. 1820)	$101\frac{3}{4}$	102 Rbd. r. S.
Dito Dito	$112\frac{3}{4}$	— Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl.		
Renter pr. 6 Januar	$95\frac{1}{2}$	96 Rbd. r. S.
4 pC. norsk Laan		
ved Hambro & Søn	—	— i Banco
4 pC. Dito nye	—	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	—	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 98.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 8 December 1827.

En dansk Reisendes Meddelelser om Medicinalpolitie, Godd æd igheds-Stiftelser, Fængsler rc., alt med Hensyn til Fædrenelandet.

VII.

Om St. Hans Hospital paa Bidstrupgaard.

Det var Nødvendighed, der i Krigsperioden foranledigede, og Hs. Majestæts Befaling, der afgjorde, at St. Hans Hospital flyttedes og at det forlagdes til en landligere og roligere Egn, end den, hvor det paa den Tid formedelst dets Nærhed ved Stadens Fæstningsværker havde havt saa stort Uheld. *)

Saaledes opfyldtes i Aaret 1808 det af St. Hans Hospitals ivrigste Talsmand N. D. Riegels, tre Decennier forud, yttrede varmeste Ønske, han som frimodigt og djærvt har med levende Farver skildret Stiftelsens sørgelige Mangler og stedse opfordret Goddædighed til Bistand. *)

Hospitalets specielle Direction har i nedennævnte Beretning nøiagtig detailleret de Grunde, hvorfor Bidstrupgaard valgtes, som fordeelagtigt Sted, samt hvilke Fordele der kunde ventes sammesteds, især for Indretningen

*) See Beretning om St. Hans Hospital og Claudi Rosset's Stiftelses Forflytning til Bidstrupgaard af Hospitalets specielle Direction Malling, Pontoppidan, Jessen. Kjøbenhavn 1808. Pag. 24."
"Penia for 1821, udgivet af Etatsraad Thaarup og Dr. Professor Wendt. Pag. 64 osv."

*) See "Fornuftens og Menneskehedens Rettigheders Archiv No. 9 Pag. 241 til 243." Riegels's Ord ere alt for mærkelige til at jeg ikke her skulde ordret anføre dem; de ere følgende: "Alle disse vigtige Ulykker for Stiftelsen undgik den ganske ved at eje en Herregaard. Dennes Parceller og udskiftede Bønder kunde være satte paa Afgivter i Fødevarer til Pesthuset. Hvoraf flød, at Pesthuset ikke allene havde gode Vare, men at endog Lemmerne kunde for deres Skilling have en rig og uforanderlig Portion, hvori der til alle Tider var een og samme Drøjelse, siden den Intet havde med Hovedstadens Farer at gjøre. Naar da saaledes Pesthuset var blevet Ejer af en Hovedgaard,

af et Hospital for Afsindige. Jeg vil med Hensyn paa denne saa mærkelige Beretning henholde mig til de P. 26 ff. anførte Fordele, der ventes af Indretningen af en Anstalt for Afsindige og Vanvittige, og søge at vise hvorledes, efter de Anskuelser, jeg ved mit korte Ophold der kunde have Leilighed til at gjøre, som og ved de Efterretninger, jeg har erholdt af Dig, Directionens Forventning hidindtil er bleven opfyldt og dens Stræben til det mere Hensigtsmæssige og Fuldkomne har havt et ønskeligt Udfald.

---

hvis Størrelse var 100 Tdr. Hartkorn Hovedgaardstaxt, 600 Tdr. Hartkorn Bøndergods, med fornøden Skov og Tørveskjær, i hvilkesomhelst Egne i Sjelland, der stødte ned til Stranden; saa frembyder der sig utallige Fordele af denne Forandring for Pesthuset, her at være selv en erhvervende sund og frisk Landmand, imod, som nu, at være en forkjelet, ussel, tryglende Kjøbenhavns Borger."

"Naar Kjøbet var sluttet, gjordes der strax Indretning paa Hovedgaarden til at imodtage de anstændige Syge af alle Klasser. Dernæst gjordes Overslag at bygge op landlige smaa Huse, der blev smaa Byer omkring Hovedgaarden. Man saae her Drukkenbolternes Bye, de Vanvittiges, de Veneriskes, de tungsindige Gales, og hvert Huus fik sin Have, som enhver Lem useet og ukjendt kunde behandle, som han vilde. Og sandelig, naar et Stykke Havejord, 200 Alen lang og 16 Alen bred, kan give aarlig i Fordeel med Rødder og Løg 18 Rdlr., da vare disse Haver vel anvendte, helst i disse Havers Behandling fandtes den allerbedste Medicin!

"Naar nu Hovedgaardsbygningen var Middelpunktet, hvorfra hin Hovedgaard udgik, da maatte i samme være samlet Spisemesteren, Inspecteuren, Lægerne og Apotheket.

"Lidt efter lidt kunde jo Pesthusets Lemmer flyttes ud paa Landet; stedse maatte der ved Kjø-

Jeg er her langtfra at ville underkaste en Stiftelse, der kun lidt efter lidt kan indrettes, der under trange Tidsomstændigheder, Krigsperioden osv. uddannes, hvor nye Bygninger skal opføres m. m., den strængeste Critik og maale den efter større og pragtfuldere offentlige Indretninger for Alle, saavelsom private Anstalter for Afsindige af en vis Stand.

---

benhavn blive et lidet Pesthuus, der kunde modtage de Lemmer, som Dagen derpaa skulde føres ud til det store Pesthuus; Pesthusets Vogne, der trende Gange om Ugen skulde fra det mindre Pesthuus ved Kjøbenhavn hente Lemmer ud til Stiftelsen, kunde letteligen indrettes saaledes, at baade Orden, Sikkerhed og Magelighed derved kunde opnaaes."

Naar man sammenligner det Anførte med hvad der læses i ovenmeldte Beretning af Hospitalets specielle Direction i Aaret 1808, Pag. 27 osv., skulde man næsten kunde ansee Riegels's Ord for en sand Spaadom.

Hvor vilde han ikke med Glæde forbauses, naar han kunde see op af Graven og ind i Bidstrupgaards Indretning. Han som nu for fast 40 Aar siden i Maanedsskriftet Kjøbenhavns Skilderie No. 11 - 12, 2den Aargang, Septbr., Octbr. 1788 Pag. 234 udbrød: "Nedstig med mig, o Sandsesløse! i de Gales underjordiske Boliger, hvor mephitisk Luft, trang Gang og Ulykkeliges Skrig ganske betager Dig. Lad Døren for Daarekisten aabne sig, og Du studser."

Og hvo skulde vel nægte hans Minde den Retfærdighed, at han var den der gav det første Stød, derfor skrev ogsaa een af vore humane Tænkere, G. H. Olsen, ved hans Bortgang disse saa høit hædrende Ord:

"Dadler hans Pen, I Velbaarne, og sigter hans Lærdom, I Vise,
"Glemmer kun ej, at han var Ulykkens ildfaste Ven."

Naar med Bidstrupgaards yndige Situation Lokalet bliver saaledes indrettet, at det er skikket til de Afsindiges Helbredelse eller Bevarelse, hvad behøves saa Palladser og Pragtbygninger?

Naar man undtager Anstalten for de Afsindige paa Slottet Sonnenstein i Sachsen, vil man neppe finde den behagelige, sunde, ret som af Naturen til Afsindiges Lindring skabte Omegn som Bidstrupgaards, hvor nu det forrige St. Hans Hospital er henflyttet.

En af de første Fordringer, man bør gjøre ved Opførelsen af et Hospital for Afsindige, er at det maa ligge frit, behageligt, lyst, vendt mod Østen, noget høit, i Nærheden af flydende Vand, og have sundt, godt Vand at drikke. Det maa være forsynet med store Haveanlæg, Mark, Skov, Eng osv.

Bidstrupgaards Sygehospital *) svarer til disse Fordringer, det ligger omtrent 500 Skridt fra Issefjorden, $\frac{1}{4}$ Miil paa hin Side Roeskilde. Bygningen for de Afsindige ligger paa det højeste Sted af Gaarden paa en Banke, hvor der er endnu tilstrækkelig Plads til at kunde opføre flere Sidebygninger osv. Mod Nord- og Vestvinde er Bygningen temmelig godt beskyttet ved skyggende Træer. Neden om Banken indbyder allerede veludførte Anlæg til skjønne Spadseregange og Bevægelsespladser. Henimod Sønden har Issefjorden dannet sig et Indløb *) ved høie Vande om For- og Efteraaret. Issefjordens Nærhed giver altsaa Leilighed til i sin Tid at kunde anvende Ferskvands- og Strandvands-Bade.

*) Den anden Afdeling af Bidstrupgaard, Lemmehospitalet, er beliggende omtrent et Bøsseskud fra Sygehospitalet, og er alene bestemt for Gamle, Blinde, Døvstumme, Krøblinger, Slagbeladte, Fjollede og flere Saadanne som ikke kunne ernære sig selv.

Derom siden, saavidt denne Afdeling kunde være til adskillige Hensigters Opnaaelse et passende gavnligt Annex ogsaa for Sygehospitalet.

I disse Anlæg gives altsaa tilstrækkelig Leilighed for de Afsindige til Bevægelse i den fri Luft, og da man nu er i Færd med at aflukke den alfare Vei forbi Bidstrupgaard, vil Patienterne saameget mindre være udsatte for en eller anden nysgjerrig Tilskuer, der kunde opholde sig paa Vejen for at see dem.

For denne Opmærksomhed bør man være den Kongelige administrerende Direction særdeles megen Tak skyldig, og saaledes er nu Sygehospitalet med dets Omgivelse aldeles isoleret, og staaer ogsaa deri ikke tilbage for noget andet Hospital.

Spadseregangene imellem Træerne og smaa Krat snoe sig omkring Bygningen. De ere tildeels anlagte af de Afsindige og enkelte ere smagfulde.

Disse Gange yde for en stor Deel behagelig Skygge og hist og her aabne sig fortryllende Udsigter hen over Issefjorden og til Roeskildes ærværdige Domkirke. Enkelte af disse Gange forekommer mig dog at trænge til mere Skygge, maaskee ogsaa til smaa Lysthuse med Bænke under Træernes Skygge. Der hvor man ikke kunde eller vilde have Træeplant-

*) Dette Indløb burde vel inddiges, da det til visse Tider af Aaret danner en Sump, som deels er skadelig ved dens Uddunstning og deels derved, at enkelte Afsindige kunde forvilde sig derhen.

ning kunde man, som jeg har seet det i Würzburg, anbringe en saakaldt stor Soelskjærm, nemlig, en med Bænke omgiven stor Pæl paa hvis øverste Ende er anbragt en rund Indretning, overtrukken med Sejldug som med en Parapluie. Til et saadant Sted kan altsaa de Spadserende ved indtræffende Regnbyger og Ilinger ogsaa tye hen. Saalænge det opvartende Personale hos de Affindige ikke endnu er forøget, vilde de ogsaa letteligen kunde finde de omvankende Patienter paa et af disse Steder.

Foruden den ved Spadseregangen vel anbragte Keglebane kunde der vel ogsaa anbringes til Fruentimmerne ikke alt for høje Gynger. At Gyngning ofte frembringer en gavnlig Paavirkning hos Sjæls- og Nærvesvage har iblandt flere Kratzenstein allerede beviist i sin Disputats: De vi centrifuga ad morbos sanandos applicata, 1765.

Med Glæde maa man bemærke, at Directionen ogsaa har været betænkt paa at give Affindige af Stand og bedre Opdragelse en egen Spadsereplads, og jeg formoder, at det ikke langt fra Keglebanen planerede og opfyldte Anlæg, ved Indgangen forsynet med en Stakitport, vil vorde bestemt dertil; saaledes savner altsaa Bidstrupgaard ikke denne Afdeling for den Klasse Syge, som trænge til frisk Luft og Bevægelse.

Spadserestederne ere omgivne med en Grøvt, men den vil neppe hverken om Sommeren eller Vinteren give Sikkerhed for, at jo een eller anden Affindig, kan løbe bort. Bedre var det vel at omgive dette Locale med et stærkt, skraat nedløbende Tjørnhegn. Erfaringer har lært at saadant Tjørnhegn afskrække fra Forsøg paa at komme ud.

Om de omliggende Haver og flere Jordstykker, Tørvemoser, behøver jeg ikke her at melde videre, da allerede eengang derom er anført det Fornødne i Penia l. c. P. 67. Det er een af Fordelene af Indretningen, at ogsaa disse Stykker kunde efter Lægens Anviisning og ved Inspecteurens Sammenvirkning skaffe Leilighed til hensigtsmæssig at sysselsætte Vanvittige, som dertil ere skikkede.

Persiske Skizzer.

(Fortsættelse; see forrige No.)

En Araber fra Landsbyen tilbød Houl, henreven af hans Tapperhed og fristet af det rigelige Bytte, han havde gjort, sin smukke Datters Haand, og hun, som saae mere paa gode Egenskaber, end paa et behageligt Udvortes, viste ingen Afskye for at vorde dette tappre og godmodige Uhyres Brud. Hendes Bryllup blev høitideligholdt med langt større Pragt, end man tilforn havde seet i denne Bye, og Houl som havde iført sig en af Persernes kostbareste Dragter, og red en af deres skjønneste Heste, tog sig beundringsværdig godt ud. Han var ganske ude af sig selv af Glæde, gjorde saa mange Løier, og viste saa megen Kraft og Behændighed, at hans Brud, som i Begyndelsen var bleven ynket, nu blev misundt af alle Fiskerdøttre. Det vilde dog have været Tilfældet i langt større Grad, dersom de havde ahnet den Berømthed, som ventede hende. Hun fødte fire Sønner, som bleve Stamfædre til de fire Stammer: Ben Juassim, Ben Ahmed, Ben Nasir og Ben Sabuhil, der indtil denne Dag ere bekjendte under Fællesnavnet Ben Houl eller Houls Børn. De ere allesammen Fiskere, Skippere og Søerøvere, og leve fordetmeste paa Søen, fordi, som man troer, de have arvet en Amphibienatur af deres Stamfader." — Da Khudadad havde endt sin Fortælling, spurgte jeg ham, hvad det var for Folk,

som beboede de høie Bjerge, vi saae at kneise paa Havbugtens Persiske Bredder. Glad over denne nye Leilighed til at anbringe sine Kundskaber, svarede han: "Ogsaa de ere Røvere, dog ikke saa slemme som Juassimerne. Deres første Nedsættelse paa disse Bjerge regne de fra Djævelen; dog ere de Menneskebørn og deres Natur er ikke djævelsk, endskjøndt deres Gjerninger sommetider ere det. Efterat jeg nærmere havde udspurgt Khudadad, fandt jeg, at han havde gjort Laan hos Firdusis Folkesagn, og holdt sig temmelig til dennes Text; men jeg vil overlade Fortællingen til ham selv. "De har vel hørt tale om Zohak, Arabiens Fyrste?" — O ja! — "Nu, saa kan det heller ikke være Dem ubekjendt, at han var en meget ugudelig Mand. Han overvandt Jemschid, Persiens Konge, som dengang ansaaes for Jordens første Monark. Efter denne store Lykke blev Zohak fristet af Djævelen, som i en ærværdig Mands Skikkelse forførte ham til at dræbe hans Fader, for paa engang at blive Konge over Arabien og Persien. I den Tid levede Menneskene kun af Planter; men Djævelen, som attraaede at fordærve Menneskeslægten saa meget som muligt, forledede Zohak ved nogle kogte Æg, og da han saae, hvor godt denne Kost smagte ham, gjorde han ham det Forslag, at tillave ham en Ret af Agerhøns og Vagteler, hvilket Maaltid behagede Fyrsten i den Grad, at han opfordrede sin Ven til at udbede sig, hvad han vilde. Den listige Gamle sagde, at han ikke ønskede andet, end at kysse sin elskede Monarks Skuldre. Disse bleve da blottede, men neppe havde de djævelske Læber berørt dem, saa sprang en hvislende, afskyelig Slange ud af enhver, og i samme Dieblik antog den ærværdige gamle Mand igjen sin naturlige Skikkelse og forsvandt med Torden og Lynild, efterat han iforveien havde forkyndt, at kun menneskelig Hjerne kunde mætte de Uhyrer, han havde skabt, og at Zohaks Død vilde følge umiddelbar paa deres. Nu gik det ganske saaledes, som Djævelen havde forudsagt: Slangerne forsmaaede enhver anden Næring, og der maatte daglig dræbes Offere, for at tilfredsstille deres Hunger. De, som havde at bestille med Tilberedelsen af dette gruelige Maaltid, besluttede, saasnart de mærkede Djævelens Hensigt, at gjøre ham en Streg i Regningen; naar de altsaa havde ført de til Døden indviede Personer i Parade forbi Zohak og hans Slanger, bragte de Hjernen af Faar istedet, og de til Ofring bestemte Mennesker sendte de til Kermans og Lauristans Bjerge, hvor de formerede sig og bleve et stort Folk, hvis Efterkommere endnu leve sammesteds. — Sandheden af det, jeg nu har fortalt, kan ikke underkastes nogen Tvivl, sagde Khudadad ganske alvorlig, thi det er altsammen at læse i en Bog, og der er ogsaa gjort et vakkert Digt derom, som kaldes Shahnameh eller Kongernes Bog." — Efterat jeg saaledes havde faaet denne rigtige Oplysning om Havbugtens Bredder, landede jeg ved Abushehr, en persisk Søehavn, berømt som en Stapelplads for indianske Tøier, Daddeler og Assafotida. Ved Landingen kom Stadens hele Befolkning os imøde. Den største Beundring synes det eensformige Udvortes hos Compagniet af det 81de kongelige Regiment at opvække. En Mand, for hvem denne Lighed især havde været paafaldende, raabte: "Ei! De Karle maa alle have havt een Fader og een Moder!" — "Nei," berigtigede en Anden, "det er ikke muligt, thi de synes Alle at være fødte paa en og samme Dag." — "Det er livagtige Djævle det forsikkrer jeg Jer," sagde en gammel Kone, som længe havde betragtet dem med stor Opmærksomhed. Da Compagniet satte sig i Marsch, gave dets regelmæssige Fodbevægelser en ny Grund til Forbauselse. En gammel Kjøbmand, kaldet Hadje Ismael, som havde tilbragt hele sit Liv med at regne, og derfor maatte være en stor Ven af al Regelmæssighed, stod paa et Hjørne, Pelotonerne droge forbi, og gjentog idelig, idet han pegede med Fingrene: "Rigtig, rigtig, rigtig!" — I det hele syntes vor Landing meget at fornøie samtlige Abushehers Beboere, baade Mænd, Qvinder og Børn. — Det engelske Factorie, som længe havde været stationeret i Gombrun, var, for nogle Aar siden, blevet forlagt til Abushehr. Alle de gamle Tjenere havde fulgt det derhen. Om En af dem, ved Navn Suffer, som nylig var død, hørte jeg af en tilforladelig Kilde en Anecdote, som geraader vore Landsmænds Mildhed til Ære, og

beviser, at Menneskenes gode Behandling slaaer Rødder endog i disse Egne og frembringer en stærk og varig Tilbøielighed. Da den stakkels Suffer, som i 50 Aar havde været Tjener ved Factoriet, laae paa sin Dødsseng, anordnede den engelske Læge ham et Glas Viin. Han afslog det først, sigende: "Jeg tør ikke, Koranen forbyder det," men efter nogle faa Dieblikke reiste han sig op i Sengen, og sagde: "Jeg vil dog drikke Vinen; thi det hedder i hiin hellige Skrivt, at I Vantroe ere udelukkede fra Paradiis; men 50 Aars Erfaring har lært mig, at foretrække Eders Selskab i den anden Verden, for ethvert Sted, hvor jeg kunde blive forenet med mine Landsmænd." — Han døde faa Timer efter det Indfald.

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Odense, d. 3die Decbr. I Aftes blev her paa Theatret givet Lystspillet Kjøbenhavn, af vor geniale Lystspildigter Balthasar Bang, med Bifald og godt Huus. Efter Fleres Forlangende bliver dette Stykke atter paa Onsdag Aften opført. (Iv. A. 174.)

Det Bigumske Skuespillerselskab er nu rejst bort fra Thisted saa "hurtigt" at det ikke kunde give Slutnings-Forestillingen. Det har da vel baaret sig ad som Prædikanten Dumbom, der gik fra sin Prædiken ved Indgangen og meget viseligen "sluttede præcise der, hvor han hørte op." Hr. Bigum har derfor taget takkende Afsked med det Thistedske Publikum. — Mekanikeren Bamberg og hans bugsnakkende Hustru underholde det Viborgske Publikum i denne Tid. — Det Titchenske Skuespillerselskab spiller med Bifald i de Fynske Kjøbstæder.

Randers. Nørrejyllands Tøihuus findes ved vor Bye. Burde en Støtte for Nørrejyllands Befrier ikke ogsaa pryde den? Niels Ebbesens Bautasteen see Jyderne allerhelst inden den Stads Porte, der var Vidne til hans Daad. Ved Subscription vilde en klækkelig

Sum til et Minde for Manden letteligt tilveiebringes, og Randers saaledes faae en offentlig Prydelse mere. En saadan Støtte maatte naturligviis være af Marmor, som den skjønneste og varigste Steenart, og Indskriften omtrent lyde saaledes: "Helliget Niels Ebbesen fra Nørreriis, som, ved at dræbe Tyrannen, den holsteenske Grev Gerhard, befriede Fædrelandet."

Viborg. Et Selskab ønsker at anlægge Marsviin- og Sælhundefangst i Limfjorden i Anledning af Aggerkanalen. Hvo der lyster Actier, behage at tilkjendegive sig i een eller anden Provindsialavis, samt bestemme, hvormeget man vil bidrage.

Blandede Efterretninger.

I Mai 1826 blev ved Landsbyen Lichtenberg, en Fjerdingvei fra Berlin, foruden nogle Urner, hvoraf dog kun to kunde holdes hele, fundet en Figur af Bronze, $5\frac{1}{2}$ Tommer høi, hvorom Prof. Levezow i Berlin har udgivet en egen Afhandling, som han kalder "en archæologisk Formodning." Figuren er, efter hans Formening, upaatvivleligen et antik Product af romersk Konst og forestiller, saaledes som man ved første Diekast maa dømme, en romersk Hærfører med ubedækket, men skjægget Hoved, paa Kroppen bevæbnet med et romersk Pantser, under hvilken endnu ovenfor Knæet en Tunica rager frem. Paa den venstre Skulder ligger en kort og smal Chlamys (græsk Overkjole). Men paa Pantseret sees endnu Levningerne af en tofold, meget zirlig Plettering. At dømme efter Arbeidet kunde Billedet maaskee henregnes til det andet eller tredie Aarhundrede. Dette gav nærmest Anledning til den Tanke, at det forestiller een af Keiserne fra den Periode; men Hovedet har ingen Lighed med noget af samme paa Mynterne. Det synes overhoved ikke at være Portrait, men Ideal. Dette bragte Forf. paa den Idee, at det er en Jupiter Imperator, hvis Statue stod paa Capitolet, hvorhen den, efter Livius, blev bragt fra Præneste ved T. Quin-

tius, Hovedet og Skjægget minder især om en Jupiter. — Hvorledes denne Antik er kommen til Preussen har man ikke oplyst, men formodentlig er det skeet paa samme Maade, som Guldhornene og det bekjendte Hoved af Elfenbeen vare komne til Danmark, nemlig ved Vikinger, som i de Tider nok bragte slige kaprede Ting til deres Hjem.

Om de brittiske Bomuldsmanufacturer. (Slutning; see forr. No.)

Forf. gaaer nu over til at vise denne store Konstflidsgreens Opkomst og Fremskridt i Storbritannien. Den første, der har meddeelt en autentisk Efterretning derom er Lewis Roberts i en Afhandling fra 1641. Indtil 1760 var de i Engelland fabrikerede Bomuldsvarer kun til egen Forbrug; men fra den Tidspunkt af begyndte Kjøbmændene i Manchester at udføre en stor Mængde deraf til Tydskland og Vestindien. I Aaret 1824 anslog man, efter Hutchons Forsikkring i Underhuset, Værdien af den i Storbritannien aarligen forarbeidede Bomuld til en Sum af 33½ Mill. Pd. St., og Forf. mener, at den i dette Øjeblik er 36 Mill. Aarligen indføres, naar Udførslerne fradrages, 130 Mill. Pd. Bomuld. Efter en sandsynlig Beregning fortjene Arbeiderne i Manufacturerne 15 Mill. og sysselsættes 705,000 Personer derved. Tolv Millioner Pd. St. kunne betragtes som Capitalisternes Vinding. Resultaterne af det Hele er:

Totalværdien af de i Storbritannien aarligen fabricerede Bomuldsvarer L. 36,000,000

Raat Material 130,000,000 bs. 4½ D. pr. 1 Lpd. . .	L. 900,000,000	
Løn for 705,000 Vævere, Spindere, Blegere ꝛc. til L. 20 aarligen hver	15,000,000	
Løn for 133,000 Maskinarbeidere, Maskinmagere, Smedde, Murere, Snedkere, til L. 30 aarligen hver	4,000,000	
Manufacturisternes Vinding, Opsynsmændenes Lønning, Capitaler til Indkjøb af Maskinmaterialier, Kul ꝛc.	8,000,000	
		L. 36,000,000

Den anvendte Capital kan anslaaes saaledes:

Capital til det raa Materials Indkjøb	L. 9,000,000
Capital, som anvendes til Arbeidsløn	19,000,000
Capital, som staaer i Spindemøller, Kraft- og Haandvæverstole, Værktøi, Varehuse ꝛc.	37,000,000
	L. 65,000,000.

I det Hele kaster denne Capital, naar man regner 10 pC., en Fordeel af sig af 6,500,000 Pd. St., og skaffer 1,000,000 til 1,100,000 Mennesker Underhold.

Førend 1790 kom al raa Bomuld, som brugtes i de brittiske Manufacturer, fra Vestindien og Levanten. Men efter at den amerikanske Krig var tilendebragt, begyndte man at dyrke Bomuld i Caroline og Georgien, og den lykkedes saavel, at den nu udgjør een af de forenede Staters vigtigste Frembringelser. Man har to Slags: De- og Oplands-Bomuld. Den første er den fineste der indføres i Storbritannien. Den sidste er saa vanskelig at skille fra Frøet, at den i en lang Tid ikke var værd at dyrkes. Men Whitney opfandt 1793 en Maskine til at skille Ulden fra Frøet og nu blev Oplandsbomulden en saa vigtig Agerdyrkningsgjenstand i Caroline og Georgien, at Udførslen af den Uld, hvoraf der indtil den Tid ikke udførtes et Pund, steg til 100 Mill. Pund. Whitney tog et Patent derpaa, og solgte Rettigheden til at gjøre Brug deraf til Staten Syd-Caroline for 50,000 Dollars. — Forfatteren er af den Mening, at den Overlegenhed, Engelland har forskaffet sig i Bomuldsmanufacturer ikke behøver at frygte for andre Staters Medbeilere, da enhver Green deraf har naaet den Fuldkommenhed, som kun ved saadanne Midler og saa lang Øvelse kan opnaaes. Hver anden Nation, der forsøger at anlægge saadanne Manufacturer, har aabenbart de stør-

ste Vanskeligheder at bekæmpe i Sammenligning med Engelland. Endog i Amerika, der eier det raa Material og kan spare Transportomkostningerne, har det intet at befrygte, da Amerikanerne besidde saa uhyre store frugtbare Landstrækninger, som hidtil ere udyrkede, at det i en meget lang Tid maa holde sig til Agerdyrkningen, og skulde de, som de nyligen havde begyndt, vilde handle saa upolitisk, at fremtvinge Manufacturer, hvad er da den Fordeel, de kan have af det raa Materials Besiddelse? Desuden er det kun i de nordlige Stater hvor Manufacturerne kunne drives med Held, da de Artikler, som frembringes ved Slavers Arbeid aldrig kunne sættes ved Siden af dem, som fremkomme ved frit Arbeid. Og skal Bomulden føres fra Caroline og Georgien til de fjernere Dele af Unionen, saa vil Forskjellen mellem Transportomkostninger til Massachusets eller Connecticut og Storbritanien være ubetydelig. Den Indvending, at Engelland skulde paa Grund af den høje Arbeidsløn og de svære Afgifter, have at befrygte fine Fastlandsnaboers Medbeilen, gaaer Forf. ogsaa i Møde. Han nægter reent ud at Arbeidslønnen er højere i Engelland end i Frankrig; Daglønnen er vel højere, men Engellænderne levere saa mere Arbeide om Dagen. I Juveleerarbeide og Modeartikler, overalt i lettere Arbeider, hvor Maskiner ikke ere indførte i det Store, indrømmer Forf., at de Franske staae ved Siden af, eller endog over Engellænderne, men i andre staae de langt under dem og de engelske Uld-, Bomulds- og Metalmanufacturister og Maskinmagere levere Arbeidet billigere og paa samme Tid langt bedre udført, end det kan leveres i Frankrige. De engelske Manufacturister kunne derfor være ubekymrede. Deres Fortrin for Fastlandsmanufacturisterne, vil ved deres naturlige og erhvervede Letheder at drive Manufacturerne; under lige Omstændigheder, give dem en afgjort Overlegenhed paa alle lige tilgængelige Markeder. Engellands Hovedudførsel bestaaer i Bomuldsvarer, Uldenvare, Metalvare og andre Artikler, der frembringes ved Maskiner i det Store; Frankrigs og Tydsklands Hovedudførsel bestaaer derimod af Jordbundens Frembringelser, Juvelererarbeide, Modesager og grove Manufacturvarer, især Productet af Haandarbeide.

For at give et Begreb om Boghandelens Vigtighed i Engelland fortjener det at anføres, at, efter autentiske Actstykker, en eneste Boghandler i London sælger aarligen 5 Mill. Bind, betaler for Anmeldelser i Aviserne 3500 Pd. (omtrent 38,000 Rbd.) og bestandigen sysselsætter 250 Bogtrykkere og Bogbindere.

Kjøbenhavns Børs, d. 7 December 1827.

		à
Hamburg 2 M. — à vista 217		
Species 219		
Specier solgtes til 13 Rbmk. $2\frac{1}{4}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	152	153 Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld.	48	$48\frac{1}{2}$ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$80\frac{1}{2}$	81 Rbd. Sedl.
Dito Dito	$74\frac{1}{2}$	— i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$101\frac{1}{2}$	102 Rbd. r. S.
Dito Dito	$111\frac{3}{4}$	— Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$95\frac{1}{2}$	96 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	$104\frac{1}{2}$	$104\frac{3}{4}$ i Banco
4 pC. Dito nye	—	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	—	— L. Sterl.

1 L. Sterl. beregnet til 14 Bmk.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,
Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 99.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 11 December 1827.

Flygtige Tegninger fra min Rejsebog.

Af Matthisson i Breve til Karl Vict. v. Bonstetten.

What a large volume of adventures may be grasped within this little span of life by him, who interest his heart in every thing, and who having eyes to see what time and chance perpetually holding out to him as he journeyeth on his way, misses nothing he can fairly lay his hands on.

Sterne.

Vi vare, kjere Bonstetten, fra Yndlingsalderen af, reiselystne Verdensborgere, og fortalte hinanden stedse gierne vores Tog paa Kryds og paa Tvers, til Lands og til Vands. Derfor vil Du ogsaa nu ikke uden venlig Deeltagelse høre mig. Erfar da, hvad der i tre Maaneder vederfores mig, ligesaa vel til Vands og til Lands, Glædeligt og Lykkeligt. Kun engang truede flygtig Fare.

Maynz den 9. Mai.

Ledsaget af Bernhard, min troe og snilde Tjener, forlod jeg Stutgard Kl. 11 om Morgenen. Bretten, hvor Melanchton, Manden efter Guds og alle ædle Menneskers Hjerter, saae Lyset, var mig ny. Vi kjørte hele Natten og passerede Schwezingen og Mannheim under dens sorte Dække. Regnskyer udgøde sig i Strømme. Henimod Worms klaredes Himlen og det begyndte at dages. Ved Indfarten i den gamle Lutherstad aabnedes allerede Vinduesskodderne.

Netop da der blev ringet til Middagsbordet, steg jeg af Vognen her i Rigskronen. Hjertelig hilset efter mange Aar blev den ærværdige Moguntia, hvor jeg første Gang Ansigt til Ansigt saae Din og min Johannes Müller. Et stort Jubelraab lød ved Rhinbroen. Det fejrede Ankomsten af det pragtfuldeste af alle Dampskibe, som jeg endnu saae. Bredden var bedækket med Mennesker, for at iagttage Nærmelsen af den majestætiske Kolos paa den majestætiske Strøm.

Maynz d. 11te Mai.

Oven over mig boer en Virtuosinde paa Harpe, som forbereder en Koncert, og næsten

den hele Dag spiller herligen. Hendes Harmonier holdt mig skadesløs for det afskyelige Regnveir.

En Gang til Anlæggene, som blive godt vedligeholdte. Himlen var graae og uvenlig. Dog nu, som engang forhen i Yndlingsalderen, blev jeg, trods den ufordeelagtige Belysning, henrykket ved det Sted hvorfra man seer Maynzflodens Indstrømning i Rhinen. I hiin bortfjernede Tid var det ved Johannes von Müllers Haand (hvis Roes stedse mere og mere luttres i Tidsstrømmen) at det første Syn af denne Scene blev mig til Deel ud af et Vindue fra Kartheuserklosteret, som dette Lokale engang tilhørte, og hvilket som Lystslottet Favorite er med ethvert Spor forsvundet. Kun den omgivende Natur kunde ingen politisk Rystelse forandre. Den forblev den samme i sin fulde Herlighed og Pragt.

Rüdesheim d. 13de Mai.

Ved en Regntruende Himmel begyndte jeg en Udflugt til Rhingau. Hinsides det skjønne Biberich klaredes Himlen, og nu viste sig en Omkreds af Velsignelse og Fylde, uden digterisk Overdrivelse, i sand Paradisherlighed.

I Geisenheim, med Johannisbjerget for Øjet, glædede mig Bekjendtskabet med den elskværdige, ogsaa vores Frederike Brun dyrebar blevne, Digterinde Adelheit von Stolterfoth, paa Parnasset titbenævnt Rhinphilomenen. Hun fører, i sin rige Onkel von Zwierleins Huus, en Fyrstedatters Liv, men bliver dog alligevel stedse Muserne troe. Men denne Troskab bliver ogsaa, som ret og billigt er, ikke ubesvaret af de menneskekjerlige Gud-

inder. Hun arbeider paa et stort Epos, hvoraf allerede ni Sange ere fuldendte. Valget af Gjenstanden kan kaldes et af de lykkeligste: Alfred, Angelsaxernes Konge.

Hr. von Zwierlein har sammenbragt et Gallerie af Glasmalerier, som udholder en Sammenligning med den i det Gothiske Huus i Wörlitz. Haven vidner om en sjelden Kulturaand. Det Behagelige i det rigtigste Forhold til det Nyttige.

Den gode Gjestgivergaard Darmstädter Hof, hvor jeg tog ind, ligger lige ved Rhinen. Paa den modsatte Bred gjør St. Rochuskapellet, som blev berømt ved en fortreffelig Opsats af Goethe, en meget malerisk Effekt. Ogsaa skjenkede den store Digter Kirken et skjønt Maleri.

Den gamle Rhenus trak denne Aften en rynket Pande, og havde ombyttet det lyse Kristalgrønne med smudsigt Gult. En Følge af den i mange Dage i Majmaaned uhørte Tvedragt iblandt Luftaanderne.

Tapeterne i Spisesalen udmærke sig ved naturtroe og karakteristiske Fremstillinger af italienske Landskaber og Folkescener. Intet af det som i sin Art hæver sig over det Middelmaadige, maae paa Livets Vej blive upaaagtet af Vandreren.

(Fortsættelsen følger.)

Kortfattet Sammenligning imellem Dr. Bredsdorffs og Undertegnedes Conjugationssystem i Latinen.

Hr. Dr. Bredsdorff er kommen paa det Indfald — thi det er kun et Indfald, som ikke har mindste Støttepunkt, hverken i den almindelige

Sprogphilosophie eller i det latinske Sprogs eiendommelige Natur — at man skulde slaae 2den, 3die og 4de Conjugation i Latinen sammen til een Conjugation, paa Grund af, at de alle tre i Imperfektum Indikativ (som dog blot er et afledt Tempus) endes paa ebam, og saaledes herefter kun antage to Conjugationer, nemlig en med abam i Imperfektum, ɔ: den sædvanlige første, og en anden med ebam, ɔ: de sædvanlige tre øvrige.

Dette er Dr. Bredsdorffs Conjugationssystem i Latinen.

Undertegnede har gjort opmærksom paa, hvorledes alle regelmæssige Verber i Latinen ere af Naturen dannede efter 7 forskjellige Typer, hvorved de, af sig selv, samles til syv forskjellige Slægter, der i Korthed kunne beskrives saaledes: 1) dico, dixi, 2) carpo, carpsi, 3) claudo, clausi, 4) spuo, spui, 5) audio, audivi, 6) deleo, delevi (contraheret: moneo, monvi), 7) amo, amavi. Og selv de uregelmæssige Verber vise alle, meer eller mindre, et bestemt Slægtskab til disse syv Hovedformer; ja Uregelmæssigheden er ofte kun tilsyneladende, i det at den bestaaer blot deri, at et Verbum, i somme Tempora, hører til en af de regelmæssige syv Slægter, men i andre Tempora derimod til en anden af disse, f. Ex. luceo, luxi (6 og 1), sepio, sepsi (5 og 2), osv.

Disse syv Slægter kunde man nu meget gjerne kalde syv Conjugationer eller Underconjugationer (cf. mit Skrift, S. 8.); men da dog atter de fire første, for sig, og de tre sidste, for sig, have flere vigtige Egenskaber tilfællesds, saa foretrak jeg, ogsaa med Hensyn paa Underviisningen saavelsom paa andre Sprog, at kalde de fire første Slægter tilsammentagne den anden Conjugation. Kalder man derimod enhver af de syv Slægter en Conjugation, saa maatte man bruge Benævnelsen Art, Klasse, Orden, if. lign. der, hvor jeg bruger Conjugation. Men man seer forresten let, at Valget af disse Navne er ganske uvæsentligt.

Med denne korte Skildring haaber jeg at have endt vor Disput. Jeg troer, at den viser, at jeg var fuldkommen berettiget til at sige (d. Bl. No. 95), at Dr. Bredsdorffs hele System bestaaer blot i at slaae tre af de gamle Conjugationer sammen til een. — Men hvor urimeligt er det dog at samle Verber som f. Ex. impleo, implevi, traho, traxi, plaudo, plausi og audio, audivi under een Conjugation; thi man ophæver jo derved aldeles Begrebet om en Conjugation, som en Samling af eensartede Verber. — Og jeg troer ligeledes at have godtgjort, at Dr. Bredsdorff er fuldkommen uberettiget til at sige (d. Bl. No. 96), at min Fremstilling, ligesom hans, bestaaer i at slaae tre af de gamle Conjugationer sammen. Thi hvilken Fordomsfri seer ikke her den himmelvide Forskjel? Jeg gjentager fra forrige Gang: al Grammatik maa være grundet paa philosophisk Jagttagelse, thi den vilkaarlige Reflexion er som en kolørt Brille, der meddeler alle Gjenstande dens egne Farve, og holder den høieste Monotonie for at være den høieste Sandhed.

Sorøe, d. 4 Dec. 1827.

P. Hjort.

Persiske Skizzer.

(Slutning; see forrige No.)

En Morgen, fortæller Forfatteren, da Gesandten vilde foranstalte et Væddeløb imellem en smuk engelsk Vindspiller, ved Navn Venus og en stærk arabisk Hund, kaldet Kessab eller Slagteren, og talede i denne Anledning med sin Jæger, og yttrede, at han ikke tvivlede om Vindhundens Sejer, stemmede Mahomed Bey, en stor, velklædt persisk Staldkarl, i med ham og sagde: "Hvorledes kan den arabiske Hund understaae sig, at ville løbe omkaps med den skjønne Vindspiller der?" I samme Tone talede ogsaa de Andre, og der syntes kun at herske en eneste Mening; da en Araber, ved Navn Gherriba, som kun havde fire Pjastre om Maaneden, hvis lurvede Turban og Bælte ikke var af en Pjasters Værdie, og hvis hele Dagarbeide bestod i at vende en Sivmatte, som var anbragt over Huusdøren, for at afholde Heden, sprang op og raabte med tilsprudende Øine og

den kraftigste Energie: "Ved den almægtige Gud, den arabiske Hund sejrer!" Gherriba var i dette Dieblik Repræsentant for sit Lands Følelser. Spytslikkerne rundt omkring gjorde store Dine, og lyttede efter hvad deres Herre vilde sige til saadant et Sprog, og de skammede og forundrede sig ligesaa meget, da de hørte den ærlige Arabers varme og mandige Frimodighed at roses, og ham at belønnes ved en Indbydelse til at bivaane Væddeløbet. Denne Væddekamp endtes, som de fleste af samme Sort, saaledes at ethvert Partie tilskrev sin egen Favorit Sejren, eller idetmindste var overtydet om, at han burde have vundet. Hundene løb, som sædvanlig ypperligen; Venus var den hurtigste, men da Jagten efter en halvvoxen Antilope gik meget i Langdrag, syntes Slagteren at vinde i Udholdenhed. Iøvrigt overgik Antilopen dem begge i Hurtighed. — Hernæst følger en anden arabisk Anecdote: "En Indfødt, som var saaret, kom til en Engelsk Læge, for at blive helbredet af denne. Da Patienten, fortæller denne Læge, klagede mere over sin Ulykke end det syntes mig passende for en af hans Stamme, og jeg ligefrem erklærede ham dette, gav han mig følgende løjerlige Svar: "Troe ikke, Doctor, at en eneste Klagelyd skulde være kommen over min Tunge, dersom en Ligemand havde givet mig saadant et Slag, at jeg havde brukket begge mine Been; men at brække et Been for saadan en Uslings Skyld, det er haardt, derover maa jeg klage." — Dog findes denne forskjellige Følelse, i Henseende til Maaden, hvorpaa et Been bliver brukket, ikke hos Araberne alene. Jeg saae engang en Artillerist, som havde mistet en Arm i en Træfning i Indien, og jammerligen stønnede derfor. For at opmuntre ham, pegede jeg paa nogle vakkre Karle, som laae paa Jorden, og hvem det var gaaet meget værre end ham. "Ei", sagde min Patient i en vred Tone, "det er ikke Saaret, som bringer mig til at klage; havde jeg mistet et Lem ved en Kanonkugle, skulde jeg ikke sige et Ord, men at faae en Arm skudt af ved en Raket, det er til at blive gal over!" — Om Indtrædelsen over Bjergene ned i Dalen Kazerun fortæller Forfatteren: "De af vore Tropper, som ikke forhen havde været i Persien, vare ganske henrykte over den forandrede Scene og begyndte nu at troe paa de Roser og Nattergaler, vi havde lovet dem i dette Lands endnu lykkeligere Dale. Det, de havde seet hos Beboerne af de Bjerge, hvorigjennem vi vare komne, havde gjort dem tilbøjelige til at troe paa de Underhistorier, som vi havde fortalt dem om Stammen Mama Seuni, der roser sig af, ikke at have forandret sit Navn og sine Sæder fra Alexander den Stores Tid. Vi have Grund nok til at erindre os denne Stamme, fra det første Gesandtskab, da den, ifølge en af sine ældste Sædvaner, havde plyndret en Deel af vor Bagage, som ulykkeligviis var bleven tilbage for os uden Bedækning. Uden et naragtigt Tilfælde vilde det lidte Tab endnu have været langt større. Iblandt de Kameler, som bare denne Bagage, var ogsaa en læsset med Flasker, fyldte med Salpetersyre, hvoraf vi havde faaet et betydeligt Qvantum med os fra Bombai. Den duelige Læge, som kjendte dens Dyder, vilde ogsaa gjøre den gjældende i Persien, og virkelig viste den sig ogsaa, som et probat Middel i et overordentligt Tilfælde, hvilket han dog sikkert ikke havde forudseet. Efterat Røverne allerede havde plyndret adskillige Kameler, kom de ogsaa til den, som bar Kassen med Salpetersyren. I en Hast blev ogsaa denne læsset af, og Kassen slængt paa Jorden; men ved denne upassende Fremgangsmaade gik Flaskerne itu, og den nu opstigende Røg og Lugt satte de uvidende og overtroiske Mama-Seunier saaledes i Skræk, at de i største Hast løb derfra, fuldkommen overbeviste om, at de havde sat en ond Aand i Frihed, og at denne nu vilde straffe dem for deres Misgjerninger. Sandheden heraf er bleven beviist ved Kameeldrivernes Udsagn, ved nogle af Tyvenes senere Bekjendelse, og ved den Omstændighed, at adskillige Læs i Nærheden af Salpetersyren ikke vare rørte. — Riza Kuli Chan, Gouverneur i Kazerum, kom for at aflægge Gesandten et Besøg. Denne gamle Adelsmand bar et Silkebaand over sine Dienhuller, thi hans Dine vare blevne udstukkede i den sidste Kamp imellem Familierne Zeed og Kajir om den persiske Throne. Strax efterat han havde taget Plads, begyndte han at

fortælle om sin Ulykke, og Taarer traadte mig i Øinene ved Tanken om den gamle Mands Lidelser; men til min Forundring hørte jeg nu, at hans Fortælling kun havde til Hensigt at moere mig, men ikke at gjøre mig blød, saa at jeg formelig saae mig tvungen til at lee over en Gjenstand, som i ethvert andet Land, end Persien, vilde kunnet give Stof til et Sørgespil; men ligesom Gift kan blive til Næring ved hyppigt Brug, saaledes vise Ulykker, som forekomme daglig, ihvor store de end kunne være, sig tilsidst som sædvanlige Begivenheder i det menneskelige Liv. Det var Fortællerens Opførsel og Følelser, som i nærværende Tilfælde gave den Tragedie, hvis Helt han var, det comiske Anstrøg. "Jeg havde været en altfor virksom Tilhænger af Familien Kajir," sagde Riza Kuli Chan, "til at kunne vente nogen stor Naade, dersom jeg faldt i Hænderne paa Zeeds ugudelige Stamme. Jeg ventede Døden, og var forundret over den Mildhed, som kun dømte mig til at miste mine Øine. En fiirskaaren Karl af en Smed kom til mig som Fuldbyrder af Dommen; han havde en stor, plump Kniv i Haanden, og med den vilde han udføre Operationen. Jeg bød ham 20 Tomaner, dersom han vilde betjene sig af en Pennekniv, som jeg viste ham; men han afslog det paa den brutaleste Maade, kaldte mig en ugudelig Krop, som havde ihjelslaaet hans Broder, og føiede til, at han netop havde udbedet sig denne Commission, for at tilfredsstille sin Hævn, og beklagede kun, at den ikke gav ham Ret til at berøve mig Livet. Da jeg nu saae, at jeg hos denne Tølper ikke kunde gjøre Regning paa nogen høflig Behandling, lod jeg, som om jeg rolig vilde overgive mig, og lagde mig paa Ryggen; men han opstrøg lystelig sit Ærme, svingede sin Kniv, satte i Mag et Knæe paa mit Bryst, og vilde nu til at begynde sit Slagterværk, som om jeg havde været et dumt og uskyldigt Lam, der vilde lade ham skalte og valte efter Behag; men saasnart som jeg mærkede, at han i den Forudsætning ikke var paa sin Post, løftede jeg det ene Been, satte ham Foden for Hjertekulen og lod ham støbe Kulbøtte, saa De skulde have leet Dem ihjel, dersom De havde seet det. (Han viste

mig nu, hvorledes han havde anbragt Stødet med Foden, og loe af fuld Hals). Jeg sprang nu op; min Fjende ligeledes; vi baxede en Smule — men han var den Stærkeste, og efterat han havde kastet mig paa Gulvet, blev han færdig med at udgrave mine Øine. Den øieblikkelige Smerte blev lindret ved Slagsmaalets Hede; Saarene lægedes snart, og da Kajirerne igjen fik Herredømmet over Persien, blev jeg belønnet for mine Lidelser for dem. Alle mine Sønner ere befordrede, og jeg er nu Gouverneur over denne Stad og Provinds. Jeg lever her i Overflødighed og nyder en Roe, som her tillands er aldeles fremmed for Folk, der kunne see. Forekommer en Deficit i Indtægterne, eller en eller anden virkelig eller tilsyneladende Grund til at afsætte, prygle eller ihjelslaae hvilkensomhelst anden Gouverneur, saa siger Kongen: "Skader ikke; det er den stakkels blinde Riza Kuli; lad ham være i Fred." — De seer altsaa, Hr. Gesandt, at jeg befinder mig fuldkommen vel uden Øine.

(N. M.)

Indenlandske Efterretninger.

Hr. Professor, Dr. Philosophiæ Rafn anmelder til Subscription en Udgave af Nordens ældste Sagaer i Grundskrift under Titel Nordrlanda Fornaldar Sögur og i dansk Oversættelse under Titel Nordiske Fortids Sagaer. Det Nærmere angaaende disse Værker kan sees af de udstædte Planer. De, som ved Subscription ville bidrage til Værkernes Udgivelse, bedes at ville anmelde det inden Nyaar til Udgiveren i Kronprindsensgade No. 40.

Ligeledes har Hr. Professoren udgivet en Subscriptions Indbydelse paa "Færeyinga Saga, eller Fortællingerne om Sigmund Bresterson og Leif Øsurson, efter en gammel Skindbog med færøisk og dansk Oversættelse udgiven af C. C. Rafn, Dr. og Professor." Blandt de historiske Skrifter, der ved Islændernes ufortrødne Omhu ere opbevarede til vor Tid, fortjener Færeyinga Saga en udmærket Plads. Med en høi Grad af Troværdighed

forener den en Rigdom af mærkelige Begivenheder, der gjør Fortællingen saare underholdende. Den herved bebudede Udgave af Sagaen besørges efter den berømte gamle Skindbog Flatøbogen. Den gamle Grundskrift ledsages af en færøisk Oversættelse ved Siden, hvilken en indfødt Færøbo, Hr. Pastor Schrøter, der er fordelagtig bekjendt ved flere lignende Arbeider, har paataget sig at forfatte, for at hans Landsmænd kunne have den Fornøielse i deres eget Tungemaal at læse og høre Fortællingerne om Fortids Tildragelser der paa Øerne. Bag ved følger dernæst Udgiverens danske Oversættelse. Bogen vil blive henimod 20 Ark i stort Octav. Prisen skal for Subscribenterne ikke overstige ti Sk. Sølv for Arket; for andre Kjøbere bliver den, som sædvanlig, høiere. De, som befordre Skriftets Udgivelse ved at samle Subscribenter, erholde hvert sjette Exemplar uden Betaling. Planen eller Underretning om Subscribenter bedes Hr. Udgiveren tilstillet sig snarest muligt.

Snedkeren Peder Nielsen af Slagelse, hvis skrækkelige Udaad, at ombringe fire af sine Børn, dette Blad i sin Tid har berettet, blev ved Høiesteretsdom af 19de Oct. sidstl., der stadfæster de foregaaende Instantsers Domme, tilfundet at miste sin Hals, og hans Hoved at sættes paa en Stage. Efter at Sagen tilligemed de Ytringer, som af det kongelige danske Cancellies Medlemmer vare fremsatte med Hensyn til Spørgsmaalet om Dommens Fuldbyrdelse eller Formildelse, var blevet Hans Majestæt allerunderdanigst foredraget i det Geheimestatsraad, har H. M. Kongen ved Resolution af 21 Nov. og derpaa grundet Rescript af 28 s. M. fritaget den Domfældte for at udstaae den ham idømte Livsstraf, imod at hensættes til Arbejde i Rasphuset for Livstid under stræng Bevogtning. Hvorvidt den Domfældte kunde være at indstille til ved kongelig Naade at fritages for den ham idømte Livsstraf var megen Tvivl underkastet. Sagens Omstændigheder i det Hele ere udviklede i sidstudkomne Nummere af Collegialtidenden (65 og 66), hvortil vi maa henvise.

(Af et Brev fra Landet.) — Du melder mig, kjere elskelige Søn, at Du ved Hr. Capitain Mægler Hyllesteds russiske Dampbade, som siges at skulle være meget velgjørende for de fleste Sygdomme, især Gigt og Nærvesvækkelse, haaber at faae din Gigt forjaget; Jeg seer af Dagen No. 289 at saadanne Bade allerede i flere Uger have været indførte paa Frederiks Hospital. Jeg tilstaaer, at jeg har nogen Tvivl om, at hvad der kan gjøres af den russiske haardføre Almuesmand skulde kunde taales af det anderledes vante og opdragne Individ af de over den ringe Almuestand staaende Klasser. Jeg frygter, at et Krampeslag kan, under den haarde Kuurs Brug, bortrive mangt elskeligt og dyrebart Menneske. Jeg beder dig ved din Kjerlighed til mig: opsæt at bruge bemeldte Bade indtil vi nærmere ere enige derom; og see imidlertid til at skaffe mig nærmere Oplysninger om hvad Sundheds Collegiet, og hvad de Læger, for hvis Dom Du veed, jeg bær megen Agtelse, raade, samt om hvilke Forsigtigheds og andre Regler der ere anordnede saavel ved Frederiks Hospital, som ved den Hyllestedske Bade-Indretning. — Ligeledes vil det være mig kjært, at høre noget om de i Berlin indrettede Bade af denne Slags, og hvad Hufeland og flere af Lægevidenskabens Veteraner maatte have yttret. At enkelte af stærke Naturer have gaaet Kuren lykkeligen igjennem, er mig ikke nok, for at betages min Tvivl; dog de kan jo let besejres. Oplysning og Grunde maae jo være forhaanden. Skaf mig dem, og jeg skal være, som Du veed, jeg stedse er, modtagelig for Overbeviisning og for Tvivlens Opgivelse. — —

Nyborg den 2 Decbr. Med den sydostlige Storm i Gaar kom Sluppen Enigheden for begge sine Ankere i Slipshavn ind paa Lindholmsgrunden og forliste. Sluppen hørte hjemme i Lysekilde ved Udevalla, førtes af Skipper Hans Andersen, var bestemt fra Stege til Christiania med 830 Tdr. Rug, Byg og Hvede. — Naar Stormen lægger sig, vil det vise sig, om Skibet staaer til Redning; noget havareret Korn er allerede bragt i Land.

Ved en Løverdagen den 1 dennes om Morgenen, formodentlig ved Paasættelse opkommet

Ildebrand, afbrændte i et Øieblik en, Gaardmand Jørgen Nielsen i Eskildstrup, Skovbye Sogn, tilhørende Gaard, med alt det indavlede Korn og Foder. Paa een Seng og nogle Ubetydeligheder nær, mistede Manden alt sit Bohave, en fortrinlig god Hest, 7 Køer og alle sine Faar. Et Barn blev ført nøgent ud af Gaarden.

Blandede Efterretninger.

Nyeste Efterretning om Capitain Cooks Død. — "I Nærheden af Kanvoroa, beretter William Ellis i sin Missionsreise gjennem Havaii, een af Sandwichsøerne, i Aaret 1822, er Stedet, hvor den ulykkelige Capit. Cook er bleven ombragt, hans Kjød skilt fra Benene og derpaa brændt. Det er en liden, af en fem Fod høi Muur omgiven Plads, omtrent femten Qvadratfod stor, i hvis Midte er et Arnested, omtrent $1\frac{1}{2}$ Fod høit over Jorden, omgiven af en Rad Steenblokke. Paa dette Arnested blev Ilden ved hiin Leilighed tændt, og endnu sees Asken paa samme. Der lever ogsaa endnu mange Personer i Kanvoroa og andre Steder paa Øegruppen, der enten have været tilstede ved hiin ulykkelige Begivenhed selv eller af Øjenvidner have erfaret de nøiagtige Omstændigheder derved. Vi underholdt os med mange af samme, og deres Udsagn stemte, endskjøndt i Biting afvigende fra hverandre, i Hovedsagen aldeles overens med den Beretning, som Capit. King, Cooks Efterfølger, har bekjendtgjort angaaende denne Begivenhed. — Kapina Kune (Capit. Cook), sagde de, var aldeles ikke at dadle for sin Adfærd; thi man havde frastjaalet ham en Baad, og han erklærede, at vor Konge Tarajopu skulde begive sig ombord paa hans Skib og blive der saalænge som Gidsel, indtil Baaden tilbagegaves. Begge gik ogsaa hen til Strandbredden, men bleve omringede af vore Folk, som ikke vilde tillade, at Kongen skulde gaae videre. Ogsaa hans Kone forenede med hine sin Bøn, at han for Alting ikke skulde gaae ombord paa Skibet. Medens han endnu var raadvild, kom en Mand løbende fra den anden Side af Baien og raabte næsten aandeløs: "Krig! De Fremmede have angrebet os, have fyret paa os fra een af deres Canots, og dræbt en Høvding." Denne Efterretning bragte nogle af os i Harnisk og foruroligede Høvdingerne, der frygtede for, at Capitain Cook vilde dræbe Kongen. De bade den Sidste derfor, at blive der; hvorpaa han ogsaa satte sig ned. Capitainen syntes at være i heftige Sindsbevægelser, og gik hen ad sin Baad til, da een af vore Folk angreb ham med sit Spær; men han vendte sig omkring og nedskjød hiin med sin Dobbeltflint. Adskillige af vore Landsmænd kastede derpaa Stene efter ham, og da hans Folk saae dette, fyrede de paa os. Capit. Cook vilde nu, man skulde holde inde med Ilden fra hans Skib, men kunde for Allarmens Skyld ikke gjøre sig forstaaelig for sine Folk. I det Øjeblik, han vendte sig omkring, for at tale med os, fik han et Stik i Ryggen med en Pahoa, og tillige blev han gjennemboret af et Spær; han faldt i Vandet og talte ikke mere. Da han var død, istemte vi alle en Veklage. Hans Legems Kjød blev skilt fra Benene og derpaa brændt, saaledes som vi pleje at gjøre det med vore døde Høvdinger. Vi holdt ham for Guden Rono, og ydede derfor hans Been guddommelig Dyrkelse." — Mange af Høvdingerne udtrykte hyppigen deres Kummer, naar Capit. Cook kom paa Bane; og selv de menige Folk talte om hiin Begivenhed i Almindelighed med Bedrøvelse. Jøvrigt frikjendte alle Kong Taraiopu for at have havt mindste Deel heri, da intet skete paa hans Befaling. Jeg var engang, siger Ellis, med Karaimoku og adskillige andre Høvdinger i eet Huus paa Øen Oahu, hvor jeg viste ham Kobberne til Folioudgaven af Cooks Reise. Det Blad, hvorpaa Cooks Død forestilledes, gjorde et levende Indtryk paa dem, og jeg saae, at Karaimoku, ihvorvel han ikke selv havde været tilstede ved hint Tilfælde, adskillige Gange tørrede Taarerne af Øinene. Ogsaa sagde hine mere end eengang, naar Talen var derom, at Missionairerne allerede siden lang Tid havde været paa Selskabsøerne: Hvorfor ere I ikke komne tidligere herhid? Var Aarsagen den, at vi have dræbt Capt. Cook?" — Vi spurgte dem adskillige Gange, af hvilken Grund de frastjal Engellænderne hiin

Baad, da de dog havde selv saa mange Canots? De svarede herpaa, at det ikke har været deres Hensigt, at bruge den som Fartøj, men for at bemægtige sig de deri befæstede Søm, da de deraf vilde gjøre Fiskeangler. Dette synes ogsaa at have været den eneste Bevæggrund til Tyveriet, der havde saa ulykkelige Følger. De ansaae Søm for en meget ønskværdig Artikel, og endskjøndt de ikke gik i deres Begjerlighed saavidt som Selskabsøernes Beboere, der virkeligen plantede Sømmene i Jorden, og haabede af denne Udsæd at faae en rig Høst, som af Kartofler, saa foretrak deres Fiskere dog et gammelt Søm, som de paa deres Viis kunde danne til en Angel, for den bedste engelske Angel, vi kunde give dem. — Man har troet, at Kjødets Udskillelse fra Cooks Been og dets Opbrændelse var et Slags Barbarie og Cannibalismus; men det var tvertimod det største Tegn paa Ærefrygt, som de, efter deres Begreber, kunde bevise den Afdøde. Overhoved vistes Cooks Been, som sagt, en guddommelig Tilbedelse, hvormed det saaledes var bevendt. Under de gamle Konger i Huvaii, fra den fabelagtige Tid, gaves ogsaa een, ved Navn Rono eller Orono, der, i et Anstød af Vrede, myrdede sin Kone, men siden angrede dette saa meget, at han mistede Forstanden. I denne Tilstand drog han omkring paa alle Øerne af Gruppen og udfordrede Enhver, der mødte ham, til Nævekamp eller Bryden. Siden seilede han i en Canot til Tahiti eller et andet fremmed Land, og blev af sine Landsmænd apotheoseret, i hvilken Anledning aarlige Nævekampe og Brydninger bleve indførte til hans Ære. Da nu Capit. Cook ankom der, saa hedte det, at Guden Rono var vendt tilbage; derfor kastede ogsaa Folket sig ned for ham, naar han drog igjennem Landsbyerne. Men da de ved hans Drab saae hans Blod flyde og hørte ham ralle, saa meente de dog, at det ikke kunde være Guden Rono. Adskillige af dem bleve ikke desto mindre ved denne Tro, og saaledes bleve Cooks Been i det mindste for den største Deel, henlagte paa en paa den modsatte Side af Øen beliggende, Guden Rono helliget, Heian, og sammesteds tilbedte som hellige Reliquier. De bleve opbevarede i en liden Kurv, flettet af Piil, bedækkede med røde Fjere, hvilke endnu ansees for den højeste Prydelse, og aarligen af Præsterne baarne i en højtidelig Procession til andre Heians, eller rundt omkring Øen, hvorved de sædvanlige Offergaver for Guden Rono bleve indsamlede. Hvor de nu befinde sig, have vi, uagtet alle Efterforskninger, ikke kunnet erfare. Sandsynligviis ere de ved Afgudsdyrkelsens Afskaffelse i Aaret 1819 blevne af nogle Præster eller Tilhængere af Ronodyrkelsen skaffede til Side, og skjulte i een af de Huler, hvortil Indgangen er en Hemmelighed for alle Uindviede, og der er ingen Rimelighed for, at man vil finde dem igjen. Overalt tale Præsterne og Høvdingerne kun med Modbydelighed om hiin hele Historie og søge at undgaae enhver Berørelse af denne Gjenstand."

Kjøbenhavns Børs, d. 11 December 1827.

Hamburg 2 M. —		à	
à vista 217			
Species 219			
Specier solgtes til 13 Rbmk. $2\frac{1}{4}$ ß.			
Bank-Disconto 4 pCt.			
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	153	—	Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	48	$48\frac{1}{2}$	Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$80\frac{3}{4}$	$81\frac{1}{4}$	Rbd. Sedl.
Dito Dito	$74\frac{1}{2}$	—	i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	—	Rbd. r. S.
Dito Dito	$111\frac{3}{4}$	—	Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	96	$96\frac{1}{2}$	Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	$104\frac{1}{2}$	—	i Banco
4 pC. Dito nye	—	—	i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	—	i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	—	—	L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Fireogtyvende Aargang. No. 100.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Løverdagen den 15 December 1827.

En dansk Reisendes Meddelelser om Medicinalpolitie, Goddædigheds-Stiftelser, Fængsler 2c., alt med Hensyn til Fædrenelandet.

VIII.

Fortsættelse om Bidstrupgaards Hospital.

Efter at have overskuet det egentlige Hospitals nærmeste Omgivelse ville vi nu gaae over til Hospitalet selv.

Hospitalet eller Sygehuset bestaaer for nærværende Tid af følgende Bygninger:

A. En Hovedbygning eller Tværbygning, som allerede var opført da Bidstrupgaard kjøbtes. Det var dengang et nyt Vaaningshuus, som, med adskillige Forandringer, maatte indrettes til de Afsindige. I Aaret 1809 blev herpaa opført en anden Etage. *)

Denne Tværbygning er 51 Alen lang, 11 Alen høi og 20 Alen bred. Bygningen har et behageligt Udvortes.

I den underste Etage er Kjøkkenet med Spisekammer og et dertil stødende Værelse til Kogekonen. Kjøkkenet synes mig vel lidet, da Personalet fra dets første Indflyttelse til nu er betydeligt forøget; ligesom istedetfor at nu een Kogekone staaer for hele Kogningen vist og en Økonom i sin Tid vil blive ansat. I denne

*) Endnu var man ikke istand til at begynde med denne Bygnings bestemte indvortes-Organisation til et Hospital. Man kunde for det Første benytte det som et Opbevarings- og Forplejningssted for de Afsindige, som nødvendigen skulle flyttes fra St. Hans Hospital paa Ladegaarden. Saaledes blev der i Løbet af Aaret 1814 indflyttet 9 Mandfolk og 9 Fruentimmer, og i 1815 8 Mandfolk og 6 Fruentimmer; og saaledes var i de nævnte to Aar ialt 32 Afsindige indlagte i dette Hospital. I Januar 1816 blev Hr. Seidelin ansat som Overlæge, og det er egentligen fra denne Tid af Hospitalet meer og meer er bleven indrettet til dets Bestemmelse. Det vilde vist have havt sine Vanskeligheder, at der upaaklageligen kunde have været sørget for hine 32 forskjellige, for største Delen ulægelige, Afsindiges Bevaring og Pleje i 2de samfulde Aar uden uafbrudt daglig Tilsyn af en Læge, naar ikke Inspecteuren, Hr. Conradsen, der i flere Aar har været ved Stiftelsen, her havde vidst, hensigtsmæssigt at omgaaes de Afsindige.

Etage er et Værelse indrettet til Medicinstue, hvor en til Medicinens simple Dispensering vant Kone, efter Lægens Forskrivt, udleverer Medikamenterne og andre Tillavninger. Fremdeles er der endnu et Værelse til Opvartningskonen, et som jeg saae afbenyttet til et Skomagerværksted, og 12 Kamre der afgive Plads for 24 Patienter.

I den mellemste Etage er en stor Stue i Midten, der tjener til Spise- og Forsamlingsstue for den bedre Klasse af Mandspatienter; samt 14 forskjellige Kamre, hvoraf de 6 ere for Mands- og 6 for Fruentimmer-Patienter af den bedre Klasse, dog anvendes et til Spiseværelse for Fruentimmerne og de to ere for to Opvartningskoner. Der er ved hver Ende en Gang som støder med en Dør til Trappegangen. I disse 12 Kamre ere Pladser for 10 Mandfolk og 10 Fruentimmer.

Øverste Etage eller Tag-Etagen, har tvende Gavlværelser i den østre Ende, indrettede til den medicinske Candidat; et Gavlværelse til Vesten til Gangpigerne, og 5 smaae Sidekamre, hvoraf et benyttes til de ugivte Sygeoppassere, et til Opbevaring af Patienternes medbragte Kufferter og Tøi, et til adskillige Inventarier, og paa et er der opsat 4 Senge for om der enkelte Tider skulle mangle Pladser, Reconvalescenter da kunde oplægges der.

Endskjøndt denne Bygning ligger meget høit, forekommer dog Kjelderetagen mig at være noget fugtig.

Om og hvorvidt den Meisnerske Varmeindretning i denne Bygning kan anbringes, overlader jeg til Vedkommende at bedømme.

At denne efter sin første Oprindelse til Vaaningshuus for en privat Familie bestemte Bygning ikke, uagtet al muelig Bestræbelse, vil kunne blive aldeles fuldkommen for det Brug den siden blev bestemt til, er let at indsee; derimod svare de andre Bygninger, der fra nye ere opførte, næsten i alle Henseender til Ojemedet.

B. Bygningen den østre Sidefløi, er opført 1817; den er 88 Alen lang, 6 Alen høi og 16 Alen bred. Hvorfor man ikke har indrettet Kjelder-Etage, eller et Slags Lufttræk, under denne Bygning, for at afværge Fugtighed, veed jeg ikke. Jeg fandt Kamrene meget luftige og reenlige, — man var i Færd med at give nogle af dem en grøn Farve; — Dog formener jeg, at de Støiendes og Rasendes Kammer er for nær ved de ikke i saa høi Grad Angrebnes. Dørrene ere af tykke Planker, som ere glatte paa den indvendige Side. Paa Midten af Dørren er Laasen, og for neden et Skud.

Man havde i den ældre Bygning bag ved disse Kamre anbragt en lang Gang, under et Tag, for der at kunne rense Latrinerne, men at dette i disse nye Bygninger ikke behøves fornemmer man strax naar man træder ind endog i de meest Afsindiges ureenligste Celler.

I denne Bygning ere Kamrene saaledes fordeelte.

4 Kamre med faste Senge, hvori den Syge ved de bekjendte Spændeindretninger kan holdes fast, og faste Natskrin, samt Jernstænger tværs for Dørrene, benyttes til de rasende Af-

sindige og undertiden til Personer, som ere indlagte til streng Bevogtning. *)

4 Kamre hver med 2 Senge. I disse pleier man for det Meste at bevare støjende og ureenlige Patienter.

4 Værelser med 4 Senge og et med 6 Senge **). Langs med alle disse enkelte Kamre løber en lang Gang, hvorfra Indgangen er til Kamrene for de Afsindige. Gangen er tilstrækkelig lys. Den har 11 dobbelte Fag Vinduer, som vende ud til Mandfolkegaarden. Den er 84 Alen lang og 4 Alen bred. Om Vinteren er den luun, da de til de Afsindiges Værelser anskaffede nye Kakkelovne vende med deres laasede Døre til Gangen, og saaledes indlægges i Kakkelovnene fra Gangen.

Det var at ønske, at der kunde anbringes et Lufttræk fra den ene Ende af Gangen til den anden, for bedre at kunne udlufte; men ved Enden er indrettet et Kammer som bruges til Opvaskeværelse.

Denne Gang er, især om Vinteren i slet Veirligt, vist et passende Sted, til at give de Afsindige den fornødne Bevægelse; men maa ikke ofte Stiftelsens brave Læge ønske sig at der for adskillige af de Afsindige og Reconvalescenter kunde være et mere fraliggende Sted, til Bevægelse end her i Fælledskab med de Rasende

*) Confer. Benj. Rush Medical Inquirios and Observations. Philadelphia et London 1793. 2 Vol. Capit. VII.

**) Enkelte Senge ere guulmalede. Jeg troer at Sengene i et saadant Hospital burde slet ikke males; naar man ikke kan have Jernsænge, maae de være af Egetræ, lette til at adskilles, saa at de kunde vaskes og skures saa ofte det behøvedes.

og Støiende? — og denne min Forventning gjelder om alle saaledes indrettede Gange.

C. Til denne østre Længe støder en Tverbygning, — den er 34 Alen lang, 12 Alen bred og 6 Alen høj.

Denne Bygnings indre Inddeling er ligeledes meget hensigtsmæssig. Her findes:

1.) et Værelse for de ordentligste afsindige Mandspersoner til Spise- og Forsamlings Stue, nemlig en Hjørnestue 9 Alen lang, og 11¼ Alen bred med et dobbelt Fag Vinduer, et til Østen og et til Sønden. *)

2.) Ligeledes et Værelse til 4 Senge ligefor den lange Gang.

3.) en stor Forsamlingsstue og Spisestue, 15¼ Alen lang og 11½ Alen bred, er for de uroeligste Mandspatienter.

4.) en Forstue der støder op til disse 3 Værelser og den lange Gang.

D. Den vestre Sidesløj er opført 1825, er 88 Alen lang, 6 Alen høi og 16 Alen bred; ogsaa her er ingen Kjelderetage. Denne nyeste Bygning svarer ogsaa til sin Bestemmelse.

1.) i den nordre Ende er en Forstue hvor en Trappe fører op til Lofts Etagen. I denne Forstue er Indgangen til Varme-Indretning

*) De bevægelige Vinduer over Dørene forekom mig ikke at svare til Øjemedet. Skraae Trækruder kunde vel og endnu anbringes i enkelte Vinduer. Skoderne, som kan skydes op om Aftenen for Vinduerne og tillaases, ere hensigtsmæssige. Jeg maa bifalde Lægens Grundsætninger med nogle Afsindige, ikke at gaae for strengt tilværks med Indlukning eller ved at lægge dem i Værelser med Stænger eller Gitterværk for Vinduer, men give dem en god og forstandig Vogter.

eller til en liden Skorsteen for Dampkjedlen, hvorfra Vanddampen ledes ind til Badekarrene. Fremdeles en Dør til Indgang i selve Badstuen og den lange Gang. Dampkjedlens Indretning forekommer mig at være efter den ældre Construction og temmelig liden. Det var at ønske, at man dengang havde anbragt en mere hensigtsmæssig og mindre compliceret Dampkjedel-Indretning, liig dem, som i flere Aar allerede ere anvendte i Hamborg i det saakaldte "Kuurhaus" *) og hos Hr. Apotheker Zeise i Altona. Til disse Dampkjedle-Indretninger behøves ikke større Ildsted, og udkræves kun ubetydeligt Tørv; og foruden at de ikke letteligen gaae istaae eller behøve store Reparationer **), vilde man ej alene have været istand til at opvarme flere Bade, men ogsaa med et Rør fra Kjedelen kunne have ledet Dampe op til Loftet, især om Vinteren, naar det behøvedes til det store Vand-Reservoir, og dets til den anden Side af Bygningen henledende Vandrør. I denne Badestue er Gulvet skraaliggende med murede Kanaler under et bevægeligt Brædegulv til Vandets Afløb under Badekarrene. Tvende Styrtebade ere og her anbragte; men kunde man ikke, ligesom i Hamburg, lede selve Vanddampe ind i Badekammeret til universelle og locale Dampsvedebade? — ligesom man vel ej heller burde savne en Douche.

*) Das Hamburgische Kurhaus und dessen Einrichtungen beschrieben von A. C. Martens, Hamburg 1822 pag. 15 osv. Bericht über die neuen Dampfbäder usw.

Kritische Beurtheilung des Unterschieds Russischer Ofendampfbäder und Dampfkesselbäder pp. von H. Zeise. Altona 1827. p. 21 osv.

**) Burde ikke til denne Dampkjedel ansættes en fast Mand, der har noget mekanisk Nemme? Saameget jeg erindrer maatte Den, som i adskillige Aar har havt at bestille med Dampkjedelen, forlade Hospitalet, fordi Communen, fra hvilken han var sendt hertil til Helbredelse, forlangte ham hjem.

Maaskee kunde Douchen paa en meget simpel Maade tilvejebringes ved en Ledning fra det paa Loftet staaende Vand-Reservoir? Hospitalet vil vist heller ikke i Fremtiden savne et portativt Styrtebad og en portativ Douche med Luftkjedel og Thermometer, for at kunde anvendes paa denne eller hin Afdeling, hvor Lægen fandt det, hos en eller anden Patient, fornødent.

Et Af- og Paaklædnings-Værelse savnedes ikke ved Siden af det egentlige Badeværelse.

Monne Kakkelovnene i stræng Vinter kunde tilstrækkelig opvarme disse Værelser? Kunde maaskee ikke Opvarmning med varm Luft her have været passende? Da jeg saae Badeværelset var det under Reparation. Jeg veed ikke om, naar Badningen er i fuld Gang, der hensættes een eller flere Senge til de Patienter, som have benyttet varme Bade?

Da de Afsindige have for nær berørt Kakkelovnen, havde man gjort den Erfaring, at det var rigtigst at sætte et Træegitter imellem dem og Kakkelovnen.

I selve Bygningen er 8 Værelser med 2 Fag Vinduer hvert til 6 Senge, altsaa Plads til 48 Patienter, et Kammer til Opvaskning, og en Gang, aldeles som i den modsatte Fløj. Paa Loftet er anbragt det fornævnte Vandbeholdningskar, hvori Vandet postes fra en udenfor anbragt Brønd. Fra dette Reservoir ledes ved Kobberrør til 2de Tønder Vand til Styrtebadene. Fra 1 Tønde fyldes Dampkjedlen og de 4 Badekar, og langs over Loftet løber som

fornævnt til den anden Ende af Bygningen Kobberrør, for at afgive Vand til Opvaskerværelset.

E. Til sidstnævnte Bygning støder en Tværbygning, som er 34 Alen lang, 12 Alen bred og 6 Alen høj.

Indretningen er aldeles som i den til den fornævnte Østre-Fløi. Den har en Hjørnestue, hvori der er 6 Afsindige, et Værelse lige for Gangen til 4 Afsindige; fremdeles en stor Stue til Spise- og Forsamlingsstue. I alle Forsamlingsstuer har man ladet indrette Trægittere omkring Kakkelovnene, forsynede med Laas og Nøgle.

Endvidere er der ved Indgangen til dette Sygehospital opført en Bindingsværks-Bygning hvori er Boelig for Portneren; en liden saakaldet Talestue, hvori Slægtninge og Bekjendtere kan efter Lægens givne Tilladelse*), see og tale med Patienterne. Ogsaa er i denne Bygning indrettet en Ligstue, som tillige benyttes som Obductionsstue.

*) Efter Overlægen Hr. Seidelins Indstilling blev i Aaret 1819 under 3 Decbr. en Resolution af Direktionen taget, om hvorledes Direktionens skriftlige Tilladelse til at besøge Hospitalet, og at tale med derværende Slægtninger eller Venner, kunde søges og gives (See Penia 1821 S. 109 o. f.) Var det ikke ønskeligt at nogen Modifikation i de bestemte Regler fandt Sted? saa at Overlægen blev givet Autorisation til i et eller andet Tilfælde (f. Ex. naar en Udlænding, paa en Gjennemreise igjennem Landet, eller ved en Reise fra Kjøbenhavn for at besee Roeskildes og Omegns Mærkeligheder, eller maaskee netop for at besøge nogen Ven eller Beslægtet i Stiftelsen, kom did, uden at have forestillet sig Formaliteternes Forbud), at kunne tilstaae saadant Besøg, naar han iøvrigt fandt det rigtigt efter Omstændighederne og den Patients Tilstand, med hvilken den Besøgende vilde tale.

Antallet af de Afsindige er for nærværende Tid 76 Mandfolk og 78 Fruentimre.

Lokalet kan for nærværende Tid kun rumme 76 Mandfolk og 76 Fruentimmer. Er man nødsaget til at modtage Flere, hvilket nu er Tilfældet, er der ingen anden Udvej end at der maa opsættes en Seng i een eller anden Stue for en kort Tid indtil en Patient bliver udskrevet eller forlader Hospitalet. *)

Du seer altsaa at det egentlige Sygehospital endnu trænger til nogen Udvidelse, og det var ogsaa vel Direktionens Formening naar den i ovenbemeldte Beretning siger: "Paa Banken er en viid Plads til Sidebygninger for de Urolige, hvilke ville blive opførte med Hensyn til den Betryggelse, sam udfordres og tillige til al den Beqvemmelighed, som kan gives." **)

Saaledes var man 3 istand til at have særskilte Værelser til de fnattede Afsindige, eller de med hidsige eller andre Sygdomme Beladte, istedetfor at Overlægen nu stedse maae bryde sit Hoved med at udvælge et eller andet Værelse eller Kammer, som er passende for disse Syge.***)

*) Det var at ønske, at en stor Deel Incurable og nogle Epileptiske kunde fjernes fra det egentlige Sygehospital og erholde passende Plads i Lemmehospitalets Afdeling. Tii Opvartningspigerne ere tagne Reconvalescenter paa to nær, hvilke ere Hospitalslemmer.

**) Ypperligt var det, om et ganske afsondret Lokale kunde være at erhverve for de rolige Patienter, og for Reconvalescenter. Maaske kunde og saaledes tænkes paa Lokaler til Snedker- og Drejerværksteder, egne Skure til Brændehugning og Saugning, og lige Beskjæftigelser, som nu skeer nedenfor Banken i fri Luft, de Dage det er tørt Veir.

**) Inventariet til ovennævnte smitsomme og andre Syge, burde være stemplet, samt blive særskilt opbevaret,

Fornævnte Bygninger til de Syge, (det egentlige Hospital) have deres egne Gaardspladser og disse ere ved et Plankeværk adskilte til en Gaard, hvor hvert Kjøn er for sig.

Ved disse Indhegninger er der forebygget at Patienter af begge Kjøn skulle kunne komme sammen, og Udsigten fra det ene til det andet Kjøns Spadsereplads er derved aldeles forhindret; dog bemærkede jeg at Mandfolke-Forsamlingsstuens Vinduer i anden Etage paa Tværbygningen vende ud til Fruentimmergaarden; ogsaa er der Udsigt saavel fra den lange Gang i Mandfolkebygningen, som i den ved Fruentimmerbygningen, igjennem det ene Fag Vinduer til den Plads, der ligger foran Toetages-Bygningen; hvilken Plads undertiden benyttes til Spadseregang for den bedre Klasse af Patienter. *)

vasket og desinficeret, men et saadant Inventarium savnes endnu. Om der er et Værelse til Mandfolk og Fruentimmer hvor den Nyankomne bliver vasket, badet, renset, ifort de ham bestemte Klæder og derfra overlagt i det egentlige Hospital, er mig ubekjendt.

*) I disse Gaardsrum saae jeg adskillige Incurable og Epileptiske spadsere imellem Reconvalescenterne, dette vil forebygges, naar Lemms-Afdelingen kunde, som fornævnt, modtage nogen af disse.

Indenlandske Efterretninger.

Odense. Ved Aarsfesten paa den Lahnske Stiftelse for hjelpeløse Børn i Gaar hørtes med almindelig Deeltagelse Hr. Justitsraad og Borgemester Reimuth, som i en til Stedet og Tiden saare passende Tale, med livfulde Træk og Varme skildrede "Sands for det Offentlige", hvis ønskelige Udbredelse er af saa velgjørende Følger for det Hele.

Fra Aalborg skrives under 8 Dec., at om Natten og i Morgenstunden havde det blæst en Orkanstorm med vestlig Vind, hvilken allerede bebudede sig Dagen forud med et særdeles svært Høivand.

I den følgende Avis, 9 Dec., meldes: Atter igaar gik Limfjorden over sine Bredder og overstrømmede det tilstødende Lavland. Vandet stod højere, end nogensinde forhen iaar, og næsten som Stormnatten den 4de Februar 1825. I Aalborg stode de nederste Pladse og Bryggen ganske under Vand; Toldboden var omslydt og til de nederste Steder ved Vesteraa kunde man ikke komme anderledes end i Baade. Om Eftermiddagen faldt Vandet igjen til sin sædvanlige Højde. Natten forud før Højvandet blæste det haardt af Vesten.

Blandede Efterretninger.

Ridende Artilleri i England i Midten af det 17de Aarhundrede.

Da efter Karl den 1stes Død Borgerkrigen med Skotland begyndte, brugte Skotterne et Angrebsvaaben, som synes at have Lighed med det i de sidste franske Krige anvendte ridende Artilleri. Burnet i sin "History of his own time" fortæller: De havde ogsaa et Slags Kanoner af Blik (white iron), fortinnede (tinnet), og omsnoede (chorded) med Læderremme, saa at de kunde afskydes to til tre Gange. Dette Skyts var let og blev ført paa Heste. Da de kom til Newburn, forbavsede de Engellænderne ved et saadant Artilleri-Angreb, at hele Armeen kom i Uorden, og paa det iilsomste tog Flugten, ja deres Anfører Sir Thomas Fairfax nægtede ikke, at hans Knæer rystede endnu paa den anden Side af Tee. —m—

Angaaende den irlandske Emancipationssag.

I dette meget omtalte og drøftede Anliggende har nylig en Grev Ferdinand dal Pozzo talet et Ord, som fortjener at paaagtes, men næppe vil frembringe større Virkning end alt det andet, som hidtil er sagt. Brochuren er trykt i

London hos Murray paa engelsk og fører følgende Titel: "Katholicismus i Østerrig, eller Samling af Kirkelovene i den østerrigske Kejserstat, ledsaget af en Undersøgelse om den engelske Regjerings Rettigheder og Pligter imod de irlandske Katholiker." Grev Pozzo hører ikke til Pavemagtens Tilhængere; han er Katholik, ikke Papist. "Ligesom den østerrigske Kejser, siger han, nyder den Ret, i alle Ting at styre sine protestantiske Undersaatters Anliggender, saaledes maa dette ogsaa være Tilfældet med Katholikerne i England, og Paven ikke have Ret til at blande sig i Nogetsomhelst." Under denne Betingelse er det ingen Tvivl underkastet, at jo Emancipationen snart vilde komme i Stand, men hvor ere i Irland de Præster, som ikke hænge ved Rom? hvor den Fornuft, der tænker paa for Alvor at løsrive sig af det papistiske Aag?

—m—

Beviis, at den katholske Religion er af guddommelig Oprindelse.

Dette sælsomme, man kunde sige overflødige Beviis har en Grev Karl Maggi paa en noget overraskende Maade søgt at føre. Han har nemlig i Brescia udgivet et Skrift, betitlet: "La divinità della catolica religione provata con la conversione di S. Paolo", d. e. Den katholske Religions Guddommelighed, beviist af den hell. Pauli Omvendelse. Vi maae bekjende, at det er en original Idee, paa Grund af Sauls Forvandling til en Paulus, at ville godtgjøre de romerske Kirkedogmers Guddommelighed! Men for Italienerne maa Sagen dog have haft noget tiltrækkende, siden allerede det andet Oplag af dette Verk er udkommet. —m—

Nyttig Opfindelse for sultne Læsere.

En Hr Bareta i Frankrig, Ejer af en Papirfabrik, har opdaget en ny Egenskab hos Kartoflerne. Han forfærdiger nemlig af deres rensede Masse et stærkt Pakpapir, og mener ogsaa at kunne bringe det til Skrivpapir. Kunde han blot drive det endnu videre og gjøre dette Katoffelpapir spiseligt, da vilde vore Archiver tillige vorde Nødsmagasiner i dyre Tider, og den Leipziger Messe forvandles til det største

Spisetorv i Europa. Men vee al literær Hæder, thi mangen Poet kunde blive sat i den Nødvendighed at fortære sin egen Opera! Dog Boghandlerne vilde see sig sikkrede; intet Verk blev til Makulatur. Vore Recensenter vilde da sige: "det Verk duer intet, men smager godt." Kort sagt, det vilde være den alleruhyreste Revolution, som nogensinde kunde skee i Verden. Om til det gode, eller til det onde? Hvo kan forudsige det ved Revolutioner? —m—

Hurtigt Arbejde.

Selskabet for Kunsterne og Agerdyrkningen i Charlestown har faaet tilsendt et Par Dameško af Maroquin, som paa een Dag vare forfærdigede af Skindet af en Ged, der endnu var levende samme Dags Morgen. Inden tolv Timer er altsaa Dyret dræbt, Huden aftrukken, beredt til Skind og deraf syet et Par Sko. (Gid dette skjønne Exempel maatte vorde efterlignet af de kjøbenhavnske Skomagere!) —m—

(Merk. Jul. 1827.)

De saa berømte Tyrolersangere Sødskenerne Rainer gjøre i denne Tid stor Lykke i Engelland. I tolv Uger have de i London fortjent 15,000 Fl. og de komme i de fornemste Kredse. De have, understøttede af Mosheles, udgivet deres Sange i en derværende Musikhandel, og disse gjøre overordentlig Opsigt. Kongen har foræret alle hine Tyroler nye Dragter af det fineste Klæde og af Farve som Windsor Uniformen med Sølvknapper, hvorpaa Monarkens Navn. Deres Belte er broderet med Sølv og foran paa samme er det Kongelige Vaaben i massivt Sølv. Man gjorde særdeles meget af dem. De agte at blive der en Deel af Vinteren, og da at reise over Holland og Frankfurt hjem til Tyrol.

I to Qvarterer i Paris have adskillige Damer gjort Forsøg paa, at gaae Huus for Huus og samle Bidrag til Grækerne. De have fordeelt Gaderne imellem sig, gaae personligen op i hvert Huus og søge at godtgjøre deres Berettigelse ved et Vidnesbyrd fra Præsidenten for Grækercommitteen, Hr. Terneaux. Endog den mindste Gave imodtages. (Efter de nyeste Be-

retninger ønske Grækerne helst Penge, da man kan kjøbe der alle Fornødenheder ligesaa billigen som paa Fastlandet.)

Kobberstikker Barre i Paris vil udgive tolv Medailler, der skulle forestille de mærkværdigste Personer i det gamle Testament, og Begyndelsen skeer med Moses, Ahron og David.

Til Paris ankom nyligen en Kone fra Savoyen, som er 113 Aar gammel, og havde gjort denne Reise til Fods. Hun blev forestillet Kongen og faldt paa Knæ for Hertugen af Bordeaux, hvis Bedstemoder hun havde baaret paa sine Arme. Hun kan endnu gaae 5 Mile paa een Dag, vandrer ofte fra den Landsby, hvor hun boer, til Turin, 11 Mile i to Dage.

Den bekjendte Konstberider Tourniaire har faaet Tilladelse at opføre ved Petersborg en Bygning, som koster 64,900 Rubler, og han forpligter sig at betale dertil 30,000 Rbl., mod at han kan afbenytte den i sex Aar til sine Ridekonster.

Den Opsigt, som Giraffen har gjort i Paris, overgaaer næsten al Beskrivelse. Den har havt Besøg af den hele Orleanske Familie; den er med et talrigt Følge spadseret fra Paris til St. Cloud, for at vises Kongen. En Deputation fra Videnskabernes Academie forføiede sig ligeledes derhen, for at forklare Hs. Majestæt Mærkværdighederne ved dette Dyr, og Geoffroy St. Hilaire var Taleren. Han og Mongez have ladet trykke Smaaskrifter om Giraffen og paa Vaudevilletheatret er opført et Stykke la Giraffe. Ogsaa i Modens Rige er den bleven optagen. Man har Giraffe-Uhrnøgler, Giraffe-Brystnaale, Armbaand, Pengepunge ꝛc. Endog paa Dameklædernes Besætning findes Giraffer. Dette Dyr er det første som levende bragtes til Frankrig; men i Italien underholdt mod Slutningen af det 15de Aarhundrede Storhertugen af Florenz en levende Giraffe. Af Historien veed man, at Julius Cæsar, 708 Aar efter Roms Opbyggelse bragte een til denne Stad, for at more Romerne. Under de paafølgende Keisere brugtes Giraffen hyppigen i Circus-Spillene og ved Triumpherne over afrikanske Fyrster.

Forfatteren til Sangen Freut euch des Lebens (Fryd dig ved Livet), som engang gjenlød over hele Europa, Usteri, er d. 29de Juli d. A. død i Rapperwyl, hvor han var Raadsherre, i en Alder af 66 Aar. Han havde havt Opsigt over mange Skoler og Kunstanstalter.

Det største Aften-Thee-Selskab i Europa gives hos Baron Qvintello paa hans Landsted ved Lissabon. Det varer fra Kl. 7 om Aftenen til Kl. 4 om Morgenen og Selskabet bestaae sædvanligen af 500 Personer. Naar Theen er drukket, gaaer et Tæppe op, der opføres et fransk Lystspil, en Oper ꝛc.

Kjøbenhavns Børs, d. 14 December 1827.

		à
Hamburg 2 M. — à vista 217		
Species 220		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 3¾ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	154½	155 Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	48	48½ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	82½	83 Rbd. Sedl.
Dito Dito	76	76½ i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	— Rbd. r. S.
Dito Dito	112¼	— Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	96	96½ Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	104½	105 i Banco
4 pC. Dito nye	—	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	56½	57 L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 101.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 18 December 1827.

En dansk Reisendes Meddelelser om Medicinalpolitie, Goddædigheds-Stiftelser, Fængsler 2c., alt med Hensyn til Fædrenelandet.

Fortsættelse om Bidstrupgaards Hospital.

Fra Sygestue-Gaardene har ethvert Kjøn sin Nedgang til de meget vel indretttede Latrin-Bygninger ved Foden af Bakken. Jeg bemærkede fem Afdelinger for hvert Kjøn, hvoraf den ene var forsynet med Laas og Nøgle. *)

Gaardsrummene havde i deres Midte en aflang Græsplads, hvoromkring var en Spadseregang, belagt med Strandsand *).

Saavel her i disse Gaardsrum, som i hele Hospitalet hersker en Renlighed og frisk Luft i den Grad, at jeg vil ønske, at en Heinroth og Pienitz kunde være Vidne dertil.

Patienterne vare reenlige paaklædte.

I Kamrene undersøgte jeg Sengestederne med Tilbehør. Halmmadratser, Krølhaarsmadratser, Underdyner, Hovedpuder, Overdyner eller

---

* Mig forekom det ikke passende at betalende Patienter af Stand skulde have fælleds Nedgang med alle de andre Afsindige til Privet-Lokalet, og da Overlægen har indført den efterlignelsesværdige Orden, at de Afsindige, som ere istand dertil, saameget som mueligt vænnes til at gaae paa Lokummet, vilde det saameget mere være at ønske, at for betalende Patienter af Stand kunde indrettes særegne Privet-Afslukker paa et for dem passende Sted. Kunde man ikke her benytte den forhen nævnte Cazeneuvske Vandhuus-Indretning, som er anbragt ved Anstalten for de Afsindige i Slesvig; da en saadan, endskjøndt den er nær ved Bygningen, ei giver nogen Stank.

I Mandfolkegaarden kunde der vel til almindelig Brug hensættes nogle dertil indrettede egne Ballier eller en Kumme med Afløbsrende, hvori de Afsindige bleve holdte til at lade deres Urin, istedetfor at de nu udtømme den paa Jorden og ved Plankeværket, der vist frembringer om Sommeren en ubehagelig Uddunstning.

*) Kunde man ikke i Midten af denne Plet anbringe den før omtalte Soelskjærm, eller ved Plankeværket nogle Marqviser, eller et Slags Træskure, hvor Patienterne kunde tye hen og søge Skygge, som disse Gaardsrum aldeles mangle.

Tæpper, alt var reenligt og vel holdt. Lagenerne skiftedes i Almindelighed hver 3die Uge; hos de Ureenlige saa ofte det var fornødent. Med reent Kroplinned forsynes Patienterne een Gang om Ugen, eller saa ofte det behøves.

Den i Hospitalet indførte saakaldte Huusorden for Patienterne, er følgende:

"Patienterne maa i Vintermaanederne staae op Klokken 7, og i Sommermaanederne Kl. 5; de blive under Opvartningskarlenes Tilsyn, eller ved Hjelp, vadskede, Haaret kæmmet, og paaklædte, og derpaa førte ind paa Forsamlingsstuen; deres Senge blive redte og Kamrene reengjorte og udluftede inden Kl. 7 om Sommeren og Kl. 9 om Vinteren. Hos de Patienter, som formedelst Kuur, maa holde Sengen eller forblive paa deres Kamre, gjøres reent saa ofte om Dagen, det er nødvendigt; Patienterne lægge sig til Sengs om Sommeren Kl. 9 og om Vinteren Kl. 8."

"Naar Patienterne om Morgenen ere paaklædte og indførte i Forsamlingsværelserne, modtage de deres Frokost og Theevand eller varme Øl, enhver af sin Opvartningskone; man sysselsætter dem derpaa om Formiddagen saa meget som muligt indtil Kl. 12, da Middagsmaden uddeles ligeledes ved Opvartningskonerne til de Patienter, som nyde simpel Kost, og Kl. 1½ til dem der nyde den bedste Kost; Søbemaden spises af Tinskaale, der holde en Pot, og med Jern fortinnede Skeer; Kjødet eller Eftermaden leveres dem paa Tintallerkener, men dette maa de spise uden Kniv og Gaffel, paa nogle Faa nær, man veed ikke vil misbruge dem, men dog kun under Tilsyn. De fleste af Patienterne spise tilsammen paa Forsamlingsværelserne ved Borde, de øvrige i deres egne Kamre. Om Eftermiddagen Kl. 4 drikke de Theevand; nogle, der selv kunne forskaffe sig det, tillades det at drikke Kaffe, men ikkun som Belønning for god Opførsel og Flittighed i paalagt Arbeide. Aftensmaden modtage de Kl. 6—7." *)

Man har i de fleste Anstalter for Afsindige fundet det gavnligt hist og her i Bygningen at lade opslaae en trykt saakaldet Huusorden, som indeholder det Væsentligste af Foranførte: 1) Naar de skulle staae op; 2) hvorledes de skulle staae op; 3) kjæmmes; 4) vadskes; 5) paaklædes; 6) naar de skulle gaae til Middagsbordet, efterat de atter have vasket deres Hænder og gjort deres Fodtøj reent osv.

At saadan Orden finder Interesse hos de Afsindige, har jeg ved et Besøg i enkelte af disse Stiftelser i Udlandet erfaret, da jeg af enkelte Afsindige, i den Formening, at jeg var kommen der for at helbredes, er bleven henviist til disse opslagne Instruxer. De betydede mig, at jeg skulde holde mig dem efterrettelig, ellers vilde Lægen blive vred.

Sygehospitalets Bespiisning er ypperlig; jeg vilde ønske, at Du selv faae hvorledes Bespiisningen efter Directionens senere Bestemmmelse bliver udført. Til sin Tid og paa et andet Sted vil jeg ej alene have Leilighed til at tale om Bidstrupgaards simple Bespiisning, men og om Reglementet for bedste Forplejning sammesteds for de Afsindige. **)

Hospitalets Bespisning, for de Syge, staaer ikke i nogen Maade tilbage for Frede-

*) See Penia 1821. Pag. 71—72.

**) Reservelægen saavelsom Kandidaten kunne, naar de ønske det, erholde denne Forplejning, hvorved der kan haves et Slags Kontrol med dens Godhed.

riks=Hospital. Kun et tillader jeg mig at spørge: var det ikke rigtigt at de mange incurable Afsindige, Epileptiske o. s. v., hvoraf en stor Deel ere af den simplere Stand, gaves den til deres forrige Levemaade vante simple Bespisning og ikke den reglementerede Kost?

Til et godt Stykke Rugbrød, kunde de jo, naar jeg maa betjene mig af Riegels's Ord: "altid have en riig og uforanderlig Portion (Mad), hvori der til alle Tider var een og samme Drøjelse."

De fleste af disse Individer maa jo som Incurable til sin Tid fjernes fra Sygehospitalet, og derefter maae de jo vænnes til den grovere Kost, som deres graadige Maver i det Hele befinder sig bedre ved.

Afbenyttes disse Mennesker til svære Haandarbeider i den frie Luft, kan vist ikke Hospitalskosten tilfredsstille deres Graadighed. Ogsaa den meest rasende Afsindige plejer at blive mere roelig naar han, som Gunild i Peder Paars (3de Sang 2 B.) "har Skrotten fuld."

At denne Afdeling i Spise=Reglementet vil være passende for den Afsindige især for den Incurable, naar man ikke af andre Grunde fandt sig beføjet til at give ham mindre Portioner, tør jeg antage for rigtigt; ligesom og at det vil være en stor Besparelse for Stiftelsen, naar man gav dem simpel og let bekostelig Mad, som havde, som Riegels siger: "den fornødne Drøjelse."

For Patienterne af den finere Klasse, der spise sammen ved et Bord, har Directionen viist den Opmærksomhed, som jeg har seet paa Sonnenstein, hos Hr. Goergen i Wien og i Slesvig, nemlig: at Bordet dækkes med pene Drejels Duge og Servietter, og at her ei heller manglede de til en slig Dækning hørende Terriner, Fade, Sauceskaale, dybe Tallerkener, Potageskeer, alt peent forarbeidet af Tin. Knive og Gafler ere tilladte og efter de der ofte tilstædeværende Lægers Anordning bestemmes, om en eller anden af de ordentligste og roeligste Patienter kan øse op og lægge for ved Bordet, eller om Opvartningskonen skal gjøre det. Man har først forsøgt denne Samspisning ved et Bord med Fruentimmer=Patienter, og nu ogsaa anskaffet, først til 12 Mandspersoner, et lignende Inventarium til et passende dækket Bord.

Du vil erindre det gamle Ordsprog: "Rom blev ikke bygget paa een Dag." Nok at man øjner Bestræbelsen at ville efterhaanden, saameget Omstændighederne tillade det, fremme det Gode og Hensigtsmæssige.

Hospitalets Brød, saavel Sigtebrød som Rugbrød, er af ypperlig Beskaffenhed.

Fra Maden komme vi til Drikkevarerne. Den første og fornemste Drik i et Hospital for Afsindige, siger Heinroth, er "Guds klare Vand," og hvor finder man det vel bedre end i og i Nærheden af Roes=Kilde.

Det bedste klare Kildevand mangler Bidstrup ikke. Paa Bakken tæt uden for den nordre Ende af den vestlige Bygning er en muret Brønd af 18 Alens Dybde med en Opstander, der gaaer 8 Alen over Jorden, og hvorfra det fornødne Vand postes i Render til Vandbeholdningskarret over Bade=Indretningen, samt et Vandbeholdningskar, der er anbragt under en Brædeafslukning over Brønden, og hvorfra Vandet ved Render under Jorden føres til Kjøkkenet; paa dette Sted findes tillige en

Malmhane, som ved Omdrejning giver det Vand, der skal bruges udenfor Bygningen. Man mener og at der vil blive anbragt Render under Jorden for at lede Vandet ind i Opvasker-Kjøkkenet i østre Sidebygning.

Den gode ublandede Melk kan heller ikke savnes paa Bidstrup, og maa især ogsaa give en herlig Sommerføde.

Øllet brygges i selve Stiftelsen. Til dettes saavelsom Kjødets Opbevaring ønskede jeg mig i Nærheden af Hospitalet, hvor der er meest Skygge, anbragt en dyb Iiskjelder. Vel saae jeg en af Kampesteen muret Kjelder eller Hvelving med Jord-Bedækning ligeoverfor Indkjørselen til Lemmehospitalet, som benyttes til Opbevaring af Smør, Kjød og Grønsager, men en vel indrettet Iiskjelder i Nærheden af Sygehospitalet vil vel have Fortrinnet.

Da jeg før har nævnet Drikkevand, rinder det mig i Tanke, at i fornævnte Beretning af Hosp. specielle Direction P. 27, gjorde denne sig Haab om i Nærheden af Issefjorden at kunne have Leilighed for Patienterne til Ferskvands- og Strandvandsbade. Jeg mener selv en stor Deel af dem i Lemmehospitalet kunde ogsaa have Gavn af disse Bade. Issefjorden lod sig jo lettelig indrette et Sommer-Strandbad; det lod sig bedst udføre ved en Flydebroe med tillukte Badekamre, ligesom det der haves til Brug ved Kjøbenhavns almindelige Hospital.

Ved Hospitalet findes nu, foruden Overlægen, Hr. Seidelin, en Reservelæge, der har medicinsk og chirurgisk Examen, og en Læge-Assistent, der har Examen medicum, hvilke begge ere ansatte den 1 Decbr. 1825. Den Førstnævnte er ansat paa 4 Aar, og den Sidstnævnte paa 2 Aar *).

Overlægen, Hr. Seidelin, boer ikke i selve Hospitalet. Han boer vel langt fraliggende i en ikke beqvem og meget indskrænket Bindingsværks Bygning, omtrent et Bøsseskud fra Hospitalet, ved fornævnte Afdeling for Lemmerne. Om Foraaret, Efteraaret, og især om Vinteren, er Vejen fra hans Boepæl til Sygehospitalet ofte næsten ufrem-

*) Jeg kan ikke melde Dig Noget hverken om begge disse subalterne Lægers Instrux eller om deres Bestemmelse. Jeg havde ved mit Besøg paa Bidstrup's Sygeværelser ikke Lejlighed til at see eller tale med dem. Jeg formoder at det væsentlige Øjemed med deres Ansættelse skulde være den samme som med de subalterne Lægers ved Frederiks eller almindeligt Hospital.

Naar jeg tænker mig, med Heinroth og Nordamerikaneren Rush, at Overlægen, naar han er hvad han bør være, er at ansee som Sjælen i det Hele, som den der umiddelbar og middelbar veed at indgribe i alle Subalternes Virken, saa at Alles Virken, saa at sige, indgribe organisk i hverandre, er disse subalterne Læger til Gavn for Udførelsen af hans Behandling og Omsorg for de Syge; men neppe kan disse saaledes indvies i et eller flere Individers Tilstand, med mindre man, som i det store Wiener almindelige Sygehuus, gjorde en Afdeling for hver Secundair-Læge og saaledes dannede Anstalter i Anstalten. Hvor vil den subalterne Læge ved saadan en Stiftelse kunde, under foranførte nødvendige Betingelser, forskaffe sig en fuldkommen Magt over den Afsindige ved at trænge ind i hans hele Sjæl.

Den Afsindige maa alene, saa at sige, kjende en Læge som den Første, og tye til ham, selv Sjælesørgeren kan kun af ham erholde de Vink, der vise ham Standpunktet hvorfra hans religiøs-psychiske Virken kan bringe Held og Velsignelse.

kommelig. Det var ønskeligt at Overlægen boede i en af Hospitalets Bygninger eller i en beqvemt indrettet Bygning, som tillige kunde indeholde Værelser for Reconvalescenterne. Overlægens Løn er 710 Rbd. Sølv aarlig, hvoraf de 50 Rbd. er efter Wilders Legat. Desuden fri Vaaning med en stor og vel anlagt med Stakitværk indhegnet Have, 12 Td. Rug, 12 Td. Byg, 2 Td. Erter, Foer til 3 Køer og 6 Faar, og Brændsel anslaaet til 30 Læs Tørv. *) (Slutningen følger.)

Du vil erindre Dig hvad jeg desangaaende meldte Dig om Dr. Göergen, Dr. Pienitz, og Dr. Jessen i Slesvig. Du vil bedre endnu finde denne Gjenstand oplyst ved at læse det 7de Kapitel af Rush's fornævnte Skrivt, eller ogsaa Oversættelsen deraf: "Medicinische Untersuchungen und Beobachtungen über die Seelen-Krankheiten von Dr. Benj. Rush. Nach der zweiten Originalausgabe Deutsch bearbeitet und mit einigen Anmerkungen begleitet von Dr. Georg König. Leipzig 1825.

Endelig vil jeg endnu anføre hvad Heinroth mener: "mit der Anstellung mehrerer Aerzte an Einer Anstalt ist es eine mißliche Sache. — Kranke welche wirklich behandelt werden, haben sich ganz dem Arzte unterworfen. — Bey der Behandlung Unterworfenen aber giebt es jeden Augenblick etwas zu thun, wie bey Kindern, die jeden Augenblick ungezogene Streiche machen. Wie sich hier das Auge der Mutter, man möchte sagen, die Hand der Mutter, keinen Augenblick wegwenden darf, so dort das spähende Auge, den helfende Hand des Arztes."

*) Dr. Jessen ved de Afsindiges Hospital i Slesvig har som foranført 750 Rdlr. Courant eller 600 Species i aarlig Gage og desforuden fri Bolig og en lille Have; derimod er han paalagt ikke at practisere udenfor Stiftelsen.

Efr. Riegels Fornuftens og Menneskehedens Rettigheders Archiv No. 9. p. 280. En Sammenligning mellem Pesthuus-Haandlægen og Kareth-Lægen.

(Indsendt.)

Et Rygte har i de sidste Dage udbredt, at en Plan skal være i Gjære om et Færgesteds Anlæg over Lammefjorden mellem et Punct paa Tudsenæs og Eundestrup Strand i Grevinge Sogn i Odsherred, hvis Bekostninger skulde udredes af Holbeks Kjøbstæds Havnekasse. Under Forudsætning af dette Rygtes Sandhed, for hvilket ikke videre indestaaes, har man troet med Hensyn til nedenstegnede Kjøbstæds Tarv, at burde herfra foreløbigen og offentligen anføre følgende:

Den smule Handel, som endnu fra ældre og lykkeligere Tider er bleven tilbage for Nykjøbings nu, i det hele taget, ikke lidet fattige Kiøbstæd, udspringer fra Sædevarenes og Tiendernes Indkjøb, ved Byens faa Handlende, fra Odsherreds to nordligste Sogne Rørvig og Odden, 4re midterste Sogne Egeberg, Asmindrup Wiig og Høybye og 2 søndreste Sogne, Grevinge og Asnæs, der atter giver Anledning til den ubetydelige her værende Tømmerhandel. m. m.

Imidlertid holder dog denne Handel en Funke af Liv vedlige i Kjøbstaden.

Tilstoppes ogsaa denne Kilde til Kjøbstadens Handel, da vil Kjøbstaden nedsynke gradeviis, og snarligen saaledes at den ikkun bliver en Kjøbstad af Navn, maaskee ikke engang det.

Denne Forestilling er sand, i hvor sørgelig den end er.

Med Handelens Afledning, vemligen i en anden Kanal, vil Brænderiernes Drift efterhaanden aftage, Haandværkernes og Arbeidsklassens Flid ikke finde nogen Beskjæftigelse, under den da sig indfindende almindelige Armod.

Men det projecterede Færge-Anlæg, hvis

det nogensinde kommer i Udførelse, og erholder Allerhøieste Stadfæstelse, vil formentligen næsten aldeles ødelægge Nykjøbings Korn- og øvrige nys ovenmeldte Handel.

Thi i Forbindelse med samme vil sikkert blive sat en beqvem og god Vei, hvor samme ikke allerede foresindes, fra Færgepunctet paa Tudsenæs til Holbek, hvis Længde kan blive 2 Miil, noget mere eller mindre.

Distance fra Strand til Strand, hvor Færgeløbet skal etableres, vil blive omtrent 2000 Alen. — Og med disse Beqvemmeligheder, som, med Hensyn til Odsherreds saare bakkede og af Naturen sandede Veilinier, ikke engang, forsaavidt Veiene angaaer, kunne bydes Beboerne af Asnæs og Grevinge her til det fra dem noget fjernere Nykjøbing, ville disse sydlige Sogne udentvivl tye til Holbek med deres Kornvarer og Tiender, mange Beboere af Viig og Høybye Sogne rimeligviis, efter deres Localitet, følge dette Exempel, og muueligen, da Exemplet smitter, adskillige Beboere af Egeberg Sogn ogsaa forflytte deres Handel herfra til Holbek.

De 3 mindste Sogne, Rørvig, Asmindrup og Odden ville altsaa levere den eneste Landhandel her til Kjøbstaden, som ingenlunde vil være tilstrækkelig til at holde den Livsfunke vedlige der før er berørt. Saadanne ville Følgerne blive for Nykjøbing, hvis det projecterede Færge-Anlæg kommer endeligen i Stand.

Vor faderlige Regiering vil sikkert, naar Planen til Anlægget i Tiden bliver forelagt Samme, nøie veie, om enten Holbeks yderligere Tilvæxt og endeel af Odsherreds Beboeres større Beqvemmelighed i den ene Vægtskaal, eller Nykjøbings forudseende Ruin i den anden, bør, efter Landets almindelige Tarv, synke ned.

Nykjøbing vil, til denne Afgjørelse finder Sted, nære det stille Ønske, at Skaalene maae balancere, og at det tit ommeldte Færge-Anlæg saaledes ei finder Sted.

At ikke Misundelse af Holbeks Tilvæxt, eller Uvelvillighed mod en Deel af Odsherreds Beboeres større Beqvemmelighed, har dicteret Ovenstaaende, haaber man vil fremlyse af samme, uden at vorde forsikkret.

Nykjøbing i Sjelland,
den 13de December 1827.

N. V.

Indenlandske Efterretninger.

Svendborg har atter været saa heldig, at en Klasse-Lotterie-Gevinst paa 10,000 Rbd. er havnet der. Om den lykkelige Seddel skal være 7 à 8 Participantere.

Thisted. Den 26 Novbr. er atter en Aal fisket udenfor Agger som var $10\frac{1}{2}$ Qvarteer lang, i Omkreds 3 Qvarteer og veiede 1 Lpd. 9 Pd., altsaa større end den Forrige. Mærkeligt er det, at Sælhundene begynde at søge deres Tilhold omkring ved Kanalen, man seer dem 5 à 6 Stykker ad Gangen at ligge sovende paa Stranden; det var derfor dog tænkeligt, at Indsenderens Spøg i Viborger Samler, hvad Sælhundefangsten angaaer, kunne blive til Alvor.

I Ribe Avis læses fra Stiftphysikus Randrup følgende. Af alle Underdoctere, Hexemestere Klogemænd, rc., er ingen mere bekjendt i denne Egn end den saakaldte Klogemand ved Gredstedbroe i Hadersleb Amt. — Endskjøndt han, til at helbrede Sygdomme, ogsaa betjener sig af indvortes Medicamenter, bestaaer dog hans fornemmeste Lægemiddel i smaae Poser, som den Syge bærer i en Strikke om Halsen mellem

Skuldrene, for Hjertekulen o. a. St., hvilke Poser det paalægges den Syge uaabnede at brænde saasnart Kuren er fuldbragt.

Nyligen søgte et Fruentimmer, der leed af hysteriske Tilfælde, Raad hos mig, efterat hun i lang Tid, uden Nytte, havde consuleret ovenomtalte Klogemand og baaret paa tvende Poser, den ene for Hjertekulen og den anden i Nakken. Begge Poser bleve mig overladte; i den ene fandtes et lidet Stykke Dyvelsdræk, i den anden tvende smaae Breve fra Michael (Overengelen?). Det ene af hine Breve lyder saaledes:

A. P. ✠. X'. o. c'. r. ſ. 3 P. A.
♀ Z. ✠ m. A. L. 2. ♀ 7 2.
✠. ✠. 6. 3. ✠. B. ✠✠✠✠
AmenAmenAmen.
Jesus giør det Amen.
Paa Bagsiden staaer: Skreven af
Michael.
j:

Det andet er omtrent ligesaa med nogle tilføjede Figurer og flere Ord, blandt hvilke vi kun optage:

†
Casber ✠ Balcer † milcorium Jesus
aut antrocius ✠ per Medium ✠ ſenum

Dette bekjendgjøres herved for at De, som bære slige Poser, kunne vide hvor vigtigt disses Indhold er. Hr. Stiftsphysikus beder, at De, som enten ere kjede af at bære lignende Poser længere, eller ogsaa allerede ere helbredede, vilde overlade ham slige til Eftersyn.

Blandede Efterretninger.

(Meddeelte.)

Sangvirtuosinder. Paris forener i denne Tid Europas berømteste Sangerinder: Pasta, Pisaroni, Sontag, Schütz og Cinti. Der mangler det kun, hedder det i en Skrivelse derfra, endnu Sangerkunstens levende Veteran: Madam Catalani. Den italienske Sangerinde Pisaroni kappedes med den tydske Sontag om Rangen, uagtet hun hverken er

skjøn eller ung mere, to Egenskaber, der udmærke hendes Medbeilerinde. De Franske ere i saa Henseende store Philosopher; de ville høre ikke see en Sangerinde. Den i sin Tid saa berømte Madam Mara, der blev almindeligen forgudet og hvis Navn benyttedes som Sindbilled, ligesom en mythologisk Digtning, var ikke mindre end smuk. Endnu i sit 54de Aar gjorde hun en Kunstreise og overraskede de fleste af Europas Hovedstæder med sin Svanesang. Hun var sin Tids Catalani, skjøndt hun var født i Cassel. Madam Pisaroni gjør saa overordentlig Lykke i Paris, at hun, da hun nyligen i Salle Favart (i det italienske Theater) sang i la Donna del Lago for fuldt Huus, henrykkede alle Tilhørere. Hendes Andante og paafølgende Allegro kunde umueligen synges med større Kraft og Udtryk. Det Bifald, hun indhøstede ved Slutningen af Stykket, overgaaer al Beskrivelse. Disse udenlandske Sangerinder bringe en nu næsten glemt, men i Danmark engang almindeligen beundret Sangerinde: Fru Walter i Erindring. Evald skrev adskillige Digte til hendes Hæder, kaldte hendes Stemme "en Zephyr for Hørelsen" og hende selv Thalias Caroline ꝛc.

Maleren. Enhver, som har seet Schalkens fortrinlige Natstykke i det kgl. Maleriesamling i Kjøbenhavn, vil uden Tvivl more sig ved at høre følgende Anekdoter om denne store Mester, som levede imellem 1643 og 1706. Kong Wilhelm III. af Engelland lod ham kalde til sit Hof. Kongen anmodede Konstneren om, at male ham selv som Natstykke. Schalken svarede, at dette ikke kunde skee, med mindre Kongen selv holdt Lyset for ham. Monarken beqvemmede sig dertil og i det han tog den gyldne Lysestage i Haanden, sagde han: "Mester Schalken, nu er han fornemmere end jeg. Ham opvarter en Konge; jeg maa holde Lyset for ham, see, hvor Voxet løber mig ned ad Haanden." Schalken svarede: Deres Majestæt har befalet det; jeg seer nok der drypper smeltet Vox af Deres Haand; men det siger intet; det er bedre, at der drypper Vox end Blod af Deres Kongelige Haand." — Kongen ønskede et lidet

Kabinetsstykke fra Konstnerens Haand, for at gjøre Dronningen dermed en Foræring til hendes nærforestaaende Fødselsdag; men det skulde have Hensyn til denne. Han pønsede længe paa et Æmne, men kunde intet ret heldigt finde. Endeligen hørte han, at Dronningen var en klog Huusmoder, og nu besluttede han, at male de fire kloge og fem taabelige Jomfruer, saaledes som den hellige Skrift fremstiller dem. Dronningen blev Hovedfiguren blandt de kloge Jomfruer, og han gav hende en liden Krone paa Hovedet. Omkring hende stode hendes Yndlingsdamer, alle malede efter Naturen og meget lignende. Een af de ukloge Jomfruer kom tilfældigviis til at ligne een af Hofdamerne. Schalken, som ikke vilde fornærme nogen, forandrede strax, da adskillige Venner gjorde ham opmærksom derpaa, ved et Penselstrøg Ligheden til Uligheden. Hans to Malerier gjorte saadan Lykke at han maatte for Hoffolkene forfærdige sex Copier deraf. Denne Konstner var en Discipel af Hoogstraten og Douw. Det, han egentligen var saa udmærket i, er den store Virkning af Lys og Skygge i hans for det meste smaa Cabinetsstykker; men hans Tegning er ikke rigtig og hans Figurer sædvanligen stive.

Begyndende Forfatteres Forlegenhed. Ingen Konstner har større Vanskelighed ved at anbringe sine Arbeider end den skrivende. Milton fik af sin Forlægger ikke mere end 15 Pd. St. for sin tabte Paradis. — Historikeren Johannes Müller kunde i Begyndelsen aldeles ikke finde nogen Forlægger til sine Værker. Bonstetten skriver til Matthison i Anledning af den ny Udgave af samme, som Cotta foranstaltede: "Gud, naar jeg tænker paa de Tider, da ingen vilde kjøbe Müllers Værker og vi tiggende skreve til alle Boghandlere og Bogtrykkere, og disse stedse gave det Svar: Müller kan ikke skrive Tydsk." — Goethe maatte selv forlægge sin Götz von Berlichingen og tabte derved. — Jean Paul kunde heller ikke faae nogen Forlægger til sit første Værk. Man kunde opregne endnu Snese Exempler; men disse faa synes noksom at bevise, hvor vanskeligt det er at aabne Jernporten til offentligt Bifald, naar man ikke, som saa ofte er Tilfældet, veed at betjene sig af Dirkere og Hovednøgler.

I Paris ere nu lange Negler i høieste Mode. De maa staae en Fjerdedeeltomme frem over Fingerspidsen. Egne Fruentimmer ere ansatte som Negleklippere, og komme, imod en maanedlig Betaling, hver Uge eengang til de Damer, som ønske at være efter Moden. Oprindeligen er denne stygge Mode kommen over Canalen til Frankrig. Hjemme har den egentligen i China.

I Bordeaux lader sig en saakaldt Qvinde fra Ishavet see. Hun er klædt i Sælskind og seiler i en Cajak.

Kjøbenhavns Børs, d. 18 December 1827.

Hamburg 2 M. —		à
à vista 216		
Species 218		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 1¼ ß.		
Bank=Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	153	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	48	48¾ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	83	84 Rbd. Sedl.
Dito Dito	77½	— i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	— Rbd. r. S.
Dito Dito	111½	— Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	96½	97 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco
4 pC. Dito nye	98	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	58	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 102.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 22 December 1827.

En dansk Reisendes Meddelelser om Medicinalpolitie, Goddædigheds-Stiftelser, Fængsler rc., alt med Hensyn til Fædrenelandet.

Slutning om Bidstrupgaards Hospital.

Overlægens Instrux er ikke bekjendt; jeg kan altsaa ikke heller meddele Dig Noget derom. I meerbemeldte Beretning om St. Hans Hospital og Claudi Rosets Stiftelse af Hospitalets daværende specielle Direction, ytrede Directionen, hvad Lægens Stilling med Hensyn til Stiftelsen angaaer, Følgende: "Hvad Medicinal-Plejen og de Afsindiges eller Vanvittiges Behandling angaaer, da maae det ansees som afgjort, at, naar den Læge, som forestaaer samme, kan indskrænke sin Opmærksomhed og sine Iagttagelser til denne Klasse af Syge eller Sindssvage alene, uden, saaledes som hidtil i St. Hans Hospital, at dele sin Omhue ogsaa til en anden Klasse af et gandske forskjelligt Slags Patienter, og naar han har Tid og Ro blot at studere, hvad som vedkommer Afsindiges og Vanvittiges Kuur og Behandling, da vil han deri kunne bringe det videre end ellers, og altsaa desto Flere kunne helbredes, forsaavidt de ere helbredelige, eller lindres i deres haarde Skjæbne, naar Helbredelse ikke er muelig."

Fornævnte Reservelæge, Hr. H. Koefoed Marcher, boer ikke i selve Sygehospitalet, men nogle Skridt ligeoverfor dette i en Bindingsværks Bygning, i hvilken Bygning ogsaa den saakaldte Oldfrue har sine Værelser. Reservelægen nyder i Gage 400 Rbd. S. aarlig, Kost med Patienterne i bedste Pleje, Brændsel og Lys.

Læge-Assistenten, Candidatus medicinæ Hr. Carl Gjellerup, boer som førnævnt, i det egentlige Sygehospital i Tværbygningen øverst oppe. Han nyder 150 Rbd. Sølv i aarlig Gage, Kost, Brændsel og Lys, ligesom Reservelægen. *)

*) I disse 2de duelige humane unge Mænd vil Overlægen vist ogsaa finde villige Medhjælpere ved de fore-

Hospitalets specielle oekonomiske Bestyrelse, Regnskabsføring osv. er af den Kongelige administrerende Direction overdraget Inspekteuren Hr. Conradsen, tilfælleds med Lemmehospitalets og øvrige Tilbehør; derom videre i Penia 1821, pag. 97. Hr. Inspekteur Conradsen har ved mangeaarig Embedsførelse beviist sin Duelighed og samlet en Erfaring, der ikke kunde andet end have en særdeles Tillid af hans Foresatte til Følge.

Hospitalspræsten, Hr. Struck, boer endnu i Roeskilde, altsaa en Fjerdingvej fra Hospitalet. Det var at ønske, at denne Embedsmand kunde have Bopæl i en til Hospitalet hørende Bygning.

Præsten og Inspektøren har jeg seet, næsten i alle Hospitaler, at være en ikke uvæsentlig Støtte for den dirigerende Overlæges heldige Virken. Sin Mening om Inspektørens og Lægens Samvirken udtrykte Riegels for 3 Decennier siden, da der kun var opgaaet lidet Lys i den psychiske Medicin, i fornævnte: "Fornuftens og Menneskehedens Rettigheders Archiv No. 9, Pag. 283",

---

faldende lærerige Obductioner, ikke mindre ved at føre Registraturen over samtlige Journaler af dem, som helbredede eller uhelbredede have forladt Hospitalet. Disse kunne i Tidens Løb blive af stor Værdi for Retergangen og Sikkerheds-Politiet, og naar, som i Slesvig, ved hver Sygs Udgang af Stiftelsen, den Øvrighed, der har indsendt Patienten, blev tilstillet et kort Udtog af den over ham førte Journal, vilde Overlægens Arbeide, ved en slig Medhjælp, meget lettes. Dispenseringen af Lægemidlerne, hvilken hidtil, som ovenanført, er bleven udført af en Kone, kunde nu vel og overdrages een af disse Herrer Assistentere.

saaledes: "naar Inspektøren og Haandlægen ved denne Stiftelse vare vel aflagte, kunde de ikke alene kalde alle Videnskaber til Hjelp for ret at føre deres Embeder til Held for Menneskeheden, men at de endog kunde gjøre Forsøg, af disse samle Grundsætninger og opdrage deres Sønner til videnskabeligen at nytte disse, og at begynde hvor deres Fædre slap. Intet er mere broget for os, end, efter videnskabelige Grundsætninger, at helbrede Gale, Vanvittige og Drukkenbolte. Af slige have vi endnu intet i den lærde Verden. I intet Skrivt kan en Inspecteur og Haandlæge lære, at føre deres Embeder, de maa eene følge Vane og Slendrian. I dette Abrahams Skjød lade de Pesthusets Elendige hensove, som Lemmerne for dem i Aartusinde ere hensovede, og, som Cruse siger: "salig hensovede."

En vigtig Gjenstand var for mig ved mit korte Besøg at underrette mig om, nemlig Opvartningspersonalet hos de forskjellige Afdelinger af Afsindige, og jeg maae tilstaae, at vel skikkede Paapassere er een af de Første nødvendige Betingelser, til Lægens heldige Virken paa de Afsindige; man maa glæde sig over at i Aaret 1808, foranførte Hospitals specielle Direction, ogsaa derpaa i Særdeleshed har været opmærksom. Pagina 28 i oftbemeldte Beretning udtrykker Directionen sig om denne Gjenstand, saaledes: "Men det er ikke nok at den, som paa Stedet har øverste Opsyn over Afsindige og Vanvittige, selv har Duelighed og Lyst til at forestaae denne Post, han behøver sædelige og velskikkede Paapassere, som han til Opsynet og Pleien kan fordeele og sætte Lid til." Det har været og er særde-

les vanskeligt, i St. Hans Hospitals nuværende Forfatning, at faae saadanne Personer og at beholde dem naar man fandt dem skikkede. Det maatte, efter Hospitalets Leiligheder, være ugifte Folk eller ogsaa de maatte have deres Koner og Børn uden for Hospitalet, og da sædvanligt her i Staden. Dette har havt og har Uleiligheder, hvilke kunne forebygges ved den nye Indretning. Man vil blive istand til, der at anlægge smaae Huse i Nærheden af de Afsindiges Vaaninger, og til ethvert af disse Huse at henlægge Haveplads og nogen Jord til Græsning og Foder for en Koe, til Kartoffel-Avl o. desl. En saadan Bopæl, tillagt den faste Løn, som Hospitalet giver, vil sætte en Husfader istand til der at leve i ordnet Huusstand, og følgeligen hæfte ham saaledes til hans Bolig og Tjeneste, at man kan være desto sikkrere at beholde ham, naar man er fornøiet med ham." *)

Jeg fandt ved mit Besøg kun 6 Opvartningskoner og 6 Opvartningskarle ved Sygehospitalet. Den Kongelige administrerende Direction har indseet Nødvendigheden af at antage Flere, og Tallet vilde, som man sagde mig, snart blive forøget til 8 Paapassere og 7 Opvartningskoner, 2 Vaagekoner, og 1 Badstuekone, hvortil jeg ogsaa endnu ønskede at en Mandsperson som fast Mand maatte ansættes ved Dampkjedlen; thi der kunde lettelig indtræffe Skade naar den ikke stedse passes af en Person der fuldkommen kjender til Indretningen og har noget mekanisk Nemme. Saaledes er det paa andre Steder.

*) Tre givte Sygeopassere have Bopæl i Nærheden af Hospitalet, og en fjerde givt Sygeopasser boer Norden for Lemmehospitalet.

Baade med Hensyn paa de forskjellige Bygninger af hvilke Sygehospitalet bestaaer, som og de forskjellige indhegnede Gaards- og Spadsere-Pladse, i hvilke Patienterne fordeles om Dagen, og for at kunne have vedbørlig Opsigt med dem, der anbringes til Jord- og Have-Arbeide, var det vistnok hensigtsmæssigt, at der blev ansat saa mange Oppassere at der kunde være tilstrækkeligt Tilsyn med alle Patienterne, og at de kunde under Opsyn foretage dem flere Spadsereture i Hospitalets deilige Omgivelser, end det nu lader sig gjøre. *) Det var vist meget velgjørende for Stiftelsen om der blev valgt nogle af Oppasserne iblandt en mindre raae eller endog en noget dannet Klasse af Mennesker, end det nu for Tiden er Tilfældet. Skulle der ikke gives enkelte Personer, som enten havde faret tilsøes, staaet som Underofficerer ved det Militaire, tjent hos Herskaber eller og af Haandværksklassen; og som vare ædruelige og ordentlige og kunde være skikkede hertil naar de bleve valgte med Omhu? Det er saameget mere nødvendigt at have adskillige saadanne Opvartere, naar Lægen, efter Rush, l. c. Cap. 7, bør lade ubehagelige Anordninger og Straffe udføre og fuldbyrde ved veldannede Paapassere, dog i hans Nærværelse, saaledes at Lægen maa kun være den formildende Person, og stedse vise en reen, fast, godmodig Ka-

*) Maaskee var det og ønskeligt, om for en eller anden Patient Kjørsler kunde finde Sted til Adspredelse.

rakter. I den simple Bondestand er det sikkert vanskeligere at faae passende Subjekter hertil.

At Lægen til Paapassere og Opvartningskoner med Held udvælger Reconvalescenter, finder Heinroth ogsaa stadfæstet af Erfaring.

Naar Pladsen tillod det, vilde jeg meddele Dig den med saamegen Sagkundskab affattede Instrux for Dagvogterne og Nattevogterne i forrige St. Hans Hospital. Begge ere forfattede af den specielle Direktion for St. Hans Hospital d. 11 Febr. 1803 og ere underskrevne af Malling, Pontoppidan, Jessen, Løvmand, Bang. Naar disse Instruxer, med Forandringer i Henseende til det nuværende Lokale og Indretninger, blev givet det nærværende Opvartningspersonale, vilde det vist være meget gavnligt. Jeg har ikke seet slige Instruxer mere gjennemtænkte og bedre udførte i noget andet Hospital.

Ved Sygehospitalet er ogsaa ansat en Qvarteermand, som boer i en Bygning, opført af Pisé, nogle Skridt fra Hospitalet ved Kirkegaarden.

Saameget om Opvartningspersonalet. Jeg bør endnu anmærke, at Oldfruen bestyrer Vadsken og faaer til dens Fuldførelse anvist fra Lemmehospitalet og af enkelte Reconvalescenter den nødvendige Hjelp. Vaskehuset er en grundmuret Bygning, 33 Alen lang, 15 Alen bred og 5 Alen høi, med 2 Kobbervaskekjedler, fornødne Kar og Indretninger, samt Brøndpost; deri er tillige Rulle- og Tørrestue, Møbel- og Linned-Kammer, og Loftet er indrettet til Linnedets Tørring om Vinteren.

Ligesom ved Anstalten i Slesvig maa Vedkommende, som attraae Patienter for Betaling indlagte i Bidstrupgaard *), besvare 14 af Overlægen forelagte og af Direktionen dem tilstillede skriftlige Spørgsmaale. Derefter bliver Patienten, naar Optagelsen er bevilget, enten af Familien selv, eller i en, af Direktionen indrettet bedækket Vogn udført til Bidstrups Sygehospital. **)

---

*) Betalingen for de Vanvittige, der i Hospitalet ere indtagne, er bestemt til 3 Rbd. 32 ß. Sølv ugentligen for simpel Pleje, og 5 Rbd. Sølv for den beste Pleje, saavel for indenbyes som udenbyes. Naar Udlændinger gives Adgang til Indlæggelse i Hospitalet, bliver Betalingen bestemt efter Omstændighederne, og de Nødvendigheder eller Beqvemmeligheder, der fordres for dem; saasom om dem medgives egne Betjente til Opvartning, hvilket ikke sjeldent er Tilfældet.

**) Da Bidstrups Sygehospital ligger i en Afstand af mere end 4 Miil fra Kjøbenhavn, er det at beklage, at man ikke her i Kjøbenhavn har et passende Bevaringssted for de Affindige indtil de kan transporteres til Bidstrupgaard. Jevnligt bringes disse nu af Politiet eller af andre Vedkommende, til det almindelige Hospital. Her mangler man ej alene passende Lokale, men og den fornødne Bevogtning m. m. Naar om Vinteren, ved slet Føre, Snefog eller en anden Hindring, den bedækkede Vogn fra Bidstrup ikke kan indtræffe for at afhente dem, hænder det ikke sjeldent, at denne Klasse af Syge maa henligge i flere Dage og ved deres Støi og Skrig forurolige de andre Patienter i Hospitalet. Naar endelig Vognen kommer for at afhente de Affindige fra Hospitalet til Bidstrup, er ofte deres Tilstand, ved den nødvendige midlertidige Behandling i Hospitalet, i den Grad forbedret, at man maa betænke sig paa at affende disse Reconvalescentere til Bidstrup, da Rejsen did i den fri Luft og Forandring af Lokale ofte, som Erfaring har lært, ville kunne have den Indflydelse, at de træde i Bidstrup fuldkommen helbredede, og hører nu under Rubriken: "udskrevet som ikke Affindige!"

Antallet af de Syge i Stiftelsen har i følgende Aar været saaledes:

	1817.	1818.	1819.	1820.	1821.	1822.	1823.	1824.	1825.	1826.
Ved Aarets Begyndelse . .	75	96	112	117	129	133	130	134	134	143
I Aarets Løb tilkom . .	60	75	63	81	71	76	53	65	68	63
	135	171	175	198	200	209	183	199	202	206
Afgik	39	59	58	69	67	79	49	65	59	53
Deraf udgaaet som helbredede	=	=	47	59	45	43	25	32	24	37
udskrevne som ikke Afsindige?*)	=	=	=	=	=	2	3	10	2	1
udtagne ikke helbredede . .	=	=	=	=	4	10	8	4	10	4
overlagte blandt Lemmerne	=	=	=	=	7	12	4	4	7	3
Døde	=	=	11	10	11	12	9	15	16	8
Ved Aarets Slutning tilbage	96	112	117	129	133	130	134	134	143	153
Deraf friliggende	60	72	75	82	84	79	91	90	96	110
— betalende fra Kjøbenhavn .	21	22	22	28	27	31	23	25	27	28
— fra andre Communer . .	15	18	20	19	22	20	20	19	20	15
Af de Betalende nogle for moderat Betaling, og 2 som fledføres for en indbetalt Kapital.										
Af de Afsindiges Tal ved Aarets Slutning var Mandfolk . .		65	74	74	74	71	78	77	77	81
Fruentimmer .		47	43	55	60	59	56	57	66	72

Af de i Aaret 1825 indkomne Afsindige eller Sindssvage bleve 55 første, 7 anden, 1 tredie, 1 fjerde, og 1 sjette Gang modtagen.

Af de i Aaret 1826 indkomne Afsindige eller Sindssvage bleve 53 første, 7 anden, 1 fjerde og 1 sjette Gang modtagne.

Patienternes Beskjæftigelse og Adspredelse er valgt meget passende; de holdes til Jord- og Have-Arbeide; Haandværkerne sysselsættes under Opsyn ved forefaldende Arbejde.*) Nogle skjære og hugge Brænde; Fruentimmerne arbeide i Kjøkkenet o. s. v., og hvad der endnu kan gjøres for mangt Individ i passende Forbindelse med Lemmehospitalet, hvor der er Snedker-, Smede- og Hjulmands-Værksted, kan vel ikke strax bestemmes, men jeg øjner en heldig Mulighed!

Lemmepersonalet bestaaer af adskillige Haandværkere; mange af dem ere ikke svage af Alderdom; mange ere ret skikkelige Mennesker og enkelte forvildede Individer ere, ved Levemaaden og Afsondringen fra deres forrige Omgivelser, igjen blevne ordentlige og arbeidsomme; der er

*) Her kan man iøvrigt bemærke, at ved Anstalten i Sleswig beroer det ikke paa Overlægen alene, men paa det lægekyndige Medlem af Directionen i saa Henseende at give en afgjørende Bestemmelse.

*) Direktionen har ansat og lønnet en egen Gartner, som boer i en Bindingsværks Bygning Sønden for Syge- og Lemmehospitalet.

saaledes: 3 Skibstømmermænd, 3 Huustømmermænd, 5 Snedkere, 1 Dreier, 1 Hjulmager, 3 Muursvende og 2 Haandlangere, 2 Kleinsmede, 1 Grovsmed, 1 Sadelmager, 3 Skoemagere, 2 Skrædere, 3 Kurvemagere, 1 Snedker, som Glarmester, 5 Vævere og 2 Spolere.

Hvorledes endog de Inkurable, Fjollede, Tossede, Epileptiske kunde til sin Tid klogelig bruges og beskjæftiges i Parcelgaardens Areal til Høravl osv., vil ogsaa Tiden lære.

At de Syge kunne fornøje sig med Keglespil, Dam, Schak eller Kort, dertil er truffet hensigtsmæssige Anstalter; men jeg saae gjerne, at der var forfattet en vis Timeplan, ligesom den der af Hr. Geheime Medicinalraad Horn var indført i Charité-Sygehuset i Berlin, og som Du vist har fundet meget hensigtsmæssig. Jeg har ogsaa paa Bidstrup seet, at Mandsfolkene skrive og regne. Der er af Direktionen samlet et lidet Bibliothek til Morskab. Statstidenden, den vestsjællandske Avis, Kjøbenhavns Skilderie og Dagen gives Patienterne efter Lægens Bestemmelse til Læsning.

Saaledes er der ogsaa i den Henseende sørget for disse Ulykkeliges Adspredelse og Opmuntring i denne meer og meer til Fuldkommenhed fremskridende Stiftelse; men et Hovedsavn forekommer mig at burde det Snareste ske kan, afhjelpes; det er nemlig Musikens passende Indførelse og Anvendelse i denne Stiftelse.

I alle Stiftelser jeg har seet, har man mere eller mindre indført Musiken. I det nærliggende Roeskilde vilde vist findes Kunstens Dyrkere, der ikke vilde nægte Medhjelp til den første Indførelse. Nogle af de Afsindige spille vist et eller andet Instrument. Naar nu Stif-

telsen ejede nogle af de brugeligste musikalske Instrumenter *), vilde man snart kunde komme til en ønskelig Begyndelse, og hvor der er begyndt, kommer man videre. Musiken har fra ældre Tider hos os Danske havt heldige Dyrkere; allerede i Aaret 1720 forsvaredes her i Kjøbenhavn en Dissertation om Musikens Indflydelse og Anvendelse i Medicinen og hvorledes den virkede paa det menneskelige Legeme **). Som et Slags Sidestykke hertil udgav mange Aar derefter (1804) Dr. B. P. Koefoed, Sognepræst ved Helliggeistes-Kirke, et meget interessant og lærerigt philosophisk historisk Forsøg, om Musikens Indflydelse paa Mennesket.

Maaskee kunde med Tiden ogsaa i Bidstrup opføres smaae Koncerter, saaledes som det skeer f. Ex. paa Sonnenstein, hvor saavel Instrumental- som Vokalmusik opmuntrer og glæder.

> Qvem non blanda juvent varii modulamina cantus,
> Hinc jecur & renes ægraque corda stupent.
> Nam nihil humanas tanta dulcedine mentes

---

*) Peter Lichtenthal, der musikalische Arzt, oder Abhandlung von dem Einflüsse der Musik auf den Körper und von ihrer Anwendung in gewissen Krankheiten. Wien 1807. Han omhandler forskjellige musikalske Instrumenters Virkning paa det sunde og syge Menneske pag. 16.

Af "Sophiens Reise", Th. 2. S. 38, vil Du læse følgende Sted:

> Sey mir gegrüßt, mein schmeichlendes Clavier!
> Was keine Sprache richtig nennt,
> Die Krankheit tief in mir,
> Die nie ein Mund bekennt,
> Die klag ich Dir. —

**) Ansgarius Anchersen: de Medicatione per Musicam. Hafniæ 1720.

Officit, ac medicæ nobile vocis opus
Tange Lyram digitis, animi dolor omnis abibit
Dulcisonum reficit tristia corda melos.

(Hvo ej frydes ved verlende Sangs den yndige Tone?
Lever og Nyrer deraf rystes, samt syge Gemyt.
Intet i Menneskets Sind saa stor en Sødhed indgyder,
Som en digterisk Sang, tryllende Stemme ifort.
Grib i Lyrens Strenge, al Sjælens Sorg vil henviftes;
Hjertets tungeste Sorg mildner sødtlydende Sang.)

Hermed nedlægger jeg Pennen for dennesinde, det vilde glæde mig, om jeg torde haabe, ved at have henvendt Din Opmærksomhed paa de af mig bemærkede Fuldkommenheder og Mangler, har anlediget Dig til nærmere Drøftelse af et Menneskeheden saa vigtigt Anliggende.

Kjøbenhavns Almindeligt Hospital,
d. 22 Decbr. 1827.
Johann Christian Wilhelm Wendt.

Indenlandske Efterretninger.

Odense den 17de December. Hr. Geheimeconferensceraad Bülow, som for nogle Aar siden skjenkede Fyens Stiftsbibliothek et Skab til Oldsager, og jevnlig har hidsendt Stykker af dette Slags, der fortjene at bevares, har atter nylig forsynet Skabet med endeel Smaastykker, der for det meste ere fundne paa Sanderumgaards Marker. Ligesom disse Hs. Excellences Gaver med Taknemmelighed ere modtagne af Bibliothekets Bestyrelse, saa vil det ogsaa glæde den, at kunne erholde, hvad i andre Stiftets Egne maatte findes af Oldsager, og paa denne Maade ønskes bevaret.

Viborg den 15de December. At man her i Byen, hvor ingen Amtssygehuus er, har faaet en lignende Indretning i det mindre, troer Anmelderen heraf, ikke vil være uinteressant for Byen og dens Omegn at erfare: Districtslægen Hr. Krigsraad Weihe har nemlig truffet den Foranstaltning, at der hos Kjøbmand Dragheim indlægges og forpleies alle Slags Syge, og der behandles af Hr. Krigsraaden saavel for offentlig som privat Regning. For Kost og Logie og Opvartning betales den yderst moderate Priis 24 ß. Tegn daglig. Forpleiningen er særdeles hensigtsmæssig og ganske efter Lægens Forskrivt; der hersker megen Reenlighed og Orden; Senge og Sengeklæder ere ved det høie Stiftamts Understøttelse, der indseer Indretningens Gavnlighed, af nye anskaffede. Hidtil har kuns været indlagt saadanne Syge, for hvilke Betalingen skeer af Amtets og de forskjellige inden- og udenbyes Districts Fattigkasser; men, som man formener, vil ogsaa private Folk, som f. Ex. Tjenestetyender og Andre blive modtagne der. Denne Indretning, hvor der for Tiden behandles 12 Syge, har nu bestaaet siden Mai 1826.

I Aarhuus Avis af 18 Dec. læses under Indsendt følgende: Hvorlidet den menneskelige Følelse hos enkelte Christne er forædlet ved Christendommen, beviser følgende Træk: En Baadfører fra Helgenæs ved Navn Mads Kordt saae paa Veien over Vandet fra Aarhuus til sit Hjem en Baad fra samme Land med 9 Mennesker, kuldseile, og seilede dem, med god Vind og kun temmelig Blæst gandske nær forbi, uden at røres til at vise Medlidenhed imod 2 ulykkelige Brødre: Niels Pedersen af Kongsgaard og Søren Pedersen fra Esbye, som havde reddet sig op paa Kjølen af den forliste Baad og derfra raabte om Hjelp; men seilede Hjem uden at føie mindste Anstalt for disse Ulykkeliges Redning. Niels Pedersen omkom i Bølgerne 6 Timer efter og segnede død ned ved Broderens Side, som 2 Timer efter blev reddet af Baadfører Hans Flensborg fra Samsøe.

Blandede Efterretninger.

Syvtallet er i Brüssel, som saa mange Steder, helligt. Der er 7 Sogne, 7 Patricierfamilier, 7 gange tusinde Huse, to gange 7 Torve og Pladser, 7 fromme Stiftelser, 7 Hospitaler, 7 store Sygestiftelser, tre Gange 7 offentlige

Brønde, to Gange syv Primærskoler. Sennefloden, som bevander Staden, udspringer 7 Mile fra den, deler sig i 7 Grene, og berøre 7 Landeveje. Staden er bygt paa 7 Høie og dens Indbyggeres Antal er 7 gange ti tusinde. (Unterhalt. Bl. 20.)

Under Ludvig den Femtende blev hele Paris illumineret, i Anledning af en glædelig Begivenhed. General-Controlleuren over Finantserne, Abbed Terray, kjørte om Aftenen omkring, for at see denne Illumination og de forskjellige Indskrivter. Iblandt en stor Mængde af Sindbilleder og Deviser, blev han især opmærksom paa een. I en Krands af Lilier læste man de transparente Ord: Fire Millioner har jeg til min Konge. Neppe havde Abbeden læst dette, før han befalede, at holde. Han steg ud af Vognen, spurgte efter Beboeren af det Værelse, hvor denne Inscription var anbragt, og man viste ham strax hen til ham. Ved Indtrædelsen i Værelset sagde Controlleuren: Min Herre! Jeg er Abbed Terray, General-Controlleur over Finantserne. Det patriotiske Sindelag, som De yttrer ved Deres Illumination, gjør Dem stor Ære. Jeg glæder mig over, at gjøre Deres personlige Bekjendtskab, og tvivler ikke paa, at De jo kan og vil opfylde det, som er at læse paa Deres Vindue. — "Det er allerede skeet." — "Hvorledes det? Da maatte jeg jo ogsaa vide noget derom." — Mit Navn er Million, og jeg har fire Sønner i Hans Majestæts Tjeneste. — "Saa!" sagde Abbeden koldt og forlegen, og skyndte sig tilbage til sin Vogn.

Den mærkværdige Kanon. I Arsenalet i Petersborg — beretter Ancellot i sit Skrift: Sex Maaneder i Rusland — findes en Kanon, som er 21 Fod lang, veier 17,435 Pund (?) og kan affyre en Kugle af 63 Punds Vægt. Da Carl den 12te, d. 3 Dec. 1703 tog Elbing, faldt denne Kanon i Seierherrens Hænder og bragtes til Stokholm. Med levende Smerte saae Peter den Store dette Seiersminde i Fjendens Værge, og derfor lovede en Udlænding, ved Navn Prinim, som Kejseren havde viist Velgjerninger, at skille de Svenske ved denne Kanon. Med utrolig Møje og utallige Offere lykkedes det ham omsider at bemægtige sig den, men for at kunne skjule det, maatte han sauge den i Stykker og saaledes bragte han den til Skibs til Petersborg. Peter den Store lod ham her, da han forsmaaede hver anden Belønning, oprette en Billedstøtte til Hest i Legemsstørrelse.

Chladni har testamenteret Universitetet i Berlin sin Samling af 42 forskjellige Meteorstene, som saavel i tidligere som nyere Tider ere faldne ned af Luften.

En Fisker ved Calais har nyligen opfisket en Kanon af gammel Form, som ved Undersøgelsen befandtes at være ladt. Kuglen var af Bly og kun paa Overfladen den tiende Deel af en Linie dybt oxyderet.

Kjøbenhavns Børs, d. 21 December 1827.

Hamburg 2 M. —		à
à vista 217		
Species 219		
Specier solgtes til 13 Rbmk. $2\frac{1}{4}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$153\frac{1}{2}$	154 Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$48\frac{1}{4}$	$48\frac{1}{2}$ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$83\frac{1}{2}$	84 Rbd. Sedl.
Dito Dito	77	$77\frac{1}{2}$ i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	— Rbd. r. S.
Dito Dito	$111\frac{3}{4}$	112 Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$96\frac{1}{2}$	— Rbd. r. S.
9 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco
4 pC. Dito nye	98	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	58	$58\frac{1}{2}$ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 103.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 25 December 1827.

I Anledning af Stykket i Ny Freia No. 41: "Skranker for Præsters Ubluhed, i en Kongelig Forordning af 7de November d. A."

Under denne lidet humane Titel har en Hr. H. F. Martensen i bemeldte Numer af Ny Freia behaget at udbryde i nogle ganske besynderlige Fryderaab, paa fattige sukkende Enkers og Faderløses Vegne, over den Beskyttelse, som disse have erholdt ved Forordningen af 7 Nov. d. A. mod den Ubluhed, hvormed de hidtil skulle have været behandlede af deres Sognepræster, for hvilke de ikke uden Skjælven turde fremtræde med Begjering om Attester eller Underskriver paa deres Ansøgninger, naar de ikke havde Daleren i Haanden. Uagtet slige Yttringer maaske allerrettest havde egnet sig til med taus Foragt at forbigaaes, turde det muligen alligevel ikke være af Veien, til hver upartisk Mands Bedømmelse at fremstille, hvorvidt Hr. Martensen kan antages beføiet til, med saa hæslig Beskyldning at brændemærke Præster i Almindelighed.

At alt for høi Betaling for Præste-Attester kan have været fordret, er alt for sandt til, at Nogen skulde kunne nægte det, alt for afskyeligt til, at Nogen skulle ville forsvare det. Men saamange Klager, som nogensinde have været førte herover, saa have disse dog stedse kun sigtet til enkelt Præst, eller enkelte Præster, forsaavidt man ved Klager bør forstaae grundede Klager, og ikke Alt, hvad ubevisligt og ugrundet man i den senere Tid kan have fremført imod dem. Og følgelig var Alt, hvad der i denne Henseende med Sandhed lod sig sige, dog vel i det Høieste kun dette, at der ogsaa blandt Præster havdes Exempler paa Ubluhed i at lade sig betale. Dette har Hr. Martensen ogsaa tildeels indrømmet, i det han i Præmisserne til sine Exclamationer har stedse kun talt om enkelte Præster, og deri er jeg aldeles enig med

ham, og kan kun til feilende Brødres Undskyldning erindre Hr. Martensen om, at Præster ere Mennesker, samt opfordre ham til at nævne mig nogen eneste Ting i Verden, hvori ikke enkelte Mennesker have drevet det for vidt. Men hvilken Mand, som vil bruge den mindste Smule Fornuft, vilde lade det falde sig ind at tilregne, end sige offentligen bebreide en heel Stand de Misgreb, som enkelte af dens Medlemmer kunne have tilladt sig? Og dette har Hr. Martensen alligevel ladet sig falde ind i Conclusionen, eller maaske rettere Applicationen, i hvilken han fuld af Begeistring, og ganske glemmende sin Logik for at indblæse Frimodighed i Enkerne og de Faderløse, har aldeles skaaret alle disse Sognepræster over een Kam.

Imidlertid troer jeg at turde berolige Hr. Martensen for den Angst, hvori han har svævet paa Enkernes og de Faderløses Vegne, ved den Forsikkring, at Faren virkeligen ikke for disse i Almindelighed har været saa overmaade stor, som han synes at have befrygtet. Meget mere tør jeg ansee det som afgjort Sandhed, at utallige Præsteattester have været afgivne aldeles uden Betaling, ikke blot til Saadanne, der ikke kunde betale, men og meget ofte til Saadanne, der ikke vilde, eller troede, de ikke behøvede at betale, og hvorfor man altsaa heller vilde give Slip paa sin Ret, end udsætte sig for Ubehageligheder. Og følgelig ere der, naar undtages nogle Enkeltes Ubluhed, hvilken jeg eengang har indrømmet Hr. Martensen, ved

Forordningen af 7de Novbr. d. A. aldeles ingen Skranker satte for Præster i Almindelighed. Tvertimod tør jeg forsikkre, at de allerfleste Præster tilligemed mig inderligt glæde os, og med Hr. Martensen "i Sandhed yde den Authoritet, som har bevirket denne Forordnings Udfærdigelse, vor Taknemmelighed" ikke blot for den, om ikke just betydelige, saa dog nogen virkelige Forøgelse i Embeds Indtægt, som man ved denne Forordning har villet bevirke for os, men især for den faste Fod, paa hvilken denne Deel af vore lovlige og, hvad den største Deel af os angaaer, vist ikke misundelsesværdige Indkomster ere bragte. Og — have vi saaledes Aarsag til Glæde og Taksigelse herfor, hvorledes skulde da derved Skranker være os satte, ja endog "mægtige Skranker", for hvis Skyld alene Hr. Martensen tør love (naturligvis alle) Enkerne og de Faderløse Tilgjængelighed til (naturligvis alle) deres Sognepræster? Og selv hvad enkelte Præsters Ubluhed angaaer, da tvivler jeg vel aldeles ikke paa, at det Kongelige Danske Cancelli ved Udfærdigelsen af hiin Forordning, jo ogsaa kan have havt til Hensigt at sætte Skranker for en saadan; men, ved at have gjort sig bekjendt med Indholdet af Collegialtidendens No. 61 og 62, hvori Motiverne til Forordningen ere opgivne, vilde Hr. Martensen have erfaret, at dette høiædle Collegium i saa Fald alligevel havde viist saa megen Overbærelse mod Præstestanden, iblandt bemeldte Motiver ikke at nævne saadan Skrankesætning.

Og derfor tvivler jeg aldeles heller ikke paa, at, naar Hr. Martensen vilde offentligen raisonnere over en Authoritets Hensigter, han jo havde handlet allerrettest i, ikke at udlægge disse til den værste Mening.

Jeg turde derfor anbefale Hr. Martensen et mere christeligt Sindelag imod sine geistlige Medborgere i Almindelighed, og et mere skaanende Omdømme om den allerstørste ham dog aldeles ubekjendte Deel af samme i Særdeleshed. Og, hvad den Maade angaaer, hvorpaa man af Hr. Martensen har seet sig omtalt, da skulde jeg saare meget tage feil, om han, trods sit inhumane Forhold i slig Henseende, skulde have indhøstet de attraaede Laurbær for sine vistnok ikke meer, end skyldige Forhaabningsbevidnelser om "en Mand, til hvis Øren de fordums Sukke og Klager ere trængte frem, og om hvem" ligeledes hver "retsindig" og ærekjær Præst underdanigst vover blandt saamange "de skjønneste Forhaabninger" ogsaa at nære denne, at Høisamme, langt ophøiet over Smiger, aldrig uden Mishag vil betragte, at Nogen paa hvilkensomhelst Maade offentligen bryster sig af at have med Skarn bestænket en af Ham Selv vistnok baade agtet og beskyttet Stand.

Ved denne Leilighed kan jeg ikke tilbageholde det Ønske, som jeg er vis paa, at hele Landsbygeistligheden, maaskee paa nogle meget faa Undtagelser nær, deler med mig, ja, jeg vilde gjerne sige, den Forhaabning, at, ligesom

Regjeringen ved Forordningen af 7de November d. A. har ophævet den Uvished, der fandt Sted i Henseende til denne Deel af vore Indkomster, Anledning ligeledes maatte findes til ved et almindeligt Lovbud at befrie os for den Vilkaarlighed, hvilken vi endnu ere underkastede i Henseende til det Offer af Menighederne, der nu, efterat Korntienden ved lave Priser og tunge Skatter er saa meget betydeligen formindsket, næsten kan regnes for vor væsentligste Indkomst. Thi ikke nok, at de allerfleste af os maatte prise os lykkelige ved paa denne Maade at erholde en Tilvæxt i vore Indkomster, den vi under de nærværende Omstændigheder høilig kunde trænge til; men vi vilde ogsaa derved blive befriede fra den Ydmygelse, vi nu saa saare ofte ere udsatte for, at maatte endog af velhavende Lemmer i Landsby-Menighederne modtage Gaver, der undertiden ere aldeles al-pari med det, man byder den ringeste Betler, enten fordi man troer, man ikke behøver at give os Mere, eller fordi man, som en Hr. Martensen, med eller uden Grund, kan have Noget imod os.

Thorup Præstegaard d. 16 Decbr. 1827.

J. L. Hansen.

De glade Børns Julesang.

Gud hellig Aand i Troe os lær
Til Jesu Priis at sjunge,
Naar vi ham Lov og Tak frembær
Med glade Barnetunge.

De Spædes Priis forsmaaer han ei,
Alt paa sin høie Himmelvei,
Den Børneven histoppe.

2.
Et lidet Barn fra Himmelen
Kom ned til os paa Jorden;
Fra Salighedens høie Hjem
Velsignelsen er vorden;
Derfor skal glade Julesang
Høit over Fjeld og Dal og Vang,
Til Barnets Priis gjenlyde;

3.
Den milde Fader ei sit Bryst
For Børnene vil lukke:
Saa lød den glade Englerøst,
Høit over Barnets Vugge;
En Krybbe udi Betlehem
Tog Naadens bedste Skat i Gjem,
Det var vor Frelsers Vugge.

4.
Nu Fred skal boe paa Jorderig;
Guds Velbehag neddale —
Den Fattigste skal vorde riig,
Ham skal Guds Ord husvale;
Hans glade Tunge stemme i,
Med Englechorets Harmonie:
Høilovet Herren være!

5.
De Faar som gik paa vilden Stie
Vil Hyrden selv oplede,
Afgrundens Rand de gaae forbie,
Hans Stav skal om dem frede:
Saa mildelig Han kalder dem,
Dem fører til sin Faders Hjem:
Hvor der er idel Glæde!

6.
De Børn som drog fra Faders Huus,
Ad Verdens vilde Veie;
I Tidens stærke Gøgleblus
Forlored bedste Eie:
Dem drager lidet Barn saa huld
Til Fader=Hjertet naadefuld
Hvor der er godt at være!

7.
De Børn skal glade bryde ud
I Sang til Barnets Ære!
Som viser dem den kjære Gud,
Og dem vil Leder være:
Til Stuen hist i Fredens Læ,
Hvor Glædens skjønne Juletræ
Evindeligen grønnes.

8.
Besvige ei de Smaae for Mig:
Den bedste Julegave!
Som Børn kom Alle hid til mig,
Som Himmerig vil have.
Saa lyder Barnets hulde Ord
Enhver som lyder mig og troer
Skal hist Guds Naade finde.

9.
Lov Priis i høie Himmelchor,
Det lidet Barn da være!
O drag os hist, hvor glad du boer,
O Jesubarn Du kjære!
Da skal en bedre Julesang,
Til Engleharpers høie Klang
Udbrede hist Din Ære!

E. Mülertz.

Hvorfor standsede Udgivelsen af Landemodernes videnskabelige Forhandlinger?

I Dagen for 1823 No. 202 findes blandt andre Efterretninger om Landemoderne Adskilligt om sammes videnskabelige Forhandlinger. Ogsaa deraf kan man, om man ikke veed det i Forvejen, lære, at enhver god Ting, saalænge den endnu ikke har tabt Nyhedens Tillokkelse, drives med stor Iver, men siden, naar den første overvættes stærke Hede er afkjølet, gemenligen gaaer reent i Staa. Paa denne

Sætnings Rigtighed har baade Sjællands og Fyens og Laalands Stifts Gejstlighed, ved Hjælp af videnskabelige Forhandlinger, givet et indlysende Beviis. Jyden var klogere; han tænkte: Det er saamænd aldrig værd, at Du begynder alvorlig paa noget, som Du strax bliver ked af igjen! Og heri har han jo fuldkommen Ret. —

Talen er her aldeles ikke om selve de videnskabelige Forhandlinger; om dem bør man ingenlunde troe, at de ere ophørte, saasom der, i det mindste for Sjællands, Fyens og Laalands Stifter, gives kongelige Reskripter angaaende deres Holdelse (cfr. Dagen l. c.); kun om de endnu drives med samme Iver, som i Førstningen, tør man tillade sig her i Forbigaaende at betvivle, uden derfor at ville kaste mindste Skygge paa de i Sandhed højærværdige og af ægte videnskabelig Aand besjælede Mænd, paa hvis Forslag dette gavnlige Middel til lærd Kundskabs Udbredelse og Vedligeholdelse blandt den lavere Gejstlighed blev bragt i Anvendelse. Det er, som Overskriften viser, blot Udgivelsen af bemældte videnskabelige Forhandlinger, der er Gjenstanden for disse Linier, og efter saaledes at have orienteret os, ville vi nu gaae Sagen selv nærmere paa Klingen.

Af den Videnskabelighed, der fra Sjællands Stifts Landemode er udgivet, beløber sig i nu snart 19 Aar, og uagtet Stiftets gejstlige Personale udgjør over 300 Individer, ikke til mere end 9 Hæfter eller 3 Bind, udkomne fra 1811-1818; dermed standsede man. Fyens Stifts Gejstlighed, bestaaende af over 140 Personer, kunde ikke drive det videre end til et eneste Bind, som udkom i 3 Hæfter fra 1816-1817. Den laalandsk-falsterske Klerus, 64 Mand stærk, gjorde

Holdt allerede ved 1ste Binds 1ste Hæfte, og Jyderne viste sig, mod Sædvane, slet ikke i Marken. Saaledes tog da denne videnskabelige Maneuvre af den danske Gejstlighed, uagtet den begyndte ret godt, en saare bedrøvelig Ende, idet den saa at sige endtes med Begyndelsen!

Spørger man nu om Aarsagen til at et saa nyttigt literært Foretagende maatte ophøre saa tidligt, da bliver Svaret naturligviis: Mangel paa Deeltagelse hos Geistligheden. Og spørger man videre, hvorfra denne Mangel skriver sig, da lyder Besvarelsen ikke meget hæderfuldt for bemældte Geistlighed. "Ih! hva— hvad! hvor kan-----." Tys, stille, silentium et Øjeblik, mine Herrer! Jeg veed ret godt, hvad De ville sige, og skal ret strax selv anføre, hvad der muligen kan tjene til Deres Undskyldning; men De maae saamænd finde Dem i, at jeg tillige undersøger, om det ogsaa kan holde Stik. Altsaa, Aarsagerne til hin Mangel paa Deeltagelse i meerbemældte videnskabelige Tidsskrift bestaae atter i Mangler, som kunne tænkes at være:

1) Mangel paa Evne, hvilken Rubrik indbefatter to Underafdelinger, nemlig:
   a) Mangel paa Evne til som Subskribent at betale et Par Rigsdaler om Aaret.
   b) Mangel paa Evne til at skrive en videnskabelig Afhandling, som er Trykkeomkostningerne værd. NB. Til denne Underafdeling hører adskillige andre Mangler, saasom: Mangel paa Lærdom, flittige Studier, videnskabelig Arbeidsomhed o. fl.
2) Mangel paa Tid til
   a) at læse, og
   b) at forfatte videnskabelige Afhandlinger.

3) Mangel paa Interesse for

a) literære Frembringelser i Almindelighed,

b) theologisk Lærdom i Særdeleshed.

I een eller flere af disse Mangler hos de enkelte Lemmer af det geistlige Korpus maa man altsaa søge Grunden til hin Hovedmangel, om hvilken vi her tale; andre hidhørende Aarsager kan jeg i det mindste ikke udfinde. Kan nu nogen af disse som Aarsager anførte Mangler tjene Geistligheden til Undskyldning? I Grunden et meget overflødigt Spørgsmaal! Men da man med et svagt Skin af Sandhed kunde sige, at Præsterne ikke have Raad til at koste ret meget paa Bøger, saa besvare vi denne Indvending ved at spørge: Hvorledes gaaer det da til, at det nye pietistisk-mystiske Maanedsskrift, som bærer Navn af theologisk, tæller ikke faa Subskribenter blandt Danmarks Præster? Det koster jo dog hele ser Rigsdaler om Aaret; saa meget kostede næppe de Videnskabelige Forhandlinger, hvorvel de indeholdt langt fortrinligere Arbejder. Endvidere kunde man sige, at Præsterne ere saa belæssede med alle Slags geistlige og verdslige Forretninger, at de ikke kunne befatte sig det allerbitterste med videnskabelige Sager. Det samme gjælder da ogsaa om en Münter, Plum, Mynster, Mønster, R. Møller, Engelbreth o. a., hvis Embedsforretninger have været i det mindste ligesaa mange og byrdefulde, som de øvrige Gejstliges, og som dog have leveret udmærkede Beviser paa grundige Studier og ægte Videnskabelighed. Man seer altsaa, at disse to meget almindelige Forsvarsgrunde ere grebne i Luften, og aldeles ikke undskylde den uvidenskabelige Aand, som vi her bekæmpe, og hvis sande Grund ligger i de ovenfor under No. I litr. B. og No. 3 anførte Mangler, dem vi ville forskaane Vedkommende for her at see gjentagne.

Og nu? Hvad er den endelige Hensigt af alle disse slemme Manglers Fremdragelse for Dagens Lys? Slet ingen anden, end deres Afhjælpelse. Gid dog Geistligheden vilde enes om at fornye Udgivelsen af sine Videnskabelige Forhandlinger, med hvilke den vist vilde være meget bedre tjent, end f. Ex. med ovennævnte fæle Maanedsskrift! — "Men mener De, min Herre! at fremme Deres Ønske ved at fremsætte det i slig en Tone?" — Ja, hvorfor ikke? Bitter Medicin smager vel ilde, men hjælper dog.

Philoklerus Alethinus.

Indenlandske Efterretninger.

I Søndags Aftes gav Madame Catalani paa det kongelige Theater sin første offentlige Concert her i Staden, og indhøstede her, som overalt hvor man har hørt hende, det store Bifald, og den høje Beundring, som hendes udmærkede Talent saa hæderligen fortjener. Af Concertens 8 Nummere udførtes de fire af den berømte Sangerinde. Hr. Capelmusikus Petersen udførte Phantasie for Fløite, og Hr. Capelmusikus Werschall Thema med Variationer af Meyseder; begge saaledes som man af disse udmærkede Kunstnere kunde vente. Concerten begyndte med den Opmærksomhed for dansk Kunst, at Ouverturen var af et dansk Stykke, og af en dansk Componist. Madame Catalani glædede sine beundrende Tilhørere til Slutning, efter Opfordring, med: God save Frederic our King &c., hvis Chor blev i Skuespilhuset med almindelig Enthusiasme istemt. Sangerinden var meget smagfuldt klædt; bar om Livet et særdeles kostbart Belte af Demanter, og paa Hovedet en stor Agraffe ligesaa af Demanter. Disse Brillanters Glands forhøjedes endnu mere ved et Par Øren-

ringe med ægte Stene. Men mere end ved sine Demanter glimrede hun ved sin henrykkende Sang og den Gave, hvormed hun foredrog den. Som Sangerinde forener hun i sin Person Alt hvad der hos de fleste andre Sangkonstnerinder endog af første Rang kun, som oftest, findes enkelt: en Stemme af det overordentligste Omfang, en Færdighed og et Foredrag, hvori vist ingen overtræffer hende. Hertil kommer en Figur, udmærket ved en vis ædel Stolthed, som Bevidstheden om Besiddelsen af et i Europa almindeligen beundret Talent maa indgyde. Orchestret anførtes af Hr. Funck, og Mad. Catalani fremførtes hver Gang hun skulde synge, af Hr. Prof. og Kgl. Syngemester Siboni. — Hans Majestæt Kongen har bevilget Sangerinden at give for det første 4 Concerter. — Udenbyes Læsere af dette Blad vil det maaskee interessere at erfare Prisen paa Billetterne: til Parkettet og 1ste Pladsloge à 4 Rbdl., Parterret og anden Pladsloge à 3 Rbdl., Galleriet à 2 Rbdl. Hele Loger i 1ste Etage til 60 og 50. I 2den Etage imellem 50 og 15 Rbdl.; andre forholdsviis.

Blandede Efterretninger.

Direktionen for Norges Bank har under 27 Nov. bekjendtgjort, at de nu i Omløb værende 5 Spd.-Sedler blive efterhaanden inddragne og erstattede ved nye af samme Text som de nu havende, men forøvrigt af mindre Format og forskjelligt Løvverk samt Skrift, hvilken sidste er anbragt i krumme Linier. — De nye 5 Spd.-Sedler, som ere aftrykte paa lyseblaat Papiir, ere forsynede med 3 Underskrifter og 3 Stempler, og have følgende meget kjendelige Vandmærke: For oven i en Halvcirkel Ordene: Norges Bank. Imellem Norges Vaaben i 2 Cirkler et Femtal, og nedenunder i en modsat Halvcirkel: Fem Spd.

At Norges Bank ikke ombytter eller indløser klistrede Sedler, bringes gjentaget til offentlig Kunskab.

Bergen, i November. Det i Bergen oprettede Museum har gjort ualmindelige Fremskridt, og har allerede Ting af megen Værd for Kjendere, samt tiltager stedse ved Directionens Driftighed og ved de mange Velyndere, Museet har baade inden- og udenbyes. — Hvor herligt er det, at see de gamle nordiske Heltes Vaaben opbevarede; at gjøre sig et Begreb om deres Kraft, deres Krige; at tænke sig, hvilken Kjæmpe, hvilken Helt (maaskee en Tamperskjælver, en Fritjof), der har spændt den tunge Bue, der har ført det mægtige Glavind, der har svunget den skarpe Stridsøxe, og med den eller hiin indladt sig Helteære. Hvormange interessante Betragtninger give disse herlige Oldsager ei Anledning til. Hvor behageligt er det at beskjæftige sig med Tanken om vore tappre Forfædre: — at skue Urner, hvori Støvet af Heltene ligge — maaskee Støvet af een af vore egne Ahner. — Mineralsamlingen er, om ikke ganske, saa dog nogenledes fuldstændig. — Af Dyr er der endnu kun faa, men nogle sjeldne Exemplarer; men det var at ønske, det maatte lykkes Museets værdige Direction at erholde alle vore bekjendte indenlandske Fugle, vore Fiske, vore Insekter og med Tiden vore Pattedyr. — De Malerier, Museet for Tiden ejer, beløbe sig til henved femti, og iblandt disse udmærker sig et fortræffeligt antikt Stykke fra den byzantinske Skole, og nogle andre, iblandt hvilke især Landsmandens, Professor Dahls fremskinne. — Myntsamlingen, der allerede nu indeholder henved 17 til 1800 diverse Mynter, zires med endeel sjeldne Guld- og Sølv-Bracteater, alle fundne i Norge. — Saaledes er vort Bergenske Museum allerede meget seeværdigt. — Vore unge Kjøbmænd som reise til Udlandet, og der komme over Ting, som kunne være for Museet ejeværdige, undlade ej heller, naar Lejlighed gives, at vise deres Deeltagelse. Med Tiden haabe vi og at see en egen Bygning for vort Museum kneise imellem vore beskedne og nette Træhuse som en sand Æresbygning for Bergen.

I et offentligt Møde, som d. 11 Junii fandt Sted i det Pariser Videnskabsacademie, oplæste Hr. Cordier et Udtog af en Afhandling, om Jordklodens indre Temperatur. Han viste, at den vulcaniske Ild i Jordens hule indre

Rum efterhaanden aftager, at de ildsprudende Bjerges Udbrud blive sjeldnere, og at Jorden tilsidst kun endnu vil varmes af Solen, hvorved den vel en Tid lang vil beholde den til Plantelivet fornødne Varme, men lidt efter lidt blive koldere, og endeligen gaae under af — Kulde.

I Berlin, hvor Spekulationerne i Statspapirer nu ikke ere mere saa rasende, have Kapitalisterne søgt at anbringe deres Penge i nye Bygninger, hvorved denne udmærkede Stad end mere udvides og forskjønnes. Paa denne Maade ere adskillige nye Gader opstaaede, saasom Luisen-, Marien-, Karl-, Albrecht-, Schumann-, Charité-, og Unterbaum-Straße.

En skikkelig Tjenestepige i Craponne, Departement Haute-Loire, blev ved den sidste Jubelfest, med dens Ceremonier og religiøse Øvelser, saa forrykt i Hovedet, at hun Dagen før Christi Himmelfartsdag opreiste sig i sit Herskabs Gaard et Baal, stillede sig derpaa, og stak det i Brand. Da hendes Madame blev Luerne vaer, raabte hun om Hjelp, men forgjeves — den stakkels Pige var allerede halv brændt. Hun bragtes til Hospitalet i Lyon, men, efter frygtelige Lidelser, opgav hun d. 28 Mai Aanden. Førend hun døde sagde hun, at hun havde faaet Befaling fra Himlen, at brænde sig selv. Dagen førend hendes Hedengang stod hun op og sang Missionspsalmer.

Forfatteren til den i sin Tid saa meget læste Røverroman Rinaldo Rinaldini, er nyligen død i Weimar, som første Bibliothekar ved det Storhertugelige Bibliothek.

I Weimar gives hvert Aar ved Saisonens Slutning en Forestilling af Røverne, i Følge en af den academiske Jenaer Ungdom betinget Hævd. Ogsaa d. 23de Juni d. A. blev dette Stykke opført og næsten samtlige Studerende vare ankomne og opfyldte adskillige Hundrede Pladser i Parterret og Parquettet. Efter gammel Vedtægt istemte de ved den første Strophe af Sangen "Ein freies Leben führen wir", deres yndede Gaudeamus. (Journ. f. L. u. K.)

I Nærheden af Lyon lader en Privatmand bygge et optisk Taarn paa et 300 Fod høit Bjerg. Man paastaaer, at man med en god Tubus vil kunne fra dette Taarn see et Menneske spadsere i en Afstand af 15 Mile.

Det er mærkeligt at, uagtet de kinesiske Love forbyde Indførelsen af Opium under de sværeste Straffe, saa at endog Ladningen af de Skibe, hvori det indføres, skal confiskeres, og de Personer der befatte sig med Indsmuglingen, paalægges store Penge- og Legems-Straffe, ja selv de Huse, hvori det findes, skulde overgives til Flammerne, vedbliver dog Brugen af Opium der, og den Qvantitet man forskriver og modtager, bliver lige stor. Lovene forbyde endog Brugen af Opium, saa at der er stor Fare og store Offere at gjøre ved Bestikkelser, saasom de der bruge samme dog let ved dets Virkninger kunde opdages. Opium bruges i China fornemlig til Røgning, da det blandes med Tobak; til denne Hensigt er den bengalske Opium foretrukken andre Egnes. Naar Opium søges til Tygning, og der altsaa er mere Spørsmaal om den bedøvende Egenskab, søges især Malva-Opium, der er rigere paa narkotisk Stof. Derfor er den kjerest paa de østlige Øer. I de sidste Tider er Malva-Opium mere søgt end før, og Søgningen af Patna- og Benares-Opium, eller den fra Bengalen, og fra Tyrkiet er igjen aftaget. (Froriep 395.)

Om de russiske Dampbade, hvorover Noget nylig læstes i dette Blad er udkommet et oplysende Skrift: Ueber Einrichtung, Gebrauch, und Wirkung des russischen Dampfbades bei dem Soolbade zu Elmen. Ein Leitfaden für Jeden der diese Art Bäder hier brauchen will. Von Dr. J. W. Tolberg, Bade-Arzt. Magdeburg 1826. 48 S. 8. rec. i Hall. Lit. Zeit. 284.

Berigtigelse i sidste No., S. 1618, L. 14. Istedetfor 400 Rbdlr. læs 300 Rbdlr.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 104.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 29 December 1827.

Af Matthissons Reisebog.

I Breve til C. V. v. Bonstetten.

(Fortsat fra No. 99.)

Maynz den 14de Mai.

Paa Tilbagereisen hertil blev jeg i det gjestfrie Slot Geisenheim modtaget ligesaa venlig som i Gaar. Adelheid, hvis høje og ædle Sind med enhver Time af vores muntert voxende Bekjendtskab stedse herligere udfoldede sig, forelæste mig to Sange af hendes Alfred. Digtet er skrevet i den for de Tydske svære Form af Oktaver. Diktionen tiltalte mig som ægte poetisk. I Versbygningen er der endnu hist og her noget at forbedre. Nu ventede mig et af de glædeligste Symposier som nogensinde blev mig buden, med Undtagelse af hiint i den gamle Borg i Nyon, kjere Bonstetten. Hr. von Zwierlein fremsatte en Viin af egen Vært, som i Behagelighed intet eftergav den skumløse Champagne. Da lød højere og mere melodisk end nogensinde før i mit Indre:

Am Rhein, am Rhein, da wachsen unsre Reben
Gesegnet sey der Rhein!

Om Eftermiddagen ledsagede den hele Familie mig til Reichartshausen, Grev Schönborns skjønne Ejendom, for at vise mig det derværende skjønne Kunstgallerie. Alt hidrører fra moderne Mestere: Statuer, Byster, Malerier, musiviske Bordplader og Marmorvaser. For en regelret Ordnen af den virkelig betydelige Kunstskat er der endnu ikke sørget.

Maynz den 15de Mai.

Hos Professor Braun saae jeg med Fornøjelse igjen de fire Dagstider af den fortreffelige Schütz, især deleshed Natstykket med Maanebelysningen, hvilket hører til de første Mesterstykker af Landskabsmaleriet.

Frue Braun har gjort store Fremskridt i Portrait- og Blomstermaleriet. Hendes lille Datters Portrait, som Speilet fravundet, geraader hendes Talent til stor Ære.

Hr. Braun er en udmærket Kjender af den gamle Literatur, hvilket hans Bog: "Die Weisen

von Hellas als Sänger," beviser. Ogsaa som Digter har han ærefuldt udmærket sig, især ved "die Rheinfahrt", hvilken aldeles naturtroe Komposition kan indrømmes en Plads ved Siden af Goethe's Hermann og Dorothea, og Voß'es Luise. Ogsaa som Oliemaler og Tegner er Hr. Braun aldeles ikke ubetydelig. Visselig et interessant Kunstnerpar! Derhos ere de begge de ædleste og simpleste Mennesker, saa ret naturligen hjertelige.

Paa Dampbaaden Konkordia den 16de Mai.

Billedet af vores Søfart, kjere Bonstetten, fra Genf til Lausanne paa det prægtige Winkelried, fremtraadte igjen for min Sjel med brændende Kolorit. Erindring, lyksaliggjørende Gudinde, til hvem man skulde hellige Altere paa alle Højder, hvor Vinranken grønnes, hvad vare vi uden Dig!

Man kan ikke tænke sig noget mere elegant og beqvemt end dette Dampskib, som fører det skjønne Navn af Schiller's Klokke. Det overtræffer endogsaa i mange Henseender Winkelried, hvilket upaatvivlelig er meget sagt. Fra Morgen til Aften kan Du deri føre det mageligste Liv for Sjel og Legeme. Dersom de gamle Sybariter igjen opstode, da vilde de næppe kunne ønske sig det bedre nogensteds. Der er sørget for Alt. Ogsaa et lidet Bibliothek staaer til den Reisendes Befaling. Møblerne ere saa zirlige som man kun er vant til at see dem i Palladser. Det talrige Selskab var et Mønsterkort af flere Nationer. Alle fine og dannede Folk. En ung Berliner, Michael Beer, Digteren af "Paria", behagede mig i Særdeleshed.

Henimod Middag vare vi i det skjønneste Solskin for Koblenz, hvor Trylleskibet gjorde Holdt i en Time. Næppe var det seilende Gjestgiversted igjen i Flugten, før Bordklokken ringede. Bordet var saa vel besat, at det forekom mig som om højere Magter havde gjengivet Frankfurter Svanen sin medfødte Svømmenatur.

Synet af den, lig en Phønix, af sin Aske igjen opstegne Pragtborg Ehrenbreitstein, opfyldte mig med patriotisk Glæde.

Sjeldenhedens Tillokkelse var Aarsag i, at Bredderne ved alle Byer og Landsbyer, som vi fløj forbi, vare overfyldte med Mennesker.

Den meest levende Phantasie kan næppe drømme en behageligere Maade at bevæge sig igjennem Verden paa, end paa en saadan Dampbaad! Foran Bonn var i det mindste den halve Bye ved Bredden, for at see det magiske Fartøj at svæve forbi.

Köln den 17. May.

I Livets Aftenskygge bleve mig faa, ved Mennesker og Natur skjønnere og nydelsesrigere Dage til Deel, end den i Gaar. Inderlig Tak til mine eensomme Dages skadesløsholdende Genius!

Henimod Kl. 5 om Aftenen ankom vi under Trængsel af en uhyre Folkemasse til denne berømte Stad, hvor jeg i Aaret 1786 første Gang beundrende saae den gamle Domkirke og tillige lærte at kjende den berømte Diplomat Dohm. Jeg skriver dette i det et Pallads lignende Gjestgiversted zum großen Rheinberg, i et Værelse med henrykkende Udsigt over Broen til Deuz og Rhinen, som jeg i min Yndlingsalder tilraabte:

"Der deutschen Ströme König bist du, Rhein!"

Köln er siden den preussiske Ørn udbredte sine Vinger over den, paafaldende regenereret. I Stedet for de geistlige Lediggjængere og hylende Betlere, hvoraf Gaderne forhen vrimlede, seer man nu intet andet end arbeidsom Bevægelse, Handel og Vandel, opvakt Liv, nye, til Deels skjønt byggede Huse, Gader hvor Boutik grændser til Boutik, Magasin til Magasin, og dernæst, til mit fædrenelandske Hjertes Glæde, de preussiske Blaakjoler.

De tvende Rækker Steensæder, hvor Betlere fordum tronede, og som vare arvelige fra Fader til Søn, ere forsvundne. Kun en eneste gammel Kone ved Indgangen til Domkirken tilkjendegav ved Tegn sin Bøn om Almisse.

Paa Domkirken arbejdes der med stor Virksomhed. Rundt omkring den seer man Stilladser og Rum, hvori Stenhuggere banke. Det gjelder vist nok ikke Istandsættelsen, men kun den muligste Vedligeholdelse af dette det meest kjæmpemæssige af alle Fragmenter af tydsk Bygningskunst.

Vel i en heel Time sad jeg paa et Stykke Bygningstømmer foran denne architektoniske Herkules's Torso, med støttet Hoved, for ret dybt at indpræge mig dens Billede, opfyldt med stille Sorg over, at denne Underbygning ikke rager i Luften, som Duttenhofers Mesterblad forestiller den.

Gangen over Rhinbroen, som maaler syv hundrede Skridt, yder et Panorama uden Lige; der lader sig neppe tænke noget mere pragtfuldt, end den langt udstrakte Halvmaane af Köln med sine utallige Taarne, seet fra denne Standpunkt.

I Nærheden af Deutz er et zirligt stort Badeskib. Hygiea i en ikke slet arbeidet Statue dekorerer Indgangen. Det indeholder to Rader vel indrettede Værelser, den ene for Herrer, den anden for Damer.

Köln, den 18 May.

Broen vrimler af Mennesker og tilbyder et mangefarvet bevægeligt Malerie.

Til de mere ubekjendte Anekdoter hører følgende: Tilly, som oprindeligen først vilde hellige sig Klosterstanden, men som senere sprang over i den militære Løbebane, lovede Jesuiterkirken i Køln, i det Tilfælde, han var saa lykkelig at erobre Magdeburg, da derfra at sende dem Kanoner, for deraf at lade støbe de endnu manglende Klokker. Min Fædrenestads Ødelægger holdt punktligen Ord. Indtil den Dag i Dag lyde i Köln Magdeburger Kanonklokkerne.

Paa Dampbaaden Nimwegen d. 19 May.

Om Morgenen Kl. fire bestege vi (Bernhard og jeg) Dampbaaden Nimwegen, som i en Dag tilbagelagde den lange Strækning fra Köln til Rotterdam. Ved min Frokost, som jeg tog paa Skibet, var mig en uhyre Blok Eidammer Ost paafaldende. Indretningen af Husholdningen paa dette Fartøj lader, som det i Maynz, intet at ønske tilovers. Man befinder sig i uafbrudt Behagelighed fra Morgendæmringen til Aftenrøden, som i det beqvemmeligste Værelse i det bedste Gjestgiversted; dog er Nimwegens Bevægelse mindre blid end den paa Konkordia. Jeg er ikke Sagkyndig nok for at udgrunde Aarsagen til denne Forskjel. Alt paa Bordet, Glas og Kopper, ere i en bestandig

skjælvende Svingning; den klareste Himmel begunstigede vor Fart. Ildaanderne arbeide saa mægtigen, at Strandbredderne flyve forbi, og fra Minut til Minut andre Landskaber vise sig. Der er sandelig intet der overgaaer denne Hensvævning ved Damp! Fulton og Church, begge et jublende Leve! i Moslervin.

Allerede Kl. elleve laae Wesel bag os. Nu bleve Strømmens Bredder flade og eensformige. Forberedelse paa Holland! Kl. tolv gik et prægtigt Dampskib fra Rotterdam forbi os; gjensidige Hilsener, der løde som bachantisk Jubel. Kl. et saae vi Emmerich; den udmærker sig ved et Kirketaarn af maurisk-gothisk Bygningsmaade, som jeg gjerne gad hensætte i en eller anden engelsk Park. Kl. tre havde vi naaet Nimwegen, hvor Skibet lagde til et Qvarteerstid, for at optage Reisende. Seet fra Vandet er dette et højst venligt Sted; især den Række af Bygninger langs med Bredden, af en zirlig Bygningsmaade, der har hjemme her som i Holland.

Rotterdam d. 20. May.

Den tiende Aftentimes Klokkeslag hilsede os, da vi her glade stege i Land. Herren af det nye Badehuus var selv kommen ombord for at indføre Rejseselskabet i sit fortræffeligt indrettede Huus. Den verdensberømte hollandske Reenlighed aabenbarede sig her til sin største Ære.

Man tømrer paa det herværende Værft paa et tohundrede fem og halvtredsindstyve Fod langt Dampskib, hvis Bestemmelse er til Ostindien. Et Fartøj, hvis eneste Ladning bestaaer i Steenkul, afgaaer just nu til disse digteriske Kyster

for der at tjene til Brændselsmaterial for en Dampbaad.

En Gang igjennem Staden, vist en af de skjønneste i Europa, overalt gjennemskaaren af Kanaler, hvori det ene Skib ligger tæt paa det andet.

Billedstøtten for Naragtighedernes aandrige Lovpriser, hvis Roes dog er blevet fordunklet ved det store Navn af Ulrik von Hutten, hvilken, lig en hellig Nepomuk, en Broe tjener til Dekoration, spiller en underordnet Rolle i Sammenligning med Luthers Æresminde i Wittenberg. Gjestgiverstedet har en herlig Beliggenhed ved Strømmen, hvor Skibe uophørlig sejle. Det muntreste Liv! Forbindelse med alle Verdensdele! Begejstring for Phantasiens Flugt!

(Fortsættes.)

Om russiske Dampbade.

Det gaaer denne, som enhver anden saadan Ting, der afviger fra det Sædvanlige, at den møder Modsigelse og Fordømmelse hos Mennesker, som kjende lidet eller intet til den; det gik den saaledes i Berlin, hvor denne Indretning kom istand i Foraaret 1818; mange hævede deres Stemme mod den som barbarisk og farlig i sin Anvendelse, og i det højeste passende for Mennesker, der fra deres tidligste Ungdom havde modtaget en til Følesløshed grændsende Afhærdelse. Noget Saadant synes ogsaa Forfatteren af et Stykke, indrykket i Kjøbenhavns Skilderie, No. 99 d. A., at antage, i det han yttrer Tvivl om, hvorvidt det, hvad den haardføre russiske Almues-

mand kan taale, skulde kunne taales af den anderledes Vante af de finere Klasser, og at ville have sine Læsere til at troe. Da det er skrevet som en Faders Advarsel til sin Søn, maa man vist nok tilstaae, at denne Formaning mod Overilelse i saa vigtig en Sag er aldeles i sin Orden og fornuftig som faderlig; men, naar denne faderlige Formaning fremtræder for Publikum, kan det ei nægtes, at den maa synes at være saa meget mindre paa sit Sted, som dens Fremsættelse saaledes, skjøndt aldeles ikke understøttet af Grunde, dog maa antages at kunne paa et eller andet Sted blive Hr. Kapitain Hyllesteds patriotiske Foretagende til Skade. Det fortjener derfor, med Hensyn til hvad Skilderiet paa foranførte Sted yttrer om dette Bads formeentlige Upasselighed for Mennesker af de finere Klasser, at bemærkes, at Hs. Majestæt Kongen af Preussen i Potsdam har ladet indrette et saadant Dampbad til Brug for sin egen høje Person, efter hvis Mynster Dampbad-Indretningen i Berlin er udført, ligesom det igjen er efter denne, at Hr. Kapitain Hyllesteds Badeanstalt indrettes; ogsaa er det Hs. Majestæt Kongens Broders, Prinds Wilhelm af Preussens Gemalinde, Prindsesse Marianne, efter hvem det Berlinske Dampbad, fra den Dag, da Hds. K. H. første Gang brugte dette Bad, med H. K. H. Tilladelse, har sit Navn. Det var denne Indretning i Berlin til stor Nytte, at Fordomme og Uvidenhed, ved Indretningens Begyndelse, udtalede sig i saa afgjørende Domme imod den; thi den Sejer, den tilkjæmpede sig, var saa meget mere afgjørende og paalidelig. Vi ville ønske Hr. Kapitain Hyllesteds Foretagende

det heldigste Udfald, ogsaa uden at gjennemgaae denne Skjersild.

Den 27 Dec. 1827.

Indenlandske Efterretninger.

I denne Tid forevisер Landskabsmaler Otto fra Hannover et Kabinet af perspektiviske Rundmalerier eller et optiskt Panorama, som fortrinligen udmærker sig blandt lignende Arbeider. — Tre af Nordens Hovedstæder: Sct. Petersborg, Stockholm og Christiania, som og Frankrigs Hovedstad, findes her ypperligen fremstillede efter Naturen. Rhinfaldet ved Schafhausen, Leerfossen i Norge og Krogkleven — en af de meest romantiske Huulveje i Europa — i hvis Baggrund det skjønneste norske Prospect aabner sig, ville yde Enhver, som har Sands for Natur og Kunst, et henrivende Skue. Slaget ved Waterloo, som — efter det norske Tidsskrivt Patrioten — "den ædle beskedne Kunstner har bivaanet, kæmpende i Rækkerne af sine hannoveranske Landsmænd", gjøres her saa anskueligt som de bedste Beskrivelser ej kunne gjøre det. Kort! Hvo der i Naturen har seet nogle af de her fremstillede Gjenstande, vil sikkert, som Anmelderen, atter føle sig hensat i den naturlige Beskuelse deraf, og bedre Roes vide vi ej at yde Kunstneren, som ogsaa i de svenske Blade "Argus" og "Helsingborgsposten eller Tiden", er bleven hæderligen omtalt.

Kabinettet er aabent hver Aften fra 5 til 9, paa Kongens Nytorv No. 4 og 5, og Entreen koster 3 Mk. pro Persona. Hr. Otto har opholdt sig i lang Tid i Norge. I et Brev fra Tronhjem af 15 Nov. 1825, indført i Tidsskriftet Patrioten 1825 No. 5, udtrykkes den Fornøjelse man der nød ved at komme ind i hans Malersal, og at oplives ved Synet af de glimrende Stæder og dejlige Landskaber, som hans Pensel troligen har afkopieret fra Naturen. "Vi saae saaledes, hedder det, Petersborg, Stokholm, Gothenborg, Christiania m. m., ja endog vor Munkegade med Stiftsgaarden og Domkirken,

hvilket sidste Malerie var saa meget mere skuffende, da vi troede at gjenkjende nogle af vore Medindvaanere paa samme."

Aalborg, d. 24de Decbr. Selskabet Kuhn & Comp. har nu erholdt det dramatiske Selskabs Theater til Leje paa to Maaneder, og næstkommende Fredag agtes den første Forestilling given.

Blandede Efterretninger.

Om en Theater-Tumult i London i Aaret 1738 fortælles (i London Magazine vol. XXX. 1761 p. 426, og der optaget fra Victors history of the Theatre of London) følgende:

Ifølge en da given Parlaments-Act, hvorefter offentlige Skuespil ei maae opføres, uden efter særskilt Tilladelse (Licence), blev Aar 1738 i London det nye Theater paa Haymarket tillukket, og tvende nye skrevne Tragedier den følgende Saison nægtede at spilles, den ene "Gustav Vasa," skreven af Hendrik Broeke, en ung Studerende fra Irland af et meget godt Hoved, og den anden "Eleonora," af den berømte Thomson. Forfatterne til begge disse forbudne Stykker bleve skadesløsholdte ved betydelige frivillige Subscriptioner, og fornemmelig den Første, om hvem det er vist, at han erholdt over 1000 Pd. Sterl. ved Subscriptioner, saa opbragt blev Publikum ved det første Exempel paa Følgerne af Licence-Systemet, med Hensyn til Skuespils Opførelse. Ved denne upopulaire Parlaments-Act, blev det nye Theater i Goodmansfield for bestandig aldeles tilintetgjort, og det lille Theater paa Haymarket ogsaa for en Tid standset; men af disse Theatres Tillukkelse maatte naturlig følge, at mange af Londons Skuespillere bleve brødløse, og man vil neppe troe, at desuagtet samtidig Tilladelse blev givet til et fransk Skuespiller-Selskab, at give Forestilling paa Haymarket-Theatret.

Franskmændenes Comedie-Placat kom tilsyne med disse Ord i Spidsen: "Med allerhøieste Tilladelse," men de fandt snart, af Publicums Opposition, at noget mere, end saadan tom Lyd af høiere Authorisation, vilde være nødvendig til at understøtte dem. Det er Umagen værd, at gjøre sig bekjendt med, hvad der passerede den første Forestillings-Aften. Alle og Enhver gik tidlig til Skuespilhuset, da det med Vished indsaaes, at Huset vilde blive propfuldt. I Centrum af Parterret, bemærkede man snart posterede 2 af Vestminster-Politie-Commissairer (Justices), Deveil og Manning. Ogsaa Anførerne for Oppositions-Partiet saaes at have taget Plads sammesteds, og Een af disse forlangte med høit Raab: Sangen, til Ære for engelsk Roastbeaf, der virkelig blev strax udbrølet fra Galleriet af en i den Hensigt der placeret Sanger, og da hele Huset istemmede Slutningsstropherne, ledsagedes det sidste Vers med et 3 Gange gjentaget almindeligt Hurra. Dette, behagede Justice Deveil at sige, var Oprør, hvorefter Disputer begyndte, hvilke dog bleve førte med en Slags Anstændighed fra begge Sider. Politie-Commissairen (Justice), underrettede først Publicum om: "at han var kommen der som Øvrigheds-Person, for at forskaffe Kongens Befaling Respect, at Oberst Pulteney med et heelt Compagnie af Vagten var tilstede ved Huset, for at understøtte ham i Udførelsen af hans Hverv, at det var Kongens Befaling, Stykket skulde spilles, og at den, der hindrede dette, satte sig derved i Opposition mod Kongens Authoritet, og, hvis det skede, maatte han læse Oprørsloven, hvorefter alle Overtrædere strax vilde blive af Vagten arresterede." Til alle disse saa arbitraire Trudsler og til denne Misbrug af Hs. Majestæts Navn blev svaret saaledes: at Tilhørerne havde en lovlig Ret til at vise deres Mishag med hvilkensomhelst offentlig Forestilling eller Skuespiller; at den almindelige Lands Lov var i dette Tilfælde intet, uden hvad der maatte ansees som almindelig Skik og Brug og som Folkets ældgamle Vedtægt; at Parterrets dømmende Ret havde været erkjendt og antaget fra umindelig Tid, og at nærværende Skuespiller-Selskab maatte takkes med deres Skjæbne, da det stod til Publikum, at modtage dem efter Forgodtbefindende. Nu var Klokken paa Slaget 6, da de franske og spanske Ambassadeurer med deres Fruer, den sidste Lord og Lady Gage og Sir T — R. lode sig tilsyne i deres Loge. I det samme gik Tæppet op, og man saae Skuespillerne staaende imellem 2 Rader af Grenaderer, der havde Geværer ved Foden med Bajo-

netter paasatte, et Syn, som maatte oprøre den koldeste Britte. Det hele Parterre henvendte sig øieblikkelig som med een Stemme til Politie-Commissairen, som sad i Midten, med Spørgsmaal, om Aarsag til en saa overmyndig Fremgangsmaade. Commissairen vidste enten ikke, at Soldaterne vare placerede der, eller fandt det raadeligst at foregive saadant. Paa Grund af denne Erklæring forlangte man af Justice Deveil, som havde erkjendt sig selv for den ved denne Leilighed befalingshavende Authoritet, at beordre Soldaterne bort fra Skuepladsen. Han gjorde det uopholdeligt, hvorfor Vagten ogsaa strax trak sig tilbage. Men da begyndte Serenaden.

Ikke allene Sækkepiber, men alle forskjellige portative Instrumenter, som kunde gjøre en ubehagelig Støj, vare tilstedebragte til denne Concert, og gjenløde uophørlig fra alle Kanter af Huset, og da et Forsøg til at tale skulde have været latterligt, trak Acteurerne sig tilbage, men lode begynde med en Dands af 12 Dandsere og 12 Dandserinder. Dog ogsaa herpaa var man belavet, saa at de Dandsende bleve hilsede med en eller 2 Skjepper Ærter, hvilke gjorde deres Luftspring meget usikkre. Derefter søgte de at begynde Forestillingen; men, om Skuespillerne havde havt en Tordenstemme, vilde den have været tabt blandt de forvirrede Toner fra 1000 forskjellige Instrumenter. Atter blev, da Deveil, ved at bevæge Haanden, dertil gjorde Tegn, Alt taust, hvorpaa han, staaende op fra sin Plads, gjorde til Huset saadan Forestilling: "at, hvis man vedblev at ville forhindre Skuespillets Opførelse, maatte han oplæse Oprørs-Acten; men, hvis man vilde tillade Skuespillet at gaae for sig og blive udført den Aften, vilde han love dem paa sin Ære at forebringe deres Mishag med og Uvillie mod Skuespillerne for Kongen, da han ei kunde tvivle paa, at en hurtig Endskab vilde blive gjort med deres Spil." Svaret paa dette Forslag var meget kort og udtryksfuldt. "Ingen Underhandling!" "Ingen Underhandling!" Hvorefter Politie-Commissairen forlangte Lys, for at kunne læse Oprørsloven, idet han beordrede Garden at holde sig færdig; men en af Tilskuerne greb Deveils Haand i det denne udraktes efter Lyset, og bad ham betænke, hvad han gjorde, for hans egen Skyld, for Tilskuernes og for Kongens, at han saae Husets eenstemmige Beslutning, og at Soldaternes Nærværelse i Parterret vilde foranledige en stor Forstyrelse, det vilde koste mange Liv eller Lemmer. Denne eftertrykkelige Forestilling gjorde Commissairen paa eengang baade bleg og passiv. Men i Anledning af denne Pause gjorde Skuespillerne nok et Forsøg paa at spille, hvorved Støien atter begyndte, og da dette vedvarede nogen Tid, forlode Ambassadeurerne og deres Fruer deres Loger, hvilket anledigede et almindeligt Hurra fra det hele Huus, og efter nogen Tids Raab" ned med Tæppet," faldt Tæppet ned. Man kan med Sandhed sige, at i Anledning af det Slag, som, for nogle Decennier tilbage, var vundet over de Franske, af den udødelige Marlborough, Frydeskriget ikke havde været glædeligere og almindeligere, end ved denne Leilighed. Hvad der især bidrog til Fornøielsen var, at see de to Politie-Commissarier deeltagende i dette store Glædesskrig, ved at svinge deres Hatte over deres Hoveder, dog med Ansigter mere lige Overvundnes end Overvinderes. (N. M.)

I Capitain Wedells Reise i det sydlige Ocean beskriver han Ildlands Øerne saaledes. De strække sig 360 Mile fra Øst til Vest langs det magellanske Stræde. Deres største Brede fra Nord til Syd, (fra Strædet til den sydlige Pynt af Cap Horn) udgjør omtrent 160 Mile. Disse Øer, især de nærmeste ved Magellanstrædet, have en stærk Befolkning. De fleste af dem ere ogsaa bevoxede med smaae, omtrent 24 Fod høie og i Gjennemsnit ikke over 8 til 10 Tommer tykke Bøge, der voxe saa krumme, at en lige Stamme af 10 til 12 Fods Længde er en stor Sjeldenhed. Jeg byggede mig imidlertid dog en Baad af dette Træ, hvortil det syntes ret godt skikket. Inde i Landet fremragede nogle med Snee og Iis bedækkede Bjergtoppe, hvis Høide jeg i det allerstærkeste troer at kunne anslaae til 3,000 Fod over Havet. Disse Øer have, i de lange Sommerdage og i godt Veir, noget ret romantisk og behageligt for Diet. Den Vulcan, som nogle Søefarende ville have bemærket ved Omseilingen af Cap Horn, var denne Gang ikke synlig. Dog fandt

jeg en Mængde løs Lava, som udentvivl hidrørte fra Samme. Capt. Hall saae den brænde, da han i Aaret 1822 passerede Cap Horn, og 1820 i Januar Maaned saae jeg, paa min første Reise, Himmelen ganske rød over Ildlandet, hvilket jeg formodede hidrørte fra Vulcanen. Climatet i disse Egne er af Mange beskrevet høist forskjelligt, og formodentlig have de Alle Ret, da Vindens Retning i disse Egne har overordentlig megen Indflydelse paa Veiret; thi midt om Sommeren staaer Thermometret, naar Vinden blæser fra det med Iis omgivne Shetland, ikke høiere end paa 28° efter Farenh.; blæser den derimod fra den modsatte Kant, er Veiret ligesaa skjønt som om Sommeren i England. Foruden Hunden og Odderen saae jeg ingen firefoddede Dyr hos Ildlænderne; troer heller ikke, at der foruden disse endnu gives andre hinside Magellan-Strædet. Af Gjæs og Ænder ere her mange; men Ildlænderne have hverken tæmmet, eller synes at have gjort Jagt efter dem. Til Agerdyrkning kjende de nu aldeles Intet. De sydlige, raae og bjergige Egne vilde vel overhovedet ikke tillade Samme; men i den nordostlige Deel af Landet er Climatet bedre og mildere. De eneste Frembringelser af Planteriget, som de benytte til deres Næring, er en Sort Søetang, nogle vilde Jordbær og Berberisser. Et fiint Afskrab af Sidstes Qviste er det, hvoraf de benytte sig som Tønder til deres Fyrtøi. Naturen har imidlertid med rund Haand anviist dem et uudtømmeligt Forraad af Skaldyr, som udgjør deres Hovednæringsmiddel, og som de med saa liden Møie kunne forskaffe sig, at de dertil hverken behøve Kløgt eller Udholdenhed, som er fornøden for andre Vilde, der maae leve af Jagten. Ildlændernes Næringsmidler ligge paa Strandbredden af en Mængde Øer, hvorhen de blot behøve at begive sig i deres Canoer, som Fruentimmerne endog mestendeels maae roe. Det raa Clima, i Forening med den overordentlig lette Maade, hvorpaa de forskaffe sig deres Føde, synes ei alene at have meddeelt dette Folk en Slags Dorskhed; men ogsaa at have foranlediget dets lave Væxt. Nedstammede de fra Beboerne Norden for Magellanstrædet, maatte de være et kraftigere Folkeslag, og da vilde de unægtelig ogsaa baade paa Legem og Aand have været mere opvakte. Deres Øine ere dunkle, af middelmaadig Størrelse, næsten fremstaaende; Næseboerne opspilede; Munden stor; Underlæben tyk; Tænderne smaae og stygge. Deres Skjæg, som af Naturen er meget tyndt, rykke de ud med Muslingskaller. — Slutteligen vil jeg, til det, jeg her har sagt om Ildlænderne, endnu tilføie: at jeg aldrig er truffen paa Mennesker af mere udyrket Aand; men, at jeg desuagtet ikke tvivler om, at deres Tilstand jo let lod sig forbedre, ved Hjælp af deres Lærvillighed. Næsten alle Reisende, som have staaet i Forbindelse med dem, erklære dem for de elændigste Mennesker, og forsikkre, at de slet ingen Aandsgaver besidde, som kunne gjøre dem istand til at modtage Underviisning og Belærelse. Jeg derimod har havt Leilighed til at overbevise mig om, at deres Uvidenhed fornemmtlig er at tilskrive locale Aarsager.

Kjøbenhavns Børs, d. 28 December 1827.

		à
Hamburg 2 M. —		
à vista 216		
Species 219		
Specier solgtes til		
13 Rbmk. $2\frac{1}{4}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler		
pr. 100 Specier	$154\frac{1}{2}$	155 Rbd. Sedl.
Svenske Sedler		
pr. Rdlr. Rigsgjeld	48	$48\frac{1}{2}$ Rbß. Teg
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$83\frac{1}{2}$	84 Rbd. Sedl.
Dito Dito	$77\frac{1}{2}$	— i Banco
Nationalbank Obligationer		
(af Laanet 4 Febr. 1820)	102	$102\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	$111\frac{3}{4}$	112 Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl.		
Renter pr. 6 Januar	$96\frac{1}{2}$	97 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan		
ved Hambro & Søn	105	— i Banco
4 pC. Dito nye	98	$98\frac{1}{2}$ i Banco
Asiatiske Comp. Actier	72	— i Seder
3 pC. nye danske Oblig.	58	$58\frac{1}{2}$ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Alfabetisk Register for 1827.

(Et fuldstændigt Register vilde blive for vidtløftigt. I nedenstaaende vil det vigtigste snart findes. Efter S. 937 er indløben den Trykfeil, at den næste har faaet 958, hvilket saaledes er vedblevet til 980, hvorefter igjen er begyndt med 961. I dette Register ere de Gjenstande, som her ere indførte, givne det Tal, der skulde have staaet, og derved tilføiet en *.)

Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

